

BRADDOCK

FOR MARYLAND

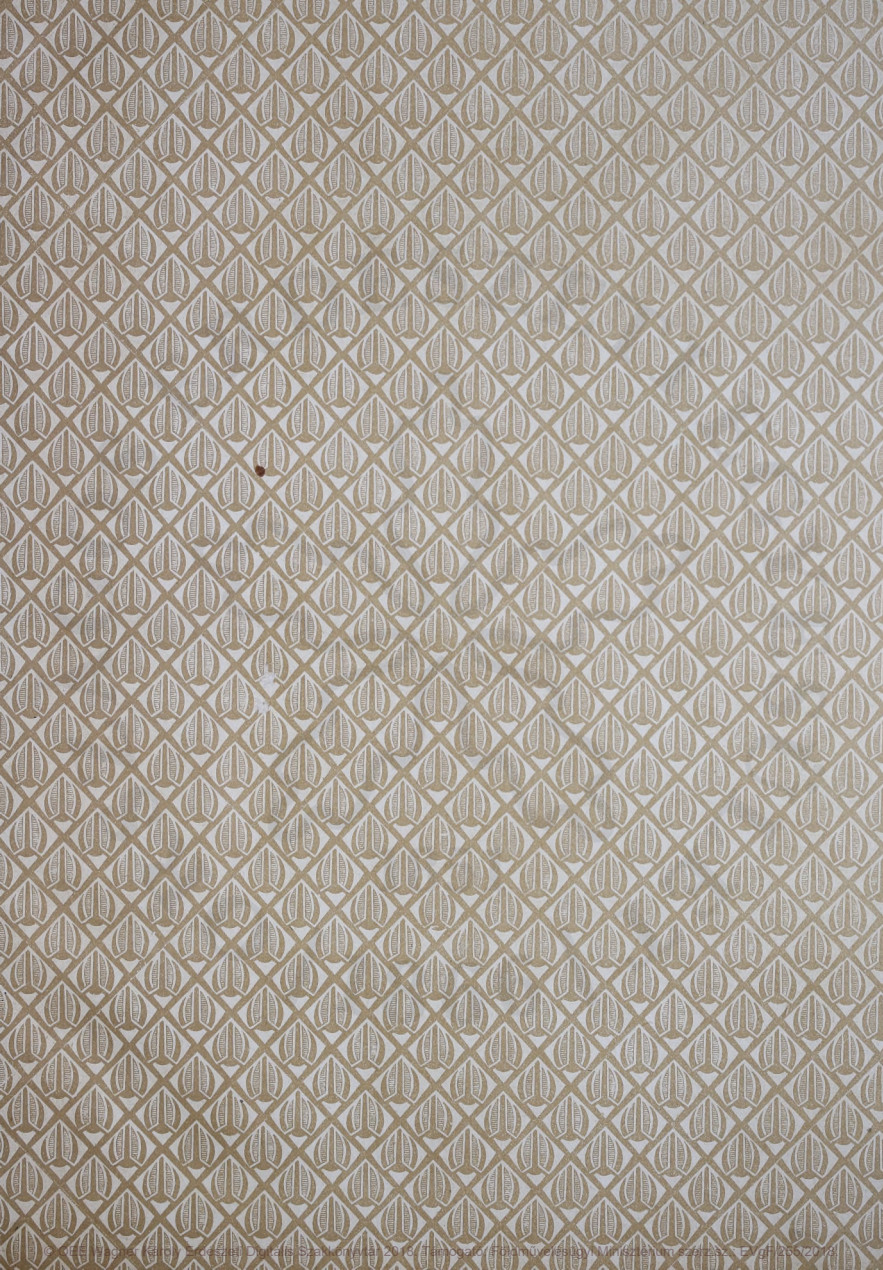
1758

AZ
ERDŐ

IV. ÉVFOLYAM

1910.

AZ ERDŐ

erdészeti és vadászati szaklap, kisebb erdők birto-
kosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és
vadőrök részére.

1910. év.

Megjelenik minden hónap 1-ső és 15-ik napján.

IV. évfolyam.

Áh: 3370

Előfizetési ára egész évre 4 korona.

Felelős szerkesztő

SUGÁR KÁROLY

m. kir. főerdőmérnök.

Tulajdonos és kiadó

az

**ORSZÁGOS ERDÉSZETI
EGYESÜLET.**

Főmunkatárs

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőmérnök.

Szerkesztőség: Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám. (Telefon 34—40.)

Kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz. (Telefon 37—22.)

BUDAPEST

1910

TARTALOM.

I. Szerzők

	Oldal	Oldal	
—a —c: Kóbor kopók	186, 195	—h.: Méhészeti vándorgyűlés és kiállítás	234
Andrássyovics Géza: A kecsketenyésztésről	115	—h.: Mész eltartása	188
Balogh Béla: Tölgyes vágások felajánlásáról	109	—h.: Mézgásodás	129
Balogh Ernő: A kinestári erdészeti altszék országos kongresszusának határozatairól	269	—h.: Milyen fokvész adjunk a veteményes ágyaknak	81
„ „ A nyugdíjba besámítható szolgálati időről és a tényleges katonai szolgálatról	16, 27	—h.: Milyen talajt kívánunk gyümölcsfáink	33
Bartha József: Tölgyes vágások felajánlásáról	86	—h.: Mogyoró	81
Békly Albert: A csemetekertek műtrágyázásáról	61	—h.: Növények öntözése	187
„ „ A csemetekerti talaj őszi munkálatai	85	—h.: Pósznöve ültetése	200
„ „ A gyomláló vágásról	241	—h.: Sortásól	80
„ „ A mesterséges erdőfésítés, különösen a lucvetsés és a természet	121	—h.: Szárított gomba elkészítése	188
„ „ A tuskó magasságáról	1	—h.: Szobanövények átültetése	81
„ „ Az átérdeklésről	121	—h.: Ültetőgödörök készítése	235
bl.: A fehér és sárga pilmutokról	37	—h.: Vadgesztenye termésének felhasználása	197
bl.: A hűsértés-tenyésztről	223	—h.: Viaszgyűjtő edény	174
bl.: A ludak terméketlenségének okairól	224	H. Gabnay Ferenc: Az őstermelésről	133
bl.: A minorkatycák új kontinensben	127	„ „ Pápiaex	217
bl.: A montauban-galambokról	263	Hreblay Emil: A kókinkina tyúkokról	198
bl.: A tarkacsőrű kacsa	7	„ „ Kacsatenyésztés alapszabályai	248
bl.: A törpe dísztyúkokról	172	Kiss Ferenc: Ákáczenyvetelés ritkítással	181
bl.: A vetőgép használatának előnye	211	Kovács Atadár: A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban előforduló mérges növényekről	229, 259, 274
bl.: Burgonya mint baromfitakarmány	263	Kukajné József dr.: A dámvadak és sertések járványos betegsége	40
bl.: Élesztő szörmenyűl bórénak értékesítése	59	„ „ A tej keserűsége	58
bl.: Galambok értékesítése	59	„ „ Az észszerű sertésenyésztésről	139
bl.: Kerti szőlőket kell-e beföldni	249	„ „ Beteg állat vételénél követendő eljárás	266
bl.: Kis területen miképpen lehet használni tyúkot tenyészténi	32	„ „ Házi és vadállataink ragadós szájszél- és körömfájásáról	261, 276
bl.: Lehet-e gyümölcsösen házinyulakat szabadon tartani?	56	„ „ Mire ügyeljünk állatok vételénél	210
bl.: Ludak és kacskák kopasztásának helyes módja és a tollak kezelése	151	„ „ Sertések köhögése	178
bl.: Milyen fajta házinyulakat tenyészünk	19	„ „ Sertésvesz elleni védekezésről	8
bl.: Nedvűs takarmányok befolyása a tejre	263	„ „ Sngárgomba betegségről	91
bl.: Tyúkszatok tanulmányozása	248	„ „ Tehenek actinomykosisa	34
Czakó Eteléné dr.: Magyarország a wieni vadászati kiállításán	111	„ „ Téli tégyének szemelcsei	119
Dvold Béla: A fehér fagyöngy	25	„ „ Tehenek tőgygyulladás	178
„ „ A rőzsahégyi internátus	33	„ „ Tehenek fertőző hüvelyhurutja	34
„ „ A tiszaifáról	116	„ „ Tehenek köhögése	142
„ „ Hogyan kezelendők és ápolandók a tölgyfalomlányok	170	L.-L.: Baromfitenyésztés	56
„ „ Lisztharman	134	L.-L.: Gyérítési fa termelése és szállítása	73
Fodor-majer Bezsó: A fák kiegyenesedéséről	169	L.-L.: Homlítás	49
Gyulai Gy. Károly: A félélemezlet a vadnál	229	L.-L.: Levélhullás	200
„ „ A foglyállomány gondozása	78	L.-L.: Vágások kitakarítása tekintettel a természetes felújításra	97
„ „ A nyestfogsárról	240	Lounky Antal: A csemetekerti talajművelés új iránya	193, 205
„ „ A siketfajáról	88	„ „ Rótnművelés	74
„ „ A szalonkák megjöttére	65	„ „ Téli vedzelmek	135, 150
„ „ A vadirtó mérgekről	18	Sólyom: A vadászbok és az okbitusz	135, 150
„ „ Egy hasznos rovarpusztító szárnyas meghonosításáról	42	Sugár Károly: A hütőházak vadászati jelentősége	287
„ „ Féregpusztító éneklőnk gondozásáról	246	„ „ Az erdő oltalma	145
„ „ Néhány szó a fődav tőli ellátásról	54	„ „ Szaporítás az erdei legelőket	282
„ „ Vadfogó szerkezetekről és a vadirtásról	332	S. K.: A varjú	30
„ „ Vadkanbüvélő	6	Tokodi Jochim: A csemetenyelvélésről	157
„ „ Vadrcézünk	125	Tomasovszky Imre: »A fafaragás mint művészet«	69
„ „ Valami a vadásatról éj idején	171	„ „ A mérőgardasági háziipar kézikönyve»	277
„ „ Valami a földművelésügyi ministerium 1911. évi költségvetéséről	272	V. S.: A madárfitészek művészete	49
—h.: A marhaiatóló szabályai	164	V. S.: Amerika nőmes fája és erdő-égeri	148, 159
—h.: Boróka	68	V. S.: Az erdő karácsony-ijára	3
—h.: Elgagosodott fenyőültetvény	99	V. S.: Cseresznyeferődről Japánban	100
—h.: Fehér fagyöngy	2	V. S.: Erdő-ünnepek és erdei színhjátékok	242
—h.: Foxterrier kutycák szőr hullatása	175	V. S.: Öslénykori fák	207
—h.: Frissen ültetett gyümölcsfák kihajtása	90		
—h.: Galambdúca	68		
—h.: Halálfejű boszor	115		
—h.: Hogyan bánjunk a méhekkel	69		
—h.: Hogyan tájékozódhatunk a famagvak jósaiga felől	99		
—h.: Kerti utak készítése	66		
—h.: Méhes felállítás és a méhek tavaszi gondozása	43		
—h.: Méhészet	222		

II. Szerző neve nélkül megjelent közlemények.

A bölények paradicsoma	153
A csnkor mint izomerosító	116
A fecske sebessége	10
A fosztalék jövője	9
A földművelésügyi ministerium kiadványai	264
A földművelésügyi ministerium új államtitkái	97
A golyák vándorlása	237
A golyó pusztításai az erdőben	209

	Oldal		Oldal
A görények elfogása	20	Humor	34, 46, 94, 226, 237, 251, 264, 278, 290
A gyáva oroszlán	250	Időjelzés 10, 34, 70, 82, 105, 130, 142, 153, 166, 176, 189,	202, 214, 226, 237, 251, 264, 278, 290
A gyümölcsfa faértéke	58	Ingeny könyv a házinyúltenyésztésről	21
A Halley-üstökös	103	Irgórcs	21
A házasság előnyei	201	Iskolatársak találkozója	57, 93
A házinyúltenyésztők országos szövetsége	212	Kimődjétek az erdőt	201
A hegyvidéki népségítés	236	Kinevezések	9, 20, 44
A heroldi szarvas suta marad	68	Kitüntetések	189, 205
A király konyhája	22	Kopár területek képződése	188
A király konyhája	236	Korai költés	103
A konstantinápolyi kutyák alkonya	175	Korai ugorok	81
A leglisőbb gerinces állat	213	Koresolyázás	289
A levelező-lap jubileuma	10	Közzenik-féle ültetési mód	188
Altiszti segélyalap	152	Könyvszemlelés: «A fafaragás mint művészet»	69
A madarak életkora	45	«A mezőgazdasági házipar kézikönyve	277
A magyar görlyák	45	«Az 1879. évi XXXI. t. cz.-nek az erdei	153
A mesterséges fészekoduk haszna	200	kihágásokra vonatkozó intézkedései»	116
Angol nők az egészségért	237	«Az igasló tenyésztése»	115
A páfrány védelme	93	«Erdői kihágások»	82
A ráják istállója	116	«Konyhakerti növénytermesztés»	82
A siket- és nyírfajd súlyának túlbecsélése	176	«Milyen gyógynövényeket termeszen a	82
A sünről	45	kisgazda»	45, 277
A széna meggyulladásá	200	Köszönetnyilvánítás	140
A szőlő levelezése	174	Láncos kutya gondozása nyáron	140
A szuka forgása	22	Lovak szemellenzője	140
A taszkók sulya	22	Lovak téli gondozása	8
A törpe kutya	57	Lovak vonóképessége	236
A vadászati kiállítás magyar kitüntetettjei	235	Luceaszék	289
A vakond	81	Magyar kinstári erdészeti altisztek országos kongresszusa	253
A wieni 1910-iki első nemzetközi vadászati kiállítás	20, 103	Melyik bor palackálló?	8
A világ írótoltermelése	142	Mennyi szeszt fogyasztanak évenként Európában	225
A Vörös-tenger színe	116	Mesterséges fészekodvak elhelyezése	225
Az aczélburkolatú golyókról	141	Méhészek vándorgyűlése és kiállítása	103
Az asztalkendőről	103	Miből áll az ember	58
Az abadó felhasználása	225	Miórt vörös a rák ha megfőzik	21
Az ember körme	58	Mikor igyunk	251
«Az Erdő» 1909. évi tiszta jövedelme	33	Miniszter-változás	25
Az élet tizparancsolata	58	Napraforgó mag	174
Az itatós-papírosról	141	Nemzetközi vadászati kongresszus	153
Az Országos Magyar Vadászati Védő egyesület ülése	9	Növénybetegségek	103
Az utolsó «szabadság fája»	277	Nyugdíjbiztosítás 45, 57, 68, 93, 116, 130, 152, 165, 225, 264,	290
Az ürhús	225	Nyugdíjbiztosítás kiterjesztése	130, 141
Állatok élettartama	225	Olender	281
Ártalmas e a kemény tojás	251	Olvasóimhoz	281
Árt e a kűszönövény a falnak	175	Óriás madártojás	225
Balesetbiztosítás	103	Óriási óra	250
Beszámoló az erdőéri szakvizsgákról	183	Országos ebkiállítás Budapeston	92
Betegséget okozó fa	141	Óreg sajtok	69
Békák tömeges megjelenése	9	Óseink száma	69
Bölgelgus fája	213	Palántanevelés	56
Csalótelegyek segítségével	93	Paradicsomaszalás	152
Csigák kipusztítása	129	Petroliumlampa gondozása	94
Dráma a gólyafészkekben	153	Remdőkutya az erdészet és vadászat szolgálatában	33
Ebkiállítás	69	Roosevelt Tivadar dr.	102
Egy nagy amerikai újságról	21	Rózsafák átültetése	236
Eleven nyulak befogása	161	Rozsda ellen oltott méz»	189
Eleven vad szállítása	264	Sárga bőr tisztítása	141
Eljegyzés	82, 103, 130	Sebesség	250
Erdészeti zsebnaptár	225	Selmeczbánya – római általános temetkezési és segélyző egye- sület	82
Erdőéri és vadóri szakvizsgák eredménye	275	Sértésnek orvosságot beadni	20
Erdősítő gyermekek	165	Sósvíz a méheknek	200
Europa léghajó flottája	45	Szalmavédők gyümölcsfákon	213
Erverős	225	Szarka a fázanosban	201
Faoszlopok konzerválása	9	Szarvasbőr-töröl	189
Faragó Béla árjegyzéke	58, 213	Szer a poloskák ellen	58
Fatemplom	103	Szénagyűtés	129
Felhívás az alföldi növényzet fejlődésének megfigyelésére	62	Szivárgó hordók kezelése	226
Fenyőállat	82	Szögek rozsdásodása ellen	21
Folyékony enyv	237	Tagsági könyvek	116
Forró, vagy jeges ételek és italok	214	Tiszta gyümölcs	236
Földünk víztömege	264	Tojáskonzerválás	200
Füpecsét	176	Torma tenyésztése	90
Galambenyésztekő figyelmébe	92	Tűszentés	188
Gazdag eszkimó	165	Tűzkatasztrófa	93
Gazdasági szakönyvek	10	Útmutatás a bor helyes kezelésére	129
Giliszta	198	Üvegümmé tisztítása	214
Gyepfüvetés ősszel	213	Vadászat jótékony czéla	214
Gyümölcsfák bevonása hernyó-enygyűrűvel	197	Vadörzög elfogása	130
Halálosítói segély	103, 289	Vakondok és giliszta	264
Halálozás	277	Varró hangyák	21
Hány állatfaj van a földön	21	Változások az erdészeti szolgálat köréből 105, 130, 166, 238, 264, 290	20
Háziszer sebre	10	Virágnak való föld	20
Ház ivégből	175	Zergeszakáll hamisítása	130
Hiéna kutyák	213	Zsiros papír tisztítása	21
Hizlaljuk a baromfit	8		
Hosszú zergeszakáll	10		

III. Hivatalos közlemények.

	Oldal	Oldal	
A házilag kezelt erdőzemek és a munkáspénztár	154	Ákác-mag vetése	70
A szomszéd fái	131	Bélgöngy balták beszerzése	106
A vadászterei erdőőri szakiskolánál nyitandó továbbképző tanfolyam tanulóiak felvétele	117	Bikavartási hányad	278
A zsarolók gazdálkodás minősítése	22	Bogarak konzerválása	94
„Az Erdő” című lap kezelése ügyében	46	Boritaladó	155
Eleven hasznos vadnak és hasznos szárnyas vad tojásainak forgalombahozatala	82	Csapla-gyár	11
Erdőőri állásokra kilrt pályázati hirdetmények közlése	251	Csemotetek vetéseinek megvédése	106
Erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében	176	Díjnoki évek beszámítása	70
Erdősítési jutalmak kiosztása	22	Erdői kihágási ügyekben hozott ítéletek megfellebbezése	35
Erdősítési jutalmak	106	Erdőőri szakvizsga letétele	155
Erdőszolgák szolgálati fegyvereinek megadóztatása	131	Erdőőrök adója	70
Féltári vasúti jegy váltására jogosító igazolványok beszerzése	154	Erdőőrök kinevezetősége főerdőőrökké	265
Gyümölcseledőkező gépek kikötelezése	154	Erdősítési jutalmak	59
Hirdetmény állami faesetek adományozása tárgyában	226	Faluzó levélhordó	190
Kinestéri halászat hasznosítására vonatkozó szervezeti szabályzat	177	Fatestben élő szu és rovar kipusztítása	142
Kinestéri halászati jog házikézelése	176	Fegyvergyakorlatra behívott állami alkalmazottak járandósága	70
Méhészeti tanfolyam	106	Féltári vasúti jegy váltására jogosító igazolványok	46
Pályázat erdőőri szakiskolák tanulóiak felvétele ügyében	116	Fogyókakasok kivételes lelovása	59
Pályázat erdősítési jutalmakra	155	Fogyasztási adó fizetése	35
Ugyanazon egyén által több ízben elkövetett erdei lopás esetén való illetékesség	189	Földpincze építése	46

IV. Tárcaák.

<i>Börsony István:</i> Amikor a piszkafa is elsül	146	Képviseleválasztói jog	178
„ „ Az első	62	Kinestéri erdészeti altisztek javadalmazása	46, 118, 155
„ „ Cserkészzet	194	Korengedély	215
„ „ Egy nap a Kriván alatt	86	Kormánybiztosság alatti szolgálat beszámíthatósága	94
„ „ Szomszédok	38	Köbáblák	23
„ „ Vén asszonyok nyara	218	Kutyatartási szabályrendelet	23
<i>Dánielné Lengyel Laura:</i> A gyermekasszony	110	Kutyák lelovása idegen vadászterületen	46
„ „ „ Az ifjú király	243	Lepkék konzerválása	94
„ „ „ Pirkó	50	Lődjjakról	266
„ „ „ Téli mese	2	Makk eltartása	278
<i>Gábris István:</i> Rangkülönbég	245	Mérgezéscról	23
<i>György Loránd:</i> Agancsok és egyéb trofeák közt	158	Napszámosok nyugdíja	106
„ „ Cserkészzet a nemzetközi vadászati kiállításán	122	Orvosi kezelés	166
<i>József királyi herceg:</i> Megmenekült	230	Revolver-tartás	11
<i>M. Hrabovszky Julia:</i> A gyémánt függök	74	Szabadegydöröl	166
„ „ „ A mit nem tudott megemészteni	170	Székény beszerzése	106
„ „ „ Káprizát	134	Szolgálati fegyverek adómentessége	155
„ „ „ Szardínia halászat az Atlanti-Océánon	14	Szölőben vadászat	278
„ „ „ Veszélyben	254	Tonysznyulak adományozása	227
<i>Stevkáné Bapessányi Vera:</i> Lopott boldogság	206	Uradalmi erdőőrök egyenruhája	83
<i>Szilárd Ferencz dr.</i> Rókaanyom	282	Utadó fizetése	23, 106
<i>Zempléni Gyuláné:</i> A solymászatról	98	Ümenti fák tulajdonjoga	132
„ „ A szarvasgomba és tenyésztése	26	Üregi nyul lelovása	202
„ „ A vad népek táviratozása	182	Vadak eladása és szállítása	178
„ „ Szerencsétlen királylány	270	Vadászati adó alóli mentesség	11

V. Közérdekű szerkesztői üzenetek.

Adómentes gyogyer használata	35	Vadászok fegyveradója	266
A fegyveresó hossza	11	Választók névjegyzéke elleni felszólalás	95
		Vizi patkány irtása	278

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 f.

Felölös szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter soronkint
10 fillérel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj ezedés másfajla-
raa egységárral számita-
tik. — Az egész oldal négy
hasab széles.

Előfizetőnek az állak-
nál és kerelekt rovat-
rövid közzésekre díjta-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intéződik a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intéződik.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjüket, olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

A tuskó magasságáról. (Béky Albert).

Fehér fagyöngy. (—h.)

Az erdő karácsony-igara. (V. S.)

Vadkanbűbáskor. (Gy. Gy.)

Gazdasági tanácsadó: A tarkacsőrű kacska (képpel) (bl.). — Lovak
téli gondozása. — Melyik bor palackzálló? — Hízaljunk a
baromfit.

Sertésvész elleni védekezésről. (Kukuljevič József dr.)

Külföldiek: Kinevezések. — Az utolsó «szabadság fája». — Fa-
ozslopok konzerválása. — A foszfatlek jövője. — Házisz-
sebre. — Gazdasági szakönyvek. — Betegséget okozó fa.
— Hosszú zergeszakáll. — A fecske sebessége. — A levelező-lap
jubileuma. — Időjelzés.

Az Országos Magyar Vadászati Védőegyesület ülése.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: Téli mese. (Dánielné-Lengyel Laura.)

A tuskó magasságáról.

Írta: Béky Albert m. kir. főördömérnök.

Általánosán elfogadott, szakkönyvekben is kifejezett
elv, hogy ha a fák döntésénél olyan magas tuskó
hagyunk, mint a milyen magának a tuskónak átmé-
rője, akkor szakszerűen s az erdőgazdálkodás kívánal-
mainak megfelelően járunk el. Nemesak az erdőtisztí
és altíztí karban vert ez az elv gyökeret, de gyakori
hangoztatása a favágóknál is meghonosította, a kik —
a mélyenvágástól több okból úgyis lúzódozván — szí-
goruan ragaszkodnak hozzá s elv elv lévén, hagyják a
magas tuskókat számtalanul.

A mostani gazdálkodási viszonyok között ezt az el-
vet törölnünk kell (sok helyt már meg is tették), ha-
gyván elődeinknek. Manapság már értékes minden darabka
fa; a minden téren s így a fatermelésnél is meglevő
drágaság mellett csak úgy folytathatunk jövedelmező

erdőgazdálkodást, ha igyekszünk az erdőből az utolsó
förgácot is kivinni és értékesíteni.

A fatermelésnél a tuskóban porladásnak ott hagyni
szokott faanyag pedig nem is «förgács». Hibás törzsek-
től eltekintve, többnyire ez a legértékesebb része a fa-
törzsek, minek révén nem csak famennyiségben, hanem
pénzértékben is nyomosan játszik közre az erdő hozá-
dékában.

Az ide tartozó kimutatásban (lásd a túlloldalol) három
főfenemünkre vonatkozólag kitüntettem, hogy nagy átlag-
ban mennyivel több faanyagot termelhetünk vastagsaink-
ban, ha a helyett, hogy a tuskókat ennek vastagságá-
val egyenlő magasra hagyjuk, — tekintet nélkül a
vastagságra — minden törzsnél csak legfeljebb 30 vagy
20 cm. magasra engedjük vagy (a mi leggazdaságosabb)
minden törzset egész töben vágunk ki.

A kimutatás ugyan maga-magát magyarázza, jónak
látok mégis néhány példát annak élesebb megvilági-
tására.

Legyen pl. valamely lúczyenyőtörzsek átmérője a
tuskónál 50 cm. Ha ennek döntésénél az eddig szokásos
50 cm. magas tuskó helyett 30 cm. magasat hagyunk,
akkor fatömegben 0.039 m³-rel több anyagot haszná-
lunk ki, a mi a fatörzs egész fatömegének 2% -át teszi.
Csak 20 cm. magas tuskónál 0.059 m³-t = 3%-ot s
tövigvágás esetén 0.098 m³-t = 4.9%-ot mentünk meg
a fatörzs anyagából a pusztulástól.

Ha 60 cm. vastag tölgytörzsnél 60 cm. magas tuskó
hagyása helyett a fát töben vágjuk ki (fűrészszel), meg-
nyerjük a fa tömegének 4.5%-át = 0.17 m³-t.

Már egyetlen fánál is számottevő fatömeget pazar-
lunk el az «elv» szerint való tuskóhagyással, de meny-
nyire nagy a vesztesége egész állományoknál! A tuskó
magasságának egyre-másra 20—30 cm.-re való leszori-
tásával a faállomány magasságának úgy 2% -át bizonyosan
megnyerjük, a mely feltétellel pl. holdanként 200 m³
fatömegű lúczyosban holdanként 4 m³ faanyagot s ezt
10 koronával számítva, 40 korona pénzásszaggal ter-
melünk többet. Öreg tölgyesben, a hol takarékos gaz-
dálkodás mellett előbb körül kell ásní a fa tövét, hogy
azt egész töben fűrészelhessük le, 4—5%-a ott marad
a legértékesebb fának, magas (a vastagsággal egyenlő)

K i m u t a t á s a

annak, hogy mennyi faanyaggal termelünk többet akkor, ha a tuskóvastagsággal egyenlő magasságú tuskó helyett 30, 20 cm. magas tuskót hagyunk vagy a fatörzset egészen töben döntjük le.

A fatörzs átmérője a tuskónál	a törzs egész fatömege	Lúczyfenyőtörzseknél						Bükk- és tojgytörzseknél						
		30 cm.		20 cm.		zéró cm.		30 cm.		20 cm.		zéró cm.		
		magas tuskó hagyásával többet termelünk						a törzs egész fatömege	30 cm.		20 cm.		zéró cm.	
		m ³ -rel	%-al	m ³ -rel	%-al	m ³ -rel	%-al		m ³ -rel	%-al	m ³ -rel	%-al	m ³ -rel	%-al
30	0.7	—	—	0.007	1.0	0.021	3.0	0.7	—	—	0.007	1.0	0.021	3.0
40	1.2	0.013	1.1	0.025	2.1	0.050	4.1	1.3	0.013	1.0	0.025	1.9	0.050	3.8
50	2.0	0.039	2.0	0.059	3.0	0.098	4.9	2.4	0.039	1.6	0.059	2.5	0.098	4.1
60	2.9	0.085	2.9	0.113	3.9	0.170	5.9	3.8	0.085	2.2	0.113	3.0	0.170	4.5
70	4.3	0.154	3.6	0.192	4.5	0.269	6.3	5.5	0.154	2.8	0.192	3.5	0.269	4.9

tuskó hagyásával. Holdanként csak 150 m³ fatömeget véve fel s a fa árát 20 koronával számítva (150×0.04 vagy 150×0.05 =) 6—7.5 m³ fa és 1:0—150 korona pénz a holdankénti veszteség; s lány hold évi vágásunk van mindenfelé a hazában! Kára ez a birtokosnak, kára az országnak, mindenkinek.

Küszöböljük tehát ki az erdőgazdaságból a tuskóra vonatkozó elül említett elvet s gyökereztesük meg helyébe azt, hogy a fatörzs olyan mélyen vágandó le, a mélyen mélyen csak lehet, tehát a föld színénél vagy a gyökerek fejeinél.

A magas tuskón kívül aránytalanul sok fát pazarlunk el a fejszével való döntésnél a hajkra, vagy fűrész használatánál is akkor, ha a két oldalról végzett metszés nem esik egy magasságba, hanem egyik jóval fellette van a másiknak (30 cm.-es szintkülönbséget is

láttam már akárhányszor!) Így is elfecsérelhetjük ugyan-csak a legértékesebb fának 2—3%-át is. Itt tehát legyen elv a fűrész s ennél is az egy szintben levő két metszés.

Fehér fagyöngy (*Viscum album L.*)

Ez az örökzöld, igen ágas, gömbölyű kis eszerje, mely február-márcziusban virít, a különféle fák veszedelmes növényi elősködője, az év minden szakában él, mert az éltető anyagokat a gazdafa szolgáltatja neki nedveivel. Európa középső és déli részein, ott a hol a körte még megterem, mindenütt el van terjedve. Ha tültságos mértékben elszaporodik, nemcsak hátrányos az illendő fára a melyből táplálékát nyeri, hanem végtetes is lehet arra. A fagyöngy a gazdafa megválasztásában nem válogatós,

TÁRCSA.

Téli mese.

Irta: Dániel négy Lényvel Laura.

Volt egyszer egy kis leány, a ki nagyon fázott. Ezen pedig nem kell esodálkozni, Piroska, mert a kis leánynak oka és joga volt reá, hogy fázzék; nagyon hideg februári nap volt és már két nap óta nem égett tűz a szobájában.

Hogy miért nem ment a leány rokonaihoz vagy barátaihoz melegedni? Azért, Piroska, mert nem voltak neki sem rokonai, sem barátai. A szerencsétlenségben hihetetlen mértékben meglazulnak a vérbeli és szívbéli kötelékek.

Annak a fázós fiatal leánynak nem volt a világon senkije, csak egy testvére. Egy testvérbátyja, a ki félbehagyta pályáját, lemondott jövőjéről, fiatal álmaidról, büszke terveiről, lett belőle dolgozó napszámos nappal, betegápó éjszaka és gazdasszony reggel.

Ne sajnáld a fiatal urat, Piroska. Igazi szeretetből áldozta fel magát és még ma sem bánta meg tettét. Különben a napszámos szót nem kell betű szerint venni, ez csak amolyan költői, vagyis novellai túlzás tő-

lem. A fiatal ember nem hordott követ, csak másolt ügyvédi irodákban, fordítgatott újságoknak és számolt a statisztikai hivatalban. A mellett, ha hazajött, virrasztogatott luga mellett, reggel elkészítette a reggeli és odaadta a viceházmesternének az ebéde való pénzt, mivel a testvére hónapokig nem birt fölkelni az ágyból.

Az ám, mert a fázós kis leány nem volt amolyan regénybeli hőslélekű alak, ki a sors csapásait megvető daczczal tűri. Dehog; nem tudott az tűrni, Piroska, semmit, de semmit. Gazdag, elkényeztetett, szeszélyes leány volt, ki szentül hitte, hogy a világegyetem, kisebb és nagyobb fajtájú naprendszereivel együtt ő érte, csupán ő érte teremődött. És az megint csak természetes, hogy a világegyetem tisztán arra való, hogy ő szórakozzék, mulasson, táncoljon, koresolyázzon, ennélfogva mikor az első dobütést meghallotta, mely esúnya hang azt jelentette, hogy ebben a fényes lakásban immár semmi sem az övé, hogy elvesznek tőle mindent, szép ruhát, ékszer, koresolyát, tánczoló gavalért, szerető barátnőt, szerelmes vőlegényt, akkor összeszűrt előtte a világ és ájultan esett a szép, fekete zongora mellé. Nem volt, a ki fölemelje, a dobzó elriasztott mindenkit, szerető barátnőt, hűséges rokont, szerelmes vőlegényt és ezer szerencse, hogy a bátyja aznap meg-

mert előfordul az úgy a lomb-, mint a tülevelű fákön ; leggyakoribb azonban a körte- és almafán, a jegenyefenyőn, a vörös berkenyén, a nyír- és a fűzfákön, a fekete és a jegenye nyárfán, valamint a hársfán ; ritkábban található az égerfán, a galagonyán, a körisen, a szilfán, a gyertyánon, a szilva- és a cseresznyefán, a diófán és a juharokon ; még ritkábban fordul elő a rezgő nyárfán, az akáczen, tölgyön és a gesztenyén s legritkábban a vörös-, fekete- és az erdei fenyőn, valamint a tiszafán ; néha állítólag még a szőlőt is megtámadja.

A fagyöngy elszaporodását leginkább a rigók közvetítik, melyek a fagyöngynek ragadós magját vagy esőrükből továbbítják, vagy pedig ürülékükkel kerül az más fára a hol azután a még csiraképes mag vékony nyulványt ereszt, a mely az ág héját átfurja s behatol egészen a fa testéig, a melybe azonban már nem tud befurakodni.

Daczára annak, hogy a fagyöngy a fákra, de különösen a gyümölcsfákra nézve igen ártalmas, irtására mégis kevés gondot fordítanak, úgy, hogy egyes helyeken valóságos fagyöngytelepeket találunk, csúnyán megviselt és egészen a pusztulásig kiszipolyozott gyümölcsfákön.

Ez élőködőnek az irtása, ha már nagyon el van hatalmasodva, a megtámadott fák kivágásával lehet csak sikeres, hogy ekként a még meg nem támadottak megvédesenek ; nem lehetetlen azonban kisebb mérvű előfordulás, zsengebb fagyöngyök esetén — és pedig éppen télen — a megtámadott fa megtartásával is küzdeni e parazita ellen, melynek gyögyéből tudvalevőleg értékes nyevet (lépet) is lehet főzés utján nyerni.

Sokan éppen csak enyvnyérés czéljából irtják a fagyöngyöt, de legtöbbször úgy, hogy a fagyöngyöt egyszerűen levágják, vagy letörik, holott a szakszerű irtás abban áll, hogy nem le-, hanem ki-vágjuk azt onnan, a hol gyökerezik, vagy levágjuk — ha indokoltnak látszik — a gazdafa azon ágával együtt, mely ez élőködőt eltéli.

A pusztá levágása vagy leszakítása, letérése a fagyöngynek rendszerint nem akasztja meg annak további életét, mert gyökerei a gazdfában benmaradnak sokszor 1 centiméternyi mélyen is és további vegetációt tesznek lehetővé. Ha tehát különösen gyümölcsfán egy a fagyöngytől megtámadott vastagabb ágat sajnálunk levágni, úgy az irtókéssel oly mélyen kell kivágni a fagyöngyöt, hogy gyökerei is kikerüljenek a fából. Az így ejtett sebet, ha karbolineummal bekenjük, rendszerint begyógyul.

A fagyöngy egyébiránt igen lassan növekszik s éventint csak egy szántagot s azon két levelet hoz létre.

(—h.)

Az erdő karácsony-ipara.

A mi a mi karácsonyainknak a fenyőfa, ugyanaz tudvalevőleg az angol karácsonyoknak az igénytelen fagyöngy, melynek a mennezyetről lecsüngő zöldje alatt szabad a csók ilyenkor. Fagyöngy nélkül kietlen, szomorú a képe az angol karácsonynak. Ha a nagy ünnep közeledik, napokon át ezernyi ember ostromolja minden angol városban a vásárosokat fagyöngyért, ép úgy, mint nálunk a viruló zöld fenyőkért, gazdag és szegény, min-

érkezett, különben talán kórházba viszik a leányt, oda, hol tavaly a beteg szolgálóleányuk fekiadt.

Igy azonban kocsira tette a testvérbátyja és elvitte magával egy egyszerűs kis lakásba, ki a Ferencvárosba. És aztán dolgozott éjjel-nappal emberföltölti módon, de eleget keresni nem tudott. Sok kellett házbérré, orvosra, gyógyszerre. Egy szép napon, mikor a leány fölkelte már az ágyból, szabad volt a szobában járkálnia, nem volt egy darab fa, egy szikra szén sem a lakásban. És nem volt másnap sem. És erről a harmadik napról szól az én mesém, Piroska.

A leány ott ült egy nádszéken és dideregve húzta össze magát a prémes bundát. Ez a bunda valaha régen az édes anyjác volt, színházba járt benne. Kopott is volt, gyűrött is volt már, de egy kis meleget még adott, mert finom posztó lehetett valaha. A leány ott ült széken és összehúzta magát, azt hitte, akkor kevésbé fázik. Elrejtette a kezét, néha-néha az arcát is, ilyenkor sirt. De aztán eszébe jutott, mit ígért bátyjának, hogy nem izgatja magát. Letörülte könnyeit és csöndesen bámult maga elé.

A multra gondolt, Piroska, a verőfényes, szép, boldog multra. Szomorú dolog az, mikor egy 19 éves leány a multról beszél. És mégis úgy volt. A szép, boldog idők jártak eszébe, mikor süített a napfény, verőfény-

ben ragyogott minden, mikor völegényével sétált a fényes utczákon, mikor rokonai dédelgették, barátinói simogatták. Most sehol semmi és ez a hidegség... el kell pusztulni bele...

Édes kis Piroska, ne szégyeld, ha sajnálkozol is azon a kis leányon. Irtózatos dolog az, ha az ember az otthonában fázik és lehelletével melengeti fagyos kezét. Ennél csak egy irtózatosabb dolog van, az éhség, de ez már utálatos s erről ne is beszéljünk soha.

És gondolt meg, Piroska, hogy annak a leánynak szobájában hajdan, csak úgy, mint a tiedben most, ott állt a hőmérő, a mely pontosan méri, mutatja az egészséges meleget, hogy ez a leány csakugyan szeszélyes, parancsoló, követelő volt, mint általában a gazdag, elkényeztetett gyermekek.

És most már nem is siratja a multat. Vége a lelki érzékenységnek. A testi fájdalom sajtolja a szemébe a könnyeket, meg a hideg és az éhség. Föláll, maga sem tudja, mit tesz, talán csak ösztönszerűleg keres valamit és kihúzza az asztaliókját, tele, színes-színültig tele van régi levelekkel.

Ni, hát ezek megmaradtak? A leány kezébe veszi és nézegeti a súlyos csomagokat. A rokonok, a kedves barátinók irták, van itt egy külön csomag, fölveszi. Ezek az ő levelei, miket szerelmes völegényétől kapott vissz-

denki erszényéhez mérten látja el magát karácsonyra a ragadós, fehér bogójú fagyönggyel. És sajátságos, hogy mindamellett, hogy a fagyöngynek oly hagyományos szerepe van az angol karácsonyoknál, Anglia maga nem fordít gondot annak termelésére, hanem külföldről hozatja tömegtelen mennyiségben.

Különösen a francia Bretagne és Normandia pórjai tesznek szép nyereségre szert abból, hogy fagyöngyöt szállítanak a csatornán át Angliába, a mely országnak roppant szükségele ebben a cikkben arra serkenti e vidékek lakóit, hogy a fagyöngy-gazdálkodást nagy méretekben üzzék. Ehhez képest minden karácsony alkalmával sok ezer mázsa fagyöngyöt szednek össze az alma-, nyár- és más fáról s egész gózhajó-rakományokban szállítják ezt az angol kikötőkbe. Ennek a kiviteli üzletnek St. Malo, Grenville, Havre és Dieppe a fő góczai Franciaországban s különösen St. Malo minden karácsony idején három-négyszáz mázsa fagyönggyel szerepel ebben a forgalomban.

Már december közepétől kezdve Franciaország egyik északi parti vidékén, a belga határtól St. Malóig, mindenki talpon áll, hogy a roppant nagy szükségletnek eleget tehesen. Ládákkal, kosarakkal megrakott vasútvonalokon indítják az angol karácsonyok oly kedvelt díszét a rá váró hajók felé, s egy egész hétig minden más forgalom szünetel, oly rendkívüli méretekben öltenek a fagyöngy-szállítványok. Még a legkisebb kikötőkben is ezekből áll mai majdnem kizárólag az áruforgalom. Természetesen ebben is, mint minden más gazdasági ágban, név termés váltakozik sovány évekkel s így a koczkázat nem egész jelentéktelen.

De a nagy bőségnek is megvannak a maga hátrányos oldalai, mert volt eset, hogy az elárasztott piac annyira leszorította az árakat, hogy a bevétel még a fuvarozás költségeit sem fedezhette. Most már a vasúti és hajózási társaságok nem is vesznek fel árút, mielőtt a szállítási költségek fejében biztosítékot nem kapnak. Másrészt pedig a termelők és közvetítők számának megszaporodásával a nyereség is kevészebb lett s ez sok spekulánst elriasztott a versenytől.

Tekintve már most, hogy magában Franciaországban is nagy kelete van a fagyöngynek, hábr nem is abban az értelemben, mint Angliában, mivel a francia termést túlnyomólag Anglia és Skócia veszi fel, sokszor megtörténik, hogy magában Párisban fagyöngy-szükség áll be ép akkor, mikor eziránt a kereslet legnagyobb. A helyzetet súlyosítja, hogy Franciaországban nem karácsonykor szokták fagyönggyel díszíteni a lakást, mint Angliában, hanem útvékor, a mikor virágokat küldözgetnek egymásnak, s a mikor a fagyöngy inkább a szerencsének szimboluma. Ilyenkor bizony a bretagnei és normandiai pórok búsan nézik a téli pompájuktól megfosztott, lekopaszott almafákat s Páris népének máshol kell fagyöngy után néznie.

Szerencsére van egy esőndes kis vidék, nem messze a zajos Párisot, festői domb lábánál, Cezuzy, a melyet az év más szakában a párisi alig méltat figyelmeire, a mely azonban ilyenkor nagy fontosságra emelkedik szemében. Itt ugyanis a falut körülvevő domboldal jegenyenyár sorai bőven termik a fagyöngyöt. Igaz, hogy a fák magasak s rajtok a fehér bogójú elődsit nem oly könnyen közelítheti meg, mint az északi Franciaország alma-

sza. Összerázkodik és leejti a csomagot, a levelek szét hullnak és a leány elfordítja fejét, nem akarja látni a saját kezeirását, irtózik tőle.

Aztán hirtelen észbe jut valami. Gyufát vesz elő és meggyújtja a leveleket. Egy nagy csomot egyszerre dob a kályhába és föléje tartja didergő kezét; milyen jól esik ez a meleg, mosolyog. Néha a tűszikrából kicsisillan egy-egy szó: «örökös szeretet», «meleg érdeklődés». Majd egész mondatok: «azon forró szeretet, melyet drága kis hugunk iránt érzünk», «örökös harag, ha el nem jössz karácsonyra», «fogadd igaz barátságom jelül ezt a csekélységet», «téged tudnálak valahá elfeledni?» Majd nagyot lobban a tűz, most dobta bele a völegénytől visszakapott leveleket. Elfordítja fejét, ne, ebből ne lásson semmit és mégis, mikor visszafordul, szemébe csillog a hamvadó papírról: «a mi szerelmünk», «síríg tied»...

Lassan fölébe hajlik a tűznek, a kedves rokonok, a jó barátok, a szerelmes völegény levelei mégis hasznosak voltak, már nem didereg annyira. Körülnéz, akad még itt több levél is. Elöltöti az időt a langyossá lett kályha mellett, míg bátyja hazajön, újra nagy csomót dob bele a tűzbe és a nagy csomagból lassan kiválik egy gyűrött, rongyos, tintapecéses, idomtalan koperta.

Hogy került ide a lompos, piszkos jószág a sok ele-

gáns úriember levele közé. A leány megforgatja, nem ismeri az írást, majd lassan húzza ki belőle a nagy árkus durva papírra írt levelet, csúf, otromba, pecsétetes betűk fekszenek előtte. Nézi, nézi és egyszerre észbe jut minden.

Az édes apja papirkosarában talált egyszer egy ilyen írást, egy szegény munkásasszony könyörgött benne segítségért, az ura beteg, ő meg öt gyermekével együtt éhezik és fázik, küldjön neki a nagy úr valamit, mert elpusztulnak.

A nagyságos úr jószívű ember volt, de annyit zakkalták igazi és álszegények, rossz napja volt épen, sok boszúsága, így hát beledobta a kérő levelet a papirkosárába.

És a leány mintegy vízióban látja magát, a mint dudolászva bemegy apja irodájába és nem talál ott senkit. A szomszéd szobába is bekukucskál, senki... Nagyon jó kedve van, hát gyors valcerlépésekben vagy háromszor keresztülfutja a komoly, nagy írodát, aztán fáradtan dől a nagy karosszékre és tekintete véletlenül a papirkosára esik.

Fölveszi a nagy akombakomos levelet és olvasni kezdi, előbb dudól is az olvasás mellett, majd lassan elkomolyodik az arca, mintha most hallaná először a csúnya, szomorú szavakat: «éhezés, fázás, hideg tél», mintha

fáin, melyek az angol piac ellátására szolgálnak közel-ségüknél fogva, de azért ez a körülmény sem retenti vissza a fagyöngy-szedőt, a ki hamar kitanulta a módját, hogyan kúszson fel a 60—70 láb magas jegenyék csúcsáig.

Lábukra erősített különös alakú kampókkal (griffes) kapaszkodnak bele a fa derekába, s így biztosítva magukat a leesés ellen, mókusszerű ügyességgel másznak mind feljebb, ágról-ágra. Persze ez a produkció is sok ügyességet kíván, s igen sokan megadják az árát, a kik megfelelő gyakorlat nélkül vállalkoznak rá. De ha valaki némi jártasságra tett szert a mászás e módjában, meglepő, milyen fürgén és gyorsan végzi munkáját. Pár perc alatt éles kése alatt lehull a fa ékessége s egész halomra gyűl fel a fa tövében.

Érdekes, hogy Normandiában, Bretagneban, a hol rengeteg almabort termelnek, sokszor a fagyöngy-termés jövedelmezőbb az almatermelésnél. Ez a körülmény bír rá sok gazdát, hogy egészen a fagyöngy-üzletre adja magát, bíz tudja, hogy az almatermés elégtelenségének főoka éppen a fagyöngy s az alma több volna, ha a fákat megtisztítanák s mentesítenék ettől az ártalmas élősditől, mely a fának pusztulását okozza s életerejét megöli. A kormány, hogy mindkét érdekek számláljon, bizonyos departementokban felváltva elrendeli minden három évben a fagyöngy kiirtását.

Míg Franciaországban a fagyöngy oly bőségben nő, hogy zöld lombjával sokszor télen át is egészen elborítja a fát, addig sok más helyen egyenesen kísérletet tettek a fagyöngy beoltásával és mesterséges tenyésztésével. Nem is csoda, mert bár a fagyöngy árai is meglehetősen

ingadoznak, komoly krízis azonban alig fenyegeti a termelőt, minthogy a földművelési kormánynak gondja van rá, hogy a túltermelést megakadályozza s a versenyt kellő határok közé szorítsa.

Kiszámították, hogy Normandia és Bretagne szegény lakossága átlag 300.000 frankot keres évenként e czikken, a mi mindenesetre szép összeg, ha figyelembe vesszük, hogy az üzlet semmi befektetést nem kíván. Persze ennek az összegnek jó részét az angol közvetítő teszi zsebbe.

Ha a fagyöngy évadja eljön, Észak-Franciaországi gazdálkodóinak nagy része foglalkozik azzal, hogy csengő pénzzé váltsa a természet ez ingyen adományát. Az országúton mindenfelé megrakott társzekerek, taligák és egyéb alkalmatosságok segítenek a kikötőkben készen váró hajókra szállítani az értékes és keresett árut. Ha a hely távolabb esik a tengertől, akkor vonatokra bízzák a rakomány fuvarozását. A tengeren való szállításhoz azonban gondos csomagolás szükséges s az exportőröknek és kereskedőknek sok gondjába kerül megőrizni a csatornán át való szállítás közben a fagyöngy fehér bogyoit, mert a bogyók sűrűségétől függ a czikk értéke is.

Az árak mindamellett nagyon különbözők. Átlagos években mázsánként két-tíz frank tekinthető közepes árnak. De az angol piacon, ha nagy a kereslet, egy mázsá fagyöngy több mint 20 shilling (24 korona) árt is elér, habár voltak már túlbő évek, mikor mázsáját egy-két shillingen is nehezen lehetett eladni.

Bizonyos, hogy a fagyöngy egyre fokozódó kereslete Párisban és más francia városokban, szintén jó hatás-

csak most tudná meg, hogy az élet nem csupán dallamos, édes keringőkből áll.

Magával viszi a levelet, aztán belenyul fiókjába, a mennyi pénz van benne, azt mind elküldi. Csekélyeség az egész, tegnap kapta apróságokra az édes apjától azt a húsz forintot, de a szegény asszonynak kincs lehetett, mert már harmadnapra ott volt a köszönőlevél.

A köszönőlevél volt az a förtelmes irás, melyet a fázós leány kezében tartott. Tele ortografiai és egyéb hibával, mivel történetem idejében a kultuszminiszter még nem nyitotta meg az egyetem kapuit a hölgyek előtt. De vád őt ne érje, mert ha tette volna is, a szegény munkásszony aligha veszi hasznát.

Mindamellett annak a leánynak szeméit mintha varázslat tartaná leszegezve, rátapadt a piszkos papírra és olvasta a következőket:

«Nagyságos, jó kisasszony!

Az én istenem áldja meg a jó kisasszonyt. Én szegény munkásszony vagyok és nem is tudok egyebet írni. Csak annyit, hogy el akartam pusztítani magamat is, a gyermekeimet is, mert nem bírtam nézni a kínjokat. A kisasszony nem engedte, hogy testem, lelkem eltávozzék. Fizesse meg ezt a jó Isten, szívből kívánom. Legyen olyan boldog élete, mint a milyen embernek még nem volt a földön. És ha

majd asszony lesz, szeresse az ura oly igazán, mint a hogy én szeretem a gyermekeimet, kiket a kisasszony jósága mentett meg a haláltól.»

A leány lassan olvasta végig a levelet, nehéz volt kibetűzni a rossz írást, meg a szeme is nagyon homályos volt a könnyektől. De azért mégis végigolvasta és akkor hamvadt el az utolsó szikra a hűséges rokonok, a jó barátok és a szerelmes vőlegény leveleiből. A leány keblére rejtette ezt a csúf, piszkos papírt és többé nem fázott. Kigyúlt az arca, valami eddig ismeretlen boldogság fogta el a szívét. A szemei telve voltak könnyel, de az ajka mosolygott és kétszer is megtapogatta a keblén azt a levelet, vajjon megvan-e még? És valahányszor ott érezte, újra átfutott rajta az a jóságos meleg. Nem fázott többé, nem volt semmi baja. . .

És mikor bátyja örömtelen berontott a szobába nagy csomag siteménnyel, — pénzt hoztam, rendeltem már fát, szemet is, rögtön hozzák, add ide a kezéd, hadd dörzsöljem, nagyon fáztál? . . . — akkor a leány mosolygva taszította el magától:

— Eredj te boldon, mire való most szén, meg fa? Hiszen meleg van itt. Édes, kedves, bizalmas meleg. Hát nem érzed?

sal van az üzlet föllendítésére, de másfelől arra kényszeríti az angol fogyasztót, hogy más beszerzési piacok után nézzen, miután Franciaország rövid idő múlva nem lesz képes fedezni a szükségletet.

V. S.

Vadkanbúgáskor.

Irta: Gy. Gy.

Szarvasbögés szakában kötetekre menő himnusokat olvashatunk a világszerte dicsőített agancsosokról; viszont ha a szimpla agyaras görgetése bekövetkezik, még a vadkanvadászatok lelkesebb híve is e nevezetes esemény fölött hamarosan napirendre tér azzal a megnyugtatón hivatkozó kijelentéssel, hogy a vadsertés húsa, a kan búgása szakában amúgy is élvezhetetlen, viaskodásuk kedvéért pedig alig érdemes barátságatlan hófuvatagos idők szakában a pagonyt róni. Ha csupán arra a témérdek balesetszámba is beillő vadászalandra gondolunk, a miket ősidőktől fogva a krónika a vadkanvadászatok történetéből a kalydnoi vadkantól Zrínyi agyarasáig, avagy a Báthoryak agyarczimeres pajzsának történetétől kezdve az utókor számára napjainkig megőrzött, bizonyos respektussal kell az agyaras ellenfél görgetésének érdekes szakáról, legalább időnként megemlékeznünk.

Bőségés makktermő esztendőik szakában a vadkan már november havában görget; a szerelmeskedés és a nemi élet körül megvívott szerelmi harezok ideje aztán november végétől kezdve benyulik olykor még január havába is. Biz ez mindenképpen kényelmetlen, zord időszak, nemesak a cserkésző vadászra, hanem a szeretkező vadkanra nézve is; csakhogyan, már a természet rendjénél fogva, nem változathatunk.

Kedvező téli széljáratok esetén nem épen nehéz feladat a vadászorr szaglószervének segítségül vétele mellett is a görgető vadkanok közzelétől tudomást szerezni. A ki bögés szakában karöltést zsigerelt, avagy legalább is a zsigerelők közelében állott, az soha el nem felejtí azt az átható büzt, a melyet a szarvasbika bögésszakának delelőjén maga körül áraszt. Nos, ez a penetráns szag vajmi enyhe illat ahhoz az átható büzhöz képest, a melyet a görgető vadkan nemi életének ebben a szakában, aránylag messze körre terjedőleg, maga körül áraszt. Az erdők sűrűi ilyenkor ott, a hol az agyaras napokon át bűg, szag tekintetében az olyan sertésöl büzére emlékeztetnek bennünket, a mely ólban állandóan tanyázik a sertés, amde alját, mindannak daczára, soha ki nem takarítják.

Az átható szag s a sertésnyomok mellett egyéb jelek is kétségtelenül elárulják előttünk azt, hogy a sörtevad világában immár javában folyik a görgetés. A nyaranta remete életet folytató hatalmas agyaras, az egyedüllet immár el-elunja s kóborló utáiban lépten-nyomon az atyafiságos kondák csapatát kezdi kereszteni. A kondák közelemben aztán meg-megáll, csattogatja hatalmas agyarczilverzetét, ormánya körül habzik a tajték. Ebbeli izgalmi közepette még az édes makkról, sőt a télire

elföldelt zamatos burgonyatermés felturkáltságáról is meg-megfeledekzik; hiszen teljesen elhatalmasodott benne most már a vágy és az ösztön ereje. Orrmányát magásra tartja, orrlikai tágulnak, s hatalmas szuszogások közt tovaront, folyton a konda nyomában pőfékelve. Míg máskor nagy óvatossággal és elővigyázattal halad a tisztáson, sőt a szokott csapáson végig, úgy most a legesekélyebb ágreccsen is gyanút, bizalmatlanságot kelt benne. Néha perczeken, sőt negyedórán át is meg-megáll, hogy legfeljebb egy-egy fiatalabb vetélytársát bocsássa vezető testőrként maga elé, hiszen vastag, amde drága bőrét biztonságba szereti helyezni. Persze búgás szakában mindezen elővigyázatosságainak hamarosan vége szakad. A még csak imént is testőréül szolgáló ifjabb társ nyomtalanul eltűnik a közelből, a földet rengető hatalmas öreg vadkan pedig izgatottan egymagá tör most már előre. Búgás szakában a fölpezsgő vér erejétől még tán a komor élemedettebb agyaras is meg-ifjodik ilyenkor. Eddigi biztonságával többé egyáltalán nem törődik akkor, a midőn arról van szó, hogy a nyomába akadó konda sorából úgy vetély-, mint vágtyársat szemeljen ki magának.

Holdfényes késő őszi éjek hidegében még a legtapasztaltabb nimród is el-elálmélkodik az előtörő szerelmes öreg vadkan megdöböntő elvukoltága fölött. Míg máskor óvatos elővigyázattal törtet főcsapáin végig s szemelláthatóan kerülgeti a hold fényárvái által megvilágított pontokat, addig most úgyszólván a fényözön kellő közepén tör elő; környezetével többé mit se törődik, úgyszólván a fegyver csövébe rohan. Persze a vadász izgalmasabbnak találja a küzdelem bevárását, s így legalább egyelőre türtőzteti vadászhevét.

Az ólálkodó halálveszedelemmel többé mit se törődő vadkan, kábító szagával maga körül, egyenesen a konda közé ront most, s agyaráit viczorlta, dühösen tapasztalja, hogy az udvarlásban valamelyik nem kevésbé kapitális agyazatú ellenfél és fölgerjedt vetélytárs már megelőzte.

A szerelmetesek enyelgése a kiválasztott objektummal szemben sörtevadszerűen nyers, nagyon is durva. Rendszerint egy-két korántsem gyöngéd oldalba bökődés, a melytől a bordák csak úgy reszegnek; néhány éppen nem finom orrmánydörgölgetés, az agyarral acélozott vadkanfej durva, esetlen csatogása az érdekesemény sörtekkel fedett vastag bőr dörzsolgetése, a még durvább rőfögések egyhangú szakadatlan hangnemei azok, a mikből a vadkanszeretkezés kezdetleges volta kitelik. A választott és kitüntetett objektum azért ezzel is beéri, sőt láthatóan jóleső érzéssel tűri az udvarlást; legfeljebb, ha mélyen fekvő apró szemecskéi villognak a szokottnál valamivel nagyobb élénkséggel. Közben az apró szemek egy-egy félig lehunyo pislogása, mintha arról tenne tanubizonyoságot, hogy a vastagbőrűek pán-czelja sem éppen olyan vastag.

Az ilyen jelenet most már sehogy sincs inyére a közbetörő másik agyarasnak, a kit egyelőnként óvatosan nyomon követ a vadász, egész a küzdőtér közvetlen közeléig.

Csatabögést, olyashoz hasonlót legalább, a minőt a koronás aganesosnál észlelünk, egyáltalán nem fogunk itt hallani. A feldühödött agyaras néma dühvel ront ádáz ellenfelére; ám aztán támadásának hevességét, máskor lomha mozdulatainak szokatlan gyorsasága jellemzi. A nehézkes testű, renyhe sörtevadat mintha most teljeseen kicsérlették volna. A páros viaskodás biztos és mégis villámgyors mozdulatai, egy-egy olymipiai küzdőfélnek is kieséretére válnának. A jól kiszámított agyardőfések legtöbbje védtelen, vékony lágyékrészeknek szól, hogy így a harc képtelenség mielőbb bekövetkezzék. Persze egyenrangú, egverejű, kitapasztalt erőteljes vetélytársak vajmi ravasz ellenfelekként viaskodnak itt egymással. Megecsik akárhányszor, hogy a lágyéknak irányzott támadást mind a kettő elhárítja, sőt a kemény agyar, a mely még a puskagolyónak is ellentáll, a még keményebb bordák vagy lapoczkákat fedő vastag sörte-takarón lesiklik, megtörik, s így a küzdelem, a vadász élvezetére, végét-hosszát venni alig akarja.

A végén mégis csak az marad a vesztes, a melyik hamarabb kifárad. Az egyetlen pillanatra fedetlenül maradt lágyékrészek a támadó agyárfegyver élének így tüstént ki is vannak szolgáltatva. Rendszerint az erői teljében levő hároméves kan az, a mely hamarabb marad a győztes. Ennél az agyarak meredeken álló alkata sokkalta inkább kedvez is a támadás esélyének, mint a háromévesnél idősebb kanok fokozatosan visszafelé hajló s így kevesebb veszedelmet okozó tempuló agyara. Három éven túl a folytonos használatban levő agyarak éle fokozatosan kopik s így ezzel szemben hamarabb is nyert játéka van az erői teljétől duzzadó s így a faji tovaplántálásra inkább hivatott hároméves kapitális agyarasnak.

A böles természet maga gondoskodik az agyarasok világában is arról, hogy az életképes nemzedék maradjon a győztes s így a faji visszafejlődésnek a vadkanok világában is eleje vétessek.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

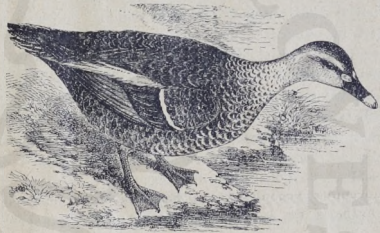
A tarkacsőrű kacs. A képen látható vadkacsára emlékeztető kacsafajta, melyet Németországban mind szélesebb körben kezdenek tenyészteni, nevét a gácsér háromszínű csőrétől nyerte. Csőrének alapja fekete, de a hegye jó darabon sárga és a csőre tövén két nagy vörös folt látható. Tollazata sűrűsárga, sötétbarnával tarkozva, fejbübjé le a gerincéig és szemén keresztül egy vonalban egészen sötétbarna, feje többi része vörös-barna; szárnyában fehér toll is van és azon egészen zöldes fény vehető észre; szeme is barna, lába pedig narancssárga. Nagysága olyan, mint a közönséges kacsáé. A tojának csőrén a vörös foltok nincsenek meg, a sárga szín is halványabb rajta, tollazata sem oly élénk, mint a gácséré.

Daczára meleg hazájának, a tarkacsőrű kacs így könnyen honosul. Természetesen a vad példányoknak

szárnyait meg kell vágni, hogy az elrepülésben megátoljuk. Ez a fajta tenyésztésre igen alkalmas; tojóhelyiül a topartján részükre felállított házikót használja; 8–9 tojás után fészekre esik, de szokás tojásait a házi kacsával is kiköltetni, bár ő maga is egészen megbízható.

Takarmányul a tenyészkaacsának bármily magféle, zöldség- és húshulladék szolgálhat.

Zöldet találának a tavon is elegendő, sőt rovarfélék is, lehet azonban nyáron a zöldségfélék összevagdalt salátával vagy labodával is pótolni. Szigorú télen, mikor a víz is befagy, a kacsát védett helyiségekbe kell helyezni, hol vastag szalmaalommal látandók el; de a hogy gyengül az idő, azonnal kiboecátandók. A kelte-téshez készített házikók deszkából lehetnek, akár egy, akár több pár számára; utóbbi esetben azok egymástól elrekesztendők és mindenik fészek külön bejáróval látandó el. Nemcsak az elrepülés, de az elszaladás ellen

A tarkacsőrű kacs.

is kell ezt a kacsát védelmezni s azért jó, ha egy darab fűtáblát és néhány bokrot hozzátalva, a tavat 1 m. magas kerítéssel körülveszszük, a miáltal egyszersmint az állatok is meg vannak védve esetleges zavartól, a mit a kutya vagy más állat okozhat nekik.

Abban az esetben, ha a kacs maga kelti ki tojásait, a felnevelést is nyugodtan rá lehet bízni, s ez által sok fáradságtól kíméli meg magát az ember. A kicsikének is nagyon egészséges az ú. n. vizilene, mely némely tavat egészen beborít.

Ezenkívül áztatott zsemlye, apróra vágott csalánval vagy salátával adandó nekik, mely keverékhez egy hét múlva árpa vagy kukoriczadara keverendő. Négy hetes korukban az öregeknek nyújtott takarmánnyal is megelégszenek.

Ha a növendékacs a 6–7 hetes kort elérte, itt az ideje, hogy a szárnymütét véghez vigyük rajtuk. A ki ezt el akarja kerülni, annak az egyik szárny tollait kell kivágni, a mit azonban rendszeren vedlés után ismételni kell, különben az ujonnan nőtt tollakkal jól el tudnak repülni. A mütét igen könnyen eszközölhető, de kell hozzá mégis érteni, nehogy az ú. n. könyök-ujjat is levágjuk, mely a szárnyat tulajdonképpen fenn-tartja, mert ha ezt levágjuk, később a kacs egyik szárnyát mindig maga után húzza, a mi tökéletesen

elékteleníti az állatot. De csak az egyik szárnyán szükséges csönkítés, mert ha mind a kettőt levágjuk, akkor idővel ehhez is hozzá szokik és ha nem is oly jól, de mégis tud repülni.

Előnyös, ha a műtétet hűvös időben végezzük, s azután a sebet egy kis glicerinnel bekenjük; pár nap múlva nyoma sincs a műtétnek. *bl.*

Lovak téli gondozása. Semmi sem oly ártalmas lovaink egészségére, mint az átfázásból keletkező meghülés. Még a hőingadozásokhoz hozzászokott, edzett ló is könnyen meghűl a szeszélyes tavaszi és őszi, de téli időben is, kivált ha munkában megizzadt testét éri az alacsony hófok, a hideg. De sokkal érzékenyebb ez iránt az olyan ló, a mely nagyobb hőbéli különbözetek és ingadozások elviseléséhez nincs hozzászoktatva, vagyis kevésbé edzett. Azért télviz idején jó pokróczok és takarók használatáról ne feledkezzünk meg.

Gondoljunk továbbá arra is, hogy lovaink és ökreink télen a síkos utakon jól meg tudjanak kapaszkodni, mert ha csúsznak, úgy csak erőlknek oknélküli túlfeszítésével tudnak dolgozni s így természetesen hamarabb kifáradnak, ki vannak téve az elcsúszásnak és az ebből keletkező különféle sérüléseknek is. Gondoskodjunk tehát arról, hogy állataink megfelelő, a kiskilást gátló, vagyis a talajba való kapaszkodást levetővé tevő patkolást kapjanak. Ezt elérhetjük olyan patkók felszegelésével, a melyekbe éles, vagy hegyes sarkok csavarhatók vagy jégszegek verhetők.

Vigyázzunk arra is, hogy hideg zablát ne adjunk a ló szájába, mert a hideg zabla úgy oda ragadhat be-tevéskor a ló nyálkahártyájára, hogy le is tépheti azt; gondos, állatait szerető és elővigyázatos gazda nagy hidegben előbb valamilyen posztódarabbal megdörzsöli a zablát, hogy az kissé felmelegedjen s csak azután teszi a ló szájába.

Melyik bor palackzálló? Abból a borból, melyet palackokra akarunk lehúzni, vegyünk egy félliteres üveggel, dugaszoljuk be jól, azután tegyük ki valamely helyre a szabad levegőre s hagyjuk itt öt-hat napig. Ha ezalatt sem színében, sem ízében nem változott, akkor bátran palackozható és bárhová szállítható lesz.

Hizlaljuk a baromfit. Ne vigyük soványan a piacra. Jó mestér kapunk a feljavitásért. Legegyeszerűbb módja: a punztálásra szánt pipikéket 14 napra szűk egyes-áristomba zární, sötétes helyen tartani és tejbe vagy savóba kevert árpa- vagy kukoricadarával etetni.

Sertésvész elleni védekezésről.

Irta: *Kukuljenic József dr., m. kir. állatorvos.*

Talán egy betegség sincs az állatok között, mely oly közvetlenül érdekelné az erdészeket, mint a sertésvész, mely már évtizedeken keresztül szedi áldozatait és na-

gyon sokszor épen az utolsó perczben, hónapokon át folytatott gondos állattartás, hónapokon át takarmányra, feleslegre kiadott nehezen összekuporgatott nagy összegek fenyegetnek a kárba vesztésel.

Nem egyszer történt, hogy valaki hónapokon át nagy gondnal etette egy-két süldőjét, szívesen adta neki a ropogós kukoricázát, csak hogy karácsony táján megülhesse a nagy családi ünnepet, a disznótort, a mely körül sűrög-forog apraja-nagyja a családnak, mindenki segíteni akar, meghívják a szomszédokat, elmennek a harmadik határba a komák, jó barátok, mert a disznótort az családi ünnep. Ez az az alkalom, mikor a házigazda latolgatja, hogy megtérül-e szalonnán, zsirom és a füstölő-kamrába szánt huson a befektetett tőke és a vége az volt, hogy közvetlen a nagy nap előtt csak megsemmisülve látta egész fáradságát, megsemmisülve látta azt a tőkét, melyet disznójával egy jobb tőke nyeresébe czeljából feletett.

Az ilyen családások, az e téren észlelt veszteségek apasztották nagyon hazánk sertésvészéstét, oda jutottunk, hogy ma már úgyiszólván senki sem mer sertést hizlalni, mert az nagyon kockázatos dolog volt eddig, de nem lesz a jövőben.

A tudományos szakférfiak is belátták ennek a kérdésnek minden horderejét, rajta is voltak, de meg ma is fáradoznak naphon lehetó módsszerrel elejét venni a sertésvésznek. Se szeri, se száma az e téren folytatott tudományos kutatásoknak és kísérleteknek, nem egy kongresszuson foglalkoztak a tudósok a kérdés megoldásával.

A legutóbbi hónapokban már hazánkban is lefolyt magyaránú kísérletek, melyeket úgy az állatorvosi főiskola mint kezdeményező, valamint az állatorvosi kar nagy odaadással folytatott, egy jobb jövő hajnalderengését látjuk és ma már azon a ponton vagyunk, hogy majdnem teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy megtaláltuk a védekezés módját, a sertésvész ellen való oltással. Magam is sok kísérletet végeztem elég tetemes számú anyagon és igen jó eredményeket értem el. Ez bátorít fel arra, hogy e kérdésről egyet-mást elmondjak.

Hy a sertésvész ellen hathatósan tudjunk védekezni, szükséges, hogy a sertésvész idejében felismerjük. Ezt többé-kevésbé hozzátvételleg már minden sertéstartó tudja, a mi azonban feltétlenül maga után vonja még azt, hogy minden esetben a törvény előírása szerint a legcsekélyebb betegséget is bejelentjük az illetékes kir. állatorvosnak és az I. fokú hatóságnak (a főszolgabírónak, illetőleg városokban a polgármesternek.)

A hivatalból (tehát a fél minden anyagi megterhelése nélkül) kiszálló kir. állatorvos lesz hivatta azután a kört határozottan megállapítani, ő fogja a szükséges intézkedéseket elrendelni és sok tanácsosul szolgálni, hogy a betegség tovább ne terjedjen. Tehát az e téren elkövetett mulasztás a felek részére kétféle súlyos büntetést jár. Ha azonnal be nem jelenti alyog elhallgatja a betegséget a fél, úgy a törvény előírása szerint büntetendő, másodsorban önmagát bünteti, ha a be-

jelentést késedelmesen eszközli avagy egyáltalán elhagyja, mert állatja elhull és így elvesz a pénze.

Ilyenkor legtöbbször az a melegség, hogy nem ismerete fel a betegséget, azt hitte, hogy gyomorrontás, meghülés vagy a napam asszony szemet vetett rá, megígézte, megbabonázta. Ez a melegség nem használ, mert «a törvény nem tudása nem ment fel senkit annak következményeitől». Az 1888. évi VII. t.-cz. 23. §-a azt mondja: «A házi állatok birtokosai, pásztorok, gyp-mesterek, mészárosok, vágatási biztosok és mindazok, kik házi állatok gondozásával vannak megbizva, kötelesek a birtokukban illetőleg a gondozásuk alatt álló állatoknak belső megbetegedését vagy elhullását a községeknek azonnal bejelenteni.» «Házi állatok birtokosait a bejelentéssel járó hivatalos vizsgálat költségei nem terhelik.»

Gyakorlati tapasztalatból tudom, mert 7 évig nagy erdőkkel övezett vidéken szolgáltam, hogy éppen az erdészek vannak legjobban kitéve annak, hogy sertésük vérszszel fertőződjének.

A cigányok ugyanis, ha valahol vést szimatolnak ki, éjnek idején kiássák a hullákat, az erdőbe czipelik és ott fogyasztják el. Az így elcipelt hullakkal fertőzik mindazt a helyet, a melyet a hulla avagy váladéka érintett. A nyomok eltüntetésére a nem használható részeket folyókba, csermelyekbe, patakokba dobják és fertőzik annak vizét. Már most, ha az erdő kieresztli disznait, azok vagy a fertőzött erdőrészen turják a véres talajt, avagy a sertések isznak a csermelyből és megkapják a vést, az erdő azt se tudja, honnan az égből kapták állatai a betegséget, mert hisz hétszámra embert se látott. Még az se kell, hogy kieresztesse sertéseit. Elég, ha ő végig portyázza az erdőt, egy ilyen fertőzött földdarabon megy, a mely még ha hozzá nedves, odatapad a csizmájához és mikor haza megy, bemegy az ólba, hogy megetesse sertéseit, ő maga fertőzi be ily uton. Tehát már saját érdeke szempontjából is kötelessége az erdőörnek ügyelni arra, hogy állati hulla ne kerüljön az erdőbe és ott cigányok ne üthessenek tanját, mert sok egyéb káron kívül még ily alakban is nagyon nagy kárt okozhatnak. De nemcsak sertéseit teszi ki a veszélynek, ha nincs körültekintéssel, hanem saját szárnyasait is, esetleg házinyulányzatát, mert ez mind fogékony a betegséggel szemben.

Mint említettem, ma már védekezhetünk a betegséggel szemben serum-oltással, mely serumot a m. kir. állatorvosi főiskola járványtani laboratoriuma állít elő (egy oltás anyaga 1 kor.) és azt bármelyik állatorvos végezheti. Ha az oltást időben, vagyis azonnal a betegség fellépése esetén alkalmazzuk, úgy a betegek meggyógyulnak, az egészségesek pedig a bajt meg nem kapják.

Alkalmilag még visszatérek e betegség ismertetésére.

Külömfélék.

Kinevezések. Vasvármegye közigazgatási erdészeti bizottsága, a járási erdőőrök helyzetén segítően, a m. kir. földművelésügyi miniszter új jóváhagyásával az erdészeti altiszti személyzet szervezetét módosította és kinevezte:

1. I. osztályú főerdőőrré évi 1200 korona fizetéssel Fébert Vince szentgotthárdi járási erdőőr.
2. II. osztályú főerdőőrökké évi 1100 korona fizetéssel Nardai József sémi és Lenkei József nyőgéri járási erdőőröket.
3. I. osztályú erdőőrökké évi 1000 korona fizetéssel Tóth János körmendi, Fortek Ferencz soli és Major József vasvári erdőőröket.
4. II. osztályú erdőőrökké évi 900 korona fizetéssel Gombás József felsőöri és Láng Pál németújvári járási erdőőröket.
5. III. osztályú erdőőrökké évi 800 korona fizetéssel Ávár István dorozslói és Molnár Rezső borostyánkői járási erdőőröket.

Az utolsó «szabadság fája» Franciaországban. Versailles tözsomszedságában fekszik a kis Bougival község; határában van egy régi fa, a mely Franciaországban immár egyedül dícselkedhetik a «szabadság fája» elnevezéssel, a mely tudvalevőleg a francia forradalomra emlékeztet. A Bourbonok ugyanis Napoleon bukása után mindent megsemmisítettek, a mi a forradalomra emlékeztetett s a «szabadság fát» kiásták és elégették. Ez az egy fa azonban csodálatosképen elkerülte pusztulását. Egy évszázadnál többet élt ez a fa, de a vihar az utóbbi időben annyira megtépte, hogy inogni kezdett és ezért kénytelenek voltak a fát kiásni és eltávolítani. A község lakosai nagy megindulással nézték az öreg fa kiását, a melyet még 1793-ban ültetett Robespierre.

Faoszlopok konzerválására az Electric Railway Journal című amerikai lap a következő eljárást ajánlja: Az oszlop földre jövő részét portland-cement és homok keverékével ágyazzuk be a föld alatt mintegy 35 cm. mélységig. Az oszlop felső részére egy védősapka alkalmazandó, melynek legfontosabb része egy hydroasbestnek nevezett anyag. Közvetlenül a fára 5 cm. vastag réteg jön oltott mész, konyhasó, rézsulfát és homok keverékből, e fölé teendő az említett hydroasbest, mely asbest és aszfalt keveréke, majd az egész egy vasbetétes beton-sapkával takarandó be.

A fosztalék jövője. Washingtoni követségünk most arról értesítette az Országos Iparegyesületet, hogy a kukoricában minden eddiginél jobb nyersanyagot találtak, a melyből kevesebb költséggel jobb papirost lehet gyártani, mint a fából. A kukorica-szalma mindenféle papír gyártására alkalmas, sőt olajpapirt és vízállókartont is lehet belőle készíteni. A követség fölhívja az

Országos Iparegyesület figyelmét erre a felfedezésre, mert ha a papírgyártásnak ez az újabb módja beválik, a magyar kukoricaföld a legszebb reményekkel keesegheti a magyar papíripart. Ebből jelenleg tömérdeket hoznak be külföldről és a mi a fő, nagyon sok fát pusztítanak el papírgyártás czéljára. A foszfaték tehát új jövedelmi forrássá válik, ha fölkaroljuk ilyenén kihasználását.

Háziszer sebre. Veszünk egyforma súlyrészen finom faolajat, sózatlan vaját és sárga viaszkot, mind a három anyagot lassú tűzőn külön-külön megolvastjuk. Ekkor összekeverjük és ha kihült, tégelybe rakjuk. Nyáron hűvös helyen tartandó és surlódás, vágás vagy zuzás okozta sebet nagyon hamar begyógyít. Persze csak akkor, ha ez a kisebb és orvost miatta hivatali fölőlegesnek látszik.

Gazdasági szakkönyvek. A «Pátria» irodalmi válatát és nyomdai részv. társ. Budapest (IX., Üllői-út 25.) a napokban küldte szét a magyar gazdasági szakkönyvek 1910. évi jegyzékét, melyet az érdeklődőknek díjmentesen megküld.

Betegséget okozó fa. Egy angol fűrésztelepen, a hol az Indiában honos atlasz, vagy selyemfának egy fajtáját az úgynevezett Chloroxylon Swietenia fát fűrészelték, a munkások egy különleges bőrbetegséget kaptak. Sokáig nem tudták ennek a minduntalan fellépő betegségnek okát adni, míg végre vegyi vizsgálat utján rájöttek, hogy ez a fa egy szálalék olyan olajat tartalmaz, a melyben mérges anyag is van s hogy ennek az általánosan kedvelt és valóban szép fának a feldolgozása a vele foglalkozó munkások egészségét veszélyezteti.

Hosszú zergeszakáll. Királyunk birtokában állítólag egy 23 1/2 cm. hosszú, a trónörökös gyűjteményében pedig egy 23 cm. hosszú zergeszakáll van. Hogy ez a hosszú zergeszakáll nagy értéket képvisel, azt leginkább az bizonyíthatja, hogy a morvaországi Ostrauban egy kalaposüzlet kirakatában volt egyszer egy 22 1/2 cm. hosszú zergeszakáll kiállítva, a melynek árát a tulajdonos 1200 koronában állapította meg.

A fecske sebessége. Egy antwerpeni madárkedvő maga akarta megállapítani a fecske repülésének a sebességét s e végül a háza ereszé alatt fészkelő egyik fecskét megfogta s oda adta egy embernek, a ki postagalambversenyhez Antwerpenből Compiègnebe postagalambokat szállított. A fecskét a postagalambokkal együtt Compiègneben reggel 1/48 órákor eresztették fel. A fecske azonnal egyenes irányt vett dél felé, míg a postagalambok előbb néhány kört írtak le s csak azután vették fel a helyes irányt. A fecske 8 óra 23 perczkor már Antwerpenben a fészkenél volt, úgy hogy a 235 km.-es utat 1 óra 8 percz alatt repülte be, vagyis perczenkint 3355 métert, egy óra alatt tehát nem kevesebb mint 201 km.

utat tett meg, míg a postagalambok csak 11 óra után érkeztek haza.

A levelező-lap jubileuma. Az 1909. évi október hó 1-től kezdve a levelező-lap 40 éves multra tekinthet vissza. A levelező-lap eszméje Németországból, Stephan nevű vezérpostamestertől származik, a ki 1865-ben a Karlsruheban tartott postágyűlésen tett nyílt levelező-lapok forgalma hozatalára javaslatot, de ajánlatát elutasították. Az osztrák kormány azután dr. Herrmann Emanuél indítványára megcsinálta a levelező-lapot. Az első levelező-lapot 1869. évi október hó 1-én Bécsben adták ki s mindjárt az első három hónap alatt csaknem hárommillió darabot adtak el. Azóta a levelező-lap használata az egész földön elterjedt s forgalma évről-évre emelkedik. A magyar posta évenként mintegy 100—120 millió levelező-lapot szállít, az egész nemzetközi levelező-lap forgalom pedig évente több ezermillió darabra rug.

Időjelzés. A «Meteo» 1910. évi január hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Január hó változási napjai: 1, 3, 11, 12, 13, 17, 23, 25, 30 és 31-re esnek. Legerősebb hatású 3, 11, 13, 17, 25 és 30-ikiak.

A 3-iki szeles, a 11. és a 13-iki enyhe, csapadékos; a 17-iki hideg, havas; a 25-iki enyhült, száraz; a 30-iki szeles, hidegebb.

Az Országos Magyar Vadászati Védőegyesület ülése.

Az Országos Magyar Vadászati Védőegyesület igazgatósága a minap ülést tartott. A tárgysorozat legkiemelkedőbb pontja a gazdasági munkás- és cselédszolgáltató-pénztár jótéteményének a vadászati alkalmazottakra fokozottabb mértékben való kiterjesztése volt. A titkár és Hucskó Miklós miniszteri számtanácsos, mint a gazdasági munkás- és cselédszolgáltató-pénztárnak képviselője, ismertette az a kezdeményezést, a melyet a gazdasági munkás- és cselédszolgáltató-pénztár tagjainak csekély befizetése ellenében nyújt. A földművelésügyi minisztérium 1902. évi 9895. számú rendeletével a gazdasági munkás- és cselédszolgáltató-pénztárt megalkotó törvény hatályát a vadászokra is kiterjesztette, a melynek értelmében a szolgálatadók a vadőreiket az évenkénti 120 fillér hozzájárulással a pénztárba bejelenteni tartoznak. Sajnálattal tapasztalják azonban, hogy a miniszter úr e humánus rendelethez mindezekig nem jutott kellőképpen érvényre. Eminent érdeke úgy a vadászati alkalmazottaknak, mint a munkaadóknak, hogy a pénztár humánus czéljának megvalósítása érdekében minden lehető elkövessenek. A munkaadóknak annyival is inkább, mert őket az 1902. évi XIV. törvényczikk 24. §-a értelmében a bejelentés és hozzájárulás elmulasztása esetén súlyos felelősség terheli. Elhatározta továbbá a gyűlés, hogy a pénztárnak

intézményét és a biztosítási eljárást ismertető népies füzetet minél szélesebb körben terjeszteni fogja és ezt a vadászközönséggel megismerteti, a kötelező biztosításnak szigorú végrehajtása tárgyában pedig fölterjesztést intéz a földművelésügyi minisztériumhoz.

Foglalkozott továbbá az ülés a vadőri vizsgálat intézményével és elhatározta, hogy annak a felesleges elméleti részek kihagyásával könnyebbé tételle végezt a szükséges lépéseket megteszi.

Végül 940 korona pénzzutalmat, továbbá 9 ezüst és 4 bronzérmét osztottak ki ama derék vadőrök között, a kik a hasznos vadak tenyésztése, kártékony dudavak pusztítása és a vadörzök fáradhatatlan és eredményes üldözése folytán kiváló érdemeket szereztek. A kiüntettek a következők: 1. Péntek István, a temesvári vadásztársaság fővadórának ötven koronát és bronzérmét. 2. Kugler József, Hatvány-Deutsch báró fővadászának ötven koronát. 3. Berger Adolf, a Sierstorff gróf-féle szokolya-huttai uradalom erdőőrének ötven koronát. 4. Sántha Gyula, a szőnyi vadásztársulat vadórának ötven koronát. 5. Németh János, Eszterházy herceg gyulai vadórának száz koronát és ezüst érmét. 6. Balogh József és Horbács György vadászderési vadőröknek hetven-hetven koronát. 7. Vámosi Menyhért, Zichy János gróf nagybirtokos zichy-ujfalusi vadászának ötven koronát. 8. Szunyogh István, az ógyallai vadásztársulat vadórának száz koronát. 9. Borik Károly, a nagy-lustényi uradalom erdőőrének ötven koronát. 10. Fidenpetz Lipót, a budapesti Hubertus vadásztársaság vadórának ötven koronát. 11. Honyek Ferenc és Juhász István székesfővárosi vadőröknek nyolcvan-nyolcvan koronát és egytől egytől ezüstérmét. 12. Mayor István és Németh Ferenc székesfővárosi vadőröknek 50—50 korona pénzzutalmat, végül 13. Hiller József, a verebélyi vadásztársaság gondozójának egyesületi ezüstérmét adományozott.

Szerkesztői üzenetek.

H. J. Magyarországon tudunkkal olyan gyár, mely vástörök és -csapdák előállításával foglalkozik, nincsen. Jó hírvénekről örvend Rudolf Weber haynau-i (Porosz-Szilézia) cég, mely saját találmányú csapdákat és töröket árusít.

B. J. A «Vadászok Zsebműve» kapható annak szerkesztőjénél és kiadójánál: Egervári Gyula országos vadászati felügyelőnél. Budapest VIII., Gyöngytyúk-utca 13. sz. Ára 2:40 kor.

S. J. A hosszabb csövű fegyvernek rendszerint nagyobb átütő ereje és előnyösebb terítőképessége lévén mint a rövidebb csövűnek, nem ajánljuk, hogy a csöveket levágassa. Ha fegyverének hordképessége nem kielégítő, akkor valószínűleg nem abban van a baj, hogy a csövek nagyon hosszúak, hanem vagy a csövek furásában, vagy a töltényekben. Hosszas próbálgatással lehet csak megállapítani, hogy a fegyvernek milyen töltények felelnek meg, vagyis, hogy az egyes sörétmekhez, az egyes lóporfajtákból mennyit kell venni. A fajtás alakja és minősége a lövést szintén befolyásolja.

K. F. 1. Ha csak próbaidőre volt fel fogadva, akkor nem eshetik kifogás alá azon körülmény, hogy fel nem eskették. 2. Mint-hogy felesketve nem volt, fegyver elköszobható volt, ha azt a hatóságnál be nem jelentette s érte a fegyveradó meg nem fizette. Folyamodjék írásbeli beadvány útján a vármegye alispánjához s ha beigazolást nyer, hogy a fegyverrel kihágást nem követett e,

akkor azt Önnek vissza fogják szolgáltatni azzal a kötelezettséggel, hogy a fegyverrel záros határidőn belül befizesse. 3. A 17. §. alá tartozó erdőekben a használatok csak a jóváhagyott üzemterv előírásai szerint foganatosíthatók. 4. Az, hogy a parcellázó egyén maga is vásároljon parcellát s azt később haszonnal eladja, összeférhetlennek látszik ugyan, de kérdés, hogy az erdőbirtokos ezt nem engedte-e meg. 5. Ugyanezt mondhatjuk abban az esetben is, a mikor az alkalmazott a gondjaira bízott ingatlanok egy részét bérbé vette.

6. Hogy rovolvert szabad-e s ha igen, milyen körülmények között tartania, azt az illető vármegye fegyvertartási szabályrendelete határozza meg. Ez minden községi irattárban meg kell, hogy legyen.

Püspökségi erdőgondnokság. Szíves figyelmébe ajánljuk lapunk 1909. évi 21. füzeteiben «A hajtópénzről» közölt ciklkünket s az ebben előadottak figyelembe vétele mellett azt tanácsoljuk, hogy ha a fősolgabíró a hajtópénz megítélését megtagadta, fellebbezse meg e sérelmes ítéletet s indokolja meg fellebbezését röviden azzal, hogy a hajtópénz megfizetését a törvény kötelezőleg kimondja s hogy annak a kérdésnek elbírálása, vajjon az erdőőr a tilosban talált jóság kihajtásával járó kötelezettségének eleget tett-e vagy nem, egyedül az erdőbirtokos illetve képviselőjének (erdőgondnokság) s nem a fősolgabírónak képezi feladatát, annál is inkább, mivel a hajtópénz sem közvetlen az erdőőr, hanem a károsult erdőbirtokos javára itélendő meg.

Sz. F. 1. Az Ön által említett terület, mely mint Ön írja, minden oldalról vízzel van körülveve, az 1883. évi XX. t.-cz. 2. §-ának 2. pontja értelmében — ha 200 holdnál kisebb — önálló vadászterületnek csak abban az esetben minősíthető, ha *állandó szigetet* képez.

Ha azonban nem képez *állandó szigetet*, akkor az 1. pont rendelkezései szerint a vele szomszédos vadászterületek egyikéhez vagy másikához tartozik és pedig első sorban ahhoz, melynek tulajdonosa ugyanazon személy, másodsorban pedig ahhoz, melylyel együtt közigazgatásilag egy és ugyanazon község határához tartozik.

2. Az Ön által megnevezett egyén, akár *pagonyvadász*, akár *vadőr* a neve, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. §-ának b) pontja értelmében a vadászati adó alól akkor van felmentve, ha azt, hogy a vadászati tulajdonosával, vagy bérlelőjével szolgálati viszonyban áll, az ingyenes vadászejgy kiszolgáltatásának bejelentése, illetve kérelmezése alkalmával az illetékes fősolgabírónál illetve polgármesternél *cselédkönyvvel*, vagy azzal igazolta, hogy a fősolgabíróság (polgármester) által a cselédkönyvvel vezetett nyilvántartásba feljegyeztetett.

Az idézett törvényszakasz ugyanis csak *vadászcseledekről* szól s ennél fogva az 1888. évi 42934/P. M. számú rendelet az ingyenes vadászejgyek kiosztása körül felmerült visszaélések meggátálása céljából ezen intézkedést léptette életbe.

S. I. Sorszejgyei nem nyertek.

Liptói. Kérdésére lapunk egyik közelebbi számában fogunk válaszolni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

25 éves. erdőőri szakvizsgával bíró, katonaviselt egyén, állást keres. Czime a szerkesztőségnél megtdtható.

17-ik évében levő, négy középiskolát végzett, magyar ajkú, németül is beszélő egyén, ki az apró és magas vad vadászata körül gyakorlatlalt bir, erdészetről, vagy vadászattal állást keres. Czime a szerkesztőségnél megtdtható.

Országos Iparegyesület figyelmét erre a fölfedezésre, mert ha a papírgyártásnak ez az újabb módja beválik, a magyar kukoricaföld a legszebb reményekkel keesgeti a magyar papíripart. Ebből jelenleg tömérdekét hoznak be külföldről és a mi a fő, nagyon sok fát pusztítanak el papírgyártás czéljára. A fosztalék tehát új jövedelmi forrássá válik, ha fölkaroljuk ilyenét kihasználását.

Háziszer sebre. Veszünk egyforma súlyrészen finom faolajat, sóztalan vaját és sárga viaszkot, mind a három anyagot lassú tűzön külön-külön megolvastjuk. Ekkor összekeverjük és ha kihült, tégelybe rakjuk. Nyáron hűvös helyen tartandó és surlódás, vágás vagy zuzás okozta sebet nagyon hamar begyógyít. Persze csak akkor, ha ez kisebb és orvost miatta hivatni fölöslegesnek látszik.

Gazdasági szakkönyvek. A «Patria» irodalmi vállalat és nyomdai részv. társ. Budapest (IX., Üllői-út 25.) a napokban küldte szét a magyar gazdasági szakkönyvek 1910. évi jegyzékét, melyet az érdeklődőknek díjmentesen megküld.

Betegséget okozó fa. Egy angol fűrésztelepen, a hol az Indiában honos atlasz, vagy selyemfának egy fajtáját az úgynevezett Chloroxylon Swietenia fát fűrészték, a munkások egy különleges hőbetegséget kaptak. Sokáig nem tudták ennek a minduntalan fellépő betegségnek okát adni, míg végre vegyi vizsgálat után rájöttek, hogy ez a fa egy szálalék olyan olajat tartalmaz, a melyben mérges anyag is van s hogy ennek az általánosan kedvelt és valóban szép fának a feldolgozása a vele foglalkozó munkások egészségét veszélyezteti.

Hosszú zergeszakáll. Királyunk birtokában állítólag egy 23.5 cm. hosszú, a trónörökös gyűjteményében pedig egy 23 cm. hosszú zergeszakáll van. Hogy ez a hosszú zergeszakáll nagy értéket képvisel, azt leginkább az bizonyíthatja, hogy a morvaországi Ostrauban egy kalaposúzet kirakatában volt egyszer egy 22.5 cm. hosszú zergeszakáll kiállítva, a melynek árát a tulajdonos 1200 koronában állapította meg.

A fecske sebessége. Egy antwerpeni madárkedvelő maga akarta megállapítani a fecske repülésének a sebességét s e végből a háza ereszé alatt fészkelő egyik fecskét megfogta s oda adta egy embernek, a ki postagalambversenyhez Antwerpenből Compiègnebe postagalambokat szállított. A fecskét a postagalambokkal együtt Compiègneben reggel 1/4 órákor eresztették fel. A fecske azonnal egyenes irányt vett dél felé, míg a postagalambok előbb néhány kört írtak le s csak azután vették fel a helyes irányt. A fecske 8 óra 23 perczkor már Antwerpenben a fészknél volt, úgy hogy a 235 km.-es utat 1 óra 8 percz alatt repülte be, vagyis perczenkint 3355 métert, egy óra alatt tehát nem kevesebb mint 201 km.

utat tett meg, míg a postagalambok csak 11 óra után érkeztek haza.

A levelező-lap jubileuma. Az 1909. évi október hó 1-től kezdve a levelező-lap 40 éves multra tekinthet vissza. A levelező-lap eszméje Németországból, Stephan nevű vezérpostamestertől származik, a ki 1865-ben a Karlsruheban tartott postásgyűlésen tett nyílt levelező-lapok fergalomba hozatalára javaslatot, de ajánlatát elutasították. Az osztrák kormány azután dr. Herrmann Emánuel indítványára megcsinálta a levelező-lapot. Az első levelező-lapot 1869. évi október hó 1-én Bécsben adták ki s mindjárt az első három hónap alatt csaknem hárommillió darabot adtak el. Azóta a levelező-lap használata az egész földrőn elterjedt s fergalma évről-évre emelkedik. A magyar posta évenként mintegy 100—120 millió levelező-lapot szállít, az egész nemzetközi levelező-lap fergalom pedig évente több ezermillió darabra rug.

Időjelzés. A «Meteor» 1910. évi január hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Január hó változási napjai: 1, 3, 11, 12, 13, 17, 23, 25, 30 és 31-re esnek. Legerősebb hatásuk 3, 11, 13, 17, 25 és 30-ikiak.

A 3-iki szeles, a 11. és a 13-iki enyhe, csapadékos; a 17-iki hideg, havas; a 25-iki enyhült, száraz; a 30-iki szeles, hidegebb.

Az Országos Magyar Vadászati Védőegyesület ülése.

Az Országos Magyar Vadászati Védőegyesület igazgatósága a minap ülést tartott. A tárgysorozat legkiemelkedőbb pontja a gazdasági munkás- és eszelősegítő-pénztár jótéteményének a vadászati alkalmazottakra fokozottabb mértékben való kiterjesztése volt. A titkár és Hucskó Miklós miniszteri számtanácsos, mint a gazdasági munkás- és eszelősegítő-pénztárnak képviselője, ismertette azt a kezvezést, a melyet a gazdasági munkás- és eszelősegítő-pénztár tagjainak esekély befizetése ellenében nyújt. A földművelésügyi minisztérium 1902. évi 9895. számú rendeletével a gazdasági munkás- és eszelősegítő-pénztárt megalkotó törvény hatályát a vadörökre is kiterjesztette, a melynek értelmében a szolgálatadók a vadörökre az évenkénti 120 fillér hozzájárulással a pénztárba bejelenteni tartoznak. Sajnálattal tapasztalják azonban, hogy a miniszter úr e humánus rendelethez mindeztideig nem jutott kellőképpen érvényre. Eminens érdeke úgy a vadászati alkalmazottaknak, mint a munkaadóknak, hogy a pénztár humánus czéljának megvalósítása érdekében minden lehető elkövessenek. A munkaadóknak annyival is inkább, mert őket az 1902. évi XIV. törvényezikk 24. §-a értelmében a bejelentés és hozzájárulás elmulasztása esetén súlyos felelősség terheli. Elhatározta továbbá a gyűlés, hogy a pénztárnak

intézményét és a biztosítási eljárást ismertető népies füzetet minél szélesebb körben terjeszteni fogja és ezt a vadászközönséggel megismerteti, a kötelező biztosításnak szigorú végrehajtása tárgyában pedig fölterjesztést intéz a földmívelésügyi minisztériumhoz.

Foglalkozott továbbá az ülés a vadóri vizsgálat intézményével és elhatározta, hogy annak a felesleges elméleti részek kihagyásával könnyebbé tevégt a szűkeges lépéseket megteszi.

Végül 940 korona pénzzutalmat, továbbá 9 ezüst és 4 bronzérmert osztottak ki ama derék vadőrök között, a kik a hasznos vadak tenyésztése, kártékony dudavak pusztítása és a vadorzók fíradhatatlan és eredményes üldözése folytán kiváló érdemeket szereztek. A kitüntetettek a következők: 1. Péntek István, a temesvári vadásztársaság fővadórának ötven koronát és bronzérmert. 2. Kugler József, Hatvány-Deutsch báró fővadászának ötven koronát. 3. Berger Adolf, a Sierstorff gróf-fele szokolya-huttai uradalom erdőőrének ötven koronát. 4. Sántha Gyula, a szőnyi vadásztársulat vadórának ötven koronát. 5. Németh János, Eszterházy herceg gyulai vadórának száz koronát és ezüst érmert. 6. Balogh József és Horbács György vadászderlei vadóröknek hetvenkoronát. 7. Vámosi Menyhért, Zichy János gróf nagybirtokos zichy-újfalusi vadászának ötven koronát. 8. Szunyogh István, az ógyallai vadásztársulat vadórának száz koronát. 9. Borik Károly, a nagy-lustényi uradalom erdőőrének ötven koronát. 10. Fidenpetz Lipót, a budapesti Hubertus vadásztársaság vadórának ötven koronát. 11. Honyek Ferenc és Juhász István székesfővárosi vadóröknek nyolcvan-nyolcvan koronát és egyletit ezüstérmert. 12. Mayor István és Németh Ferenc székesfővárosi vadóröknek 50—50 korona pénzzutalmat, végül 13. Hiller József, a verébelti vadásztársaság gondozójának egyesületi ezüstérmert adományozott.

Szerkesztői üzenetek.

H. J. Magyarországon tudunkkal olyan gyár, mely vástörök és "csapadék" előállításával foglalkozik, nincsen. Jó hírvőnek örvend Rudolf Weber haynani- (Porosz-Szilézia) cég, mely saját találmányú csapadékat és töröket árusít.

B. J. A "Vadászok Zsebnaptára" kapható annak szerkesztőjénél és kiadójánál: Egervári Gyula országos vadászati felügyelőnél. Budapest VIII. Gyöngygyűk-utca 13. sz. Ára 2-40 kor.

S. J. A hosszabb esővíz fegyvernek rendszerint nagyobb átütő ereje és előnyösebb terítőképessége lévén mint a rövidebb esővíznek, nem ajánljuk, hogy a csöveket levágassa. Ha fegyverének hordképessége nem kielégítő, akkor valószínűleg nem abban van a baj, hogy a csövek nagyon hosszúak, hanem hogy a csövek fúrásában, vagy a töltényekben. Hosszas próbálgatással lehet csak megállapítani, hogy a fegyvernek milyen töltények felelnek meg, vagyis, hogy az egyes sörétnekhez, az egyes löporfajtákból mennyit kell venni. A fojtás alakja és minősége a lövést szintén befolyásolja.

K. F. 1. Ha csak próbáiőre volt felfogva, akkor nem eshetik kifogás alá azon körülmény, hogy fel nem esztették. 2. Mint-hogy felesketve nem volt, fegyvere elkozbizható volt, ha azt a hatóságnál be nem jelentette s érte a fegyveradót meg nem fizette. Folyamodjék írásbeli beadvány útján a vármegye alispánjához s ha beigazolást nyer, hogy a fegyverrel kihágást nem követett e,

akkor azt Önnek vissza fogják szolgáltatni azzal a kötelezettséggel, hogy a fegyverradót záros határidőn belül befizesse. 3. A 17. §. alá tartozó erdőben a használatok csak a jóváhagyott üzemterv előírásai szerint foganatosíthatók. 4. Az, hogy a parcellázó egyén maga is vásároljon parcellát s azt később használna eladja, összeférhetlennek látszik ugyan, de kérdés, hogy az erdőbirtokos ezt nem engedte-e meg. 5. Ugyanezt mondhatjuk abban az esetben is, a mikor az alkalmazott a gondjaira bízott ingatlanok egy részét bérbé vette.

6. Hogy rovolvert szabad-e használni, milyen körülmények között tartania, azt az illető vármegye fegyvertartási szabályrendelete határozza meg. Ez minden községi irattárban meg kell, hogy legyen.

Püspökségi erdőgondnokság. Szíves figyelmébe ajánljuk lapunk 1909. évi 21. füzetében "A hajtópénekről" között cikünket s az ebben előadottak figyelembe vétele mellett azt tanácsoljuk, hogy ha a főszoigabíró a hajtópénekes megítélését megtagadta, fellebbez meg e sérelmes ítéletet s indokolja meg fellebbezését röviden azzal, hogy a hajtópénekes megfizetését a törvény kötelezőleg kimondja s hogy annak a kérdésnek elbírálása, vajjon az erdőőr a tilosban talált jószág kihajításával járó kötelezettségének eleget tett-e vagy nem, egyedül az erdőbirtokos illetve képviselőjének (erdőgondnokság) s nem a főszoigabírónak képezi feladatát, annál is inkább, mivel a hajtópénekes nem közvetlen az erdőőr, hanem a károsult erdőbirtokos javára itélendő meg.

Sz. F. 1. Az Ön által említett terület, mely mint Ön írja, minden oldalról vízzel van körülveve, az 1883. évi XX. t.-cz. 2. §-ának 2. pontja értelmében — ha 200 holdnál kisebb — önálló vadászterületnek csak abban az esetben minősíthető, ha állandó szigeteket képez.

Ha azonban nem képez állandó szigetet, akkor az 1. pont rendelkezési szerint a vele szomszédos vadászterületek egyikéhez vagy másikához tartozik és pedig első sorban ahhoz, melynek tulajdonosa ugyanazon személy, másodsorban pedig ahhoz, melylyel együtt közigazgatásilag egy és ugyanazon község határához tartozik.

2. Az Ön által megnevezett egyén, akár *pagonyvadász*, akár *vadőr* a neve, az 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. §-ának b) pontja értelmében a vadászati adó alól akkor van felmentve, ha azt, hogy a vadászati tulajdonosával, vagy bérlőjével szolgálati viszonyban áll, az ingyenes vadászjegy kiszolgáltatásának bejelentése, illetve kérelmezése alkalmával az illetékes főszoigabírónál illetve polgármesternél *esetlékhönyvel*, vagy azáltal igazolta, hogy a főszoigabíróság (polgármester) által a cselékönnyvekről vezetett nyilvántartásba feljegyeztetett.

Ami idegott törvényszakaszes ugyanis csak *vadászcseledekről* szól s ennélfogva az 1888. évi 42934/P. M. számú rendelet az ingyenes vadászjegyek kiosztása körül felmerült visszaélések meggátálása céljából ezen intézkedést léptette életbe.

S. I. Sorjegyei nem nyertek.

Liptói. Kérdésére lapunk egyik közelebbi számában fogunk válaszolni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

25 éves, erdőri szakvizsgával bíró, katonaviselt egyén, állást keres. Czime a szerkesztőségnél megtdható.

17-ik évében levő, négy középiskolát végzett, magyar ajkú, németül is beszélő egyén, ki az apró és magas vadászata körül gyakorlatlalt bír, erdőszetnél, vagy vadászattal állást keres. Czime a szerkesztőségnél megtdható.

HIRDETÉSEK

Eladó erdei facsemeték.

	Kor.
Szil ulmus am. nigra 1 éves iskol. c. 60/70 cm. ezre	10.—
Nyír ————— 1 " " " 60 " " 12.—	
Kőris ————— 2 " " " 70/80 " " 15.—	
Kőris magonez ————— " 10/30 " " 5.—	
Canadainyárgökös dugvány 1 éves " 70/100 " " 25.—	
Jegylene " " " 1 " " 60/70 " " 20.—	
Jegylene nyár alléfa " " " 2 1/2 m. 1 drb	150
Vadgesztenye magonez ————— ezre	25.—
Kőrislevelű juhar magonez ————— c. 50 cm. " 10.—	
Orgona a fáczanosból ————— " 50 " " 12.—	
Canadai nyárdugvány ————— " 30 " " 6.—	
Jegylene nyárdugvány ————— " 30 " " 6.—	
Amerikai dió ————— 1 q	40.—
Thuja ————— c. 100/130 cm. 1 drb	80
Thuja ————— " 140/170 " 1 " 1.—	

Az árak, az önköltségen felszámított csomagolási költséggel együtt, a zselizi állomásra szállítva értendők.

**Gróf Breunner örökösei
erdészeti hivatala Zseliz.**

(I. III. 3.)

Bars vármegye.

16—22 éves, hegyvidékre szokott, erős és egészséges vadász vagy erdőőri családból való, egy szláv nyelvet értő, — két fiú

Vadászsegédnek

három havi próbaidőre felvétetik, következő fizetés mellett: havi 20 kor., koszt, egy butorozatlan szoba lakásul és 20 kor. ideutazási költség. — Három hónapi sikeres próbaidő után lesz az egyén kinevezve és járandósága évi két öltözöt ruha és két pár hegymászó cipővel kiegészítettik. Arcképes sajtóképét folyamodványok hg. Odeselehi Jenő úr antalóczi erdőkezelőséghez nyújtandók be. Ugyanott jó vaddisznós kutya megvételre kerestetik.

3.) **Stencinger Ede,** urad. erdész.

Nyest, róka és vadmacska bőroket

a legmagasabb árban veszek

ELKÁN GYULA szücsmester
(2.) Budapest, Károly-körút 19.

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re előfizető erdészeti altsitzek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-u. 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

Bölcszéhi Belházy Emil: Az erdőrendezéstan kézikönyve. Ára 6 K.

Béky Albert: Számítan erdészeti altsitzek részére. Ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.

Fekete Lajos: A tölgy és tenyésztése. Ára 4 K.

- Erdőrendezéstan. Ára 9 K.
- Erdőértékszámítást. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.)
- Erdészeti nyereségszámítást. Ára 3 K.
- A szájaló erdők berendezése. Ára 90 f.

Fekete L. és Mágócsi Dietz S.: Erdészeti növénytan. (I. k. elfogyott). II. k. ára 12 K.

Fekete L. és Soltz Gyula: Erdőbecsléstan. Ára 6 K. (II. kiad.)

Földes János: A legelőerdők. Ára 1 K 60 f. 55 f. portó be-
küldése esetén bérmentve.

Gaul Károly: Hazánk házi faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmen-
tesítésre 45 f. küldendő.

Gellért József: A bükk-tüziát romlása s az ellene való
védekezés. Ára 60 f. Bérmentesítésre 35 f. küldendő.

Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmen-
tesítésre 45 f. küldendő.

Kövesi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K.

Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése
és hasznosítása. Ára 4 K 80 f.

Péck Desző: A külföldi faemek megtelepítése. Ára 3 K.
Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Pohl János: Tangens táblázatok. Ára 1 K.

Sabó Jenő: Erdészeti építéstan. I. R. (I. és 2. kötet) Köz-
építéstan; egy-egy kötet ára 11 K 20 f. II. R. Út-, vasút-
és hídépítéstan. Ára 12 K.

Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet.
Ára 20 K.

Tomesdányi Gusztáv: Erdői facsemeték nevelése. Ára 3 K.
Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Vadas Jenő: Erdőműveléstan. Ára 7 K.

Erdészeti Rendekelték Tára: 1891. (XI.) évfolyam ára 60 f.
1893—94. (XIII—XIV.) évfolyam ára 1 K 20 f. 1895. (XV.)
évfolyam ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam ára 50 f. 1897.
(XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 60 f.
1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1901—05. (XXI—XXIII.) évfolyam
ára 3 K. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905.
(XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906—07. évi füzet ára 1 K 50 f.
Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.

A nem említett évfolyamok elfogytak.

Ó felsége nagy fénynyomatú arcképe. Ára 7 K.

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

Bedő Albert dr.: A magyar állam erdőségeinek gazdasági
és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Ki-
adja a m. kir. földmívelésügyi miniszterium.)

Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy az erdészet alaponálai
kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentesítésre
55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.: A vadászati ismeretek
kézikönyve. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél. Ára a négy
kötetnek füzve 9 K., kötve 13 K.)

Bund Károly: Értekezések az erdőrendezés köréből.
Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Cseti Ottó: Általános földméréstan. Ára 9 K. (Kapható
Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Fekete Lajos: Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható
az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet.
Spórás növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes
virágatlanok, tülevélűek. Ára 2 K. — III. füzet. Magházas
növények. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. (Kapható
az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Erdészeti talajtan. Ára 5 K. (Kapható Joerges
A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Szécsi Zsigmond: Az erdőhasználatlan kézikönyve. Ára
16 K. (Kapható ugyanott.)

Téglás Károly: Erdővédelem. Ára 5 K 40 f. (Kapható
ugyanott.)

Tomasovszky Imre: Betűország tárgyutató az «Erdészeti
Rendekelték Tára». I—XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K.
(Kapható ugyanott.)

Tusón János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása.
Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utóainál Budapest,
Váci-utca.)

Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története
és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél
Selmeczbányán.)

Vadas Jenő: Az árvédelmi füzesek telepítése és műve-
lése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földmívelésügyi
miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Buda-
pesten, Múzeum-körút 2. szám.)

Erdészeti segédtablák. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir.
földmívelésügyi miniszteriumnál.)

Erdői rovatok napló. Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)

Termési táblák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg
lg. erdőrendezősége, Jolsva, Gömör-megye.)

Előfizetési ár:	
Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám	20 L.

Felolvas szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
m. k. főredigőrnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
m. k. főredigőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések
egy hasábos garmondse-
dés milliméter sorkint
10 állírel, táblázatos és
garmond betűnél kis-
betűfaj szedés másfélze-
res egyággárral számí-
tók. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknél az állási-
nálát és kereslet rovata
rövid közzelése díjtala-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szemléi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Téli veszedelmek. (Lonkay Antal.)
A nyugdíjba beszámítható szolgáltatási időről és a tényleges kato-
nai szolgálatról. (Balogh Ernő.)
A vadirtó mérgekről. (Gy. Gy. K.)
Gazdasági tanácsadó: Milyen fajta házinyulakak tenyészünk?
(bl.) — A görények elfogása. — Virágnak való föld. — Sertés-
nek orvosságot. — Ingeny könyv a házinyulenyésztésről.
Külföldiek: Kinevezés. — A wieni 1910-iki első nemzetközi vadá-
szati kiállítás. — Hány állatfaj van a földön? — Miért vörös a
rák, ha megfőzik? — Varró hangyák. — Zsiros papír tisz-
títása. — Szögek rozsdásodása ellen. — Irógörs. — A szuka
forgása. — A herelt szarvas suta marad. — A taeskó sulya.
Hívatás közlemények: Erdősítési jutalmak kiosztása. — A sza-
roló gazdálkodás minősítése.
Közlemények: Üzenetek.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Tárca: Szardínia halászat az Atlanti-Oceánon. (M. Hrabovszky
Julia.)

Téli veszedelmek.

Írta: Lonkay Antal.

Sivít a szaraz, dermesztő téli szél, mint megáradt folyó ellenállhatatlan erővel hőmpölgő hulláma száguld a fővölgyön át, az útba eső mellékvölgyek torkolatain bömbölvé török meg s oszlik több ágra, míg végül a leg-szűkebb völgyek mentén az erdők rengetegében lecsendesül.

Ott, a hol elemi erővel rohan, felkavarja a liszt-finomságúvá fagyott havat s a szerint, a mint akadályokba ütközik, szélesgyélesen halmozza fel egyik helyről a másikra. Kínótt erdők tömegén mintegy átszűrődik a veszedelem, a kopasz lombderők zizegve rezegnek, a téli zöld fenyvesek ruganyos szálfái a hatalmas erő nyomása alatt előre-hátra hajlonganak, de még a lucfenyő is sikerrel képes ellentállani, hisz sekély gyökérzetét a csonttá fagyott talaj rögzíti.

Legtöbbet szenvednek a sűrű fiatalosok, melyeket a szél ereje lehajlít s a szél szárnyain repülő hótömegek elborítanak s tavaszig ily görnyedő és töredező helyzetben maradni kényszerítenek.

De megszűnik a szél, megnyílnak az idő, sötét-szürke hófellegek gyűlnek az égbolton s nagy pelyhekben hullik a mindent elborítással fenyegető nedves hó, mely

különösen a nyugoti oldalakon hatalmas tömegekké halmozódik. A sűrű, cseprentés fiatalos földig lenyomva töredezik a súlyos, nedves hó nyomása alatt, de még a felnőtt fiatal és középkorú lombderők ágai és csucsei is, ha sűrűek és sok nedves hó felvételére képesek, összevissza töredeznek, míg a sűrű fenyvesek, különösen a sűrű erdei fenyvesek, úgyszólván teljesen esücsütrésnek esnek áldozatul.

Ha ily nedves hó esésekor kisebb szél mozgatja az ágakat, a veszedelem fenyegető ereje gyengül, mert az ágak és koronák mérsékelt lengéssel is igen sok havat hullatnak a földre, de növeli a veszedelmet a hóeséskor beálló teljes szélesed, fokozza a hóesést követő éjjeli fagy s végzetessé teheti a fagyot követő erősebb szél, mely nemcsak a ráfagyott hóval megterhelt ágakat és esücsüktördeli le, de hatalmas fenyő-szálfákat derékban tör ketté.

Hogy a télizöld fenyők a hótörés és hönymás veszedelmének fokozottabb mértékben esnek áldozatul, mint a nyárizöld vörösfenyő s a télen kopasz lombfák, egyszerű oka abban keresendő, hogy a fenyők tűlombozata összehasonlíthatatlanul nagyobb hótömegeket fog fel, mint a lombfáknak ég fel meredező kopasz ágai. Emellett a fenyők a törzsnek korhadását előidéző kéreghántás útján nagy mértékben vannak kitéve a vadak károsításának.

De nemcsak a nagy hó és szél, valamint mindkettőjük együttes romboló hatása veszélyezteteti télen értékes erdeinket.

Nedves, sűrű köd borul az erdőre, s a köd párája zuzmara alakjában rakódik a ködnél hidegebb fák minden részére, vagy a felső, melegebb levegőrétegekből eső hull le a szintén hidegebb fákra, s ez az úgynevezett olmos eső ráfagy a legkisebb galyra s a szerint, hogy hosszabb vagy rövidebb ideig tart, kisebb vagy nagyobb, kevésbé vagy nagyon is súlyos jégcsapok tördelik a galyakat és ágakat.

Minél sűrűbb az erdő, annál több kárt tesz akár a zuzmara, akár a jég, mert a sűrű erdő a levegő nedvességeinek a lecsapódásait fokozott mértékben fogja fel. Súlyosítja a bajt, ha a zuzmaras vagy jéges erdőre hó esik s pusztítólag hat, ha az így összefagyott s megterhelt erdőt szélvész támadja meg.

Minél alacsonyabb szintjén fekszik az erdő, annál kevésbé van kitéve a most változt téli veszedelmeknek, melyek a havasokon állandóak; tépik-szaggatják a hegy-óriások üstökét, sőt egy bizonyos szintjé felett, körülbelül 1600—1700 méter tengerszín feletti magasságon túl a fatenyészet diszlését lehetetlenné teszik, s az erdők óriási helyett törpe bokrok s tavaszi legelők terülnek el a meredek, sziklás hegyhátakon és csúcsokon.

Kihal itt télen minden élet, akkora hó borítja a tájat, hogy a sima, fehér mezőből csak egy-egy pásztor-kunyhó vagy havasi istálló teteje látszik ki.

E hideg temetőt tavasz nyíltával az éltető nap meleg sugara kezdi ki; megripcosodik a sima szemfedő, átnevesedik az addig fagyott, finom szemcséjű hó s nem kell egyéb, csak egy átmelegedett szikla sima, ferde lapján öklönyi hógöngy keletkezzék s induljon meg lefelé veszedelmes útján, ha a sziklafalról magával ragadt hótömeeggel meggyarapodva s gyarapodó tömeggel és sulával fokozódó sebességgel meredek, sima hőmezőre gurul, előáll a lavina, mely perczről-perczre óriási hótömegekkel gyarapodva s örületes sebességgel rohanva a völgybe, nem ismer akadályt, sziklákat mint könnyű kavicsokat kap fel, óriási fatörzseket mint könnyű gyufaszálakat tördel s gyökeresen szaggat ki a még fagyott földből, s minden életet elpusztítással fenyegetve terül el a völgy fenekén, elzárva és tóvá duzzasztva a vigan csörgedező kisedeg, hegyi patakok.

A tél veszedelmeit a véges emberi erő elhárítani nem képes, de az okos erdőgazda megelőzheti a károsításait előrelátó gondossággal jelentékenyen apaszthatja.

Már előbb említve volt, hogy minél alacsonyabb szintjén fekszik az erdő, annál kevésbé van kitéve a tél veszedelmeinek. A síkságon nem halmozódnak össze

akkora hótömegek, mint a hegyek között s különösen a magas hegységekben. Emellett a síkságon bármily irányú szél mozgatja az erdő fát, a nap az egész erdőre egyaránt ráveti melegítő sugarait, szél és nap együttműködésének jótékony befolyása segít a roskadozó fák terhének levetésében. Hegyek között, míg egy-egy hegyhátán, ki-magasló oromnak pusztító erővel ront neki a szél, addig a hegyháton túl elterülő völgyön teljes szélesben halmozódik fel a hó; míg a déli oldalak hava egyre-másra olvadozik, addig az északi árnyékos oldalak dermedt hűdege fenntartja a havat.

E tapasztalatok adják az előrelátó erdőgazda kezébe a védekezés kulcsát, e tapasztalatokon okulva állapítja meg a téli veszedelmek károsítását megelőző erdőnevelés szabályait, miket annál inkább betart, minél inkább van ereje részben vagy egészen a hó, zuzmara és jég károsításainak kitéve s minél magasabb szintjéjeken gazdálkodik.

Mivel az egyenletesen, kefetömöten sűrű állományok vannak leginkább kitéve a károsítás veszedelmének, az okos erdőgazda már csemetekorától kezdve úgy neveli erdeit, hogy a teljesen zárt erdőboltozat képződését megakadályozza.

Lehetőleg természetesen, magavetés útján ujtja fel vágásait, mesterségesen uton pedig eleges erdőket nevel. A természetesen úton feljuttat erdő rendszerint elegyes fánemű, s bár nem nagy különbséggel, de mégis vegyes korfokú; a fiatal csemeték nem egyformán magasak, annál is kevésbé, mert növekedési erélyök nem egyforma.

De jól tudjuk, hogy a növekedés folyamán az elegyes fiatalos, árnytüdő fászkái a fényigényeseket nyomva, az erdő eddigi hézagos korona-boltozatát kiegyenlíteni törek-

TÁRCZA.

Szardínia halászat az Atlanti-Oceánon.

Írta: M. Hrabovszky Juhá.

E nyáron sok szó esett a lapokban a szardínia halászatokról. A bretagnei halászkos és a szardínia konzervgyárak munkásai fellázadtak a gyártulajdonosok ellen, a kik sokáig erősen tartották magukat és így heves, gyakran véres összeütközések voltak a csökönyös sztrájkoló és a már engedni kész munkások között.

Les *Sables d'Olonne*-ban, a vendéi partok szardínia halászatának főhelyén csend volt, a munka szakadatlanul folyt egész nyáron át, pedig a hal ára és a munkabér ott sem magasabb, mint Bretagneban. Ezer darab szardíniáért 3 frankot* fizet a gyáros, a munkásnál 20 centimeset** kap egy órára. Beérik vele, talán azért, mert a nagyon kedvelt fürdőhely rengeteg látogatótsága folytán (a főszőzban 40.000 fürdővendég van egyszerre

a 14.000 lakost számláló városkában) sok egyéb jövedelmező keresetforrás is nyílik számukra. Sables d'Olonne nagyon népszerű tengeri fürdő Franciaországban és nem csak arról híres, hogy talán egész Európában a legnagyobb partfőveny (plage) van, de híres a szép aszszonyairól is, a szép halászekről, a kikapós *sablaise*-ekről, a kik festői öltözékükben belevegyülnek a zajos fürdőéletbe is. Ringó járású, égő pillantású, kaczer nők; bokorugró ránezos szoknyájukban, festői fehér mull főköztűjükben, lakkos elejű faczipőjükben, ékköves óriási aranykarikákkal a fülükben, szinte színházias benyomást tesznek, a mikor először pillantjuk meg őket Sables d'Olonne koróján, a remek, két kilométer hosszú rakparton, a «Remblai»-n sétálva. Carmen alakok és a nagyobb részére rá illik Carmen természetrajza is. Félig spanyol vér folyik az ereikben, szenvedélyesek, élénkek gondtalanok, nótások. A hangjuk csak úgy csattog, mikor a pajkos vendéi dalokat énekelik. Hiú valamennyi és ki van öltözve még akkor is, mikor az ezüst pikkelyű halacsákat tisztítja a gyárakban. Ilyenkor nem szívesen látják az idegent és az csak a gyártulajdonos engedélyével nézheti végig minő procedurán megy végig a halacska, mire a kis bádóg dobozokba kerül.

* Körülbelül 3 korona.

** Körülbelül 20 fillér.

szenek s e kiegyenlítéssel a téli veszedelmek útját egyengetik. Ekkor lép közbe az okos erdőgazda s a tenyészténi kívánt fajoknak elegendék megfelelő áterdölésekkel ismét hézagosít teszi az erdő lombzatát.

De nem minden termőhelyen telephetünk elegendes erdőket; például 1000 méter tengerszín magasságon felül természetes felújítással is csak tiszta, legfeljebb helyenként kiemelkedő napos foltokon vörös-fenyő csoportokkal elegyített lucz-fenyveseket nevelhetünk, sőt mesterséges erdősítés mellett is majdnem tisztán a luczfenyő ültetésére vagyunk utalva; pedig épen a magas fekvésű helyek vannak leginkább a tél veszedelmének kitéve.

Itt is meg kell tennünk mindent, a mi fiatalosaink állékonyágát és fennmaradását biztosítja. Zömök, erőteljes esemeteket ritka hálóban ültetünk, a természetes úton keletkezett fiatalokat pedig ritkítjuk.

Ha az így, ritkán keletkezett luczfenyő-fiatalos a növekedés folyamán záródásnak indul s ezzel a fiatal erdő az első veszedelmeknek néz eléje, tulajdonképen át-erdőlni kellene, csakohgy a luczfenyőnek épp abban a korban a sűrű záródásra azért van szüksége, hogy a beárnyékolás folytán alsó ágait elveszítse, s ezzel a sima, ág-tiszta törzs nevelését megkezdje. Hogy tehát a védelem és nevelés így összeittköző feladatainak egy időben megfelelhessünk, nem úgy ritkítjuk az erdőt, hogy az egyes fácskákat találól vágjuk ki, hanem a fácskáknak csak a csucsát tűjük le; ezzel szakadoztató, hézagosítá tétjük az erdő boltzatát, de e mellett a fiatal erdő törzseinek ág-tisztaságát előmozdító sűrűséget is meghagytuk.

A hó, zuzmara és jég ellen tehát bármely körülmények között akkor védekezünk a legkisebesebben, ha a koronák teljes záródását okszerű erdőneveléssel megakadályozzuk; a sűrű erdőboltzat önmagára halmozza

a havat, a zuzmara és jég összefagyasztva a sűrű egy-másba kapaszkodó koronákon szintén kártokozóan felhalmozódik; ha azonban az erdő boltzata hézagos, a koronák össze nem érnek, nem halmozhatnak fel, vagy csak a legritkább esetekben annyi havat, amennyinek a súlya alatt összetörnek, mert a külön álló koronáktól a szél is könnyebben mozgatja s van helyük oldalt elhajolni s az összezuzással fenyegető súlyt levetni.

Végül még röviden a lavinák ellen való küzdelemről emlékezzem meg.

Lavinák keletkezése ellen feltétlenül küzdenünk kell, ha a lavinák leguruló óriási hőtömegei tuzajzására vagy usztatásra berendezett patakokat zárnak el.

Lavinák képződését keletkezésük helyén ott szokás megakadályozni, a hol a guruló hógönggy eleven ereje még nem oly romboló, a hol a hógönggy széttörését egyszerű eszközökkel mozdíthatjuk elő.

A lavina keletkezése helyét azonnal a legurulás után kell felkeresni s az épen maradt hófalak mentén kijelölni. A keletkezésnek így kijelölt helyén, tehát fenn a havasi legelőn 1,5—2 m. hosszú, 15—20 cm. vastag czölöpöket 0,6—1 méteres hármas hálóban 50—80 cm. mélyen beverni nem lehet, a völgy felőli oldalról, tehát alulról felfelé minden egyes czölöpöt két ferde gyámmal erősítünk meg, vagy pedig három czölöpöt gulába erősítünk össze.

Czölöpkerítésekkel is védekezhetünk a lavinák ellen. Ugyanis a lavinák keletkezése helyén 4—10 m. hosszú, egymástól 6—15 méterre eső czölöpsorokat verünk a földre; minden egyes czölöpöt, ha szükséges, gyámokkal erősítünk meg, s a czölöp-sorokat fenységakkal, vagy más erősebb sövényveszélő ritkán befonjuk. A hol sok

A főbb konzervgyárak La Chaume helységben vannak, a mit csak a csatorna választ el Sables d'Olonnetól és annak mintegy kilvárosa. Mélyen a tengerbe nyúló hatalmas moljájával, a világító toronnyal átalakított *Arundel* toronnyal, mely egy középkori hűbéri kastély maradványa, annak mohlepte repkényvel befuttatott romjaival, La Chaume nagyon festői, kedves hely, a konzervgyárak büszk leszámítva, a mi fojtó és tirthetetlen mikor a halacskákat olajban főzik. A munka jóformán éjjel-nappal folyik a gyárakban, minthogy a sardinia hamar romlik és az anyagot azonnal fel kell dolgozni. A halászok reggel öt óra tájt és este napnyugat után mennek ki a tengerre, ha a jelzés engedi. Mert különböző színű, árbozra húzott zászlók jelzik az időt. A veres zászló veszélyes időt jelent, a fekete pedig egyenesen tiltja kimenni a tengerre és ha a halász a tilalom ellenére is kimerészkedik, veszély esetén, a révhalászok nem kötelesek segítségükre menni. Gyönyörű látvány a halászbárkák kiindulása vagy beérkezése. Színdús, gyönyörű kép, mikor a Spanyolországra emlékeztetőn tarka, sárga, rézvörös, kék vitrolák a sűrűs-kék oceánnon lebegnek. A molón mindig sokan várják beérkezésüket; nagy a közönség a kikötőben is, itt fő-

leg a vevők, a kofák serege nagy, mert itt van a halpiacz, a hol a halakat nagyban árverezés útján adják el. Itt látunk csak tipikus alakokat! A konzervgyárosoknak még vannak a rendes szállítóik, a halászok azonban összetartanak és ha túl sok a sardinia, a kelleténél sokkal több, inkább a tengerbe vetik a felesleget, semhogy a hal árát lenyomni engednék. A sardiniákat a mint a gyárba érkeznek darabos sóval hintik be, főleg azért, hogy ne csúszzanak a munkásnő ujjai közt a tisztítás alatt, a mi nem áll egyébből, minthogy a munkásnő lecsipi ujjával a kis hal fejét és azzal együtt kihúzza a sardinia beleit is. A halak most sós pácba kerülnek, a hol két óra hosszat állni hagyják őket, ezután hideg vízben meg lesznek mosva és drótháló táblákra rakva szárítani teszik. A szárítási művelet különös figyelmet kíván, mert ettől függ a konzerv sikere. Ha a hal nincs jól megszáritva, megromlik a dobozban. A megszáritat halakat drót kosarakba rakják és ezekkel együtt teszik főzni a forró olajjal telt katlanokba tiz perczig. A kihűlt halat dobozokba rakják, olajat öntenek rá, ráteszik a fedelet, a mit kisebb gyárakban leonoznak, nagyobb, modern berendezésű gyárakban azonban gépek segítségével oly módon zárnak le, hogy a bádog-

a kő, ugyanolyan hosszban és egymástóli távolságban, mint a czölöpsövények, 1 m. magas s 0·5—1·5 méter vastag kőfalak is állíthatók fel.

E berendezések célja a lava keletkező hógöngyét még a keletkezés helyén apróra szétmorzsolni s guruló mozgásában megakadályozni.

A nyitott szemmel járó erdőgazda az egész tél folyamán megfigyeléseket tesz, s a következő tavaszszal és nyáron erdőnevelési munkálatait úgy irányítja, hogy különösen fiatalosai a téli veszedelmekkel szemben — melyeket nincs hatalmában elhárítani — lehetőleg megvédve legyenek.

A nyugdíjba beszámítható szolgálati időről és a tényleges katonai szolgálatról.

Irta: Balogh Ernő m. kir. főerdőmérnök.

Lapunk rövid fennállása óta már sok esetben adtunk olvasóinknak felvilágosítást arra nézve, hogy az állami szolgálatban álló alkalmazottaknak milyen és miféle szolgálati ideje számítható be a nyugdíjba. Miután még mindig sürűn érkeznek hozzánk erre vonatkozó kérdések s mivel azt tapasztaltuk, hogy ez a kérdés általános érdeklődés tárgyát képezi — a mi az ügy közérdekű voltánál fogva nagyon érthető is — szükségesnek tartjuk az erre vonatkozó törvényt és törvényes rendelkezéseket röviden összefoglalva ismertetni:

Az állami alkalmazottak nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. törvényzikk (Nyugdíjtörvény) 7. §-a szerint a nyugdíj szempontjából beszámítható szolgálati időnek tekintetik azon időtartam, melyet valaki az ellátási igény megállapításától, vagyis magának a nyugdíjazási eljárásnak tényleges megindításától kezdve visszafelé,

lemez többszörösen behajtatja a doboz szélén. Ez nagy időnyereség és olcsóbb is, mert a beőnző munkásokat darabszáma fizetik és az ilyen munkás, ha szorgalmas, 5—6 frankot* is megkeres naponként. A már lezárt dobozok újra gözbe jönnek. Télen persze szünetel a munka, legfeljebb a fa- és bádogdobozok készítése foglalkoztat. Mert minden a mi a szardínia iparhoz szükséges, magában a gyárban készül. És mindent felhasználnak ott, még a legkisebb hulladék sem vész kárba. A halak lecsipett fejeit drága pénzen trágyának adják el, a bádoghulladékokat újra összeolvasztják. A rosszul sikerült szardínia-dobozokat (mert kopogtatás utján észlelik, légmentesen lett-e elzárva) újra kinyitják, a megromlott halat kivetik onnan, ujjal pótolják és újra átfőzik. Az ilyen dobozok, mint másodrendűek kerülnek aztán a forgalomba. Bámulszó rend, tisztaság van a gyárakban, a melyekben átlag 80—100 munkásnő dolgozik a férfiakon kívül, a kik kisebb számban vannak. Némely gyárban esupán breton leányokat alkalmaznak, a kik havi 70 frank fizetést és lakást kapnak, ellátásuk-

egészen az első hivatalos eskü letételének idejéig terjedőleg Ő Felsége, valamint a m. kir. miniszterek s más állami hatóságok és hivatalok által állandó fizetés mellett rendszeresített állomáson, továbbá a királyi kormány igazgatása alatt álló közalapítványoknál, az országgyűlés mindkét házánál (főrendiház, képviselőház), a kincstárban, vagy a királyi kormány kezelése alatt álló közalapítokból fentartott tanintézeteknél, a fővárosi közmunkák tanácsánál, az állami (fővárosi) rendőrségnél, a m. kir. oszondőrség legénységű állományában, az állami utaknál, a folyamamérnökségeknél, a posta- és távirat-intézeteknél szakadatulamul és egyfolytában töltött.

Ezeknél a hivataloknál és állomásokon töltött szolgálati idővel egyenlőnek tekintetik, vagyis a nyugdíjba beszámítandó az a szolgálati idő is, a melyet valaki az említett minőségben történt alkalmazását közvetlenül megelőzőleg és *félbeszakítás nélkül* rendszeresített minőségben s rendez évi vagy havi fizetéssel egybekötött állandó alkalmazásban vagy katonai szold mellett a következő szolgálati ágazatoknál, nevezetesen: 1. a legfelső udvartartás körében, vagy a legmagasabb uralkodóház családi javainál; 2. a közös miniszteriumok és számszék, valamint az ezek alatt álló hatóságoknál és hivataloknál; 3. a hadsereg (haditengerészet), honvédség, esendőrség, állami (fővárosi) rendőrség s ezekhez tartozó hivataloknál *tényleges* minőségben; 4. a horvát-szlavon autonóm kormányánál vagy az ez alatt álló országos hatóságok és hivataloknál; 5. az állami kezelés alatt álló bányatársulásokhoz járó állomásokon; 6. a m. kir. állami és az államosított vasutaknál töltött.

Ha azonban az ezen hivataloknál s illetőleg állomásokon töltött szolgálati idő az azokra érvényes nyugdíjszabályok szerint be nem számítható, vagy pedig ha

ról maguknak kell gondoskodniok. Hetenként egy a soros, a ki a többire főz, persze nem ingyen falatotkat! Ezek a breton leányok teljes ellentétei a kaczer esablaiseknek; fekete ruhájuk puritánosan egyszerű, hajuk simára fésült, fehér mull főkötőjük parányi; leri róluk a szomorúság, a nélkülözés, a mi az idegenbe kergeti őket, mert otthon nincs elég kenyér. Csinos, egészséges, tisztességes külsejű pirosképű leányok, rendkívüli munkabírók, úgy dolgoznak, mint a barmok. A munkaidény alatt éjjel alig négy órát alsznak, mert mindég talpon kell lenniök, ha munka van. Ez majdnem a gyáros szívtelenségére vallana, de a gyáros is panaszkodik, mert ő, mint mondja, a fűszeres hasznára dolgozik. Száz doboz szardíniát (középnagyságút) 18 frankért kell eladnia, ha tehát felemelné a munkabért, a hal árát, semmi haszna nem lenne. Így beszél a gyáros.

Bizony, mikor szépen megterített asztal mellett, nagy kényelemben, olyan gyorsan elfogyasztunk egy dobozka szardíniát, nem jut az eszünkbe mennyi erőlködés, munka gyümölcse az, hány kéz fáradozott, míg az létre jött.

* Körülbelül 5—6 koronát.

valaki ezen szolgálata után külön ellátásban részesül, abban az esetben ez a szolgálati idő a nyugdíjba nem számítható be.

A ki legalább 10 évig állami szolgálatban áll s ez alapján állandó ellátásra (nyugdíjra) tarthat igényt, annak állami szolgálatát közvetlenül megelőző azon szolgálati ideje is beszámítandó, a melyt 1867. évi július hó 1-seje óta törvényhatósági szolgálatban töltött. A tisztelbeli minőségű szolgálati idő azonban számba nem vehető, valamint az a törvényhatósági szolgálat sem, a melyért az illető végkielégítésben részesült.

A végleges alkalmazást közvetlenül megelőzőleg ideiglenes alkalmazásban töltött szolgálati idő a szolgálati idő tartamának megállapításánál szintén számításba vétetik.

A törvénynek ezekből a rendelkezéseiből következik, hogy ha valaki a *tényleges* katonai szolgálatból *közvetlenül és megszakítás nélkül* lép át a polgári állami szolgálatba, annak a katonaságnál tényleges minőségben eltöltött szolgálati ideje a nyugdíjba beszámítandó. Önként értetik, hogy abban az esetben, ha valaki a polgári állami szolgálatból vonul be tényleges katonai szolgálatának lerovása végett, úgy ennek katonai szolgálati ideje a nyugdíjba szintén beszámítandó, feltéve hogy az illető a katonaságtól történt elbocsátása után 30 napon belül előbbi szolgálati helyén további szolgálattétel végett jelentkezik.

Hangsúlyozni kívánjuk ismételtén, hogy kizárólag csak a *tényleges* minőségben eltöltött katonai szolgálati idő számítható be a nyugdíjba, míg a tartalékban eltöltött idő semmi körülmények közt sem vétetik figyelembe s az még kegyelem útján sem számítható be.

Ha azonban a tényleges katonai és a polgári állami szolgálat közt hosszabb tartamú megszakítás mutatkozik annál, mint a mennyi idő az egyik szolgálati helyről a másik szolgálati helyre való utazáshoz szükséges, abban az esetben szolgálati megszakítás áll be s ekkor a megszakítást megelőző szolgálat a nyugdíjba be nem számítható. Ha például valaki Brassóban szolgált mint katona s Besztercebányára neveztetet ki erdőlegényné, úgy ha azt akarja, hogy katonai szolgálata a nyugdíjba beszámíttassék, akkor a katonaságtól történt elbocsátása után azonnal Besztercebányára kell utaznia és ott szolgálattételre jelentkeznie kell, mert ha előbb mondjuk egy hétre haza megy, akkor ez már megszakítást képez s ebben az esetben katonai szolgálati ideje a nyugdíjba már nem számítható be. A törvénynek ez a rendelkezése szigorú ugyan, de ezen addig, míg a törvény nem módosíttatik, segíteni nem lehet.

Miután tudomásunk szerint sokan vannak olvasóink közt olyanok, a kik a tényleges katonai szolgálatból nem közvetlenül, hanem rövidebb-hosszabb tartamú megszakítással léptek át a polgári állami szolgálatba, szükségesnek tartjuk felemlíteni, hogy Ő Felsőge különös méltánylást érdemlő esetekben, ha az illető alkalmazott tényleges szolgálati ideje alatt rendkívüli tévelyességgel kintitette magát, vagy egybéként híven, buzgón, becsülettel és kifogástalanul teljesítette köte-

lességét, az ilyen szolgálati megszakításokat a közvetlenül hozzá benyújtandó kérvényekre (minden felségkérvény bélyegmentes) kegyelemből már több ízben elengedni méltóztatott, a minek következtében azután a megszakítást megelőző szolgálat a nyugdíjba szintén beszámíttatott.

Sokan abban a hiszemben vannak, hogy az esetben, ha Ő Felsőge a megszakítást kegyelemből elengedni méltóztatik, úgy az az egész idő beszámít a nyugdíjba, a melyt az illető szolgálatba lépésétől kezdve egészen a nyugdíjazásáig egyhuzamban eltöltött. Ez a nézet téves, mert a nyugdíjba nem a szolgálatba lépéstől számított egész időtartam, hanem csak a megszakítást megelőző és a megszakítást követő *tényleges* alkalmazásban eltöltött szolgálati idő számítható be, míg maga a szolgálati megszakítás még akkor sem számít be, ha ezt Ő Felsőge kegyelemből elengedni, vagy elnézni méltóztatik.

Ebből következik, hogy abban az esetben, ha valaki pl.: 1870. évi október hó 1-től, 1873. évi szeptember hó 30-ig, vagyis három évig tényleges katonai szolgálatot teljesített s azután a polgári állami szolgálatba csak 1874 évi április hó 1-én, vagyis hat hónapi megszakítással lépett át, annak ha Ő Felsőge ezt a hat hónapi megszakítást kegyelemből elengedi, nem 1910. évi szeptember hó 30-án telik ki a köteles 40 évi beszámítható szolgálati ideje, hanem csak hat hónappal később, vagyis 1911. évi március hó 31-én.

Miután az állami erdészeti altisztek, valamint a nyugdíjtörvény 27. §-a alatt felsorolt egyéb állami alkalmazottak nyugdíjkorhatára ez idő szerint csak 10—10 évi beszámítható szolgálati idő után változik, ennélfogva senki se kérje előbb kényszerítő ok nélkül nyugalmba helyezését, mielőtt a szolgálati megszakításon kívül nincs ki a 10, 20, 30 illetve 40 évi szolgálati ideje.

Az állásától és fizetésétől felfüggesztett állami alkalmazottak, a felfüggesztett állapotban eltöltött szolgálati ideje a nyugdíjba csak abban az esetben számít be, ha az illető a fegyelmi eljárás rendjén teljesen ártatlannak találatik. Ha azonban nem találatik teljesen ártatlannak, akkor ha még olyan enyhe büntetést kap is, a felfüggesztett állapotban eltöltött idő a nyugdíjba be nem számítható, szolgálati megszakítást azonban nem képez. Erre a körülményre tehát a nyugalmba helyezés iránti kérvény benyújtásánál szintén legyünk figyelemmel.

Szükségesnek tartjuk felemlíteni azt is, hogy a szolgálati megszakításnak kegyelemből leendő elnézése iránt csak a nyugdíjazása eljárás tényleges bekövetkezése alkalmával lehet esetleges siker reményével Ő Felsőgehez folyamodni. A mennyiben valaki nem a nyugalmba helyezésé alkalmával, vagy nem nyugdíjazott állapotban, hanem még a tényleges szolgálat tartama alatt kéri a szolgálati megszakításnak kegyelemből való elengedését, ez esetben az illető kérvénye érdemleges tárgyalás nélkül elutasíttatik, mert a minisztertanács 1875. évi július hó 13-án követendő szabályul határo-

zatilag kimondotta, hogy a szabályszerűnél kedvezőbb végelbírás iránt a tényleges szolgálat tartama alatt és mielőtt a nyugdíjazás ideje valóban bekövetkeznék, előre biztosítás senkinek se adassék, illetőleg Ő Felső-géhez erre czélzó javaslat ne tétessék.

Említettük, hogy a tényleges minőségben eltöltött katonai szolgálati idő, ha abból a polgári állami szolgálatba való átlépés közvetlenül, megszakítás nélkül történt, a nyugdíjba beszámít. A tényleges katonai szolgálat tartamának igazolása azonban a nyugdíjazási eljárás bekövetkezése alkalmával nehézségbe szokott ütközni, mert a katonai végelbocsátó-levelekben a tényleges katonai szolgálati időtartam nincs kitüntetve, hanem csak az van jelezve, hogy az illető mikortól-meddig állott hadkötelezettségi sorban. A katonai törzskönyvek, a melyekből a tényleges katonai szolgálat tartama megállapítható volna, időnkinti selejtezésnek lévén alávetve, gyakran előfordult, hogy akkor, a mikor valakinek tényleges katonai szolgálati idejét igazolnia kellett volna, a reá vonatkozó katonai törzskönyv már kislejtezettett, a minek azután az lett a következménye, hogy mivel az illetőnek tényleges katonai szolgálatát hiteles okmányokkal igazolni nem lehetett — még ha abból a polgári állami szolgálatba való átlépés esetleg közvetlenül, megszakítás nélkül történt is — az a nyugdíjba beszámítható nem volt.

Ilyen eseteknek a jövőben való elkerülése czéljából a földművelésügyi miniszter úr nemrégiben, 1909. évi december hó 15-én kelt 78654/I. A-3. szám alatt kiadott körrendeletével utasította az erdészeti hivatalokat, hogy az összes alkalmazottak által hiteles okmányokkal már most igazoltassák tényleges katonai szolgálati idejük tartamát s azoknak, a kik ezt hiteles okmányokkal igazolni nem tudják, katonai törzskönyvi lapjukat *hivatalból*, vagyis az alkalmazottaknak minden anyagi megterhelése nélkül szerezzék be s az erre vonatkozó okmányokat, vagy azoknak hiteles másolatait az illető alkalmazottak állománykönyvi lapjához fűzzék hozzá. Az ezután állami szolgálatba lépőkkel ez a körülmény mindjárt az állami szolgálatba való belépés alkalmával lesz igazolandó s a vonatkozó okmány az illető állománykönyvi lapjához fűzendő.

A miniszter úr ezzel a valóban üdvös intézkedésével ismét csak az alkalmazottak érdekeit mozdította elő, a mennyiben így elejét veszi annak, hogy egyesek önhibájukon kívül a tényleges katonai szolgálati idő beszámításától elessenek s ekként szolgálatképtelenségük bekövetkezése alkalmával indokolatlanul rövidséget szenvedjenek.

(Vége következik.)

A vadirtó mérgekről.

Irta: Gy. Gy. K.

A löfegyver és a különböző elmés vadfogó szerkezetek, a minők a Weber-féle haynau gyártmányok is, meg nem felelő helyi viszonyok mellett, s a kártékony vad nagyobb arányú elszaporodása esetén, egymagukban még nem elegendők a ragadozók teljes kiirtásához, úgy hogy

a vadász kénytelen nem egy esetben a vadirtó szerek kétségtelenül leghatékonyabb anyagához, a mérgehez fordulni, hogy ez úton gyökeres pusztítást végezhesen a más úton-módon végleg ki nem irtható rablóhadban.

A vadirtó mérgeanyagok közt, az eredmény megbízhatóságánál fogva, legfőként három mérgeyszer az, a mely világszerte ma már közhatalossá, mondhatnók népszerűvé vált. Az egyik a közönségesen kéksav néven ismert cziánkáli, a másik a farkasmaszlag, más-ként ebvész nevű növény mérge: a strychnin; a harmadik pedig a foszfor. Gyorslőlé hatásánál fogva a cziánkáli határozottan a strychnin fölé helyezendő, s így állatvédelmi szempontból is több jogosultsággal bír; hogy mégis ritkábban használják, mint a strychnint, ennek oka a kéksav aránylag gyors romlandósága. Ugyanis mihelyt a cziánkáli a szabad levegővel érintkezésbe jut, a levegőben található szén-sav biheteletlen gyorsasággal megszünteti mérgező hatását. Az újabb gyegtudomány igyekezett ezen a bajon segíteni, úgy hogy ma már a cziánkáli oldott állapotban kerül forgalomba, légmentesen elzárható kupakokban, a melyekben aztán a mérge nemcsak tartósságát, hanem egyben hatékonyságát is huzamos időn át megőrzi. A cziánkáli-val töltött vadirtó kupakok ma már gyógyszerárakban és gyógyárudakban bárhol beszerezhetők.

Megtörtént azért, hogy a vadirtással foglalkozó közegek a cziánkáli kupakok mérgező hatásával nem voltak megelégedve. Az elégedetlenség okát ne keressük itt a mérge anyagában. Ha az kellően légmentesített, annak hatékonyságához szó sem férhet; a hiba a kezelés, az eljárás körül elkövetett tájékozatlanságban keresendő. Nem elég ugyanis az, hogy a mérgekupakot egyszerűen odavessük a ragadozó elé s azt várjuk, hogy az állat a veszedelmes szert mindjárt be is fogja kapdosni. A kupakot kívánatos hűsneműbe, csalétekfélébe kell előbb ügyesen és óvatosan elhelyezni. Legkivált gyors eredményt értek el azok, a kik a cziánkáli kupakot egy-egy csalétkül szolgáló kisebb emlős vagy szárnyasvad belső részébe, zsigerei közé bemélyesztették, úgy szólván bevarrták. A zsigerneműt a rablóvad mindenkor örömet fogyasztja, hogy mohó kapdosása közben észrevétel nélkül lenyelje aztán az aránylag apró alkatú mérgekupakot.

A cziánkálinak egyik főelőnye az, hogy hatását a tél erős fagyja sem képes csökkenteni, s így kemény telek szakában, a midőn inkább rá is érünk vadirtással foglalkozkodni, a legalacsonyabb hőmérséklet mellett is, ha minden csonkeménynyé fagy, sem veszti el mérgező hatását.

Népszerűség és általános elterjedésénél fogva a cziánkáli kétségtelenül felülmulja ma a strychnint. Az útszéleken szeltében-hosszában, nálunk is, elég alkalmatlanságot okozó farkasmaszlag, más néven ebvész, növényi mérget, a strychnint, a melegebb évek alatt termő cserjenagyságú farkasmaszlag nedvéből nyerik. A leghatékonyabb a Braziliában és a Nagy Szunda-szigeteken termő farkasmaszlagból nyert strychnin, a melyet az ott lakó népek vadásznilyaik, sőt csatanyilyaik mérgezésére is használnak.

A strychninnél is az a panasz esetenként, hogy vad-

mérgező hatásában különböző fokú s így nem mindenkor megbízható. Itt nem annyira a strychnin mérgező közegek tájékozatlansága, mint inkább maga a strychnin az, a mely anyagának vegyi összetételénél fogva nem egy esetben ki nem elégíti a várakozást. Egyik gyár ugyanis erősebb s így hatékonyabb, míg a másik gyengébb, s így kevésbé hatékony strychnin mérget hoz forgalomba. A kisárusok aztán a forgalomban levő mérgeanyagot lisztel, vagy porozokor hozzáadásával nem egyszer hamisítják is, a mi által csak fokozzák annak hatástalanságát, úgy hogy a vadász végre megint csak kénytelen a lőfegyverhez, vagy a tányérvásfélékhez fordulni.

A megbízhatóbb gyógyszer-kereskedők által Indiából és Brazíliából beszerzett strychnin mérgeanyagának hatékonyságához szó sem férhet; ám újabban tömördek strychninanyag kerül az ausztráliai piacra a gyógyszerudákba, ennek hatékonysága pedig az indiai és a brazíliai strychninével össze se mérhető.

Esetenként azért a legelső minőségű strychnin is hatástalan maradhat, ha az áldozat túltelt gyomorral kapja be a mérgezett csalétket. Ez esetben a strychnint a gyomorszervek feldolgoz, illetőleg a vérbe szolgáltatni nem képesek, sőt az állat, a legtöbb esetben, emésztetlenül ki is ökrendezi azt.

A strychninnél a finom poralak eddigéig legalkalmasabbnak bizonyult a mérgezésnél. Ám míg a cziánkálit célszerűbb légmentesített kupakokba zártan a csalétkébe helyezni, a strychnin-por rendszerint valaminő kívánatos vaj- vagy zsíradéknumbebe vegyítjük, s úgy kenjük a csalétkébe. Minél finomabb poralakt a strychnin, annál hamarabb fogja azt a gyomor feloldani s a vérbe vezetni; a hol alig pár pillanat leteltével be is végzi aztán romboló munkáját.

A strychnin éppen nem tartozik a költségesebb mérgeanyagok közé, úgy hogy 100 adagot tartalmazó készletet 5 koronáért is beszerezhetünk. Kakaóvajjal teljesen előkészített strychnin-adagok ára 100 darabonként már 16 kor. A cziánkáli kupakok sokkal magasabb árúak, úgy hogy azok 100 darabjéért 50—60 kor-t is fizetünk.

Egyéb mérgező anyagok közül legerősebb meg a foszfor. A ragadozó szárnyasok közül kivált a varjú és a szarka hamarosan elpusztítható a foszforszórpval, a melyet marhavér, vagy főtt burgonya közé elegyítve, alkalmas helyeken csalétkül a mezőkre, tisztásokra helyezünk, legezészerűben egy-egy szembőlőben helyen a földre erősített ócska hordóba vagy kádfélébe. A kített készletet esetenként meg kell újitanunk, miután a foszfor a szabad levegőn 15—20 nap leteltével elveszti hatékonyságát.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Milyen fajta házinyulakat tenyészszünk? Kérdés: Házinyultenyésztést óhajtának létesíteni. Kérem szives szakvéleményét arra nézve, mily fajta házinyulakat tenyészszek, ha a szörmenyerés a főcél?

Ezüst, orosz vagy a bécsi kék óriás nyulnak adjak-e előnyt? Hol és milyen áron szerezhető be ezen vagy más előnyösebb fajták párja.

Gerendkeresztur.

J. J.

Felelet: Ma már e kérdésben teljesen tisztán látunk s semmiféle tapogatódzásra vagy habozásra nincs szükségünk. Közel tíz évi házinyultenyésztési gyakorlatunk bő alkalmat adott arra, hogy több fajtával tegyünk éveken át tenyésztési kísérleteket s ezért a mit mi ezen sorokban t. olvasóinknak ajánlunk, a legteljesebb felelőséget is elvállaljuk, tehát mindenki nyugodtan követheti ebbeli tanácsainkat.

Csak egy házinyulfajta van, a melyet köztenyésztésre szabad és lehet ajánlani s ez az ezüst szörmenyul. A többi, a kérdésében felsorolt fajta házinyulak nem köztenyésztésre valók, ezek sport-tenyésztésre való fajták, a melyeket a kinek kedve van tenyészthet, de azokból sohasem lesz oly jövedelme, mint a jó forrásból beszerzett fajtisza ezüst szörmenyulak tenyésztéséből, a melyek igénytelenek tartás és elhelyezés tekintetében, de ezzel szemben hizékonyak, igen gyorsan fejlődnek és nőnek, edzetek s mesésen szaporak. Egy jó anya egy év alatt legalább 25 fiat nevel fel, de rendszeren ha engedjük, a mit nem helyes túlságba vinni, többet is.

Nincs szebb s jövedelmezőbb házinyultenyésztés, mint a helyesen berendezett s jó anyaggal ellátott ezüst szörmenyulászat, mert ott sok a szaporulat az adás, illetve eladás és a fogyasztás, mert van miből. És nincs szomorúbb látvány, mint egy sokféle fajttal megfőtött nyulászat, a hol betegek az állatok, nincs s ha van is, igen kevés a szaporulat s azok is pusztulnak, hullnak mint őszszel a legyek. Miért? Mert ezen más fajtabeli nyulak nem a mi viszonyaink közé valók, ezek nem bírják ki a mi éghajlati viszonyainkat.

A miniszteri akció eleinte főbb fajta házinyulát tett programjába köztenyésztési terjesztésre, bár szerény ellenző szavamat ezzel a tervezettel szemben azonnal feleltem, valamint az ellen is, hogy a nagybani házinyul-gyártásnak csináltak az országban hangulatot. Én, ki akkor már évek óta saját magam foglalkoztam, mint ma is nagy szeretettel foglalkozom a házinyulászattal, tudtam jól, hogy a házinyul jól csakis a gazda keze alatt szaporodik úgy a mint dukál. Cselédre bizoni s nagyban is tenyészteni nem lehet, mert a cseléd nem végzi teendőit szeretettel s a nyul ezt az egyet nem nélkülözheti. A nyulat lehet bármily nagyban is sikerrel tenyészteni, de csak akkor, ha a gazda, a tulajdonos vezeti s ellenőrzi mindig a tenyésztést, etetést, gondozást, szóval ha állandóan ott van s nem bizza állatait tisztán cselédre.

Az állami nyulászati akciónak csakhamar tapasztalnia kellett, hogy az én figyelmeztető szavam igaz és helyes volt, mert nemcsak a fej nélkül létesített nagy nyulászatok buktak meg egytől egyig, de a sokféle fajta leapadt háromra s csak rövid idő választ el attól, a midőn az állam is ki fogja mondani, hogy köztenyésztésre csakis az ezüst szörme házinyulak ajánlja s csakis ezeket osztja ki. És ez lesz a helyes.

A háziyulteryesztési akció most fog a helyes merdebe terelődni s koránt sincs minden elveszve, mint azt sokan hangszózzák s hirdetik, mert a kisemberek kezében levő tenyészterek fogják hazánkban a háziyulteryesztatot lassan de biztosan elterjeszteni.

A fajtát illetőleg tehát én csak az ezüst szörme háziyulteryesztát ajánlhatom. Elég ha jó és megbízható forrásból, tenyészteből hozat két anya- és egy baknyulat s azokat már februárban kezdi szaporítani, akkor egy év alatt, mint már fentebb említém, egy anya után 25 fiát is felnevelhet.

Teljesen megbízható beszerzési forrás a «Baromfi-tenyésztes» szerkesztősége Kolozsvárt, a honnan a legszebb fajtiszta ezüst szörme tenyésznyulakat darabonként 10 koronával szerezheti be. (bl.)

A görények elfogása. Csak két módja van a görényfogódosásnak, vagy egy ügyes, éber kutya által, mely folyton nyugtalanítja és riasztja őket, ha hozzá jut meg is fojtja, vagy pedig erős tányérfogó által, melynek jól járó rugója van. Hogy megállapíthassuk, hol tanyázik és merre jár a görény, elszőrünk itt-ott aszalt szilvát, melyet nagyon kedvelnek és pontosan eljárnak érte. Ha így megismertük a járt utait, néhány tojást kell fölaldoznunk csábításukra. Olyan helyen, hová macska nem jöhet és melyet zabpelyvával meghintünk, oda teszünk egy tyuktojást. Ha a torkos görény a tojásért eljött és elfogyasztotta, néhány napi szünet után még kétszer odarukunk egy-egy tojást. Ilyen módon odacsalogtatjuk és akkor fölálíthatjuk a fogót. Ezt előzőleg gondosan megtisztítjuk minden piszoktól, rozsdától, zsírtól, vértől és utóljára egy bőrronggyal jól ledörzsöljük. Csak egészen száraz, tiszta kézzel kell a fogóhoz nyulni, mert az állat könnyen megérzi az emberkéz szagát, tehát jobb keztyűsen vagy ruhával megfogni a fogót. Akkor a tányérfogót könnyen beszorjuk olyan zabpelyvával, mint a többi közt és odahelyezzük a tojást. A polyvának száraznak kell lennie, mert a nedves polyva beleeragadhat a rugó közé, mely nem csaphat le olyan hirtelen. Döglött madárral nem lehet a görényt csalogatni és a melyik már egyszer fogva volt, oly óvatos, hogy ritkán jut újra törbe. Minden fogás után újra kell a fogót gondosan tisztogatni.

Virágnak való föld. Pompás kerti, főleg virág alá való földet szolgáltat azon üledék, a melyet tehénistállók hidlásait járásait fedő deszkák, téglák között és alatt éles eszközzel leszedhetünk, a mi azonkívül a tisztaság, jókarbantartás követelménye is. Ugyanily értékű földet nyerünk százasos bükk- és tölgyerdőben, odvas fák mélyében, mely barnaszínű por alakjában található.

Sértésnek orrosságot nehéz beönteni, mert kinjában rendszeren leharapja az üveg nyakát, néha bizony le is nyeli az üveget mindenestül. Ezen úgy lehet segíteni, hogy a kezelés alatt levő disznót a kondás lábaközé fogva, kötelet dug a száján keresztül, a mikor is

egy e czélra orránál átlukasztott öreg fapapucсот élére állítva, mely ilyformán tölcserül szolgál, könnyen beszeríthetünk a sertés szájába.

Ingyen könyv a háziyulteryesztésről. A háziyulteryesztők Országos Szövetsége (Budapest, Csillaghegy) a háziyulteryesztés népszerűsítése érdekében minden érdeklődőnek ingyen küldi meg a most megjelent ismeretetőjét a nyulteryesztésről, a melyből bárki annyira megismerheti ezt a hasznos gazdasági mellékágazatot, hogy maga is belefoghat a jövedelmező tenyészésbe.

Ezt a kezdetet is megkönnyíti a Szövetség azzal, hogy jó tenyészte anyag beszerzését közvetíti, sőt vagyon-talanoknak ingyen is ad.

A háziyulteryesztés vágását és gereznájuk gyűjtését a Szövetség Csillaghegy-telepén, valamint husuk árusítását a Központi Vásárcsarnokban megkezdtek; a termékek tehát bármely mennyiségben értékesíthetők.

Különnfélék.

Kinevezés. A m. kir. földművelésügyi miniszter úr felhatalmazása alapján a vadászterdői m. kir. erdőőri szakiskola igazgatója Ehrenreiter Miklós ideiglenes minőségű napibéres erdőőrt, a vadászterdői m. kir. erdőőri szakiskola tanulmányi erdőgazdaságához II. oszt. altiszté, illetve m. kir. erdőőrre nevezte ki.

A wieni 1910-iki első nemzetközi vadászati kiállítás magyarországi bizottsága 1909 decz. hó 29-én tartotta meg össziülését. Esterházy Miklós herceg, a bizottság elnöke, megnyitó beszédében ismertette a gyűlés célját és feladatait. Azután Földi János m. kir. főerdőtanácsos, a kiállítás biztosja jelentette, hogy a kiállításban Ő Felségén, József főhercegen, Coburg hercegen, Esterházy hercegen kívül Magyarország összes főurai és nevesebb vadászai majdnem kivétel nélkül vesznek részt. Ezután Fischer József, a vadászakastély építész, bemutatta a már fedél alatt álló vadászakastély kis modelljét, mely osztatlan tetszést keltett. A bizottság elhatározta, hogy a kiállítók a jelentkezési és helybérleti díjak fizetése alól felment, és csupán a tűzár és lopás elleni, továbbá a csomagolási és szállítási költségeket viselik a kiállítók, utóbbiakat is csupán a Wienbe való szállítás alkalmával. A díjmentes visszazállítás és a csomagolásról a bizottság fog gondoskodni azon esetben, ha a Wienbe való szállításra vonatkozó eredeti vasuti szállítólevelek rendelkezésre bocsátatnak. Tárnyaltott továbbá az időleges ekkbiállítás és lókiállítás rendezése, melyekre nézve azonban a bizottság még nem volt abban a helyzetben, hogy véglegesen határozzon. — A bizottság örömmel vette tudomásul, hogy megtörténtek a kezdeményező lépések az iránt, hogy a bolgár czár magyarországi vadászterületeiről eredő tropheáival a magyar vadászakastélyban vegyen részt, és hogy ezek a lépések sikerrel kecsegtetnek. A fejedelmi vendégekhez csatlakozik még Frigyes főherceg is, ki a magyar kiállítás területén külön pavillont emel saját vadászata részére. Ugyan-

így vesz részt a kiállításban magyarországi vadászataival Hohenlohe herceg is.

Hány állatfaj van a földön? 1830-ban az angol természettudósok 1200 különféle emlőst ismertek, ez a szám 1881-ben 2300-ra emelkedett. Madár 1830-ban 3600-féle volt, 1881-ben 11.000. A hüllők száma 543-ról 3400-ra szaporodott. Mennél kisebb az állat, annál több a faja, mely időközben ismeretes lett. Így például az ismeretes halajok száma 1830-tól 1881-ig 3500-ról 11.000-re emelkedett, a puhatestűké 11.000-ról 33.000-re, a moszatoké 40-ről 120-ra, a kagylós állatoké 1290-ról 7500-ra, a fonáltestűké 1048-ról 8070-re, a százlábuaké 450-ről 1300-ra, a rovaroké 49.100-ról 220.150-ra, a tuskébőrűké 230-ról 18.043-ra, a férgeké 372-ről 5070-re, és végül az őslényeké 305-ről 3500-ra emelkedett. 1840 körül tehát az összes állatfajok száma 73.588 volt, a mely 1881-ben már 311.653-ra nőtt. Azóta pedig tulzást nélkül lehet állítani, hogy minden évben mintegy 12.000 fajt fedeznek föl, és így nem lehet esodálkozni, ha ma már mintegy 600.000 állatfajjal ismerkedt meg a zoológia. De bármennyire tekintélyes is ez a szám, azért még mindig kicsiny a valóban meglévő fajok számához. Bizonyítja ezt Sharp zoológus kimutatása, a ki 1895-ben a földfedeztet bogárfajok számát 250.000-re becsülte és a ki akart arra a véleményre jutott, hogy ez a szám csak a tízedrése ama bogárfajoknak, melyek még tudományos fölfedezésre várnak. És ez a szám a többi kisebb méretű állatoknál is ilyen, csakis az emlős állatokról mondható, hogy már úgyszólván mind ismeretes.

Miért vörös a rák, ha megfőzik? Tudvalevőleg a vízből kifogott rák zöldes-szürke színű; erősen megvörösödik azonban, ha megfőzik. Ez az általánosan ismert jelenség arra a körülményre vezetenő vissza, hogy a páncélt színező festőanyag (pigment) a főzés által módosul. Nevezetesen a rák természetes színe egy vörös és egy kék festőanyag vegyüléséből áll elő. Az utóbbi vízben, alkoholban és savakban oldható lévén, a forralásnál a kékes pigment feloldódik, minőlfogva csak a vörös lép előtérbe, még pedig annál élénkebben, ha a vízhez még valamennyi ecetet is öntenek. Ebben leli magyarázatát az is, hogy az állattani gyűjteményekben a spirítuskészítmények rákjai is lassanként megvörösödnek, mert a kék pigment a borszeszben is feloldódik. Még természetes vizekben is akadunk vörös, sőt kék színű rákokra, a melyek ebbeli színüket ugyancsak annak köszönik, hogy a vízben oldott sók és alkáliák a rák páncélját festő színeket különválasztják.

Varró hangyák. A természet egyik legcsodálatosabb jelensége a hangya, ez a parányi állat, a melynek értelmisége bámulatos. Világát még mindig nem ismerjük teljesen, s annál nagyobb érdeklődés tarthatnak számot két német tudósnak Celesz szigetén végzett kutatásai, a melyek a szigeten élő vörös hangyafajt ismertetik. Ezek a hangyák külön fészkeket raknak maguknak oly módon, hogy a faleveleket összevarrják és ez emberi fej nagyságú alkotmányokban helyezkednek el. A nőstény-

hangyák ezeket a fészkeket nagyon ötletes módon varrják össze. Egy sor hangya egy-egy levél szélére áll és megkísérli a legközelebbi levelet maga felé húzni. Ha ez nem sikerülne, néhány társukat derékon ragadják és emelik a levél felé, a melyet azután ezek aprócska ollóikkal maguk felé húznak. Közben már egy másik csoport nőstényhangya érkezik az "építkezési helyre" és a szájkukban tartott fehér hangyalárvákat majd az egyik, majd a másik levél szélére ragasztják. Közben folyton egy saját-ságos, rögtön megkeményedő folyadékot választanak ki, a melynek segítségével az egyes leveleket egymáshoz fűzik. Mintfogva ez a munka óriási erőt és sok időt vesz igénybe, közben újabb és újabb hangyacapatok érkeznek a helyszínére, és a munkások számára bő eledelt hoznak. Ez eledel jórészt a nagjtörő valódekaiból áll, a melyhez a hangyák fejes utján jutnak.

Zsiros papír tisztítása. Néha megesik, hogy egy kép, vagy valamilyen irat zsiros foltot kap, a mit szeretnénk eltávolítani. Ez esetben égetett magnéziát vizzel péppé keverünk és e pépet esetlett rákenjük a foltra; ha a pép a papíron megszáradt, akkor késsel levakarjuk, vagy puha kefével lekeféljük róla. Ha a folt nem mulik el egészen, az eljárást meg kell ismételni.

Szögek rozsdásodása ellen. Ha kívül a házon, verandán, kerti butoron, vagy egybeült akarunk valamit megszögezni, vagy valahová szöveget beverni, úgy a szögeket már előre meg kell a rozsa ellen védeni. Ezt úgy érhetjük el, ha a szögeket izzóvá melegítjük s azután hirtelen lennagolajba dobjuk. Ezáltal a szögön olyan bevonat képződik, a mely megóvjá azt a rozsdásodástól.

Írógörcs. Ki ne tapasztalta volna, hogy hosszas írás, de különösen gyors, izgatott írás közben az ujjainak göresét kap. Ez az úgynevezett írógörcs nagyon enyhül és mind ritkábban fordul elő, ha a sokat író egyének írás közben felváltva különféle vastagságú tollszárat használnak. Ha több órán át ugyanazt a tollszárat használjuk, úgy az izmok egyforma állásban húzódnak össze, elfáradnak és beáll a görcs. De ha felváltva különböző vastagságú tollszárat használunk, úgy az izmok is mindig másképen húzódnak össze és ereszkednek ki, a minek következtében nem is fáradnak olyan hamar el. A gyermekeknél is súlyt kell erre helyezni. A főszbály, különösen azoknál, a kik a sok íráshoz nincsenek hozzászokva, az legyen, hogy ne használjanak vékony tollszárat, mert ez még a gyakorlott író is hamar kifárasztja.

Itt megemlítjük mindjárt azt is, hogy minden tintatartóban megszokott a tinta sűrűsödni és szét szokott bomlani, még ha a tintatartót gondosan csukva tartjuk és a por ellen védjük is. Hiába öntünk bele vizet, mert a tinta sűrű alja nem oldódik fel, hanem ez által a tinta oly halvány lesz, hogy alig lehet már használni. A legtöbb fajta tintát azonban állandóan folyékony állapotban lehet tartani, ha néha pár csepp fekete teát öntünk hozzá. A teában levő sav meggátolja a tinta szétbomlását, sőt még a tintában levő alj is eloszlik

töle. Így a tintát az utolsó eceppig felhasználhatjuk, mert folyékony marad. Néha megesik az is, hogy az új toll nem szívja fel kellőképen a tintát; ilyen esetben legjobb az új tollat kissé megnedvesíteni. A használt és tintával beragadt tollakat legjobb úgy megtisztítani, hogy azokat néhányszor nyers burgonyába beleszúrjuk.

A szuka forgása. A szuka 9 hónapos kora előtt ritkán ivarérett. Ezen időn belül tehát csak kivételesen forog. A forgás rendszeren 18 napig tart. Ezen idő alatt befedeztethető. Vadászebeknél legtöbb tenyésztő az őszi fedeztetést mellözi.

A herélt szarvas suta marad. Ha egy szarvasborjú még a rózsátó fejlődése előtt heréitől megfosztatik, akkor a rózsátó nem fejlődik ki és ebből kifolyólag a szarvas nem növeszt agancsot; ha a herelés közvetlen a rózsátó kifejlődése után történik, úgy az agancs nem fejlődik tovább; ha az abban az időben történik, mikor az agancsok fejlődésben vannak, úgy az egy alakatlan, beteges tömegű nő, mely az agancskéreggel van fűdve és soha tökéletesen érett nem lesz. A rózsátón és agancson csak kivételes esetben észlelhető kényszer-érés, míg a tovább fejlődő buczkós képződmény rothadás, majd genyedésbe megy át, s az ily képződmény viselője beteges marad, végre elvész, vagy ha a vad oly időben heréltetik ki, midőn az agancs már ki is fejlődött, sőt el is vert, de még nem tökéletesen érett, ily esetben a szarvas többé el nem dobja az agancsát; és végre, ha a herelés az időre esik, mikor már az agancs teljesen kifejlődött s érett, akkor a szarvas agancsát eldobja ugyan, de többé mást nem növeszt.

A tascók súlya. A tascóknál a következő súlyegységek vannak elfogadva: A könnyű tascók himje 7-5 kg., szuka 7 kg.; közép tascók himje 7-5—10 kg.-ig, szuka 7—10 kg.; nehéz tascók himje és szuka 10 kilogrammon felül.

Hivatalos közlemények.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

116754. szám
T.A-I.

Erdősítési jutalmak kiosztása.

A földművelésügyi miniszter a kopárterületeken 1904. évben önként teljesített erdősítésekért a folyó év december havában ítélte oda a kitűzött jutalmakat. És pedig:

1. a két 1000 koronás I-ső rendű nagy jutalmat a Brassó vármegyei Tatrang községnek 35-16 kat. holdnyi és Veszprém r. t. városnak 27-30 kat. holdnyi erdősítésért;

2. a két 800 koronás II-od rendű nagy jutalmat a Szeben vármegyei Resinár községnek 100-00 kat. holdnyi és a Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegyei pilisvörösvári volt úrbéreseknél 60-70 kat. holdnyi erdősítésért;

3. a két 600 koronás III-ad rendű nagy jutalmat a Szeben vármegyei Kereszténysziget községnek 35-00 kat.

holdnyi és Remenyik Mátyás Háromszék vármegyei erdősi lakosnak 30-00 kat. holdnyi erdősítésért;

4. a három 500 koronás I-ső rendű elismerő jutalmat Zsák István nyug. kuriai bíró kolozsvári lakosnak 25-00 kat. holdnyi, a Nagyküküllő vármegyei Mese községnek 16-30 kat. holdnyi, és a Háromszék vármegye. Ilyefalva községnek 26-47 kat. holdnyi erdősítésért;

5. a három 400 koronás II-od rendű elismerő jutalmat a Pozsony vármegyei Gajár községnek 11-40 kat. holdnyi, ugyancsak a Pozsony vármegyei széleskúti volt úrbéreseknél 18-40 kat. holdnyi és a Kisküküllő vármegye Szénaverős községnek 5-26 kat. holdnyi erdősítésért;

6. egy 300 koronás III-ad rendű elismerő jutalmat Dióssy Aladárné szül. Maasburg Berta bárónő ipolyvarbói lakosnak 20-00 kat. holdnyi erdősítésért.

Ezenkívül a Pozsony vármegyei Gajár községet 100 korona, a széleskúti volt úrbéreseket 150 korona erdősítési pénzsegélyben is részesítette.

A versenyben szintén részt vett nagybirtokosok, ú. m.: báró Ragályi Ferenczné szül. Balassa Emma bárónő 42-00 kat. holdnyi, borhi Borhy György 35-00 kat. holdnyi, gróf Telesi László 168-00 kat. holdnyi, végül gróf Esterházy Miklós Móríc 12-55 kat. holdnyi erdősítésért ezen közhasznú tevékenységük elismerésül egy-egy hazai festőt és szobrászművészt által készített művészi kivitelű festményt, illetőleg festményt és bronzszobrot kaptak.

Azok az alkalmazottak pedig, a kik a versenyre bocsátott erdősítések létesítése körül érdemeket szereztek, megfelelő jutalmakban részesítettek.

Nevezetesen: Bodor Gábor m. kir. főerdőmérnök 350 korona, Szteuka Lajos urad. erdőgondnok és Weisz Gyula urad. körerdész 200—200 korona, Balog József, Schnell György, Molnár Márton, Kovács Miklós, Haupt György, Bacsilla Radu, Ay Antal és Maly Pál ker. erdőőrök, Polgár József, Samu József uradalmi erdőőrök, Valont István városi erdőőr, Elías István közbirtokosági elnök egyenként 100—100 korona, végül Szatler János, Bontea Aliman, Zsurzs Juon és Szaday György erdőszolgák egyenként 80—80 korona pénzjutalommal tüntették ki.

Ezenkívül a miniszter az illető vármegyei főispánjai útján a Kisküküllő vármegyei Szénaverős község bírájának és Henning Jánosnak, és a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei pilisvörösvári volt úrbérese elnökének, Müller Jánosnak a megjutalmazott erdősítések érdekében kifejtett dicsőrejes buzgalomukért elismerését fejezte ki.

*

A zsaroló-gazdálkodás minősítése.

Fölmerült eset alkalmából elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a budapesti királyi tábla, hogy a mezőgazdasági ingatlan termőképességében a zsaroló-gazdálkodás által előállott csökkenés az állag sérelmének tekintendő. Ha tehát a haszonélvezetre jogosult a haszonélvezet tárgyával szolgáló mezőgazdasági ingatlan termőképességét zsaroló-gazdálkodásával rontja, a tulajdonos jogszerűen igényelheti, hogy a haszonélvezető adjon

biztosítékok, mely a termőképességnek a haszonélvezet megszűntekor még mindig fenforgó rosszabbodása által a tulajdonosra háramló kár megtérítésére szolgál. (1909 június 25. G. 231/1909. sz. a.)

Szerkesztői üzenetek.

G. A. Rókat s egyéb ragadozó vadat lehet cziankáli és strychnin preparátumokkal egyaránt jó sikerrel mérgezni. Bővebb felvilágosítást lapunk mai számának «A vadirtó mérgekről» írott czikke tartalmaz s az abban előadottakon kívül már csak azt jegyezzük meg, hogy a mérgezési engedélyért a 23542/1895. B. M. számú rendelet értelmében a járási főszolgabíró (illetve rendőrkapitány) után a törvényhatóság első tisztviselőjéhez (alispán illetve polgármester) kell folyamodni. A kérelem feletti első fokban az alispán illetve polgármester, II-od fokban a közigazgatási bizottság, III-od fokban pedig a földmívelésügyi miniszter őr dönt. Két egyebekhoz határozat ellen további felelőbeszések nincs helye.

S. P. A mérészeti felszerelési tárgyak kiosztása még nem nyert befejezést.

Z. J. Hitbizományi alkalmazottak nem kaphatnak felrú meneti jogára jogosító arcképek igazolványt. Erre csak az állami és törvényhatósági közegek tarthatnak igényt.

Gy. R. Oly helyeken, a hol a fővad tulajdonos elszaporodott s az erdő- és mezőgazdaságban nagy károkat okoz, a földmívelésügyi miniszter új rendszerint meg szokta engedni, hogy a vadászterület tulajdonosa, vagy bérője, azt korlátolt mennyiségben tilalmi időben is löhesse.

Sz. P. Az 1888. évi VII. törvényczikk 72. §-a értelmében minden törvényhatóság tartozik a kutyatársról szabályrendeletet hozni, a melyben egyúttal a felesleges kutyák tartásának megszüntetése végett alkalmas adó állapítandó meg. Nézzé meg tehát valamelyik jegyzői hivatalban az ebadóra vonatkozó vármegyei szabályrendeletet, abból meg fogja tudni, hogy tartozik-e ebadó fizetni vagy sem. Mi nem tudunk erre nézve felvilágosítást adni, mert minden vármegynek más és más szabályzata van.

Liptói. Olvassa el «A nyugdíjas beszámítható szolgálati időről és a tényleges katonai szolgálatról» lapunk mai számában írt közleményünket: abban megtalálja Ön is kérdéseire a feleletet. Ha valamely nincsen tisztában, szívesen adunk felvilágosítást.

B. R. Mi minden előfizetőnknek kézzelgezd adunk a hozzáuk intézendő kérdés feleletét s a kérdezősködő nevét senkinek se áruljuk el, sőt ha megírja, hogy milyen jelszó vagy betűk alatt válszolgajunk, úgy még kezdőbetűit se írjuk ki.

K. L. előfizetőnk azt írja, hogy a «Pályázati Közlöny» ezimű lap a mi lapunkban megjelent pályázati hirdetésekkel az ő lapjában is leközi, s ha valaki az okmányait hozzá beküldi, melyet állítólag mérésért ártt közvétit, akkor rendszerint azt a választ kapja, hogy a kérvényeztet állás már mással betöltötött. Hogy a «Pályázati Közlöny» a mi hirdetésünket is közli, nincs módunk megakadályozni, mert nem tudhatjuk, hogy nem küldték-e azt meg közlés végett hozzá is, vagy esetleg nem más lapból vette-át a hirdetést. Megbízhatóságáról nem nyilatkozhatunk, mert közvetlen tapasztalatból nem ismerjük.

T. J. Az 1890. évi I. t. cz. 25. §-a értelmében az erdőörök nem tartoznak utadót fizetni. Folyamodjék utadójának sérelmes kivétele ellen a pénzügyigazgatóság után az adófelsőeljárás bizottsághoz (közigazgatási bizottság), s hivatkozék kérvényében a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1906. évi 2034. szám alatt ez ügyben hozott ítéletére, vagy pedig Mosonvármegye közigazgatási bizottságának 1908. évi 959 k. b. szám alatt hozott határozatára. Előbbi lapunk 1909. évi 4. számában a 44-ik oldalon, utóbbi pedig lapunk 1909. évi 5. számában az 58-ik oldalon egész terjedelmében megtalálhatja.

D. J. A madárfigyelépet a fagyöngy boggyójából és szárából főzés útján nyerik. A részletes készítési módját nem ismerjük. Figyelmeztetjük azonban, nehogy hasznos madarakat próbáljon leve fogni, mert szigorúan megbünteték, sőt mint állami altsit, még állását is elvesztheti. Éppen az erdőöröknek kötelességük

az ilyet megakadályozni s a madárpusztítókat kérelmelhetően szigorral üldözni. Ha azonban tényleg légyfogásra akarja használni, úgy kísérletet tehet vele.

Julietta. Eltekintve a gyarló stílustól, ilyen rémes historiákat nem közlünk, mert ebből nem jót és hasznosat, de éppen ellenkezőleg rosszat tanulnánk olvasóink, a mitől pedig meg akarjuk őket óvni.

T. E. Elég jól és érdekesen van megírva, de annyira elkésett vele, hogy azt alkalmas időben már nem hozhattuk. Elteszük és majd közzéni fogjuk.

K. P. Kohlmann V.-től többféle köbtábla van, és pedig: 1. Kőbtáblák, metszett és faragott fák köbtartalmainak fellelésére láb és métermérték szerint 3 K. 60 f. — 2. Kőbtáblák hengeralakú, metszett és faragott fákrol, métermérték szerint, 6-ik kiadás 4 K. 50 f. — ugyanaz láb és métermérték szerint 7 K. 20 f. — 3. Kőbtáblák hengerded fákrol, métermérték szerint, 6-ik kiadás 2 K. 70 f.; ugyanaz láb és métermérték szerint 3 K. 60 f. — 4. Kőbtáblák fűrészelt és vágott fákrol, métermérték szerint 2 K. 70 f. — Valamennyi kötve van s az 1-3 alatti lábmérték szerint is kaphatók még pedig valamivel olcsóbban. — Megrendelheti a «Patria» részv. társ. gazdasági szakkönyvkereskedésében Budapest (IX. Üllői-út 25 szám.) A megrendelésnél írja meg, hogy méter, láb, vagy méter és lábmérték szerinti köbtáblát kíván.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1909. évi december hóban a következő előfizetési díjak voltak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Tótsóvári erdőhiv. hd. 20.45, Zalaegerszegi adóhiv. hd. 16.83, Dobsina város hd. 20.33, Pilismaróti erdőgond. hd. 13.95, Nagytapolcsányi főszolgabíró hd. 26.55, gf. Breuner urad. hd. 14.95, Körmeny János s. —, Dobó Imre 2.34, Rudas Miksa hd. 5.—, Kacsó István 4.05, Kőrömcébánya város 12.—, Nyitrai főszolgabíró hd. 49.70.

1 koronát fizettek: W. Zsigó Ferenc, Korponay D., Palkó Mózes, Fuchsöfner János, Szabó József, Géberth Ferenc, Vohradnyi Vilmos, Saári Mihály, Matán János, Bugadics János, Tomásevics Szvetozár, Csipner Antal, Konez István, Longauer József, Schuller Traugott, Lányi István.

2 koronát fizettek: Gázy Willibald, Ötvös Sándor, Kisfaludy János, Kocze János, Simonyi János, Szabó András, Somorján István, Lutter Sándor, Orbán Imre, Engler Vilmos, Haldosi Ferenc, Kalmár Tivadar, Maller László, Siskovits József, Tóth József, Várjon Géza, Bóna Endre, Buvári Ferenc, Ujlaky Lajos, Czirják Sándor, Forgács Mihály, Noszaly Endre, Rutska Tivadar, Széll József, Farkas Gábor, Kilmovszky István, Nyikita József, Papp János, Póloskei József, Warl József, Lankevics Albert, Ernyey Károly, Antal Imre, Gallasz András, Gósa Dénes, Jeszám József, Kövesdi Sándor, Leinvetter Mór, Opreán János, Simontsits Adolf, Szeiter Ferenc, Szémen Péter, Eördögh István, Licher Pál, Mártha Mátyás, Jósána Tivadar, Kaszás János, Kicsiny Tivadar, Oravecz Mihály, Vámos Imre, Fábry János, Olsovsky Károly, Rottár József, Szakács Ferenc, Vargha Antal.

3 koronát fizettek: Zsurka Karácsony.

4 koronát fizettek: Csáky Bálint, Bokor Róbert, Kacsó András, ifj. Konopi Kálmán, Asztalos István, Vécsei Lajos, Scholcz Ottó, Jurán Miksa, Kóváry László, Pomothy János, Söltész Sándor, Somfai István, Tomcsala István, Brabecz Rezső, Kócsy János, Krens Ferenc, Osztrólczy Miklós, br. Bánffy Dezső, Faragó András, Fingelross István, Fonai Mihály, Hinfner György, Hollós Ferenc, Oláh László, Burger János, Erneck János, Krafszky Ferenc, Nádossy Kálmán, Veress Ignác, Busik István, Szmolenszky Sándor, Varga János, Soltz Gyula, Piszóczy József, Gyertyánfi Kálmán, Polgár József, Salamon István, Tömöly Elek, Varga József, ifj. Bauer Sándor, Fisl István, Horváth Károly, Kozma Géza, Nigrin József, Borbás Mihály, Csornai prep. urad., Kiricsi János, Kiss Sándor, Kónszky József, gf. Lónyay Gábor, br. Bánffy Ferenc, Eleőd Józsa, Farkas Viktor, Gaal Antal, Kovács Gyula, Kovács Pál, Lipkovics János, Menyhart Pál, Novotny László, Rajos István, gf. Széchényi István urad., Tokera János.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Katonaviselt, 26 éves, nőtlen, erdőőri szakiskolát végzett és szakvizgát tett, több évi külső és irodai gyakorlattal és jó bizonyítványokkal rendelkező erdőőr állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtehető.

Szakvizgázott erdőőr, róm. kath., 35 éves, nős, józan életű, ki mint vadász is volt alkalmazva s jelenleg is nagyobb uradalomnál szolgál, keres uradalomnál vagy vadásztársaságnál hasonló és megfelelő javadalmazású állást. Címe a szerkesztőségénél megtehető.

HIRDETÉSEK

Pályázat erdőőri állásra.

Szatmárnémeti sz. kir. város erdőhivatalának kezelésé alatti erdőségeknél egy erdőszolgai állás betöltendő. Az erdőszolga évi készpénz fizetése 460 korona, természetbeni lakás, kert, illetmény-föld, jószágtartás, 112 korona értékű ruha, tűzifa stb., fokozatos előléptetés és nyugdíj-jogosultsággal.

Pályázhatnak mindazok, a kik magyar állampolgársággal, feldzhetlen előéletűek, legalább 24 évesek, de 35 évesnél nem idősebbek, ép szellemi és testi erővel, különösen jó látó-, halló- és beszédképességgel bírnak és az erdőőri szakvizgát sikerrel letették. Mindezek hiteles okmányokkal igazolandók.

Sajátkezüleg írt, egy koronás bélyeggel ellátott kérvények 1910. évi január 30-ig — városi erdőhivatalhoz Szatmárnémeti — adandók be.

Városi erdőhivatal.

Nyest, róka és vadmacska bőroket

a legmagasabb árban veszek

ELKÁN GYULA szücsmester

Budapest, Károly-körút 19. (2. III. 1.)

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re előfizető erdészeti altisztek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-u. 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

- Bölcsházi Belházy Emil: Az erdőrendezés tan kézikönyve. Ára 6 K.
 Béky Albert: Számtan erdészeti altisztek részére. Ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.
 Fekete Lajos: A tölgy és tenyészése. Ára 4 K.
 * Erdőrendezés tan. Ára 9 K.
 * Erdőértékszámítás tan. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.).
 * Erdészeti nyereségszámítás tan. Ára 3 K.
 * A száraló erdők berendezése. Ára 90 f.

- Fekete L. és Mágócsi Dietz S.: Erdészeti növénytan. (I. k. elfogyott.) II. k. ára 12 K.
 Fekete L. és Söltz Gyula: Erdőbecslés tan. Ára 6 K. (II. kiad.). Földes János: A legelőerdők. Ára 1 K 60 f. 55 f. portó be- küldése esetén bérmentve.
 Gaul Károly: Hazánk házi faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmen- tesítésre 45 f. küldendő.
 Gellért József: A bükk-tüzfia romlása s az ellene való védekezés. Ára 60 f. Bérmentesítésre 35 f. küldendő.
 Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmen- tesítésre 45 f. küldendő.
 Kövesi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K.
 Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése s hasznosítása. Ára 4 K 80 f.
 Péch Desző: A külföldi fafaemek megtelepítése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
 Pohl János: Tengenstáblázatok. Ára 1 K.
 Sobó Jenő: Erdészeti építés tan. I. R. (1. és 2. kötet) Köz- építés tan; egy-egy kötet ára 11 K 20 f. II. R. Út-, vasút- és hidegépítés tan, ára 12 K.
 Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet. Ára 20 K.
 Tomcsányi Gusztáv: Erdel facsemeték nevelése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
 Vadas Jenő: Erdőművelés tan. Ára 7 K.
 Erdészeti Rendeleték Tára: 1891. (XI.) évfolyam ára 60 f. 1893–94. (XIII–XIV.) évfolyam, Ára 1 K 20 f. 1895. (XV.) évfolyam Ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam ára 50 f. 1897. (XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 70 f. 1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1901–03. (XXI–XXIII.) évfolyam ára 3 K. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905. (XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906–07. évi füzet ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.
 A nem említett évfolyamok elfogytak.
 Ó felsége nagy fénynyomatú arcképe. Ára 7 K.

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

- Bedő Albert dr.: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Ki- adja a m. kir. földmívelésügyi minisztérium.)
 Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy Az erdészeti alapvonalai kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentesítésre 55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
 Belházy J. Szécsi Zs. és Illés N.: A vadászati ismeretek kézikönyve (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél. Ára a négy kötetnek füzet 9 K. kötet 13 K.)
 Bund Károly: Értékek az erdőrendezés köréből. Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
 Cséti Ottó: Általános földmérés tan. Ára 9 K. (Kapható Joerges A. ózv. és fainál Selmeczbányán.)
 Fekete Lajos: Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
 Fekete Lajos: Nepszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spirális növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K. — III. füzet. Maghásas növények. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
 Fekete Lajos: Erdészeti talajtán. Ára 5 K. (Kapható Joerges A. ózv. és fainál Selmeczbányán.)
 Szécsi Zsigmond: Az erdőhasználat tan kézikönyve. Ára 16 K. (Kapható ugyanott.)
 Téglás Károly: Erdővédelem tan. Ára 5 K 40 f. (Kapható ugyanott.)
 Tomaszovszky Imre: Betűsoros tárgymutató az «Erdészeti Rendeleték Tára», I–XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K. (Kapható ugyanott.)
 Tuzson János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása. Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utóainál Budapest, Váci-utca.)
 Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia tör- ténéte és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél Selmeczbányán.)
 Vadas Jenő: Az árvédelmi füzesek telepítése és műve- lése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földmívelésügyi minisztériumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Buda- pesten, Múzeum-körút 2 szám.)
 Erdészeti segédkiadvány. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir. földmívelésügyi minisztériumnál.)
 Erdeli rovatok napló. Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)
 Termelői táblák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg hg. erdőrendezősége, Jolsva, Gömör-megye.)

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 f.

Feladás szerkesztő:

SUGAR KÁROLY
m. k. főredigőrnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főredigőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondszédes milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj közlésre másfélzetes egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az állásikénál és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklámajánlatok is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoitán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adandók.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Miniszter-változás.

A fehér fagyöngy. (Divald Béla.)

A nyugdíjba beszámítható szolgálati időről és a tényleges katonai szolgálatról. (Balogh Ernő.)

A varju. (S. K.)

Gazdasági tanácsadó: Kis területen miképen lehet haszonnal tyúkot tenyészteni? (bl.) — Milyen talajt kívánnak gyümölcsfáink? (—h.)

Különfélék: Lapunk mult évi tisztá jövedelme. — A rózsahegy internátus. (Divald Béla.) — Rendőrkutya az erdészet és vadászat szolgálatában. — Időjelzés. — Becsületos üzlet.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: A szarvasgomba tenyésztése. (Zempléni Gyuláné).

sától hű és buzgó szolgálatainak teljes elismerése mellett saját kérelmére felmentem.

Kelt Bécsben, 1910. évi január hó 17-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Darányi Ignác s. k.

Serényi Béla gróf, az új földmivvelésügyi miniszter, az újonnan kinevezett kabinetnek a legfiatalabb tagja, amennyiben még csak 44 éves. Mint jogvégzett gömörmegei nagybirtokos a gazdasági ügyek alapos ismerője. 1903—1905. években a kereskedelmi miniszterium államtitkára volt.

Miniszter-változás.

A «Budapesti Közlöny» január 18-diki rendkívüli száma közölte az összes magyar minisztereknek állásuktól való felmentését és az új kormány kinevezését.

A földmivvelésügyi tárczát illetőleg a következő legfelsőbb kéziratok jelentek meg:

Kedves Darányi! Magyar miniszteriumom lemondása és saját kérelme folytán Önt földmivvelésügyi magyar miniszteri állásától hű és buzgó szolgálatainak teljes elismerése mellett ezennel kegyelemben felmentem.

Kelt Bécsben, 1910. évi január hó 17-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Wekerle Sándor s. k.

Kedves gróf Serényi! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt földmivvelésügyi magyar miniszteremmé ezennel kinevezem.

Kelt Bécsben, 1910. évi január hó 17-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Khuen-Héderváry s. k.

Magyar földmivvelésügyi miniszterem előterjesztésére *dr. Mezössy Béla* államtitkárt ezen állá-

A fehér fagyöngy. (Viscum album L.)

Az Erdő f. évi 1. számában a fehér fagyöngyről irottakat olvasva, nem mulaszthatom el, hogy e káros élősdiről tapasztalataimat ne közöljem.

A fenti czikk szerint a fagyöngy a körte és almafán kívül a jegenyefenyőn is előjön.

Ervől akarok egy pár sorban megemlékezni.

Régeate azon hitben voltunk mi erdészek, hogy e káros élősd, csak a fák ágain fordul elő; de az nem csak a korona ágaiba helyezkedik el, hanem lejjön a törzsre is és annak testébe is belerakodik és minél szabadabb állású a törzs, annál lejjebb, sokszor mellmagasságig fellelhető és a fába is belemegy egy-két cm-ig — illetőleg helyesebben mondva a fa palástja annyira körülveszi a kéreg alatt; megjelenése nem lehet a fa műszaki tulajdonságára közömbös, mert az ilyen fenyőfát a kereskedelem nem veszi meg műfának, hanem csak tűzfának.

Hogy a kettő közötti árkülönbség lényeges, azt bővebben fejtegetnem nem kell, de hogy a miatt az egész törzset nem lehet és nem kell tűzfába számítani az is nagyon természetes; azért le akarom írni azt a módot, a mivel a zsarnóczi m. kir. erdőhivatal kerületében az ilyen fát kezelik és számítják fel a vevőnek.

Ha a fenyőtörzset ledöntöttük és lekérgeztük — mert csak akkor láthatjuk meg legjobban a fagyöngy károsítását — és ősszel megfogattuk, lecupasztuk, akkor az

erdőór végig vizsgálja a törzset, hogy akár a vékonyabb, akár a vastagabb végén 3-8 méter hosszúságig, a szokvány legkisebb műszerfa méretéig nincs-e rajta fagyöngy; ha ezen belül van, akkor azt lefűrészeli, ha pedig csak ezen túl található a fagyöngy, akkor az nem lesz kifűrészelve, hanem a fagyöngyös rész hossza és átmérője ki lesz színes íronnal jelezve és a felvételi könyvbe a törzs egész hossza és átmérője mellé írva.

Az egész törzs köbtartalmából apadásba hozatik a fagyöngyös rész köbtartalma és ez utóbbi tűzifába lesz számítva. A lefűrészelt fagyöngyös rész a tűzifába jó.

Hogy fogalmunk legyen arról, hogy ez a fagyöngyös rész mennyi lehet, erre nézve szolgáljanak tájékoztató a következők: az 1909. évben a garamrudói védkerület VIII. v. s. 45., 21. e. r-ben ledöntöttünk 1202 db fenyőt, ebből le kellett vágnunk 325 rönköt és csúpot. Ennek köbtartalma volt 49-90 m³ a törzs közepén felmért fagyöngyös részek köbtartalma pedig kitett 2-36 m³-t, összesen 52-26 m³. A ledöntött fa összes köbtartalma volt 856-34 m³, ebből levonva a fagyöngyös részt 52-26 m³, marad tiszta fa 804-08 m³, vagyis a tisztán fagyöngyös rész kitett 6-1%-ot.

Ez egy oly tekintélyes mennyiség, a melylyel a szakembernek számolnia kell; számolni kell a fokozatos felújító vágás rendszerében kezelt faállományok végvágásánál ledöntendő törzseknel, mert a mint fennebb is mondtam, a fagyöngy némosak az ágakon fordul elő, hanem minél szabadabban áll a fa, annál jobban lehúzódik az a törzs alsó részére.

A fagyöngy okozta károsítások az úgynevezett tisztázó vágások egyedein hatványozott mennyiségben fordulnak elő, úgy hogy vannak tisztázó vágásaim, a hol a fenti % megháromszorosodik.

A fagyöngy elszaporodása ellen egyedüli óvszerünk az, hogy annak szedését ne tilalmazzuk, hanem segítjük elő, mert igaz ugyan, hogy ennek a fáról való letörésével vagy levágásával sokat nem segítünk, mert az újból kisarjadzik, ha csak a sebhelyeket a karbolineum helyett az olcsóbb kátránnyal be nem kenjük, de így legalább a gyümölcsét a madarak tovább nem vihetik s így nem szaporodhatik el.

Miután a fagyöngyöt az itteni lakók szalmával szeez-kázzák és a fejősteheneknek értékes takarmányul adják, batyunként 20 fillérért adjuk el; de miután kevés azoknak a fiúknak a száma, a kik a nyaktörő munkára vállalkoznak, kívánatos lenne azok részére is e lap első számában említett kapaszkodó vasakat beszerezni és a szedést pénzért eszközölni, a fagyöngyöt pedig eladni. Tegyük fel, hogy egy métermázsza fagyöngyért fizetünk két koronát és egy fiú, ha kisése ügyes, szed naponta két q-t, akkor egy nap alatt négy koronát szerzett; ha a fagyöngynek a hegy lábához vagy utakhoz való közelítéséért fizetünk egy koronát, akkor egy métermázsza fagyöngy három koronába kerül és ha ezért a széna egyenértékét, hét koronát fizetik meg, akkor is négy korona marad haszonnak, a mi nem megvetendő jövedelem, ha hozzá tesszem, hogy egy fáról 15—20 kgr.-ot lehet szedni. És ha azt állítom, hogy van egy 105 k. hold tisztázó vágásom, a melyen 5400 db törzs van kijelölve és ennek ha nem mindegyikén, de legalább is minden másodikán van fagyöngy, akkor az 405 q-t, vagyis négy koronával számítva 1620 K.

Ekkor a fagyöngy jövedelmez k. holdankint 15 K 52 fillért mellékhaszonvételül; de nem az az igazi haszon, hanem az, hogy a faállományok nem telnek meg fagyöngyvel és nem okozzák a fenti kárt; a fenti péld-

TÁRCZA.

A szarvasgomba és tenyésztése.

Írta: Zempléni Gyuláné.

A szarvasgombát a konyha gyémántjának nevezik; talán azért, mert éppen elég drága pénzzel fizetnek érte mai napság is, bár ha talán nem is annyit, mint hajdanában, a régi római időkben. Csemegéje az minden úri asztalnak és ezért sajnáljuk, hogy a mikor a mi erdeink földjében bőven megterem a szarvasgomba, mégis teljesen elhanyagolják még a keresését is, nem hogy a tenyésztését.

Szívesseget vélünk tenni «Az Erdő» olvasóinak, a kik talán mind az erdő, az erdő talajának az ismerői közül kerülnek ki, ha egy kicsit foglalkozunk ezzel a gombával, a mely kis ismerettel esetleg még hasznot hozó is lehet rájuk nézve.

Igaz, a szarvasgomba keresése éppen nem könnyű, miután ehető része, a «gumója» a föld alatt terem. Hogy nagyobb tömegben szedhesse, az ügyes kereső az állat szaglására bizza magát és ezzel végzi a «szarvas-

gomba-vadászatot». Nagyon alkalmas erre a kutya, melynek betanítása nem nehéz. Azzal kezdjük, hogy a kutya kedvence eledele közé egy kis szarvasgombát keverünk, hogy a szagát megismerje. Később ezt az eledelet a föld alá ássuk és ha a kutya megtalálja, valamilyen csemegével megjutalmazzuk érte. Az ügyes kutya hamarosan megérti, miről van szó; nemsokára már a szabadban is kísérletezhetünk vele és ha felfedezi a gomba fészket, megjutalmazzuk érte. Így aztán hamarosan beletanul.

Mások inkább disznóval kerestetik a szarvasgombát. Miután a disznó maga is nagyon szereti, a legnagyobb bizottsággal rátalál a telepre és orrával kitúrja. Ha magára van, természetesen meg is falja a drága csemegét. Ezért jobb porázon vezetni. Kellemes rőfögés elárulja, hogy szarvasgombára akadt és nyomban túrni kezd. Csak hogy a vadász abban a pillanatban elrántja onnan és kukoriczát szór neki, míg ő maga kiszedi a csemegét.

Természetesen azzal az eredménnyel, a mit a gombának illetően keresése nyújt, még nem lehet valami nagy hasznot elérni és a szükségletet sem fedezhetjük eléggé. Ezért ajánlatos annak a mesterséges tenyésztése.

dában említett 5-4 k. holdon kitermelt 1202 db 856-34 m³ fából, 52-26 m³ a fagyöngyös fa volt, tehát egy katasztrális holdra 9-6 m³ fagyöngyös fa esik, az ilyen fának az értéke 9 K helyett 1 K vagyis 8 K-val kevesebb, mint az egészséges fái, úgy hogy ez holdankint 76 K 80 fillér különbséget tesz ki, a mit a fagyöngyből nyerendő esetleges használnál összehasonlítva 61 K 28 fillér veszteséget jelent.

A fagyöngy okozta károk leszorítása érdekében az ilyen törzseket vagy le kell vágni, vagy pedig, mint fennebb is említettem, a fagyöngyöt azokról le kell szedni. Egy másik védekezési mód az, ha a fokozatos felújító vágás rendszerében kezelt faállományokat sokáig nem hagyjuk állani, vagy ha ezt a természetes felújítás sikerének biztosítása czéljából mégis meg kell tennünk, akkor a fagyöngyöt szedetni és helyét kátrányozni kell.

Divald Béla.

A nyugdíjba beszámítható szolgálati időről és a lényeges katonai szolgálatról.

Irta: *Balogh Ernő* m. kir. főerdőmérnök.

(Vége.)

Említettük, hogy a nyugdíjba beszámítható szolgálati idő, az ellátási igény megállapításától visszafelé, az első hivatalos eskü letételének az idejéig terjed. A multa névze azonban sokszor nehézséggel jár és gyakran lehetetlen is az eskü letételéről szóló hivatalos okmány megszerzése, mert nemcsak különösen a régibb, de még az újabb időben sem járnak el mindig a hivatalok szabályszerűen az eskü letétele körül. Azok, a kik a legkülönbözőbb rendszerek alatt kezdték meg szolgálatukat, esküokmányt hol kaptak, hol nem, mert az eskü letétele gyakran csak jegyzőkönyvileg

állapított meg, a nélkül, hogy az illető erről külön eskübizonyítványt kapott volna; a 30—40 év előtt felvett eme jegyzőkönyvek pedig egyéb más iratokkal nagobbrészt kiselejteztetvén, többé már nincsenek meg. Méltánytalan volna tehát a hosszas államszolgálatban levő egyénekek szemben, hogy ezekre azért, mert nem képesek igazolni az első hivatalos eskü letételét, vagy mert az eskü letételére annak idején egyáltalán nem szolgáltattak fel, az önhibájukon kívül előfordult mulasztás, hanyagság, vagy terükre fel nem róható egyéb hiány hátránytalan járjon. Ezért gondoskodás történt arra nézve, hogy ama — különben nyugdíjra jogosító alkalmazásban állott — tisztviselőknek, altiszteknek és szolgáknak, a kiktől az esküt annak idején nem vették ki, vagy ha kivették is, de azt bizonyítani nem képesek, továbbá a kik olyan állást viseltek vagy olyan szolgálatot teljesítettek, a melynek elfoglalása hivatalos eskütől függővé téve nem volt, sőt esetleg ez idő szerint sines (pl. állandóan alkalmazott napszámások), szolgálati idejük a hivatalba, illetőleg a nyugdíjalbapés napjától, vagyis a szolgálat megkezdésének időpontjától számítassék.

Vannak még most is olyan hivatalok, a melyek az erdőlegényektől és a segéderdőőröktől mint költségvetésileg nem rendszeresített állásra kinevezett alkalmazottaktól a szolgálatba való belépés alkalmával a hivatalos esküt nem veszik ki, illetőleg az ilyen alkalmazottakat nem esketik fel még most sem addig, a míg az illetők erdőőrökké (altisztekké) ki nem neveztetnek.

A hivataloknak ez az eljárása egyenesen a szolgálati szabályok 66. §-ába ütközik, mert ebben a §-ban határozottan ki van mondva, hogy: «Minden államtisztviselő, altiszt és szolga köteles az államszolgálatba való

A kik először foglalkoztak a szarvasgomba-tenyésztéssel, azoknak igen sok nehézséggel kellett megküzdniök, miután a szaporodásának módja és létfeltétele még nem volt eléggé ismeretes. Csak azt az egyet tudták, hogy tenyésztete bizonyos fákhoz van kötve. Rendesen bükk, édes gesztenye-, nyír- és különösen tölgyfák közelében akadtak rája, még pedig a fától abban a távolságban, a hol az már legfinomabb gyökérszállait terjeszti ki.

Egy kísérletező például azt tette, hogy szedett néhány makkot olyan fákról, melyek alatt szarvasgomba tenyésztett és a makkot elültette a maga földjén. A mikor a fászkák megnöttek, néhány év múlva már megtalálta alattok az értékes gombát. Ezt megpróbálták aztán sokan és végül megtanulták, hogy a talajnak milyen megművelése és trágyázása felel meg legjobban a szarvasgombának. Persze, még ezt az eljárást sem mondhatjuk egészen bizonyosnak és sokszor a legnagyobb igyekezéssel mellett sem terem meg a gomba.

Lassankint a tudomány felderítette a szarvasgomba életmódjára nézve mindazt, a mit a tenyésztéséhez tudni kell. Mindenekelőtt megállapította, hogy a tölgy és a szarvasgomba erős anyagviszonyban van egymás-

hoz. A szarvasgomba csiranyag útján szaporodik. Ez amolyan parányi csira, a melyből kedvező feltételek mellett finom fehér szálak nőnek és sűrű hálóként szövik be a földet. Ez a szálszövedék, melyet myceliumnak nevezünk, a tulajdonképeni gombatest. Ha a mycelium megerősödött, azután lesz meg a gyümölcs.

A tudomány felfedezte azt is, hogy a finom mycelium-szálak átszövik és benövik az erdei fák legfinomabb gyökereit. A fa és a gomba már most közös életet folytat. A gomba tápanyagot juttat a fának, melyet az erdő talajából magába szítt, a fa ellenben olyan tápanyagot ad a gombának, a melyt a nap fénye adott neki. Ezért tenyészik nagyon sok növény csak ilyen gombaszálakban dúsz erdei földben és ezért kell a szarvasgombának is a bükk, vagy a tölgy segítségével, hogy zamatos gyümölcse fejlődhesse.

Még csak alig tíz esztendeje annak, hogy egy francia tudósnak sikerült csiranyagot csiráztatnia. Ez a csiranyag apró, hosszukás testecske, mely ott fészkel a gomba belsejében. Ha ezt a csiranyagot sterilizált vízbe tesszük, néhány nap múlva megrepeszt a héját és finom fehér szálakat terem, a szarvasgomba myceliumját. Ámde ez a munka sok gondosságot és türelmet kíván. A csira-

belépés alkalmával a szabályszerű esküt letenni.» Ugyanez a §. is ki mondja azt, hogy a szolgálati idő attól a naptól kezdve számítatik, a melyen az eskü letétetett, továbbá hogy az első eskü letétele után — a pénzügyőrség kivételével — további eskütételnek helye nincs.

Az eskütételről szóló okmányt mindig két példányban kell kiállítani; ezek egyike az esküt tevőnek adatik át, a másik példányt pedig a hivatal veszi őrizet alá még abban az esetben is, ha az altiszt az esküt valamelyik erdőgondnokságnál tette le.

Ha tehát olvasóink közül valaki a hivatalos esküt még nem tette volna le, az a szolgálati szabályok 66. §-ára való hivatkozással kérje felettes hivatalától mielőbbi feleltetését.

Előfordult olyan eset is, hogy a hadkötelezettségben álló állami altisztek és szolgák közül egyesek, a midőn hadszolgálati kötelezettségük lerovása végett a rendes 2, 3 vagy 4 évi tényleges szolgálatra beszóllítottak, állásukról lemondtak. Ennek azután az lett a következménye, hogy katonai szolgálatuk lerovása után vagy nem tudtak egyhamar a polgári állami szolgálatba visszasikerülni, vagy ha visszasajutottak is oda, kezdhették szolgálatukat ismét a legalsó fizetési fokozatban elülről s a mellett elvesztették úgy a katonai szolgálatukat megelőző, mint tényleges katonai szolgálatukat is, vagyis ezek egyike sem számítatik be a nyugdíjba.

Az állami szolgálatból való lemondást soha sem szabad elhamarkodni, de nem különösen akkor, a mikor az illető katonai szolgálatra vonul be, mert erre nézve a szolgálati szabályok 90. §-a kimondja, hogy a hadszolgálati kötelezettségük lerovása végett tényleges szolgálatra bevonuló állami alkalmazottak *rangjuknak*

és hivatali minőségüknek megtartása mellett számfeltétekké válnak. Az ilyeneknek az állása az eltávozás napjától számítandó két hónap mulva betölthető; azért csak két hónap mulva, mert a földművelésügyi miniszter úrnak 1899. évi október hó 8-án kelt 7666. eln. számú körrendelete értelmében a tényleges katonai szolgálatra bevonuló állami alkalmazottak eltávozásuk napjától kezdve összes járandóságai (fizetés, személyi pótlék, lakpénz, ruhaátalány, fa- és földjárandóság stb.) élvezetében még két hónapig megmaradnak s így ezek az illetmények az eltávozás napjától számítva csak két hónap mulva szabadulván fel, azok előbb másnak nem adhatók.

A hadszolgálati kötelezettségük lerovása végett bevonult állami alkalmazottak, tényleges katonai szolgálati idejük elteltével, mely szolgálati idő a polgári államszolgálatba ily esetekben beszámít, a tartalékba történt áthelyezésükre, vagy szabadszolgáltatásukra vonatkozó okmányaik felmutatásával 30 nap alatt, különben hivatalvesztés terhe alatt, volt elüljáró hivataluknál jelentkezni tartoznak, a mely hivatal az elhelyezés céljából hatáskörén belül intézkedik, esetleg jelentést tesz a miniszter úrhoz és saját költségükön újból leendő elhelyeztetésükig előbbi illetményeik utalványozása mellett felettük rendelkezik.

Az időleges fegyvergyakorlatra behívott állami alkalmazottak, a fegyvergyakorlat egész tartama alatt összes járandóságai élvezetében megmaradnak.

A hadszolgálati kötelezettség lerovása végett bevonulás alatt nemcsak a három évi hadseregbeli és egyévi önkéntesi, hanem a négy évi haditengerészeti és két évi honvédségi tényleges szolgálatra történt bevonulás is értendő.

mag ugyanis csak akkor csiraképes, hogyha a gomba már túlérte, zamatajt elvesztette és a konyhára nézve semmi értéke sincs. Száz ilyen gomba közt pedig alig van egyben is csiraképes mag.

Ezt a finom fehér myceliumot aztán termőföldben növesztjük tovább, melyhez murokrépat, sterilizált tölgylombot és mesterséges trágyát keverünk. Legjobb ilyen szarvasgomba-telepet tölgyerdőben létesíteni, a hol talán magától és amúgy is megerem.

A gomba szereti a laza meszes földet, melyben semmi agyag sincs, vagy legalább is csak nagyon kevés van; szereti továbbá a napos helyet, míg a sűrű fű vagy bozót megakasztja a fejlődésben. Ezekre a feltételekre mind gondólnia kell annak, a ki mesterségesen akar szarvasgombát tenyészteni. A fiatal tölgyfáktól három-négy méternyire ültetik el a csiramagot és télen a földet rigolozzuk, forgatjuk.

Tavaszzal a csiramagot jól elvegyítjük a vagdalt murokréppal nagy tartályokban. Meleg és nedves áprilisi napon a tölgyfák körül, a hol a finom gyökérszálatok sejtjük, vagy tíz centiméter mély lyukakat vájunk és minden ilyen lyukba egy adag keveréket szórunk, mire a lyukakat újra betakarjuk.

Az áprilisban elvetett mag nyáron át fejlődik és novemberben már terem kevésogyoró nagyságú gombát. A szerint aztán, a hogy a mycelium erősödik, a gomba is évről évre nagyobb lesz. De bizony bele telik pár esztendőbe, a míg az aratás dúsabb lesz.

Nagyjából ilyenformán történik a szarvasgombának mesterséges tenyésztése és tekintettel a lassú és esetleges koezkaatos folyamatot, bizony nem esodálkoznánk, ha nem sokan akadnának, a kik kísérleteznek vele. Legfeljebb, ha a myceliumot már készen kapják, a mi talán lehetséges a budapesti ampelologiai intézet útján, melynek igazgatója dr. Istvánfy Gyula, a legnagyobb ismerője és művelője ennek a tudománynak nálunk.

Ámde ha nem kísérleteznek is, érdekes talán mégis legalább megismerni ennek az értékes és érdekes gombafajnak az életét, a létfeltételeit, mely ott terem az erdőt járók lába alatt, a nélkül, hogy ügyet vetnének rá. Azért, ha nem tenyészük is, legalább a kutyajókat tanítsák meg «gombát vadászni» és ha már nem adják is el, pedig de szivesen veszik, próbálják megvagdalva a májas hurka töltelékébe keverni, nem bánják meg!

A nyolcz heti kiképzetésre behívott póttartalékosok ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint a fegyvergyakorlatra behívottak.

Ha a hadkötelezettségben álló említett alkalmazottak tényleges katonai szolgálati idejük elteltével 30 napon belül szolgálatátételre jelentkeznek, illetményeik a jelentkezés napjától tételenk újból folyóvá.

Annak, a ki tényleges katonai szolgálatra vagy fegyvergyakorlatra bevétel, nem kell e czélből szabadságot kérnie, mert hiszen a katonai szolgálat is állami szolgálat, hanem köteles ezt a körülményt leghelyesebben írásbelleg, felesles hivatalának tudomásvétel végett jó eleve, még oly időben bejelenteni, hogy a hivatalnak szükség esetében elegendő ideje maradjon arra, hogy a tényleges katonai szolgálat megkezdésének vagy a fegyvergyakorlatnak az elhalasztását illetékes helyen kieszközölhesse.

Kérdést intéztek olvasóink hozzánk arra nézve is, vajjon a tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazottak a tényleges katonai szolgálat tartama alatt magasabb állásba (pl. erdőlegény-erdőőrré) kinevezendő, vagy kinevezhető-e, továbbá hogy ugyanabban az állásban levők közül megelőzheti-e a rangsorban a tényleges katonai szolgálatra bevonultat egy a rangsorban utána következő alkalmazott csak azért, mert ez utóbbi időközben magasabb összegű személyi pótlék élvezetbe kerülven, nagyobb fizetésbe jut.

A kérdés első részére nézve megjegyezzük, hogy olyan törvényes intézkedésről vagy szabályrendeletéről, a mely a tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazottaknak a tényleges katonai szolgálat tartama alatt való kinevezése vagy kinevezhetősége tekintetében határozná, nincs tudomásunk, miért is az erdőhivataloknak e tekintetben a földmivelségi miniszterium által követelt eljárást kellene irányadóul tekinteniök.

A földmivelségi miniszter úr a hatáskörében esz. között kinevezéseknél kinevezi magasabb fizetési osztályba az olyan alkalmazottat — feltéve természetesen mindig azt, hogy az illető a kinevezésre egyébként is érdemes — a ki a kinevezés idejében tényleges katonai kötelezettségnek tesz eleget, de a kinevezésről szóló rendelkezényt az illetőnek csak akkor s csak abban az esetben kézbesített, a mikor az illető a katonaságtól visszatérve, további szolgálatátételre jelentkezik s ha ez a jelentkezés a katonaságtól történt elbocsájtásától számítandó 30 napon belül történik meg.

Ilyen kinevezések alkalmával, miután a szolgálati szabályok 90. §-a szerint a tényleges katonai szolgálatra bevonult állami alkalmazott számfelletté válik s állása eltávózása napjától számítandó két hónap mulva betölthető, a földmivelségi miniszter úr a tényleges katonai szolgálatot teljesítő helyett, illetve kivülé még az utána következő alkalmazottak közül is kinevez valakit, de csak akkor, ha a katonai szolgálatra bevonult alkalmazott nem egyhamar, hanem előreláthatólag csak hosszabb idő mulva tér vissza a polgári állami szolgálatba. Ha azonban a tényleges katonai szolgálatra bevonult alkalmazott előreláthatólag már rövid idő

mulva visszatér, úgy kivülé, illetve helyette rendszerint már más nem nevezetik ki. Ha például a tisztviselőknél a X. fizetési osztályban három állás tölthető be s a XI. fizetési osztályból kinevezésre sorra kerülő A, B, C közül B a kinevezések idejében tényleges katonai szolgálatának tesz eleget s a kinevezések — mondjuk — karácsonykor vannak, akkor nemcsak A, B és C nevezetik ki a X. fizetési osztályba, hanem D is, mert mire B októberben a katonaságtól visszajön, akkorra valószínűleg még egy állás megüresedik a X. fizetési osztályban. Ha azonban a kinevezések — mondjuk — augusztusban történnek s nincs kilátás arra, hogy októberig, a mikor B a katonaságtól visszajön, még egy állás megüresedjen, akkor természetesen csak A, B és C nevezetik ki, nehogy szükségtelenül es indokolatlanul több állás legyen betöltve, mint a mennyi rendszeresítve van. Megtörténhetik ugyan, hogy mire B az első esetben a katonaságtól visszatér, nem üresedik meg a X. fizetési osztályban egy állás sem s így ő létszámon felüli lesz, de ez nem baj, mert ez csak átmenetileg lesz így s ezt a szolgálati szabályok 90. §-a nem is zárja ki.

Ezt az eljárást kellene — nézetünk szerint — az erdészeti hivataloknak is az altisztí kinevezéseknél követni, mert ez az egyedüli igazságos és méltányos megoldás a tényleges katonai szolgálatra bevonuló vagy bevonult alkalmazottakkal szemben. Mert hiszen megtörténhetik, hogy egy erdőigazgatóság kerületében A erdőlegény az idén augusztusban kinevezetik erdőőrré, azután októberben három évi katonai szolgálatra bevonul; ez esetben A már mint erdőőr vonul be katonának s így nem veszít semmit. Viszont egy másik erdőhivatal kerületében nem augusztusban, hanem decemberben üresedik meg két erdőőri állás. A kinevezésre sorra kerülő A és B erdőlegény közül azonban B már megelőzőleg októberben bevonult katonának; ha már most B erdőlegény csupán azért nem nevezetnének ki erdőőrré, mert katonai szolgálatot teljesít, hanem helyette egy utána következő nevezetnének ki, ez B-re nézve mindenesetre nagyon kedvezőtlen lenne, mert így az alatt, míg ő katonai, tehát szintén állami szolgálatot teljesít, indokolatlanul megelőznék őt a rangsorban olyanok s talán kevésbbé érdemesek is, a kik nálánál kevesebb szolgálati idővel bírnak, s a kik talán még csak ezután fognak katonai kötelezettségüknek eleget tenni. Ha azonban ebben az erdőhivatali kerületben is nem decemberben, hanem előbb — mondjuk — szeptemberben üresedett volna meg a két erdőőri állás, akkor talán B is kinevezhető lett volna.

Ilyen eshetőségektől az állami alkalmazottak kinevezését függővé tenni nem szabad s azért a mi nézetünk e tekintetben az, hogy akár katonára az illető, akár nem, ha a sor reá kerül s a kinevezésre egyébként is érdemes, okvetlenül kinevezendő. Önként értetik, hogy abban az esetben, ha a kinevezett több mint két hónapnál a kinevezés előtt vonult be katonának, ebben az esetben kivülé még egy utána következő is kinevezhető.

A kérdés második részét úgy értelmezzük, hogy pél-

dánul ha az évi 700 korona javadalmazást élvező II. osztályú altisztek (erdőőrök) közt az első A, három évi katonai szolgálatra bevonul, s az alatt, míg ő katonai kötelezettségének tesz eleget az utána következő B, C, D stb. erdőőrök az évi 800 koronás javadalmazásba előlépnek, vajjon ez utóbbiak a rangsorban A-t megelőzik, illetve megelőzhetik-e, vagy sem.

Erre a kérdésre nem lehet más a feleletünk, mint az, hogy A-t a rangsorban B, C, D s a többiek semmi szín alatt se előzhetik meg, akkor se, ha A-nak, mikor a katonaságtól visszajön kevesebb is lesz a fizetése, mint B, C, D stb.-nek, mert egy állami alkalmazottnak a rangsorozati névjegyzékben elfoglalt ranghelyét csak jogerős fegyelmi ítélettel lehet elvenni és mert a szolgálati szabályok 90. §-ának első bekezdése szerint is a hadszolgálati kötelezettségük lerovása végett bevonuló alkalmazottak *ranjjuknak* és hivatali minőségüknek megtartása mellett válnak számfellettieké.

Végül még megjegyezzük, hogy a katonai szolgálatra bevonulóknak nem kell felettes hivataluktól kérni, hogy a rangsorozati névjegyzékben továbbra is nyilvántartassanak, mert a szolgálati szabályok 217. §-a kimondja, hogy a tényleges katonai szolgálatra bevonult államtisztviselők, altisztek és szolgák, saját létszámukban mint számfellettiek vezetendők.

A varju.

Kötetekre menő irás telnek abból a rengeteg sok ismertetésből, értekezésből és közleményből a mit a varjak mellett s a varjak ellen részint mező- és erdőgazdáink, részint pedig vadászaink összehordtak. Volt idő, pár év előtt, a mikor a külföldi szlakapok, különösen pedig a német újságok, heteken sőt hónapokon keresztül különösképen csak a varjuval foglalkoztak s az egyes szakírók a varju károságának igazolására, mások pedig hasznosságának bizonyítására annyi és oly sokféle adatot soroltak fel, hogy kezdetben alig lehetett minden kétséget kizárólag eldönteni, vajjon a varjut kártékonynak, közömbösnek, avagy hasznosnak kell-e tartanunk.

A hosszas irodalmi tárgyalások, de méginkább a tudományos gyomorvizsgálatok végre azt a meggyőződést érelték meg, hogy a varjunak mindkét fajtája, tehát úgy a dolmányos varju (hamvas varju, szürke varju, kálomista varju, ködmenes v. szürke hátú varju) mint a vetési varju (fekete varju, pápista varju) inkább hasznosak, mint kártékonyak, bár ugyancsak meggyőződéssé érelődött azon felfogás is, hogy a hamvas varju a vadászat érdekeire határozottan káros.

Ott a hol a vadászatnak s nevezetesen az apróvad vadászatának s az apró vad tenyésztésének feltételeit a mezőgazdaság érdekeivel össze kell egyeztetni, a birtokos és alkalmazottak egyaránt csak tartózkodva mernek ítéletet mondani a hamvas varju felett, mert noha belátják, hogy különösen tavasszal a nyulfiak pusztítása s a fogoly- és fázán fészekaljaj tönkretétele által mérhetetlen károkat okoz, teljes kiirtásától mégis óva-

codnak, mert azt hiszik, hogy a pajodok, drótférgek s egyéb kártékony rovarok szorgalmas felszedése által annyi hasznót hajt, hogy ezért, az apró vad állományban és az éneklő madarakban okozott károsításait e kétszínű rablónak meg lehetne bocsájtani. E kételkedéssel szemben csak azt hangoztatjuk, hogy a hamvas varjak által megtüdeztelt fázánok és foglyok, legalább is olyan szorgalmas rovarpusztítók mint a varjak s ennél fogva épenséggel semmi okunk sincs arra, hogy azokat a legkíméletlenebbül ki ne irtsuk.

A vetési varju a vadászat szempontjából az eddigi tapasztalatok szerint közömbösen viselkedik, mert arról, hogy a vadállományban kárt okozna, alig lehet megbízható feljegyzéseket olvasni. Sik vidékeken nagy se- regekben lepi el a szántóföldeket, fáradhatatlan szorgalommal szedi össze azt a sok kabócát, szöcskét, répapogarat, álczát, pajort s egyéb kártékony rovat, mely a gazda természet veszedelemmel fenyegeti.

De ha meggondolom, hogy ősz felé, mikor a kukoricza már tejesedni s a gyümölcsösök termése érni kezd, a pápista varju is változtat életmódján s a rovarok által nyújtott mindennapi táplálékot megunva, inkább izletes tejeskukoriczával s gyümölccsel él: önkénytelenül is, azt kívánom a gazdának, vajha varjak fekete serege helyett inkább fázánok s foglyok lennék el földjét, mert ezek azért a pár gabonaszemért, mit a tömredék rovar mellett elfogyasztnak, legalább izletes husukkal szolgálnak meg.

Nekem tehát az a szent meggyőződésem, hogy úgy a pápista, mint a kálomista varjut ki kell irtani s arra kell törekedni, hogy a fázán s fogoly vegyék át azt a birodalmat, melyet most a varjak bitorolnak, mert a kártékony rovarok pusztítását a fogoly és fázán ép oly jól teljesíti mint a varju, elszaporodásukkal pedig a vadászterületek értékét tekintélyes módon emelik s ezzel a nemzetgazdasági vagyon egyik lényeges tényezőjét gyarapítják. Helyén való lesz tehát, ha a varjak pusztításának kérdésével e helyütt is behatóan foglalkozunk.

A varjaknak löfegyverrel való irtása és fészkeiknek feldulása, ott a hol seregestül fordulnak elő, nem sok eredményre szokott vezetni, mert rendkívüli szaporaságuk, az irtásnak ezen módját rendszerint ellensúlyozni képes, annyira, hogy az állomány észrevehető apadását a legszorgosabb utánjárás dacára sem lehet elérni.

A mérgezés az eddigi tapasztalatok szerint a leggyorsabb sikereket biztosítja, noha a varjak mérgezésénél fokozottabb éberségre és szigorúbb elővigyázatra van szükségünk, mert hisz a varjak rendszerint az emberek által lakott falvak s tanyák közelében tartózkodnak. Íp ezért mellőzik manapság a varjak mérgezésénél a strychnint, mert a legnagyobb óvatosság mellett is minden lehető elővigyázati intézkedések dacára is megeshetik, hogy a strychninnel mérgezett ételt, ember vagy házi állat veszi fel s az a strychnin óriási romboló erejénél fogva, még hónapok múlva is végzetes következményekkel lehet összekötné.

A strychninnel kezelt dög, vagy méregfalat, ezen felül még fázánosunkat is veszedelemmel fenyegeti,

mert tudvalevő, hogy a fázán a dőghust szereti s így könnyen megeshetik, hogy ilyen mérgezési eljárással vadállományunkban több kárt okozunk mint hasznót.

Külföldön, de különösen Németországban — mint azt a «Deutsche Landwirtschaftliche Presse» írja — hova tovább nagyobb s nagyobb elterjedésnek örvend azon eljárás, hogy a varjak irtására a strychnin s más veszedelmes mérgek teljes mellőzésével, a phosphort használják.

Eme szernek alkalmazásával a varjak tömeges mérgezése körül óriási eredményeket lehet elérni, a nélkül, hogy embertársainkat s háziállatainkat, vagy féltve gondozott vadunkat csak legkevésbé is veszélyeztetnők.

Köztudomású, hogy télen, mikor a hideg és éhség az agyonkínzott varjak lomha seregét annyira elgyöztörte, hogy az útszéleken heverő trágyával s egyéb hulladékokkal tengetik éltüket, legszívesebben a friss trágyadombokat keresik fel, melyeket a mezőgazda szántóföldjére s rétfjére kihordott. Itt kapargálnak, kotorásznak naposszant, hogy legalább némi élelemhez jussanak.

Ha töményphosphoroldatot, marha- vagy birkavérrel jól összekeverünk s e keveréket a varjak által látogatott trágyadombokra kiszórjuk, akkor azt mohón felalják, a nélkül, hogy abból csak egy szemernyit is hátrahagynának. A mérgezett vérből jóllakot varjak — mivel a phosphor csak lassan végzi romboló munkáját — csakhamar szárnyra kelnek s a közeli gyümölcsfákra, vagy erdőszélre felgalyaznak, álomba merülnek s az éj folyamán élettelenül a földre hullanak.

E mérgezési eljárásnak előnyei tehát máris szembe-tűnők. Ha gyorsan hatna s a varjakat, már magán a trágyadombon megölné, az ott heverő hullák a közelben repkedőkben gyanut keltené, és a rajuk veszedelmesnek mutatkozó helyet messze elkerülnék. Így azonban az eljárás a következő napokon is folytathatjuk s mindössze arra vigyázunk, hogy a phosphoros marhavérrel meglocsoltt trágyadombra, kutya, sertés vagy más házi állat ne kerüljön, noha ezekre e mérgek csak kelemetlen, de nem végzetes következményeket rejt magában.

A marhavér és phosphor keverékét, mindennap frissen kell előállítanunk, mert a phosphor a levegő s nedvesség behatása alatt már 48 óra alatt is elvesztí ártalmatlan erejét. Általában pedig legezészerűbb a következő eljárást folytatni.

A varjak által látogatott trágyadomb tetejét — esetleg egyszerre többét is — 1—1½ négyzetméternyi területen jól letaposunk s arra a phosphoros marhavért télvíz idején délután 3 és 4 óra tájban, illetőleg egy órával az alkonyat beköszönte előtt kiöntjük s azután a trágyadomb (illetve dombok) közelében elrejtőzöttén úgy helyezkedünk el, hogy a kitett mérget figyelemmel kísérhessük s attól embert s házi állatokat távol tarthassunk. Ha az alatt míg lesben állunk, a trágyadombokat a varjak felkeresik, akkor biztosra vehetjük, hogy a mérget teljesen el is fogyasztják; ha pedig azt tapasztaljuk, hogy a varjakra aznap este hiába várakoztunk, akkor a kitett mérget óvatossággal

összegyűjtjük, avagy jó mélyen a trágyába beássuk s hóval betemetjük, hogy a nedvességnek közreműködése mellett mielőbb ártalmatlanná legyen. Figyelő állásunkból azt is könnyű szerrel megállapíthatjuk, hogy hány darab halálra ítélt kereste fel terített asztalunkat, valamint azt is, hogy hová, merre vették útjukat, hogy utolsó éjszakájukat eltölthessék. Másnap ezután már korán reggel talpon legyünk, hogy hulláikat összeszedjük és megsemmisítsük.

A varjak pusztítására irányuló eme téli hadjárat rendszerint olyan sikerre szokott vezetni, hogy tavasszal a gondos vadőrnek velük szemben alig akad teendője.

Ha azonban olyan szomszédjaink volnának, kik irtásukkal mitsem törődnek, akkor valószínű, hogy mire a fogoly, fázán és fűrjeske fészék rakja, mind többen s többen költöznek át hozzánk e fekete rablókból, úgy hogy összetett kezekkel s tetlenül nem várhatunk, míg a fészekaljakat megdézsmálják s a nyulfiakat leöldösk. Teendőinket itt is, mint mindenütt a böles természet szabja meg; jól fogunk tehát cselekedni, ha intelmeit betartjuk.

Tavasszal a varju legkedvesebb csemegéje a *tojás*. Adjunk hát tojást neki, de *mérgezettel*, hogy károsítóaitól megszabaduljunk.

Vegyünk lehetőleg kicsiny tyúktojást s üssünk mindkét végén hegyes tüvel egy-egy kis léket és pedig a csúcsosabb részén csak egy akkorát, mint a tühegye, a laposabb részén pedig egy akkorát, mint a gombostü feje.

Illesszük már most a kisebb léket szánhöz s fujjunk beleje jó erősen mindaddig, míg a tojás egész tartalma a nagyobbik nyíláson ki nem folyt. Az ekként kiürtett tojáséjába már most gliczerinben oldott phosphort töltünk, melyet készítettünk el, hogy 25 gramm phosphor rudacsát (bármely gyógyszerárban és drogeriában kapható) ½ liternyi langyosra hevített gliczerinben addig kevergetünk, míg a phosphor teljesen feloldott. E keverékhez azután annyi fehér agyagport vagy lisztet adunk, míg az szörpszerűvé sűrűsödik, de mégis cseppfolyó marad.

E mérge-preparatumot jól ledugaszolt üvegben helyezzük el, hogy azt türes tojáséják megtöltésére, szükség esetén bármikor felhasználhassuk. E mérgek-keverék átható büzenél fogva mindenkiben utálatot gerjeszt, mindazonáltal nem árt az óvatosság s jó lesz az üveget «Mérgek» felírással ellátni és állandóan zár alatt tartani.

A tojáséják megtöltését akként végezzük, hogy a tojás csúcsosabb végén fúr keskenyebb léket mindenekelőtt forró viasszal betömjük s azután phosphoros-glycerint a nagyobb léken keresztül egy kis papiros-tölcsérke segédelmével beöntjük, a léket pedig előbb gyapottal betömjük, azután pedig forró viasszal bekennjük, illetőleg lezárjuk. Az ekként készített mérgetojásokat azután ténaczeruza segédelmével folyószámokkal s ezen kívül még «Mérgek» felírással látjuk el s kiteszszük azokra a helyekre, hol a varjak tavasszal megfordulni szoktak.

Ha tehát a vetésnek s rétek bokrosabb helyeire, az erdei tisztásoknak egy-egy rejtettebb pontjára, továbbá csemeterkekben, fiatalosokban s gyérintett állapotban helyeizük el ilyen tojásokat, csakhamar tapasztalni fogjuk, hogy azokat a varjak, melyek a vetésben s fűben sétálgatva bogarásznak és nyulfiak s fészekalkaj után kutatnak, hamarosan észre veszik s mohón felhabzsolják. Célszerű pontos jegyzéket vezetni arról, hogy hova mely számú tojást tettük ki, oly célból, hogy időnkint alkalmunk legyen meggyőződni arról, hogy azokat a varjak felszedték-e már vagy sem.

A mérgezett tojásokat a varjakon kívül még a szarkák és mátyások is felfogják falni; ezektől pedig épen elég okunk van mennél előbb megszabadulni.

A mérgezett tojásokon kívül tavasszal, sőt télen is igen eredményesnek bizonyult még a következő eljárás. Házi nyulat vagy mezei nyulat lenyúzunk úgy, hogy a nyul fejek s végtagjainak eszük alatti részei a bőrben maradjanak, a bőrön pedig lehetőleg kis hasítékok csinálunk. A nyul testét ezután bórétóll megszabadítva, az üres bőrzsákcót az előbb leirt phosphoros-marhavérel megtöltjük s nyílását összevarjuk. Hogy a marhavér a varrás nyílásán ki ne folyhasson, célszerű ahhoz annyi lisztet keverni, míg gyurmává nem válik. A nyulbőrös mérget már most kitesszük olyan helyekre, hol a varjak, szajkók és szarkák legszívesebben tanyáznak s csakhamar lútni fogjuk, hogy falánk rablóhadunk mohón esik neki a kínálkozó prédának.

A ki a varjak irtásához a most leirt eljárások mellett erőlyesen hozzálát s a vadvédelmi teendőket egyekben szigorúan végrehajtja, az csakhamar örvendetelesen fogja tapasztalni az apróvadnak rohamos szaporodását, a nélkül, hogy a kártékony rovarok károsításától a legesélyesebb mértékben is rettegnie kellene. S. K.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hrebay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Kis, 50 □-öles területen miképen lehet haszonnal tyúkot tenyészteni? *Kérdés:* Igen kérem, szíveskedjék mint kezdőnek némi felvilágosítást nyújtani. Én mellékesen, hivatalom mellett, szeretnék baromfi-tenyésztéssel is foglalkozni, de csupán bő tojáshozamra akarom a főüsltyt fektetni; legyenek azok szép nagyok és barnás-sárga kőrgűek. Melyek fajtát és mivel kell keresztelnem? Én idáig kopasz erdélyi tyúkokat szándékozom langszánnal vagy plimuttal keresztelni; jó volna-e ez? Vagy inkább magyart más nemes fajttal? Szóval mint gyakorlatlan laikus ember e téren, igen kérem szíves tanácsát velem közölni. Számra nézve úgy 100—150 darab tyúkot óhajtok tartani. Területem azonban csupán zárt udvarra szorítkozik (drótháló baromfiudvar) 50 □-öl. Lehetséges volna-e ezen a kis területen, minden rizikó nélkül tenyészteni? Keltetésre kapnék-e próba gyanánt keltető gépet? És a rövid elintézés reményében kihez forduljak? Az ültetéshez szükséges friss tojásokat hol szerezzem be? *Cs. L.*

Felelet: Kis, 50 □-öles területen haszonnal csak igen kevés tyúkot lehet tartani, mert a tyúkászat csak akkor jár haszonnal, ha haszonbarombit tartunk s ez élelmének nagyobbik felét a szabadban kereheti meg. Ha pedig fajbaromfit, úgynevezett nemes fajtát tartunk kicsi és zárt helyen, úgy az olyan magas vérű s olyan tökéletes legyen, hogy azokért darabonként legalább 20—30 koronát tudjunk elérni.

A kérdésben említett kis területen tehát 100—150 darab tyúkot tartani s azok ivadékait is felnevelni teljesen lehetetlen. Ezen a területen legfeljebb tíz darab tyúkot s ezek ivadékait lehet haszonnal tartani, mert a tyúkoknak ahhoz, hogy egészségesek legyenek s jól tojjanak is, nagyobb szabad tér kell, a hol nincsenek túltöltve s a hol kellő rovarváltlékok is szerezhetnek. Az 50 □-öles területet is azonban ketté kell osztani s egy hónapig az egyik, a másik hónapban a másik részben kell a tyúkokat tartani, hogy addig a nem használt terület növényzete s rovarvilága lábra kapjon.

Miután Önnek a tyúktenyésztésben fő célja a bő tojásnyerés, emélfogva első kellek egy-két igen bő tojó tyúkot, legyen az bármily fajta vagy színű, fődolog, hogy nagy sárga színű tojásokat bőven tojjon s ezekhez lehetőleg bőven tojó tyúktörzsből egy kakast szerezni; ezen kis törzsből azután lassan, éveken keresztül folytatott gondos kiválasztással kitenyésztheti magának az óhajtott tulajdonságokkal bíró ivadékokat. Természetesen, ha később több lesz az ivadékok s lesz miben válogatni, akkor súlyt helyezhet majd arra is, hogy tyúkállománya egyszínű s egyenletes testnagyságú legyen. A mi a választandó fajtát illeti, az teljesen mindegy, mert minden fajtában van jó és rossz tojó tyúk, lévén az egyéni benső tulajdonság, tehát ezt először ki kell próbálni s csak azokat a tyúkokat a további tenyésztésre megtartani, a melyek ezen kívánalmaknak teljesen megfelelnek.

Ilyen kisarányú tenyésztésnél, mint a milyen Ön által rizikó nélkül berendezhető, a keltető gépnek nincs semmi szerepe, ezzel kár volna bibelődnie; egy-két jól kottló tyúk teljesen elégséges lesz most, és későbbi nagyobb számú, 10—12 darab állománynál is fog mindig elég számú kottló akadni. Ezekből kifolyólag nem tojásokkal, hanem tyúkokkal kell a tenyésztést megkezdeni, s ha a most elmondottak szerint fog eljárni, lassan bár, de feltétlenül biztosan el fogja óhajtott célját érni. *(bl.)*

Milyen talajt kívánnak gyümölcsfáink? Mindig jó, sőt szükséges is, hogy tájékozva legyünk az iránt, hogy a különféle gyümölcsfák milyen igényeket támasztanak a talaj és annak fekvése iránt, továbbá, hogy a telepítési szándékolt gyümölcsfajta milyen kelendőségnek örvend, mert csak ezek ismerete és figyelembe vétele mellett lehet gyümölcsfáinktól kedvező eredményt várni. Azért legyünk figyelemmel a gyümölcsfák ültetésénél a következőkre:

Az *alma* termékeny, mézsartalmú, a nedvességet átértesztő, de azért inkább nedves, mint száraz agyag, vagy agyagos talajt, és meleg, védett fekvést kíván.

Miután gyökereit csak ritkán eresztí le egy méternél nagyobb mélységig, azért olyan területen is, a hol a talajvíz egy méternél nagyobb mélységben van, elég jól tenyészik. Vizenyős, nehéz talajban elsatnyul és elbokrosodik, magaslatokon és szelnek kitett területeken pedig terméketlen marad.

A *körtefa* inkább meglehetősen száraz, porhanyó, dús mésztartalmú, mély talajt kíván, mert egyes irányban lefelé hatoló szív- és karógyökerei csak nagyobb mélységben fejlesztik ki tápszívó hajszálgyökereiket. Nehéz, kötött talajban elcsenevészedik, talajvízes területeken pedig elpusztul.

A *cseresznye*fa szintén száraz, mészben gazdag talajt kíván, de a talaj jósága iránt nem támaszt olyan nagy igényeket, mint a körtefa. Mint mély gyökerzetű fa, még kaviesos homoktalajban is jól tenyészik, ha az altalajban termékeny agyagos rétegre talál. Magas, szabad, de a mellett szétlőt védett fekvést kíván s ily viszonyok közt bőven terem. Nedves talajon gyantafolyásban szenved s mélyebb fekvésű helyeken sem bizonyult tenyészése előnyösnek.

A *meggyfa* hasonló feltételeket kíván, mint a cseresznye, sőt még igénytelenebb fa.

A *szilva*fa ott nő és tenyészik szépen, a hol az almafa is jól érzi magát, de azért nagyobb talajnedveséget is elvisel s alacsonyabb fekvésű területeken is jól díszlik. Száraz talajban seprészervű ágakat hajt s kicsiny, fanyar gyümölcsöt terem. Habár nem olyan mély gyökerzetű, mint a cseresznye, azért a talajvíz iránt nagyon érzékeny.

A *birs* melegebb, napos fekvést kíván; a talajban nem válogatós ugyan, de azért mély talajban jobban tenyészik. (—h.)

Különfélék.

Lapunk múlt évi tiszta jövedelme. Lapunk fennállása óta ezúttal vagyunk először abban a kedvező helyzetben, hogy tisztelt olvasóinknak a lap tiszta jövedelméről számolhatunk be. Az Országos Erdészeti Egyesület múlt évi lezárt számadásából kitűnik, hogy «Az Erdő» után 316 K 68 fillér tiszta jövedelem mutatkozik, a melyet az egyesület tudvalevően alapszerint kezel. Hozzáadva ehhez azt a 47 K 78 fillért, a mely az előző években volt az altiszti segélyalap javára könyvelhető, ennek az alapnak álladéka a múlt év végéig 364 K 46 fillér. Szerény összeg még, de az előző éveknek hiányával szemben mégis haladás; létrejöttét kizárólag az előfizetők számának bár lassu, de folytonos emelkedésének köszönhetjük. Szolgáljon ez t. olvasóinknak buzdításul arra, hogy lapunkat minél szélesebb körben terjesszék és előfizetőket szerezzenek, mert abból a szerény négy K-ból, a miből lapunk egy évi előfizetése kerül, aránylagosan annál több marad az altiszti segélyalap részére, minél nagyobb előfizetőink száma.

Néhány év mulva ekként remélhetőleg oly összegre gyarapszik az alap, hogy rendeltetésének közelebbi meg-

állapítására kerülhet a sor, mire nézve annak idején mindenestre t. olvasóink véleménynyilvánítását is kérni fogjuk.

A rózsahégyi internátus A karácsonyi ünnepek alatt alkalmam volt egy kis emberkét látni, a ki a rózsahégyi internátusból jött haza.

A fiú, a ki csak az internátus fennállása óta vagyis négy hónapja, hogy az állam költségén berendezett internátusban van, oly biztos, de szerény fellépésű, oly rendszeren volt öltözve és oly jó testi épségnek örvendett, hogy esodálkozásomnak adtam kifejezést és a szülőt megkérdeztem, hogy ez-e az a fiú, a kit négy hóval ezelőtt oly szegletesnek, oly csatagosnak, oly sápadtnak láttam; miután a szülők öröm- és hálatelt arceval azt mondták, hogy igen, feltettem magamban, hogy a tekintetes szerkesztő úr engedelmével a látottakról «Az Erdő» múlt évi 11. számában megjelent, vezető czikk első mondatában iratka, hogy Darányi Ignác volt földművelésügyi miniszter úr egyik leghasznosabb intézménye a rózsahégyi internátus, beszámolok és hálás köszönetet mondok azért, hogy szerény fizetésű, nagy családdal megadott erdőáltiszteinken a földművelési kormányunk valóban atyailag gondoskodott akkor, a mikor az internátust felállította. Köszönet azoknak a köröknek, a kik e magasztos intézkedésbe lelket öntöttek, köszönet az intézet igazgatóságának, a ki ezekből a gyermekekből tapintatos és helyes igazgatásával magyar hazánknak hasznos polgárokat nevel.

Az állami erdőáltiszteleknek, a kik e lapot olvassák, a láttottak alapján teljes megnyugvást nyújtok arra nézve, hogy gyermekeik jó kezekre vannak bízva, miért is ha valahova, úgy ebbe az intézetbe teljes megnyugvással adhatják be feltett kérésüket a gyermeket, mert itt jó nevelésben és gondos ápolásban részesülnek. A szülő válláról nagy teher, nagy gond hullik le, tudva azt, hogy gyermekéből hasznos polgára lesz a hazának.

Miután az intézet a kezdet nehézségén oly fényesen átesett, még csak az az egy kívánni valóm lenne, ha ezek a kis emberek olyan egyenruhát kapnának, a minőt apáik viselnek, úgy mint a vasuti altisztek gyermekei. Egyenruhát az intézet sokkal olesóbban szerezhet be, mint egyes ember polgári ruhát s előbbinek az az előnye is van, hogy a gyermekek között nincs versengés és irigység a ruha miatt. Ha a gyermekek az internátusban megfelelő nevelésben részesülnek, úgy az erdőőri szakiskolák az internátusból kikerülő gyermekekben már hivatásos anyagot fognak kapni.

(Divald Béla.)

Rendőrkutya az erdészet és vadászat szolgálatában. Egy bajor erdészeti és vadászati újság írja a következőket: Hogy mennyi felesleges fáradságot és időt takaríthatna meg az erdészeti és vadászati személynök, ha egy jó, kitanított rendőrkutya állana rendelkezésére, annak igazolásul szolgáljanak a következők: Egy krumpliföldről ismételten krumplit loptak, úgy hogy már a eszóst kellett gyanuba venni, a ki pedig

ártatlanságát hangoztatta. Erre azután kiküldték Meisser mezőrt, hogy Cola nevű német juhászcutyájával legyen a csőznek segítségére a tettes feltalálásában. A kutya, a mint a krumpliföldre kivették és a kiásott krumpli körül szimatot kapott, biztos irányban követte a gyalog- és országúton is keresztülhúzódó nyomot, a mely egy fél kilométernyire fekvő házhoz vezetett. Ott Cola egy első emeleti szobához vezette kísérőit, a kik a szobában meg is találták a lopott burgonyát. A kiszimatolt nyom több mint 12 óra előtti volt. — Egy ennél még érdekesebb eset a következő: A göttingai rendőrigazgató feleségének Roland nevű rendőrkutyáját (szintén német juhászcutya) kölesön kérték a szomszéd községek vadászberlői, hogy a kutya segítségével egy vadorzót ki nyomozzanak. A kutyát egy rendőrtisztviselő vitte a helyszínére, a hol a kutya a mint szimatot kapott, egyenesen egy farakáshoz ment, melyben megtalálták a vadorzó elrejtett fegyverét. Roland azután a kapott szimattal Kirchgandern községbe vezette kísérőit, a hol habozás nélkül a vadorzó házához ment. A házkutatásnál fegyvereket, töltényeket és csapdákat találtak, úgy hogy az illető a bizonyítékok súlya alatt kénytelen volt mindent bevallani. Ez a két eset is már eléggé igazolja, hogy a rendőrkutya az erdészet és vadászat szolgálatában előnyvel és sikerrel volna alkalmazható.

Időjelzés. A «Meteor» 1910. évi február hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Február havának változása napjai: 2, 7, 9, 12, 13, 15, 23, 26 és 28-ra esnek. Legerősebb hatásúak a 7, 13, 23 és 26-ikiak, a melyek közül a 7-iki enyhe; a 13-iki havas, hideg; a 23-iki száraz, hideg; a 26-iki szeles, viharos, hideg jellegű, a miből az látszik, hogy február havát a bolygók befolyása még erősen a hideg jelleg felé tolja.

Becsületos üzet. Egy amerikai, mikor Angliában utazgatott, gyönyörű juhászcutyát pillantott meg egy öreg juhásznál, melyet mindjárt meg is akart vásárolni s ezért alkuba bocsájtkozott az öreggel.

— El akarja magával vinni a kutyát Amerikába? — kérde a juhász?

— Igen! felelte az amerikai.

— Én azt gondolom uram, hogy nem tudnék Jack-től (így hívták a kutyát) végleg megválni — mondá az öreg.

Mialatt így beszélgettek, egy angol turista vetődött arra, a kinek a kutya szintén nagyon megtetszett s a kinek a juhász sokkal olcsóbban, mint a mennyi s az amerikai kínált, oda is adta a kutyát. — Mikor az angol eltávozott, az amerikai boszusan mondá a juhásznak:

— Hiszen ön azt mondta, hogy a kutyát nem adja el s mégis oda adta, még hozzá olcsóbban, mint a mennyt én kínáltam érte!

— Bocsánat uram, én nem azt mondtam, hogy a kutyát nem adom el — válaszolá az öreg — hanem hogy nem tudnék tőle végleg megválni. Jack egy-két

nap mulva már megint itt lesz, de önnek nem adhatom el, mert Amerikából már nem tudott volna visszajönni, mivel nem bírt volna az Óceánon keresztülúszni.

Az amerikai jót nevetve a juhász élelmességén, megnyugodva távozott.

Szerkesztői üzenetek.

J. I. Az egyéves önkéntesi tényleges katonai szolgálat — mint azt lapunk mai számában olvashatja — a nyugdíjba szintén beszámít, de csak abban az esetben, ha abból a nyugdíjra jogosító polgári állami szolgálatba való átlépés közvetlenül, megszakítás nélkül történt, illetőleg ha a két szolgálat közt nincs hosszabb tartamú megszakítás, mint a mennyi idő az egyik szolgálati helyről (a katonaságtól) — a másik szolgálati helyre való utazáshoz szükséges. Minthogy azonban a *műszaki díjnoki* minőségben eltöltött idő az idő szerint a nyugdíjban nem számítható be, emélfogva a műszaki díjnoki alkalmazás tartama jelenleg szolgálati megszakítás képez, minek következtében az egyéves önkéntesi szolgálat sem számítható be a nyugdíjba, még abban az esetben sem, ha abból a műszaki díjnoki alkalmazásba való átlépés közvetlenül, megszakítás nélkül történt. Ha azonban valaki egyéves önkéntesi szolgálatának teljesítése után *gyakorlati* minőségben kezdte meg polgári állami szolgálatát, úgy ha az átlépés közvetlenül, megszakítás nélkül történt, akkor a katonai szolgálati idő a nyugdíjba beszámít. A földművelésügyi minisztérium már eddig is minden lehető elkövetést, — s tudomásunk szerint — ezentúl is el fog követni arra nézve, hogy a műszaki díjnoki szolgálat is beszámítassék a nyugdíjba; ha ez végre sikerülni fog, akkor a műszaki díjnoki alkalmazást megelőző egyéves önkéntesi katonai szolgálati idő is természetesen legbe fog számíttatni a nyugdíjba, feltéve, ha az átlépés közvetlenül, megszakítás nélkül történt. Ugyanez áll azokra nézve is, a kik mint műszaki díjnokok vonultak be egyéves önkéntesi katonai szolgálatra.

Lopott boldogság. Ez idő szerint nem aktuális; így alkalmas időre elteszük s bár kissé rövid, annak idején hozni fogjuk. Szíveskedjék velünk teljes czímét és lakhelyét közölni.

F. J. Tehenek fertőző hüvelyhurtyjánál a fertőtlenítő szerrel való mosást úgy kívülről mint belsőleg kell alkalmazni, ez utóbinnál azonban nagyon óvatosan és nagyon *tiszta kézzel tiszta vattával* kell eljárni. Mindenesetre jobb volna a belső mosást irritáttal eszközölni, de ennél nagyon kell vigyázni, nehogy az irritátor végével nemes részek megsérüljenek. Legjobb az irritátor végéről az íveg vagy csont véget levenni és csak a gummi véget bevezetni a hüvelybe, de ne mélyen. Ha vemhes állatról van szó, vagy már leborjazó állatról, úgy nagyon kell vigyázni. Legjobb lenne ezt egyszer szakértővel megmutatni. Hogy a folyadék jobban behatoljon, tanácsos a ténh hátát a keresztáttjára gyakorolt enyhe nyomással begömbölyösre birti, akkor a folyadék tovább marad a hüvelyben.

Dr. Kukuljević József.

S. J. Tehenek jobboldali állkapcsán levő nagy, diószerű, csontkeménységű dudorodás az Ön leírása szerint teljesen meg egyezik a sugárgomba által *Streptothrix actinomyces* (hasadó gomba) előidézett sugárgomba betegséggel «Actinomykosis», melyről majd még részletesebben fogok szólni.

A bántalom igen makacs természetű és bizony a néphit nem téved, mikor azt állítja, hogy ez veszedelmes betegséggé fajulhat, különösen akkor, ha az az állkapocs csontokkal függ össze, mely esetben igen nehezen kezelhető. Ha a kérdéses esetben a daganat nem függ össze a csonttal, hanem szabadon a bór által helyeződik, úgy ne késsék azt azonnal szakértő állatorvossal kioperáltatni; ha azonban a csonttal összefügg, úgy csak külső kezeléssel, esetleg belsővel is adomét, tekintve, hogy a leírás szerint úgy látszik teljesen új keletű a bántalom és most van fejlődőben, mely esetben a kezelés reményvel keesgetet.

Tessék az alábbi gyógyszert elkészíttetni és azt naponta 3-szor külsőleg alkalmazni a daganat felületére.

Rp. Jodi puri
grta 100
Kalijodati
grta 200
Lanolini
grta 1000

M D S. naponta 3-szor bekenni (jód kenőcs).

Dr. Kukuljencz József,
m. kir. állatorvos.

Bekenes után tessék a daganatot egy kötéssel felkötöni, de a kötés legyen kitöltve nedves (lehetőleg fertőtlenítő szerral, carbol creolin stb. megnedvesített) közcsepal, de ez mindig nedves legyen, hogy puhítsa a daganatot, avagy tessék meleg pépes kötést rá alkalmazni (lenmagliszt, tejbe főtt kenyér stb.) Ha puhul és kifakad, akkor tessék jól kinyomni a gennyet és a sebnyílást ne engedje begyógyulni, hanem tartsa nyitva és folyton fekszenzen napoként 3-szor valami fertőtlenítő szerral.

Lehet belsőleg is kezelni, de ott nagyon óvatosan kell eljárni, mert könnyen mérgezés állhat be; azért ezt egyelőre nem ajánlom. Azt hiszem, a felsorolt kezelés eredményre fog vezetni. Ha javulást nem észlel, úgy forduljon hozzám, majd aztán további utmutatást adok.

Dr. Kukuljencz József.

Sz. P. Mindenekelőtt arra kérjük, hogy szerkesztői üzenetet ne kérjen előfizetési díjainak utalványszelvényén, hanem a szerkesztőséghez intézendő levelében vagy levelezőlapján. Átérve már most a dolog érdemére értesítjük:

1. A m. kir. erdőörnek, ha saját vadászterületet van, ép úgy kötelessége vadászejegyet váltani, mint bárki másnak. (E tárgyban kimerítő közlést adtunk lapunk mult évi 18. számában, 215. lapon, K. F.-nek.) 2. Saját ingatlanánál (házánál) tekinteten kívül esik az, hogy Ön állami alkalmazott, minél fogva ingatlana ugyanazokkal az adókkal terhelhető meg, mint minden más polgáré. 3. A kutyaadót illetőleg lapunk idei 2. számában már értesítettük.

Z. F. Adómentes fegyverét idegen vadászterületen is használhatja, ha a vadászati adót megfizette s a vadászat gyakorlatára ott egyébként is jogosítva van.

I. S. 1. Erdei kihágási ügyekben hozott ítéletek 48 óra alatt fellebbezhetőek meg. Ha fellebvalója erdőbirtokosa annak idején megnyugodott abban, hogy a főszolgabíró a hajtópénzeket az elmarasztalt tettes terhére meg nem ítélte, akkor az ítélet most már meg nem fellebbezhető. 2. A hajtópénzekről lapunk mult évi 21. számában oly kimerítő közleményt adtunk, hogy ha azt elolvassa, kötelei minden bizonynyal el fognak oszlani. 3. Ha Önnek biztos tudomása van arról, hogy a közszégi bíró szegénységi bizonyítványt adott olyan egyéneknek, kinek a fennálló törvényes rendelkezések figyelembe vétele mellett felogalálható ingóságai vannak, akkor kötelessége ezt felettes hatóságának, esetleg a főszolgabíróságnak bejelenteni.

H. F. Ön mint feleketett erdőőr a fegyverét minden bizonynyal vissza fogja kapni; de hogy a bíróság Önt vétkenek fogja-e találni, milyen mértékben s hogy milyen büntetést fog kapni, azt mi nem tudhatjuk.

G. F. A bor után kivetett fogyasztási adót köteles megfizetni mindenki, tekintet nélkül arra, hogy az illető állami alkalmazott-e vagy sem.

L. J. Hirdetését díjtalanul csak egyszer közölhetjük; minden további hirdetés 7 K-ba kerül, de ha többször (legalább még kétszer) hirdét, úgy 10% engedményt kap.

Sz. L. Ha Ön igazolni tudja azt, hogy a kutyát a vasútra feladta és az a célmezethez nem érkezett meg, akkor a vasút a kutyát árát meg fogja téríteni. Forduljon kártérítésért a vasút igazgatóságához, vagy ahhoz az állomásfőnökséghez, a melynél a kutyát feladta.

Violaszn. Hogy az illető hivatalok mikor és kit fognak ki-nevezni, azt mi nem tudhatjuk.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Négy középiskolát és szakiskolát végzett, szakvizsgázott fiatalember, kitűnő bizonyítványokkal, az erdészter terén több évi külső és irodai gyakorlatlalt, ki jelenleg nagyobb erdőgazdaságban felmondatlan állásban működik, nősülés ezeljából állását változtatni óhajtana. Felkéri különösen oly uradalmak szives figyelmét, hol megnevelhetne s kezelői állást tölthetne be. Címe a szerkesztőségénel megudtható.

Szakvizsgázott erdőőr, róm. kath., nős, józnan életű, 7 évi gyakorlatlalt, azonnali belépésre alkalmazást keres. Címe a szerkesztőségénel megudtható.

HIRDETÉSEK

1910. évi 11301 I. B. 1. szám.

Termelt fenyőhaszonfja eladás.

A besztercebányai erdőgazgatóság zolyomlipcsei erdőgazgatóságának kerületében termelt és erdei rakodókra kihozott 773-53 m³ fenyőműfa 5 csoportra megosztva összesen 4918 korona 60 fillér kikülfutási ár mellett Besztercebányán a m. kir. erdőgazgatóság tanács-terében 1910. évi február hó 7-én délelőtt 10 órakor tartandó versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján el fog adatni.

A faanyagok eladási csoportok szerint elkülönített részletes kimutatása, az árverési feltételek, ugyszintén ajánlati űrlap és boríték a besztercebányai m. kir. erdőgazgatóságнал beszerzhetőek.

Budapest, 1910. évi január hóban.

(7.) **M. kir. földművelésügyi Minister.**

289/1910. szám.

Hirdetmény.

Brassó szab. kir. város Brassó-tömösi erdőgazgatóságánál egy II-od osztályú erdőőri állás kerül betöltésre.

Évi fizetés 800 korona, igény a városi szervezeti szabályrendelet 116. §-ában meghatározott pótlékra (50 korona 5—5 éves pótlék) természetbeni lakás és ruházat, 12 korona eszima-átalány és 24 ümterer bükk-dorogfja.

A kinevezés egy évre ideiglenesen történik, a melyre kielégítő szolgálattétel után a véglegesítés következik.

Az erdőőri szakvizsgát letett pályázók felhivatnak, hogy sajátkezűleg írt pályázati kérvényüket, nyelvismereteik fölemítését mellett, egy erkölcsi, egy szolgálati, valamint egy főorvosi bizonyítványal felszerelve Brassó szab. kir. város erdőhivatalánál legkésőbb 1910. évi február hó 15-ig nyújtsák be.

Brassó, 1910. évi január hó 7-én.

(2.) **A városi tanács.**

117838/1909.

Fenyő tutajfa eladás egyezer és ötszáz köbméteres részletekben és fűrészművek bérbeadása.

A máramarosszigeti m. kir. erdőgazgatóság és a bustyaházi m. kir. erdőhivatal által Máramarosszigeten az erdőgazgatóságнал megudtható helyiságben 1910. évi február hó 14-én s szükség esetén folytatólag a következő napokon délelőtli 10 órai kezdettel tartandó nyil-

vános versenytárgyaláson az alábbi sorrendben eladásra, illetve bérbeadásra kerül:

A) Írásbeli versenytárgyalás utján:

1. A máramarosszigeti Margit fűrész 4 évi bérlete és az 1910—1913. években a tiszaközi m. kir. erdőgondnokság kerületéből a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó évi mintegy 20,000 m³ fenyőtutaja. — Bánatpénz 20,000 korona.

2. A bustyaházai fűrész négy évi bérlete és a felső-szinevéri erdőgondnokság kerületéből az 1910—1913. években vagysis négy éven át a bustyaházai rakpartokon évenként átadandó mintegy 20,000 m³ fenyő tutaja. — Bánatpénz 20,000 korona.

Az 1. és 2. tétel alatt felsorolt fűrészberlet és favétel külön-külön értékesítés tárgyát képezi, minélfogva egy és ugyanazon ajánlatban csak egy fűrészberlet és favétel tárgyalható.

B) Írásbeli ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli versenytárgyalás utján:

I. A bustyaházai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó brusztrvai és németmokrasi m. kir. erdőgondnokságokból az 1910. év folyamán a bustyaházai és técsői kincstári rakpartokra letutajozandó 1—80 számú egyezer köbméteres fenyőtutaja részlete.

II. A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéből az 1910. év folyamán alatt a bocskó-lonkai rakpartokra letutajozandó mintegy 155,000 m³ fenyő haszonfából mintegy 143,000 m³ egyezer és 12,000 m³-nek ötszáz köbméteres részlete és pedig:

- 1., a bogdán-fehértiszai erdőgondnokság 1—55.
- 2., a vaséri erdőgondnokság 1—32.
- 3., a fejeárpataki erdőgondnokság 1—8.
- 4., a kevelei erdőgondnokság 1—13.
- 5., a mezőháti erdőgondnokság 1—35. sz. egyezer köbméteres részlete.
- 6., a feketetiszai erdőgondnokság 1—24. számú ötszáz köbméteres részlete.

Minden egyezer, illetve ötszáz köbméteres részlet külön-külön értékesítés tárgyát képezvén, csak azok az írásbeli ajánlatok vétetnek figyelembe, a melyekben külön-külön borítékban csak egy-egy — határozottan megnevezett számú — részletre tétetett ajánlat és a melyek a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtatnak be az árverelő bizottsághoz, avagy a bustyaházai erdőhivatal, illetve a máramarosszigeti erdőigazgatósághoz.

Kikiáltási ár gyanánt a tiszai szokványarak 30 százalékos felemeléssel állapítottak meg.

Az írásbeli ajánlatokban a kikiáltási áron felül egész és tizedrészes %-okban teendő az ajánlat, még pedig számokban és betűkkel.

Az árverési és szerződési feltételek a m. kir. földmívelésügyi ministerium erdészeti segédhivatalában, a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, a bustyaházai erdőhivatalnál, valamint a két kerület valamennyi erdőgondnokságainál és a bocskói faraktárgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és kívánatra az

érdeklődőknek a máramarosszigeti erdőigazgatóság, illetve a bustyaházai erdőhivatal által meg is küldetnek.

Az árverési és szerződési feltételek ezen felül a következő városok, illetve községek előjárásaihoz is megküldettek: Tiszaujlyak, Beregszász, Vásárosnamény, Tokaj, Tiszaluz, Tiszafüred, Tiszalök, Fegyvernek, Poroszló, Törökszentmiklós, Szolnok, Tiszaföldvár, Csongrád, Szentes, Hódmezővásárhely, Szeged, Makó, Törökkanizsa, Magyarkanizsa, Zenta, Óbecse, Törökbecse, Tittel és Zimony.

Az írásbeli ajánlatokhoz használandó űrlapok és borítékok a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál, illetve a bustyaházai erdőhivatalnál a jelentkezőknek díjtalanul adhatnak ki.

(3.) **M. kir. földmívelésügyi Minister.**

Eladó.

Egy drb. háromesőví fegyver 16—16 golyós 500 Express 120 kor., egy drb. Bux-fegyver 16/500 Express 100 kor. — mindkét fegyver kitűnően lő, teljesen jó állapotban.

Felvilágosítást ad Szeifert Antal urad. erdész Szolnoki u. p. Szász-Fenes, Kolozs megye. (4. II. 1.)

Veszek bőroket. (1. III. 2.)

Nemes nyest (sötét)	35—40 kor.
„ „ (világos)	28—32 „
Kő-nyest	24—30 „
Róka	6—10 „
Róka (erdélyi, egész prima)	10—15 „
Vadmacska	6—10 „

ELKÁN GYULA főcsemester Budapest, Károly-körút 19.

Hollótojásért

5 koronát fizetek darabonként

és ajánlatokat kérek.

Olschowy, Brünn, Ottgasse 30.

Morvaország.

(5. II. 1.)

Elismert kitünő minőségű, szavatolt csiraképességű
tűlevelű, lomblevelű magvakat,
gyümölcsmagot, fűmagot, gazdasági magvakat,
saját telepein nevelt, dús gyökerzetű

tűlevelű, lomblevelű csemétét,
gyümölcsvadonczot, gyümölcsfát, sorfát, díszfát,
dísznövényeket, rózsát 100 legemesebb fajban,
legjobb slavon kocsányos, kocsánytalan tölgymakkot

szállít

FARAGÓ BÉLA cs. és k. kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára, erdészeti csemetelepei
ZALAEGERSZEG. (6. IV. 1.)

Előfizetési ár:
 Egész évre ——— 4 K.
 Fél évre ———— 2 K.
 Negyed évre ——— 1 K.
 Egyes szám ——— 20 f.

Felelős szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:
BALOG ERNŐ
 m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
 erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések
 egy hasábos garmondse-
 dés milliméter soronkint
 10 filleret, táblázatos és
 garmond betűnél kisebb
 betűfaj ezédes másfélze-
 res egységárral számita-
 tik. — Az egész oldal négy
 hasáb széles.

Előfizetőnek az állás-
 nálát és kereslet rovata
 rövid közlésekre díjazás-
 nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
 Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
 küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
 szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
 Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő iroi tisztelédjiban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz,
 A lap után netalán származó liszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
 tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Az áterdőlésről. (Béký Albert.)

A dámvad és vadsertések járványos betegsége (dr. Kukuljevió
 József.)

Egy hasznos rovarpusztító szárnyas meghonosításáról. (Gy. Gy. K.)
Gazdasági tanácsadó: Méhes felállítása és a méhek tavaszi gon-
 dozása. (—h.)

Külföldiek: Kinevezések. — Köszönetnyilvánítás. — Nyugdíj-
 biztosítások. — A magyar golyók. — A madarak életkora. —
 A süniről. — Európa léghajó-flojtája. — Bizonyíték. — Ellen-
 kező hatás.

Hivatalos közlemények: «Az Erdő» című lap kezelése ügyében.
 Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca: Szomszédok. (Bárony István.)

Az áterdőlésről.

Irta: Béký Albert m. kir. főördömérnök.

Bármilyen növényt vegyünk is szemügyre, nyilván-
 valóvá válik az az igazság, hogy akadálytalan, egészsé-
 ges, erőteljes fejlődéséhez mind a talajban mind pedig
 kint a levegőben bizonyos területre, térfogatra van szük-
 sége. E tekintetben, ahány növény, majdnem annyiféle
 az igénye is. Ezért ritkítjuk meg vagy kigyomlálással
 vagy kioltózással a sűrűen kelt facsemetékét; ezért teszi
 ugyanezt a kertészkező palántáival s ezért hagyjuk pl.
 a kukoriczát lépésvíre és nem sűrűbben egymástól,
 mert nem a több szár, hanem a jól fejlett szár adja a
 bő termést.

Tudjuk mindnyájan, hogy a vágható korú erdőben
 sokkal kevesebb az ugyanazon területen levő faegyedek
 száma, mint volt fiatal és közepes korban. Az előre-
 bocsátottak után és egyszerű következtetéssel feltehető
 az a kérdés, hogy ha ültetünk, miért ültetünk egy holdra
 2—3000 csemétét, mikor a vágás alá kerülő erdőben
 ennek csak mintegy tizedrésze kerülhet majd fejse alá,
 miért a többi — nem lévén fejlődéséhez elég tér —
 időközben kipusztul? A felelet erre egyszerű: 1. Ha
 kezdettől fogva csak annyi faegyedet (csemétét) tűrnénk
 meg bizonyos területen, a mennyi rajta vágható kor-
 ban jól elfér, akkor a fák ágasan-bogasan nőnének fel
 s tűzfánál alig használhatnánk ki belőlük egyebet.

2. A vágható korbéli törzsszám fanem és termőhely
 szerint változoz, nem tudhatjuk, hogy mennyi cseme-
 tét ültessünk vagy hagyjunk meg fiatal korban annél
 kevésbé, mert időközben ki is vész belőlük. 3. Fialat
 és közepes korban a fák nem árnyékolnak be a talajt,
 a mi miatt az elvadulna, elsilányodnék.

Ezen okoknak egyike is elegendő arra, hogy fiatal
 korban több faegyedet neveljünk, mint a mennyi vág-
 ható korban alkotni fogja az erdőt. Ez a több egyed, a
 mit pénzzel (ültetéssel vagy vetéssel) kell megteremteni
 s aztán ott pusztul, ott vész az erdőben, hogy úgy
 mondjam szükséges rossz. A hol azonban ezeket a kí-
 veszésre ítélt fákat nem hagyják az erdőben elkorhadni,
 hanem annak idején (áterdőléssel) kihazsnálják, ott
 ezekből kétszeres haszon is származik: egyik a kivá-
 gott fa értékéből s a másik abból, hogy a lábón mar-
 radt faegyedek több helyhez jutván jobban gyarapodnak.

A fölös fákna a faállományból való kivésése t. i.
 nem történik az élve maradókra való hatás nélkül. Mi-
 helyt a fák galyai növekvés közben összeérnek, meg-
 kezdődik a szomszédok között a levegőben a világosság
 s a talajban a táplálékért való küzdelem. Valóságos
 életre-halálra szóló harc ez, melyben először a fákna
 árnyékba kerülő alsóbb galyai száradnak le, miközben
 a fák mindinkább fölfelé törekvesznek növesben. Így jut-
 na a galyak alulról fölfelé fokozatosan elszáradászhoz,
 így tisztul meg tőlük a fa törzse s lesz belőle műszaki
 célokra alkalmas anyag.

A küzdelemben a gyengébb életképességű faegyedek
 egymást nem maradnak el magassági növekvésben, míg-
 nem az erősebb szomszédok alá kerülve, a világosság,
 az éltető napfény elvesztése folytán kipusztulnak. Egyen-
 letesen sűrű záródású állományokban a világosság után
 való törekvés olyan erős, hogy a fák szinte csak a osz-
 csáikat növesztik, míg ezalatt a koronát alkotó ágak,
 galyak elsorvadnak annyira, hogy a korona végül alig
 terjed ki a fatörzs egytizedére. Gondolkozzunk csak
 ennél a körülménynél egy kissé. Ahhoz, hogy a fa
 (mint akármelyik élő lény is) megfelelően tudjon táp-
 lálkozni, növekedni — s a gazda szempontjából — fa-
 anyagot termelni, szervekre, még pedig elegendő szerve-
 van szüksége. A fa szervei a gyökerek és levelek, előb-

biek a talajból, utóbbiak a levegőből veszik a táplálékot; működésük szorosan kapcsolatos s egymástól független levő, a minék következményeként a közös tevékenységhez mért erejük, fejlettségük is egyenlő. Ha kevés a galy s rajta a levél, kevés a gyökér is. A magában álló, szabadon fejlődött fa csaknem földig galyas; ennek állapota tehát az a határ, a meddig minden fa fejlesztése szerveit, ha saját tetszése szerint tehetné. Milyen messzire van ettől a sűrű záródásban, élet-halál harcban felnőtt, aránylag kalapnyi koronájú fa! Szerfelett kevés szorv az ennek révén csekély anyagtermelés az, a mit az előtár s nem jó gazda az, a ki — ha a körülmények arra valók — nem igyekszik ezen segíteni.

Szedjük csak össze csomóba az eddig elmondottak velejét: *Az erdőnek záródtatni kell lenni, hogy ágtól tiszta törzsekkel neveljen s hogy árnyában a talaj jó termőerőben legyen, de másrészt nem szabad olyan sűrűnek lennie, hogy benne a fák szorogván, ne termelhesseken arra való szervek hiánya miatt elegendő faanyagot.*

Két ellentétes szempont találkozik itt, a melynek kiegyenlítése az erdőnevelő egyik legszebb feladata az erre irányuló tevékenység pedig a czimben szereplő áterdülés.

Az erdőnyészési terén folytatott újabb vizsgálódások arra a megállapításra vezettek, hogy mind az ágtól tiszta fatörzs nevelése, mind pedig a lehető legtöbb faanyag termelése szempontjából általában legmegfelelőbb, ha a fák koronája azok felső harmadát-negyedét foglalja el. Ha ilyen fákba alkotott, záródott állományunk van, elérjük célunkat, melyhez az áterdülés vezet.

Az áterdülés munkájának gyakorlati végrehajtása nem olyan egyszerű és könnyű dolog, hogy azt reá lehetne a favágóra bízni, röviden utasítván az ebben vagy abban az erdőrésztelenben való illyenmő fatemelésre, ámbár én már szolgáltam olyan uradalomban, a hol — évek során át dolgozván benne — állandó, értelmes favágók előzetes kijelölés nélkül maguk válogatták ki az áterdüléssel kiszendendő faegyedeket és nem volt benne számottevő hiba.

Kivételes körülményektől eltekintve tehát, főleg a hol az áterdülés csak kezdetén van, az legyen a rendszer, hogy a kiszendendő törzseket a vágás megkezdése előtt előre jelöljük ki. Ennél a munkánál a fák koronájának s általában galyzatának fejlettsége, elhelyezkedése lévén az irányadónak lombos erdőben, a téli időszak alatt végzendő áterdülés kijelölését czélszerűtlen ősszel elvégezni, míg a levél a fákban van, mert télen messziről nem igen lehet a száraz ágat az élőtől megkülönböztetni s maga az erdő záródottsága s a fakoronák helyzete is nehezebben ítéltető meg.

Az a kérdés most már, hogy hol, t. i. milyen faállományban van helyén az áterdülés s hogy járunk el a kivágandó egyedek kijelölésénél. A feleletet rá csak az erdőben adhatjuk meg; menjünk ki tehát képzeletben oda.

Azokat a fiatal faállományokat, a melyek még nem záródtak vagy az idősebbek közül is a gyéreseket és a fejlődésben már megakadtakat, a melyek az áterdülésel rajtuk ütött rést, már nem tudnák benőni, valamint a legközelebbi jövőben (tiz éven belül) rendes vágásra (végleges kihasználásra) kerülőket teljesen figyelmen

TÁRCZA.

Szomszédok.

Irta: Bársony István.

A ki azt hinné, hogy a Parittyas-pusztá éppén annyira van a Tengelytörő-tanyától, mint emez amattól: ugyancsak csalódnék. Mert a Parittyas fönt van a dombtetőn, a Tengelytörő ellenben lent a völgy fenekén; az pedig örök igazság marad, hogy felülről lefelé könnyebb, mint alulról fölfelé. Karvaly Bertalan e szerint lent lehetett Bodor Ferinél egy félóra alatt is; holott Bodor Feri föl nem kerülhetett a dombra háromnegyed óránál hamarabb. Sőt még akkor is az időjárástól függött a dolog, mert ha elkövetkeztek az őszi esők, akkor bizony az agyagos kapaszkodókon néha többet ácsoroghatott a koci, mint a mennyit haladt, úgy beragadt a vendégmarasztó, utast nyűgöző sárba.

Ezen a témán állandó patvarkodása volt a két szittya agglégénynek. Mert ámbár szomszédbirtokosok voltak és igen szerették egymást: mégis ritkán történt, hogy összerültek. Bodor egyre szidta Karvalyt, hogy azt mondja: «Az a Mátyás király restje még azt várná, hogy én kapaszkodjam minduntalan a hegyre; pedig ha elbotlik

odafönt, hozzámig gurul az ebadta!» — Karvaly meg így felelt: «Jaj, pajtás, teneked sokkal könnyebb. Mert ha becsipünk kettesben: te lefelé, mindjárt otthón lehetsz én tölem; hanem én csak odakint járhatok, a mikor az agyagsár nem ereszt fölfelé, kivált sötéttel, tudod!»

Ákár igazán így járt az eszök, akár csak tetették magukat, annyi bizony, hogy veszekedtek miatta; de persze, nem haragosan, csak úgy évődve. Két-három hetenként egyszer megkivánták egymást, s olyankor gyalogpostás üzenettel próbált mindegyik a másikaké magához édesgetni egy pohár borocskára, a miből rendt szerint több is lett. A ki szomsziasabb volt, az aztán engedett, s elindult. (Otthon, magában, csak nem kociztathatott.) Ugyis tudni való volt, hogy máskor meg majd a másik lesz szomsziasabb...

Most éppén Karvaly Bertalan szánta rá magát, hogy: lesz, a mi lesz, de ő ezt a remeteéletet egy kicsit megszekejtja és lemegey Bodorhoz; azly tudakozódi akart tőle az egyik új eszedjéről, a ki azelőtt odalent volt béres a Tengelytörőn.

Ámbár már késő délután volt s a novemberi köd is ereszkedett: nem sokat tétovázott. Annyi bizonyos, hogy ha a dombról lejut, a fasorba kerül s az elvezeti a Tengelytörőig még akkor is, ha kocistól-lovastól együtt

kívül hagyván, belépünk egy fiatal, de már záródott állományba. Keresztül-kasul járogatva megszemléljük az erdő boltozatát alkotó fák törzsét és ágazatát s ha azt látjuk, hogy a korona még nem szorult vissza az egész fmagasságnak mintegy $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ -ére, hanem még ezen alul is vannak élő galyak, akkor még nem érkezett el az áterdülés ideje. E bejárás és mérlegelésnél nem feledjük azonban sohasem, hogy az erdő nem egyenletes. Egyik helyen sűrűbb, másikon ritkább; néhol jobb a talaj s itt hamarabb fejlődnek a fák; helyenként sűrű csoportok váltakoznak hézagos helyekkel, másutt egyenletes az egvedék eloszása stb. s így esetleg találhatunk foltokat vagy sok csoportot, a melynél helyén való a beavatkozás.

Gazdálkodásról lévén szó (nem kísérletezésről vagy növényteni tanulmányozásról stb.) ezután eldöntjük azt, hogy a kihasználandó faanyagból megtérülnek-e az áterdülés költségei vagy sem, mert bár — mint említém — e műveletnek a megmaradó állományban is nyilvántul haszna, de ezt tisztán haszonnak szeretjük tekinteni. Ha számvetésünk veszteséget mutat, akkor odázzuk el a munkát jobb időkre.

Tekintsünk meg ezután egy ugyancsak záródott, közepes korú állományt, a melynél meg azt fogjuk tapasztalni, hogy az áterdülésnek már hamarabb kellett volna megtörténnie, mert itt a fák már ugyancsak szorulnak, nyugrág, koronájuk kicsi. Itt — tartva a közmondást, hogy »jobb későn, mint soha« — segítsünk az állományon s erdőljük át. Bátran ki lehet mondani, hogy nincsen olyan közepes korú faállomány, a mely — ha még nem volt — nem sóvárogna az áterdülést, ha tel-

jes egészében nem is, de foltanként, csoportonként bizonyosan.

A leirtak szerint eljárva és gondolkodva meg lehet állapítani, hogy valamely kérdéses faállomány (egész teljességében, vagy pedig csak részleteiben) érett-e már az áterdülésre s ha igenlő elhatározásunkat pénzbeli eredmény is támogatja, akkor vonakodás nélkül engedjük be az erdőbe a fejszét, mert nem olyan »örögi mesterség« az áterdülés sem, hogy kellő körültekintéssel el ne végezhetnénk jól, ha soha sem láttuk is.

Az áterdülés alá vett erdőrészben — mint mondtam — előre jelöljük ki a kivágandó fákat, a minél a következőket tartjuk szem előtt:

1. Ha a munkába vett faállomány széle egyszerűen erdőszele, azt érintetlenül (védőkőpenynek a szél stb. ellen) hagyjuk.

2. Beljebb menve ne akarjuk az állományt a meddig látunk, mind szemlélet és bírálat alá venni, hanem nézzük meg figyelmesen mindég csak a közvetlen közelünkben levő fák koronáját s ezek közül kiválasztva az erdő mennezetének alkotásában résztvevő legjobb fejlődésűeket, a többit kijelöljük kivágásra úgy, hogy a megmaradók koronája lehetőleg körös-körül teljesen szabadon legyen, de másrészt olyan nagy rést ne üssünk az erdő mennezetében, a melyben egy fának a koronája (természetesen olyan fáé, mint a minők állva maradnak) beférne.

3. A meghagyásra kiválasztott fákat tetőtől-talpig megvizsgáljuk s a melyeknek törzse valami betegség vagy hibás fejlődés miatt kifogás alá esik, a helyett — ha van — más, jobb reményre jogosító egyedet ha-

mindnyájan bóbiskolnak. Igaz, hogy egypár sort írni s úgy kérni fölvilágosítást, egyszerűbb lett volna; de mikor abból a fajtából volt, a melyik inkább ázik hatóság szekerúrton, semhogy hat sort vessen papirosra; mi több, azt előbb kieszélje s meghányja-vesse, hogy mit is kéne írni.

A kis mokánylovak, a melyek erre a kapaszkodós környékre éppen a legjobbak voltak, csakhamar előálltak. Berti úr fölmászott a szekerre; (ilyen sárban jobb volt az, mint a kocsis, mert a lősős alkotmány nem igen dől), beburkolódzott a halinaszűrőbe, a melynek a gallérját a füle fölé húzta; éppen csak sapkás fejebűjba meg torzonbort bajnusa fölött viruló orra volt kint a nagy szűrőből. Katalinnak, hűséges gazdasszonyának, a ki még elég tízről pattant fehérszemély vala, visszamordult valamit, a mit csak ő, meg talán a gazdasszonya értett, s végül ráförmedt a kocsisra: hajszt!

Haladtak a »hegyről« lefelé, s Karvalynak megint úgy rémlett, a hogy ilyen ködös időben máskor is, hogy valami nagy mennyő tőba kell belejutniok, minthogy a dombalja a ködben nem is látszott.

Csak lépésben mehettek, olyan mélyre vágott a kerék, s különben is ezek a »macskák« nem arra valók voltak, hogy ügetőversenyeket nyerjen velők a gazdájok.

Berti hallgatta egy darabig, hogy szólogatja a kocsis

a lovacskákat, egyhangú, elnyújtott ümmögéssel: Bogáárr!... Dereess! meg újra: ... Bogáárr!... Dereess!... s végül is azt cselekedte, a mit a szekéren rendesen szokott, tudniillik elszunnyadt; mi több, valóságosan el is aludt. Mindössze egyszer érzett fel rövid másodperczekre, s ez is szokatlan esemény okozta. A fene ködben szemközt jött rájuk egy alkalmatosság ebben a nagy elhagyottságban, s a kocsis — már mint a másik — nagy csapóállás bízatta a lovait, a melyek ugyancsak fújtak a kapaszkodón, minthogy fölfelé tartottak.

— Vajjon ki lehet az a bolond, — gondolta magában Bertalan, — a megtisztelést a másik utasra értvén, a ki szintén ilyen időben s ilyen úton delektálja magát; de minthogy szépen elhaladtak egymás mellett, sőt már jócskán el is távolodtak egymástól, tehát nem törődött tovább az »eseményvel«, hanem folytatta az alvást ott, a hol elhagyta.

Egyszer aztán végérvényesen megállott vele a szekere, minthogy a Tengelytörő-tanya úri lakása előtt voltak.

Berti úr föltapogatózott három falépesfokon s a sötét ámbitus fala mellett vonult a jól ösmert ajtó felé, a mely a házba nyílt. Onnan éppen kijött valaki lámpással.

Jó arcú, gömbölyded nőszemély volt; fúrge, vidám és egy kissé zajos hajlandóságú, mert a mint meglátta

gyunk meg, még ha gyengébb fejlettségű is s ha nincs, inkább ott hagyjuk a hibás törzset a legközelebbi át-erdőlésig, minthogy a kellőnél nagyobb rést nyissunk a záródásban.

4. Különösen a csoportban levő törzsek megbontására törekedjünk, hézagos helyen pedig hagyjuk lábon a talaj beárnialása és a szomszédos törzsek ágtsztulása érdekében az erdő mennevezete alatt élő, elmaradt fejlődésű fákat is.

5. Elegyes fanemű állományban az értékesebb fa-nemnek kedvezünk, nem tévesztvén szem elől, hogy az elegyes tenyészet ennek is előnyösebb, mintha tisztán csak az a fanem volna.

6. Áterdőlés után az állomány benövi az üttőt hézagokat. Az ismételt átterdőlésnek akkor érkezett el az ideje, ha a fák már kezdenek szorulni s ha már szedhetünk ki annyi fát, a mennyi pénzbőlleg érdemes a kihazarításra.

Ezek betartásával nyugodtan végezhetünk átterdőlést, egy fa kijelölésénél sem feledvén, hogy az nem a kivágandó, hanem a lábon maradó fák érdekében történik s így csakis utóbbiak javára intézendő.

A dámvadak és vadsertések járványos betegsége.

Magam is több éven keresztül sűrű erdőségek által körülövezett vidéken lakva és szolgálatot téve, sűrűn fordultam meg erdészek házánál, egy-egy éjjelre meg is pihenve vendégszerető körükben.

Sok mindenről esett szó ilyenkor, ki-ki beszélt szakmájáról, érdekesebb észleleteiről és csodálatosképen

megesett, hogy az erdészeti és állatorvosi tudomány néha közös érdekekben találkoztak egymással.

Nem egy ízben győződtem meg arról, — mióta e lapok hasábjait néha-néha felkeresem közleményeim-mel — hogy e lap tisztelt olvasói nagy érdeklődéssel viselkednek az állatgyógyászati kérdések iránt és ezeket a dolgokat szívesen tanulmányozgatják. Ez a rám nézve örömteljes jelenség sarkal arra, hogy ezuttal is az erdészeket különösen érdeklő dologról mondjak el egyet-mást, a mit adandó alkalommal haszonnal fordíthatnak szolgálatuk ellátására.

Nem ritka jelenség az, hogy a dámvadak és a vadsertések között járványosan lép fel egy betegség, mely rendszeren nyolcz napi lefolyás alatt tömegesebb kárt okoz, az elhullások révén megesis, hogy egész falkái e vadaknak pusztulnak el. de magyarázatát e pusztulásnak senki sem tudja adni, rendszerint a járványt lépfenének minősítik, pedig az attól nagyon távol áll.

Ez a járvány nem más, mint a dámvadak, vadsertések és szarvasmarhák vérömléses septicémiája vagy a feltalálója után elnevezve a *Bollinger-féle* járvány. Ez a betegség nemcsak azért bir fontossággal az erdész emberekre, mert a gondjaikra bízott vadban okoz tömeges elhullást, hanem azért is, mert ezt a betegséget saját tehene is megkaphatja és abban el is pusztulhat.

A betegséget először *Bollinger* tudós fedezte fel 1878-ban, München tájékán észlelte annak fellépését szarvasokon és vaddisznókon. Ebben az időtájban Münchenben a vadas kertben nem kevesebb mint 153 dámvad és 294 vaddisznó hullott el. 1887-ben Bajorországban a bindlachi kerületben 100-nál több, 1874-ben Poroszországban 2000-en felüli nemes vad pusztult el.

a nagy szűrt, a sapka tetejét s a vörös orrot, elsikította magát:

— Jézusnak szent lelke! hát magok visszajöttek?

Karvaly szénytította magán a szűrt.

— Kikről beszél maga, Bözse szentem.

Bözse asszony odatarotta a lámpást a vendég mögé.

— De iszen az én gazdám nincsen itt... Hát nem találkoztak?!

A vendég nagyot nézett.

— Hol találkoztunk volna?

— Jaj-jaj, — sipította Bözse, — iszen az urunk odament magához.

— Szépen vagyunk, — álmélkodott Berti s a homlokára csapott. — Akkor hát ő volt az a — bolond.

Ezt ugyan nem egészen vidékes Bözse asszony, de minthogy természetében volt a vidámság, tehát harsogva kacagott:

— Maguk elmentek egymás mellett! na, lesz káromkodás odafent! Hahaha!

A káromkodásra ugyan idelent se sokat kellett várnia, mert Karvaly már rákézdté; de hirtelen abbahagyta csettán arczán, s az arca közepén pajzánkodó gödröcskén. Lecsillapodott. Indult be a házba.

— No hát, én itt vagyok. Most már megtörtént. Csak lesz esze annak a Ferinek, hogy ha megérti a dolgot, visszafordul. Ő neki sokkal könnyebb. Most ő jön lefelé.

Bözse ott kacarászott folyvást mögötte, miközben bevonultak. A csodálkozástól nem tudott hova lenni. De azért nem feledte el, hogy ő a ház lelke s hogy itt most váratlan vendég van, a kiről gondoskodni illik.

— No, ténsúr, akkor csak szálljon meg minálunk. A gazdám is csak ezt teszi maguknál. Azok meg ott várják vissza magát, fogadni mernék rá. Katalinkát meg is cízrógatja az én hunczut gazdám, tudom! — (S nagyot kacagott az ötletének.)

Bertalan ellenben erre a hamiskodásra elkomolyodott, pedig már éppen bizsergést érzett az ujjaiában, hogy csipjen egyet a Bözse mosolygós gödröcskéje táján. De mintha ezzel föl is szabadítaná a gonosz sorsot minden viszonzásra, megtorlásra, úgy érezte. Hátha az a léhűtő Feri csakugyan visszaél az ő távollétével? kitelik a bitangtól! (Hogy vajjon Katalinkától mi telik ki, arról gondolkodni eszébe sem jutott.)

Bement az irodába, a hol Feri tulajdonképen állandóan lakott. Itt szokta végezni, a mi dolga akadt. Ilyen őszi időben itt már rendszeren fűtöttek. Most is jó meleg volt.

A betegséget egy bacillus idézi elő a Bacillus bovisepticusnak egy variatása.

A betegség iránt legfogékonyabbak a dämvadak és a vadsertések, de ugyancsak fertőző az a szarvasmarhára és házi sertésre is. Volt eset rá Olaszországban, hogy szamarak is megkapták e betegséget.

Az állatok a fertőzés esiráját leginkább a táplálék útján szedik fel és a fertőzés legtöbbször a bélesatornán át történik, azonban fertőzhetőik az állatok a bőr sebei keresztül vagy ha a szájban vannak sebések, ez azonban a ritkább eset. Egyesek azt is tapasztalták, hogy szunyogcsipések útján is jelentkezik a betegség.

Leginkább észlelték a betegséget oly erdősegekben, a melyeknek talaja túl vizenyős, nedves, iszapos és ilyen helyen rendszerint az ivóvízzel történik a fertőzés, leginkább tavasszal a lágy meleg időben.

Maguk a megbetegedett állatok úgy fertőzhetnek egyéb állatokat, hogy vagy vérükkel vagy bélsarakkal, mely rendszerint véres szokott lenni, fertőznek meg más állatokat. Különösen a vér az, a mely ilyenkor igen bőségesen tartalmazza a ragáj anyagot.

A betegség az élő állaton külső, jól észrevehető tünetekben jelentkezik. Az állatok hőmérséklete nagyon magasra száll; így pl. szarvasmarhákön többszörös mérésekkel megállapították, hogy a lúz 42° C° érhet el. Az állatok érverése szapora; lépés gyorsított, az állatok igen bágadtak, már a szőrök is eltérést mutat, a mennyiben szőrzetük igen borzalt, sőt nem ritkán egyes testfájkon erős izomremegés is látható. Megszűnik természetesen ezzel kapcsolatosan az étvágy és a kérdőzés is, de meg teheneked a tejelválasztás is. A bélsár is erős eltérést mutat, a mennyiben előbb sötétbarna, ke-

mény, később pedig véres hasmenéssé alakul át, a melyben nem ritkán fonálszerű fehér csafatok láthatók. Ugyancsak mutatkozik orrvérzés is az esetben, ha a bántalom a tüdőkre is átterjed.

A betegségnek két alakja ismeretes. Vagy a bőrön mutatkoznak elváltozások, a fej, a torok, a gége, a nyelv és a bőr dagadnak meg, kezdődhetik a bántalom valamelyik végtagon és innen halad felfelé. Ilyen esetben a bőr nagyon feszült, dagadt, fájdalmas, valamint a többi beteg táj is. A szemekből erős könnyezés látható, a szemhéjak dagadtak. Az állatok a fej betegsége esetén nehezen nyelnek, nehezen lélegeznek és inni is alig tudnak, szájuk nagyon nyálzik, a nyelv pedig annyira megdagad s deszkakeményvégvé lesz, hogy a szájból feloldalt kilóg.

Legtöbbször a bántalom eme alakjánál fulladás következtében elhullanak, a mit előmozdít a végkimerülés is.

A betegség másik alakjánál a bántalom főleg a tüdőkre szorítkozik, ezt azonban rendszerint, ha nem súlyos mérvű, ki is heverhetik.

Általában azonban a tapasztalás azt bizonyítja, hogy a betegek 85—95 % - a el szokott hullani e betegségben.

Védekezés vajmi nehezen tudunk, főleg ha vadon élő állatokról van szó. Ott a legürögesebb teendőnk a hullákat és váladékok elgetetni, a helyet fertőtleníteni és a fertőzés esiráját előltni. Szarvasmarháánál az állatot nedves helyről magasabban fekvő jó szellős helyre kell vezetni és állatorvosilag kezeltni.

Mivel legjobban a beteg és elhullott vadak terjesztik a bajt, úgy erdész embernek ha ilyen beteget vagy hullát talál, ártalmatlanná kell tennie, mert a vadállo-

Rádásul harapni lehetett a vastag pipafüstöt. A Bözse asszony lámpája olyan szomorkásan pislogott ebben az alvilági füstben, hogy úgy látszott, mintha fátyol volna eleje terítve.

— No hát, csak tesszen rágyujtani; mulasson, a míg meg nem jön a gazdám. Aztán én meg elméek vacsorát főzni. Mit szeret? Különbén majd tudom én. Csak bort hadd hozok addig is. Van ám jó. Új hordót esapoltunk. Finomat!

Csetintett a nyelvélv s kaesintott. Bertalan megint megkisértette az uja hegye; de hazagondolt és túrtöztette magát. Valaki mintha azt súgta volna neki: «szemet szemért, fogat fogért»; alig mert hát rápillantani Bözsire, pedig az kétszer-háromszor is elmondta: «megyek már, megyek...» a nélkül, hogy igazán ment volna.

Szinto megkönnyebbült Bertalan úr, a mikor végre csakugyan maga maradt. Ledobta a szűrt meg a kuesmát; megfésülködött a tiz újjával; szétsimitotta torzonborz bajuszát és előkeresett egy pipát, az ő rendes vendégpipáját, a melyre rágyujtson. A dohányos doboz ott volt az asztalon, abból a pipát lassan, szakértelemmel megtömté. De e közben folyvást kifelé fülelt, hallgatózott. Nem hall-e valamit vagy valakit; kocsiször-

gést, nyekergést, löprúszkölést, kocsiskáromkodást s több efféléket, a minek megörülhetett volna.

Bizony semmit nem hallott, csak az nem, hogy mintha eső vedresné halkan az ablakot. Ha pedig eső lett a ködből, akkor igazán inkább fölakasztja magát az a mihaszna Feri, semhogy visszafelé is ázzék; ennyire ismerte már a kedves barátját.

Leült a nagy karosszékebe, de az alacsony volt neki; fölkelte és sétálni kezdett le s föl. A közben pipázott; fujta a füstöt, mintha fizették volna érte. Tündődött, tanakodott. Vajjon visszajön-e Feri? Ha jön, akkor már útban is van. Akkor félóra alatt itt lesz. Ha nem lesz, akkor nem is jön. Akkor szent, hogy ő is úgy okoskodik: «hátha az a mihaszna Karvaly majd csak haza kerül? És ha nem kerül: akkor is itt van Katalina...»

Hm, hm! Tán legjobb is lenne befogatni, menni. De most már teljesen sötét van; éjszaka van; a vízmossások közt föl lehet fordulni. Még baj nélkül is legálabb egy óráig vergődik fölfele. Bolondság lenne, nagy bolondság, ...

— Itt maradok, itt én! — biztatja magát és körültekint; azt keresi, hol hál majd; van ugyan vendégszoba, de az fütetlen, fagyos; megbiztosabb a Feri ágya; az nyilván ott van a benyilóban.

mányon kívül saját háziállatai egészségét is veszélyezteti, ha nem jár el kellő körültekintéssel.

Dr. Kukuljevič József.

Egy hasznos rovarpusztító szárnyas meghonosításáról.

Irta: Gy. Gy. K.

Erdőink-mezőinkre oly hasznos éneklő szárnyasaink védelme soha eléggé gyakran nem hangsúlyozható még azok előtt sem, a kik rendszeres óvásban és gondozásban részesítik a szárnyasvilágot; — nem pedig azért, mert a rovarirtó hasznos szárnyasvilág temérőke ellensége mellett, soha el nem érhetjük éneklőinknél azt az állományt, a melyre a «túlzaporaságot» rámondhatnók. Az az igyekezet tehát, a melyvel erdőink, berkeink, kertjeink oltalma érdekében, az éneklők meglévő állományát védjük, ujakat betelepítünk, azokat meghonosítjuk, soha kárba nem vesző, sőt dicsérendő fáradozásnak tekinthető.

A szembeötölően hasznos hajtó rovarpusztító éneklők sorában az első helyre tehető a seregélyfélék. Ezek közül is a sáskairtó rózsaszín seregély, másként pástornádár, a távol keletről jelentkezik időnként minálunk. Hasznos munkálkodás tekintetében höní szürkeseregélyünkkel s a pástornádárral egyaránt vetekszik aztán az északafrikai partmelleki tartományokban otthonos szép tollazatú atlaszseregély (Lamprotornis chalybeus), a mely hazánkban némi fáradsággal hamar meghonosítható volna.

Az atlaszseregély kedves éneken és szép tollazatán kívül, kétségtelenül megérdemelné azt, hogy kiváló figye-

lem és gondozás tárgyává tegyék, azért a fáradhatlan igyekezetéért, a melyvel a kártekonny rovarvilágot állandóan pusztítja. Afrika rengeteg területén ennél a seregélyfajnál határozottabban rovarpusztítót alig találunk, már pedig Afrika hasznos éneklőinek sorozata ugyancsak dús és változatos.

Az otthonául Észak-Afrikát valló atlaszseregélyvel Afrika legtöbb tájékán, sőt Ázsia enyhébb tájain is gyakrabban találkozhatunk azért. Az ott lakó népek rovarpusztításáért mindenütt kíméletben részesítik. Földrésznünk több tájékán, főként Dél-Franciaországban végzett eredményes honosítási kísérletek szólnak a mellett, hogy betelepítése hazánk erdőseibe, nem volna épen kárba vesztett fáradság.

A közönséges szürke seregélyünkkel nagyságban, alkatban és életmódjában egyaránt egyező atlaszseregély, tollpompájában némileg emlékeztet a díszes paradicsommadárra. Gyönyörűen zománcozott tollazata a háttájon bronzöld; melle égszínkék. Sötétzöld fark- és szárnytollainak vége azurkék. Általában tollazata a kék és zöld színek legváltozatosabb árnyalatait egyesíti magában. A kakas tollazata szindúsabb, élénkebb mint a tojóé, bár a különbség nem oly szembeötölő náluk, mint a szárnyasvilág egyéb képviselőinél.

Az atlaszseregély folyóvizek mentén elterülő erdősegekben tartózkodik legörömbösebb. Kalászásrés idején azért a vetéstől ringó alföldet is gyakorta fölkeresi; mindamellett az enyhébb éghajlatú hegyvidéken is otthon érzi magát. Párja mellett hűségesen kitart s azt soha magára nem hagyja. Úgy a szabadban, mint fogságában, egyéb seregélyronkságához hasonlatosan, szembeötölően élénk, vidorkedvű szárnyasfaj marad.

Éppen jön Bözse asszony és hozza a bort.

— Hallja-e, Bözse szentem, hol szokott Feri hálni?

Bözse megbotlik, s abba belepirul; szinte lecsapa a borosüveget az asztalra, hogy csakúgy tánczol mellette a pohár.

— Hát hol... hol! Jobb lesz, tesszen inni; ehun a jó bor, ni. A vacsora is kész lesz nemsokára. (Kipördül.)

Berti újra sétál és tűnődik. Esik-e még? Mintha már nem is esnék. Vajjon jön-e Feri? Ha nem jön, meg is ütheti akkor a...

Nem fejezi be. Nagyot kiált:

— Még sem maradok, nem én!

Bözse asszony ijedten nyit be.

— Szent Isten, mi baja?

Bertalan nem szól, csak kapkodja magára, a mit levetett volt. Bözse csakhamar nem lát egyebet belőle, mint torzonborz bajusztát meg az orrát.

— Hát el tetszik menni? Ejnye, ejnye!

— El én; fogasson! Álljon elő a kocsisom, de mindjárt.

Megförténik, és Berti fölhasználódik az alkalmatos-ságra.

— Vágtass! — kiált a kocsisra. Mire a két mokány meggömbösi a hátát és lépésben dagasztja az istentelen sarat.

Bözse nem tehet róla, — kaczag. Maga sem tudja, miért, csak kaczag. Bertalan attól még dühbe is gurul. De szólaní röstel.

Eltűnnek. Következik a pusztá, odakint. A faszor. A ködös, esős, késő esti tájék. A faszorban tutul a szél. Azontúl még jobban. A csiga nem mászik úgy, mint ez a két gebe. De mikor itt nem lehet másképen. Muszáj itt megint elaludni.

Berti arra riadozik, hogy elhalad mellettük egy szekér s a kocsis dűnnyögve püföli a lovait, a melyek tán még a Paritvásbéli csigáknál is csigábbak.

Mind a ketten sejtik a kocsin ülők, hogy ki lehet az a másik amott; de nem szólnak. Dühösen hallgatnak. Majd, tán még megálljanak itt, esőben, sárban, és örüljenek egymásnak; kezdjék kapaciztatni egymást, vissza, egy kvaterkára.

No még csak ez kellene!

Inkább elfordítják a fejüket; jobban behúzzák a nyakukat, hogy ráfoghassák: iszen semmit sem láttak, semmit sem vettek észre; szunyókáltak. Sőt mélyen aludtak.

Magukban pedig csak egy kívánságuk van.

— Bárcsak már otthon lennék.

Napközben nagyobb csapatokban is fölkeresi a fák és bokrok alját, sőt a szántóföldet is, hogy kénye-kedve szerint bogarászasson ott. Bámulatos alapossággal képes egy-egy tájat mindenféle rovaremmel megfektetni. A legparányibb kukacot is kiböngészi a haraszt alól, hogy közvetlenül felgallyazkodás előtt még alkonyszürkületben is a fák és cserjék minden egyes rügyét, levelét, virágját fenekestül felforgassa egy-egy ott rejtőző bogárért.

Az atlaszserégely röpülése csöndes és nyugodt. Kevésbé gyakorlott vadászszem is észreveheti a simán tovaibben, csillogó tollaztatú hasznos kis szárnyast, s így minden bizonnyal kimélni fogja. Fogságában a hangyatojás és kukaefélén kívül a magnumút is megézi.

Az atlaszserégely egyes madártenyésztő telepekről ma már könnyű szerrel beszerezhető. Hazánk alkalmas éghajlata mellett, az alföldeken s a szelidebb magaslatú hegyvidékek erősegei táján egyaránt meghonosítható volna. Ősz beálltára persze hazánkból is vándorútra kelne, hogy rügyfakasztó tavasszal, társaival együtt megint visszatérjen a vendéglátást nyújtó új otthonukba.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hrebly Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Méhes felállítása és a méhek tavaszi gondozása.

Nem tudjuk eléggé olvasóink figyelmébe ajánlani a méhészettel való foglalkozást, mert ebből — erkölcsileg nemestül hatása mellett — igen szép anyagi haszonra is tehetnek szert. A méhészkedés aránylag igen csekély befektetéssel kíván s az azt szorgalommal, értelemmel, odaadással műveljük, anyagilag is gyarapodni fogunk, a mi bizony mindnyájunkra ránk fér. Annyi szabad idővel mindnyájan rendelkezünk, a mennyit a méhekkel való foglalkozás megkíván s azt a kis munkát, a mit a méheknek szentelünk, azok bőségesen visszafizetik. A méhészkedést, különösen ha azzal még sohasem foglalkoztunk, ne kezdjük el nagyban, hanem csak egy-két, legfeljebb három családdal. Ezek nem adnak sok dolgot s így jobban begyakorolhatjuk magunkat a velük való bánásmódba, úgy, hogy mire méhállományunk a természetes szaporulat útján megnövekedik, akkor már tapasztalataink is annyira megerősültek, hogy a nagyobb állománynyal is könnyebben boldogulhatunk. A méhes felállításától a terület hiánya ne riasszon vissza senkit, mert a legkisebb területen is lehet méhest állítani, csak akkora tér legyen, hogy azon a kaptárak, vagy kasok elhelyezhetők legyenek. Minthogy azonban olvasóink legnagyobb része olyan helyzetben van, hogy a méhes felállításához szükséges terület bőven áll rendelkezésére, azért jó, ha a méhes helyének kijelölésénél a következő általános szabályokat szem előtt tartja:

A méhes lehetőleg nyugodt, esendes és főleg szélmentes helyen állítandó fel, mert a zaj és a láрма a méheket munkájukban zavarja, a szeles, léghuzamos fekvés pedig minden időszakban, de különösen tavasszal nagyon káros a méhekre; bármilyen erős és népes

is a méhes család, az nem fog szépen fejlődni, ha a dolgozó méheket a tavaszi zord szelek a kaptárból, vagy kasból való ki- és beröpülésnél hátráltatják; a rosszul elhelyezett méhesnél nagyon sok méh pusztul el azáltal, hogy a szél a méheket elsodorja, vagy a földre nyomja; ilyenkor gyakran előfordul, hogy még a népes törzsek is — különösen ha gyakori és erős szelek vannak — összes dolgozóikat elvesztik; míg viszont kedvező helyen levő aránylag gyenge családok is szépen fejlődnek. A méhes helyének azonban kivétel nélkül is kell lennie; nedves, posványos területen a méhek nem fejlődnek, mert a kaptárokban csakhamar kívül is, belül is penész képződik, a mi esetleg az egész családot elpusztíthatja, de legalább is szenvedővé, beteggé teszi. Ha mégis más hely hiányában kénytelenek vagyunk a méhest nedves, nyirkos területen felállítani, úgy nemcsak a kaptárak, vagy kasok alatti területet, de az egész méhes környékét is töltjük fel jó vastagon kavicssal.

Téves az az általános elterjedt nézet, hogy a méhest napos helyen kell felállítani. A méhek akkor is jól fejlődnek — feltéve, ha az előbbi követelményeknek eleget tétünk — ha lakásukat a nap egyáltalán nem éri. Ezt legjobban a vadméhek igazolják, a melyek a legsűrűbb erdőben tanyáznak, a hol a nap sohasem éri őket. Mindenesetre azonban legjobban, ha a röplyuk kelet, vagy délkelet felé néz, de a mellett minél árnyékosabb helyen áll a méhes, annál jobb. Nyári időben a röplyukra tűző forró napsugarak a méheket el is pusztíthatják s nem egy méhesalád ment már e miatt tönkre. A ki valamely oknál fogva kénytelen a kaptárakat úgy elhelyezni, hogy azok röplyuka dél felé nézzen, az ültessen a méhes elé bokrokat és fákat, hogy azok a méhest beárnyékolják. A déli táj felé néző kaptárak méhei, ha nem árnyékoljuk be őket, nyáron a nap legmelegebb szakában, t. i. délelőtt 11 órától délután három óráig nem dolgoznak, hanem a kaptárak körül tehetetlenül hevernek, míg a más égtáj felé néző kaptárak méhei éppen ebben az időben hordanak a legszorgalmasabban. De nemcsak a forró nyári napsugár, hanem a tavaszi nap is káros a délre néző kaptárakra, mert az odatűző meleg nap kicsalja a kaptárból a méheket s kint a még hideg levegő tömegesen elpusztulnak.

A ki közelről vásárol méheket, az még most, az első kirepülés előtt szállítsa háza méhéit, mert különben azok régi, megszokott helyükre visszarepülnek.

A ki már foglalkozik méhészettel, az gondoljon arra, hogy február vége felé rendszerint már olyan idő szokott lenni, a mikor a méheket a tavaszi tisztuló röpülésre, tudniillik a bélsár kiürítésére ki lehet engedni. Ha a méheket a tisztuló röpülésre nem engednénk ki, akkor a végbeleikben meggyűlt ürülékkel, nem bírva azt tovább visszatartani, egymást, a lépeket s az egész kaptár belsejét bepiszkítanak. Ezért, ha előreláthatólag szép időre van kilátásunk, távolítsunk el a méhes és a kaptárak körül mindent, a mi a méheket a kiröpülésben akadályozná s azonkívül a röplyukat a benne netán található elhullott méhéktől is tisztogassuk ki. Ha a

méhek rendben vannak, úgy a tisztuló röpülésre nem szabad őket ösztönözni; ha azonban a bélsárt már a kaptárban kiürítették, a mit a kellemetlen szagról és a méhek folytonos nyugtalankodásáról vehetünk észre, akkor ösztönözni kell őket alkalmas meleg időben a tisztuló kiröpülésre, a mit úgy eszközölünk, hogy a kaptárt megkopogtatjuk, vagy pedig a röplyuknál többször erősen belehölünk a kaptárba.

Ha a tisztuló kiröpülés után a méhek szokatlan viselkedést mutatnak, úgy várjunk meg egy szép meleg napot s egyesítsük ezt a családot egy rendes anyás családdal, mert az ilyen törzs, ha egyébként minden rendben van, elanyátlanodott. Kaptárakban az egyesítést, hogy a méhek verekedését elkerüljük, akként eszközöljük, hogy az anyaméhes családtól 2—3 nappal az egyesítés előtt az anyát elvesszük; az egyesítés előtti nap este, mind a két családnak, de legalább is az anyátlannak folyékony mézet adunk enni. Másnap — természetesen meleg időjárás mellett — az egyik kaptárból kivesszük egy lépet, méhekkel együtt, s azt a keretbakra felakasztjuk; e mellé egy másik lépet akasztunk a másik kaptárból, azután megint az elsőből és így tovább felváltva hol az egyikből, hol a másikból, mindig körülbelül 2—2 cm-nyire egymástól. Ezután 10 perez múlva összetoljuk a kereteket a rendes távolságra, újabb 10 perez múlva pedig beakasztjuk azokat az egyik kaptárba, még pedig ugyanabban a sorrendben, a melyen a keretbakon lógtak. Az anyát még egyelőre zárva kell tartani, de 24 óra múlva már ki lehet engedni.

Ha pedig közönséges kúpkast akarunk egy másik kassal egyesíteni, akkor az anyátlan kást az est beálltával felfordítjuk, vagyis csücsőre állítjuk s a lépekre higitott mézet, vagy cukros vizet hintünk; erre azután ráborítjuk a szomszédos kast: Éjjel az anyátlan méhek felszívják a mézet s felviszik a felső kasba, mert természeti ösztönüknél fogva a mézet mindig fölfelé viszik. Mivel pedig mézet visznek, a felső kas népe örömmel fogadja őket, sőt maguk is lemennek és segítenek a mézhordásban. Másnap az alsó kast el lehet távolítani s belőle a lépet ki lehet szedni, a felső kast pedig eredeti helyére vissza kell állítani.

Ha tartalékos anyával rendelkezünk, akkor nem kell a családokat okvetlenül egyesíteni, mert az elanyátlanodott család szívesen fogadja az új anyát is; biztonság kedvéért azonban jó az anyát szoktatásban adni az árva népnek.

Ha a tisztuló kiröpülés után a levegő hőmérséklete árnyékban 10—12 Reaumur-fok melegeget mutat, úgy a kasok és a kaptárak fenekén összegyűlt elhullott méheket és egyéb törmelékét ki kell seperni.

Februárban azok a törzsek, a melyek elég melegek, fiasítanak s azért a költés megkezdése előtt ügyeljünk arra, hogy a kaptárak melegen maradjanak, mert különben a fiasítás meghül. Hogy a költés fennakadás nélkül menjen végbe, gondoskodjunk a méhek bőséges táplálásáról s arról, hogy a méhek háborítva, zavarva ne legyenek, valamint hogy elegendő víz álljon rendelkezésükre. A fiatal költés felnevelése zord időjárás mellett

a vízfordó méheknek gyakran életébe kerül, mert a költés táplálékának elkészítéséhez szükséges vizet néha messziről kell hordanoki. Ezért a gondos méhészt segítségükre siet s az itatóköszülékeket megtölti, vagy pedig egy kis szivacsot főtt, langyos vízbe márt s azt kissé kinyomva a röplyukon keresztül a fenéknek mintegy a közepéig bedugja.

A méhek itatása zord időjárás mellett legzselészerűbben a röplyukon keresztül történik, vagy ha másfajta itatóköszülékkel vannak a kaptárak felszerelve, úgy felülről. Az itatásnál azonban ügyeljünk arra, hogy csak langyos vizet adjunk a méheknek, a felülről való itatásnál pedig még arra is, hogy minél kevesebb meleget engedjünk ki a kaptárból.

Beteges jelenségek a méhekénél, a melyek szigorú tél után és rosszul kitelelt törzseknel rendszerint észlelhetők, arra intenek, hogy a törzsnek valamilyen baja van. Ilyenkor melegeit betakarások és langyos mézzel való etetés utáni néhányzori kiröpülés rendszerint meggyógyítja a betegséget.

A ki egy kaptárt, vagy kast máshol akar elhelyezni, az még az első tisztuló kiröpülés előtt tegye ezt; az első kiröpülés után már legfeljebb csak jelentéktelen jobbra vagy balra való eltolást szabad végezni.

Ügyeljünk arra is, hogy az első tisztító kiröpülés alkalmával a méhes körül tiszta fehérmű ne legyen felagatva, mert azt a méhek bepiszkítanak. Tanácsos azonkívül tavasszal a méhes körül szalmát hinteni, hogy a hidegtől esetleg megdermedő méhek ne a nedves földre, hanem a szalmára hulljanak; az ilyen megdermedt méheket gondosan össze kell szedni, tenyérben, vagy meleg helyiségben életre kelteni s azután a méhes közelében elereszteni, mire mindegyik a törzséhez vissza fog röplüni.

Szükségesnek tartjuk itt még különösen felbírni a természetbeni lakást élvező kincstári erdészeti alkalmazottak figyelmét arra, hogy abban az esetben, ha egy költségesebb, állandóbb jellegű bódét szándékoznak a méhes részére felállítani, ne mulasztásuk el ezt felettes hivataluknak bejelenteni s erre az engedélyt kikérni, a mely alkalommal egyúttal kérjék azt is, hogy netalán áthelyezésük esetén a bódét, illetve annak alkatrészeit magukkal vihessék, mert tudvalevőleg a természetbeni lakásban eszközölt építkezéseket az azt élvező lakó kötelesek utódjának ott hagyni. Ez természetesen a méhes családokra, kaptárakra, kasokra stb.-re mint ingóságra nem vonatkozik, hanem csupán a méhes elhelyezésére szolgáló állandóbb jellegű szinre, vagy bódéra; de ennek is elejét lehet venni az által, ha annak elszállítására már eleve engedélyt kérünk. (—h.)

Különfélék.

Kinevezések. A m. kir. földművelésügyi miniszter úr Bartha Árpád és Imre Lajos m. kir. főerdőőröket a besztecerzei m. kir. erdőgazgatósághoz m. kir. irodaségdtiszttekké nevezte ki.

Köszönetnyilvánítás. A pilismaróti m. kir. közalap. erdőgondnoksághoz tartozó erdészeti és vadászati al-tiszti személyzet folyó évi január hó 16-án zártkörű vadászbált rendezett, melynek tiszta jövedelme az erdészeti és vadászati al-tisztek özvegyeinek és árvaiknak segélyezésére fordították.

A segélyezés javára a következő felülfizetések történtek, melyekért a nemesszívű adományozók fogadják ez-után is a rendezők halás köszönetét.

Tirts Rezső m. kir. közalap. főerdész. Mayer Ferencz fakereskedő, Illófszky Antal fakereskedő és Dósay Kálmán gyárvezető, egyenkint 10 kor., Fáy László föld-birtokos és Valkó János m. kir. közalap. erdőaltiszt, egyenkint 4 kor., Ferenczy József m. kir. közalap. fő-erdész, dr. Szilágyi Bertalan körorvos, Müller Lajos szikvizgyáros, Spitzer Mór fakereskedő és Szabó János m. kir. közalap. erdőaltiszt, egyenkint 3 kor., Gosztonyi Tibor földbirtokos, Karcecz Lajos r. kath. plebános, Hegedűs Gyula jegyző, Guggenberger Lajos év. ref. kántortanító, Háhn Izidor fűszerkereskedő és Brigan Mátyás asztalos, egyenkint 2 kor., Hagara Etelka tanítónő, Jäger Juliska postamesternő, Reviczky Gábor szolgabíró, Hollósy Károly év. ref. lelkész, Bakule Károly postamester, Kelemén Ferencz segédjegyző, Rencz János tanító, Raab Adolf kereskedő, Parth Rudolf, Martinovits Dezső borbély, Keller István m. kir. közalap. erdőaltiszt, Róka József m. kir. közalap. erdőaltiszt, Latzkovits Mihály m. kir. közalap. erdőaltiszt, Bartal József kovács és Schaub János vendéglős, egyenkint 1 kor., Ziborszki Lajos cipész és Szikorszky András, egyenkint 40 fill., Róka János 20 fill.

Továbbá halás köszönetüket nyilvánítják a rendezők a táncterem díszítéséhez átengedett tárgyakért is.

Nyugdíjbiztosítások. Tudomásunk szerint az Országos Gazdasági Munkács és Cselédségélypénztárnál a következő nyugdíj-balesetbiztosítások történtek: Udvarhely vármegyéből: Fábján Mózes és Makó Lajos hatósági erdőőrök és Székely Ferencz hatóságai erdőszőlga az I. csoportban; Háromszék vármegyéből: Szurkos István hatóságai erdőőr az I. csoportban 5-szörös tagsággal és Szepes vármegyéből: Ronoskevis Tivadar járási erdőőr az I. csoportban kétszeres tagsággal.

A magyar gólyák. A magyar ornithológiai központnak sikerült madárjelzésével megállapítani a magyar gólyák téli szállását. A múlt nyáron aluminium-karikával ellátott 1200 fiatal gólya közül négyet Dél-Afrikában fogtak el, úgy hogy a tavaly Natálban elfogott öt magyar gólyával együtt megállapítható, hogy gólyáink Délafrikában telelnek. Az újabb négy eset a következő: Az 1415. számú Bogán (Bácsmegye) jelzésű gólyát november 22-én Transvaalban fogták el. A gólya 8100 kilométert tett meg. Az 1432. számú gólyát november 28-án fogták el Natálban, 8300 kilométernyi útát tett meg. A 2504. számú Tokaj jelzésű gólyát december 14-én Basutolandában (8750 kilométert tett meg) és a 2298. számú Réty jelzésű gólyát Orangeban fogták el. 8500 kilométert tett meg.

A madarak életkora. A Färöer-szigeteken az a néphit uralodik, hogy az ember annyit él, mint három ló, a varjú annyit, mint három ember és a holló annyit, mint hét varjú. A legidősebb éneklő madarak, melyeket Bedrstein ismert, voltak: egy 25 éves fülemile, 24 éves pacsirta, 23 éves stígliez és egy 17 éves rigó. Az amsterdami állatkertben most is látható egy 58 éves Gaulker és egy 56 éves kondorkeselyű. A rotterdami-ban egy 45 éves pelikán és a londoni állatkertben nemrég pusztult el egy 40 éves daru. Gurneyen egy fekete gólyát 30 évig és egy ezüstsíralyt 45 évig ápolt. Meade Waldow angol madárnak még nem régen volt egy 71 éves bagolymadara. Ez mindig egészséges volt és hasonlókorú életjárválal mintegy 93 fiatalat neveltek életük során. Dániában 1859-ben egy 200 éves bagoly halt meg a fogságban és legidősebb utódja 69 éves volt. Bajorországban 1728-ban egy halászgémet fogtak el; ennek jobb lábán egy gyűrű volt, ebbe 1668 évszám volt bevésve. A hattúy tudvalevőleg sokáig él. Old Jack, a londoni St. James Park kedvence 72 évig élt. Amsterdam mellett, Alkmarban 1675-ben pusztult el egy szelid hattúy, melynek nyakláncán 1573 évszám volt bevésve. 1887-ben Horn-foknál a «Duchess of Argyla» hajón egy albatroszt fogtak; nyakán egy iránytű volt és ebbe be volt vésve, hogy 1840-ben, az Atlanti óceán közepén a «Columbusz» nevű amerikai hajó legénysége látta el ezen ismertetőjellel.

A sünről. A sün párzásai ideje egy német megfigyelő szerint márczius vége és június eleje között időre esik. A hímek ezen idő alatt rendkívül harsziasak. Indulatos voltaknak tompa morgás és különös dorombolással adnak hallható kifejezést. Olyan formán viselkednek, mint a borz.

A nőstény sün nem mondható hüseges menyecskének, hét hétig viselő és kicsinyeinek száma 3—8 között váltakozik. A kis sümmalacok meztelenül születnek. A hátukon azonban meg van a tüskék kezdete, de olyan lágy állapotban, hogy nem alkalmatlanok. Tenyész-képességüket csak egy év leforgása után érik el. Ősz felé a fiatalok már önállóak lesznek és így téli szállásukat már maguk készíthetik el. Ez rendszeren akkor van, mikor beállott az első fagy.

Téli álma rendkívül mély. Alig lehet ebből felébreszteni. Tűt eset, hogy egy ilyen alvó sünt lefejeztek, hátgerinczét átvágták, mellén szúrták át, mégis órákon, sőt több ideig lehetett a szív működését konstatálni. A sün téli álma rendszeren márcziusig tart. Életideje, kedvező körülmények között, 8—10 évre tehető.

Európa léghajó-flottája 1909. év végén. Ez idő-szerint Németországnak van a legerősebb léghajó-flottája, amennyiben Gross, Zeppelin, Parseval, Schütte, Siemens-Schuckert és Rajna-Vestfáliai rendszerek szerint épült 14 léghajója és 5 repülőgépe van. Franciaország 29 repülőgép, de csak 7 léghajó felett rendelkezik. Oroszországnak 3 léghajója és 6 repülőgépe, — Olaszországnak 3 léghajója és 7 repülőgépe, — Angliának 2 repülő-

gépe és 2 léghajója, — Ausztria-Magyarországnak a Lebandy és Parseval typus szerint épült 2 léghajóján kívül még 4 repülőgépe is van. Spanyolország az Espana léghajóján kívül 3 repülőgép felett rendelkezik. Az összes európai államokban tehát jelenleg együttvéve 32 léghajó és 56 repülőgép áll a hadsereg szolgálatában.

Bizonyíték. Vevő: «Nyugodt lehetek, hogy ebben a kolbászban nincsenek trichinák» (a miből a galandféreg az ember beleben képződik)? — Hentes: «Hogyan kerülhetne ebbe trichina, mikor látja, hogy mind a két vége be van kötve!»

Ellenkező hatás. Sörivő: «Az előbb ez a pinczér méregmentes sört hozott, most meg méregmentes zivart ad, aztán az ember ne guruljon méregbe!»

Hivatalos közlemények.

12.171. szám
L.B.I.

Valamennyi m. kir. kincstári erdőhatóságnak.

(«Az Erdő» című lap kezelése ügyében.)

Hivatali elődömnök 22,653/1907. és 105,085/1907. sz. alatt kiadott rendeletei kapcsán utasítom a kincstári erdőhatóságot, miszerint intézkedjék az iránt, hogy az altisztek a nekik kincstári költségen járó «Az Erdő» című szaklapot leltárlag kezeljék, s a kincstári erdőhatóság által beköthető évfolyamokat, mint leltári tárgyakat megőrizték.

Felhívom továbbá a kincstári erdőhatóságot, hogy a kerületében történő erdői kinevezéseket, előléptetéseket, s áthelyezéseket *ingyenes* közlés végett «Az Erdő» szerkesztőségével cseml-estere tudassa.

Budapest, 1910. évi február hó 3-án.

A miniszter megbízásából:

Tomcsányi
ministeri tanácsos.

Szerkesztői üzenetek.

T. I. Földpincze építéséhez mindenesetre legalkalmasabb a tölglya; de ha ezt nem tud szerezni, úgy az akác is jó, mely tartósság tekintetében néha a tölgyet megközelelti. Ha azonban fenőtt kénytelen használni, úgy a jelzett ceflra legjobb a gyantadús, keskeny égvyrúrsi erdei fenyő, aztán a fekete- és veres-fenyő. Elég tartós a jegenyefenyő is, különösen ha a pincze nem nagyon nedves és eléggé szellős és léghuzamos, a mi különben a benne elhelyezendő anyagok tartóssága érdekében is kívánatos. Tartósabbá teheti a fát — eltekintve a különleges berendezéseket igénylő telftéstől — ha a kérégtől meghátott s esetleg megbárdolt oszlopokat valamilyen kátrányalajjal jól bekeni; ez azonban kissé költséges lévén, azt ajánljuk, hogy forró Avenarius-féle karbolineummal (ez a sokféle karbolineum közt a legjobb) 2-3-szor az oszlopokat jól kenje be s ha megszáradtak, használja fel az építkezésnél. Ily módon a jegenyefenyő is eltart 12—14 évig, sőt szárazabb, szellős helyen hosszabb ideig is. Még egyszerűbb eljárás az, ha a kiszáradt faanyagot jól bemeszei és aztán építi be; ez is emeli némileg a fa tartósságát.

M. L. A múlt évi őszén Buda pesten megtartott erdői szak-

vizsgán 25 vizsgázó jelentkezett, kik közül a szakvizsgát I kintőn, 3 jó és 15 elégséges eredménytel tette le, 6 pedig nem nyert képesítést. A feladott kérdéseket nem tudjuk.

F. V. Ha Őn most újból berukkol katonának, úgy katonai szolgálatának első két hónapja alatt ismét megkapja összes járandóságait. Egyébiránt olvassa el lapunk ez évi február 1-ső számában «A nyugdíjba beszámítható szolgálati időről és a tényleges katonai szolgálatról» közölt cikkünket, ott mindenre, a mit kérdezett, részletes útbaigazítást talál.

Gr. W. urad. Erd. Az Őn erdőreai a védelmiúkra bizott vadász-területen — a irtóhatártól mintegy 2000 méternyi távolságban — hajtó kopókat lölettek. Másnap a kopók gazdái töltött fegyverekkel s hangos kiáltással a kutyák keresésére indultak s ez alkalommal az Őn erdőgondnokját is bejárták, míg a meglőtt kutyákat megtalálták. Első kérdésére, hogy az erdőőrök jogosítva voltak-e a kopókat lelőni, az 1883. évi XX. t.-cz. 14. §-ának figyelmeztetésén kívül utalunk a m. kir. Curia 3551/1892., 12,479/1899., 1091/1899., 6262/1885 és 5426/1906. számú határozataira, melyek azt igazolják, hogy az erdőőröknek nemcsak joguk de kötelességük volt jelen esetben a kutyákat megsemmisíteni.

A mi pedig kérdésének második részét illeti, kevés reményt nyújthatunk Önnek arra, hogy a kutyák tulajdonosai azért, mert az Őn területén töltött fegyverrel jártak, jögerős ítélettel elmarasztalhatók legyenek, mert a töltött fegyvernek idegen vadászterületen való viselése az 1883. évi XX. t.-cz. 26. §-ába ütközés kibégítés tényálladékat rendszerint csak az esetben képezi, ha a vadászat szándéka forog fenn. A jelen esetben pedig nyilvánvaló, hogy a kutyák tulajdonosai kizárólag a kutyák keresésének s nem orvadászat céljából léptek az Őn területére. Végre azon körülmény, hogy ez alkalommal hangos kiáltással jártak be az Őn erdejét, nézetünk szerint épen nem minősíthető töltött cselekménynek.

E. M. Az I. osztályú kincstári erdőzeti altisztek fizetése évi 1000, 1100, 1200 és 1300 korona, a II. osztályú altisztek fizetése pedig évi 700, 800, 900 és 1000 korona. A fizetések 5—5 évenként emelkednek.

F. A. Mintán Sz. városnál teljesített szolgálat a törvényhatósági szolgálat, emnélfogva az a nyugdíjba valószínűleg nem fog beszámíthatni. Akkor, mikor majd nyugdíjba fog menni, kérje meg a szolgálatnak a beszámíthatását.

O. L. 1. Az állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél alkalmazott járási erdőőrök felárú vasuti jegy váltására jogosító igazolványra nem tarthatnak igényt, mert ők nem törvényhatósági, se nem állami alkalmazottak, hanem a birtokosok által fizetett magán alkalmazottak. — 2. Az «Erdészeti Újság» úgy látszik már megszűnt; biztosan azonban mi sem tudjuk.

Többeknek. Több kérdésre helyszűke miatt lapunk legközelebbi számában fogunk válaszolni.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi január hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földműv. min. 4-80, Breznóbánya város 12—, Budapest főváros 20—, Brassó város 12—, Frigyes főhercegi urad. 28-80, Gyergyóbtölgyesi erdőgond. 16—, Kolozsvári erdőg. 354—, Nagybányai főerdőhiv. 148—, Osztrák államvasut. tsg. 68—, Pécs város 10-80, Rimabozsói erdőhiv. 16—, Selmeci főiskola 3-60, Br. Bánffy család urad. 50—, Veszprémi püsp. 20—, Zsarnóczi erdőhiv. 240—, Zágrábi erdőg. 20—, Nógrádszényi urad. erdőfelügy. 6—, Bástyaházai erdőhivatal 300—, Kolozsvári erdőg. hd. 24-45, Lippai főerdőhivatal 364—, Fogaras vm. 108—, Orsovai erdőhiv. 140—, Besztercebányai erdőg. 384—, Ungvári főerdőhiv. 196—, Antaletzi urad. hd. 12-80, Bellatinai urad. 12—, Brassói adóhiv. hd. 19-55, Gf. Breuner örök. hd. 44-20, Fehéretemplomi erdőgond. 20—, Nádasladányi urad. 16—, Schoppenhauser János és tsai. 6—, Tatai főerdőhiv. 32—, Kistapolcsányi flgi erdőhiv. 28—, Olcsowchey L. hd. 5—, Eperjesi adóhiv. 39-60, Kleizsl Gyula 5-95, Liptóvári főerdőhiv. 296—, Lugosi erdőg. 323-40, Segesvári adóhiv. 76—, Vinkovezi főerdőhiv. 48—,

M.-Szigeti erdőig. 392—, N.-Köveresi erdőgond. 20—, Blockner

J. h. 3-64, Gf. Esterházy Ferencz erd. hiv. 20—.

1 koronát fizettek: Glavan Lajos, Berindán Vilmos, Csomán István, Kacsanovszky József, Kaszap Lajos, Szakál Pál, Szász Gábor, Bohuniczky Kálmán, Horváth József, Kiss Dénes, Lakatos Béla, Pelenczey József, Széles Gábor, Kovács Miklós, Huszágh Adol, Vajai József, Horváth András, Ketrineszky Miklós, Márta Sebők, Torma István, Raeszkó János, Berényi Rezső, Czere Sándor, Keesmár Ferencz, Voin Mihály, Albert János, Róza János, Szikorszky Jenő, Miskovits Péter, Gressó Lajos, Helf János, Hunyadi János, Polacek János.

2 koronát fizettek: Cservenka Márton, Dénes József, Farkas Károly, Kaiser János, Kovács György, Lukács János, Parna János, Puska Pál, Simon Ferencz, Sütő Lajos, Szalkai József, Takács János, Tibori János, Zier Árpád, Balogh Ferencz, Bálint Áron, Békó Albert, Belyák Pál, Bencze Vince, Braunsteiner Gyula, Buri József, Csergő József, Czizá Miksa, Deák Ferencz, Evotovic Dániel, Fejes István, Ferenczi Pál, Fuchs Pál, Gudász Péter, Hermanek Sándor, Hidvéghi György, Holler Ferencz, Kiss Ferencz, Kocsis Lajos, Kovács Mihály, Ladányi Frigyes, Méhes Ágoston, Mihály Ferencz, Molnár Orbán, Motz István, Orovičan Elek, Pál János, Pasztorek Antal, Pózna Rezső, Románi Géza, Schleer János, Szalay Lajos, Wunder Lajos, Briza Bohumil, Boldizsár András, Ifj. Csokleria György, Droppa József, Grautner György, Granzer Jenő, Hurdu György, Hodi Meuyhért, Haizler Károly, Kuliss Győző, Kósa Ferencz, Kattra István, Matkovics Vilmos, Prie János, Szullik Frigyes, Szilágyi Palkó János, F. Szabó Mihály, Szabó Lajos, Sorbán Károly, Gere Antal, Keresztély Ferencz, Ongert Márton, Vaszil László, Bárdos János, Horváth János, Horváth József, Juhász Mihály, Mócnos Ferencz, Farkas Géza, Berta István, Halbaksz Andor, Nezei György, Kozák Tivadár, Mazur János, Bangócs János, Fassanec Pál, Pálóvits János, Bányó Sándor, Harbás György, Stefuovszky István, Virlics Gyula, Csiszkó Jakab, Farkeszy Vince, Hagovszky József, Lehoczky István, Papp János, Todoreszk Atyim, Varga Gábor, Valter András, Winter Gusztáv, Keeszkó László, Ujvári Sándor, Bezeda János, Ziegelhoffer Arnold, Hollósi István, Merreider István, Kiss Imre, Kóczé János, Pálfi Rudolf, Vjaszdy Károly, Mojer József, Naszladi Sándor, Német József, Pusztai György, Gyórfly Illés, Kapricza Miklós.

3 koronát fizetett: Nemsur Jenő, Kupovits József.

4 koronát fizettek: Bozner Gyula, Csoma Ferencz, Csiky Dénes, Fürtön Vince, Greisinger András, Horák József, Jakubovics János, Nádasdi püsp. erdőgond., Pap Antal, Sajóvárkonyi erdőhiv., Teszárs Győző, Békefi Miklós, Benczkó József, Bohus Károly, Bors János, Bunyák Jenő, Gf. Degenfeld erdőgond. Dohnányi Pál, Fábiani Béla, Ferenczi Péter, Fodor József, Konkatsu Tamás, Firdős István, Glaser József, Hajabács Károly, Hesz Ágoston, Horváth Imre, Ivány Géza, Jászói prép. erdőhiv., Kloger Antal, Krátky Lajos, Lászlóffy Gábor, Mayer Gyula, Mogyorós István, Nagy György, Novák János, Pancsek Péter, Parapaties János, Pergyik József, Pitonyák Jakab, Rédl Károly, Ruzs György, Sági Márton, Schaschek Nándor, Szabó József, Tökésújfalusi uradalm., Zagyvai erdőhiv., Ambrus Mózes, Cseh József, Dávid Ferencz, Gf. Esterházy hitb. erdőhivat., Erdős Károly, Fiskál Károly, Győrki József, Gáspár Dániel, Kiss János, Károly György, Lőrincz Márton, Lokotár Miklós, Péch Kálmán, Székely Pál, Szaldits Lajos, Sydő Dániel, Somogyi Ipoly, Sinka István, Schudich Nándor, Teodorovics Ferencz, Witt Sándor, Dates Vazul, Frey Henrik, Makky János, Puncsán János, Róth János, Szamosközy Bálint, Bartha Béla, Györy Géza, Hajdics János, Janisch Sándor, Lakatos Pál, Major Gábor, Orosz János, Schönerberger Gáspár, Simon Géza, Stenka Lajos, Stiedl András, Urbán Gyula, Noll Ignác, Pápa-ugodi urad. erd., Tenkei püsp. erdőgond., Weszely Károly, Hermann János, Rác József, Újbánya város, Vass József, Zathureczky Géza, Mick Rezső, Sállyi püsp. erdőgond., Rác Béla, Ifj. Vedres István, Gf. Zedtvitz erdőhiv., Honyek Ferencz, Kovács János, Lonkay Antal, Poszony Szt.-György város, Szakolca város, Ács Géza, Balla János, Dész város, Gf. Erdődy S.

erdőhiv., Feruska István, Görgényi szakiskola, Harangozó József, Léhán János, Magas Dániel, Máté Ferencz, Kotta János, Szöllősy József, Tomcsányi Gyula, Kabzányi András, Szabadszállás község, Várkonyi József, Danis Lajos, Kiss Sándor, Kizmann József, Nagy Géza, Varga József, Zakamenei erdőgond., Bogóy István, Karczag város, M. Lazuri püsp. erdőgond., Bőjte János, Ács József, Ágrisi erdőgond., Hersch László, Pap Sándor, Strankó Lajos, Tótsóvári erdőhiv. könyvtára, Palatkás István, Gf. Esterházy Sándor erd. hiv., Koller József, Schaffner Pál.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Alulírott erdőhivatal egy nőtlen fiatalembert keres, a kinek jó írása van, s a ki elég intelligens ahhoz, hogy az irodai munkák ellátását, számadások vezetését, levelezések végzését etc. eljájtassa.

A kinek ebben már jártasságuk van, a térkprajzolásban is bírnak gyakorlatlalt, azok előnyben részesülnek.

Kezdőfizetés havonkénti 80 korona, egy bútorozott szoba, fűtéssel és világítással. Az állás márczius hó 1-én foglalható el.

Arezképpel ellátott kérvények a következő címre küldendők: Pallini báró Inkey Pál erdőhivatala, Iharos, u. p. Iharosberény (Somogy megye).

Felvidéki grófi uradalomban mint alerdész és vadász alkalmazott egyn, ki 4000 hold erdőbirtokot kezel s kitünő bizonyítványokkal rendelkezik, április hó 1-re megfelelő állást keres. Címe a szerkesztőségnél megtudható.

HIRDETÉSEK

413/1910. szám.

Pályázat.

Körmöczbánya szab. kir. r. t. főbányavárosánál 400 (négy száz) korona évi bérrel, 120 (egyszázhusz) korona rendkívüli segélyvel, 16 ürm.³ kemény és 16 ürm.³ puha tűzfű, két k. hold földilletményvel, természetben lakással és tíz %-os ötödéves korpótlékkal javadalmazott II-od osztályú erdőlegényi állás betöltendő lévén, arra ennel pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy életkorukat, nyelvismeretüket, magyar honosságukat, feghdelten előéletüket, testi épégüket s alkalmassagukat igazoló okmányokkal és szakképzottségüket erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal felszerelt sajátkezűleg írt és szabályszerűen bélyegzett kérvényüket folyó évi márczius hó 20-áig hozzám annál is inkább nyújtsák be, miután a később beérkezett kérvényeket figyelembe nem veszem.

Körmöczbányán, 1910. évi január hó 31-én.

Palkovics, polgármester.

(5.)

Erdőőri vagy vadászi állás

keres 42 éves, róm. kath., nős, családós, szakvizsgázott egyén, a ki 12 évig egy grófi uradalomban mint számadó főerdőről és öt év óta pedig mint főerdőről és fővadász áll alkalmazásban, melyekről kitűnő működési bizonyítványai vannak. Állását birtokok eladása miatt kénytelen volt elhagyni. Elvállalna magánerdő kezelést is, erdőrendezéshez és kezeléshez teljesen ért. Új állást folyó évi április hó 1-én foglalhatná el, állandó állását azonban bármikor. Czíme a kiadóhivatalnál megtudható.

(7. III. 1.)

584 1910. szám.

Pályázat erdőőri állásra.

Pályázatot hirdetek egy, esetleg kettő erdőőri (II-od osztályú altiszti), előléptetés esetén egy, esetleg kettő I-ső osztályú erdőlegényi, egy, esetleg kettő II-od osztályú erdőlegényi, egy, esetleg kettő I-ső osztályú segéd-erdőőri és egy, esetleg kettő II-od osztályú segéderdőőri állásra.

Pályázók az 1879. évi XXXI. törvényezikk 37. §-ában körülírt szakképzettséget, az állami erdészet szolgálatába újonnan belépni kívánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket, kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos avagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényeiket folyó évi március hó 29-éig a százszebesi m. kir. erdőhivatalhoz nyújták be.

Százszebesen, 1910. évi február hó 7-én.

M. kir. erdőhivatal.

(8.)

32597 VII—A 1910. szám.

Kincstári vadászterület bérbeadása.

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó mocsolyástelepi és újhurai m. kir. erdőgondnokságokban fekvő 7537-6 kat. holdas vadászterületnek az 1910. évi január hó 1-ső napjától számítandó 15 (tizenöt) egymásután következő évre leendő bérbeadása érdekében a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál folyó évi március hó 5-én délelőtt tíz órakor nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási ár 2000 korona évi haszonbér.

Bánatpénz 200 korona.

A terület vadállománya: fővad, őz, vadsertés és kevés apróvad.

Ezen árverésen részt vehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar polgár, társulatok azonban, valamint kincstári és állami tisztviselők ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítások a földmivélsügyi ministerium vadászati (VII/A—2) osztályában, továbbá a tótsóvári erdőhivatalnál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi február hó 3-án.

M. Kir. földmivélsügyi minister.

(9.)

12410 I/B—1. 1910. szám.

Fenyő hasáb- és dorongfa eladás.

A beszercebányai m. kir. erdőigazgatóság tanács-terében 1910. évi február hó 28-án délelőtt tíz órakor nyilvános írásbeli versenyárgyalás fog tartatni.

Eladásra kerül a zolyombrézói gerebrakodóra le-úztatott fenyőtűzifából a versenyárgyalás útján leendő értékesítésre kijelölt 8000 ürm.³ fenyő hasáb- és dorongfa, melytől bármikor megtekinthető.

Kikiáltási ár ürköbméterenként négy korona.

Bánatpénz 3200 korona.

Árverési feltételek, ajánlati űrlapok és boríték a földmivélsügyi ministerium I/B. főosztályában és a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál szerezhetők meg.

Budapest, 1910. évi február hóban.

M. Kir. földmivélsügyi Minister.

(6.)

Eladó

egy drb. háromsövű fegyver 16—16 golyós 500 Express 120 kor., egy drb. Bux-fegyver 16/500 Express 100 kor. — mindkét fegyver kitűnően lő, teljesen jó állapotban.

Felvilágosítást ad Szeifert Antal urad. erdész *Scobna* u. p. Szász-Fenes, Kolozs megye.

(2. II. 2.)

Veszek bőröket.

(1. III. 3.)

Nemes nyest (sötét)	35—40 kor.
„ „ (világos)	28—32 „
Kő-nyest	24—30 „
Róka	6—10 „
Róka (erdélyi, egész prima)	10—15 „
Vadmacska	6—10 „

ELKÁN GYULA szüesmester

Budapest, Károly-körút 19.

Hollótojásért

5 koronát fizetek darabonként

és ajánlatokat kérek.

Olschow, Brünn, Ottgasse 30.

Morvaország.

(3. II. 2.)

Elismert kitűnő minőségű, szavatolt csiraképességű **tűlevelű, lomlevelű magvakat,** gyümölcsmagot, fűmagot, gazdasági magvakat, saját telepen nevelt, dús gyökerű **tűlevelű, lomlevelű csemetét,** gyümölcsvadonczot, gyümölcsfát, sorfát, díszfát, dísznövényeket, rózsát 100 legnemesebb fajban, legjobb slavon kocsányos, kocsánytalan tölgymakkot szállít

FARAGÓ BÉLA cs. és k. kir. udvari szállító magyar magpergetőgyára, erdészeti csemetetelei **ZALAEGRSZEG.**

(4. IV. 2.)

Előfizetési ár:
 Egész évre ——— 4 K.
 Fél évre ——— 2 K.
 Negyed évre ——— 1 K.
 Egyes szám ——— 20 f.

Feladás szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főredőrnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főredőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések
 egy hasábos garmondzedeás milliméter sorunkint 10 fillérel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzseres egyezgárral számítottik — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az állásiknálás és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címzén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szemleli részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évenyenként utalványoz. A lap után netalan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti állisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

Homlítás. I.—I.

A madárfészkek művészete. (V. S.)

Néhány szó a fődáv téli ellátásáról. (Gyulai Gy. Károly.)

Gazdasági tanácsadó: Lehet-e a gyümölcsösben házi nyulakat szabadon tartani? (bl.) — Palántanevelés. — Baromfitenyésztés. (L—I).

Külföldiek: Iskolatársak találkozója. — Nyungfőbiztosítás. —

A törpe kutyja. — Szer a poloskák ellen. — Miből áll az ember. — Az ember körme. — A gyümölcsfa faértéke. — Az élet 10 parancsolata. — Faragó Béla.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Pirkó. (Dánielné Lengyel Laura).

Homlítás.

A szabadon növő fiatalosok fácskái ama korig, míg mesterséges ritkítás, vagy természetes küzdelem utján meggyérülve, életerős fiatal erdővé növekednek, mindenféle viszontagságnak vannak kitéve, hó és zuzmara, ember és állat tiporja hajlékony egvedeiket. Ily fiatalosokban tapasztalhatjuk, hogy ha egyes fácskák a lehajlítás után nem képesek ismét előbbi függélyes állásukba visszapattanni, hanem bizonyos körülmények miatt a földhöz nyugóvze maradnak, a letiprott fácska, vagy a fa ágának állandóan földdel érintkező része, melyet alom s az alom elkorhadásával humusz réteg takar be, gyökeret ver; a földből kinéző csúsz tovább növekszik s ha a fácskát vagy ágat, ott, a hol a földben gyökeret vert, valami külérőszak a fa többi részzeitől elválasztja, új faegyed képződik, mely a főgyökereken élő fácskától elválasztva, teljesen önálló életet folytat.

Ily gyökeresdesre vagy természetes uton való szaporodásra az összes lombfanemek, különösen a lágylfák képesek; fenyőfáknál a gyökeresedés kedvező körülmények között is, nehezen érhető el.

A természet e játékát s illetve ujmutatását a kertészek hasznokra fordítják, mert a díszeserjéket rend-

szert inlyen gyökereztetéssel, az úgynevezett homlításal szaporítják.

A homlítás mivelete következőleg történik:

A gyökereztetésre alkalmas ágat vagy fiatal törzsecskét a földig hajlítjuk s ez alkalommal megjelöljük a gyökereztetés fészékét, melyet kertileg megmivelve felporhanyitunk. Erre az ág vagy törzsecske ama pontján, mely a megmivelt fészék közepére esik, a föld felőli, tehát az alsó oldalra eső részen a középig terjedő bevágást teszünk, a törzset vagy ágat lehajlítjuk s villás ágából készült fakampóval a megporhanyított földhöz rögzítjük s körülbelül egy-két tenyérnyi vastagságban jó földdel beborítjuk. A törzsecske vagy ág csúcsának szabadon kell maradnia s oly hosszúnak kell lennie, hogy azon legalább 3—4 rügy legyen. Végül a földbe helyezett bevagott törzs- vagy ágrészlet felett felhalmozott földet gyepetglákkal fedjük be s 2—4 évig, míg a gyökerek kifejlődnek, érintetlenül hagyjuk. Gyökeresedés után az önálló fejlődésre képes növénykét egy éles ásóvágással az anyatörzstől elválasztjuk.

A homlítást mindig tavasszal, még a rügyfakadás előtt végezzük.

A homlítást azonban nemcsak kertészek, de erdőgazdák is hasznokra fordítják.

Sarjerdőkben — ha hézagosakká lettek — ültetés helyett homlítással tölthetjük ki a hézagokat. Homlítás utján a bükk, gyertyán, juhar, köris és különösen a fűz s a nyírt kivéve egyéb lágylombfák sikeresen szaporíthatók. Legkevésbé sikerül a nyír- és tölgynek homlítás utján való szaporítása.

Különösen a kiritkult nemes fűz-ültetvényeket szokták homlítás utján kipótolni. A fűzveszők vágásakor a kiritkult foltok határára álló bokrokban anyfi fűzveszőt hagynak meg, a mennyi a hézag pótlására elegendő. E fűzveszőket az előbb leirt módon beföldelik s két év mulva a meggyökeresedett új fűzbokrokat az anyabokroktól elválasztva önállósítják. L—I.

A madárfészkek művészete.

Az erdő csodás világában a természetnek talán legcsodásabb alkotásai a madárfészkek. Ha az emberi kézümvei méltán keltenek bámulatra igen sokszor, úgy a

bámulat meg határtalanul kell, hogy fokozódjék bennünk azoknak a valóságos remekműveknek a láttára, melyeket az erdők-mezők dalos népe a legnagyobb architektónikus művészettel, formáérzékkel és czélszerűséggel épít hajlékul kis családjá számára, a hol a költés ideje alatt nyugalmat, az elemektől és ragadozó ellenségektől pedig biztonságot élvezhessen.

A «valodi» tyúkók (Phasianidae), ezek a fácán-fajú madarak, melyek Ausztráliát és a Szunda-szigeteket lakják, a költés idején nem építenek fészkeket, hanem homokot, földet, lombot összehordanak s nagy kupacokat raknak, a melyekbe tojásaikat leteszik. Ilyen kupacokat találtak már öt méter magasakat és 27, sőt több méter kerületűeket is; természetesen ezeket több madár rakta össze. Ezek a kupacok némileg szemétdombokhoz is hasonlítanak, a mennyiben a bennök tartalmazott szerves anyagok felbomlása folytán meleg fejlődik ki bennök s ez a tojások kikelését segíti elő.

Az albatrosz madár fészkei valóságos kőművmunkák, de nem valami nagy művészetre vallanak. Ellenben a fecske, mint mindenki tudja, igazi műépítész. Látni kell, milyen gondosan választja ki a fecske az építés helyét s mennyi akadályt győz le, míg fészket megépíti, illetőleg míg az épület alapkövét, az első sárgyűrűt megerősíti, mert addig semmi sem szolgál támasztékul apró lábainak. Ha azonban a munkának az a legnehezebb része be van fejezve, akkor a további építést gyorsan halad előre, mert most már szilárd talapat áll rendelkezésére. Csak az építőanyag előteremtése okoz nehézséget, mert a használt úti sarat sokszor igen messziről

kell hozni. A jölelkű emberek megkönnyíthetik a szorgalmas kis munkás feladatát, ha földük alatt 10 cm-nyire egy keskeny deszkát állítanak, a mely állvány és fundamentum gyanánt szolgál nekik egyszerre. Ez a kis áldozat bőven kifizeti magát, mert a csinos fecskék nagyon ragaszkodnak művükhöz s oda évről-évre visszatérnek.

A Szunda-szigeteken honos úgynevezett Salangana fecskék (Collocalia nidifica), melyeknek azonban nevükön kívül semmi atyafiságuk nincs a fecskékkel, építik az ismert ehető indiai fecskefészkeket. Ezeknek terjedelme és alakja hasonló egy parti fecskééhez. Hozzáférhetlen sziklarepedésekben fészkelnek, s hogy miből áll tulajdonképen építési anyaguk, ma sincs föltétlen biztonsággal megállapítva. Némelyek szerint a madarak bizonyos finta-hal ikraját használják fel, mások szerint s ez látszik a legvalószínűbbnek, az agor-agornak nyállal dúsan kevert tömege adja a később megkeményedő kecsonyaszerű anyagot. Mivel pedig a nyálka a fő kötőanyag e Salangana-fecskék fészkeinek, ez pedig csak kis mennyiségben választatik ki egyszerre, ezért a fészkekrakás ideje meglehetősen hosszú.

Még mesterkéltőbb és művésziesebb ezeknél is a braziliai fazekas madár (Furnarius rufus) fészke. Ez a barátságos madár sütökemencéhez hasonló, ritkábban gömbölyű fészket előszeretettel rakja emberi lakások közelében, vastag, vízszintes ágakra, és pedig him és nőstény együtt építik fészkeiket. Az építőanyag sár és agyag. A fészkeknek két kamrája van, egy pítvar, olyan, mint egy férfi-dolgozószoba, s egy nagyobb és kényelmesebben berendezett interiór, ez a háziasszony szalonja.

TÁRCZA.

Pirkó.

Irta: Dánielné Lengyel Laura.

Pirkó tizenkét éves korában kikerült a bonne keze alól és nevelőnő kapott. A nevelőnő csinos arczú, szőke, sovány leány volt. Pirkó kissé bizalmatlanul nézte. Még nagyon élénk emlékezetében volt a bonne, eszébe jutottak a ligeti séták, a hol rendszeren találkoztak a kisasszony vörös nyakkendő, puha kalapú bátyjával. Pirkót ilyenkor előre küldték, és a kis leány halálosan unatkozott. Pirkó azonban sohasem panaszkodott: nagyon okos gyermek volt s tudta, hogyha egy szót szól, új kisasszony jön a régi helyébe és új bátyja fogja őket a ligetben várni. Pirkó arisztokrata természet volt s nem szerette az új ismeretségeket. Ezzel a kisasszonynyal már elég jól megértették egymást. Ismerték egymás gyöngeit, Pirkó a kisasszony bátyját, a kisasszony meg Pirkó olvasási mániáját és kölcsönösen szemet hunytak egymás gyarlóságai fölött. Pirkó sohasem fordult hátra, a míg a kisasszony a bátyjával tárgyalt, a kisasszony pedig épenséggel nem bánta, ha Pirkó egész éjjel fekete betűkkel rontja a szemét.

A kölcsönös elnézésnek az volt az eredménye, hogy

a bonnet egyszer csak hirtelen el kellett bocsátani, Pirkó pedig tizenkét éves korában oly erősen rövidlátó lett, hogy csak szemüveg segítségével tudta tovább falni azt a huszonnégy fekete betűt, a melynek kombinálásából állt elő a világ minden bölcsesége és tudományja.

A nevelőnőtől csak azért félt, hogy újfajta kellemetlenségekbe kell majd beletörődnie. A mamának azonban nem szólt semmit. A mama és Pirkó között ügyis igen sajátosság viszony volt.

Geleynét ez időben Budapest legszebb asszonyának tartották s ezt nemesak imádói tudták róla, hanem leánya is, a szomorú szemű, kis Pirkó. Ő nagyon sovány volt, vézna és fekete, de túlérett, szomorú kis agya már tisztában volt azzal, hogy az Úristen semmit sem ad ingyen, hogy a gyermeknek mindig nagy árt kell fizetni azért a kitüntetésért, hogy az ő mamája a legszebb asszony Budapesten.

Aztán keveset is látták egymást. Geleyné csak ebéd, felé kelt föl, igaz, hogy az ebédnél mindig megmögötte Pirkó bőczését, kemény haját és megkérdezte tőle, hogyan aludt? A válasza azonban már sohasem figyelt, mert mire Pirkó felelhetett volna, már a férjével kezdett társalgást.

Este, mielőtt hangversenyre, vagy vacsorára mentek, mindig bejött Pirkó szobájába búcsuzni, mélyen kivágtott ruhában. Csillogó ékszerei kápráztatták a kisleány

A halászmadarak Afrikát, Dél-Ázsiát, Ausztráliát és a körjök eső szigeteket lakják. Kinézésük szerint hasonlítanak a gémadárra, s némely fajoknak életmódja is olyan. De míg a gémadár földbarlangokban fészkel, melyeknek falait a legfinomabb halszállakkal kárpótzza ki, addig az előbbieket, többnyire fáuregekben tartózkodnak.

Nem tulajdonképeni falrakok az orrszaru madarak sem, melyek szintén üregekben laknak s csak alkalmilag keresnek fel falat. Fészkek mindig tágas üreg s mikor a nősténya költeni akar, a him a meglehetősen széles nyílást befalazza, csak egy keskeny hasadékot hagyva benne. Ezen a kis hasadékon át nyújtja be a gondos apa az anyának és kicsinyeinek a táplálékokat, még pedig akkora mennyiségben, hogy a nőstény átlag két hónapig tartó fogságának ideje alatt rendkívül jól táplálkozik, ellenben a him teljesen lesoványodik. A madárnak ez a különös eljárása nem annyira abból az aggodalomból ered, hogy nősténye megfelelkezhetne anyai kötelességeiről, mint inkább abból az óhajtságból, hogy nőstényét és fiókjait megvédelmezze betolakodó rablók ellen, mert ugyanis e fal rendkívül ellenálló. A nőstény a költés ideje alatt csaknem minden tollazatát elveszti s így a repülésre képtelen lesz.

Többnyire nagyobb fajta madarak tartoznak a kosárfonók családjához, mert már maga az, hogy a fonás-hoz szükséges rőzsét összehordják és felfonják, bizonyos erőt feltételez.

Legnagyobb ragadozó madaraink ilyen fonott fészkekben tanyáznak és bizonyosan már sokaknak volt alkalma a golyát munkája közben megfigyelni, a mint

gondosan válogatja ki az egyes szálakat, azokat összeilleszti és végeiket összebogozza, mely munka közben hosszú, keskeny csőre kitűnő szolgálatokat tesz. Mivel azonban a belső felület még mindig meglehetősen durva, azt gondosan kipárnazza s tisztára simítja.

A szajkó egyszerű fészkekösárral is meglegszik, ha ezt felülről erős ág vagy ilyesmi védi. Mástkülönbön a fészek fölé apró ágacsakból fedélforma rácsot csinál, mely a fölötté elhaladó ragadozó madarak elől elrejti a fészket.

A fészkefonóknál még sokkal nagyobb művészetet fejtenek ki a fészkeszövőök, melyek közé tartozik legnagyobb része honos apróbb madarainknak. Ide kell sorolnunk a verebét is, habár ennek fészke legkevésbé sem művészi. De a vereb jól ismeri ebbeli fogatékosságát s ép ezért jobbnak tartja sokszor a helyet, hogy maga építsen fészket, más madár kényelmes otthonát foglalni el. Így különös előszeretettel hódít el fecskéfészkek, míg azok tulajdonosi úton vannak. Ha aztán a jogos tulajdonosok visszatérnek, nincs elég erejük a bitoló kiűzésére. De előfordult, hogy az így kilakoltatott fecskék véres bosszút állottak. Befalazták a fészek nyílását, úgy hogy a vakmerő verébesalád nyomorultul odaveszett.

Igen ügyes fészkepítő a farkas rigó is, és pedig főleg a nőstény, mert a him legtöbbször csak segít neki. Építési anyagul mohát, fakérget, álcaburkot használ s azokat pök- és hernyó-hálával szövö össze, a mellett ügyel arra, hogy csak oly fa mohát használja fel, a melyen fészkel, s mivel a fészket rendszeren a törzs köze-

szemét és a ruhájából, meg a hajából kiáradó párfümm annyira fölzogatta a gyermeket, hogy feléjszakánkint nem tudott aludni miatta. De erről sem beszélt senkinek, mint ahogy igen hallgatag, igen zárkózott természetű, szomorú lelkű kisleány volt szegény.

A nevelőnőt, — mint mondám, — bizalmatlansággal, de egy jól nevelt úri gyermek udvariasságával fogadta. Sőt a lelkében örült is jövetelének. Mióta a bonnet elküldték, a mamán különös nyugtalanság vett erőt. A zsúrokat, estélyeket, hangversenyeket, a színházakat csak úgy robotolta, mint azelőtt, de saját bevallása szerint igen nyugtalanul mulatott. Egyetlen leányára gondolt, a kit cselédkekre kellett otthon hagynia. Ez a gondolat néha még délelőtti álmát is megzavarta. Pirkó mindig büntudatosan sütötte le a fejét, ha a szép mama az ebédnél panaszkodott. Pirkó igen jónevelésű, úri gyermek volt, senkinek sem szeretett kényelmetlenséget okozni, de a szép mamának legkevésbé.

Mikor a nevelőnő megérkezett, figyelmesen és részvétellel nézte a fiatal, sovány leányt. Juli kisasszony meg-simogatta Pirkó arcát és Pirkó érezte, hogy a kisasszony keze lázas és remeg.

— A kisasszony visszavonulhat, ha fáradt, — mondta a szép mama vacsora után, — te meg itt maradhatsz, Pirkó, mulatdás a papát, mialatt én a koneyzhez felöltözködöm.

Pirkó udvariasan bölintott és leült a papa mellé, azzal az elhatározott szándékkal, hogy a szomorú, fáradt arcú embert mulattatni fogja.

— Kedvetlen vagy ma, papa?

— Igen, gyermekem. Egy kicsit levert vagyok, de ne törődj vele, ülj ide a tédremre.

— Köszönöm, papa, ha nem vagyok terhedre, igen szívesen. Remélem nem érzed rosszul magadat?

— Nem, ha te itt vagy a közelemben.

Magához ölelte, megcsókolta; Pirkó elgondolkozva mondta:

— Az a jó, hogy a mama sohasem fárad bele a mulatságra.

A mama kijött az öltözőből. Pirkót megcsókolták és aludni küldték. A kisleány szótlánul, engedelmesen ment szobája felé.

Mivel közös szobája volt a kisasszonynyal, csak lassan tette a kilincsrre a kezét, nehogy felköltse a nevelőnőt. Mikor belépett, a kisasszony gyorsan lecsavarta a villamos körtét és a fal felé fordult.

— Megbocsásson, — mondta Pirkó olyan finom udvariassággal, a melyet bármelyik udvarhölgy megirigyelhetett volna tőle, — megbocsásson, de nem tudok sötétben levetkőzni. Nem fogom soká zavarni, mindjárt készen leszek.

Megnyomta a villamos gombot; ebben a pillanatban

leben építi, azért ez nehezen ismerhető fel. Belülről a hosszúka fészek szépen ki van tapétázva tollal, lószőrrel s más puha tárgyakkal. Ennél a madárfajnál ugyanis gyakori a nagy gyermekáldás. A fészek hamar szüknek bizonyul a fiókák számára, de a fal így ruganyos lesz és enged. Sokszor persze az egész szövedék szét szakad; de ez se nagy baj, mert ez csak megkönnyíti a fészek tisztán tartását s a fiókák alkalmatlan hosszú farkukat kinyújthatják e repedéseken, a mi rendkívül furesa látvány.

A függő czinkék vidám és dalos takácsmesterek; csinos fészkeiket három-hat sás közt néhány centiméternyire, néha egy méternyire építik a legmagasabb vizállás fölé. Azt mondják róluk, hogy nagyon jó időjósok; azért, ha fészkeiket a rendesnél magasabba építik, áradás veszélye fenyeget. Anyag gyanánt mindent felhasználnak, a mi az általok lakott mocsár közelében kapható.

Habár a legkisebb, de épen nem a legügyetlenebb fészekszővők a kolibrik. Amerika forró égövi tartományainak sűrű, virágos csalitjaiban találjuk többnyire közepmagasságban apró fészkeiket, ágvillák közt, faháncsokon s levélhegyeken megragasztva.

De bármilyen ügyes fészeképítő is mind a felsorolt madarak, távolról sem versenyezhetnek a cseh tulajdonképeni mestereivel, a takácsmadarakkal. Ezeknek fészkei valóságos remekei a madár textil-iparnak, bármilyen legyen különben formájuk, kerek, zacskószerű, nyomott vagy kinyuló. Mindig egyszerű bejáró nyílással vannak ezek ellátva, s szövetségük mindig rendkívül finom.

Anyaguk többnyire fűszál, rost stb., melyeket a palma levelei ügyes szettépése útján kapnak. A takácsmadarak társaságban élnek és sokszor száz fészek is borít egy fát. Mivel pedig a fészek mindig lebegő vékony ágakra vannak rakva, lehetőleg a víz tükre fölé, ezért a madarak ellenségeinek majdnem lehetetlen őket elérni. A majmok és kigyók lecsúsznak, ha ezt kockáztatják, s a földre vagy a vízbe pottyannak. A mahali takács azonban azzal is védi fészket, hogy külső falába szűrös tüskéket fon be.

Társasan él a társas veréb is. Fészke, vagy inkább fészekének anyaga nem oly művészi, mint a magyar szöve, de azért figyelemre méltó. Közép-Afrikában vannak mimosza-erdők, melyekben egyes fák olyanok, mintha kerek kalibálkák volnának fődve. Ezek a kalibálkák nem egyebek, mint a verebek fészkei. Minden pár közösen épít fűből födelet, mely a fészektelepet fődje. Egy-egy erős ágat választanak ki fészekrakás céljából. Ha a födel már elég nagy, az egyes párok megkezdik a tulajdonképeni fészeképítést. Ezek a fészkek sűrűn egymás mellett következnek, de utcaszerű térközök vannak köztük s az egyes lakások körül. A kerek nyílások, melyeket a telep alsó falán látunk, nem az egyes fészkek bejáratai, hanem úgyszólván a lebegő város kapui. Egyébiránt a fészkeket csak költés idején használják. Következő évben a verebek ugyanazon födel alatt s az előző évi szállások alatt új emeletet építenek, míg csak az egész alkotmány oly súlyos nem lesz, hogy az ág letörök alatta. Nagyobb biztonsággal már nem is lehetne fészket építeni, mert az egész épület lakóinak ellenségei

inkább érezte, mint hallotta, hogy a kisasszony sír. Arczát a vánkossa tetetve, titokban zokogott. Pirkó sohasem szokott sírni, erről a neveletlenségről régen leszoktatták, most inkább bámolt, mint sajnálkozott.

— Rosszul van, kisasszony?

A nevelő nő hangján hallatszott, hogy erőszakkal igyekszik uralkodni magán.

— Nem, édesem, ne nyugtalanodjék miattam, én... de fekdűjék le, kérem...

— Kösönöm, nem vagyok álmos, s ha megengedi, itt maradok az ágya mellett. Ön izgatott most, ugye, kisasszony?

A leány felült az ágyban, úgy hallgatta a különös, szomorú gyermekhangot.

— Vagy talán bántja valami?

— Igen, — mondta Juli megesküldő hangon, gyermek volt szegény kis tanítónő, még csak húsz éves, — én most jöttem el először hazulról.

— Úgy? — mondta Pirkó csodálkozva.

Majd halkabban hozzátette:

— Én nem sírnék, ha innen el kellene mennem.

Juli kisasszony figyelmesen nézte a gyermek arcát és valami homályos sejtés kezdett derengeni lelkében, hogy kettőjük közül az a boldogtalanabbik.

— Maga nem sajnálná itthagyni szülőit, meg az otthonát?

— Ha tudom, hogy jól érzik magukat és egészségesebbek, miért sajnáljam őket? A mi meg az otthon illeti, mindenütt szobák vannak, az egyik helyütt két a tapéta, a másik helyütt fehér, de az nagyon mindegy lehet. A kisasszonynak szebb szobája volt otthon?

— Nem, Pirkó, de otthon voltam.

Pirkó elgondolkozott, majd lassú, komoly hangon felelt:

— Az ember mindenütt megszokik.

Olyan szánandó volt ez a böles gyermek, hogy Juli kisasszony egy percze megfedkezett saját bajáról.

— Valami bánata van, kedves gyermekem? Mondja el nekem, hátha segíthetek a baján?

Pirkó úgy dörzsölte vértelen kis kezét, mint egy vén böles, a ki a világ gyarlóságaival már régen tisztában van. Mosolya is olyan fölénys volt, mikor ahhoz a húsz éves, nagy bahaöz fordult, a ki az otthonát, meg az édes anyját siratja.

— Kösönöm, kisasszony, maga igen jó, de nekem nincs semmi bajom. Egy időben, a mikor még feljárt Böske, a házmesterné leánya és azt beszélte, hogy neki nincs bönneje, külön szobája, s a mamája viszi vasárnap sétálni, azt hittem, hogy Böske nagyon boldog lehet. De azóta sokat gondolkoztam a dolgon és nem irigylem Böskét sem. Most kopertagárban dolgozik és láttam, hogy a multkor megverte az apja. Engem nem bánt senki... Én azt hiszem, hogy minden új helyzetben

részéről meg nem támadható s alulról a mimoza simasága, felülről a függő fődél védi.

Szép kúpalakú fészke van az ökörszemnek is, a melybe az anyya-éjt tojást rak egyszerre, de sokszor nyolcz-kilenczet is, s mindezt tudjuk már Shakespearé «Vizkereszt»-jének ama felkiáltásából: amott jön a kilencz ökörszem legifjabbika.

Madárfészkekről beszélve, a kakuk persze csak annyiban jöhet tekintetbe, a mennyiben ismert szokása, idegen fészekbe rakni tojásait és pedig legnagyobb előszeretettel a szürkebegyébe.

Az ausztráliai lombmadarak igen sajátosságú teremtetések. A család minden ága oly fészket rak, mely hasonlít a rigóéhoz. De ezen a fészken kívül, mely a költés céljára szolgál, ez érdekes madárfaj másnemű építkezésével is találkozunk. Ugyanis a csaláiban elrejtve néha sajátosságú lombfolyókat veszünk észre, melyek természetesen arányban állanak a madár nagyságával. Ezeket fűszálakból s rózsékból állítják elő, melyeket felfel összehajtanak s hegyeikkel összebogoznak. Belül az egészet szépen kipárnázzák fűvel, a melyet apró kövecskék erősítenek meg, ezek között azonban ösvényeket hagynak.

De még ez sem elégíti ki e madarak kifejlett szép-érzékét. A falakat azonkívül tarka papagálytollakkal díszítik s a gyakran több mint méter hosszú lugasok két bejárata előtt valóságos ritkasággyűjteményeket halmozhatnak föl. Igenis — ritkasággyűjteményeket. Mert e madarak buzgó gyűjtők, és pedig nem olyan dilettáns gyűjtők, mint némely amerikai milliomos, a ki egész

múzeumot csinál otthonából drága pénzen rátukmált értéktelen hamisítványokból, hanem igazi műértők, a kik nagyon megvalogatják műtárgyaikat: esügekát, kagylóteknőket, megfehéredett csontokat és koponyákat, tarka kőveket és üvegeserepeket, rongyokat stb. halmoznak fel leginkább. Ezekkel a kincsekkel aztán e madarak órahosszat eljátszogatnak.

A mátkapárok szerelmeskedéseihz is vanas a lomb-lugasnak alkalmas rejtekei, azért sokszor ezeket a lugasokat a tudományban játszófészkek, vagy nászlugasok neve alatt is említik. Sőt még más czelokra is használják ezeket a folyókat, a mennyiben gyakran figyeltek meg e madaraknál nagyobb csoportosulásokat, a melyeken a madarak formális beszédeket rögtönöztek úgy, hogy ebből következtetőleg ezek a helyek a tanásterem jellegével is birni látszanak.

Már a mi pintyeinknél is tapasztalható, hogy ezek sokszor fészkeik építő anyagait itt-ott összeszedett szá-lakkal, ezernával a szó szoros értelmében összevarrják. De még nagyobb tökélyvel jelenkezik ez a művészi készség az úgynevezett szabómadárnál. Ez a kis, Ceylonban otthonos madárka két levelet egymás fölé rak, azokat széleiken, hegyeiktől félmagasságban esőrével átszúrja s aztán egy erős és többnyire gyapotból önmaga által szőtt fonalat húz rajta keresztül. Néha azonban talált ezernát is használ erre. Ebbe építi aztán bele mindenféle szálakból, rostokból és más puha anyagokból tulajdonképeni fészket.

Ha már a varrás művészetét ily tökélyben látjuk kifejlödvé némely madárnál, viszont a harkályok meg

űjfajta bajok várják az embert. Minek az, ha már a régebe beletörődünk?

Juli kisasszony tágra nyílt szemmel hallgatta a gyermekét s aztán maga sem tudta miért, két karja közé szorította Pirkó barna fejét és csókolta forrón, könnyezve, menyéi szájalommal.

— Hajtsa ide a fejét a párnára, gyermekem, s maradjon itt mellettem.

— Szivesen, — mondta Pirkó, — úgy sem tudnék most elaludni, én nehezen alszom el. Nem vagyok terhére, kisasszony?

— A világért sem, gyermekem. Jöjjön csak közelebb. De hiszen reszket, didereg, csak nincs valami baja?

— Óh dehog, én mindig fádom így elavalás előtt. Azt mondják, hogy vérszegény vagyok, azért kell annyi húst ennem. Aztán meg így este sok minden eszembe jut. Ostobaság, de olyan furcsa. Elmondjam, kisasszony?

— Persze, hogy el... Mindent mondjon el, Pirkó.

— Az jut eszembe, hogy ez a palota a mienk. Ezen az emeleten van tíz szoba, mindegyikben butor, diszcsebecse, ez a szoba és benne minden az enyém, ott vannak a könyveim, a bábuim, a játékaim, ott balra a folyosón túl, alsznak a cselédek.

Ebben a pillanatban léptek hallatszottak a szomszéd teremben. Halk suttogás, majd lassan besapódot egy ajtó és Pirkó folytatta:

— Most jött haza a papa, meg a mama. Itt vannak a negyedik szobában. Csak ezt a gombot kell megnyomnom és bejönnek, erre a csengőre meg a cselédség rohan be hozzám... És látja, én tudom, érzem, látom, hogy egyedül állok a világon; hogy nincs senkim és semmim... és erre a gondolatra fájni kezdek, hogy a lelkem is reszket belé...

— Pirkó, szokott maga imádkozni?

— Néha, ha el nem felejttem.

— Hát imádkozunk most együtt.

A szegény gazdag gyermek összetette kezét és udvarians utána mondta a kisasszonynak az ima szavait. Megint csak a jönelvelésű őrületny volt, a ki a világról sem sértene meg senkit. De az ajtós ima szavai közt is folyton arra gondolt: senkim sines, semmim sines, egyedül vagyok...

Egy felóra múlva felkőnyökölt a párnára és hallgatta Juli kisasszony nyugodt, egyenletes léleketét. Alszik. Még mindig fázott, még mindig borzongott, de mozdulni nem mert, nehogy felköltse a kisasszonyt, azt a húsz éves gyermeket, a ki sír az édes anyja után, imádkozik a jó Istenhez és álmodik boldogan, nyugodtan, mert álmái fölött ott virraszt a távolból is valakinek az áldása, valakinek a szeretete.

az ácsok czéhat képviselik köztük. A harkályoknak erős karmokkal bíró izmos lábaik lehetővé teszik nekik a szilárd megkapaszkodást, merev farktollaik pedig elősegítik a megtámaszkodást a munka közben. Ugyanezeken erős csőreikkel, melyek a fejsze és a véső szerszámaikat pótolják náluk, a harkályok képesek megkeresni magoknak élelmeiket, s egyúttal fölépíteni fészkeiket. Ettől a fészektől senki sem tagadhatja meg csodálatát, mert rendkívüli szorgalommal van összekalapálva s tisztára és művésziessre csiszolva.

Vastag fehér fakéregben, például fenyőfáknál gyakran látunk sajátágos ezeket bevésvé. Ismeri jól minden erdész ezeket, mint a harkály műveit, s róluk is nevezi el. A harkály ugyanis nem veti meg a bogtyókat, a makot, és a fenyőmagot sem. Ám a makot és fenyőtóbort nem könnyű feltörni, mivel rendes körülmények között a harkály csőre kopácsolásai alól kiskiklanak. Hogy tehát a harkály megrögzítse ezeket, azokra az árkokba szorítja bele, a mikor aztán kényelmesen feltörheti.

Természetesen nem kell azt hinnünk, hogy minden madár egyforma mestere az építőművészetnek. Egész serege van a madaraknak, melyek velök született ösztönöszerű ügyességeket egészen más irányban értecsitnek, nem a fészekrakásban és építésben. A baglyok például fészek nélkül is el tudnak lenni. Egy üreges fa odva, egy ágvilla elég nekik szállásul, csakis költés idején hatolnak be olykor egy-egy ragadozó madár tanyájába, vagy foglalják el egy-egy gerle, mólus stb. fészket. Ám a fent elősoroltakból is látjuk már, hogy a fészekrakásnál mennyi különböző anyag, mennyi különböző fortély és művészet érvényesül a madaraknál. Ők a világ legkisebb és legügyesebb építőmesterei s a természet azért oltotta beléjük ezt a csodálatos ösztönt, mert különösen a költés ideje alatt nagy védelemre szorulnak, úgy hogy fészkeik tulajdonképpen menhelyül szolgálnak számukra az üldözés elől épen úgy, mint az időjárás viszontagságai elől. Gyermekágyai szobák és gyermekszobák egyszerre. S épen azért, mert állandóan vétetnek igénybe, többnyire, mint láttuk is, igen kényelmesen vannak berendezve. Ennél a berendezkedésnél nagy szerepet játszik a kis tollas építőművész izlése és ügyessége, valamint a már részletesen felsorolt különböző építkezési anyag minősége. Méltán is kelthetik bennünk ezek az annyiféle különböző művésztalantum által összerótt, szótt, font, ároott, rakott, kalapált vagy varrt hajlékok a meghitt, bizalmas otthon ama fogalmát, a mint azt az emberi társadalomra is átvisszük a fészek szóval.

Mindebben hatalmasan nyilvánul meg a természet bölcs előrelátása, csodálatos rendje és mechanizmusa, a mely a legkisebb létecszervezetben is oly bámulatra gerjesztő, mint a legnagyobbban, a parányi madár életében csak úgy, mint a csillagok és égitestek végtelen világában. Sőt kétszeres ámulatra kell hogy ragadjon e végtelen picinyben megnyilatkozó gondviselészerűség, mert ezekben emberi természetünk visszatükrözését látjuk s megtanuljuk belőle, hogy a művészi elme, az alkotó ösztön és képesség oly törvényes életünknek, a melyben a legkisebb teremtettt lény is osztozik velünk. V. S.

Nehány szó a fővad téli ellátásáról.

Irta: Gyulai Gy. Károly.

A legutóbbi évek egy-két túlzord tele igen szomorúan beigazolta azt, hogy vadászterületeink tetemes része készületlenül várja a telet, vagyis nincs kellően berendezkedve a vadellátás terén. Akárhány nevesebb uradalomban ma sem gondoskodnak más úton-módon a vadról, mint tették azt nagyapáink száz esztendővel ezelőtt, vagyis legjobb esetben némi száraz takarmányfélét, főleg szénát vagy lombkőteget adnak a zord tél szakában a szoktnál is többet nélkülözni kénytelen vadállományoknak. Egymagában a széna s a lombkőteg, ha még oly bőségesen adagoljuk is azt, a vad állféléteit biztosítani, erőalkatlan azt változatlan állapotban megtartani még nem képes. Kivált magasabb hegyvidékek rengetegekben akárhány helytt megesett nem egyszer, hogy a vad nyomorultul elpusztult a számára kitett lomb- és szénakőtegek dacára, sőt azok közvetlen szomszédságában hullott el.

A modern állattenyésztés, kivált a haszonállatok ellátása és gondozása terén, a legutóbbi évtizedekben óriásiilag föllendítette a gazdaságnak ezt az ágazatát. Hogy a mai kiváló eredményekhez hozzájuthattak, azt csakis mélyreható kísérletek hosszú sorozatával tudták fokozatosan elérni. Ez úton tanulmány tárgyává tették az állati test anyagcsere-folyamatát, úgy hogy egyidejűleg megállapították az okszerű állatetetés egyes alapelveit is. Az erdészettel szoros kapcsolatban álló vadászati eléggé jelentős gazdasági ág ma már ahhoz, hogy annak objektumait, az egyes vadakat is, életmódjukban az eddiginnél alaposabb tanulmány tárgyává tegyék. Ha mezőgazdaságunk állatállománya megtízszerezhetette számunkra az évi hozadékot azóta, hogy ellátását, táplálását, gondozását, az eddigieknél okszerűbb alapokra helyeztük, úgy minden bizonynyal a vadállomány, hazánknak pedig elsősorban a nagy értéket képviselő agancsos vad, nagyon is ráutált és részalgtal immár arra, hogy haszonállataink gondozásának egyes a vadra kiterjeszhető adományvaiból maga is részt kérjen, egysszóval abban az ellátásban részesüljön, a mely az év bármely szakában elsőrangúnak minősíthető. Az okszerű, az elsőrangú táplálás legelemibb követelménye az, hogy épen a zord évszak folyamán, a midőn az állatban az anyagcsere a szoktnál nagyobb igényeket támaszt, a vad olyan ellátás részese legyen, a mely mellett nemcsak lételet biztosítja változatlanul normális keretek közt, hanem erőalkatja is legalább annyira a színvonalon marad a tél elmúltával is, hogy nem fog a rossz, a silány áttelérés következtében hitvány alkatú utónemzedéket, húsban és trofeadiszenben pedig csenevész, értéketlen anyagot szolgáltatni.

Az okszerű vadellátás minden egyes mozzanatát a télen át szabadban tanyázó vadállományon közvetlenül is állandóan megfigyelni majdnem lehetetlen feladat. Mindazok, a kik a legutóbbi évek folyamán a vad téli ellátását közelebbi tanulmányuk tárgyává tették, részben a mezőgazdaság keretében levő állatállományt, rész-

ben pedig nevesebb állatkertek és vadtenyésztételek zárt területeinek állományánál alkalmazott téli ellátás anyagát és módozatait veték tüzetesebb előtanulmányozás alá. Más a háziállat, más az állatkert vadja s más objektum a nyílt területek vadállománya; ám azért az előbbieknél észlelt megfigyelések sok hasznos újmutatással szolgáltak annyival is inkább, mert az állati szervenben az anyagcsere folyamata egyazon természeti törvények szerint megy végbe; a zord tél csapásait és szenvedéseit a háziállat is megérzi, kevésbé edzett voltánál fogva akárhányszor talán még végzetesebb kimennél, mint a tél viszontagságaival szemben edzettségével ellentétlenül dacolni képes vadállomány.

Messzire vezetne, ha mindazokat a kísérletezéseket itt részletesen elősorolnánk, a melyeket úgy hazánk, mint a külföld egyes nevesebb vadászterületein oly célból folytattak, hogy a vad téli ellátását az eddigiek-nél messzebbmenő alapokon biztosítsák, s e mellett vadállomány továbbfejlődését, gyarapodását, minőségileg és mennyiségileg egyaránt ne csak állandósítsák, hanem egyben fokozzák is. Az idevágó kísérletezések bizonyos általános végeredményekben összegezhetők s így azok fontosabb mozzanatairól, mint követendőkről legalább röviden megemlíkezhetünk.

A gyakorlati vadetetés terén ismételtlen kipróbált tápanyagok bármelyikével is javítsunk a vad téli ellátásán, meg ne feledkezzünk elsősorban is arról, hogy csak a teljesen romlatlan, egészséges és e mellett legjobb minőségű tápanyag felhasználásával leszünk képesek kétségtelen eredményeket felmutatni.

A hol módunkban áll a tél szakában kiszolgáltató tápanyagfélék közül szemes eleséget adni, úgy azt szellős, száraz tiszta helyen kell tartani, egyben pedig minél gyakrabban megforgatni. A dohos, romlott szemes eleséggel több kárt, mint jót teszünk a vadban.

A vadtápszerül szolgáló gesztenye- és makk-készletet is száraz, tiszta helyen kell tartani s csupán közvetlenül fogyasztás előtt felaprózni.

A répanemű, a burgonya és a csicsóka téli vadtápszerül alig ajánlható anyag. Zord hidegben az ilyen eleségemű megfagy, már pedig a fagyott tápanyag olyan vegyválokozásokat szenved, a mi azt részben élvezhetlenné, részben pedig a vad emésztő, főként gyomor- és bélszerveire ártalmassá is teheti. Főtt állapotban az ilyen gümös, illetőleg gyökeres tápszer felváltva egyéb tápnem mellett, tél szakában elég jó szolgálatokat tehet ugyan, ám a megfagyás veszedelme elől ez esetben sem mentesíthető.

A vad előtt oly nélkülözhetlen sóadagoláson kívül, a melyről «Az Erdő» hasábjában ismételtlen szövelünk már, esetenként eredménynyel adhatunk a fővadnak bizonyos mennyiségű foszforosavas meszet is; ámde ebből nagyon is csekély adagolásban szabad azt résztesztünk s akkor is gondosan meggyőződést szereztünk előbb arról, vajjon az adagolandó foszforosav mesz nem tartalmaz-e alkatrészeit között arzénikumot vagy pedig klórt. Mérgező hatásánál fogva a vad szervezete a klór és az arzén jelenlétét végzetesen megsínyli; az

ez úton keletkező bélbajtól és vesegyvulladástól nem egy esetben pusztult el a vad.

Különös figyelemmel az egyes vadak anyagcsere-folyamatára zord tél szakában, a kísérletek során egyéb már elősorolt tápanyagok kiegészítéseként legelőnyösebb erőtápszerként hovatovább nagyobb arányban terjed el a czukormelassz, a mely a czukorgyárak melléktermékeként, hazánk czukorgyártelepei útján is, aránylag jutányos áron beszerezhető. Persze magában véve a melassz, abban a formában, a hogyan az a czukorgyárból kikerül, még nem szolgálat a vadnak megfelelő erőtápszer. Egyes gyárak ma már közvetlenül foglalkoznak a melassz-vadtápszer megfelelő összetételeinek előállításával és forgalomba hozatalával. E gyárak közül azért említem elősnek a Hofeld-félel, mert ez a vállalat volt az, a mely elősnek állította elő a melassz-erőtápszer, még pedig a fővad téli tápszerükleteinek legmegfelelőbb összetételben.

A vad téli ellátása során ma oly jelentős szerepet betöltő melassz-erőtápszerben maga a czukoranyag csupán 40%-kal szerepel. Ennél magasabb % mellett, ezzel a táppótlékkal csak kárt okozhatunk a vad télen át amúgy is kényesebb emésztőszerveinek. A melassz-erőtápszer anyagát képező alkatrészek között, a 40% czukoron kívül csupa táperős anyag szerepel, így nevezetesen szerves anyagokként: lisztkorpa, malátacsira, törkölyhulladék stb., míg a szervetlen, ámde a vadra mindenképp előnyös hatású alkatrészeket bizonyos % mesz és foszforosav képezi, a mi a csont, az agancsoképződés úgy egyben az egész anyagcsere folyamatánál mindenképp mellőzhetlen két anyagot szolgálat. Az agancsok hamujának anyagában a mesz 50—52%-kal, a foszforosav pedig 40—42%-kal szerepel. Tanubizonyága ez annak, hogy agancsdisze felépítésénél úgy egész szervezetében a vad a foszfort és a meszet egyáltalán nem nélkülözheti. Ha tehát előrelátóan gondoskodunk arról, hogy ebben a két anyagban, eledeleszegény tél folyamán se szenvedjen a vad szükségét, úgy minden bizonynyal javítunk ez úton a vadállomány és utónemzedéke minőségén egyaránt. A nyári élelemkeresés és legelés szakában az agancsok nem szentél szükségét az ilyesmiben; hiszen természetszabta ösztönével ilyenkor maga keres olyan tápszerféléket, a melyek meszben és foszforban gazdagabbak; ilyenek egyebek közt: a nyár, a bükk, a tölgy s egyes fenyők lombja, a herefélék és a hüvelyesek stb. A tülevelűek kivételével, télszakában ezek elől el van zárva, tehát gondoskodunk kell arról, hogy szükségét ezekben tél folyamán se szenvedjen; hiszen épen ebben az évszakban, megfelelő anyagpótlás szempontjából, az erőtadó tápnekre a szokottnál is inkább ráuntalt.

Végzetes tévedést követnénk el azáltal, ha a melassz-nemű erőtápszerféléket csak egymagukban nyújtánk a vadnak. A vad szervezete az ilyesmít nagyon is megsínyli. A kérédzésre berendezett agancsok vadnak bőségesen kell nyers-rostos anyagot is adnunk, minő a jó réti széna, sarjú, szárított lombkőteg stb. Ha a megfelelő száraz takarmányféléket seeszekeváogáló emésztő-többé teszszük s ehhez aztán kellő arányban hozzá-

keverjük az erőtápszert, ez esetben a vad téli ellátásáról csakugyan megfelelően gondoskodtunk. Az adagolt száraz takarmányfelének egynegyed részét képezheti a melasszappótlék. Naponta az agancsfele átlag 1—2 klgmnyi ilyen erőtápszertpótlékban részesíthető.

Makk-kal vagy tengerivel elegyítve, a sörtevad is örömet, sőt haszonnal fogyasztja a melasszappótléket.

Vegyvizsgálatok tanuskodnak arról, hogy a megfelelő ősszételteli melassz-erőtápszer anyagában 100-nál több a táperégység, míg ezzel szemben a vad ellátásait biztosítani hivatott egyéb tápanyagok közül a tengeriben 97, a rozskorpában 84, a buzakorpában 80, a zabban 77, a réti szénában 54, a sarjában 50, a makkban 44, a lombkőtegetakarmányban 26, a burgonyában 25, a csicsókában 19 és a répaneműekben csupán 11 a táperégység.

Megfelelő mennyiségű és minőségű erőtápszerrel etett vad 8—12%-nyi gyarapodást mutat az olyan vadak szemben, a melyet a tél folyamán egyként bőségesen elláttak ugyan, ámde melassz-erőtápszer pótlékban nem részesítettek.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Lehet-e gyümölcsösben háziyulakat szabadon tartani? Kérdés: Gyümölcsösben, hol még szamoczaültetvény, egres-, ribizke-bokrok is vannak, lehet-e háziyulakat tartani a nélkül, hogy a fák és növények kárt szenvednének; a kert deszka-kerítéssel van körülvéve, alatta nem szabadulhatnak-e ki, vagy nem gátolja-e őket a lyukkészítésben a talajnak vizáradással feltöltött kavicsos, köves volta, a gyümölcsösből való kiszabadulásban?

T. F.

Felelet: Gyümölcsösben háziyulakat tartani nem lehet, mert azok, ha a fa törzsét nem is rágiák meg, de a fa alatt ásott lyukakban a fa gyökereit megrágnak s a fa egy-két év alatt, sőt a fiatal fa még hamarabb is elszárad. Erre nézve biztos tapasztalataim vannak, melyeket egyrészt még Gödöllőn, az ott általam berendezett háziyultelepen tapasztaltam, másrészt pedig a saját telepeimen, a hol azok az ákácok, a melyek a nyulkiutóban voltak, néhány év alatt kiszáradtak. A mikor azután a fákat helyükről kiszedtettem, láttam, hogy azok gyökerei mind le vannak rágva. De így jártam néhány alma- és körtefámmal is, a melyek már az első évben elpusztultak.

A kertben levő minden más növényt s bokrot a nyulak egy-kettőre tönkre tesznek s ezért a nyulakat nem ajánlom a kijelölt kertben elhelyezni. A deszka-kerítés mellett is el tudnak illanni, ezt azonban meg lehetne akadályozni azzal, ha a kerítés alatt még 50 cm-re leásunk s oda sodronyhálóval feszítünk ki. A háziyul ugyanis, tapasztalatom szerint, soha sem ás 30—40 cm-nél mélyebb lyukat s így az 50 cm mély kerítés alatt nem bujának ki.

A háziyul bármely, még a legkeményebb talajban is igen ügyesen tud lyukat ásni, fúrni, sőt a kemé-

nyebb talajt a homoknál jobban szereti. A hosszú ideig ketrecben nevelt és tenyésztett nyulak eleinte nem fúrnak, ásanak, csak egy bizonyos idő múlva, ha azt újból, szórakozásból megtanulják.

Azt, hogy a szabadban nevelt és tartott háziyulak a talajba ne ássanak, az által lehet megakadályozni, ha az egész területet 4—5 négyzet-eméteres lyukbőségű sodronyhálóból borítjuk be. Természetes, hogy ez alá nem áshatnak. Ez azonban kissé drága dolog ugyan, de biztos s jó arra is, hogy a háziyulak földalatti fészekkészítését és ottani fiadzását megakadályozza. (bl.)

Palántanevelés. A jó gazdasszony igyekszik konyháját mielőbb ellátni minden kerti veteménynel. Faluhelyen piac nincs, kinek-kinek magának kell megteremteni a konyhára szükségeseiket. Pár héttel előbb jutni valamihez a rendes időn, mindig öröm. Ezt elérhetjük a palántaneveléssel. Ha feltettebb magjainkat cserepekbe vagy ládikákba, — melyben a legkitünőbb kerti föld van, — vetjük, s egyenletes meleg helyen tartjuk, úgy abban igen szép palántákat nevelhetünk és megvédhetjük az egerek, rovarok pusztítása ellen is. A mikorra a meleg időjárás beköszönt, e vetemények erős palántákká fejlődnek, melyek kiültetve, gyorsan növekednek tovább, pár héttel megelőzve a szabadba vetetteket. Márczius második felében így ládikákba vehetjük a paradicsomot, paprikát, dinnyét, tököt, ugrókat stb. A kikelt palánták gondozása mérsékelt öntözés és szellőztetésből áll. A ládikákra egyszerűen hideget engedni nem szabad, mindig mindenben kellő átmenetnek kell lenni; különösen a dinnyét, ugrókat, paradicsomot kezdetben ne sokat szellőztessük, mert ezek szeretik a meleget, s igen érzékenyek a légáramlatokkal szemben. Ha a palánták három levélig kifejlődtek, akkor a második levél felett éles késsel megkurtítandók.

Baromfitenyésztés. Ha hetivásárok alkalmával tovább, baromfival megrakodva, hol gyalog, hol szekeren látjuk a szorgalmas falusi asszonynepet a városba sietni, e kedves mozgalmal képpen gyönyörködve, alig gondolunk arra az országos fontosságra, a melyre a baromfitenyésztés, mint a falusi mezőgazdaság egyik mellékága, emelkedett. Ha ügyelmesebben szemlélünk, évről-évre több meglepéssel tapasztalhatjuk, hogy azelőtt tarkabarka baromfiok hovatöbb egyenletesebb színű, nagyobb testű lesz, húsupok szép fehér, tojásai nagyobbak és egyenletesebbek. A tarka kacsa már kezd kivészni az országból s helyét elfoglalja a sokkal nagyobb testű és fehér tollú pekingi kacsa; az emendi lúd tenyésztésével is jelentékeny eredményeket értünk el.

A baromfi nemesedését és a baromfi-termékeknek kivitelre képesítő érdekében való emelkedését földmívelési kormányunk következetes igyekezetének és áldozatkészségének köszönhetjük, melylyel előbb nemes baromfiakat közönségesekkel kicserélve s most legutóbb készpénzért, de nagyon jutányos áronok kiosztva, kistestű és kevert fajtájú baromfiakat megnevesítette és egyenletesebbé tette. A nemesítés munkája még tovább folyik és hosszú ideig fog eltartani, de az eredmény már most

is meglepő, hisz a statisztika szerint most már évenként 80 millió korona értékű baromfit és baromfi-terméket, tojást, tollat stb. viszünk ki az országból s ha ehhez hozzá számítjuk az ország befelgyasztását, a mi a kivételnél sokkal jelentékenyebb, egyszerűen szédítőnek mondhatjuk népies gazdálkodásunk e kedvező jövedelmezését, a minék hathatós emeltyűje a nemesítés s a nemesítés nyomán felébredt érdekesség és szorgalom.

Baromfiállományunk átalakulásának folyamatát s a földművelési kormány áldozatkészségét szembevetendő teszük az alábbi adatok.

1901-ben 20.000, 1902-ben 40.000, 1903-ban 80.000, 1904-ben 80.000, 1905-ben 90.000, 1906-ban 120.000 és 1907-ben 120.000 korona értékű nemes baromfit osztott ki a földművelésügyi miniszterium a köztenyésztésben levő baromfi nemesítése céljából. A kiosztott anyagának mintegy 60 százaléka tyúkféle, mintegy 35 százaléka kacska és liba és mintegy 5 százaléka pulyka volt. Hogy a kiosztás rövid idő alatt oly hatalmas mértékű öltött, népünk élelmességét és okosságát igazolja.

A szép eredményeken okulva kisgazdáink, belátták, hogy e kevés befektetést igénylő gazdasági ág felkarolásával a jövedelmet fokozni s a megélhetést jelentékenyen könnyebbé lehet tenni. A magyar gazdaszonyok nagy része rájött, hogy a baromfitenyésztés az eddigénél sokkal nagyobb fáradság és gondot érdemel meg.

Sok a tennivaló még a baromfitenyésztés terén, még nem vagyunk mentek a balsikerű kapkodásoktól, még nem tanultunk meg teljesen a tenyésztésben határozott irányt követni, de reméljük, hogy lépésről-lépésre ide is eljutunk s tenyésztésünkkel minden tekintetben piacaink szükségleteihez fogunk alkalmazkodni s következőes kiválasztással a legértékesebb anyagot termelni.

Ami apró, parlagi baromfink sok jó tulajdonsággal bír: edzett, szapora és igénytelen. E jó tulajdonságokat át kell vinnünk a nemesebb keresztesekbe. Ezt legbiztosabban úgy érjük el, hogy a nemes baromfiból a nemesítés céljaira csak apaállatokat szerzünk be. Hosszabb ideig tart az ilyen időről-időre csakis nemes apaállatokkal való nemesítés, de eredményeiben sokkal becsesebb, mert az apaállat a nagyobb testet, egyenletes szint, finomabb tollat és nagyobb tojásokat örökli át az ivadéka, az anyaállatok pedig az edzettséget, bő tojóképeséget és igénytelenséget. A nemesedés gyarapodásával a tenyésztő a kevésbé sikerült kereszteződésű egyedeket piacra viszi s a tenyésztésből kizárja mindaddig, még az ivadék a nemesítésre használt baromfi-fajta jellegét minden tekintetben teljesen átörökölte. Nagyon természetes, hogy a sikeres tenyésztésnek a helyes kiválasztáson kívül egyéb feltételei is vannak, mert eléggé tágas, jól tisztítható meleg ólak nélkül s hiányos takarmányozással szép baromfit tenyészteni nem lehet.

Ha a baromfitenyésztéssel iparszerűleg akarunk foglalkozni, különleges tenyésztési célokat is tűzhetünk ki; ilyen különleges célunk lehet, tisztán csak a tojás-termelés, vagy tisztán csak a baromfi, vagy a tenyészbaromfi nevelése.

Ha tisztán csak tojástermelés a célunk, akkor csakis a legjobban tojó tyúkok ivadékeit választjuk a továbbtenyésztésre s a többi a tenyésztésből kizárjuk; húsbaromfi tenyésztésénél a legnagyobb testű és fehér húsú állatok ivadékeit használjuk a továbbtenyésztésre; ha pedig tenyészbaromfi eladásából várhatunk magasabb jövedelmezést, a kiválasztásnál nemcsak a test nagyságára, de a tiszta fajtajellegre s e mellett a bő tojóképeségre is figyelemmel kell lennünk.

Ösrégi, kedvezenc foglalkozása a baromfitenyésztés a magyar kisgazdáknak, ennek tulajdonítható, hogy a jobb tenyésztésre való áttéréshez meg volt az alap, a melyen rövid idő alatt a mai szép eredmények épültek fel s a melyen biztosan állva, a nemzeti vagyon gyarapodását jelentő szép épület betetőzhető lesz. L—/.

Különfélék.

Iskolatársak találkozója. Körmeözy Illés m. kir. erdőőr ez uton figyelmezteti kártársait, kiben a liptóújvári erdőőrzi szakiskolát vele egyetemben 1900. évi elnövegzték, hogy közelgő pünkösd vasárnapja, melyre egymásnak Pozsonyba találkát ígértek.

Nyugdíjbiztosítás. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnál a következő nyugdíj- és balcsztibiztosítások eszközöltettek: Veres Sándor Udvarhely vármegyei hatóságai erdőszolga az I. csoportban; Scomora József hunyadvármegyei kerületi erdőőr az I. csoportban további két tagsággal biztosítottak nyugdíjra és baleset veszélyére.

A törpe kutya. A törpe állat a természetben nagyon régen ismeretes és idővel tenyészteni is kezdtek. A tenyészítés legjobban a kutyánál sikerült. Már évszázadokkal ezelőtt nagyon kedvelték a törpe kutya mindenféle fajtáját és apró, de azért arányos testű szalon- vagy ölebrét nagy árt fizettek. A bájos törpe-agár már Nagy Frigyes német-római császárnak is kedves szalonkutyája volt. Régóta tenyésztik továbbá a toy-spanielt, mely olyan csöpp, hogy az ember tenyerében elfér; az angol nők valóságilag rajonganak érte. A törpe-spic, törpe-pudli, törpe-mopszli, törpe-pincsi, ugyanily elterjedtségnek örvend. A terrier-kutyák mindenféle fajtája nemkülönben. Kínában és Japánországban is szeretik az ilyen piezi jószágot; innen hozták át most harmincz esztendeje Európába a parányi kínai ebet, mely mikor megszületik, szakasztott olyan, mint valami cizcuzska. A törpe fajták kiállításán, a minót külföldön igen gyakran rendeznek, csak úgy szorong a közönség és a gyerekek addig ösztökélik az anyjukat, míg vesz nekik ilyen morzsa-állatot. Szabály az, hogy a törpe kutya húsz-huszonöt centiméternél magasabb és másfél kilónál nehezebb ne legyen. A csöpségen kívül azonban nagy befolyással van árukra testük formás és egyenletes fejlettségének is; olyannak kell az ilyen kutyuskának lenni, mintha ugyanolyan fajta, de rendszeres nagyságú ebet kicsinyítő üvegen át látnánk.

Szer a poloskák ellen. A poloskák irtására legjobb szer a tisztá karbolsav. Ez anyag fehér vagy kevésbé vöröses színű kristályos tömegben kapható, melyet könnyen akképen lehet folyósítani, hogy az üveget meleg vízbe állítjuk. A folyósított karbolsavat ecsettel azon helyekre mázoljuk, a melyeken a poloska tartózkodik. Nagyon óvatosan kell e szerrel bánni, hogy e bórrel ne érintkezzék, mert igen erősen maró szer és olyan hóllyogot idéz elő, mint az égés következtében szokott keletkezni. A karbolsav szaga nem kellemetlen és nem is ártalmas.

Miből áll az ember? A Royal Magazine érzékelhetővé kívánja tenni, hogy voltaképen miből is áll az a hamu, a melyből lettünk s a mivé leszünk. A tudományos kémia régóta tisztában van e kérdéssel, de szemléltetőbb képet mégis csak az idézett lapban író francia tudós ad róla.

Ezer közönséges tyúktojás körülbelül ugyanazokat az anyagokat tartalmazza és ugyanabban a mennyiségben, mint egy közepes terméttű ember. Ha ezeket az anyagokat széjjelválasztanók szénásvá, hidrogénné és oxigénné, akkor egy léggömböt annyira megfúthatnánk, hogy az egy közepes alkutú embert kényelmesen elbírna. Hogyha azonban e gázokat világítási célra kívánnók fölhasználni, akkor félkilométernyi hosszú útvonalat néhány órán át meg tudnánk világítani, a mennyiben tízenyolcz korona értékű világító gáz birtokába jutnánk. A széntalutmi anyagok, melyeket az emberi test tartalmaz, mintegy tíz kilogrammyi súlyra rúgnak. Ezekből több mint háromszáz darab cseruzát lehetne előállítani. Vas annyi az emberi szervezetben, hogy hét közepes nagyságú patkószeg lehetne belőle előállítani. A bennünk lévő foszfor elegendő volna nyolczázhúszszer gyújtó fejének előállítására, mivel összes súlya körülbelül hatszáz grammot tesz. Ugyanennyi mennyiségű foszfor egyébként teljesen elegendő volna ötszáz ember másvilágra küldéséhez. A szervezetben lévő zsiranyagokból hat kilogramm zsir volna kivonható, vagyis kereken hatvan gyertya, konyhasó húsz teáskanálnyi van bennünk.

Az ember körme. Egy úgy látszik mindenre ráérő amerikai újság kiszámította, hogy körmünk 70 év alatt átlag 7 láb és 9 hüvelyknyit nő, vagyis hetenkint $\frac{1}{4}$ az, évenként pedig 1 $\frac{1}{2}$ hüvelyknyit. Ujjainkon a közönséges köröm ötödfél hónap alatt teljesen újra képződik s így nyilvánvaló, hogy 70 éves korunkig 186-szor ujul ki a körmünk. Ha már most minden egyes köröm hosszát átlag $\frac{1}{2}$ hüvelyk hosszúnak vesszük, úgy az embernek, ha 70 éves koráig a körmét soha le nem vágná és az a munkában nem kopnék és nem töredezne le, minden egyes körme 7 láb és 9 hüvelyk (körülbelül 2-34 méter) hosszúra nőne meg.

A gyümölcsfa faértéke. Ha gyümölcsfaínkkal már nem vagyunk megelégedve, akkor távolítsuk el azokat, mielőtt odvasokká és korhadtakká váltak vagy teljesen elhaltak volna. A legértékesebb fát adja a diófa; olyan ötven éves diófa, melyekért százötven koronát fizetnek, nem is tartozik a ritkaságok közé. A diófa szerény igé-

nyei, dús termése, különösen azonban fájának értékére való tekintettel, ennek a fának az ültetése ajánlatos. Az almafa fája kiválóan alkalmas esztergályos munkára; továbbá gyümölcsprés előállítására, mely célra csak igen kemény fát használhatunk, szintén nagy előszerzetettel s nagy sikerrel használják az almafa fáját. A körtefa faja valamivel az almáé mögött áll. Igen jól használható rajz-sinek és háromszögek készítésére, mert nem tágul s vetemedik meg, mint másfajta fa, mikor a levegőnek van kitéve. A körtefa továbbá a puszpángfa pótlására és a beceses ébenfa utánzására szolgál. Az őregebbs cse-resznye fáját az asztalok és a beceses és ritka mahagonifa pótlására és utánzására használják. Igen könnyen fényesíthető és akkor igen szép színűvé válik. A szilvafa fája főleg teknikai eszközök, mint töltőgöztöknék, vedrek előállítására való. A barackfa fáját, szép színe és szép faraja miatt, finomabb asztalosmunkára használják.

Az élet tízparancsolatja. 1. Ne almodozál! Az ábrándozás időlopás; dolgozzál gyorsan és jól. — 2. Ne várj a kedvező alkalomra, hanem magad idézd elő. — 3. Más gondod ne legyen, mint az, hogy karriert válassz magadnak. „Mihez értesz?” ez ennek az évszázadnak a kérdése. — 4. Csak egyetlen célnél legyen a szemed előtt s ne aprózd fel az erődöt ide-oda való ingadozásokkal. — 5. A jó modor fölényeg a boldogulásban; a kinek jó a modora, nincsen szüksége vagyona, minden ajtó megnyílik előtte. — 6. „Dolgozzál, vágy halj meg!” ez a természet parancsa. A ki megszűnik dolgozni, az meghal erkölcsileg és fizikailag. — 7. Szokjál meg a gondosságot és a pontosságot; hűsz dolog, a mit félig teszel, nem ér föl egy befeczeget munkával. — 8. Magad teszed azzá az életed, a mivé válik. A világ visszaad mindent, a mit neki adunk. — 9. Tanuld meg hasznót húzni a veszteségekből és csalódásokból. — 10. Biztosíts magadnak tartós egészséget, a mi mindenek az alapja.

Faragó Béla cs. és kir. udvari szállító erdészeti mag-nagykereskedésének *tavaszi árjegyzéke* rendkívül gazdag tartalommal már megjelent. Kívánatra ingyen megküldi az érdeklődőknek.

Szerkesztői üzenetek.

**) Kérdésére kimerítő és pontos feleletet nem adhatok. Annak, hogy a tej keserű, sok oka lehet. Hogy némiképen is csak kielégítő tanácsot adhassak, tudnom kellene, hogy a kérdéses tehén nem szenved-e tőgygyulladásban. Tudnom kellene mivel takarmányoz, mert ha sok csillagfűrt, székfűvirág, üröm, vagy páfrány-féle van a takarmányban, ez már magában véve is elég ok arra, hogy a tej keserű legyen. Kesernyű a tej akkor is, ha a tehén kelletlenül több répafélélt kap. Ezen esetben elegendő a takarmányozás megváltoztatása, s belsőleg glaubersó adagolás. Érthetetlen azonban, hogy a reggeli fejés élvezhető, a déli és esti azonban nem. Nem a kezelés hibás ebben? Arra van eset, hogy bacillusok támadják meg a tejet vagy annak csak egyes részeit, de néha a tejcsatornán át a tejmennyiségbe is eljuthatnak. Ilyenkor azonban csak az a tej keserű, a mit a beteg tejjegyzőből fejték, vagy esetleg az, a mit legelőzörs fejték; tehát csak az első húzásokra kiömlő tej, a többi nem. Jó lesz erre figyelni s külön-meghatározni, hogy melyik tejjegyed milyen tejet ad.

Nem részletezte azt sem, hogy forraláskor hogyan viselkedik a tej. Rendes marad-e vagy pedig pelyheket, csomókat képez; szesfűt.

Undorító szagú tejet illó olajokat tartalmazó takarmány évezete után ad a tehén. Valamint akkor is, ha az istálló s az aloom nem kifogástalanul tiszta, ha a tehén tögye, farka s környéke minden fejés előtt nincsen tisztára lemossa, ha a fejő kezeit s a fejőrocskákat, edényeket nem mosta meg gondosan, ha a fejőedényeket nem *kiszórolag* erre a célra használják vagy pedig ha a kifejtet ritkán szellőztetett füllélt levegőző kamarába vagy szobnába, esetleg más, erős szagot terjesztő anyagok szomszédosságába helyezik. A tej ugyanis roppant érzékeny s mindenféle szagot rögtön magába vesz. Erre is tessék tehát ügyelni. Mert ügylátszik itt rejlik a hiba. A reggeli fejést valószínűleg rögtön a konyhába viszik, felforralják s elköltik, s így nem ér rá, hogy idegen szagot vegyen fel. A déli és esti fejést forralásig valószínűleg fölré teszik s a kamara levegőjéből veszi fel a rossz szagot, esetleg tán az nedves s valamilyen hasadó gomba kerül beléje, a mi a romlást előidézi. A tehenet nézetem szerint — ha egyébként meg van vele elégedve — ne adja még el, hanem figyelje meg a mire figyelmeztettem, azt hiszem rövidesen rájön a baj nyitjára.

Dr. Kukuljević József.

«Karszt.» Bedő Albertnek «Az Erdőőr» című műve a hetedik kiadásban jelent meg.

D. Gy. Kedvezményes vasuti jegyre vagy az egyenruha, vagy az illett vasút által kiállított arczképes igazolvány jogosit.

Sz. S. Mocsonok. Az erdőtanácsosokat szokás «Nagyságos» czimelni.

K. J. Gát. Forduljon a liptóújvári főerdőhivatalhoz, lehet, hogy évközből is felveszik gyermekét az internátusba.

M. R. Kraszná. Ha szolgáltatójával annak idején szerződést nem kötött, alig van reá kilitátása, hogy elvont illetményeit per utján Önnek megítélik. Próbáljon kiegyezni.

H. J. Püspöknádas. Ezüstszőrme nyulak jól lezuhzott s kifeszített téli bundáit megveszi Tóth Gábor Kozolovár, Árpád-utca 30. szám alatt tenyésztő, a ki ígygi ezen darabot s külföldre nagy mennyiségben szállítja. Tessék egy évenként postán tekeresben, 10 filléres bélyeggel ellátva, minta érték nélkül, czimére küldeni s ő azonnal megírja, mit adhat az olyan minőségű bőrkért mint a beküldött minta.

Az ár 40—60 fillér közt változik darabonként. *bl.)*

Sz. L. Dégt. Galmbokat legjobb a budapesti vásárcsarnok útján értékesíteni. Irabon Vámos és Bruszt vásárcsarnok közvetítőnek Budapest, Vásárcsarnok s ő majd megírja, mily áron veszi át egyszerűen a galmbokat. *bl.)*

R. J. Kövesd. Levelére legközelebb válaszolunk.

E. V. I. A felesleges számú fogolykakasoknak tilalmi időben való előlévésére — noha a párizs és költés idejében a szaporulatra határozottan károsok — tudunkkal még soha senki sem kért engedélyt. Megkísérlelheti, hogy ez iránt a m. kir. földmivelségi miniszter úrhoz folyamodvánnyal forduljon. Mutassa ki folyamodványában a gondozására bízott vadászterület nagyságát, továbbá jelente be, hogy az hol (vármegye, járás, község) fekszik s hogy ezen körülbelül hány fogoly-pár s hány felesleges kakas van és kérelmezze, hogy ez utóbbiakat f. évi márczius hó végeig előléhesse.

Ha e folyamodványa nem részesülne kedvező elintézésben, akkor a bajon úgy is segíthet, hogy a felesleges számban mutatkozó kakasokat elevezen befogattja, mert erre a vadászatról szóló törvény 15. §-ának utolsó bekezdése, valamint az 1894. évi 1866. sz. belügyminiszteri rendelet értelmében tilalmi időben is fel van jogositva. Ezeket a kakasokat azután fogva tartja július végéig, a mikor a fiatal esibék is anyanyiakká lettek. — 2. Valamely község vadászterületbe beékkelt s azelőtt önálló vadászterületet alkotott ingatlan, felparcelláztatvány és eladatvány, önálló vadászterületnek már nem minősíthető, hanem rendszerint a községi vadászterülethez csatolandó s azzal együtt értékesíthető. Ha azonban az egyes parcellák legalább 50 k. hold kiterjedésűek, akkor azok tulajdonosai a vadászati jog gyakorlására egyesül-

hetnek s az említett vadászterületet az azt övező községi vadászterülettel függetlenül is értékesíthetik. — 3. Valószínűnek tartjuk, hogy a csemetéket megkapja.

T. J. Örkény. 1. Az erdősítési jutalmakra pályázhatik minden birtokos, a ki oly területet erdősít be, melynek befásítása közgazdasági szempontból kívánatos s a tavaszal teljesített erdősítést augusztus végéig, az ősszel foganatosított erdősítést pedig december 25-ig a közigazg. erd. bizottságnak, vagy a kir. erdőfelügyelőnek bejelenti. Az odaítélt jutalomdíjak egyharmada rendszerint az erdősítést teljesítő erdősítést illeti, nemkülönben némi jutalomban részesülnek azon alkalmazottak is, a kik az erdősítésnél közreműködtek. — 2. Vadászuttyák részére igen jó eldelnek bizonyult a Fattinger-féle húrosot lepény. (Kapható: Polsterer Henrik ezégnél, Wiener-Neustadt.)

V. J. Erdőőrök nincsenek felmentve az ebadó alól.

T. F. Oszró s több érdekel. A méhészeti felszerelések kiostása a kórvenyzők nagy sokaságára s a rendelkezésre álló hitel csekély voltára való tekintettel csak igen lassan halad előre. Csak legyenek türelemmel, kérelmük teljesítve lesz.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Alulírott erdőhivatal egy nőtlen fiatalembert keres, a kinek jó írása van, s a ki elég intelligens ahhoz, hogy az irodai munkák ellátását, számadások vezetését, levelezések végzését etc. elajátítsa.

A kinek ebben már jártasságuk van, a térképrajzolásban is bírnak gyakorlattal, azok előnyben részesülnek.

Közföldítés havonkénti 80 korona, egy bútorozott szoba, fűtéssel és világítással. Az állás márczius hó 1-én foglalható el.

Arcképpel ellátott kérvények a következő czimre küldendők: Pallini báró Inkey Pál erdőhivatala, Iharos, u. p. Iharosberény (Somogy megye).

Felvidéki grófi uradalomban mint alerdész és vadász alkalmazott egyén, ki 4000 hold erdőbirtokot kezel s kitünő bizonyítványokkal rendelkezik, április hó 1-re megfelelő állást keres. Czime a szerkesztőségénel meg tudható.

HIRDETÉSEK

Erdőőri vagy vadászati állást

keres 42 éves, róm. kath., nős, családós, szakvizsgázott egyén, a ki 12 évig egy grófi uradalomban mint számadó főerdőőr és öt év óta pedig mint főerdőőr és fővadász áll alkalmazásában, melyekről kitünő működési bizonyítványai vannak. Állását birtokos eladása miatt kénytelen volt elhagyni. Elvállalna magánerdő kezelést is, erdőrendezéshez és kezeléshez teljesen ért. Új állást folyó évi április hó 1-én foglalhatná el, állandó állást azonban bármikor. Czime a kiadóhivatalnál meg tudható.

(2. III. 2.)

658 1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Alulírott m. kir. főerdőhivatal kerületében kettő (2) I-ő oszталу m. kir. erdészeti altiszti és egy II-od oszталу erdőlegényi állásra vagy előléptetés esetén két II-od oszталу erdészeti altiszti és egy II-od oszталу

erdőlegényi, esetleg három II-od osztályu erdőlegényi vagy segéderdőőri állásra az állományszerűsítő intézményeknél pályázati nyitattik.

Az ezen állásokra pályázók felhívattak, hogy az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerdészeti szolgálatba újonnan belépni kívánók ezen felül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket, kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítványt, továbbá életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonatát, végül pedig eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönbén a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes bírását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényüket előjáró hatóságai, esetleg az illető járás politikai hatósága utján folyó évi márciusi hó végéig az alólírott m. kir. főerdőhivatalnál nyújtsák be.

Az erdőlegényi és segéderdőőri állásokért pályázók nötlenségi állapotukat is kimutatni tartoznak.

Lippa, 1910. évi február hó 7-én.

M. kir. főerdőhivatal.

Pályázat erdőőri állásra.

A marosvécsi hitbizományi uradalomnál egy erdőőri állás f. évi május hó 15-én betöltendő.

Javadalmazás évi készpénzfizetés utólagos havi részletekben 300 kor., 240 liter búza, 600 liter rozs, 600 liter kukorica, két szobás szabad lakás a hozzá tartozó melléképületekkel Orosz-Idécs községben (Maros-Torda m.), kert, szabad tűzifa. Az erdőőr területébe tartozó erdőnek tiszta jövedelméből 1/4% jutalék.

Bizonyítványmásokkal — melyek vissza nem adatnak — szabályszerűen felszerelt kérvények f. évi április hó 15-éig az alólírhoz nyújtandók be.

Szakiskolát végzett és román nyelvet beszélők előnyben részesülnek.

Palotailva, 1910 február 17-én.

(4. II. 1.) *Blätterbauer József*, urad. főerdész.

Pályázati hirdetés.

Besztercebányai székeskáptalan előadalmi erdejénél egy nyugdíjképes erdőőri állás megüresedett, melynek betöltésére pályázat nyitattik.

Javadalmazása: 1.) 600 kor. évi fizetés; 2.) természetbeni lakás kerttel; 3.) 4800 négyzögöl kaszáló és 2400 négyzögöl szántóföld 8 szeker kihordott trágyával és 20 kor. megmunkálási díjjal; 4.) 10 úrméter kemény hasáb tűzifa házhoz szállítva; 5.) eladott faanyag után 1/2%.

Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, kik a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, ezen kívül a tót nyelven is jártasak, továbbá 35 évnél nem idősebbek és egyttal az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában előírt kellékekkel bírnak.

Kinevezendő egy évi próbaszolgálat után — amennyiben megfelel — az egy év betudásával véglegesen lesz alkalmazva és állását április elején köteles elfoglalni.

A méltóságos és föztisztelendő Székeskáptalanhoz írtéztett sajátkezűleg irt és szabályszerűen bélyegezett kérvény legkésőbb 1910. évi március hó 10-ig az alólírhoz nyújtandók be.

Hontbesenyődön, 1910. évi február hó 18-án.

(U. p. Bát.)

Brestyanszky Alajos,
káptalani urad. ellenőr.

(5.)

A-nagyenyedi Bethlen-kollégium joggy- és jószágigazgatójától.

320/1910.

Pályázati hirdetés.

A nagyenyedi ref. Bethlen-kollégiumnál egy újonnan szervezett segéderdőőri állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Javadalmazás egy évi próbaszolgálat alatt 600 korona. Pályázati kérvények születési bizonyítvány, oklevél és szolgálati bizonyítványval felszerelve folyó évi március 15-ig alólírhoz nyújtandók be.

Véglegesítés esetén a próbáév letelte után ezen állás a többi erdőőrök szolgálati és nyugdíj szabályzata szerint fog átszerveztetni.

Nagyenyed, 1910 február 24-én.

(6.)

Riek Béla snc., jószágigazgató.

Pályázati hirdetés.

Alsó-Fehér vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága a lemondás folytán megüresedett Zalatna lakhelylyel rendszeresített, Zalatna és Nagyenyed lakhelylyel rendszeresített Nagyenyed-felvidéki esetleg áthelyezés folytán más lakhelyly jár. erdőőri állások betöltésére pályázatot hirdet.

Évi javadalmazás 400 korona fizetés utólagos havi részletekben, 80 korona lakkbér, 160 korona lőartási átalány, 8 korona irodai átalány utólagos évnegyedes részletekben. Az általa felfedezett és felhajtott kártéri-tésekből 1/4 rész és hajtópénz. Erdőkíhágási tárgyalásokon való megjelenésért 2 kor. napidíj és 20 fillér kilométerpénz.

A pályázóktól az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ban foglaltak és a szakvizsga letételén kívül az olah nyelvnek tudása is megkívántatik.

A kellőleg felszerelt pályázati kéresek 1910. évi március hó 18-ig Alsó-Fehér vármegye közigazgatási erdészeti bizottságához nyújtandók be. Megválasztott állását április hó 1-vel köteles elfoglalni.

Megjegyeztetik, hogy az erdőőrök illetményeinek rendszeresítése folyamatban van, mely talán még ezen évben életbe léptetik, ez esetben 600 korona bér és talán 390 koronára rugó mellékkilteménynyel lesznek ezen állások díjazva.

Nagyenyed, 1910. évi február hó 23-án.

(7.)

B. Bánffy Kázmér, elnök.

Elismert kitünő minőségű, szavatolt csirképességű
tülevél, lomblevelű magvakat,
gyümölcsmagot, fűmagot, gazdasági magvakat,
saját telepein nevelt, dús gyökerezű
tülevél, lomblevelű csemetét,
gyümölcsvadoncot, gyümölcsfát, sorkát, díszfát,
dísznövényeket, rózsat 100 legnemesebb fajban,
legjobb slavon kocsnányos, kocsnánytalan tölgymakkot
szállít
FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magergetőgyára, erdészeti csemetetelepei
ZALAEGRSZEG. (I. IV. 3.)

Előfizetési ár:
 Egész évre ——— 4 K.
 Fél évre ——— 2 K.
 Negyed évre ——— 1 K.
 Egyes szám ——— 20 f.

Feladó szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések
 egy hasábos garmondzedeés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj zedeés másfélzoroa egyszárral számítottik. — Az egész oldal négy hasáb zedeés.

Előfizetőnek az állásikínálát és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap zsetküldésére vonatkozó reklamáziók is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A csemetekertek műtrágyázása. (Béky Albert főördömérnök).

Felhívás az alföldi növényzet megfigyelésére. (Dr. Cholnoky Jenő).

A szalonkák megjöttére. (Gy. Gy.)

Gazdasági tanácsadó: Kerti utak készítése. (—h.). — Galambducz. (—h.).

Külföldiek: Hegyvidéki népesítés. — Nyugdíjbiztosítás. — Elküállítás. — Elgazosodott lenyöglutvény. (—h.). — Öseink száma. — Öreg sajtok. — Halalféjtü boszor. — A fafaragás mint házi művészet. — Időjelzés.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Az elsők. (Bársony István.)

A csemetekertek műtrágyázásáról.

Írta: Béky Albert m. kir. főördömérnök.

A nagy fa éppen úgy, mint a csemete, úgynevezett szerves és szervesetlen anyagokból, elemekből áll. A szerves anyagok: szén, hidrogén, oxigén, nitrogén (légeny) és a fában — mint az ember testében a vér — szabadon levő víz. Szervesetlen (ászványi) anyagok: foszfor, kálium, mész, magnézium, vas, kén. Ha a fát elégetjük, a szerves anyagok belőle elégen, elpárolognak, míg a szervesetlenek a hamuban visszamaradnak.

Nem kell rajta soká gondolkozunk, hogy megért-sük, miszerint a fának jó tenyészése csak akkor van biztosítva, ha vagy a talajból vagy a levegőből tetszése szerint veheti föl azokat a tápláló anyagokat, a melyekre szüksége van; ezek pedig nem másak, mint a milyenekből maga a fa van alkotva. A szén, hidrogén, és oxigénből sokat, a magnézium, vas és kénből igen keveset kíván a fa. Előbbiek bőven, utóbbiak a szükséges mennyiségben vagy a levegőben vagy a talajban meg vannak s így ha arról van szó, hogy a növények, fák tápláló anyagairól gondoskodjunk, ezeket figyelmen kívül hagyhatjuk.

A vizet a csapadékokból (eső, hó, dér, harmat) kapja a talaj; öntözéssel csemetekertben csak a zsenge növények kisegítésénél szoktuk nyújtani, de ezt nem nevezzzük trágyázásnak.

A fát alkotó elemekből előbb ki nem küszöbölt nitrogén, foszfor, kálium és mész azok az anyagok, a melyek

a növények s így a csemete mesterséges tenyészésére használt talajban a művelés folyamán annyira megfoghatóknak, hogy pótlásukról gondoskodunk kell, ha csemetéink jó fejlődését biztosítani akarjuk.

Hogy esetleg azt ne gondolja valaki, hogy a növény-tenyészett feltételei csupán a fenti anyagok elégen jelenlétől függnek, megemlítem, hogy a tápláló anyagokhoz szükséges még a világosság, meleg és a talajnak olyan állapota, a melyet röviden, de jellegzetesen *porhanyónak* hívunk.

Erről a porhanyóságról a lapokban már volt is s még lesz is szó; ez alkalommal elégen legyen annak hangsúlyozása, hogy a porhanyóságnak létrehozásában és fenntartásában a televénynek (humusznak) jelentékeny befolyása van.

De térjünk vissza a *tápláló anyagokhoz*, a melyek között most már a *nitrogén (légeny)* következik sorra. Trágyázás szempontjából nem csak az erdei facsemetenevelés, de a mezőgazdasági növénytermelés terén is ez a legfontosabb anyag azért is, mert számottevő mennyiséget igényel belőle a növény, de főként azért, mert ebből aránylag kevés van a talajban s ezenfelül ez a táplálék szokott leginkább megfoghatózni.

A nitrogén pótlására közönségesebben használni szokott műtrágya a chilislétrom és a kénsavas ammoniak. Ha csak arról volna szó, hogy a növényeknek, csemetéknek nitrogént juttassunk, e két műtrágyafélt annak módja és mértéke szerint megnyugvással alkalmazhatnánk, mert a hatásuk biztos. Hiányzó tulajdonságuk azonban — a mi minden műtrágyával közös — hogy a talajba kizárólag csak tápláló, vagy táplálékot előkészítő anyagot visznek, de a talaj állapotának, szerkezetének javításában nem működnek közre. Ezzel ellentétben a természetes trágyák, mint az *istállótrágya*, *erdei televény*, *komposzt*, — a melyek szintén *nitrogén-trágyák* — *televénynyé (humuszszá)* válnak a talajban s *általán annak állapotát igen kedvezően javítják*.

Az életben, ha trágyázásról van szó, általában a talaj nitrogéntartalmának a pótlását szokták alatta érteni. *Sovány talaj, kiélt talaj* megjelölések a televény csekély voltát vagy hiányát jelzik, a mi egyértelmű a nitrogénszükséggel. Ha tehát arról van szó, hogy a

csemetekerti talajunk *sovány* (nitrogén trágyázásra szorult), ne is gondoljunk a műtrágyákra, hanem *alkalmazunk istállótrágyát, erdei televényt vagy komposztot.*

A most tárgyalt nitrogénen kívül a foszfor, kálium és mészsav a talajban pótlásra szorult szedett növényi tápláló anyagok.

A foszfor és kálium a mező- és kertgazdaság trágyázási munkálatainál manapság már mindennapi szerepet játszik. Pótlására kizárólag műtrágyát (foszfortrágya: szuperfoszfát, csontliszt, Thomassalak; káli-trágya: kainit, káli-trágyasó) s korlátolt mennyiségben káliópótlásra fahamut használnak eredményesen.

Facsetete nevelésénél szintén kísérleteznek *foszfor- és káli-műtrágyával*, de hogy mennyire válnak be ezen a téren, még nincs eldöntve. Éppen ezért csemetekertjeinkben ezeket a műtrágyákat *egyelőre ne költsünk pénzre.*

Hátra van végül a *mész*. Ennek a talajban való jelenléte azt porhanyóbbá teszi; a tápláló anyagok felbomlását elősegíti s általában fokozza a talajban végbemenő anyagváltozásokat. Ezenkívül — a mi facsetete nevelésnél különösen hangsúlyozandó — a növény által mint tápanyag fölveve, annak testét szilárdabbá, keményebbé, ellenállóbbá teszi.

Hogy van-e a talajunkban elegendő mész vagy nincs, annak igen egyszerű a próbája. Vesszünk (vegyeskereskedésből vagy gyógyszerárból) néhány fillérért fél decziliter sósavat; ezt ugyanannyi vízhez üvegbe töltjük s összekeverjük. Ebből a folyadékból fél-fél gyűszűnyit ráöntünk a kérdéses talajra több helyen s megfigyeljük szemmel és füllel, hogy a folyadék itt-ott (esetleg mindenütt) pezseg-e? Minél erősebb és tartósabb a pezsgés, annál több a talajban a mész. Ha bármilyen kis pez-

sgést is tapasztalunk, akkor a csemetetenyészethez elég mész van a talajban s így erről fölösleges volna gondoskodni. Ha azonban pezségnek nyoma sincs, akkor — bár sejt csemetékünk nélkül is lehetnek — nem cselekszünk helytelenül, ha kiválóan erős és edzett csemetek nevelése czéljából meszet juttatunk a talajba.

Mésztrágyázásra az égetett mész használandó, kell belőle 100 m²-enként 20—40 kg. Ezt előbb porrá őröljük úgy, hogy vesszőkosárba téve víz alá merítjük, de onnan mindjárt ki is vesszük (ha sok vizet szív magába, akkor közönségesen oltott mész lesz). A meszpórt a talajon egyenletesen elszórjuk s mindjárt bekapáljuk, ügyelve, hogy a földdel jól összekeveredjék.

A mesznek trágyázásra való használatánál a következőket nem szabad figyelmen kívül hagyni:

1. Meszet csak jó termőerőben levő (nem sovány) talajba szabad adnunk.

2. Meszet csak üres talajba juttathatunk; pl. csemetesorok közé nem szabad szórni. Egyébként az év bármely szakában végezhetjük a meszeszt.

3. Meszet istállótrágyával közvetlenül összekeverni nem szabad, mert utóbbit elrontja. A talajban azonban külön-külön, egymás után is bekeverhetők.

Felhívás az alföldi növényzet fejlődésének megfigyelésére.

A Nagy-Magyar-Alföld tudományos tanulmányozását a Magyar Földrajzi Társaság Alföldi Bizottsága megindította; tanulmányai között nagyfontosságú az Alföld növényzetének fejlődése. Nagyon szükséges tudnunk, hogy a növények kiszáradása, virágzása, gyümölcsözése és hervadása miként függ össze az Alföld egyes vidékeinek földrajzi fekvésével, talajminőségével, klímájával, továbbá az egyes évek, évszakok időjárásával.

TÁRCZA.

Az elsők.

Irta: Báronny István.

A tél élet-halálharcát vivja a tavasszal s szívós kiharattással tolakszik vissza éjszakánként; ámbar napkelte után megint csak elriad, mint az éjjeli vadállat.

A mint az első tavaszi fuvalmak megritkítják kissé a nyomasztó, nehéz téli levegőt; a természet minden szabad lakóján végigbizzereg az ébredő életkedv. A kik az ősszel elmentek tőlünk: hirtelen visszakiváncok. A kik pedig kiállották itt a zord telet: minden szenvedéseket feledve, kezdik élni az újhódás világát.

A mily szomorúan néptelen és hangtalan volt a mező télen át, úgy megeléknül tél multával, jóformán máról holnapra; s az élénkség, a hangosság egyre nő, a míg csak a teljes diszelve pompázó május be nem fejezi a távollevők hazaidézését.

*

Hogy ki az első a visszatérő vándorok közül? — nem könnyű azt bizonyossággal megállapítani. Hisz

némelyek annyira nyomon követik egymást, hogy majdnem egy szárnycsapásnyi különbséggel kerülnek előre.

Még jóformán tél van; a hó alighogy elment; a levegő éles és nyoma sincs csókos fuvalomnak: s a két vadgalamb már itt van. Csapatostul suhan a kopár nagy erdők felé, a hol nincs számára más, mint fagyöngy; azon éldegel nyomorúságosan, s ha elunja, kiszáll a síkságra, a fonyadt tarlok területeire, a hol a jó Isten tudja, mi mindent csipeget ilyenkor. Igazi hazája mégis csak a nagy erdő, a hol odvas vén fákön száll meg, s a hol nemsokára már kezdi is a bugó panaszkodást, a pária hívogatását, a fészeknek való odú kiválóztatását.

Majdnem vele egyszerre, legfőkébb nyolcz-tíz nappal később, kerül elő az őrvös; ez a remek szép hamvaszürke tollazatú, csillogó begyű, fehér nyakkendős, fehér-csörű nagy galamb, a mely vetekszik termetre a házi begyes galambal; s a melynek inkább ligit vagy kert kell; de beéri kisebb facsoporttal is, és onnan hallatja melodikus nyögését, a mi szinte ütemes zenéje a bereknek, a hol az őrvös otthon érzi magát; ámbar az össze-függő nagy erdőket is igen szeretgeti.

Formás kis rokonuk, a vadgerlice, nem siet nyírré. Április második fele előtt nem eléggé meleg ő

A növények évszak- vagy időszerinti fejlődésének ismerete (röviden növényföldtani), a legérdekesebb, legszebb tudományok egyike és gyakorlati jelentősége is kétségszövegvesonhatatlan. Különösen érdekelhet azokat, a kik különben is kedvvel foglalkoznak a növényekkel, és a kik érdeklődéssel figyelik a tavaszi fejlődést, virágzást, termést és őszi hervadást.

Felszólítjuk ezennel mindazokat az érdeklődőket, a kik hajlandók volnának ilyen megfigyeléseket végezni, akár tagtársaink, akár nem, hogy olvassák el az itt következő Utasítást, és ha úgy vélik, hogy kedvel és minden nehézség nélkül tudnák a megfigyeléseket végezni, akkor szíveskedjenek jelentkezni a Magyar Földrajzi Társaság Alföldi Bizottságának ügyvezetőjénél (Dr. Cholnoky Jenő, egyetemi tanár, Kolozsvár), a honnan mindjárt további felvilágosítást megnyerhetnek és az észlelések feljegyzéséhez szükséges íveket megkaphatják.

Megfigyelőink hálózata olyan szép tudományos kis szövetség lesz, a mely nagyban hozzá fog járulni Alföldünk természetének megismeréséhez, de az észlelők ezzel elévülhetetlen érdemeket is szereznek.

Budapest, 1909 januárus 31.

Dr. Cholnoky Jenő,
ügyvezető.

Utasítás a növényföldtani megfigyelésekhez. (Giesseni módszer).

A megfigyelt területet gyakran, lehetőleg minden nap be kell járni, ezért a megfigyeléssel esakis az állomás közvetlen környékére szorítkozunk. Átlagos helyzetű, normális, szabadon álló példányokat kell megfigyelni; ki kell zárni tehát olyan növényeket, a melyek kivételesen nagyon kedvező helyen (pl. felszöt rúcon, házak falán) vagy nagyon kedvezőtlen helyen (pl. teljesen árnyékban) állanak, továbbá olyan fajokat, a melyek különösen koraiak vagy későiek. Ezért csak olyan fajokat válasszunk, a melyek az észlelés helyén nagy számban élnek. — Természetes, hogy nem ugyanazon a példányon fogjuk minden évben a növények fokozatos fejlődését megfigyelni. — A következő (I. sz.) listában napránti sorrendben találjuk a fejlődés fokozatait Giessenre nézve (1892); más helyeken a sorrend körülbelül ugyanez, csak a dátumok tolnaknak el együtt, mind, a megfigyelő hely fekvése szerint. Így legalább tudni fogja az észlelő, hogy melyik hétké mire kell különösen figyelnie. — A rendes napi séta közben egészen jól

lehet megfigyelni; minden megfigyelő, természetesen, kevesebb számú növényre is szorítkozhatik, mint a mennyi itt fel van sorolva.

I. = az első, normális levél-felszínüket lehet látni, és pedig különböző (mintegy 3—4) helyen; lombfejlődés.

V = az első rendes virágok kinyíltak és pedig több helyen.

Gy = az első rendes termések (gyümölcsök) megértek és pedig több helyen; a húsosak teljesen és végleg felvették a színüket; a hüvelyek felpattantak stb.

E = a szüles-erdők zöldek = általános lombfejlődés: az állomáson az összes leveleknek mintegy fele kifejlődött.

H = általános őszi hervadás: az állomáson az összes leveleknek mintegy fele — beleszámitva a már lehullottakat is, — elsárgult (vagy vörösödött).

Az E és H jelű megfigyelések sok magas törzsű (erdő, fásor) fát kell figyellemmel kísérni.

Az I. sz. jegyzékben csak olyan fajok szerepelnek, a melyek egész Közép-Európában előfordulnak s azért főleg nemzetközi földrajzi megfigyelésekre szolgálnak, tehát első sorban ezekre a fajokra legyünk tekintettel. A 2. sz. jegyzékben főleg a magyar Alföldre nézve különösen jellemző fajok vannak felsorolva s a kinek módjában áll, az terjessze ki figyelmét ezekre is.

Igen kívánatos, hogy a megfigyelt levelekből és virágokból későbbi tanulmányokra muzéális anyag is legyen gyűjtve, azért a megfigyelők a levelekből és virágokból minden alkalommal egynehányat a budapesti Tudományegyetem Növényintézetébe (Budapest, VIII., Illés-utca 25.) küldjenek be, frissen, postán, egyszerűen „minta érték nélkül” gyanánt.

I. sz. jegyzék.

III. 13. *Corylus Avellana* (közönséges mogyoró): V (= barkái porzának). — IV. 11. *Aesculus Hippocastanum* (vadgesztenye): L — IV. 15. *Ribes rubrum* (veres ribizske): V. — IV. 19. *Ribes aureum*: V. — IV. 19. *Betula verrucosa* (nyírfák): V. — IV. 19. *Betula verrucosa* L. — IV. 19. *Prunus Avium* (cserezyeny): V. — IV. 20. *Prunus spinosa* (kőköny): V. — IV. 23. *Prunus Cerasus* (meggy): V. — IV. 24. *Pyrus communis* var. *Piraster* (vad körte, vacek): V. — V. 2. *Quercus pedunculata* (kocsános tölgy): L. — V. 4. *Syringa vulgaris* (orgonafák): V. — V. 8. *Aesculus Hippocastanum* (vadgesztenye): V. — V. 10. *Crataegus monogyna* gala-

neki a mi éghajlatunk. Csak akkor kezd egyhangú gurgogását, a mikor már a fűrj is pityapalattly a mezőkön.

Hajh, a mikor március legelején a seregély betöppan: a pacsirtát már itt is találja. A magyar puszták legedesebb szavú lantosa akkor még nem énekel, csak csirren egyet-egyet; nem is keresi még a magas eget, a hol kékeg levegőtengeren teritgetheti szét szárnya vitorlát. Ilyenkor még csak alant röpök; röppenve lendül arrább-arrább. Dala csak akkor esendül, ha szerelmes kezd lenni; ha a mátkájának udvarolni kezd, vagy ha a párját mulattatja vele.

A seregély a kék galamb nyomán siet; s ilyenkor, kora tavaszszal, csakugyan mindig siet. Kis falkákban kószál és keresi az útát a neki való erdősegek felé, a hol majdan fészkel, s a honnan, költés után, seregeltől kívánkozik a szabad mezőkre. Hol van még az az idő!

*

A hol a nedves rétségek vannak, zombikos laposokkal: ott az időjárás szerint néha már február végén is, de rendszerint márczius első hátrmadában — alig hogy a hó elolvadt — megjelenik a játszi röpülésű csapongó bibicz. Ez a jajongó-siránkozó légi-tornász, a ki szerelmi

hüvelében a leggyönyörűbb fordulatokat mutatja odafent röpében. Most még nem szivesen csapong; tornászkedve a párzaskor nő meg; de ha sötétzöldesbe játszó ködmönét s bőhéfer hasát megpillantjuk, bizhatunk benne, hogy itt a tavasz, az annyira sóvárgott.

Nemskára a bibicz után megjönnek a nemes mocsári snefik is, a melyek elsoi, útmutatói jó időben már márczius első hetében is fölesapnak a korai szemlére kiránduló vadász előtt, a mocsaras helyeken. Igazi érkezők későbbre, körülbelül márczius közepén túlra esik; a mikor, ha melegszik az idő és nyílni kezd a sárga kacsavirág: vonuló útközbek rövid időre ellepik a zöldelő laposokat s a fakó zombikost, a honnan villámgyors röpüléssel surrannak el, ha nekik gyanus mozgás közeledik.

Ebben az időtájban élénkül meg a mező az északra húzódo vetési ludak seregétől is. A nagy szürke lúd, a mely nálunk költ, akkor már régóta párban van. A tojó a fészken ül; sőt akad, a melyik kiköltötte apró libuskáit, a mikor a vándor vadlúd csapataival áprilisban még folyóvást találkoznak. Azok messze mennek. Az északi tundrákra, a hol megszámlálhatatlan mennyiségben bédnek költhetnek. Ott őket senki sem zavarja

gonya): V. — V. 14. *Quercus pedunculata* (kocsános tölgy): E (= az egész tölgyes zöld). — V. 15. *Cytisus Laburnum* (aranyeső): V. — V. 17. *Cydonia vulgaris* (birs): V. — V. 28. *Sambucus nigra* (bodza): V. — V. 28. *Secale cereale* (őszri rozs): V. — VI. 2. *Symphoricarpos racemosa* (hóbogyó): V. — VI. 6. *Cornus sanguinea* (veres gyűrű): V. — VI. 14. *Vitis vinifera* (szőlő, szabad helyen): V. — VI. 19. *Ligustrum vulgare* (fagyal): V. — VI. 20. *Ribes rubrum* (ribiszke): Gy. (= boglyói érettek). — VI. 21. *Tilia tomentosa* (ezüstlevelű hársfa): V. — VI. 21. *Tilia parvifolia* (kislevelű hársfa): V. — VI. 30. *Lilium candidum* (fehér lilium): V. — VII. 4. *Ribes aureum*: Gy. — VII. 19. *Secale cereale* (őszri rozs): A = (aratás kezdete). — VII. 27. *Symphoricarpos racemosa* (hóbogyó): Gy. — VIII. 12. *Sambucus nigra* (bodza): Gy. — VIII. 21. *Cornus sanguinea* (veres gyűrű): Gy. — IX. 12. *Ligustrum vulgare* (fagyal): Gy. — IX. 16. *Aesculus Hippocastanum* (vadgesztenye): Gy. — X. 10. *Aesculus Hippocastanum* (vadgesztenye): H. — X. 14. *Betula verrucosa* (nyírfá): H. — X. 18. *Quercus pedunculata* (kocsános tölgy): H.

II. sz. jegyzék.

Fraxinus excelsior (közönséges vagy magas kőrisfa): V, L, Gy, H. — *Fraxinus Ornus* (virágos kőrisfa): V, L, Gy, H. — *Salvia pratensis* (mezei zsályá): V. — ** *Cynodon Dactylon* (csillagpázsit): V (az első porzók meglátásának). ** *Andropogon Ischaemum* (vérráltól nyérfű): V (az első porzók meglátásának). — ** *Andropogon Gryllus* (éles mosófű): V (az első porzók meglátásának). ** *Stipa pennata* (árvalányhaj): Gy. — *Alopecurus pratensis* (mezei csetepszít): V (az első porzók meglátásának). — *Crypsis alopecuroides* (rucaerje): V. * *Lolium perenne* (évelő vadóc): L, V, H. újra megzöldülése őszszel. — *Phragmites communis* (nád): V (a forgó kibontakozása). — *Elaeagnus angustifolia*: L, V, Gy, H. — *Plantago maritima* (sziki útifű): V, H. — ** *Plantago arenaria*. V, H. — *Camphorosma ovatum*: L, V, H. — *Potamogeton crispus*: L, V, H. — ** *Alkana tinctoria* (homoki pirosító): V. — *Rhamnus Cathartica* (varjútörvis): L, V, Gy, H. — *Ulmus glabra* (kopasz-szil): V, L, Gy, H. — *Ulmus*

* — Gyomnövények.

** — Homokpusztáink jellemző növényeiből valók.

○ — Szikeseink jellemző növényeiből valók.

officinalis (vénicz-szil): V, L, Gy, H. — *Pimpinella Saxifragá*: V. — *Anthriscus trichosperma* (turbolya): L, V, Gy, H. — *Sambucus Ebulus* (földi bodza): L, V, Gy, H. — *Statices Gmelini* (sziki lapú, vagy sziki jelleg): V, H. — *Convallaria majalis* (gyöngyvirág): V. — *Colchicum autumnale* (ősz kikiries): L, V. — ** *Colchicum arenarium* (homoki kikiries): L, V. — ** *Polygonum arenarium* (homoki porcsinfa): V. — ** *Tribulus orientalis* (magyar király-dinnye): L, V, Gy, H. *Ranunculus Ficaria* (salátabagolyárka): V, H. — *Marrubium vulgare* (orvosi pemetőfű): V, H. — *Xeranthemum annuum* = V. — *Aster panicosus* = V. — *Nymphaea alba* = V. — *Iris Pseudacorus*: V. — * *Erodium cicutarium* (bűrkövelű gémmör): V, Gy. — *Lotus corniculatus* (szarvaskerep): V, Gy. — *Centaurea Cyanus* (kék búzavirág): V. — *Salix alba* (fehérfűz): V, Gy. — *Salix cinerea* (hamvasfűz): V, Gy. — *Populus nigra* (fekete nyárfa): L, V, Gy, H. — *Hydrocharis morsus ranae* (békaturaj): V. — *Alnus glutinosa* (mezős égerfa): V, H. — *Persica vulgaris* (őszibarack): V, Gy, H. — *Prunus Armeniaca* (kajszi-barack): V, Gy, H. — *Juglans regia* (diófa): V, Gy, H. — *Morus alba* (fehér eper): V, Gy, H. — *Gleditsia triacanthos*: L, V, Gy, H. — *Broussonetia papyrifera*: L, V, Gy, H. — *Acer Negundo*: L, V, Gy, H. — *Juniperus communis*: V, Gy. — *Robinia pseudacacia* (akác): L, V, Gy, H. — (Az akácfaóra vonatkozólag igen részletes és pontos megfigyelések kívánatosak; a másodvirágzás is feljegyzendő!) — *Sophora japonica*: L, V, Gy, H. — *Ailanthus glandulosa*: L, V, Gy, H. — *Triticum vulgare* (őszibúza): vetés, virágzás, aratás kezdete. — *Hordeum vulgare* (négyesoros árpa): vetés, virágzás, aratás kezdete. — *Zea Mays* (kukorica): vetés, virágzás, aratás kezdete. — Szénakaszálás. — Sarjukaszálás.

Külön szótartunk van még azokhoz, a kiknek módjukban van a mezőgazdaságra fontosabb növényekre vonatkozólag kiválón részletes megfigyeléseket tenni. Az illetőket arra kérjük, hogy ne csak egyszerűen a feltűnőbb fázisokat, úgy mint a lombfejlődést, virágnyílást, terméserést és hervadást figyeljék meg a gazdasági növényeken, hanem azok fejlődését hétről-hétre figyelemmel kövessék, s minden héten egyszer, pl. minden vasárnap, minél pontosabb feljegyzéseket tegyenek. A feljegyzések a megfigyelt növények minden sajátságára vonatkoznak. Így pl. a gabonaműveket illetően: a vetésre, a esirázásra, az első levelek kibontakozására,

az elhagyott, vad világban. Csak késő őszszel látjuk viszont ezeket a vándorokat, a mikor ivadékaikkal meg-sokasodva kerülnek vissza a mi vetéseinkre.

E közben egyre érkeznek a szárnyas utasok. Ki véglegesen, ki pedig csak futóvándorokképpen, hogy megpihenjen nálunk s aztán tovább siessen, másfelé.

Jönnek a szárazsák, a melyek a száraz, aszott nád közül bujkálnak ki a sik vizekre s ott feketéllenek. Lengeti őket a gyöngye hullám, a melynek két fodrait az ég színe festi meg. A feketé gömbök, a hókéfeű cigány-madarak ott eveznek karélyos lábaikkal, s ékalakú barázdát húznak a vizen maguk után. Néha éles, de jobbára csak halk kityenéssel szölongatják egymást; egyelőre még együtt vannak, úgy, a hogy érkeztek; a páros életet ily hamar ők sem kezdik.

S valamelyik verőfényes márcziusi napon megszönlal valami messziről, mintha bús furulyaszóval üzengetnének felénk: «puli! » ... Azok ott szélkiáltók. Hosszúcsőrű, görbcsőrű szürke félsnefik. A nagyja fölér a tókeruczával; de ha hosszúkas szárnyát szétteríti: ennél még nagyobb is mutat. A hány az elsőnek érkezett csapatokban van, mind him az. Mert a szélkiáltó így szeret utazni, asszony nélkül. Összeáll a sok legény s

előre siet, szállást keres. A mikor a szőpém seregei utánuk jönnek: a tilinkós hang után — a hímek szirén-dala után — már könnyen igazodhatnak különös vezető és előrsi szolgálat nélkül is. De ha az asszonyok közelnek, van ám kavarodás. Azt az eszevesztett siklító hívást, azt a pár után sóvárgást, esengést nem lehet leírni. A tilinkós udvarlás szakadatlanul folyik; a hímek hangja szinte elfulad, remeg; gyönyörű fuvolájuk néha repedten nyiszog a hevíletes vág éroilitésétől.

Hát még a «küzdők!» A híres veredők! pugnax-ok. Azok is márcziusban jönnek, szintén seregeseit; és a míg a hímek ki nem diszesednek, együtt bolynognak néha százával is. A hímeknek szép tollgallérjuk és két fölmereszthető tollszarvakcájuk van, a mivel udvarlás közben szépelegnek. A míg a tojócsák mind egyformán írómbák s jelentéktelenek, a hímek változatosan tarkák, akár a házika. Vannak köztük fehér gallérosok, téglavörösek, feketék, szürkenk tarkák. Korá tavaszszal tokokra vedlenek a nyak táján s az új tollgallér elkészültéig várnak a párzással. E közben pedig egymással folyvást hadilábon vannak. Ha két him szemközt fordul: köny-

a levelek és az egész növény hosszára vagy magasságára, a kalász kibontakozására, az első porzók megjelenésére, a teljes virágzásra, az utóvirágzásra, a növény szárának megnyúlására, az első levelek sárgulására, a szár sárgulásának kezdetére, a mag kifejlődésére, stb.-re, szóval a fejlődés minden szembeszökő mozzanatára terjedjen ki figyelmiünk. A hétről hétre való pontos feljegyzések főleg a terméséret megelőző egy hónapi időszakon belül semmiestre el nem mulasztandók, mert ezekre van leginkább szükség; a fejlődés kezdetén, a csirázástól a virágzásig, egyáltalán a termés érésiidejétől távol fekvő időszakban, a feljegyzések kéthetenként is végezhetők, sőt télen teljesen szünetelnek. Ugyazintén pl. a kerdert vagy a czukorrépat is részletes megfigyelés alá vehetjük s így minél pontosabb fejlődési adatokra lehet szert tenni. Nemkülönb a szőlők, gyümölcsösök, valamint a kaszálók és legelők fejlődését is részletesen hétről hétre (vagy esetleg kéthetenként) meg lehet figyelni s erről pontos napló vezethető. Minden esetben a megfigyelt faj és fajta is megnevezendő, valamint a fontosabb művelési eljárások is megemlítendők. Egyes uradalmak gazdasági naplói főbb adatainak közlése is kívánatos. A kaszálókön és legelőkön a csirázó, levelet háló, virágzó magvat érlelő és elhervadó-elhaló növényfajok közül minél többet lehet feljegyezni. Ezt az utóbbi munkát csak a növények határozásában igen jártas egyének vállalhatják. Azonban a ki a növények határozásában nem eléggé jártas, de az ügynek mégis szolgálatot kíván tenni, az a növényeket küldje be a budapesti tud. egyetem növénytan intézetébe (VIII. Illés-u. 25), a hol a növények meghatározatnak s az eredmény felől a beküldők értesítést nyernek. A beküldés szállítási költségeinek fedezéséről az Alföldi Bizottság gondoskodik. Ugyazintén ezelszerű lesz az egyéb gazdasági növényekből (gabonaménekből vagy más termesztett növényekből) is hétről-hétre a jellemző fejlődési állapotok megfelelő egyenlány színdát vagy darabot az említett intézetnek küldeni, a hol a beküldött anyag megörzészéről és nyilvántartásáról gondoskodni fogunk. Főleg közvetlenül a termés érése előtt 4–5 héten át hetenként egy-egy frissen gyűjtött küldemény szállítandó, egyszerűen «minta érték nélkül» gyanánt.

Mind ezek a megfigyelések tudományos és gyakorlati gazdasági célt szolgálnak; a magyar tudomány és a magyar nemzetgazdaság eszméje kedvéért indul meg s folyik ez a munka. Kézzelfogható haszna nem a jelené ugyan, hanem csak a jövőé.

Legalább is jó tíz évi részletes megfigyelési adatokra lesz szükség, hogy a munka gyakorlati gazdasági értékéről biztos véleményre lehessen mondani. De a ki a vállvetett munkásság és az alapos kutatás elvében bizik és a ki a magyar tudomány és a magyar nemzetgazdaság eszméjéért fáradozni akar, az — ha módjában van közreműködni — álljon be munkatársunknak.

A szalonkák megjöttére.

Irta: Gy. Gy. K.

Az enyhe és mégis szeszélyes időjárás különleges jellege ez idén is késeletetni fogja a szalonkák átvonulását.

Az enyhe tél dacára a szalonkák előhírnökei némileg késlekednek; bibiczettel, örvösgalambbal eddigelé alig találkoztunk; egy-egy seregély gunnyaszt csupán a kopár ágakon. «Geniti a tojását most kelti!» ez idén alihánem csak naptárban diszeleg. Legjobb, ha nem igazodunk azért a kalendáriom után, hanem várjuk az évszák előhaladtát, a mely hamarosan meghozza majd számunkra tavasz-vágyaink vadászlevezetét, az első szalonkákat.

Közép-Európa normális telei mellett, a minők közé az ideit alig sorolhatjuk, a szalonkák tavaszi vonulása rendszerint a József-napot megelőző és követő 8–8 napon belül, tehát két hét alatt szokott végbemenni.

Számtalan és nem alaptalanul keletkezett panasz szól arról, hogy messze délvidektől kezdve, túl a Kárpátokig, a tavasszal utnak kelő szalonkát mindenint irtják, pusztítják oly arányban, hogy ma már a tőlünk északra eső országokban a szalonkák alig jelentkeznek hírnöndönak is. Sok igazság van ebben? Legtöbbit kesereg e fölött a tőlünk északra eső országok vadászai, a ki ránk fogja, hogy a mit Görögország, Albánia és

nyen kész a berzenkedés, az «en garde»; a kis tollszarvacskák fölmerednek, a tollgallér földuzzad, úgy néznek szemközt, mint a viaskodni készülő kakaskák; aztán összezsapnák. Egy kicsit megtépázzák egymást, de hamar széjjelmennek. Folytatják a bogarászt, a rovarszedést a nedves talajon. S ha szárnyra kap a csapat: felhősen vonul arrább; a közben fehér hasát villogtatja mind.

Nádassal vegyes nedves rétségek környékén egyszer csak megpillantunk a levegőben valami nagyon szépét. Egy libegve suhanó, lassan szálló, könnyű testű hamvas-fehér madarat, a mely egy kicsit a sirályra emlékeztet.

Az ott új vándor: a fakó réti héja. A tél mulásával ez is visszakivánczolt már, s ime, megkezdte rablókirándulásait, a mi rendesen véres végű.

A milyen csunyak s otrombák közel rokonai, a barna réti héjak, olyan gyönyörűséges, kecses ez a sirálylen-gésű rabló.

Egy pár tókeruca ül amott egy kis zöld emelkedésen; a gonosz kisértet közeledésére kinyújtogatik a nyakokat; a gácsér sötétzöld báronyománocson feje föl-

mered; egyszer csak szárnyra kap a gyanakvó tojó s a párja nyomban utána kél. Így vonulnak tovább, a férj mindig kis felesége után. Vadruzáéknál, vadlibáéknál ez a szokás járja.

*

A rét széléből egy pár fogoly röpül ki, surrogó, erős zajjal. Ezek holtomiglan-holdidiglan szövetekezett húséges életársak. Februárban még együtt volt a család, a mit tulajdonképpen jobb így nevezni, mint csapatnak; hisz a «csapat» szedett-vedett, esetleg véletlenül összerült népség, a milyen a seregély vagy a vadlúd, vagy sok más; ellenben a fogoly valósággal családostól marad együtt télen át is, az új tavaszig, a mikor minden szabad tojócskát örökre lefogal egy kakas. A család anyja, az öreg tojó, ilyenkor sem szabad, neki már van párja; a régi. Föltéve, hogy még megvan. Hogyha nem lötték el, vagy valami ragadozó nem tett kárt benne, miután a vadorzóktól s a «törközöktől» már megszabadult.

Tiszteletreméltó, sőt gyönyörű páros élet az, a mire a foglyocskák társulnak. Ha egyszer férj és feleség vált belőlük, egymást azontúl soha el nem hagyják. A fé-

Itália a fölfelé vonuló szalonkából meghagyogatnak, azt le-leföldözi Magyarország! Hátt mi maradjon nekik, hiszen ők kéznek a szalonkának fészkelő otthont nyújtani, — csak telepedne le náluk! Mintha bizony a szalonkát irányítani vagy éppen kényszeríteni lehetne arra, hogy letelepülő-, fészkelő- és költőhelyeit ki-ki tetszése szerint szabja? Még ha a sokat kesergő «kultur-Németszágrol» is volna szó, a szalonka a maga természetszabta, ősidőktől betartott útvonalaival eltérni nem fog, bármennyire pusztítják is Smynrától Korinthusig, Kalábrjától Dalmáciaiáig és a Kárpátokig! A mi részt mi kérünk belőlük, az vajmi csekélyke százalékát adja az elpusztítottaknak. Az északi költő-otthonaikba vonuló szalonkák zöme nem is veszi útját kizárólag Magyarországnak akkor, a midőn tavasz beálltára északra tér. Románia, Ausztria, Franciaország a szalonkának mindmegannyi átvonulást nyújtó tartományai, a melyeken át tetemes részüket vonul északnak, a nélkül, hogy pl. Németországra ügyet is vetne.

Tavaszi vándorútjában a szalonka a tiszta, világos, olyan éjéket választja vonulásul, a midőn útjának a széljáratoit kedveznek. Hirtelen bekövetkező ellenszél, a minő tavasz tájban hazánkban is a «bőjti» szelek formájában kiszámíthatatlanul sokszor dühöng, szétrebbenti, megakasztja a szalonkát útjaiban s így szanaszét verődik még legrendesebb csapatjuk is. Ilyenkor ismételtelen megesis, hogy egy-egy szétvert csapat olyan tájakon bukkan fel, a hol előbb híret is alig hallották; viszont a hol előző években következetes pontossággal számíthatnak megjöttére, hirmondónak se kerül bár egyetlen fiaszalonka is a fegyvercső elé!

A szalonkák zöme hazánkba a Szávan át érkezik; az erdélyi bevonulók viszont az Olt és az Al-Duna

völgvirányait választják. Hazánkon kívül Európában két folyó völgvirányát követik előszeretettel és pedig a Rhóne és a Rajna folyók mentét.

Tengermentén felállított madárbiológiai állomásokon megfigyelték azt, hogy a hosszűcsőrűek társaságában tömérdek apróbb éneklő szárnyas is vonul északnak; ezek közt a szalonka leghűségesebb kísérője a vörös-begy, a melynek kedves csicseregése kétségtelemnél teszi, hogy a tavasz minden vonalon beköszöntött s így édes új életre ébreszti nemcsak a növényvilág szunnyadó erőt, hanem a tarkatollú, csevegő madárvilág oly kedvesen változatos, sőt hasznos képviselőit is.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblyay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Kerti utak készítése.

Mindnyájan tapasztaltuk, hogy nedves, esős időben, ha egy olyan csemetekertbe vagy veteményeskertbe megyünk, a melynek talaja agyagos, úgy lábbelinkkel egész sárpalacsintákat szedünk össze, a mely a mellett, hogy a járást megnehezíti, a kerti utat is elrontja, elcsúfítja. Ha azután a talaj kiszárad, az út olyan göröngyös lesz, hogy bizony azon se valami kellemes a járás s az ilyen út se szép. Pedig olyan utakkal birni a csemete- és veteményeskertben, a melyek mindig tiszták, kemények, szárazak s a melyeken még tartós nedves időjárás mellett is kényelmesen járhatunk, egyik elengedhetetlen kelléke a gondozott kertnek. A kőutak azonban rendszerint drágák szoktak lenni, különösen ott, a hol kő nem áll a közelben rendelkezésre, s a mellett az ilyen

szek közös gondjok, s a kikelt csirkék anyanyikorukon túl is még sokáig — az új tavaszig — a szülőikkel maradnak. Az a «fogoly-esapata», a mit így együtt látunk, rendszerint apa, anya és gyerekek. Nem csapat tehát tulajdonképpen, hanem család. Kivétel csakis oly módon van, hogy néha több család is összeverődhetik zaklatás idején, vagy a hol annyi van, hogy időszakilag összekeveredik. De az is megtörténik, hogy az elárvult csirkék más családhoz kérezkednek s oda szegődnek az istenadták. Akkor pedig fogadott gyerekekké válnak, tehát megint csak egy család az.

A foglyok persze nem költözők, azok a mieink; állandóan itt vannak idehaza. Könnyen megfigyelhetjük őket egész életük során. Tudjuk rólok, hogy egyedül ékeskednek a tyúkfélék közt a hamisítatlan hűség érényével. A galambnak hiába van akkora híre, mint például házastársnak: a fogoly sokkal különb ebben. A házi galambot, a míg a párja a fészken ül, elcsábíthatja egy bűnös pillanatra a kitarató udvarlás. A fogoly, költés idején, a párján kívül meg sem tűr más fajtájabeli a közelségében. Tavasz kezdetén, a míg a vetés nem elég buja, hogy minden titkukat eltakarja: látni az elváhatatlanok folytonos egymáskeresését. Jaj az idegen fa-

czér kakasnak, ha legénysége merész buzdulásában adatolakszik, a hol csak ketten akarnak lenni fogolyék.

*

Megjón végre a barázdabillegető is, márczius dereka táján. Az a hire — nem is méltatlanul — hogy ártatlanul bár, de ő az erdei sneff Judása. A mikor a barázdabillegető itt van, bizonyosra vesszük, hogy a vándorvendégek fejedelme, az erdei sneff sem hiányzik erdeinkből. Titokban jön s épp oly titokban tűnik el; egy darabig halljuk esténként, hajnalonként püsszegő-korogó hangját, látjuk sötét árnyként elsuhanó barnaságát, a mikor az utolsó rigó is elhallgat a tavaszi alkonyatra siető szürkület elején: akkor mozog, akkor indul légi útjára, szólítja, hívja szerelmesét, a kit nyugtalanul keres.

Ugyanazzal kétszer alig találkozunk az életben.

Távolodó hangját ha hallgatjuk: bátran búcsuzhatunk is tőle. Hisz' a melyik — ugyanitt — holnap szól majd, az a legnagyobb valószínűség szerint más jövővény.

Az elsőik elsei ők; a tavasz legváravárbabot hirhozói, a kik után az egész Nimród-világ bomlik.

utaknak még az a hátrányuk is van, hogy abban az esetben, ha az utat valamely oknál fogva máshova akarjuk áthelyezni, úgy ha az utat a kődaraboktól teljesen ki nem tisztogatjuk, a régi út helyén évekig nem terem semmi, vagy ha terem is, abban alig van közönet.

Meglehetősen tartós kerti utat készíthetünk az alábbi módon, a melynek jósága és olosósága mellett az előnye is megvan, hogy az utat minden különlegesebb fáradság nélkül bármikor művelés alá lehet venni.

A mikor a csemete- vagy veteményeskertben az utak irányát és szélességét kijelöltük, azt simára ásassuk ki és a timárok által már felhasznált cserékéggel vagy más apróra zúzott kéreggel legalább 6 cm. vastagon borítsuk be. A kéreg beszerzése és szállítása alig kerül valamibe, az az utat mindig szárazon tartja, a gaz nem igen bujik ki alóla s a mellett az az előnye is van, hogy száraz időjárás mellett sem porzik, így nyáron nem kell öntözni s kellemes, puha járás esik rajta. Tartósabbá tehetjük az ilyen utat az által, ha minden tavasszal egy kevés friss kérget hordatunk a régre.

Miután a talajba bemélyített utak szélei rendszerint csak rövid ideig tartják meg szép formájukat, mert a szélek letöredezvéen, zeg-zugos lesz s a mellett a leomlott föld az útra kerül, ott sarat csinál, tanácsos az utakat téglával, kövel, cseréppel vagy salakkal beszégni, a mi egyúttal a kert szépségét is emeli. A szegélyezést úgy eszközöljük, hogy a szegélykövek részére árkot húzunk, az árok felett szinórt feszítünk ki s úgy helyezzük el a szegélyköveket, hogy azok egyforma magasságban az út testéből kiálljanak ugyan, de a veteményes ágyval egy szintben legyenek.

Állandóbb jellegű utakat pl. díszkertekben vagy parkokban már kőből készíthetünk és pedig úgy, hogy a mintegy 20 cm. mélyen kiásott útra körülbelül 5—10 cm. vastagságban egészen durva, lehetőleg nagy darabokból álló kő- vagy kavicsréteget hordunk, a melyet nedves időjárás mellett vagy megöntözve jól lehangolunk. Erre a rétegre jön egy 3—5 cm. vastag aprószemű kavicsréteg, a melyet szintén le kell hengerelni. Ha hengerlő nem áll rendelkezésünkre, úgy az egyes kő- vagy kavicsrétegeket fabunkóval (furok) kell ledöngölni.

Az ilyen út már a legkényesebb igényeket is kielégítheti, mert ha a kavicsot megmosva hordtuk az útra, úgy az út teljesen tiszta lesz, a gaz nem igen bujik át rajta, mivel a kavicsok a rajta való járás közben ide-oda mozognak s a netán előtörő gáz elsatnyítják, elvágják. A kavicsréteg a vizet gyorsan átocsátja, eső után hamar kiszárad és mindig járható.

Némelyek a kavicsréteg alá, sőt közé is földet, agyagot, útkapárokat tesznek, hogy ez a kavicsok vagy kövek közt mintegy kötőanyagot képezzen s így az út tartósabb legyen. Az elkészítésnek ez egy nagyon helytelen és elvetendő módja, mert az így készített útban esőzések alkalmával a föld vagy az agyag megpuhul, s ha ilyenkor rajta járunk, úgy a finom kavicsréteget az

agyagba lenyomjuk, helyébe feljön a föld vagy agyag, az úton sarat alkot, kátyúk, gödrök keletkeznek, a melyekben a víz megáll, mert az agyag nem bocsátja keresztül a vizet s a drága költséggel készült út csaknem hasznavehetetlen, sőt rosszabb, mint ha az utat egyszerűen csak kiástuk és ledöngöltük volna.

Ilyen utakat tehát soha se csináljunk, sőt ellenkezőleg, ha azt tapasztaljuk, hogy a kavicsréteg már nagyon poros, földes, kaparjuk a felső réteget össze, hányjuk rá ferdére állított sűrű szemű rostára, hogy azon a sártól és portól letisztuljon vagy pedig mossuk meg a kavicsot vályúban vagy dézsában s úgy terítsük be vele újból az utat.

Igen olosó utat készíthetünk úgy is, ha a mintegy 15 cm. mélyen kiásott utat köszénhamuval feltöltjük és azt homokkal befedjük.

Egyszerű földutakat az előtörő fűtől és gáztól úgy lehet mentesen tartani, ha nyáron, mikor az utak jól kiszáradtak, az utakat tisztára lesöpörjük, ledöngöljük, aztán újból lesöpörjük és nagyon forró köszénkátránnyal bekenjük, úgy, a mint a kátránypapírfedeleket szokták. A bekenet útra természetesen nem szabad addig rálépni, a míg a kátrány meg nem száradt; ha azután a kátrány megszáradt, hintsük be durvaszemű homokkal s csak azután vegyük használatba.

Ha a bolgár-rendszerű kertészkedést figyelemmel kísértük, tapasztalhattuk, hogy a bolgár kertészek nem a kerti utakat súlyesztik le és a veteményes ágyakat emelik a talaj szintje fölé, hanem éppen ellenkezőleg, a veteményes ágyakat készítik mélyebre, míg az utakat ezek fölé kiemelik. Ez nem különözködés a bolgár kertészektől, hanem az okserű kertészkedésnek egyik igen lényeges követelménye. Míg ugyanis lesüllyesztett utak és kiemelkedő veteményes ágyak mellett a növényzet öntözésére használt viznek egy nem csekély része a veteményágyakról az utakra folyik s ez által ott úgy-szólván elpocsékolódik, addig a veteményágyak fölé kiemelt utaknál nemcsak hogy egy csepp víz semvész kárba, hanem még esőzések alkalmával a keményre taposott utakról is a viznek egy jelentékeny része a veteményágyakra folyik, az út által beszitt nedvesség egy része pedig az alattalajban már szintén a növényzet gyökereihez szívódik.

Olyan vidéken tehát, a hol kevés csapadék szokott lenni s a hol ennél fogva a veteményeskertek öntözése nemcsak sok fáradsággal, de esetleg sok költséggel is jár, tanácsos nemcsak a veteményes-, de a csemetékerteket is felemelt utakkal ellátni. Igaz, hogy az így berendezett kert — már szokatlanságánál fogva is — első pillanatra talán nem fog tetszetősnek feltűnni, de a veteményeskertben elsősorban a czélserűség, a minél nagyobb és minél jobb hozam kell, hogy figyelembe jöjjön, a mit a lesüllyesztett veteményes ágyak és az ezek fölé kiemelt utak minden esetre előnyösen befolyásolnak.

(—h.)

Galambdúc. Minden galambtenyésztőnél fontos szerepet kell hogy játszszen a galambdúc. Habár a galamb mindenféle fedett helyiséggel megelégszik, mégis megálánja a neki alkalmasabb és megfelelőbb lakást. A galambdúcnek szellősnek és világosnak kell lennie; a repülőlyukat lehetőleg déli irányban, kívül megfelelő üledékával, lehetőleg úgy kell készíteni, hogy azt esténként kényelmesen be lehessen csukni; erre a célra legjobban megfelelnek a csapajótók, melyeket egy zsinórral könnyen ki lehet nyitni és be lehet csukni. A galambház belsejében a röpülőlyukkal egy magasságban elegendő ülőlécezt kell elhelyezni s minden galambpár részére két fészkelőhelyet kell készíteni. Ha a fészkeket a földön helyezzük el, tanácsos azokat úgy készíteni, hogy az egyik fészek bejárata ne legyen a másik mellett, hanem az egyiknek a bejáratát készítsük pl. balról, a mellette levőtől elülről, az e mellett levőt pedig jobbról, vagyis lehetőleg kettős vagy hármas fészkeket csináljunk a leírt módon s azokat egymástól távolabb állítsuk fel. Ha egyes fészkeket helyünkön egymás fölé, akkor a bejárásokat esavarmenetszerűen helyezzük el, vagyis az alsót pl. balról, a felette levőt jobbról, azután ismét balról és így tovább, mindig felváltva. A fészkelőhelyiség átlag 25 cm. széles, 15 cm. mély s 15 cm. magas legyen és mindegyiket mintegy 7 cm. magasságig el kell zárni, hogy a fiatalok a fészekből ki ne eshessenek. Ha a fészkelőládákat nem a földre helyezzük, úgy természetesen minden fészek elé kis ülőlécskát is kell tenni. Városokban a költés ideje alatt szalmát, vékony rőzsét vagy forgácsot kell a galambházba tenni, esetleg az udvaron elszórni, hogy a galambok abból fészket készíthessenek. Vidéken ez nem szükséges, mert ott az udvarokon és az utakon elég anyagot találnak a galambok a fészekkészítéshez. A mikor a fiatalok már szárnyrakeltek, esetleg leölettek vagy eladtattak, legjobb a fészket elégetni, hogy így a rovarok elszaporodását megakadályozzuk; nem árt a fészkelődadukat is fertőtleníteni. Postagalamboknak tányéralakú, mázolatlan cserépfészkeket szoktak adni, a melyből minden szalmát, pelyhet stb. ki szoktak szedni azért, hogy a galamb el ne puhuljon; a cserép, mint tudjuk, jól tartja a meleget s így nem kell attól tartani, hogy a költés meghül.

(-h.)

Különbélek.

A hegyvidéki népségítés. A földmivélsügyi miniszterium folyó évi első kiadványa azt a címet viseli, hogy: «A hegyvidéki gazdasági akció 1908. évi működésének ismertetése.» A 144 oldalra terjedő és számos statisztikai táblázattal felszerelt füzet a hegyvidéki miniszteri kirendeltség működési körében kifejtett kormányakcióval és ennek 1908-ban mutatkozó eredményeivel foglalkozik részletesen. Az akció keze alatt álló terület, melyet az állam a rutén kisczardák részére bérel a Schönborn uradalomtól, ezidő szerint 20,039 hold, melynek legnagyobb része kisczardák- és községnek adott bérbe, a havasi terület pedig házi kezelésben van és

bárczázás útján értékesül, egy része tanügyi célokra szolgál. A havasi legelőkön ebben az évben felhajtott állatok száma — számos-marhára átszámítva — 5809 darab volt, főber czimén pedig 24,801 korona folyt be. A havasi területek szolgáltatóképességének emelése érdekében állandó kísérleteket folytat a havasi takarmánykísérleti telep. A szakismeretek terjesztése czéljából számos községben rendeztek a kirendeltség népi gazdasági előadásokat, tartott fenn népi mintagazdaságokat, szervezett gazdaköröket, s az alsóvereczei Balogh Vince-fele hegyvidéki gazdasági telepen 14 ifjút képezett ki az egyszerű havasi gazdálkodásban és vajmesteri ismeretekben.

A vidék gazdálkodásának színvonalát emelik a gép-kiosztások, vetőmagkiosztás, legelő- és rétvajítások, valamint a jó tenyészállatok kedvezményes áron való beszerzése. Úgy állattenyésztési, mint közegészségügyi szempontból áldásos tevékenységet fejtett ki a kirendeltség azáltal, hogy a számos helyen mutatkozó vízhiányt kutak felállításával enyhítette. Igen szép eredménnyel jártak a háziipar fejlesztése érdekében tett intézkedések. 1908-ban már 13 kosárfonó szövöttek, ugyanannyi kosárfonó telep, 8 nádfonó műhely, 5 seprűkötő és abroncsfaragó telep, 3 fagaragó szövöttek, 2 vászszövő, 2 művirágkötő, 5 szőnyegszövő, 3 kötőipari, 5 himzőtelep, 1 gyermekjátékeszkészítő és 1 gyalpüszövő szövötteket állott működésben, s a kifejtett munkadíjak összege meghaladta a 200,000 koronát. A háziiparfejlesztés érdekeit szolgálják ezenkívül a tanfolyamok, az iparházak, a vidékbeli ifjaknak szakiskolákban és ipartepeknél tanulmányok czéljából való elhelyezése s a kiállításokon való részvétel, mint a piacszerezés eszköze. A vadon termő gyógy- és kereskedelmi növények gyűjtése iránt megindította tevékenységét a kirendeltség, s az ehhez szükséges ismereteket a néptanítók útján öhajtván terjeszteti, 1908-ban hat néptanítót küldött ki a kolozsvári gazdasági akadémiára rendezett tanfolyamra. A munkálkodást illetően kezébe vette a kirendeltség s az összes elszerveztetett munkások munkabére egy félmillió koronára tehető. Nagy arányokban haladt tovább az utak és patakok rendezése, a munkások és kisczardák jogvédelme és az inségesek segítése is. Nagy szerepe van ezen vidékeken a hitelszövetkezeteknek és szövetkezeti ártáraktáraknak, melyek legjobb orvosságai a több helyen mutatkozó pénz- és kereskedelmi uszornak, mert egészséges áralakulást biztosítanak. A szövetkezetek által elért eredményekre jellemző, hogy a hitelszövetkezeteknél a folyósított kölcsönök összege mintegy hat millió korona, a takarékbetétek és tartalékalapok pedig másfél millióra ruktak. Új szövetkezeti ártáraktár 1908-ban 11 alakult, úgy, hogy most összes számuk 70. Az ártáraktárak összes bruttó bevétele 1.757,155 korona, a mi az 1907. évi eredménnyel szemben 358,000 korona emelkedést jelent.

Nyugdíjbiztosítások. Az Orsz. Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnál a következő biztosítások eszközöltettek: Csoma Ferencz, udvarhelyvármegyei ható-

sági erdőőr, a rendes tagok I. csoportjában nyugdíjra és balesetre; Szullik Frigyes, Makki János, Kukla Ignác, Hroványi János, Kocsisek András, Mali Pál, Schicker György pozsonyvármegyei erdőőrök balesetre; László István, háromszékvármegyei kerületi erdőőr, a rendes tagok IV. csoportjában háromszoros segélyre; Szász Péter, udvarhelyvármegyei hatósági erdőszolga, a rendes tagok I. csoportjában kétszeres tagsággal nyugdíjra és balesetre.

Exhibíció. A Magyar Ebtenyésztők és Ebkedvelők Egyesülete folyó évi május hó 14- és 15-ikén szombat és vasárnap, Budapesten országos exhibíciót rendez. Benevezhető minden tiszta fajú eb, ha nem egyesületi tag tulajdonában van. Közelebbi felvilágosítást az az egyesületi titkári hivatala (Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14—16, félemelet). Az eddig történt számos bejelentés után itélve igen sikerültnek ígérkezik a kiállítás, s mindenen felül fogja mulni az eddig Magyarországon rendezett exhibíciókat.

Elgazosodott fenyőültetvény. Elgazosodott fenyőültetvényből — mint Hufnagel az «Oesterr. Forst- und Jagdzeitung»-ban írja — nem szükséges a gazt gyökerestől kitépni, vagy kiázni, hanem a buján növő gazt évenként kétszer, egyszer július közepe táján, egyszer pedig késő ősszel le kell vágni, nehogy télen az ültetvényekre dőljön. Ilyen helyen csupán az ültető gödrök-ből kell a gazt gyökerestől kiszedni s az ültetőgödöröket állandóan tisztán tartani. Ha az ültetésre mindig erőteljes, egészséges, iskolázott csemetéket használunk s a fenti eljárást legalább két éven át ismételjük, úgy az erdősítés sikerre fog vezetni. A levágott gazt, ha azt nem tudjuk másképpen értékesíteni, az ültetvény sorai közt lehet hagyni, bár annak elvitele, vagy otthagynia a csemetékre nézve semmiféle különösebb jelentőséggel sem bír. (—h.)

Őseink száma. Ha a mi időszámításunktól, vagyis Krisztus születésétől kezdve őseink hozzávetőleges számát akarjuk megállapítani, az első pillanatra nehézségünk fel, pedig a számítás igen egyszerű. Egy emberi generációt, vagyis azt az időt, a mi alatt egy most született fiúgyermeknek ismét fia lesz, átlagosan 30 évre teszik, vagy legalább is ennyit állapít meg a statisztika. Krisztus születésétől számítva tehát 1910: 30 = 63:66, vagyis kerekén 63 generáció volt; így ha mindig csak apánk apját vesszük számításba, mintegy 63 ősapával bírnak. Miután egy férfitest szélességét — egyik álltól a másikig — 75 cm.-re lehet tenni, emnélfogva, ha a 63 ősapánkat egymás mellé állíthatnánk, ezek csak mintegy 47 méter hosszúságot tennének ki. Ezek bámulatos kis számok ugyan, de a valóságot nagyon megközelítik. Másokppen üt ki azonban a dolog, ha ez alatt az 1910 év alatt nemcsak ősapánkat, hanem összes őseinket akarjuk kiszámítani. Minden embernek van apja és anyja, vagyis két személy mint közvetlen elődje. Ezek mindegyikének szintén volt apja és anyja, a mi már négy személyt tesz ki. Ennek a négynek az apját és anyját számításba

véve, már nyolcz személyt kapunk. Ha ilyen módon az egész 63 generáción végigmegyünk, kitűnik, hogy összes őseinknek a száma Krisztus születésétől kezdve nem kevesebb, mint kerekén 140,000,000,000,000 (140 ezermilliárd) tesz ki. Mennyi lehet már most a rokonnaink száma? s mily elenyésző keveset ismerünk közülük!

Őreg sajtok. A svájci Wallis és Waadt kantonokban (kerületekben) a sajtot évtizedekig is el szokták tenni, úgy mint nálunk a jobb évből származó bort; sőt Les Ormonts-ban (Waadt kanton) a gyermek születésnapján készített sajtot meg szokták az új családtag nevével, születésének évével és napjával jelölni s abból csak nevezetesebb alkalmakkor, mint pl. az illetőnek az eljegyzésén, vagy esküvőjén szoktak feltalálni; ha pedig az illető meghal, akkor a halotti torán esznek belőle. Az ilyen öreg sajt gyakran örökség tárgyát is képezi, s azt ünnepélyesen szokták az örökösöknek átadni. Így nemrég két testvér osztotta az apjuk halála után visszamaradt s még 1785-ben készült sajton, a mely már olyan kemény volt, hogy fűrészzel kellett elvágni, de azért 125 éves kora dacára is állítólag még élvezhető volt, sőt talán a két alpesi fiú meg is tudta azt emészteni.

Halálfejű boszor. Legnagyobb éjjeli lepének, a halálfejű boszor (*Acherontia atropos*), habár a szó szoros értelmében véve nem ellensége a méheknek, mégis mint nagy mézbárát kártékony a méhesre, a mennyiben erőnek erejének bebujik a röplükön keresztül a kaptárba, vagy a kasha s ott egyáltalán nem zavartatja magát a rátámadó méhektől, hanem a legnagyobb kényelemmel végzi rabló munkáját. Kísérletek igazolták, hogy a méh nem képes a halálfejű boszoron a legesekélyebb sérülést se ejteni, mert a lepke teste egy chitin-pánczáll van körülvéve, a melyet a méh fullánkja nem tud átszúrni. A halálfejű boszor állítólag egy tele kávéskanálnyi mézet képes egyszerre magába szívni, és mivel ezen kívül a méhek csendjét és rendjét is zavarja, mint ellenséget üldözni kell. (—h.)

«A fafaragás mint házi művészet.» Ily ezimen a Franklin-Társulatnál *Kardos Árpád* tollából, II-dik bővített kiadásban, 64 oldalra terjedő, a szövegbe nyomott számos ábrával ellátott, hasznos könyvecské jelent meg.

Szerző művével *ünnemelési* az a kezdők és haladók számára s czejja főleg az, hogy a kéz ügyességét, a szem éles látását, a szép iránti érzéket növelje és finomítsa az izlést a fafaragás módjainak ismertetésével s elterjesztésével.

Mindenekelőtt a *fafaragáshoz szükséges eszközöket* írja le s képekben is bemutatja a szerző. Ilyenek: az egyeneslű, ferdeélű, lapos és homorú vésők, kecskelábak, faragókések, metszőkések, faragóárok, bunczok, rostoló kések, görbe metszőkések stb.

Azután a fafaragásra alkalmas faanyag kelleit és neméit sorolja fel a szerző. *Fafaragásra csak kemény, nem szádkás s jól kiszáradó fa használható. Legjob-*

bak e czéla: a körte-, dió-, tölgy- és akácfaedezskák, továbbá a hárs-, nyár-, éger-, juhar-, czédru- és bükkfa; legkevésbé a szilfa, mahagoni, puszpang és őbenfa. A fagaragás előtt a *mintát* a simított fára kell rajzolni, s csak azután lehet a *metszéshez* fogni.

A metszésnek különféle nemei vannak. Ilyenek: 1. A *fríz- vagy kristálymetszés*, melylyel keretek, szekrényké, tányérok, fedők, írószerek s kisebb konyhai eszközök lesznek díszítve. E metszésre a hárs, éger, körte, juhar, dió, akác és a tölgy a legalkalmasabb. 2. A *körmetszés és rosthántás*, melynek alakjai leginkább sikelfületek; de lehetnek kerekded, ék alakú, háromszögű, négyzetes, derékszögös vagy sokszögös alakjai is. 3. A *véselt munka*. 4. A *lapos vagy síkmetszés*. 5. A *plastikus fagaragás* (falevél, gally, gyümölcs, emberi vagy állati alakok stb. kifaragása.) 6. Az *áltört faragás*.

Mindeme metszések előjárása a könyvecskékben le van írva s a fagaragási módok, illetve a készítés leírását a könyvecskékben megtaláljuk.

Tudom azt, hogy erdőaltisztjeink egyike-másika figyelmét ez irányban is kiterjeszti s üres óráiban a fagaragással örömmel foglalkozik, ezen művecskét figyelmükbe ajánlom, melyet a könyvkereskedések bármelyikében *1 korona 20 fillér* áron, az ismertetés elején megnevezett czímen, megszerezhet. *Tomassoszy Ivre.*

Időjelzés. A «Meteor» márczius hó második felére a következő időjelzést teszi közzé:

Márczius második felének változási napjai 18. 18. 25. 26 és 28-ra esnek. Legerősebb hatásúak a 18- és 26-ikiak. Ezek közül a 18-iki változó, inkább enyhé; a 26-iki száraz, szeles és hideg jellegű.

Szerkesztői üzenetek.

T. L. 1. Az 1897. évi XXIV. t. cz. 5. §-a értelmében az ezen törvényezik életbeléptetésének napját (1898. január 1-ét) közvetlenül megelőzőleg djnoki minőségben, megakasztás nélkül és kifogástalanul töltött szolgálati idő egyharmada — a mennyiben a szolgálat okmányilag igazoltatik — beszámítás tárgyát képezi; az ékiként számításba vett évek száma azonban a nyugdíjazás alapjául legfeljebb öt év gyanánt vehető figyelembe. Most, a míg még nem késő, szerezzen djnoki szolgálatról hiteles bizonyítványt, a melyben ki legyen tüntetve, hogy mely naptól mely napig, és hogy kifogástalanul szolgált. — 2. Hogy az 5 napi szolgálati megakasztás felségkérvény nélkül el fogják-e engedni, azt mi nem tudhatjuk, de valószínűnek tartjuk, hogy elegendik.

** A szolgálati idő csak a betöltött 16-ik életévtől kezdve számít be a nyugdíjba.

Huevulus. 1. Az ideiglenes minőségben kinevezett alkalmazottak a fegyvergyakorlatra történő behívásuk tartamára szintén megkapják összes járandóságaitak. — 2. A pénzügyminiszterium ügykörére vonatkozó szabályok gyűjteménye, mely az erdészeti alkalmazottakra is vonatkozik, a m. kir. pénzügyminiszterium segédhivatalánál szereshető be; az árát biztosan nem tudjuk, de azt hisszük hogy 6 korona. Ez is egy olyan könyv, a melylyel minden állami alkalmazottat el kellene látni. Mint-hogy azonban a szabályzat már igen sok változáson ment keresztül, annak megvételét most már nem ajánljuk, mert előbb-utóbb vagy egy új kiadást kell belőle nyomtatni, vagy pedig talán nem sokára el fog készülni az állami alkalmazottak szolgálati pragmatikája, a mely azután a szolgálati szabályokat is magába fogja foglalni. 3. Harmadik kérdésére lapunk legközelebbi számában fogunk válaszolni.

N. P. 1. A hivatalos eskü letétele előtt ideiglenes minőségben elöltölt szolgálati ideje, ha azt hiteles okmányokkal igazolni tudja, a nyugdíjba beszámít. — 2. A pénzügyminiszterium ügykörére vonatkozó szolgálati szabályok gyűjteménye az erdészeti alkalmazottakra is vonatkozik. — 3. Régezt minden előléptetés alkalomával le kellett tenni a hivatalos esküt; ez azonban már megszűnt s most csak egyszer kell esküt tenni. Az 1. alatti

szerint tehát Önnek nem az első eskü napjától, hanem a szolgálatba lépése napjától számít be a nyugdíjba a szolgálati ideje; ha azonban ideiglenes szolgálatát hiteles okmányokkal igazolni nem tudja, akkor az első eskü napja az irányadó. — 4. Ez idő szerint nem kérheti a beszámítást, hanem csak akkor, ha már tényleg nyugdíjba megy.

K. T. Olvassa el az N. P.-nek szóló szerkesztői üzenet 1. pontját, az Önré is vonatkozik.

L. J. Kérdésére lapunk legközelebbi számában részletesen válaszolunk.

D. Zs. Lapunknak rendszeres gyűjtését a letárlás leendő kezesét a földművelésügyi m. kir. Miniszter Ur Ó Nagyméltósága igen is elrendelte (l. f. évi 4. szám. 46. lapján közölt. rendelet) s e böles intézkedés abban lál magyarázatát, hogy lapunkban igen sok olyan közlemény jelenik meg, melyekből az olvasó évek múlva is okulhat és tanuloghat meríthet.

S. S. Ö. 200 k. hold kiterjedésű vízmosásos területet akác-csemetékkel akar betölteni s azt kérdi, hogy e czíra hány darab csemetére s a csemeték felneveléshez mekkora csemetékertre s mennyi vetőmagra van szükség.

Egy négyzet sor s ugyanazon csemetefelvásgal mellett kataszteri holdanként 5755 db s így 200 kat. holdra 1,151,000 db csemetére van szükség. Minthogy továbbá 1000 db 2 éves akác-csemete neveléshez 60 cm. sortávolság mellett 80 gramm vetőmag és 12 m² ny-m² csemetekerti terület szükséges: Ennek ez adott esetben — ha a 200 holdas vízmosást egyszerre akarc beerdősíteni — 1151×80=92,080 gr. vetőmagra és 1151×12=13812 m² kiterjedésű területre van szükség.

A magnak a csemetékertben való elvetéséhez lehet Pektet-fő vetőgépet, vetőszarut, de semmi szán alatt — mint Ön írja — mezőgazdasági vetőgépet használni. Az akácmagokat elvetés előtt leforrázni s 48 óráig áztatni kell. Vetésre legalkalmasabb elő a tavasz. A gyümölcsök magvait szintén tavasszal szokás elvetni. Alma- és körtemagot ugyancsak előbb átítani szokás.

Cs. F. Erdőfelé. Szállak — rönkök köbtartalmának meghatározására a hengertábla s egyszerűsített körcsatorzása tábla szolgál, melyből a szálfá vagy rönk köbmennyisége a közép átmérőnek centiméterekben, a hosszúságok pedig méterekben lehet meghatározása után levonható. Ezen táblázat a földművelésügyi m. kir. miniszterium által kiadott erdészeti segédülésekben, valamint az országos erdészeti egyesület kiadásában megjelenő erdészeti zsebnaptárban közölve van.

B. F. Delibált. Hogy a mérhárlog kedvezőtlenül teleltek át, annak különböző okai lehetnek. Közvetlen szemlélet nélkül bajos a valódi okot meghatározunk. Lehet, hogy élelem hiánya idézte elő az állomány apadását, de lehet, hogy valamely fertőző betegséget pusztította a méheket. Műlpet s egyéb mérészeti felszerelést Kühne Perencz utódánál (Budapest, I., Atilla-utca 99. sz.) kaphat; kérjen tőle árjegyzéket.

J. S. A grófi uradalom, ha a bírtok nem hitbizomány, azaz ha nem tartozik az 1879. évi XXXI. t. cz. 17. §-ában fe sorolt erdőbirtokok közé, ugyanazon törvény 36. §-a értelmében nem köteles fősöklati végzet és államvizsgái oklevéllel bíró erdő-tisztet alkalmazni.

** Nem merünk tanácsos szolgálni, mert az állatot nem látuk. Legszívesebben lesz állatorvoshoz fordulni. A kért lap-peldányok elyogtak.

M. F. Legjobb lenne, ha tehénét állatorvossal vizsgáltnát meg. Így láthatában igazán nehéz megmondani, hogy veszélys-e a marha horkolása, hörgeése, mert ennek sokféle oka lehet. Nem írja meg azt sem, láz-as-e a tehén, van-e étvágya stb. A hörgeés oka lehet hörghurut, a mit meghűlés, vagy lérlényesítés, avagy poros takarmány elvetésztől kaphat az állat. Lehetőségés az is, hogy valamely idegen test van az állat nyelőcsőjében pl. egy nagyobb darab burznya vagy rúpa. Lehetnek az állat gégléjében állati élőködök is. Azt sem tudom köhög-e az állat. Léglőszóimátnak tartom, hogy az állat torkában daganat van s pedig kesőnyas daganat, ez az ún. sugárgomba betegség, ilyen daganat lehet a nyelőcsőben is. De az állat ez esetben köhög, még pedig erősen, sípólán, főleg éjszaka közben; a nehéz lézés is feltűnő, főleg akkor hallat a beteg hangos hörgeést, ha fejt a szíghőz szorítja. A sugárgomba betegség lefolyása sokig tart, eltarthat hónapokig is; kezelti s az állatban rendszerint észre sem veszik. Gyulladás akkor nem több, mint légszíni nehézségnek mutatkoznak. Gyulladás akkor nem több, mint ha a daganatot teljesen ki lehet fejteni a környező egészséges szövetből. Ezt természetesen csak állatorvos teheti. Mivel nagyon jó tehetőhözról van szó, csak azt ajánlhatom, hogy ne sajnáljon némi áldozatot s nézesse meg az állatot állatorvossal, ha csak lehetőségés. *Dr. Kukutjéni József.*

T. J. A IV. o. keresti adó 800 K.-tól 1199 K.-ig évi 8 koronával megállapítja. Ha tehát egy erdőőrnek 900 K. évi fizetése és 150 K. évi fa és foltjárásból származó bevétel van, akkor évi 8 K. adót tartozik fizetni. Adó alí, továbbá azonban a magánfeleltőt tiszteletdíj, pótlás stb. czíműl, esetleg kapott díjazás is. Ha Önnek nem díjazott magánfoglalkozása, vagy a levont 4 K. nem adó, hanem valami más törvényű és csak helytelen hasámba

lett beírva. Esetleg valami adótarozás is lehet. mult évről, melyet a pénzügyigazgatóság kivetelt. Az adókat nem az erdészeti számvetésben, hanem a pénzügyigazgatóság véti ki. Sérelmes adóki-vetés vagy adólevonás ügyében bélyegtelen kérvénnyel az illetékes erdőhatósághoz kell folyamodni.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910 évi február h'ban a következőelőfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Freiszleder István 20 fillér, Selmezi közp. kiserletli állomás — K., Szabadka város 47-78, Veszprémi adóhiv. 24 —, Selmezbánya város 16 —, Tótsóvári erdőhiv. 264 —, Szatmárnémeti város hd. 15-95, Tomcsányi Lajos egyes füz. 1-20, Komárom erdőhiv. 8 —, Gödöllői erdőhiv. 144 —, Szászsebesi erdőhiv. hd. 19-95, Nagel Ottó —40 fill., Brassó város hd. 15-15.

1 koronát fizettek: Vida István Nagy Jubász Béla, Bihari Ernő, Orosz József, Kota Miklós, Kovinyi Pál, Tamás Mihály, Boda Jenő.

2 koronát fizettek: Bakk Ferencz, Fehér József, Farkas Izsák, Farkas József, Györke József, Haupricht Mihály, Hudyma Károly, Kriszhaber Lajos, Salamon András, Staunn György, Szmetács Mihály, Petrich István, Rosenberger János, Böksay György, Tamási József, Kovács Ferencz, Weisz Bernát, Wilde Ferencz, Battyán A., Jirovec Emil, Mayer Ferencz, Stenczinger Sándor, Giszer József, Lasztovicska Ferencz, Tóth Ferencz, Tóthfalussy Samu, Martin János, Veress Sándor, Virlics Vincez, Bulboka Jakab, Fetj Lajos, Proszek József.

3 koronát fizettek: Nozárovits István.

4 koronát fizettek: Bágya Miklós, Beéli püsp. főerdészet, Szántó János, Baranyay István, Tati Sándor, Fischer-Colbrie Emil, Pohl József, Báró Inkey Pál erdőhiv., Szeifert Antal, Nozdorovicsky Miklós, Oláh József, Rónay Antal, Semhuk Károly, Weszely Károly, Barthos Gyula, Werner Ferencz, Hubay Zsigmond, Csicsmann József, Szathmáry Sándor.

HIRDETÉSEK

Pályázat erdőőri állásra.

A marosvási hitbizománya uradalomnál egy erdőőri állás f. évi május hó 15-én betöltendő.

Javadalmazás évi készpénzfizetés utólagos havi részletekben 300 kor., 240 liter búza, 600 liter roz, 600 liter kukoriceza, két szobás szabad lakás a hozzá tartozó melléképületekkel Orosz-Idecs községben (Maros-Torda m.), kert, szabad tűzifa. Az erdőőr kerületébe tartozó erdők tiszta jövedelméből $\frac{1}{4}$ jutalék.

Bizonyítványmásolatokkal — melyek vissza nem adatnak — szabályszerűen felszerelt kérvények f. évi április hó 15-éig az alólírotthoz nyújtandók be.

Szakiskolát végzett és román nyelvet beszélők előnyben részesülnek.

Palotailva, 1910 február 17-én.

(2. II. 2.) **Blätterbauer József**, urad. főerdész.

Fehér Örpington keltető tyúktojás

kapható válogatott törzsektől darabját 27 fillérért. Lőrincz István m. kir. főerdősnél. Erdőbádony (Zólyom megye). (3.vi. 1.)

Pályázat.

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületében egy I. oszt. altiszt (főerdőőr), egy I. oszt. erdőlegényi és egy II. oszt. segéderdőőr, illetve előléptetés esetén egy II. osztályú altiszt (erdőőr), kettő I. oszt. erdőlegényi vagy segéderdőőr és kettő II. oszt. erdőlegényi vagy segéderdőőr állásra az állományszerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az

1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzett-ségüket, az államerdészeti szolgálatba újonnan belépők ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvédtörzserosv által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismeretükről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és saját kezűleg írt kérvényekkel előjáró hatóságok, eddig állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságok útján folyó évi április hó 15-ig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz nyujtsák be.

Tótsóvár, 1910. évi márczius hó 1-én.

(4.)

M. kir. kincstári erdőhivatal.

13089./I. B. 3. sz.

Fenyő és bükk mű- és tűzifa értékesítés tövön.

A szusáki kir. erdőhivatalnak alárendelt Ijeszkováci, skarei, brlogi, krszinji és karlopagói kir. erdőgondnokságok rendes évi vágásaiban kijelölt jegenye- lúcz- és erdei fenyő-, valamint bükk- és juhartörzseknek mintegy 23135 m³ fenyő- és 10908 m³ bükk- és juhar épület és műfára, továbbá 10267 m³ bükk- és juhar tűzifára becsült és összesen 125,664 kor. kikiáltási árral megállapított faanyagnak 10 részletben tövön való eladása céljából a szusáki kir. erdőhivatalnál f. évi április hó 18-án délelőtt 11 órakor kizárólag zárt írásbeli ajánlatok útján történő versenytárgyalás fog tartatni.

Ajánlatok csakis részletenként tehetők. Bánatpénz a kikiáltási ár 10 %-a.

Bővebb felvilágosítást a szusáki kir. erdőhivatal s a fent említett kir. erdőgondnokságok nyújtanak.

Budapest, 1910. évi február hó 27-én.

(6.)

M. kir. földművelésügyi Minister.

1981.910. v. t.

Pályázati hirdetmény.

Marosvásárhely sz. kir. város tanácsa az ezen sz. kir. város törvényhatóságánál üresedésben lévő főerdőőri állásra pályázatot hirdet.

A főerdőőr javadalmazása természetbeni lakásból, évenként 3 öl ágtüzifából és negyedéig előleges részletekben esedékes évi 900 korona, azaz kilencszáz korona fizetésből áll, köteles azonban a főerdőőr állandóan egy háti lovat tartani.

Annak meggyőzésével, hogy az összes városi alkalmazottaknak, tehát a főerdőőrnek fizetése is jelenleg rendezés alatt áll, felhivatnak az erdőőri szakvizsgát letett pályázók, hogy sajátkezüleg írt pályázati kérvényüket erkölcsi, szolgálati, valamint hatósági orvosi bizonyítvánnyal felszerelve, Maros-Vásárhely sz. kir. város polgármesteréhez legkésőbb 1910. évi márczius 30-ig nyujtsák be.

Maros-Vásárhely sz. kir. város tanácsának, 1910. évi márczius 5-én tartott üléséből.

(7.)

Dr. Bernády György
polgármester.

Eladok

négy darab hathónapos kitünő faj-taescókát. Czímem: Gyenes Sándor, erdőőr, Brezova. (Arad megye). (6.)

1910. évi 864. sz.

Pályázati hirdetmény.

A zsarnócai m. kir. erdőhivatal a kerületében üresedésben levő kettő főerdőőri (I. oszt. altiszti), előléptetés esetén kettő erdőőri (II. oszt. altiszti) illetve három erdőlegényi esetleg segéderdőőri állásra az állományszerű illetményekkel pályázatot hirdet.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §. megkívánt szakképzettséget, az állameredszet szolgálatába újonnan belépni kívánók, ezenfelül még ép és erős testalkutakat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kinstári erdszeti orvos, vármegyei főorvos vagy honvédőrzorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, családi állapotukról, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismeretükről, katonai kötelezettségük lerovásáról szóló hiteles bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényeiket 1910. évi április hó 5-ig a zsarnócai m. kir. erdőhivatalnál nyújtsák be.

Zsarnóca, 1910. évi márczius hó 4-én.

M. kir. erdőhivatal.

(8.)

1910. évi 275. sz.

Pályázati hirdetmény.

Nagy-Küküllő vármegyében állami kezelésbe vett erdők és kopár területek őrzésénél megüresedett alábbi állásokra ezenel pályázatot hirdetjük, és pedig:

a) *Kettő II-od oszt. erdőőri állásra*, egyenkint 600 (hatszáz) korona évi fizetéssel és 120 (egyszázhusz) kor. lakaspénz illetményvel; továbbá 16 (tizenhat) ürméter házhöz szállított kemény tűzifa, vagy ennek megváltása fejében 80 (nyolcvan) korona, továbbá 3 (három) drb. szarvasmarha díjtalan legeltetése, vagy ennek megváltása fejében 32 (harmízekettő) korona járandósággal;

b) *Egy I-ső oszt. erdőszolgai állásra*, Rádos szék-helylyel: évi 360 (háromszázhatvan) korona bérrel;

c) *Hat II-od oszt. erdőszolgai állásra*, (Czelina, Datk, Egerbegy, Felsőgezés, Nagysink és Szászkezd szék-helylyel) egyenkint évi 240 (kettőszáznegyven) korona bérrel;

d) *Egy III. oszt. erdőszolgai állásra*, 180 (egyszáznyolcvan) korona évi bérrel és

e) *Egy V. oszt. erdőszolgai állásra*, 120 (egyszázhusz) korona évi bérrel.

Az I-ső és II-od oszt. erdőszolgák említett béreken felül, egyenkint 12 (tizenkettő) ürméter házhöz szállított kemény tűzifa vagy ennek megváltása fejében 60 (hatvan) korona késpénz és végül kettő darab szarvasmarha díjtalan legeltetése, vagy ennek megváltása fejében 16 (tizenhat) korona késpénz járandóságban részesülnek.

A) Az erdőőri állásra pályázók felhivatnak, hogy 1. szakvizsga bizonyítvánnyal; 2. keresztlevéllal; 3. családi állapotukat (nős, hány gyermekkel) is igazoló erkölcsi bizonyítvánnyal; 4. eddigi alkalmazásukról szóló szolgálati bizonyítvánnyal és 5. orvosi bizonyítvánnyal.

B) Az erdőszolgai állásra pályázók pedig a fentebbi 2—5. pontokban felsorolt bizonyítványokkal felszerelt és a közigazgatási erdszeti bizottsághoz Segesvárt címzendő, lehetőleg sajátkezűleg irt bélyeges kérvények legkésőbb folyó évi márczius hó végéig a segesvári m. kir. állami erdőhivatalnál benyújtandók.

A hivatalos magyar nyelven kívül a német vagy oláh nyelvnek bírását igazoló folyamodók egyenlő körülmények között előnyben részesülnek.

A kinevezett legén állását, a kinevezés kézhez vételétől számítandó 15 nap alatt elfoglalni köteles.

Segesvárt, 1910. évi márczius hó 9-én.

(10.)

M. kir. állami erdőhivatal.

Erdőőri vagy vadászati állást

keres 42 éves, róm. kath., nős, családós, szakvizsgázott egyén, a ki 12 évig egy grófi uradalomban mint számadó főerdőőr és öt év óta pedig mint főerdőőr és fővadász áll alkalmazásban, melyekről kitünő működési bizonyítványai vannak. Állását birtokok eladása miatt kénytelen volt elhagyni. Elvállalna magánerdő kezelést is, erdőrendezéshez és kezeléshez teljesen ért. Új állást folyó évi április hó 1-én foglalhatna el, állandó állását azonban bármikor. Czime a kiadóhivatalnál megtudható.

(11. III. 3.)

ERDÉSZ. ki az erdőkezelésben, kihasználásban, áterdszítésben, és ültetésben, szóval az erdszet minden ágában, továbbá a vadászat terén teljesen önálló és jártas, magyar és német nyelvtudással, életerős, azonnali alkalmazást nyer. A pályázók küldjék be magyar és német nyelvű ajánlatukat, az eddigi működés és fizetési igény megjelölésével «Gróf Erdődy Iparművek Igazgatósága, Vörösvár» czimen.

(9.)

Elismert kitünő minőségű, szavatolt ésraképességű **tülevelű, lomblevelű magvakat**, gyümölcsmagot, fűmagot, gazdasági magvakat, saját telepein nevelt, dús gyökérzetű **tülevelű, lomblevelű csemetét**, gyümölcsvadoncot, gyümölcsfát, sortát, díszfát, dísznövényeket, rózsat 100 legnemesebb fajban, legjobb slavon kocsnányos, kocsnánytalan tölgyakkot szállít

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító magyar magpergetőgyára, erdszeti csemetetelepei **ZALAEGERSZEG.**

(1. IV. 4.)

Előfizetési ár:

Égész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főördmőrnök.

Főmunkatárs:

BALOG ERNŐ
m. k. főördmőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
dés milliméter soronkint
10 fillérrel, tóblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szélesség másfélze-
res egységárral számítta-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.Előfizetőknak az állás-
nát és kereslet rovata
rövid közlésekre dijla-
nul áll rendelkezésre.Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézőndők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklámleírás is.A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő”
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézőndők
Kéziratok vissza nem adtnak.„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizetői erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Gyérítési fa termelése és szállítása. (L—1.)

Rétművelés. (Lonkay Antal.)

A fogolyállomány gondozása. (Gyulay Gy. Károly.)

Gazdasági tanácsadó: A fehér és a sárga plimutokról (képpel)
(bl.) — Sertésről (—h). — Milyen fekvést adjunk a veteményes
ágyaknak? (—h). — Szobanövények átültetése (—h). —
Mogyoró (—h). — Korai ugorka. — A vakond.Különfélék: Értékesítés. — Irodalom. — Eljegyzés. — Selmecz-
bánya-rónai segélygyelet. — Oleander. — Fenyőillat. — Idő-
jelzés.Hivatalos közlemények: Az eleven és hasznos vadnak s a hasz-
nos szárnyas vad tojásainak forgalomba hozatala és szállítása
tárgyában.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. A gyémánt-függök. (M. Hrabovszky Julia.)

Gyérítési fa termelése és szállítása.

Hazánknak számos vidékén, még erdővel dús helye-
ken is a tüzelőfa értéke annyira emelkedett, hogy a
gyérítési fa biztos jövedelmézzel elhelyezést talál.A fiatalosok gyérítésének, az erdőnevelési szempont-
ból oly fontos áterdöléseknek eddig legfőbb akadály-
a bizonytalan vagy épen a lehetetlen értékesítés volt.
Pedig az áterdőlés gyakorlatában levő szakemberek iga-
zolhatják, hogy jó növésű, egészséges és értékes fiata-
losokat és fiatal erdőket kifogástalan minőségben csak
időszakról-időszakra megújuló gyérítésekkel, áterdölé-
sekkel lehet nevelni.A természet minden emberi beavatkozás nélkül is
nevel — legalább szemre — szép fiatalosokat, de ha e
fiatalosok növekedését figyelemmel kísérjük, látnunk
kell, hogy a természet nem válogat; ha a fiatalosban
a sarjak, vagy a kevésbé értékes fanemek az erősebbek,
ezek növesének kedvez, a beteges, rossz növésű fákat
pedig oly hosszú és sorvasztó élethalál harcra küszöböl-
ki, mely az életben maradt egészséges fáknak is árt.Ez utóbb említett hibákat küszöböl ki az emberi
beavatkozás az időszakonkénti áterdölésekkel.E rövid közlemény keretében hosszú lenne előso-
rolni a különböző áterdölési módokat — melyek külön-
ben még jelenleg is mélyreható tanulmány tárgyait ké-
pezik — itt csak a legegyszerűbb erdőgazda által is
gyakorolható gyérítésekről szövel, melyeknek főszabálya:gyakran és mérsékeltlen kell áterdölni, akkor durvább
hibákat, melyek az erdő fejlődésének ártanak, nem
követethetünk el.A gyérítés utján kiszendendő fatömeget, nyáron, a
mikor a fiatal erdők teljes lombdíszkokban pompáznak,
kell kijelölni, mert ekkor tudjuk megítélni a koronák-
nak egymásra való hatásából, hogy hol és mily mérték-
ben fenyegeti a fenntartani kívánt nemesebb fanemet az
elnyomatás veszedelme. A kijelölésnél tehát tisztában
kell lennünk a gazdálkodás céljával s e célzt szem előtt
tartva kell kijelölnünk minden beteges, rossz növésű és
elnyomott olyan fácskát, melyből életerős törzset nevelni
nincsen reményünk, ki kell jelölnünk a sarjakat, melyek
ugyan a fiatal erdőkben a legerőteljesebb növesűek, de
elnyomják a magról kelt, kifogástalan erdő nevelésére
hívatott egyesenes növesű fácskákat s ki kell jelölnünk
ama más fanemű, bár szintén erőteljesen növo fanemek
egyedeit, melyeknek tyrszését a gazdaság célja nem
írja elő; ilyenek a gyorsan növo lány lombfák, fiatal
bükkösökben a gyorsabban növo és esekélyebb értékű
gyertyán, tölgy fiatalosokban a lány lombfákon kívül
az erőteljesebben növo bükk és gyertyán.Egy másik főszabálya azonban az áterdölésnek az is,
hogy az erdő lombkoronáját nem szabad annyira meg-
szakítani, hogy ezáltal a záródásban hezag támadjon;
tehát ott, a hol a sűrű erdőt ritkás foltok váltják fel, e
ritka foltokon nem válogatunk, bármi nemű fával meg-
elégszünk, hogy a talaj beárnnyékolva maradjon s a nap
hevének s a szél szárító hatásának kitéve ne legyen.A kijelölt fácskákat az ősz folyamán a tél beállta
előtt vágatjuk ki.A kiszállítás télen történik, mert szánkóval kevesebb
kárt okozunk az erdőnek; de azért szánkóval is érze-
keny kárt okoznak a kigyérített fiatalosban, ha azon
keresztül-kasul engednek a vevőket barangolni.Hogy e károsítást megakadályozzuk, őszelő a ki-
jelölt fácskák kivágása után, a ledöntött fatömeget keze-
relve az utakhoz közelítjük s egy-egy fuvarnyi cso-
mókba rakásoljuk. E közelítés a termelési munkát csak
látszólagosan drágítja meg, mert ha a közelített fel-
ügyeletünk alatt saját munkásainkkal végeztetjük, az
által hagyott értékes erdő megrongálását megakadályoz-

zuk, míg ha a vevők hordják ki a ledöntött fát az utakhoz, nemcsak nem kimélik feltve őrzött fiatal erdőket, de a ledöntött faanyagban válogatva, a gyengébb méretű részét az erdőben hagyják.

A gyéritést ugyanazon területen körülbelül minden ötödik esztendőben megismételhetjük. L.—l.

Rétművelés.

Irta: Lonkay Antal.

A gazdálkodás alapja: a sikeres takarmánytermelés. A jó gazdáról azt mondják: rendben van a szénája. Az előrelátó, okos gazdát ennél talánálban nem is lehetne jellemezni, mert a ki gazdaságához mért mennyiségben tartott használatait erdőtelen minőségben teveli ki, egyszermind annyi trágyát gyűjt, hogy gazdasági földjeit bőven feljavítsa, a legbővebb termést remélheti.

Szántóföldön is lehet, sőt kell is takarmányt nevelni, mert a takarmány-növényeknek a vetésforgóba való felvétele feleslegessé teszi az ugarat s jobban javítja a földet, mint az ugar s e mellett nagyobb jövedelmet biztosít, mert az ugar ideig óráig csak silány legelőt szolgáltat s bár a legelő is igen fontos tényezője a gazdálkodásnak, de mit ér a sok legelő, ha nincs mivel a marhát télen eltartani! Az igaz, hogy elemi csapások, de csakis elemi csapások, többé-kevésbé elpusztíthatják a szántóföldön termelt takarmányt, azonban jó művelés és körültekintő gondoskodás mellett az elpusztulás esélyei igen ritkák.

Legbiztosabb takarmánytermő területe a gazdának

a rét, a melynek termését az okos gazda megtöbbszörözheti. Mégis szomoruan kell tapasztalunk, hogy a rétek általában a legmótabb elbánásban részesülnek, ápolásával, feljavításával keveset törődnek s e nem-bánomságnak legbiztosabb következménye a termés apadás, a legértékesebb füvek kiveszése, az elmosódás és a teljes elvadulás.

A rétek ápolásánál nem kell sajnálnunk a fáradságot, a jelentéktelennek látszó károsodást már csirájában kell megakasztani, mert később nagyobb és költségesebb munka árán se vagyunk képesek a nagyobb kárt megelőzni és elhárítani.

A vakandurásokat és hangyaszombokokat minden tavaszszal kapa és gerebyle segítségével el kell egyengetni. Elhanyagolt réteket a régi márfával benőttombokot hosszában ketté metszük, az így kettémetszett gyep-hantokat kétféle választjuk, alóluk a földet kiszedjük, a komposztrágyát halomra hordjuk s a gyep-hantokat a kiegyengetett földre lesimitjük. Eltávolítjuk a rétekről a köveket és bokrokat, mert ezek nemcsak kisebbítik a termőterületet, de a kártekonny rovaroknak és egereknek is buvóhelyül szolgálnak. Kitiszogatjuk a vízlevezető árkokat s az ezekből kiszedett földet vagy iszapot szintén a komposztrakásra hordjuk.

A rétápolásnak egyik legfontosabb művelete: a gyomok irtása.

A gyomokat a rendszeres trágyázással is irtjuk, mert a rendszeres trágyázás a hereféle legbecesebb takarmány-növények elszaporodását mozdítja elő, különösen ha mésszel és humával is trágyázunk, mely utóbbi a

TÁRCZA.

A gyémánt függök.

Irta: M. Hrabovszky Julia.

A barátó elment és Halmayné egyedül maradv szalonjában, fájdalmasan töprengött el a hallott hírek fölött: testvérnénje tehát Budapestben van a leánykájával! A Pannoniában laknak és lótnak-futnak a kelengye után, mert Margitka menyasszony!

Lehetséges-e?! Halmayné mint tíz éves kis leányt látta utoljára a keresztleányát és ime... a szőke fűrtű édes gyermek ma már menyasszony! Hová repült el ez a nyolcz év?! Nyolcz éve lenne már, hogy az ő áldott, édes anyja meghalt és ő meghasonlott a testvérnénjével? Halmayné alig hiheti. Pedig úgy volt... és az asszony szíve elszorult, elgondolva, hogy nyolcz hosszú év lepergett az élet orsóján, a nélkül, hogy egyikük is megkísérlette volna a kibékülést. Halmaynéban megvolt a jó szándék és gyakrabban is szólt erről az urának, de Halmay ilyenkor rendesen így felelt: »Nem engedem, hogy te tedd az első lépést, a nénié nagyon is csúf vádall illetett, nagyon is megfélelkezett magáról, aztán mire való is volna ez a kibékülés?« Sokáig úgy sem tartana, mert azzal a »szeretretreméltó hárpiaival« nem lehet békességben megmaradni.»

Halmay, a sógornőjéről beszélve, nem is nevezte őt másként, mint »szeretretreméltó hárpianak« és ez a név kitűnően is illet Laky Imrénére, Halmayné testvérnénjére. Mert ez az asszony maga volt a kedvesség, a szeretretreméltóság idegenekkel szemben és addig, a míg az ő akarata érvényesült; ha azonban valaki az ő akarata ellen mert cselekedni, akkor vége volt a szeretretreméltóságnak és megjelent a »hárpia«. Jaj volt aztán annak, a ki ellen ő fordult! Szóáradatát megakasztani senki sem volt képes, furfangos észjárása kiforgatta, rosszra magyarázta a legártatlanabb megjegyzés értelmét, eltorzította a legjobb akaratu cselekedetet! Az utolsó szó mindig az övé volt és a szenvedélyes asszony nem ismert ilyenkor sem határt, sem kíméletet.

Nagyon fiatalon, alig 16 éves korában ment férjhez. Gyönyörű szép leány volt és kicsi korától kezdve már agyonbecéztek odahaza; ezt a túlzott kényeztetést aztán folytatta a fülig szerelmes, kissé együgyű férj, segédkezett benne neki az egész kisvárosi közönség, a kit a gyönyörű szép fiatal asszony behelgő modorával egészen megbabonázott. De e túlzott tömjénezés mellett a szép asszonyban egyre jobban kifejlődött a hárpia-természet, a veleszületett önzés, kapzsiság, irigység. Elsőnek hitte magát és mindent magának akart.

Négy évvel fiatalabb huga, Halmayné, teljesen ellentéte volt neki. Az alig csinos leány, jelentéktelen kül-

mohot is kiöli. De az istállótrágyát bőven és frissen a réten szétszórni nem szabad, mert a bő és friss istállótrágya után a buja talajokat kedvelő gyomok, például a vadsóska, lapu és bürök terjednek el, s a friss istállótrágyában különben is igen sok csiraképes gommag van, mely a rétre kiszórva szintén felburjánzik.

Az egyévi gyomok irtását többszöri korai kaszálással irtjuk, így a gyomok nem képesek magot érlelni s kivesszni kénytelenek.

Az erősebb gyökerű gyomokat gyökerestől kell kiásni. A mocsaras részleteket, a hol káka és sás terem, le kell csapolni. A száraz talajt kedvelő gyomokat pedig ott, a hol lehet, vízzel való elárasztással irtjuk, de ez esetben a víznek rendes lefolyásáról kell gondoskodni, nehogy réttünk elmosarasodjék. Ha a réten nagyon sok és nehezen irtható gyom van, a rétet felszántjuk s pár évig mint szántót kezeljük s csak ha a gyomok teljesen kivessztek, vetjük be ismét jó réti füvekkel.

A rétművelésnek egyik leghathatósabb tényezője a keresztül-kasul való boronálás. Csakis éles vasboronával, leghelyesebben a Lacke-féle lánchaboronával fogadjunk. A fogalással irtjuk a mohot, e mellett a fogalás épp úgy hat, mint a kapálás, szellőzteti a talajt s bővebb sarjadásra indítja a fűgyököket. Fogalsonli lehet őszzel, vagy tavasz elején.

Ha üres helyek vagy foltok mutatkoznak a réten, ezeket felkapáljuk, jó fűmagvakkal bevetjük és begereblézzük.

A réteket, hogy termőerejüket fokozzuk, állandóan

trágyázni kell s e célból fel kell használni minden kínálkozó trágyaszert, annál is inkább, mert mint előbb is láttuk, a túlsok istállótrágya csak a gyomokat szaporítja, míg a kevert trágya a jó füveket gyarapítja.

Ha a réteket nem szokta előnteni a víz, holdanként 6–8 szekeket számítva, őszzel szalmás trágyával hintjük be a rétet, ez hideg és fagy ellen is védi a növényeket. De behintetjük a rétet érett portrágyával is. A szalmát tavasszal összegerebéljük s a rétet egy félre-eső helyén felhalmozzuk. Ez képezheti alapját a keveréktrágyának. E halomra gyeptődet, árok- és tőzispot, hamut, mindenféle növényhulladékot, burgonyaszárt stb. mind oly anyagokat hordunk össze, melyek könnyen rothadnak. A keveréktrágya-halmot égetett mészszel rétegezzük; a mész a levegő nedvességét magába szívva megoldódik s az egész halom rothadását előmozdítja. A keveréktrágya csak akkor szórható szét, ha többszöri átlapatolás után teljesen porrá érett. Egy holdra 14—18 szekeket számítanak.

A trágyalé őszzel, vagy télen a hóra előntve, szintén kitűnő trágyája a rétnak. Zöld növényzetre nem szabad önteni, mert kiégeti a rétet.

A ki elegendő hamut képes összegyűjteni, őszzel felhintve, tiszta hamuval is trágyázhatja a réjt; a hamut se szabad zöld növényzetre szórni, mert szintén kiégeti a rétet. Hamutrágázás után leginkább a beceses hereféle takarmánynövények terjednek el.

Száraz réteket juhok koszarztatásával is fel lehet javítani.

Ha réttünk folyó vagy patak mellett fekszik, vizezés-

sejének tudatában lelki tulajdonait igyekezett fejleszteni. Szerény, házias, dolgos, simulékony kedély volt, betegeskedő édes anyjának egyetlen vigasza, öröme, boldogsága; csakhogy persze az anya nagyon titkolta, hogy szíve fiatalabb leánya felé hajlik, mert félt ő is a «szere-tetreméltó háripiától». Azért a míg a fiatalabbik leánya odahaza volt, nagyon vigyázott, nehogy az öregebbiknek a feltékenységét felébressze, későbbben pedig, mikor Halmayné férjével a fővárosba került, minden újabb ajándék vagy egyéb küldeménynél, a jó asszony el nem mulasztotta megírni: «Meg ne ird a nénédnek».

Lakyné azonban azért kezdte észrevenni, hogy anyja bőkezűbb kisebbik leánya iránt és főleg az öreg asszony ékszeres ládáját őrizte feltékeny szemmel. Különösen pedig egy pár antik formájú briliáns függőt, a mit nagy becsben tartott az édes anyja, nemcsak értéké-nél fogva, de azért is, mert egyik leánykori barátónője egy dúságdag grófné hozta azt neki egy nagyon ünne-pélyes alkalomkor Párisból.

Abban az időben Páris még nagyobb varázserővel bírt mint jelenleg, mikor a könnyű és olcsó vasuti köz-lekedés nemcsak a gazdag főrangukat, de a szerény viszonyok között élő halandók számára is megközelít-hetővé teszi a nagyvilági gyönyörök eme Mekkáját.

Az egész kis város akkoriban csak ezekről a fal-bevalókról beszélt, megcsudálta azokat és tulajdonosnőjük

bizonyos szent áhitattal viselte. Lakyné nem is kétel-kedett, hogy egykoron mint időse nővér, ő kapja meg a függőket.

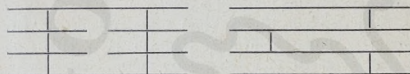
Úgy történt azonban, hogy anyja, kit súlyos beteg-sége alatt betegágyához hívott fiatalabbik leánya ápolt önfeláldozóan, akkor halt el hirtelen, váratlanul, mikor már a javulás útján volt és Halmayné már nem volt mellette. Lakyné pedig, még mielőtt táviratilag visszahívtó huga megérkezett volna, már is felfedezte az ékszeres ládában a gyémánt függők hiányát és nem akarta hűgának elhinni, hogy édes anyjuk azokat már előzetesen odaajándékozta Halmaynének, de azzal vá-dolta, hogy ő azokat anyja betegsége alatt jogtalanul vette el. Nagyon csúnya veszekedés támadt közvetlen a temetés után. Halmayné kész volt lemondani a függők-ről és azokat visszaküldeni testvérnőjének, ám a férje erről hallani sem akart, mert ezáltal beösmérését látta volna sógornője vajdájának.

A «szere-tetreméltó háripia», sógora ellentállása által sodrából végképen kihozva, hevességében olyanokat mon-dott, a miket maga is megbánt későbbben; szóval a veszekedés úgy elmérgesedett, oda fajult, hogy a két testvér haragban vált el és nyolcz évet töltött távol egymástól, haragban.

Bizonyára mindketten megbánták már akkori heves-ségüket, mert bárminő értékes és szép volt is az a gyé-

sel javíthatjuk a rétet, ily módon a könnyű homokos s a kevésbé termékeny kavicsos földből is bőven termő rétet alakíthatunk. A víz minden költségünk nélkül hozza rétünkre a növénytápláló anyagokat s így a helyett, hogy a rétet trágyáznunk kellene, a vizezett rétből takarmányterméséből több haszonállatot vagyunk képesek tartani, több trágyát gyűjteni s szántóföldjeink természetét gyarapítani. Azért, a ki csak teheti, ne mulassza el a rendelkezésre álló folyóvizet a rétre időnként az alább következő szabályok szerint rávezetni. A víz nemcsak azokkal a táplálóanyagokkal javítja a rétet, melyek benne feloldva vannak, hanem azokkal is, melyeket iszap alakjában magával hord. Legjobb az oly folyóvíz, mely helységekben, művelt földeken és jó karban tartott erdőségeken át vonul el s mely esős idő alkalmával a környezetből igen sok trágyaanyagot hord magával.

A csörgedeztetési módnál a folyóvizet a rételegmagasabb pontjain egy főárokba vezetjük, a főárból az osztó s ezekből a vizező árokba jó a víz. Az árokrendszert az alábbi ábrák érhetően magyarázzák meg.

Önként érhető, hogy az árokrendszernek oly ésszel kell bírnia, hogy az egész rétegészben vagy részletekben elárasztva, a víz az elárasztott területen átcsörgedezzen és sehol állva ne maradjon, ne moesarak

képződjenek. Az osztó- és vizező árok csak 7—8 cm. szélesek és mélyek legyenek, hogy azoknak folyása egy köv- vagy fadarabbal, vagy egy gyephanttal könnyen elzárható s a vizezők szerint szabályozható legyen.

A csörgedeztetés általános szabályai a következők: laza, átérésztő földön, valamint meleg fekvés és száraz időjárás alkalmával hosszabb ideig tarthat a vizezés. A különben is nedves talaju réteknél minden 14, magas talaju réteknél minden 10—12, meszes földön minden öt s homokos kavicsos földön minden három napban kell vizezni.

Hideg időjárásnál délben, meleg időjárásnál este kell vizezni.

Legtöbb táplálóanyagot hord a folyóvíz az őszi esőzések alkalmával; azért a csörgedeztetés fő ideje az őszi, a kiker, különösen ha száraz az időjárás, éjjel-nappal csörgedeztetni kell. Ha a fagyok beállnak, a vizezést be kell szüntetni, nehogy jégkéreg képződjék a réteknél, de hóolvadáskor a vizezést folytatni lehet s különösen el ne mulasszuk a vizezést tavaszi derek alkalmával, mert ezáltal a réte növényzetének jótékony védelmet biztosítunk. Ha tavasszal már erősebben melegszik az idő, a vizezést ritkábban gyakoroljuk, nehogy talajunk erősen lehüljön, mert e körülmény a fűnövést erősen megakasztja. Nyáron ritkábban csörgedeztetünk, úgy, hogy növényzetünk felváltva a melegség és a nedvesség áldásaiban részesüljön. Szénakaszálás előtt 14 nappal a vizezéssel teljesen fel kell hagyni. Szénakaszálás után a váltogató csörgedeztetés kitünő hatással van a sarju növekedésére.

mánt függő, mégsem érte meg, hogy két testvér ellenségeké legyen.

Nem érte meg! — erre gondolt most Halmayné is, mialatt fájdalmasan eltöprengett azon, hogy e hideg kövek miatt nyolcz év óta van megfosztva a testvéri szeretet melegétől. Mert a «szeretetreméltó háruia» alapszámban véve azért jó nő volt, a maga módja szerint szerette is a hűgát és csak áldatlan hevéssége, önzése ragadta őt el akkor olyan csúnya eljárásra, a vágy a «grófnő függőivel» pompázhatni.

Halmayné pedig gyűlölte azóta ezeket a függőket, látni sem akarta, használatlanul heverték azok ékszerdobozában.

Most azonban, hogy Margitkát, a keresztleányát menyasszonynak tudta, elérkezettnek látta a pillanatot. Nem sokat gondolkodott, feltette a kalapját, a felöltőjét, magához vette a régi divatu gyémánt függőket és indult... a Pannoniába.

Lakyné és leánya odahaza voltak.

Halmayné nem jelentette be magát előre, csak megkopogtatta az ajtót, aztán dobogó szívvel, hirtelen benyitott az ajtón.

Lakyné nem ösmert azonnal a hűgára, de midőn Halmayné az ajtó küszöbén megállva, meleg, eső hangon mondta:

— Magda! én vagyok... nem ösmersz reám? —

Lakyné szívében megmozdult valami és ösztönszerűleg, tárt karokkal szaladt a hűga felé. A két testvér sírva borult egymás nyakába.

Nagyon megindító kibékülési jelenet következett. Miután lecsillapultak kissé és Lakyné elmesélte Margitka eljegyzésének történetét, Halmayné kissé zavartan, mintha félne, egy kényes tárgyat érinteni, kis csoportot vett elő a táskájából.

— Nézd Magda, — kezdte bátortalanul, — elhoztam én is egy kis emléket a keresztleányomnak, elhoztam azokat a végzetes függőket, a melyek majdnem örökre szétválasztottak minket egymástól. Miután Margitka eljegyzésének örvendetes híre vezetett vissza hozzád, azt hiszem e függők legjobb helye nála lesz.

A fiatal leány, a ki ösmerte e függők történetét, mohón bontotta ki a csoportot és kíváncsi szemekkel szemlélte a régi gyémántokat, de látszott az arcán, hogy nem nagyon volt elragadtatva a függőktől.

Ódivatuknak találta, de nem mert szólni.

Lakyné azonban, a ki szintén így vélekedett és a pillanatban majdnem érthetetlennek találta egykori nagy vágyakozását e függők után, kijelentette, hogy e kövekből brochet tüt lehetne csináltatni, egy olyan hosszú nyíl-brochet, a mire Margitka már régen vágyott.

— Pompás gondolat! — kiáltotta a kis menyasszony lelkesedéssel.

Ha valamely rétnak egyenlőtlen vagy oly csekély esése van, hogy részben vagy egészben elmočasárododik s nagyrészt savanyu füveket termel, a rétnak lecsapolása válik szükségesé.

Hogy a rét kiszáradása biztos legyen, mindenkéltől meg kell vizsgálni, hogy mi a felesleges nedvességnek az oka.

Hegylejtőkön gyakran mutatkoznak források, vizek nyós helyek; az ilyen források helyeken árok segítségével a forrásokat egy felfogó árokba gyűjtjük s egy levezető árkon lecsapoljuk.

Sík fekvésű réteken megtörténik, hogy a talajnak felső vizet átocsátó rétege, a vizet át nem bocsátó agyagrétegen fekszik s az agyagréteg alatt ismét laza, a vizet átocsátó rétegre bukkanunk. Ez esetben a vizet át nem bocsátó agyagréteget több helyen átúrjuk, mire a tulságos nedvesség el fog veszni.

Ha a vizet át nem bocsátó agyagréteg igen vastag, vagy pedig močasras rétnak talaja tiszta agyag, sűrűn ásott árok segítségével vezetjük le a vizet, s ha e mellett rétnkön oly mélyedések vannak, melyekből a víz le nem vezethető, e mélyedésekbe vezetve a vizet, azokból tavakat képezünk.

Az árok lehetnek nyitlak vagy fedettek.

Nyitlak árokat oly réteken készítünk, melyekről bő mennyiségű vizet akarunk levezetni; fedett árokat pedig oly helyeken készítünk, hol az árok mélyen vándorok be a földbe s a hol ezeknek nem sok vizet kell levezetniök.

Minden ároknak eséssel kell bírnia, az esés külön-

sen laza talajoknál ne legyen nagy, nehogy a víz az árok fenekét és oldalait kimossa; 3—4 méterre elég 2—4 cm.-nyi esés. Az árok méreteit a levezetendő víz mennyisége szabja meg. Az árok oldalai feltétlenül részutasok legyenek. A nyitlak árok ásásánál kihányt földet el kell hordani, mert, ha azt az árok partján hagyjuk, az eső ismét az árokba mossa vissza.

A fedett vizárkok költségesebbek, mint a nyitlak, de sokkal biztosabbak. Sohase ássuk azokat a hegy lejtő irányában, hanem ez irányra mindig részutasos s minél több vizet kell a fedett ároknak elvezetniök, annál csekélyebb legyen az esések. Rendkívül hosszúak se legyenek, mert könnyen bedugulnak; a 100 méter hosszúságot meg ne haladják. A fedett árok a fedetlenekbe nyiljanak, de sohase kereszteljük egymást.

A fedett árok készítési módja a következő: Az árok kiasásánál a felső, termékeny földet az árok egyik partjára, az alsó terméketlen földet az árok másik partjára rakjuk. Az árkot ezután körülbelül a mélység fele részéig kövekkel töltjük meg, még pedig az árok aljára nagy köveket dobunk, hogy ezek hézagai között a víz könnyen utat találjon. A félig kövekkel megtöltött árokba visszahelyezzük az árok egyik partjára kihányt termékeny földet. Az így felhalmozott föld leülepedésére számítva, az árokat a rét talajának felszínénél magasabban bogárhátasan töltjük fel. A hol elegendő követ nem találhatunk, e helyett éger- vagy fűzágakból összekötött kékvető helyezzük az árok fenekére.

Leírhatnám itt az alagesövekkel való lecsapolást, de egész közleményemben a rétművelésnek csak leggy-

De Halmayné arca elborult, az igaz csak egy pilanatra, de Lakyné figyelmét ez nem kerülte el. Mert Halmaynének fájt, hogy testvérénjében nincs semmi kegyelet, sem anyjuk, sem családjuk jó barátja, az elhunyt grófné iránt és olyan könnyen megsemmisíti a függöket, a miket annyiszor láttak anyjuk fölében. De nem szólt és bár kedvetlenül küssé, de kész volt azonnal elkisérni Lakynét és leányát az ékszerészhez, hogy a függök átalakítását megbeszéljék.

Az ékszerész, mialatt érdekel vizsgálta a függöket, udvariasan végighallgatta a hölgyek kívánságát, aztán így szólt:

— Nagyon érdekes ékszer, finom munka, francia izlés, III-ik Napoleon idejéből való, kár lenne elrontani. Így van bizonyos művészi becsé, de... átalakítani nem érdemes, mert a kövek... hamisak!

— Hamisak? — kiáltott fel Lakyné és vérvörös lett, míg Margitka arca esáldóttan megnult.

— Lehetetlen! — tagolta Halmayné megdöbbenve.

— Igen... lehetetlen! — kapta fel a szót Lakyné hareziasan, — a «hárpia» már megmozdult benne, — lehetetlen, hogy a grófné hamis ékszer adott volna anyáknak, Bodófalvi Bodó Máriának, — tette hozzá gógösen, az ékszerész előtt henczegeve. — Nekem meggyőződésem, hogy a kövek valódiak voltak, mikor a mamának adta — és sötét, gyanakvó pillantást vetett

Halmaynéra, a ki elsápadt, de egyetlen szót sem volt képes kiejteni.

— Nem hiszem, — felelte a mit sem sejtő ékszerész nyugodtan, — ösmerem ezt a munkát, hasonló függök már voltak a kezemben. A harmadik esásárság alatt felkapott ügyes gyémánt-imitációk egyik legsikerültebb példánya ez... és ha a kövek nem is valódiak, az ékszernek azért, ismétlem, van bizonyos művészi becsé...

— Számomra mindenesetre nagy becsé van, — felelte Halmayné, a ki az ékszerész szavai után mintegy fellélegzett, — mert az anyám viselte azokat. Én örülök, hogy a függök megmaradnak, szívesen megtartom azokat, Margitka pedig választ majd magának izlése szerint egy gyémántos nyil-tűt, ez lesz az én nászajándékom. Beleegyezel? — kérdezte Lakynéhez fordulva.

Lakyné csak igenlőleg bólogott a fejével és köszönetül megszurította a huga kezét, de a tekintete tele volt bocsánatkéréssel, kezének forró szorítása mintegy ígért volt, hogy a jövőben a béke szent lesz köztük.

És a gyémánt függök, a melyek egykoron elválasztották egymástól a testvérpárt, így lett jövőbeni egyetértésüknek mintegy záloga.

szerűbb formáihoz ragaszkodtam s kerültem mindama műveletek leírását, melyek mérnöki, vagy a trágyázásnál vegytani előismeretek feltételének. Meg vagyok azonban a felől győződve, hogy a tudományosan nem képzett gazdák is, ha a rétművelés ezen egyszerű szabályait megtartják és követik, nem fognak rétjeik terméketlensége felett panaszkodni.

A foglyállomány gondozása.

Írta: Gyulai Gy. Károly.

A folyó év nyhe telét megelőző zord, túlhoszzú telek megtaníthatnak arra, hogy a foglyállomány gondozásánál, sőt épen tenyészésénél, kielégítő eredményt csakis akkor tudunk felmutatni, ha úgy a gondozás, mint a tenyészítés terén, minden legkisebb körülményre aggdó gondoskodással igyekszünk kiterjeszkedni. Azért, hogy a tél ezuttal kivételesen nyhe volt, a vadgondozás adhat ugyan itt-ott kevesebb munkát, ámde annak teljesen szünetelnie sohasem szabad.

A vadászt a foglyászatnál a végeredmény, tehát legfőként a foglyidény és a foglyok kilövésére érinti legközelebről. A foglyállomány jövő sorsát szem előtt tartó foglyvadászok nézete, a foglyok kilövésénél némileg megoszló. Egy részük azt tartja, hogy a főlrebbő foglylányoknak csupán bizonyos részét célszerű kilövdözni, míg mások egy-egy foglylánczat teljesen megsemmisítenek, hogy a többit aztán állományóvás szempontjából, érintetlenül hagyják.

Sokan úgy vélekednek, hogy azok a foglylánczok, a melyeket teljes kiméletben részesítenek ugyan, ámde mellőlük a szomszéd lánczokat kilövdözik, a lövések zajától s általában a nyugtalanítástól megriadnak s idegen területekre vonulnak. Hogy a foglycsapatok egyes területekről tényleg tavonulnak, annak okait másban kell keresnünk. Egyes foglycsapatok csakis akkor és oly esetben szoktak állandóan elfoglalt területekről tavonulni, ha a tápvíznyokok öket ott többé ki nem elégítik; így tehát akkor, ha szomszéd, sőt távolabbi területeken bőségesebb táplálékhoz juthatnak. Foglycsapatok jövő évi állományát tehát sem az egyik, sem a másik kilövési módozat nem fogja lényegesebben befolyásolni. A hibák okait tehát ne az idény lelovésében, hanem egyébűt keressük. A valóság az, hogy ott, a hol van mit lenőni, a lánczokat bizonyos rendszeres kiméletben kell részesíteni. Ha az idényt megelőző évszakok időjárása, a foglyok idegi költésére és csibenevelésére túl hívős-nyedes, vagy pedig szokatlanul perszelő forró volt, úgy az új foglynemzedék is, az idény beálltára szokatlanul silány lesz s így az ilyenek közt minden bizonynyal főlős számban találunk gyöngébb, tehát a lelovésre alig érdemes példányokat is. A tapasztalat azt igazolja, hogy az erőteljesebb ivadékok inkább fajfenntartásra kell meghagyni és kimélni s így a helyett célszerűbb a silányabb minőséggel beérni, a mely amúgy sem képes egy-egy zordabb tél erejével megbirkózni; hiszen ezt az előző évek túlkemény telei alatt elpusztult állomány százezreinek szomorú vége is igazolja.

Az úgynevezett rossz foglyesztendők úgyszólván újmutatással szolgálhatnak. A mely esztendő a foglyállománynál úgy erőben, mint számban kedvezőt nyujt, abban az évben tudjunk és igyekezzünk is kiméletet gyakorolni és önmegtartóztatással élni.

Kétségtelenül csábító az, ha idény beálltára, pompás, a duzzadásig erős foglyállomány fölött rendelkezünk. Ilyenkor kell mértéket tartani! Az ilyen nemzedék képesített a jövő idények állományát biztosítani úgy, hogy aztán egy-egy közbeseő év kedvezőtlenebb időjárása, zord tele mellett, ha épen silány nemzedéket is kapunk, ne szoruljunk a régiók javára, hanem a gyöngébb, silány nemzedéket szánjuk lelovésre, a melynek kimélese amúgy is céltalan. A gyöngé minőségű ivadéok képtelen a jövő foglynemzedéket erőalkatlan megfeleloen biztosítani. Az ilyen lánczokat tehát bizvást lövére szánhatjuk. A megmaradt és kellőképen övrot, erősebb állomány aztán nemcsak a zordabb évszakok csapásaival képes dacolni, hanem egyben a tavasz-nyár kedvezőtlen költési és finevelési időszaka mellett is viszonylag erőteljes új nemzedéket fog számyra bocsátani.

Tápvíznyokok tekintetében, a foglyállomány létfeltételeire kedvező területeken gondot fordítsunk arra is, hogy fészkelő- és költőhelyein a fogly zavartalan nyugalomban végezhesse a faj- és a családfejtartás feladatait. Megfelelő növények, köztük a hazánkiszerte hovatozóbb változatosabb fajtakban kultivált takarmánynövényfélék, sokkalta előnyösebb otthont nyujthatnak a foglynak, mint a junius havában aratás alá kerülő kalászosnövény területek. Ha a fogly olyan területeken lát a fészkelés munkálatához, a hol előre láthatóan alkalmatlan időben megzavarhatják, edzésrűbb még a költés munkája előtt, megfelelően idemított hékkel olyan szomszédos területekre zavarni, a hol nyugodtan fölnevelhetik apróságait. A ki a foglyállomány sorsára súlyt fektet, az ezt a csekély utánjárást nem fogja sem kivihetetlennek, sem pedig fáradságosnak találni.

Kaszáláskor, aratáskor talált foglycsaládok fészket, elkülönített szigetként rendszerint körülkaszálják, hogy az állományt ez uton is óvassák. Az ilyesmi céltalan. Egyrészt az ilyen foglycsalád amúgy is megriadt, nyugalma megzavart; másrészt a kopárrá tett kalászos és takarmánytáblákon meghagyott pusza zett getecsekken a fogly, sem a szórás és tollas ragadozótl, sem pedig egyéb ellenségtől nincs biztonságban. Azok a jutalmak, a miket ilyen foglycsaládok érdekében egyes alkalmazottak kapnak, a foglyokat gondozó, óvó személyekre egyénileg buzdítólag hathatnak ugyan, ámde a foglyállomány biztosítása érdekében csekély eredményt jelentenek.

Kaszáláskor, aratáskor összegyűjtött és házikötő alá helyezett foglytojások kikelt nemzedékét bizonyos időpontig több helyen fölnevelgették, ámde némi eredményt csakis ott tudtak elérni, a hol a legfeljebb 8—10 napos foglycsibét olyan nyílt területekre vihették, a hol épen fineveléssel foglalatoskodó, szabadon élő foglycsalád a kitett csibéket csodálatot keltő gondoskodással védel-

mébe vette. Persze végtelen elővigyázattal kell ebben eljárni; ha ugyanis az idegen fogolyszüle, az árva esibét tüstént nem veszi védszárnyai alá, a gyámoltalan apróságok terített asztalok mellett is nyomorultul elpusztulhatnak.

A fogolyállomány óvása érdekében kiváló figyelemmel kell kísérni az összes olyan ragadozókat is, a melyek fogolyterületeinkhez férközhetnek. A róka, a görény és általában a menyétféle, elvitázhatlanul a legveszedelmesebb fogolypusztító. Hála a jutalmak és lődják tisztaságának, az elősorolt szörmség fogolyrablókából, vadászterületeinken már-már szörványosabban jelentkeznek az ilyen gonosztevők. Nem egy helyt a fogolyállományban érkevény kárt okozhat az a temérdek kóbor macska, a melynek gereznájára senki sem tűz jutalmat. Czírmos prémoára a nővilág nem áhítozik s így a macskák is veszedelmesen garázdálkodhatnak távolabb eső fogoly vadászterületeken is. Vajmi gyöngö vigasztalás az, hogy a macska nem annyira a fogolyotjást pusztítja (ez már csak egyes szárnyas ragadozók gyöngéje), hanem inkább a fogolysibét szokta fellakmározni.

A házcizmosnak, falvak, majorok, tanyákszerte sok a pártfogója, jóakarója. Ha már méreggel avagy épen lőfegyverrel nem is akarunk ellenük kivonulni, egy-egy macskafogótogatót ebbe, sőt a jól működő csapóvasakkal is feltűnés nélkül csodás eredményeket érhetünk. A legdiszesebb kandurpéldányt sem érdemes megsíratni akkor, ha az foglászásra, madarászásra vetemedik. A foglászó macska az egészre alig vet ügyet s így a háztáj körül teljesen nélkülözhető lesz.

A fogolyállományt nagyszámú ellenség veszélyezteti a szárnyas ragadozók köréből is. A legvakmerőbbek egyike a tojáspusztító szarka. Keményebb telek borzalmai idején a szarka, a végkimerülésig kopláló foglyoknak konok kísézője, hogy a varjufélével egyetemben, valóságos hóhérmunkát végezzen ott, a hol az erőtlenedő fogoly továvászorogni nem képes. Szarkának, varjunak s általában a rossz hírű egyéb ragadozó szárnyasnak érszékét meg ne tűrjük ott, a hol a fogolyállomány érdekeiről van szó.

Gondos, éber ellenőrzést igényel az olyan területek fogolyállománya is, a hol a ragadozó szárnyasféle, tavaszi és őszi vonulások alkalmával állomásokot tart. Ha a nines módunkban ilyen helyeken, legalább egy-két leskunyhóból állandó ellenőrzést gyakorolni, úgy jobb, ha a fogolytenyésztés gondjairól védkép leteszünk.

Temérdek bajt és bosszúságot okoz a hálóval és a hurokkal dolgozó orvadás, törvőt is. Sajnos, alig van terület hazánkban, a hol ez a népség a fogolyállományt ne veszélyeztetné. Ezekkel szemben állandóan résen kell lennünk, mert igazán nem kicsinyelhetjük azt a temérdek ellenséget, a mely még enyhébb telek után is, minő az idej volt, több oldalról és végtelenen fenyegetheti az oly sokat zaklatott fogolyállományt.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblyay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A fehér és a sárga plimutokról. Mióta nálunk a sárga és a fehér orpingtonokat általánosságban tenyészítik, s ezek tenyésztésének elterjedését s a nép közt való meghonosítását az állam is figyelemreméltó anyagi eszközökkel támogatja, a kendermagos plimutok tenyésztői gyakran keserves panaszokra fakadnak.

Egy ilyen panaszt a napokban olvastam egy hazai szaklapban, a mely így szól:

„Most azonban nagy hajsza indult meg a plimut tyúkok ellen. Kimondatott, hogy nem alkalmasak tenyésztésre, mert húsuk sárga és kézből kell etetni őket.

Az első ellenvetés izlés dolga. Részemről ép azért tartom izletesnek a plimut majorságot, mert kővére nyersen is, sültve is szép sárga. A mi pedig a másik ellenvetést illeti, az ráfogás! Igen, ha bezárjuk őket egy kis elkerített helyre, vagy kicsiny korukban követett udvaron tartjuk, a hol nem kapnak más eledelt, mint a mit kézből adunk nekik, akkor nagy korukban sem járnak utána, hogy élelmüket megkeressék; de ha gyepec udvaron és hazai parasztyúk gondozása alatt neveljük őket, nagy korukban épen úgy megkeresik az élelmüket, mint a mi tyúkjaink, azzal a különbséggel, hogy kárt nem okoznak, a földet nem kaparják szét, hanem csak a föld színén levő férgeket szedegetik fel.

Az ilyen érzelmi kifakadások semmiképp sem alkalmasak arra, hogy azt a ezét, a melyet a kormány bizonyos baromfifajtáknak tömegesebb kiosztása és ezeknek nagyobb arányban való általános tenyésztésével elérni akar, előmozdítsák s egy-egy ilyen kifakadás a mostani baromfitenyésztési irány céljainak igen sokat árthat. A plimutok ellen nem is indult meg semmiféle hajsza, azt most is bárki tenyészítheti, ha kedve tartja, sőt az állam is oszt ki tenyészanyagokat plimut-fajtából.

Én azt ajánlom, hogy a ki nem szereti a fehér vagy sárga orpingtonokat, az tenyészze az itt, a képen bemutatott fehér vagy sárga plimutokat.

Németországban már hosszabb idő óta a fehér plimut-tyúk a legkedveltebb és legkeresettebb fajták közé tartozik, de újabban az amerikai tenyésztők figyelme is ezen fajta iránt kezd élnkülni s ennek már is meg vannak a kedvező eredményei.

Clevelandban (Amerika Ohio államában) lakó egyik hires tenyésztőnek D. Roots farmernek fehér plimut-tenyésztetéből való az a remek kakas és tojó a melyeket itt amerikai fénykép után mutatok be.

A kakas alakjának első része hasonlít a fehér orpingtonhoz, hátsó része azonban a plimut jellegre emlékeztet. Minden porcikájája helyes és formás, úgy hogy bátran vehető a kakasok ideáljával.

Tolla hófehér, ezüst színben játszó. Mihelyt a tolla aranyszínben tündököl, az ilyen állapot már szépség-hibásnak kell minősíteni. Csőre és lába arany-sárga. Tojója ugyanilyen színű és alakú, tojásainak héja sárgászínű.

Nálunk a plimutokat leginkább csak kendermagos

szinben szokták tenyészteni, a mely színezet pedig a legnehezebben tenyészthető ki és tartható fenn.

Az amerikai farkerek, a kik plimutokat tenyésztenek, nagyon dicsérik ezt a fajtát s ezek ivadékait az angol piacra, hizlalt és vágott állapotban már tekintélyes mennyiségben szállítják.

A fehér plimut helyett nálunk a fehér lábú és csőrű fehér orpingtonokat karolták fel, a mely két fajta tényleg nagyon is hasonlít egymáshoz külsőleg, de az angol és az amerikai tenyésztők azt állítják, hogy a fehér plimut edzettebb, hamarabb nő s jobb tojó a fehér orpingtonnál. A mi köztenyésztési elveink szerint hibája az, hogy sárgaszínű csőre és lábszára van, a mivel a bőr sárgasága is jár.

Fehér plimut.

A kendermagos plimut-tyúk után a legkedveltebb a sárga plimut, a melynek tollszínezete olyan, mint a sárga orpingtoné, alakja azonban teljesen a plimuté.

A sárga plimutot az angol tenyésztők létesítették, mégis legjobban Németországban van elterjedve, a hol valóságos sportot űznek vele.

A mint az ábrán látható, a sárga plimutok nagyon szép állású állatok. Nem olyan zömökös és laposak mint az orpingtonok, hanem inkább keskenyek és magasak, mindamellettlé eléggé tömörök.

Nálunk is tenyésztették, sőt talán ma is tenyésztik, de nem tudott elterjedni, mert a sárga lábú és csőrű állatok kategóriájába tartozván, tenyésztésétől idegenkednek a magyar tenyésztők.

Egy erdélyi baromfitenyésztő a plimutokról így ír: «Most négy éve a tordai állami főkertész ajánlatára rászántam magamat, hogy megint tenyészsek majorságot és vettem tőle 20 db. plimut tojást s egy kis paraszt tyúkot, a mely azokat kiköltötte és gondosan felnevelte.

Most már 40 tyúkot tartok, van pénzjövödelmem is belőle és nincs semmi bosszúságom miattuk.

Az én plimut tyúkjaim nem kaparnak ki semmit. A veteményes kertem léczes kerítésén át nem röpülnek, ha pedig beeresztem őket oda, fölszedik a földre hullott fűmagokat, kigyomlálják az apró palánták között levő tyúkhúrt, megeszik a káposztán levő hernyókat, elfogdossák a kárteknony lepkéket és bogarakat, de sem uborkát, sem dinnyét meg nem esipdesnek, egrest, ribizlit nem bántanak, ha pedig nem eresztem be valamely nap kertembe, egynék se jut eszébe, hogy az alacsony kerítésen átrepüljön.

Különösen szeretik az érett fűmagvakat leszedgetni.

Sárga plimut.

E végre az udvaromon levő gyepágásokat mindig akkor kaszáltatom le, a midőn azokból a magvakat mind lelegelték. Kaszálás után pedig az apró sarjakat esipdesik le és csupa gyönyörűség nézni a mint sorjában legeleznek.

Erre azonban a tyúkot szoktatni kell és pedig az által, hogy nyolcz hónapos korától kezdve, a máliszt közé apróra vágott salátát vegyítünk s azzal tartjuk őket mindaddig, a míg az árpadarát képesek megenni.»

A ki tehát fajbaromfit óhajt tenyészteni, de az orpingtonokat nem kedveli, az szerenzen be magának fehér vagy sárga plimutokat s ezzel nem rontja a baromfitenyésztési irányt.

A kendermagos plimutokhoz göresösen ragaszkodni ma már nincs ok, mert itt vannak a fehér és sárga plimutok. (bl.)

Sertésöl. Egészségügyi és tisztasági szempontból legjobb a sertésölatokat téglából építeni, téglával bur-

kolni és egy méter magasságig simára vakolt csement oldalfalakkal ellátni. Ragályos betegségek elkerülésére vagy továbbterjedésüknek megakadályozására az ilyen módon épült ólak a legjobbak. A deszkapadozat melegebb ugyan, mint a téglaburkolat, de sokkal nehezebb is tisztántartani s alig lehet fertőtleníteni. Az általánosan használni szokott faburkolat előnyeit azonban ilyen alakban is lehet érvényesíteni és pedig olyképen, hogy a téglaburkolatnak hátulról kifelé egy kis esést adunk, és pedig méterenként mintegy három centimétert és erre egy olyan deszkapadozatot fektetünk, a mely a téglaburkolat hátsó részének mintegy háromnegyed részét takarja; a téglaburkolat külső negyed része szabadon marad. A sertesek csakhamar megszokják, hogy a száraz faburkolaton fekdjenek le. Ezt a deszkaburkolatot időnként ki lehet az öblől vinni, le lehet jól mosni és meg lehet szárítani s ez alatt az ól téglaburkolatát is alaposan meg kell tisztogatni. Tulajdonképen az egyes rekeszek választófalait is kellene deszkából készíteni, hanem ezementtel simára vakolt téglából.

(—h.)

Milyen fekvésű adjunk a veteményes ágyaknak?

Alacsony zöldségfélékre, minő a retek, kalaráb, répa stb., közömbös, hogy a veteményes ágyat milyen irányban fektetjük; azonban a magasabbra növeknél, pl. a babnál, borsónál ez nem mindegy; ezeknél a talaj minőségét kell figyelembe vennünk. Nehéz, kötött, nedves talajon az ágyaknak észak—déli irányt adjunk, hogy a nap a sorok közé jobban behatolhasson és a talajt felmelegítse; ellenben könnyű, száraz, homokos talajon kelet—nyugati irányban fektessük az ágyakat, mert így a bab és a borsó magasabb lombzatával jobban megvédi a talajt a déli napsugarak szárító hatásától.

(—h.)

Szobanövények átültetése. Szobanövények átültetésére legalkalmasabb idő a márczius. Az átültetésnél tartsuk szem előtt a következőket: 1. Az új cserép, a melybe a növényt át akarjuk ültetni akkora legyen, hogy a régi éppen csak hogy beleférjen. Ha régi cserépet használunk, úgy azt előbb alaposan ki kell mosni, sürolni, az újakat pedig vízbe kell áztatni s azután még használat előtt úgy a régít, mint az újat jól ki kell szárítani. 2. A föld mérsékeltlen nedves legyen, némi mésztartalommal (50 gr. földre 1 gr. méz) és jól össze legyen keverve. 3. Trágyaképen tegyük a földre — a cserép nagyságához képest — 1—3 evőkanálnyi marha-, ló- vagy birkatrágyát. 4. Beültetés előtt a növényekereit meg kell lazítani, az elszáradtakat és korhadtakat pedig ki kell vágni. 5. A növényt átültetés után éppen olyan mélyen kell földdel letakarni, mint a meddig a másik edényben takarva volt; ügyelni kell továbbá arra is, hogy a növény a cserép közepébe kerüljön. 6. Átültetés után a növényt alaposan meg kell öntözni és pedig addig, a míg a víz alul kifolyik.

(—h.)

Mogyoró. A mogyoró úgy is mint a kert díszé, de főleg mint jó, bőven termő és könnyen értékesíthető,

keresett haszoncserje, megérdemli hogy nagyobb figyelemben részesítsük; megtermésére azonban olyan fajtákat választunk, a melyek nagy termésűk, izletes magvuk, erős, tálláló és a hideg irtant nem érzékeny fájuk által tünnek ki.

A mogyoró általában a tápduc, kövér, s fekete telvényes talajt szereti, de középsőségű talajjal is megelégszik; a mocsaras, vadvesz helyeket kerüli s a száraz homokot és igen kötött agyagtalajt se nagyon kedveli, kertekben azonban, a hol ápolásban részesül, még ilyen helyeken is szépen díszlik. A talaj irtant támasztott ezen csekély igényei miatt ezélszerűen lehet oly helyekre ültetni, a melyeken talán értéktelen bokrok vannak, például kerítések, vagy falak mellé. Vetni tavasszal és őszszel is lehet, de szaporítható bujtás és gyökeresztés útján is, de lehet szemezni és oltani is a közönségesebb apróbb vad-mogyoróra. A tavaszi vetés előnyösebb; gyorsan esirázik és 3—4 éves korában már termést hoz. Diszkeretekbe a vérpiros, piros, vagy sötétbarna levelű mogyorót előszeretettel ültetik. A Kis-Ázsiából származó *török-mogyoró* (*Corylus Colurna* L.), melynek fája esztergályos munkákra, sétatobokra és esernyőnyelre igen kerestet, és 20 méter magasra is megnő s elér 60, sőt 100 cm. vastagságot is, inkább a délib vidékekre ajánlható. Mint díszcserjék ajánlhatók a sötétvörös lombzatú *Corylus atropurpurea*, az aranyárga levelű *C. aurea*, a sárgával szegélyezett levelű *C. avromarginata*, a hasogatott levelű *C. laciniata*, valamint a *szomorú mogyoró* (*C. pendula*).

Nagybani termesztésre a következő fajták ajánlhatók: a fehér és vörös Lambert, a hosszú korai zelli, a hallei óriás, a barzellonai, az algériai vörösbélű, a gubeni, a Minna zellije, a Bollweiler esudája, a landsbergi hosszú.

(—h.)

Korai ugorka. Hogy minél korábban szedhessünk a szabadban is ugorkát, a magokat április második felében meleg helyen (kályhán, sütőben) nedves daróc közt 24 órán át esiráztassuk, s azután mintegy 10 cm. felső átmérőjű cserepkebe vessünk el 3—4 szemet. A cserépet szorosan egymás mellé melegágyba rakjuk s a cserépek közé galambtojás nagyságú oltatlan mész-darabokat teszünk. A mész-darabokat kissé megöntözzük s azután a melegágyat üveggel betakarjuk. Ha a növényke már kibujt, akkor az időjáráshoz képest szorgalmasan szellőztessünk; rövid idő múlva a melegágyakat már csak éjszakára kell betakarítani. A mint az ugorka első valóságos levele kifejlődött, a palántát ki lehet ültetni. Minden cserépből csak a két legerősebbet hagyjuk meg s ezeket egymástól mintegy 35—40 cm.-nyire elültetjük. Ezzel a könnyű, egyszerű és olcsó eljárással mintegy három héttel korábban szedhetünk ugorkát, a mikor természetesen jobb áron is lehet azt értékesíteni.

A vakond. Tagadhatatlan, hogy a vakond a veteményes kertben hasznos szolgálatai mellett sok kárt is okoz az által, hogy az útjába eső apró palántákat kitúrja, minek következtében a gyenge palánták legtöbbször el is száradnak. Mivel azonban a vakond mint

rovarpusztító állat hasznos, ennélfogva nem szabad a vakondokat pusztítani, hanem el kell őket űzni a konyhakertnek abból a részéből, a hol kárt okoznak. Ezt igen egyszerű módon úgy érhetjük el, ha a konyhakert útjaira kecsketrágya darabokat, vagy valamilyen büzös olajba, pl. petróleumba, vagy csukamájolajba mártott rongydarabokat, vagy jodoform gaze darabokat helyezünk el. Az ilyen helyeket a vakond elkerüli.

Különfélék.

Értésítés. T. előfizetőink közül többen reklamálván a f. évi 1-ső (jan. 1.) számot, sajnálattal kell tudatnunk, hogy aival már nem szolgálhatunk, mert készletünk teljesen kifogyott. *A kiadónévvel.*

Irodalom. Néhány hasznos könyvre hívjuk fel alábbiakban Az Erdő t. olvasóközösségét. Ilyenek a Közlekedésügyi Könyvtár egyik füzeté, a mely *Páter Béla* dr. tollából *Milyen gyönyörűvényeket természetesen a kisgazda?* címen jelent meg, és *Németh József* állami főkertész *Konyhakerti növénytermesztés* című füzeté, a mely immár 4. kiadását érte el. Mindkét hasznos füzet a Pátria irodalmi vállalat útján (Budapest, IX., Üllői-út 25.) szerezhető meg, előbbi 50, utóbbi 90 fillér árban.

A gyönyörűvények tenyésztésével kicsiny területről csekély fáradsággal tekintélyes jövedelmre lehet szert tenni, hasonlóan a konyhakertészettel, ha termékeinek van piaca és a vele járó nagyobb munkálatokat a családtagok elvégezhetik. Akár saját alkalmazásra, akár a nép megfelelő felvilágosítására tehát melegen ajánljuk e két olcsó füzet beszerzését.

Eljegyzés. Juhász János hevesvármegyei reeski járási erdészeti altiszt eljegyezte önödi Kormos János ny. rk. kántortanító leányát Juliskát Felsőtárkányról.

Selmezbánya-rónai általános temetkezési és segélyő egyesület. Miként az újabb időben gyakrabban fordul elő, most ismét egy nagy temetkezési egyület olvasztott be az Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-segélypénztár: a selmezbánya-rónai általános temetkezési és segélyő egyesület.

Ez az egyület egyike volt a legrégibb és legnagyobb vidéki temetkezési együleteknek, mely magában egyesítette nemesak Selmezbánya város, hanem az ottani környék erdészeti, bányászati stb. lakosságát.

Tekintve, hogy olvasóink közül is számosan lehetnek tagjai ezen immár feloszlott s az Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-segélypénztár kebelébe olvadt egyesületnek, célszerűnek tartjuk arról a következőket közölni.

Átadott az egyesület 41,397 kor. vagyonát és 2286 tagot. Ha a tagok ezt a vagyonát megosztották volna egymás között, egyre alig jutott volna 18 kor. Az átvétel folytán 2008 tag minden további díjfizetés kötelezettsége alól felmentetett s ezek közül a legöregebb tagok, 1787 tag, 45 kor., az újabbak 110-en 35 kor. s a legújabb 111 tag, a kik a legkevésbé fizettek be az együletbe 20 koronás haláleseti kötvényt nyertek.

A többi 278, ötven évesnél fiatalabb tag átlépett a pénztár III. csoportbeli fizető tagjai közé, hol évi 2 kor. 60 f. tagsági díjért, koruk szerint, vagyis 14—20 éves korig 200 kor., 21—25 éves korig 170 kor., 26—30 éves korig 150 kor., 31—35 éves korig 125 kor., 36—40 éves korig 100 kor., 41—45 éves korig 80 kor., 46—50 éves korig 60 koronáig terjedő haláleseti segélyt biztosítottak családjuknak.

Oleander. A késő őszig nagy dézsákban, vagy cserepekben a bejárat előtt és az udvarban tartani szokott oleander levelei ártalmatlanak a libáknak, pedig éppen ők szokták azt nagy előszeretettel csipegetni; nem egy szép liba lelte már halálát az élvezettel megevett oleander leveleitől.

Fenyőillat. Ha beteg- vagy hálószerobában kellemes és egészséges fenyőillatot akarunk terjeszteni, úgy csak néhány cepp terpenintolajat kell forró vízbe csepegtetni, mely azután fenyőillatú gőzt terjeszt. Hurutos köhögésnél ez az illat nagyon jótékony hatással van.

Időjelzés. A «Meteor» április hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Április havának változási napjai: 3—5—6—9—10—11—13—16—17—22—24-re esnek a bolygók részéről. Ezen oldalról tehát április havának két első harmada igen változatosnak ígérkezik és pedig a legerősebb hatásúak a 6—10—17 és 22-iki változások napok. Ezek közül a 6-iki enyhe, a 10-iki hűvös, csapadékos s a 27-iki szeles, esetleg viharos, a 22-iki hideg, száraz jelleggel.

Április utolsó harmada a bolygók részéről kevésbé változó jellegűnek ígérkezik.

Hogy mennyiben keresztezi a bolygóknak földünk-hőzi állásait a jelenlegi állandó befolyás, az most még nem határozható, de valószínű, hogy az maximális hatását csak április hó végével éri el.

Hivatalos közlemények.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

36.219. szám
VII/A.2.1910.

Valamennyi törvényhatóságnak.

Az eleven hasznos vadnak és a hasznos szárnyas vad tojásainak forgalomba hozatala és szállítása körül tapasztalt visszaélések megakadályozása érdekében a m. kir. belügy-, igazságügy- és kereskedelemügyi miniszter urakkal 36219/910.VII.A.2. sz. alatt egyetértőleg kibocsátott rendeletemet saját hatáskörömben leendő mielőbbi közhirrejtétel s a jövőben való miheztartás végett ide mellékeltem azzal küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy e rendelet értelmében «az eleven hasznos vadaknak s a hasznos szárnyas vadak tojásainak *külföldre* szállítása tárgyában» hivatali elődömnök 1903. évi 105921. szám alatt kiadott rendelete ezennel hatályon kívül helyez-

tetik. A jelen rendelet értelmében kiállítandó szállítási igazolványok céljaira azonban az utóbb hivatkozott körrendelet mellékletét képezett szállítási igazolvány-úrlapok továbbra is felhasználandók.

Felhívom egyúttal a törvényhatóságot, hogy az élő hasznos vad és a hasznos szárnyas vad tojásainak jogosulatlanok által való megszerzését és forgalomba hozatalát az arra hivatott közegek útján fokozottabb ellenőrzése tárgyává tesse, hogy az e ténen tapasztalt visszaélések a jelen rendeletben megállapított büntetés alkalmazása mellett az eddigél alkalmazható büntetésnél jóval szigorúbban legyen megtorolható.

Budapest, 1910 márczius 14.

Gróf Serényi.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszternek 1910. évi márczius hó 14-én 36219. szám alatt kiadott

Rendeleto

az eleven hasznos vadnak s a hasznos szárnyas vad tojásainak forgalomba hozatala és szállítása tárgyában.

A hazai vadtenyésztés érdekében és a hasznos szárnyas vad tojásai mindinkább elharapódzó jogosulatlan elszedésének meggátlása végett az 1879: XII. törvény-cikk 1. és 16. §-ai alapján rendelém:

1. Élő hasznos vadat, hasznos szárnyas vad tojásait szállítani csak engedéllyel szabad.

2. Az engedélyt a m. kir. földmivelésügyi miniszter adja, a kihez a kérvényt a törvényhatóság első tisztviselője útján kell benyújtani. A kérvény benyújtása alkalmával hatóságilag igazolandó, hogy folyamodó a vadászati jog tulajdonosa s így az élő hasznos vad befogására, vagy hasznos szárnyas vad tojásainak szedésére jogosult.

Az engedélyt kéri, ha nem tulajdonosa a vadászatnak, igazolni köteles, hogy a vadbefogást, tojászedést a vadászat tulajdonosa nem tilalmazta.

Az engedély alapján a törvényhatóság első tisztviselője szállítási igazolványt állít ki, mely a szállítmányval együtt a vasúti, hajózási, illetve postai felvételi hivatalnak átadandó.

Ha élő hasznos vad, vagy hasznos szárnyas vad tojása ilyen szállítási igazolvány nélkül a vasúti, hajózási, illetve posta felvételi hivatalnál továbbítás végett feladatni szándékoltnak, ily küldemények felvétele megtagadandó, s ha mégis tévedésből ilyenek felvételtet, akkor azok visszatartandók, a községi előljáróság-nak átadandók s erről a község illetékes elsőfokú rendőri hatósága azonnal, esetleg távirat útján is, értesítendő.

3. A ki élő hasznos vadat, vagy hasznos szárnyas vad tojásait az 1. pontban meghatározott engedély, illetve igazolvány nélkül szállít, vagy azok jogosult megszerzését igazolni nem tudja, kihágást követ el, s a rendőri büntető hatóság által 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő, s nemcsak az eljárás költségben, hanem a vad etetési és kezelési költségeiben is elmarasztalendő.

4. A lefoglalt vad és tojás, a mennyiben a károsult vadászat tulajdonosnak személyazonossága a lefoglalt

alkalmával kétségbevonhatlanul kideríthető, a hozzá távirati úton intézendő felszólításra 24 óra leforgása alatt beérkező válasza alapján rendelkezésére bocsátandó.

A mennyiben a károsult személye, vagy jogosulatlanul megszerzett hasznos vad és hasznos szárnyas vad tojásának származási helye meg nem állapítható, a lefoglalt vad és tojások a lehető legrövidebb idő alatt még a kihágási ítelet hozatala előtt az eljárás illetékes elsőfokú rendőrhatalóság által elkobzandók és nyilvános árverésen eladandók. Az árverésben csak vadászterület tulajdonosa, vagy bérlője, illetve ezeknek meghatalmazottjai vehetnek részt. A kihágást elkövető az árverésben részt nem vehet.

Ha jogosult árverező nem jelentkezik, a vad annak a községnek határában, a melyben az lefoglaltatott, ki-bocsátandó, a tojások pedig haladéktalanul a földmivelésügyi m. kir. miniszterium rendelkezésére bocsátandók, illetőleg a lefoglalt tojások ügyében a földmivelésügyi miniszter rendelkezése távirati úton kérendő.

Az árverésen befolyt összeg az 1901: XX. törvény-cikk 23. §-ában megjelölt ezélokra fordítandó. Ha az árverés, illetve az eleven vad etetési és kezelési költségei a kihágást elkövetőtől nem hajthatók be, azok az árverésen befolyt összegből levonandók.

5. E rendelet az 1903. évi december hó 18-án 10592/1903. szám alatt kelt, a m. kir. belügy-, igazságügy- és kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg kiadott földmivelésügyi miniszteri rendelet hatályon kívül helyezése mellett 1910. évi április hó 1-én lép életbe.

Budapest, 1910 márczius 14.

Gróf Serényi.

Szerkesztői üzenetek.

Zsarnóceai m. kir. kincstári erdészeti altisztek. Növeltem levelekre nem válaszolunk. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

G. I. Most nem idősezu, de annak idején némi módosítással hozni fogjuk.

Zerge. I. A meséje elég jó, de úgy van megírva, hogy azt közölni teljesen lehetetlen; ha át akaránk dolgozni, akkor az egészét újra kellene írunk. 2. A végrendelet részleteiben ismerete nélkül nem nyilatkozhatunk. 3. Nézetünk szerint az örökösnek jogában áll az alkalmazott fizetését leszállítani és ezímet is megváltatni. 4. Miután a végrendelet nem ismerjük s így nem tudhatjuk, hogy milyen alaptványról van szó, emélfogva azt se tudhatjuk, hogy ott meennyi az erdészeti altiszt javadalmazása, és hogy milyen időközben szokásos az előléptetés.

A. I. Azt úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha valakit vesztésig vagy családás ér, iparkodók abból azt a tanulságot meríteni, hogy máskor hasonló alkalmakkor elővigyázóbb, óvatosabb legyen. Ha például valaki állapokban leül kártyázni és veszít, ebből az a tanulság, hogy máskor ne kártyázzék; vagy ha egy hiszékeny embert valaminek becsapnak és így az illetőt családás éri, ebből az a tanulság, hogy máskor óvatosabb legyen; más szóval ezt úgy is ki lehet fejezni, hogy maga káran tanul az ember. Reméljük, hogy most már tisztában lesz a mondat értelmével.

R. Ö. Növeltem, vagy csak jelígevel ellátott levelekre nem válaszolunk.

B. J. Hirdetését díjmentesen közöljük.

T. J. Azt a belügyminiszteri rendeletet nem ismerjük; nézze meg a városi levéltárban, ott mindenesetre meg lesz, vagy pedig kérdezzen meg egy városi tisztviselőt, ők jobban tudnak erre felvilágosítást adni mint mi.

K. M. R. 1. A magánuradalmi erdőörök használhatják ugyanazt az egyenruhát a mit a kincstáriak, sőt a cservelő jelzést is, de a magyar koronát nem szabad a sapkájukon viselniök. — 2. A kincstári erdészeti altisztek egyenruhájának módosítása ez idő szerint nincs tervbe véve. — 3. Lapunk előfizetőinek a hozzánt intézett kérdésekre nem pénzért, hanem szíveségből válaszolunk s így Önnek sem kell ezért fizetnie.

V. J. Abban teljesen igazra van, hogy lapunkba az erdészeti altisztai személyzet — sajnos — nem szokott írni, pedig grimmel látnánk, ha szakközleményeikkel lapunkat felkeresnék; egyesek küldenek ugyan tárczákat, de mivel a tárczáris nem olyan egyszerű mesterség, a mihez mindenki ért, azért alig akad a sok közül egy-egy, a mit közölni lehet. Fel is használnák itt az alkalmat arra, hogy olvasóinkat figyelmeztessük, hogy ne töltsék tárczáikkal az idejüket, mert ahhoz, hogy valaki egy tárczát meg tudjon írni, nem elég, hogy az illető gondolatait le tudja írni, hanem ahhoz hivatás is kell, a mit megtanulni nem lehet.

De nem közhétünk olyan cikkeket sem, mint az Oné, mert az tisztára babona. Hogy mi köze van az egyes években fellépő nagymérvű rovarpusztításoknak az On által szerencsétlennek tartott napokhoz, azt teljességgel nem értjük; valamint nem értjük azt sem, hogy miért volna például áprilisban 1., 3., 15., 17., 18- és 21-ike olyan nap, a melyeken semmiféle munkát se szabad megkezdeni, mert ha ezeken a napokon kezdünk munkába, akkor a «tengeren szerencsétlenség» lesz, vagy «silány mező termés» lesz stb. Hogy egyesek a pénteki napot és a 13-ikát szerencsétlennek tartják, azt még meg tudjuk bocsájtani, bár okos és komoly ember erre sem ad semmit, de hogy valaki egy egész naptárt állítson össze szerencsétlen napokról, az tisztára érhetetlen. Ha elfogadnánk az áprilisban On által említett napokat szerencsétleneknek s más négy ember más 6—6 napot nyilvánítana ki ilyenek, akkor aztán egész áprilisban, sőt talán egész éven át se volna szabad dolgozni. Hagyjon fel az ilyen ókori babonákkal s fordítsa figyelmét komolyabb dolgokra.

E. L. Az állami kezelésbe vett községi erdő őrzésénél alkalmazott erdőőrök, ha azokat a közigazgatási erdészeti bizottság nevezeli is ki, nem törvényhatósági alkalmazottak s így félártú vagy váltásúra jogosító igazolványra nincs igényük. Törvényhatósági erdőőrök azok, a kik a törvényhatóság saját erdejénél (pl. Budapest székesfővárosánál) vannak alkalmazva.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Irodába vagy vadászti állást keres, 25 éves, róm. kath., szakiskolát végzett és szakvizsgázott nőtlen egyén, a ki több évi gyakorlattal bír, jó rajzoló és fáczános; beszél: magyarul, németül és tótul, április hó 1-re megfelelő állást keres. Címe a szerkesztőségnél megtudható. (4. II. 1.)

Középiskolát és erdőőri szakiskolát végzett, irodai és erdei gyakorlattal bíró 20 éves urad. erdősegéd azonnali belépésre állást óhajt. Beszél magyarul, tótul és kevésbé németül. Címe a szerkesztőségnél megtudható.

Kérclem. Tisztelettel kérem lapunk előfizetőit és és t. erdőőr társaimat, hogy miután jelenlegi állásomat családi körülményeim miatt, eléggé nagy családdal kénytelen voltam elhagyni: részemre egy szerény erdőőri vagy vadőri állást ajánlani kegyeskedjenek. Jó szakgyakorlati és egyéb bizonyítványokkal rendelkezem. Címem: Burián Jenő erdőőr, Csóth (Veszprém megye).

HIRDETÉSEK

1640/1910. sz.

Pályázat.

A beszerzebányai m. kir. erdőgazgatóság kerületében megüresedett egy elsőosztályú és két másodosztályú altisztú állásra, előléptetés esetén három másodosztályú altisztú, illetve három erdőlegényi, esetleg segéderdőőri állásra, az állománszerű illetményekkel, pályázat nyitattik.

Félhivatnak az ezen állomásra pályázók, hogy az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában körülírt szakképzettséget, a m. kir. kincstári erdészeti szolgálatába ujonnan belépni kívánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és halló képességüket, kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvédtörzssorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint az életkorukról, illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg írt kérvényeiket 1910. évi április hó 10-ig a beszerzebányai m. kir. erdőgazgatóságnál nyújtsák be.

Besztercebánya, 1910. évi március hó 10-én.

(2.) **M. kir. erdőgazgatóság.**

Pályázati hirdetmény.

A báró Jósika Lajos által alapított hitbizományi uradalomban Kendermező székhellyel (Szállgy m.) egy erdőőri állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazása egy évre: 600 kor. készpénz, szabad lakás, házikert és tüzelő, 1-ső évben egy drb., azután 2 drb. tehén és annak bornya részére nyári legelő, 10 kat. hold föld, a mit a kinevezendő erdőőr tartozik megmunkálni.

Pályázati kérések szakvizsga, szolgálati, orvosi és személyi adatokat igazoló bizonyítványokkal felszerelve Nagyméltóságú báró Jósika Sámuel Úrhoz címezve f. évi április hó 15-éig alóírozthoz nyújtandók be.

Az állás azonnal elfoglalható.

Csákgörgő, 1910. évi március 15.

Báró Jósika-féle hitbizományi uradalom Erdőgondnoksága.

(3.) **Turcsa Tivadar,** erdőmester.

962/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

«Az Erdő» folyó évi március hó 15-én megjelent számában az 1910. évi 864. sz. pályázati hirdetmény alatt hirdettet erdőaltisztú és erdőlegényi állásokra vonatkozó kérvények benyújtási határideje az 1910. évi május hó 1-ig meghosszabbították.

Zsarnóca, 1910. évi március hó 5.

(5.) **M. kir. erdőhivatal.**

Fehér Orpington keltető tyúktojás

kapható válogatott törzsektől darabját 27 fillérért, Lőrincz István m. kir. főerdőőrnél. Erdőbádony (Zólyom megye). (1. VI. 2.)

27 q fajliszta, magas csiraképességű, jól áttelelt

kocsányos tölgy vetőmakk

q-ként 8 koronáért Dunavese vasutállomásra szállítva eladó.

Mintával is szívesen szolgál a p.-csabonyi erdőgondnokság, u. p. Dunavese. (6.)

Budapest, 1910. Franklin-Társulat nyomdája.

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY

m. k. főördömrnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ

m. k. főördömrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzárás milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzáróes egységárral számitatik. — Az egész oldal négy hasáb szítes.

Előfizetőnek az állásánál és kereslet rovatairól közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címzén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklámajánlások is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A csemetekerti talaj tavaszi munkálatai. (Béky Albert.)

Tölgyes vágások felújításáról. (Bartha József.)

A siketfajdról. (Gyulai Gy. Károly.)

Gazdasági tanácsadó: Torma tenyésztése. (—h.) — Frissen ültetett gyümölcsfák kihajtása. (—h.)

Sugárgomba-betegségről. (Kukujlevicz József dr.)

Külföldiek: Országos ebkiállítás Budapesten. — Galambtenyésztők figyelmébe. — Iskolatársak találkozója. — Tűzkatasztrofa. — Családtagok segélyezése. — Nyugdíjbiztosítás. — A pátrány védelme. — Öreg fa. — Petroleumlámpa gondozása. — Leánykerés. — Becsületlen inas.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtáztatása.

Tárca. Egy nap a Kriván alatt. (Bársony István.)

A csemetekerti talaj tavaszi munkálatai.

Irta: Béky Albert m. kir. főördömrnök.

E lapok tavalyi 20. számában a csemetekerti talaj őszi munkálatairól szólván a talajnak azt a minőségét, a melynek létrehozására törekednünk kell, úgy jellemezttem, hogy ez megvan: ha porhanyósság mellett a tápanyagkészlet és víztartalom elegendő.

A jó gazda az idén bevetendő területet tavaly ugarként kezelve legkésőbb a tél eleji mély felásás alkalmával megrágyazta; a mély felásással közreműködött a porhanyó állapot létrejöttére s előkészítette talaját a téli és télvégi csapadékok (hó, eső stb.) befogadására, úgy, hogy ha talaja már azelőtt sem volt elhanyagolva, tavasszal egyéb dolga sincs, mint hogy a létrejött, megfelelő talajminőséget ne engedje elromlani. Mert hiába adtuk a talajba a trágyát, hasztalanul iparkodtunk leendő csemeténk élelméről gondoskodni, ha a hozzá való vizet el engedjük a fölből párologni s tétlenül nézzük, miként lesz a talajnak előbb felszine cserepes, kemény, utóbb mélyebb rétege is tömött, a mikor sem a levegő, sem a melegség nem hathatja át, a mik nélkül pedig a talajban levő anyagok úgyszólván mozdulatlanul hevernek, életet nem élnek, de nem is adnak.

Legfontosabb teendőnk tehát tavasszal az, hogy a télén át a talajba beivódott nedvességet abban meg is tartsuk, mert a mi általában száraz éghajlatunk alatt (főleg a mostani esőtlen években) növényeink csaknem

tisztán ebből élnek. A talajviz konzerválására irányuló munkálatait egyszersmind a porhanyósság fenmaradását is szolgálják s így ez külön tárgyalást nem kíván.

Mielőtt magára a dologra térnénk, sziveskedjék a t. olvasó egy darab kockkaczkutrot kezébe venni, hintsen annak egyik keskeny lapjára porczukrot s mártsa be így a kockának alsó negyedét fekete kávéba. A kávé a kockán gyorsan szivódik fölfelé, de a mint a felső lapon levő porczukorhoz ér, egyszerre megakad s csak nehezen hatja át a port is. Szakasztott ez történik a talajban is a vízzel. Ha a talaj meg van ülepedve (bár porhanyó is) s felszine egyöntetű tömeg az alsóbb részével, a víz akadálytalanul szivódik fel alulról s fent elpárolog. Ha azonban a talaj felszínén az alsóbb rétegekkel egybe nem olvadt s e mellett porszerű föld (esetleg egyéb anyag: homok, fűreszpor stb.) van, akkor ez megbeesíthetlen védelméül szolgál a talajviznek s egyúttal a talaj porhanyós állapotban való megmaradásának.

A legjobb az volna, ha a talaj felszínén mindig megvolna úgy 5—6 cm. vastagságban ez a porszerű réteg, a miért is ennek elérésére törekednünk kell.

A porszerű réteg előállításának eszköze a közönséges vassereblye. Ezzel kell a föld felszínét mindjárt tavasszal s később tavasz végén és nyáiban mindannyiszor apróra gereblyézni, valahányszor az eső (tél végére a hó) annyira átázta a földet, hogy a porszerű rétegeknek a talajjal való összeállásától s a felszín megcserepesedésétől kell tartani. A gereblyezés végzésénél résen kell lennünk, hogy azt akkor végezzük, mikor a föld a szerszámra már nem tapad, ragad, de még van annyi nyirkossága, hogy a gereblye munkájára szétomlik. Ha a gereblye után rögös marad, akkor már elkéstünk.

Az előbbieknél általánosságban való előrebocsátása után s támaszkodva az ősszel is elmondottakra, lássuk most már a helyzethez szabott teendőket.

1. A kinek trágyázott s ősszel mélyen felásott ugarföldje van, az botot, fadarabot szúrva be a talajba, megnézi, hogy nem tömörült-e az a télen erősen őssze? Ha a bot könnyűszerrel bemegy, meggereblyéztette a föld felszínét, hogy a fentirt porszerű réteget előállítsa s egyebet nem téve, várja aztán nyugodtan a vetés idejét. Ha a föld tömöttebb a kellőnél, akkor felásatja, de csak

felásó mélyen s apróra meggereblyézteti. Czelt érhetünk kapálással s utána való gereblyézéssel is.

A talajnak tavasszal való (főleg mely) felásásától azért kell óvakodnunk s a hol nem okvetlenül szükséges, mellőznünk, mert a tavaszi ásómunka mesterséges talajszáritás, kiváltképen ha az időre sem tekintünk s szárazságban, szélben végezzük azt. Ezért jobb az ásónál a kapa is, a hol kevésbé tömötté a talaj s inkább csak a felszín kellő megmunkálásáról van szó.

2. A hol az időre is helyben marad a csemete, ott a fagyok elmúltával megkapáljuk s gyígyomláljuk a földet, igyekeznünk a felszínét minél jobban elegyengetni s minél apróbbra hagyni. A hol a csemetétől lehet, gereblyével állítsuk elő a porszerű réteget. A fagyok elmúltá előtt nem szabad a csemetét bolygatnunk, mert előmozdítjuk a fagy által való kihúzás veszélyét.

3. A honnan most tavasszal kiszedjük (vagy már ki is szedtük) a csemetét, ott minél előbb egyengessük el (planirozzuk) a talajt, ássuk fel felásó mélyre s tetejét gereblyézzük apróra. Ha könnyen jutunk trágyához a felásás előtt jól tesszük, ha meg is trágyázzuk a földet, egyébként pedig őszre halasszuk azt. Rendszeres gazdálkodásnál ez a föld egy- több évig ugarként kezelendő (a melynek első munkáját az előbb meg is adtuk már), de ne hűződozunk kapásnövények (burgonya, paszuly, kukorica) termesztésétől sem, ha ezek alá meg tudjuk trágyázni a földet, mert az ilyen váltógazdaságfélének is van előnye a csemetére.

4. Az őszszel fel nem ássott és meg nem trágyázott

ugar- vagy parlagföldet tavasszal fel kell ásnunk ásó- mélyre s ha vetni is akarunk bele, meg is kell trágyáznunk, felszínét apróra elgereblyézvén.

5. Új kerttelepítésnek őszszel kellett előkészíteni a talaját. Ha azonban ezt bármi okból elmulasztottuk volna, most (megtisztítván a talajt és felszínét minden oda nem való anyagtól) ássuk fel ásó mélyre (ha sovány, trágyázással kapcsolatosan) s gereblyézzük be apróra.

Azt hiszem nem fog ártani, ha végezetül még kiemelem azt a két szempontot, a mely felő tavaszi munkálatunkat irányítanunk kell. Az egyik az, hogy csak akkor ássuk fel a talajt, ha okvetlenül szükséges, mert az ásás száritást jelent (az ásó fordít is, a kapa csak porhanyít); a másik pedig, hogy igyekezzünk a talaj felszínén 5—6 cm. vastag porszerű réteget előállítani s fenntartani.

Tölgyes vágások felújításáról.

Irta: Bartha József m. kir. főerdőr.

Egy vágás alá kerülő erdőnek még a leggazdaságosabb kihasználása is csak akkor felel meg valóban birtokosa érdekének, ha a kihasználást nyomon követi a felújítás.

Az erdő felújítása kétféleképen történhetik, ú. m. sarjadzás és maghullás által, tehát természetes úton, vagy pedig magvetés vagy csemetéültetés által, s e szerint mesterséges úton.

A természetes felújulás nagyon jó és költségnélküli,

TÁRCZA.

Egy nap a Kriván alatt.

Irta: Bársony István.

Április első felében beállit hozzám egy piros arcú, mosolygó, szőke uri ember, a kihez addig még nem volt szerencsém és bemutatja magát: — Hazlsinsky Géza, a székszárdi törvényszék elnöke. — Úgy nézett ráam aközben, mintha ez volna a nyelvén: — Ejnye, hát nem ömersz? Hiszen mink régóta szeretjük egymást, öreg! (Annyi bizonyos, hogy majd megöleltem, pusztá előérzetből is.) — És aztán kirukkolt velem, hogy miért kerestél föl.

— Megyek a Tátrába, nyirfajd-dürgésre; együtt megyünk; várnak bennünket; nagyon várnak; itt nincs himezés-hámózás. Muszáj, hogy együtt menjünk! Csak a jövő hetet várjuk meg, aztán rögtön megyünk. Előre akartam biztosítani, azért jöttem már most. — Ha nem jössz, viszlek. — Ezt az örömet se magamnak, se neked el nem engedem.

Diktum-faktum, kisült, hogy egyike tisztelt meg a látogatásával azoknak a magyar vadász uraknak, a kik az írásaim révén jó magamat is — bár ösmeretlenül — szeretgetnek; a mi az én legnagyobb írói jutalmam.

Meg is örültem, vonakodtam is. — Jól esett a szíves erőszakolás; de igéni nem szoktam, nem merek. Fázom a terminustól; mit tudom én, mi történik még a jövő hétig, a mi miatt itthon kell gunnyasztanom? — De hát Hazlsinsky Géza az ilyes bezséddel nem éri be. — Tízszel is elmondja: — No hát megyünk! punktum! Megírom! Táviratozok! Ujra fölkereslek! Neked is írok; érted jövök! Viszlek!

S a mikorra mondta, csakugyan megint eljött, sürgetni, biztatni, lefoglalni. Akkor már tudtam, hogy meglátogd, hát egy kis meglepetést szerettem neki. — Kiraktam egy tálezára (jó nagy tálezára) tizenhét mocsári sneffet, a mit előtte való nap löttem Szentmártonkántán meg Bicskén, Dezsőffy Emilnél. (Tizenyelez lehetett volna, de egy elveszett.) — Az én Gézám (már akkor az enyémnek éreztem) összeesapta a kezét. Ott, a finom székszárdi vörösbor hazájában nincsenek a vadászok ilyesmibez szokva. Pedig a «mór-sneffvadász», a milyen magam is vagyok, ezt az eredményt még gyöngélli. — Kitért belőle, — már mint Gézából: — «Azt a kutyafáját!» — Ebben benne van minden indulata; a csudálkozása is, az elragadtatása is; — ha pedig úgy fordul, hát a boszankodása, sőt a káromkodása is. (No, ennek elég enyhe.) — Ragyogott a szeme és megismogatta a hosszucsurú szép madarakat. — Nyirfajdkakast bizonyosan nem lövünk ennyi; — mondta. — Nevetve erősítettem: de nem ám!

s méltán mondhatjuk Isten áldásának. Ezért a mennyire csak lehet és módunkban áll, oda kell törekednünk, hogy tölgyeseinket makktermésre ösztönözzük, hogy ez által vägasterületeinknek természetes felújulását határoltalan elősegítsük. De mivel ez még a hatalmunkban álló összes eszközök segítségével sem érhető el mindég, kénytelenek vagyunk a költséges és kevésbé jobb mesterséges felújítást végezni.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a mesterséges felújítás (erdősítés) történjen az akár magvetés, akár csemetéültetés által, annál jobban sikerül minél jobban utánozzuk a természetet vagyis akár a magot, vagy makkot, akár a csemetét, minél inkább hasonlóbban helyezük el a természetes úton keletkezett csemete állásához. S figyeljük csak meg, különösen a gyengébb talajon, hogy a fészkek, gödörbe ültetett csemete nem olyan életképes, mint az a föld színén isten szabadjára hagyott makkról keletkezett csemete. S ennek oka részben az, hogy az odaültetett csemete rendszeren sokkal jobb talajon nőtt és azt sinyli, de azokivül az is, hogy a fiatal tölgyecsemete szereti a fényt, meleget és a levegőt, s a föld színén álló természetes úton keletkezett csemete ezekhez jobban hozzá jut, mint a gödörben lévő, és hajszálgökre is több táplálékot kap a földnek humuszos felületén, mint a gödörben lévő a nyersebb és vadabb földből. Ebből az a tanulság, hogy kövér talajú csemetekertből való csemetét ne ültessünk nagyon gyenge talajú vágásba, mert az ott csak sinylődni fog. Továbbá úgy ültessünk, hogy a csemete gyök-

feje a talaj szintjében álljon, és ha makkal erdősítünk, a makkot is nagyon csak sekélyen kell betakarítani, mert mély takarás alatt könnyen megfeketedik. Különben is a tölgymakknak olyan a természete, hogy csirázásához alig igényel takarót.

Hiszen hányszor látjuk, hogy a falevére vagy mohára esett makk 6—8 cm. hosszú csiragyökeret ereszt s keresi vele a földet, és a hogy elérí, belefúrakodik s azután már él és fejlődik, s abból lesz az erőteljes ellentálló esemete.

Ezt látva önként támad az a gondolatunk, hogy erdősítsünk makkvetéssel is a természet ujmutatása szerint.

A makkvetéssel való erdősítést legezelszerűbben végezhetjük egy erre a célra s a kovácsesal készíthető kétélű csákánnyal. Azért nevezem kétélűnek, mert fokának alul és felül laposultú nyulvánnyal kell bérnia úgy, hogy alul legyen egy 18 cm. hosszú és 12 cm. széles kapaalakú éle, és azzal átellenben ugyanolyan méretű, de ellentétes irányban álló baltaalakú éle. Az ilyen csákánnyal a makkot úgy helyezhetjük el a földre, a mint a természete megkívánja. Kezelése igen egyszerű: a munkás egy kötenyt köt maga elé, és abba 4—5 maréknyi makkot vesz s a kötenyt két alsó csücskének fogva a derekára szorított zsineg mellé tűzi, hogy kezével azt ne kelljen tartania. Ha több munkásunk van, egymás mellé állítjuk őket sorban, s mindég az emelkedéssel szemben. A munkás a csákánynak először a baltaalakú felét használja, úgy hogy azzal a talajra egy hosszvágást tesz, azután a keresztben álló, vagyis a

És aztán — elcsábított. Csakugyan elvitt. Az ördög se cselekedhetné több kedves hamissággal, rábeszéléssel, szeretnivalósággal. Csak hogy a hova ő vitt, az olyan közel volt már a megnyországhoz, hogy szinte nem bántuk volna, ha a sok hó és jég közé fűtött kályhát cipzelt volna utánunk valami jószívű ördögüti; — «azt a kutya-fáját!»

Tartott szóval az egész hosszú, tizórás vasutazás alatt, Budapesttől Csorbáig. Felvidéki ember, sárosvármegyei eredetű, de a családi fészke ott van valahol Lipótvár mellett, Pottornyan. Ősmeri az egész Felső-Magyarországot.

A mikor a csorbai állomáson kiszállottunk, elkomorodva néztem szét a Magas Tatra csudalatos, fenséges tájkán. Szinte metsző jeges szél fúj északról. Mink ugyan beleválogattunk az időbe. Még az a nyirfajd is bolond volna, a melyik ilyen nekivadult, visszatért télel szerelmen jártatná az eszt.

*

Másnap hajnalban azért mégis kint voltunk a vén Kriván alatt, — «azt a kutya-fáját!»

Csak most láttam igazán, micsoda megbecsülhetetlenül kedves vadászársam akadt Haskinszky Gézában. Hisz' ez ennivaló bohém idekint, akármilyen pedáns hivatalfőnök is — odabent! — «Jaj, hol a puskám? hát a patronom? No, meg a bundám! azt a kutya-fáját!» — De azért mégis csak kijutottunk valahogy,

ámbar a tót lovacskáink kezdtek már hátranzéledni a kapunk előtt a fázós ácsorgásban. Mert hideg volt ám; huncuzt hideg s a havasali rétek zsonbikos süpedői úgy befagytak, hogy még a százkilós ember is könnyen lépdéghetett rajtok, nem szakadt le.

A mikor a helyszínen elváltunk, sokáig hallgattam még, hogy zörög Gézával a szekér mind messzebb-messzebb. De akkor már világosodott, pedig nekünk sötéttel kellett volna helyben lennünk az ügyesen készített, fenyőlombfallal körülpített «ernyőben», a hol akár kártyázhattunk volna, olyan jó fedezetünk volt és annyi helyünk, deszkaüléssel, uri kényelemmel.

Elhallgatom most a nyirfajd-dürgésnek vadász-zívekre kellemes izgalma, más lévén a témám; s ott folytatom, a mikor Gézával megint találkoztunk, reggel hét óraker, a csorbai állomáson, mint gyülekező helyen. Megkésve jött a vezetőjével; — első szava volt, a mint meglátott: «azt a kutya-fáját!» és megvakarta a fejét. — Ebből is ki lehetett találnom, hogy történt valami. — Hol a kakas? — kérdeztem sejtelmesen, — bizonyosra vettem, hogy sikerrel járt, mert messziről, az ő ernyője irányából, lövést hallottam úgy öt óra tájban.

— A kakas? — Hall, megvan! Csak hogy még nincsen meg!

Ez aztán a delfii órákulum! Pedig a mi Gézáknak bizony igaza volt. A kakast meglátte, de az erős maddár még egy darabra elvitte a lövést. Látták, hol szál-

kapaalakú élével úgy vág a hosszvágásra, hogy a két vágás egy keresztet képezzen. A keresztvágásnak az alsó részén a földet felfordítja, de csak annyira, hogy a felfordított réteg a talajtól el ne szakadjon, a makkot az így keletkezett nyílásba helyezi s a vékony földréteget reáborítja és a csákány-kapa alakú szerszám hátlapjával kissé lenyomja.

Ezen módszer szerinti makkvetésnek előnyei: 1. Hogy csak a szép és jó makkot vetjük el, a mennyiben minden egyes makk a munkás kezén át kerülven a földre, a rossz makkot eldobatjuk. 2. A vetés gyorsan megy, s ilyen módon kevés költséggel nagy területet beerdősíthetünk. 3. A makkot bár a földre tesszük, de mégsem zárjuk el egészen a levegőtől és a nap melegétől, a mit annyira igényel, mert a felette levő keresztvágáson át mind a kettőt megkapja. 4. Mivel a talaj felületén a makk rejteke alig látszik, sem a szajkók, sem az egerek nem találnak olyan könnyen rá, mint a gödrökben.

Különben a gödrökbe (fészkekbe) való makkvetést csak jó talajon, s különösen ott, a hol a talaj fűvel és más gyommal nagyon be van növe, alkalmazzuk, s ott helyén is van, mert a kis csemeték a fészkekben (különösen ha meg is gyomláljuk) jobban ellentállanak a gyom elnyomásának, mint a nem fészkesek, de itt is csak akkor lesz kellő sikere a gödrös vetésnek, ha a közelben makktermés van, a hol a szajkók lakmározhatnak, máskülönben minden gödröből kiszedik a makkot.

A siketfajdról.

Irta: Gyulai Gy. Károly.

A siketfajd másként nagykakas életmódjának a zavartalan hegyvidékek olyan rengetegei kedveznek leginkább, a hol a kultúra még nem zakatol. Ezzel körülbelül tisztában vagyunk azokkal a helyekkel, a hol siketfajdra bukkanhatunk.

A siketfajd őshazája a Skandináv-félsziget s a szomszédos finn föld, az ezer tó vadregényes országa. A hazánkkal határos Alpok egyes vidékein, kétségtelenül nagyobb számban jelentkezik azért mint Kárpátjainkban; ám lehetséges, hogy a Kárpátok nem nyújtják neki azokat a kedvezőbb létfeltételeket, a melyek között zavartalan fennmaradását biztosíthatja.

Odaát Amerikában, nagy fáradság és áldozatok árán azon vannak, hogy megesappant vadászterületeik egykori hirnét visszaállítsák. Ebbeli igyekezetükben dicséretesen kiterjeszkedtek a fajfélékre is s így Norvégiából nagyobb mennyiségű fajdok telepítettek az Uniónak Norvégia égjai viszonyaival egyezőbb vidékeire. A legelső kísérletek csekélyebb eredményeitől eltekintve, ki tartó fáradozásukat ma már némi siker is koronázza.

A Skandináv-félsziget mindazon területei, a hol a jávorszarvas jól érzi magát, egyben a fajd otthonának tekinthetők. E helyek többnyire megközelíthetlen sűrűségek, a hol egy-egy favágón vagy vadászemberen kívül más meg nem fordul. A mennyiben módunkban van a fajdnak ilyen helyeket akár északi akár pedig délkeleti

lott le fáradtan, beteg; tehát rögtön utána mentek. Csakhogy — nem vittek puskát! S a kakas — »azt a kutyafaját!« a közelédésökre fölkel, még messzebbre húzódott. Most már aztán futottak vissza puskáért, de már hiába keresték; elvesztették az irányt. Nem baj, megkerül kutyával, delután. A hova leszállott, onnan csüngő lábbal úgy sem mozdulhat arrább.

Most egyelőre nincs idekint vizsla; (kinek is jutna eszébe nyírfajd dürgésre vizslát vinni?) más gyönyörűséget tervezgetünk. Meghajtjuk a csorbai tó alatt lévő fenyeserdőt és vágást, őzbakra.

Nem a vérontás vágya miatt. Csak hogy okunk és alkalmunk legyen ezt a fagyjalt kezdett s fősleges de-ris meggel kibontakozó tavaszi napot kint töltenünk a Kriván tövében. Csak azért, hogy szíhassuk a hasonlíthatatlanul tiszta levegőt; gyönyörködhessünk a haragos fenyes fekete zöldjében; megmászhatjuk az emelkedést a medvejárásos határokig; ihassunk a csörgedező olvadt kristályból, a mely sziklaágyában osonva sístereg lefelé.

Az egész fősleges nap a miénk volt; hogy is tölthettük volna jobban, szebben? Ilyenkor minden egyéb csak ürügy; még a vadászat is. Az igazi gyönyörűség, a mennyei élvezet abban van, hogy ime, a világnak egy ilyen csodálatosan szép pontján érezzük, hogy élünk és hogy nincs gyarló kívánságunk, annyit kapunk a fősleges természettől, kívánság nélkül is.

Csak föl a fenyes hajlatai közé; a sűrű túlombbal koszoruzott vágáson át, a hol a kiirtott erdő tönkjei emberderék magasságig is szürküllenek, mintha összetört sziklaoszlopok csonka darabjait látnók ezrével, egymás mellett.

Ilyen a havasi vágás, minden más erdei vágástól eltérően.

Mint valami végtelen kopár temető, a hol csupa ledöntött, felborított szürke márványsíremlék szomorodik. — A fenytönkök közt fölváltva ugyanolyan színű szirttömbök; esakhogy ezeken fonyadt moha sötétlik helyenkint, foltosan, míg a tönk mind csupasz és mint a szétdarabolt holttest: fakó-élettelen.

Az őz, a melynek legelőre van szüksége, mind itt tanyázik most. Ezen a kiirtott, kopárnak tetsző területen, a hol a nap sugar minden zugba besurran és főtámasztja a növényi életet. A zamatos füvek kezdenek kibujni, növekedni; terített asztal kínálnak a friss zöldre vágyó, azért szinte már reszkető vadnak, a mely a nagy fenyes alatt, a hol a tisztásokon még sok a hó, de a hol hó nincs is, még sehol sem jelentkezik új zöld: táplálékot csak nagyon szükösen talál.

Mialatt a hajtók (néhány elszánt tót legény) nagy kanyarodással kerülnek le a völgybe s egymástól százötven, kétszáz lépéssnyire megindulnak hegynek: mink a zöld erdő védelme és fedezete alatt várunk; ki tudja, mire? . . . Talán arra, hogy amonnan messziről, az ég

Kárpátjaink hegyláncolatai közt-nyujtani, fennmaradásukról sőt gyarapodásukról biztosak is lehetünk.

Északamerika fajdtelepítései oly nagy figyelmet keltettek, hogy a vadtenyésztéssel és vadtelepítéssel foglalkozó államok közül utjabban Németország és Franciaország tesznek fajdtelepítési kísérleteket. Németország egyes vidékein, az éghajlat szempontjából alighanem több eredményt fognak érni mint Franciaországban, bár ott is, főként a Jura, az Ardennek, a Vogézek hegyvidéke sőt a Pyrenék és a tengermelléki Alpok elhagyottabb tájai eléggé kedvezőt nyujthatnának a fajdnak.

Általában pusztulásnak indult látszó fajdról újabb időben örvedetesen tapasztaljuk, hogy egyes telepítések állománya, messzemenő gondozás következtében, visszasesét legalább nem mutat.

A sikefajd létfeltételeinek körei hazánkban, a multakhoz képest annyiban kedvezőbbek, hogy a különböző ragadozófélek rendszeres pusztítása következtében, a fajdnak zavartalanabb fejlődést és nyugalmat vagyunk képesek biztosítani. Hogy hazánkban a fajdféle évszázadok alatt számban oly igen leolvadt, annak oka nem annyira a vadász pusztító fegyverében, mint inkább abban a körülményben kereshető, hogy régebben a ragadozók irtásával, talán a farkas kivételével, hazánk-szerte alig törődtek.

Egymással összefüggő óriás erdőterületek, a sikefajd legkedveltebb tartózkodási helyei. Hála kiváló erdő-kulturánknak, ilyeneket feles számban találhatunk a Kárpátok változatos hegyvidékeiben. Azért a hol zavar-

talán létet biztosíthatunk a fajdnak sik vagy legalább is hullámom-dombos erdővidéken, meghonosodik az ott is, ha egyebekben háborítlan lét mellett mindazt feltalálja, a mire életmódjánál fogva szüksége van, nevezetesen üde vízre, különböző bogyonemekre s nagyobb kiterjedésű olyan erdőségekre, a hol háborítatlan végezheti a költés és finevelés gondos munkáját. Azért erdőségeken éppen nem nélkülözheti a törpebb fanelemek, bogyótermő bozótosokat, elsősorban a kedvelt borókát. A nem magas röptű szárnyas, csakis ilyen környezetben fogja magát élelémén érezni.

Dürgéshez alkalmas helyet és fát bizonyára minden erdőben találhat a fajd. Ha egyszer egy helyhez hozzászokott, sem ő, sem utómenedéke onnan tavahúzódni nem fog. Az egyszer megszokott tájat csak akkor hagyja ott, ha kedvező fái, bokrai, zaklatás vagy éppen irtás alá kerülnek. Volt rá eset, hogy a kiirtott erdő felsarjadzásával a fajd évek multán megint csak visszavért a már egyszer megszokott, kedvelt régi helyéhez.

Dürgőhelyül a fajdokról tárgyaló szakmunkák legtöbbször a fenyőfát említi. A fanem alighanem különböző a dürgőfajd előtt; szívesen megállapodik ő egyéb fanem mellett is. Óshazájában Norvég-, Svéd- és Finnországekban túlnyomó, majdnem kizárólagos a tülevelű, kénytelen tehát ezekkel beérni. Nem egy példa igazolja azt, hogy vegyes fanelemek olyan területein, a hol tülevelűk mellett lombhullató fák diszlenek, dürgés szakában a fajdkakas felváltva fenyőt, tölgyet, nyírt vagy egyebet is választott. Határozott megállapodásról e jelenségnél

szeléről mikor érkezik meg hozzánk az a kis felhőfutár, a melyet mintha felhősereg is követne, még lengeből... Ah, az nem felhősereg! Havas hegyormok láncolata az, a mely úgy rajzolódik az ég kékjébe, mintha fehér ködgomolyag türemlenek egymásra.

Oldalt tőlem, jobbra, a Kriván. A nagy és félelmes, a melynek dől gerinczét végig gereblyélte a szél a lesöpört egy részéről a szűz havat, a makulátlant, a minővel ezek a gigászi ormok mindenütt csillogva fehérlelenek. Bánom is én a szegény özikéket! Szemem a ropant sziklakolosszosokra tapad és keresem a lábukhoz simuló gyér fenyvesszalag közt képzeletem kijelölte útját a Lengyelországból átváltó medvéknek; még följebb pedig a zergék nyári hazáját; a mikor fölvonulnak a sűrű törpefenyő régiókból a szirtlapályokra s onnan néznek le ránk, a hová fölübük már csak a szárnyasvilág merész légtornászai, vagy búcsuzó vándorai jutnak.

Pedig ime, a szürke siremlékszerű tömbök közt mozgás kél; néhány keeses állat lendül át rajtuk és erre közeledik; özek jönnek; még teljesen szürke téli csuhában; hogyha nem mozdulnának, éppen olyan volna a színük, mint a sziklák; de így az élet jelensége rögtön észrevéti a különbséget. Jönnek és mennek... ezen a nagy területen gyönyörűség azt látni is, nem hogy a vértüre szomjaznék az ember. Hisz' olyan nagy a magányosság, a némaság, az egyedülvalóság, hogy

még a fölöttem ellibegő sárga pillangót is addig nézem, a meddig láthatom, mert kivüle nincsen eleven társam, a kit a szememmel elérek. A többiek — a vadászok — mind messze tőlem; más hajlatokban; hajtás után találkozzunk; s a hajtás sokáig huzódik itt a lassan járható bérzes területen.

Micsoda isteni bőzorgás ez! Keresztül a nagy fenyvesen, a hol némely széljárta hófuvásos ponton derekig süppedünk a hóba, a mely leszakadozik a terhünk alatt; a sötétzöld ernyő, a mi ránk borul s a patyolatutvonul, a melyen haladunk: mily gyönyörű keveredése a színnek s az érzésnek, a mi láttára támad. Felettünk az örök nyár; alattunk az örök tél! S a fák közt való nyilásokon fent is, előre is, kéklik a tavaszi ég. Az őszt magunkban érezhetjük, a mikor itt-ott fardni kezdünk s eszünkbe jut, hogy az a bizonyos huszonöt év, a cserebogaraival, hajh, kétszer is eljárt már fölötünk! — «azt a kutyafaját!»

Az ám, hova lett Géza? A mi Gézánk!

Eltűnt, elmaradt, nincs! Valahol elvesztették. Pedig itt nem jó eltévedni. Következnek a vészlővések, a kurjongatások, a mire messziről, tömpán, melán, szemrehányóan, a pokol fenekéről pukkan a viszonválaszos dörrenés, mintha nem is dörögne, csak dünyögne és azt mondaná, azt kiáltaná felénk; «no lám itt hagyatok! azt a kutyafaját!»...

Indulnak a járóörök, a legsütétebb Tátra felkutatói

szó sem lehet. Bizonyára nem annyira a fanem, mint inkább az alkalmas faág s a megfelelő környezet zavartalan nyugalma az irányadó.

Egyes helyeken keltés után próbálták a fajddal czélt érni. A kísérletek eddigelé be nem váltak. A mi eredményt itt-ott fel is mutatnak, az inkább csak a kifejlett szárnyaspéldányok áttelepítésével és meghonosításával volt elérhető. Persze az áttelepítésre szánt fajt, a helyszínen szabadon bocsátva, soha azon a ponton tanyát nem üt, a hol megriadtan szabadjára kerül; e helyett távolabb eső olyan pontokra húzódik, a melynek környezetét és létfeltételeit legalkalmasabbnak találja.

A mennyiben hazánkban a fajdtelepítéssel czélt érni kívánunk, a sikeftajt létfeltételeinek tanulmányozására, valószínűleg előtanulmányokat kell folytatni. Sajnos, fent ésókan a skandináv államokban, a melyek a fajtában legalkalmasabb, értékes anyagot szolgáltatathatnának, — alkalmasabbat mint a szomszéd országok Alpok vidéke, — az állomány érzékeny megfogyatkozása következtében a kivétel is szigorú tilalom alá került. Az amerikai fajdtenyésztők csupán tilos módon, tehát többszörös költséggel és veszedelemmel voltak képesek egy-egy fajd szállítmányt kerülő utakon megszerezni.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Torma tenyésztése. A torma jól trágyázott, mélyen megmunkált talajt, napos helyet és szorgos ápolást igényel.

a tót Stanleyk és Szven Hedinek; keresik a barátunkat, a ki nélkül holnap reggelig sem tennék egy tapodtat sem tovább. Ácsorgunk, nézelődünk; tiszser is körben fordulok, úgy nyelek a szememmel minden szépséget, a mit látok. Ezt a napragyogásos havas világot, a lefutó aljerdőkkel, a melyeken vadvizet, sok helyt szinte láphoz hasonlóan ingoványos hajlatok kigyóznak át.

A ki maga nem tapasztalja, el se hinné. Pedig a nagy bagariám kis hítja, hogy meg nem merül, úgy lelestípedek; az egyik lépéssel bele a puha sárba, a másikkal föl az éles kövekre; esetlés-botlás végig, hogy mire leér az ember, beleizzad; pedig a jó székellydaróczkabátnak ugyancsak van ám kelete az árnyékban.

Még a lefutás előtt is szétnézek a tetőn, a mely fölött új, meg új tetők emelkednek; elgondolom, hogy ide se igen hoz már többet a sorom az életben. Alattam, messze a völgyben, két tót hajtó vezet a vizslát (a melyet azóta meghoztak) s keresi a forrást, a minék híre van itt, hogy még a jók közt is a legjobb a vize. A szagatott erdő közt letálok a havasalji rétre, a mely most még fakó-kopár; mindössze egy-egy borovicskabokor gunnyaszt rajta, meg néhol foltosan barnállik a csupas nyír-sarj. — Arra a széles, nagy «sikágra» szeretnek kijárni innen az erdőből a nyírfajok, hajnali dürgésre.

A Kriván mintha éppen fölöttem volna, olyan közel-

nyel. Ezért a torma tenyésztésére kiszemelt helyet 60—70 centiméter mélyen meg kell forgatni és bőségesen meg kell trágyázni. A tornát dugványok útján szaporítjuk, illetve tenyésztjük; e czélból a mintegy 30—35 cm hosszú, czeruzavastagságú gyökérdugványokat az oldalgyökerektől gondosan meg kell tisztítani. A megtisztított dugványokat egymástól minden irányban 50—60 cm távolságban, körülbelül 25—30 foknyi szög alatt, vagyis ferdén akképen ültetjük el, hogy a dugvány vastagabb végéből körülbelül egy centiméternyi a talajból kiálljon. Júniusban, vagy július elején a tornagyökereket óvatosan kiássuk, az oldalgyökereket róla letisztogatjuk s a megtisztogatott tornát újból elássuk és körülötte a földet jól letaposjuk. Csak ilyen módon nevelhetünk őszig sima és vastag tornagyökereket, melyeket azután télen át a pinczébe eltarthatunk, vagy jó áron értékesíthetünk. Ősszel, az újból kiásott torma alsó végét levágjuk s azt további tenyésztés czéljából a jövő tavaszig elteszszük.

Frissen ültetett gyümölcsfák kihajtása. Gyakran megessik, hogy az ősszel vagy a tavaszszal elültetett gyümölcsfák nem akarnak kihajtani: az előbbinek rendszerint a szigorú tél az oka, az utóbbi pedig többnyire a száraz tavaszi időjárásban leli magyarázatát; ennek azután több fiatal fa szokott áldozatul esni. Hogy ennek elejét vegyük, ajánlatos a fákat elültetésük alkalmával, különösen ha az ültetést száraz időben foganatosítjuk, jól beiszapolni, vagyis minden fára annyi vizet önteni,

nek tetszik; pedig órákig mászhatnám, a míg a testéig eljutnék. De mikor itt a szemnek nincsenk is távolságai; a szintiszta levegőben olyan közelnek tetszik minden, hogy azt hinné az ember, csak ki kell nyulni érte, máris megfoghatja. A esorbai tó épületei vendéglője, egész telepe, látszat szerint, egy úgrányira. Csak a Kriván teteje, gerinceze van messzire, még innen is. Ott, alatta, vannak a szakadékok, a meredek szirtfalak; százezer év viharainak minden korbácsítása rajtok. Né-mák, mint a diadalmas enyészet, a mely önmagán kívül már minden egyebet megsemmisített. Itt lent pedig a lappangó élet a sok nyílt nagy élet között: mink, apró bujdosói a földnek és a vén fenőfák, a melyek élete tiszteire hosszabb lehet, mint a miénk. Itt egyforma semmik a gránitkolosszuskok egetostromló élettelen tömegéhez képest.

A hajnal megfestette ma odafent a havat a vadrózsa pirosítottjával. S az alkonyat egy csöpp vért dörzsolé szét a sarkvidéket sejtető, arról álmodoztató fehérségen.

Az a csöpp vér mintha az én szivemről csöppent volna oda, úgy érzem. A tuláradó gyönyörűségért, a mit a vén Kriván alkonyati pirulása okoz, igazán kiesiny ár.

— Azt a kutyafaját — szólal meg mögöttem valaki.

És látom Hazlinszky Gézá, ragyogó átszellemült arczával, a mint feltartja a két karját, mintha meg akarná ölelni a Krivánnal együtt az egész világot.

a mennyit csak a talaj magabavenni képes. Ezt az eljárást száraz és szeles időjárás mellett a vegetáció kezdetén meg kell ismételni. Ha a fiatal fa ágai fent már beszáradtak volna, vagy a törzsön és az ágakon a kéreg már ráncosossá kezd válni, úgy a fát azonnal ássuk ki, gyökereit éles késsel addig vágjuk vissza, a míg a vágási felület szép tiszta fehér lesz; azután állítsuk a fát gyökereivel két napig vízbe, vagy esetleg az egész fát süllyesszük víz alá s aztán újból ültessük el. Az elültetésnél a földet jó egy kissé a gyökerekre nyomkodni; vigyázzunk azonban arra, hogy a fászkát éppen olyan mélyen ültessük, mint a milyen mélyen az eredeti helyén állott, vagyis hogy a felső gyökerek éppen csak hogy a föld alá kerüljenek. Miután az új ültetésű fák az első időben a talajjal együtt süllyedni szoktak, azokat, a melyek sokat süllyedtek, fel kell földdel együtt emelni vagy körülötte a talajt tányéralakban leemélyíteni.

A mély ültetés minden fára s így a gyümölcsfákra is káros. Ennek beigazolására egy francia gyümölcs-tenyésztő a következő kísérletet tette: Novemberben a faiskolából kiástatott hat darab egyforma vastagságú és korú körtefát, a melyek közül kettőt ugyanolyan mélyen ültetett el, mint a milyen mélyen azok a faiskolában állottak; kettőt 16 cm.-rel, kettőt pedig 32 cm.-rel ültetett mélyebben. A következő két évben azok a körtefák, a melyek helyesen voltak elültetve, erőteljes, hosszú hajtásokat eresztettek, míg a többiek csak rövid és gyenge hajtásokat bocsájtottak. Erre a mélyen ültetett fákat egészen a gyökérfőig kitakartatta, a két jól ültetett fát pedig 32 cm. vastagon feltöltötte. A rákövetkező évben a túlságos földtakarótól megszabadított fák erőteljesen növekedtek, míg azok, a melyeknek gyökereit kellenél mélyebben betakartatta, alig hajtottak valamit. A további években folytatta ezeket a kísérleteket, t. i. a fákat hol vastagabb földréteggel töltötte fel, hol pedig eltávolította a túlságos takarót s az eredmény mindig ugyanaz volt.

Az olyan gyümölcsfák tehát, a melyeket mélyen ültetünk el, vagy a melyek elültetés után a földbe annyira lesüllyednek, hogy a nemesítés helye is mélyebben a föld alá kerül, nem fejlődnek jól s gyümöles-hozamuk is kevés és satnya lesz. (—)

Sugárgomba-betegségről.

Irta: Kukuljevič József dr., m. kir. állatorvos.

Az idei enyhe nedves tél sokféle betegség terjedésének kedvezett, többek között gyakori volt a szarvasmarhák sugárgomba-betegsége is. Mivel e lap t. olvasói közül többen is érdeklődtek már e betegség iránt, elmondok egyet-mást erről.

A sugárgomba-betegség vagy tudományos nyelven szólva: aktinomykosis okozója egy *Streptothrix actinomyces* nevű hasadó gomba. Actinomykosisban szenvedő állatok vagy emberek daganataiban mindig megtaláljuk, néha más, genyedést előidéző bacillusok társaságában.

A sugárgomba rendszerint mely fekvésű, nedves, szőrszál vagy növényi rost mered elő. Ha a nyelvet

mocsaras, avagy koronkénti vízaradásnak kitett területeken termesztett fűfélék, gabonaneműek szárainak levegőcsatornáiban tenyészik, leggyakrabban az árpnak és annak toklászában. A nedves talaj előmozdítja a sugárgomba fejlődését, de a szárazság sem őrli el, úgy hogy pl. az árpaszalma, toklász, pelyva vagy törek etetése után rendszerint tömegesen betegszik meg a szarvasmarha sugárgomba-betegségben, különösen tél utóján és tavasz elején, a mikor a marha főtáplálékát az említett anyagok szolgáltatják.

A fertőzés rendszerint úgy történik, hogy az említett száraztakarmányok valamelyikén vagy sugárgomba, s a szár, de főleg a toklász felsérti a nyálkahártyát vagy a nyelvet, illetve behatol abba, s mivel a tokláson apró tüskék vannak, az vissza nem csúszhatik, hanem a rágás folytán mind mélyebbre hatol a test szöveteibe. Ott a sugárgomba alkalmas termőtalajra lel s csakhamar fejlődésnek indul: villaszerűen osztódik, spórákat bocsát szét, a melyek a maguk részéről szintén fejlődésnek indulnak. Ily módon csakhamar több sugárgomba egyesül s úgynevezett tökéket képez, melyek szintén egyesülnek s két mm. átmérőjű telepeket alkothatnak, a melyeket már szabad szemmel is láthatunk; kisebb telepek kocsonyacsépphez vagy szágószemhez hasonlítanak, a nagyobbak málnaszemhez. A kisebbek szürkés színűek, a nagyobbak többnyire sárgák s míg a fiatalabb tökéket könnyen szét lehet morzsolni, az idősebbek már tömöttebbek, sőt néha egészen el is meszesednek és kemények.

Nagyitöveggel alatt láthatjuk, hogy a sugárgombatökek keresztül-kasul húzódó fonalakból állanak; ez a nemez; a fonalak végéi a középtől nevezé sugáralakban terülnek el s bunkószerű vastagodásban végződnek; a bunkók aztán elágazódnak, végül spórára esnek szét. Egy-egy bunkó többfelé is szétágazódhatik, úgy hogy egy kézhez hasonlít. Vannak azután fonalak, a melyek a szövet mélyébe hatolnak; ezek az úgynevezett gyökérfonalak.

A sugárgomba a szövetekben gyulladást, majd daganatot idéz elő. A daganat lehet lágyabb vagy keményebb, színe szürkésfehér, halavány rózsaszínű, vagy élénkvídörös. Ez az alapállomány, a melyen szürkés vagy sárgás foltok tarkállanak; ez nyálkás vagy genyes váladék, ebben vannak a sugárgombatökek. A daganatban sokszor több ilyen folt összefolyik és valóságos hálózatot képez. Ilyen daganat szivacsos ontok belsejében is keletkezhetik. Ha azonban a sugárgomba fonalai vérerenken futnak át, akkor a vér magával viszi a fejlődő spórákat s úgynevezett áttéti daganatok fejlődnek. Ha a daganat laza szövetben van, akkor a sugárgombatökek körül gennyesebb; tályog vagy sipoly keletkezik.

A sugárgombafertőzés természete hozza magával, hogy leggyakrabban a nyelvet, vagy az állkapocsos betegednek meg. Előfordul még aktinomykosis a fej- és nyakbőrön. A nyelvháton az ú. n. nyelvháti dudor előtt kisebb-nagyobb anyaghiány mutatkozik, a melyen számos bemélyedés látszik. Mindegyik bemélyedésből 1—1

összenyomjuk, a bemélyedésekből, sárgás-zöldes, nyúlós anyagba ágyazott növényi rostok emelkednek ki, a széleken pedig szürkés-sárga göbök mutatkoznak: ezekben vannak a homokszemhez hasonló sugárgombafélék. Gyakran a nyelven több ilyen telep keletkezik, úgy hogy az egész nyelv jóval megnagyobbodik s nagyon kemény lesz. Ez az úgynevezett *deszkanyelv*. A betegséget eleinte nem igen veszik észre, csak akkor, mikor a nyelv már megnagyobbodott és fájdalmas. Az állkapcsoron fejlődő sugárgombadaganat is rendszerint csak akkor tűnik fel, ha már előrehaladt, ha a daganat olyan nagy, hogy a zápfogakat kiemeli a helyükből; szóval ha az állat már alig tud enni s nehezen lélegzik. A gégeben fejlődő daganat hamar okoz légzési nehézséget és hamarosan fulladásra vezet, de a bőrben fejlődő daganat miatt az állat évekig látszólag egészséges maradhat. Egyáltalán nagyon lassú az egész betegség lefolyása. Évekig is eltarthat míg, egy daganat annyira kifejlődik, hogy komoly zavarokat okoz. Ez abból is kitűnik, hogy *Breuer* szerint a budapesti közvágóhídon levágott három évnél idősebb állatok 20–25%-a az öreg ígás magyar ökröknek legnagyobb része sugárgomba-betegségben szenved. Fejlődhetik aktinomykosis a torokban, a nyelöcsőben, a reczésben, oltóban és a vékonybélben, némelykor a hashártyán, az orrban, a gégefődnél, a nyirokmirigyekben, a belső szervekben (máj, lép, vese, agyvelő) a herében, méhben, hüvelyben, húgyhólyagban, csontokban, izmokban, végül a tőgyben is. De nemcsak a szarvasmarha kaphatja meg e bajt, hanem az ember, a lovak, sertések és igen ritkán a juhok is.

A betegek csak akkor lázasak, ha vegyes fertőzés forog fenn, t. i. ha a sugárgomba mellett még más — gennyedést okozó — bacillusok is a sebbe kerültek.

Ha a daganat hozzáférhető, akkor a leggyorsabb s legbiztosabb gyógyítási eljárás a daganat kiirtása, vagy bemetszése, kikaparása s jódval itatott gáze-vagy vattatampon behelyezése a sebbe. A nyelv meggyógyul, ha a betegség kezdeti szakában bemetszik és jódtincturával esetelik.

Ha a daganatot nem lehet kifejtetni vagy bemetszeni, úgy az is segít, ha abba több ízben valamilyen fertőtlenítő szert fecskendezünk be, vagy marókenőccsel kenjük be.

Ha azonban a daganat teljességgel hozzáférhetetlen helyen van, akkor indokolt a belső jódkezelés, vagyis meghatározott mennyiségű jódkalium beadása az ivóvizben. Ez azonban már kényesebb mód s folytonos állatorvosi felügyeletet kíván, nehogy a jódkezelés folytán súlyosabb jellegű mellékhatások mutatkozzanak, pl. orrfolyás, szemgyulladás, bőrkíütés. Ha ilyesmi mutatkozik, a kezelést azonnal félbe kell szakítani néhány napra, vagy legalább is az adagokat mérsékelni.

A sugárgomba ellen elég hathatósan lehet védekezni: kerülni kell a nedves, mély fekvésű, posványos, moerasar területekről származó takarmány vagy árpa s egyáltalán szalma etetését száraz állományban. Ezek az anyagok füllesztett állapotban ritkán okoznak megbete-

gedést, mert a füllesztés következtében meglágyulnak s nem sértik meg a nyálkahártyát s ezért az esetleg jelenlévő aktinomycesek nem lelhetnek a fejlődésükre alkalmas talajt.

A kinek tehát olyan szalmát kell etetnie, melyről feltehető, hogy sugárgombát tartalmaz, szecskázza ezt a szalmát, keverje répaszeletekkel, korpával, törkölylyel, s moslékkal vagy esetleg tiszta vízzel, s hagyja állni, szóval füllesztse; ezzel kettős célt ér el: csökkenti a lehetőségét annak, hogy jószága sugárgomba-betegséget kapjon, másrészt izesebbé teszi a máskülönbösen száraz takarmányt úgy, hogy a marha is szívesebben fogyasztja ezt a lágú anyagot, mint a kevésbé izletes, száraz és kemény szalmát.

Különfélék.

Országos ebkiállítás Budapest. A Magyar Eb-tenyésztők és Ebkedvelők Egyesülete május hó 14. és 15-én rendezi első nagy kiállítását a Tattersallban gróf Serényi Béla földművelésügyi és Hieronymi Károly v. b. t. m. kir. kereskedelemügyi miniszter urak védelme alatt. A rendezőbizottság, élén Fónagy József alelnök és Chyzer Kálmán igazgató-főtítkárral, nagyban fáradoznak, hogy minél impozánsabban jelenjenek meg a magyar ebtenyésztők a kiállításon kiváló és szép ebekkel. Most folynak a nevezések s a számtalan bejelentés után ítélve, igazán élvezetes látvány lesz a kiállítás. Állami támogatás mellett készül az egyesület a bécsi első nemzetközi vadászati kiállítás alkalmából rendezett ebkiállításra is. Bemutatja az egyesület a komendorokat és pulikat az e célra épített panorámaszerű, kútágással ellátott tanya udvaron, továbbá a birkanyáj terelését pulik által.

Nagyszámmal lesznek kiállítva hírneves agaraink, vizsláink, tacsokaink, foxterrierjeink.

Földi János miniszteri és kiállítási biztos mindent elkövet, hogy az egyesület minél impozánsabban jelenjen meg a nemzetközi vadászati kiállításon s bemutatassuk versenyképességünket a külföldnek is.

Mindkét kiállításról bővebb felvilágosítást ad és nevezéseket elfogad: *Chyzer Kálmán* igazgató-főtítkárral, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14—16. Főlemelet.

Galambtenyésztők figyelmébe. A Galamblovók Országos Egyesülete Budapestén és az ország több helyén galamblovó-versenyeket szokott rendezni, a melyek czéljára sok galamb kell. Azonban az országban nem sikerült a szükségletet összeszedni s az egyesület kénytelen külföldről hozatni galambokat. A Baromfitenyésztők Országos Egyesülete, hogy a galambokért a külföldre vándorló összeget megmentsse, elhatározta, hogy a tenyésztők nevét és az állatok szállítható mennyiségét állandóan nyilvántartja, hogy a galamblovó egyesület igényeit bármikor kielégíthesse, s hogy galambtenyésztők kisebb gazdaságoknak értékesítési alkalmat biztosítson. A ki tehát galambot tenyészt, jelentse be czímét a bármikor szállítható galambmennyiség feltün-

tetésével a Baromfitenyésztők Országos Egyesületének, Budapest, IX., Üllői-út 25., I. e. 10. A galamblovészét céljaira kizárólag teljesen kinőtt, bármily színű, jól repülő galamb használható. A galamblovész egyesület a galambok darabjáért 50—70 fillért fizet.

Iskolatársak találkozója. A görögnyezentimrei m. kir. erdőri szakiskolánál 1904. évben végeztek felkértenek, hogy az együttesen aláírt kötelezvény értelmében folyó évi május hó 16-án d. e. 10 órakor (pünkösd másodnapján) a görögnyezentimrei „Zöldfa” vendéglőben leendő megjelenésükről a jegyzőt vagy helyettesét mielőbb értesíteni sziveskedjenek. A találkára megjelenők névsora egymásnak tudomására fog hozatni. *Marcsán Gyula*, erd. továbbképző tanf. hallg. Temesvár, Gyárvaros, erdőri szakiskola.

Tűzkatasztrófa. A biharmegyei Ökörítő községben márczius hó 27-én este táncmulatság volt, a melyen nemcsak a falubeliek, de a környékről is számosan megjelentek. A táncmulatságot — úgy mint minden évben — egy szalmafedeles csűrben tartották s hogy oda belépő-jegy nélkül senki be ne mehessen, a csűr két nagy szárnys kapuját becsukták s kívülről földbe vert czövekekkel, belülről pedig padokkal eltorlaszolták s csupán egy kis ajtó maradt nyitva. A táncmulatságon mintegy 550 egyén vett részt, köztük több apró gyermek és öreg ember, legnagyobb részüket azonban tánczólag fiatalok képezte. A mulatság javában folyt, a mikor a lámpiónokkal díszített csűrben este félkilenc órakor egy szerkesztő katona egy füstölő petroleumlámpát kardjával levett, a mely felrobant s a melytől a csűr szalmafedele is azonnal tűzet fogott. A megremült tömeg a zárva levő két nagy kapu felé tödült, s ott egymást letaposva iparkodott menekülni; mire a két nagy kaput sikerült kitérniök, akkorra az égő fedél rájuk szakadt. Így az alul levők agyontapostattak, a felül levők pedig elégték. A kik a kis ajtó felé menekültek, azok se jártak sokkal jobban, mert a nagy tolongásban az emberek elesetek, úgy hogy az ajtóban két méter magas embertorlasz keletkezett, a melyen keresztül szinte lehetetlen volt a menekülés. A tűzben mintegy 280 ember égett benn, azonkívül mintegy 60 olyan súlyos égési sebet szenvedett, hogy sebeibe rövid idő múlva belehalt. Egyesek égő ruházzal a faluból kiszaladtak s a mezőkön lették borzasztó halálukat. Egy férfinak, a kit az embertorlaszból ki akartak húzni, mert még élt, töből szakították ki a karját. Az áldozatok legnagyobb száma gyermek, leány és asszony; férfi és öreg ember aránylag nagyon kevés, úgy hogy a sebesültekkel együtt megállapított 321 megégett egyéne felül, a megmenekült körülbelül 200 egyén legnagyobb része férfi. A halottak közül csak 139 egyént ismertek fel, míg a többi vagy teljesen szénné égett, vagy a felismerhetlenség agyontapostott. A felismerhetlen holttesteket közös sírba temették. Vannak olyan családok, a melyeknek minden tagja a tűzbe vesztett s egész birtokok és házak maradtak tulajdonos nélkül. Egy ökor-

itói gazda, a kinek felesége, legényfia és két serdülő leánya esett a tűz martalékává, fájdalomában és bánatában megörlt.

Családtagok segélyezése nem baleset következtében elhalt I. és II. csoportbeli tagok után. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár az esztendőben működésének tizedik évébe lépett. Az 1900: XVI. t.-cz. 20. §-a, illetőleg 42. §-a értelmében a pénztár azon I. csoportbeli rendes tag családjának, a ki nem baleset következtében hal meg, ha az elhunyt 35 évesnél fiatalabb korában lépett a tagok közé, öt évi tagság után, ha pedig 35 évesnél idősebb korában lépett a tagok közé, 10 évi tagság után 200 (kettőszáz) korona egyszerismindenkorra szóló segélyt ad. Ez összeg a természetesen felét kapják a II. csoportba tartozó tagok családjai.

A pénztár működésének 10. évével mind sűrűbben következnek be, vagy a fentebbiek értelmében halálesi segélyre való igényjogosultságot szerez a tag családja akkor is, ha a tag nem baleset következtében hal meg, mert mind több azon tagok száma, a kik a törvényben előírt tagsági időt betöltötték vagy betöltik.

Miután eddig a tagok figyelmé főképp a baleseti segélyekre irányult, mint a melyek várakozási időhöz köve nem lévén, bármelyik tagot belépése után baleset folytán azonnal megilletik, nincs kizárva, hogy némelyik tag hozzátartozóinak erről a nem baleset, hanem a természetesen halál esetén nyújtandó segélyről nincsen kellő tudomása.

Éppen ezért felhívjuk azon olvasóinkat, kik az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár I. vagy II. csoportjának tagjai, miszerint családtagjaikat oktassák ki arra, hogy halálesi segélyre joguk van akkor is, ha a tag természetes halállal hunyt el.

Nyugdíjbiztosítás. Szemann Péter, abauj-tornavérmeiyei hatóságai erdőri az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár I. csoportjában négyezer tagsággal balesetre és nyugdíjra biztosítottak.

A páfrány védelme. Pár év előtt a bajor- és szársz-oroszági erdőkben a vidék szegényebb lakói páfránygyökerek kiásásával és gyűjtésével foglalkoztak s ez által új kereseforrásra tettek szert. Ezeket a gyökereket nedves állapotban 3-5 márkáért (mintegy 4 kor. 20 fill.) száraz állapotban pedig 7—8 márkáért (8—10 kor.) idegen kereskedők nagy tömegekben megvásárolták és leginkább a Majna melletti Frankfurtba szállították, hol azokból gyógyszereket és festőanyagokat készítettek. A páfrány iránti kereslet és ezzel kapcsolatban a páfrány pusztítása is rohamosan oly nagy mérvet öltött, hogy a kormány kénytelen volt a páfrányok kiirtásának a megakadályozását elrendelni s különösen a kinstári erdőkben tiltotta meg a páfrány gyűjtését.

Öreg fa. A kisázsiai partvidék közelében fekvő Cos szigetén van egy ós platánfa, a melynek árnyékában

állítólag Hippokratesz, az ókori orvosi tudomány megalapítója oktatta tanítványait. A fa korát mintegy 2500 évre becsülik; a törzs kerülete 10 méter; az ágak még most is minden tavasszal kihajtanak, habár a nagyobak közül néhányat már alá kellett támasztani.

Petroleumlámpa gondozása. Sokszor halljuk a panaszt, hogy a petroleum rossz, mert a lámpa nem világít eléggé. Tagadhatatlan, hogy a rossz világításnak nem egyszer a petroleum az oka, de nagyon hozzájárul ehhez a lámpa tisztatlansága is. A petroleumlámpát legalább is minden három hétben szódával vagy hamuszirral, szappannal és forró vízzel jól ki kell mosni; ajánlatos továbbá úgy a régi, mint az új lámpabelet is időnkint kimosni, kiszáritás után egy órai időtartamra ecetbe tenni s újból kiszáritva a lámpába húzni. A petroleumos kannát, vagy üveget időnkint szintén ki kell mosni a fentebb említett keverékkel. Ha a lámpát, kánócot és petroleumos kannát így gondozzuk, akkor nem lesz okunk a panaszra.

Leánykérés. Férfi: «Drága Ilona! akar a feleségem lenni? — Nő: «Aztán megengedi, hogy mindig saját utamon járjak? — Férfi: «Mehet mindig, a hova akar! — Nő: «Azt is megengedi, hogy az édes anyám hozzánk jöjjön lakni? — Férfi: «Ha az édes anyja is kívánja, abba is készséggel beleegyezem! — Nő: «És nem fog magának külön kapukulcsot kívánni? — Férfi: «Nem, soha! — Nő: «Soha sem fog kimaradni? és kapuzárás előtt mindig pontosan hazajön? — Férfi: «Mindig otthon leszek! — Nő: «Nagyon sajnálom, de ilyen pigoya férjre nem vágyom.»

Becsületes inas. — Gyuri, mióta magam az inasom, roppant gyorsan fogynak a szivarjaim. Csak nem...? — Mit gondol nagyságos úr, hisz még egy egész ládika szivarom maradt az előbbi uraságottól!

Szerkesztői üzenetek.

O. Gy. 1. Ha mindjárt névtelen feljelentésből kifolyólag van vagy lesz Ön ellen vizsgálat elrendelve, köteles az Önöz intézendő kérdésekre válaszolni; ez különben saját érdekében is áll, mert ha a felhozott vádakkal szemben nem védekezik, hanem hallgat, vagy a választ megtagadja, azzal egyúttal elismeri, hogy a terhére felhozott szabálytalanságot tényleg elkövette. Ha az Ön elképzelései tiszták, akkor a hamis vádasközléstől és hamis tanuvalómasoktól ne féljen, mert nincs könnyebb, mint egy hazug embert sarokba szorítani, vagy ellenmondásba keverni; s mihelyt a vádoló vagy tant ellenmondásba keveredik, vagy olyat állít, a mit Ön meg tud cáfolni, akkor azok vallomására senki se fog semmit se adni. — **2.** Ha áthelyezés iránti kérelmét nem teljesítik, úgy szépen nyugodjék meg a sorsában s teljesítse tovább is jó kedvvel kötelességét. Megjegyezzük különben, hogy mihelyt egy állami alkalmazott maga kéri az áthelyezését, úgy az csak saját költségén lehet áthelyezni. — **3.** Segély iránti kérvényét is csak felettes hivatala útján nyújthatja be a miniszteriumhoz. Hogy Ön a hivataltól nem kapot segínyt, annak bizonyára meg van az oka, de nem az, a mit Ön nekünk írt, hanem más, a mit Ön is tud, de a mit nem akar jogosultnak elismerni. — **4.** Mi fölünk teltetleg az erdészeti altisztek sorsának előmozdítására gondot fordítunk, de az már nem áll módunkban, hogy egyes előgedetlen és összeférhetlen természetű ügyek helyzetét javítsunk. Mindenki saját szerencséjének a gócsa! A ki józanul él

és gondolkozik, a ki híven, becsülettel, ambícióval és örömmel teljesíti kötelességét, a ki saját és családja jövőjére is gondol, a ki nem törődik mások dolgaival a mihez semmi köze sincs s a ki nem akar mindenkinél okosabb lenni, annak panaszra soha sem lesz oka s attól a méltó jutalom és elismerés sem fog elmaradni. Vagy azt hiszi Ön, hogy ha volna egy altiszti egyesület, az megakadályozhatná azt, hogy Ön ellen névtelen feljelentésből kifolyólag vizsgálatot tartsanak a ha bűnös, példának megbüntessék? Vagy megakadályozhatná, hogy valakit hűtlenség miatt a szolgálatból elbocsássanak? Nagyon csalsdók! De hova is jutnák akkor, ha mindenkinek szabad volna lopni, csalni, hazudni s mindenki kénye-kéve szerint tehetné azt, a mit akar s felelőtlőnek a panasását semmibe se venné. A ki maga felett urat és parancsolót nem akar elismerni, az ne menjen szolgálni.

L. A vizsgálati iratok ismerete nélkül nem tudunk az ügyhöz részletesebben hozzászólni. Ha úgy áll a dolog, a mint Ön írta, akkor bizony elég szigorú büntetést kapott, a melyen csak úgy segíthetne, ha fejelemly igények újra való felvételét kéri. Mivel azonban alig lehet, hogy kérelmét ilyen hosszú idő múlva teljesítenék, az ajánljuk és tanácsoljuk, hogy nyugodjék bele sorsába, viselje a büntetést keresztény türelemmel s iparkodjék a munkában vizsgálatát keresni, mert ez egyúttal előjáróival is feledtetni fogja azt, hogy Ön hibázott s ők maguk lesznek majd azon, hogy Ön a kiállott szenvedésektől méltó kárptólásban részesüljön.

V. J. 1. Olyan növénytant, a melyben valamennyi növény rajza benne volna, nem ismerünk s azt hisszük, hogy ilyen nincs. Igen sok növénynek a rajza meg van Fekete Lajos és Mágócsy-Dietz Sándor «Erdészeti növénytan»-ában, melynek 2-ik kötetét mint lapunk előzetje az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6 sz.) 12 K. kedvezményesen áron rendelheti meg. A mű első kötete elfogyott, de a 2-ik kötet önállóan is teljes mű. Továbbá számos rajz és igen sok színes kép van Hoffmann Gy. és Wagner J. «Magyarországi növények» című művében; ára 18 kor. Megrendelheti a «Patria» könyvkereskedésében (Budapest, IX., Üllői-út 25. sz.) — **2.** Loos J. tót-magyar szótárát 5 K-ért Grill Károly könyvkereskedésében (Budapest, V., Dorottya-utca 2. sz.) rendelheti meg. De alig lehet, hogy ebben a szótárban a növények tót és magyar nevei mind bent lennének. — **3.** Hogy «miben részesülhet egy erdőőr, a ki az erdőnek nevelésénél és a fának rovarmentesítésénél egy eljárást» talált fel, azt valóban nem tudjuk. Legjobb volna, ha talánmátyá lapunkban közölné, hogy ahhoz mi is; meg mások is hozzájárulhatnak. — **4.** A beküldött dolgokat nem használhatjuk, miért is kérjük, hogy a kilátásba helyezett folytatásokat ne küldje el.

P. L. 1. A nyugdíjba beszámítható szolgálati idő nem a hivatalgatási bizottság előtt leltt eskütölt, hanem az erdészeti közölgalmál leltt eskütölt számít. — **2.** A kormánybizottság alatti szolgálati idő a nyugdíjban nem számít be. A tényleges nyugdíjazás bekövetkeztekor lehet ez iránt felségkérvényt benyújtani, de előbb nem.

B. A. Czikélt köszönettel vettük s mint látja nyomban közöljük is. Kérjük, hogy egyszerre nagyobb mennyiségű kéziratot küldeni sziveskedjék, hogy megjelenő lapjaink tartalmát jó előre megválogathassuk s az általános értekeknek megfelelően megállapíthassuk.

br. S. M. A wien 1910. évi nemzetközi vadászati kiállítás nem május 1-én, hanem 2-án nyílik meg. Kiállítók a kiállítás egész tartamára állandó idenygyjre tarthatnak igényt. Ha ilyenre reflectálna, sziveskedjék a (10¹/2 cm. h. és 6¹/2 cm. széles) arézképet hátlapján névalírásával ellátni s 3 K. illetékel «Erste internationale Jagdausstellung 1910. — Wien (II. Prater)» címmel a kiállítás magyar bizottsága miniszteri és kiállítási biztosának Földi János főördtanácsosnak elküldeni.

Hevelius. Bogarak megölésére mostanában leginkább használnák a ciankálíumot, borsot és ecetátthert. Általános szabály, hogy a bogarak különböző nagysága szerint többféle gyűjtőveget használjunk.

A ciankálíum gyorsan öl és az élénkszínű, szörös, pikkelyes,

Istesz és lágytestű állatokat nem rongja. A cziánkálumos üveg külön erre a célra készült erős hengerűveg, melynek alsó részében külön burkolatban helyezték el az erős mérget. Az ezzel megölt bogarakat 1—2 óra múlva már feltűzhetjük, de 12 óránál tovább semmi esetre sem szabad őket az üvegben tartani.

A borszesz üveget felében vagy $\frac{2}{3}$ részben 96%-os borszesszel töltjük meg. Különösen vízbogarak, nagyobb futóbogarak, díszbogarak sat. gyűjtésére a borszsz megfelelő. Borszszban a bogarak évekig állhatnak, csak a szennyes borszszot kell időnként tisztá 96%-os borszszal kicserélni.

Az eczetáther használatra ajánlott apró bogarak ölésére, a melyek lemezükre lesznek ragasztva. Az eczetáther ugyanis a bogarat annyira fellágyítja, hogy a csápok és lábak izei mindjárt az üveg kiürítésekor esetleg szépen szétteríthetők, míg a cziánkálummal és borszszal megölt apró állatok mereven összezsongorodnak és kikészítés végett megvizsgál — üveg-bura alatt — fellágyítandók.

A gyűjtőveget úgy szereljük fel, hogy vattából és szövetből kis párnáskát készítsünk s ezt az üveg aljára leszorítjuk, erre helyezünk néhány szál fagyapopot vagy papírfoszlyant; kirándulás előtt pedig az üvegbe néhány cepp eczetáther csepegtetünk.

Lepkék ölésére legjobb a cziánkálumos hengerűveg. Ha lepke került hálónkba, az üveget kinyitjuk és a hálóban a lepke alá tartjuk.

Lepkék ölésére használják még a chloroformot, kénáthert és nikotinoldatot.

Némelyek a nagyobb lepkéket úgy ölik, hogy dobozba csuszattják s ott a fejét erősen leöntik benzinnel.

B. Gy. 1. A leirt tünetekből következtetve ez esetlen úgy látszik kezdődő sertésvészről van szó és így, miután azt leírásból pontosan megállapítani nem lehet, tanácsolom, hogy kövesse az 1888: VII. t. cz. 25. §-ának azon rendelkezését, hogy az állatnak gyanus megbetegedését bejelentni a község előjáróságának, az viszont a tünetek részletezésével bejelenteni azt az elsőfokú hatóságának és az illetékes jár. m. kir. állatorvosnak. Ez utóbbinak kötelessége, ha ragadós betegség gyanúját látja fennforogni, a kincstár terhére kiszállani, az állatot megvizsgálni és a betegség nemét megállapítani. Ezt, miután a betegséget nem ismeri, törvényes kötelessége megtenni, eltekintve, hogy ezzel az eljárással a továbbiakra nézve is segít magán. Ha az állatorvos ragadós betegséget állapít meg, úgy azt is meg fogja állapítani, fennállt-e ez már a vétékor; ha ezt megállapítja, ki fogja adni Önnek a bizonyítványt és Ön visszerkesztéssel élhet. Ebben az esetben állatorvos nélkül semmit se tehet, mert ha elmulasztja ezt bejelenteni és az állat vészben hullik el, úgy megbüntethetik 300 ft pénzbírsággal és kártérítési igényt se támaszthat, mert a törvényes időt elmulasztotta. Lakhelye járási székhely lévén, legjobb ha bemeget a főszolgabírói hivatalba és úgy a hivatalnak, mint a kir. állatorvos urnak bejelentni e megbetegedést. — 2. Az állattápporokra nézve nem sokat mondhatok, nem kísérletetmen velük. Az Ön által említett két szer az engedélyezett vegyi készítmények hivatalos jegyzékében tudtommal nem szerepel.

Dr. K. — é.

M. Z. A pályázati hirdetményben nincs egy hold földről említés téve, hanem csak konyhakortról. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

L. J. Előfizetése a bekládozott két koronával július hó végével jár le.

H. J. Fehér és sárga plimut baromfi, illetve ezek tojásait a segesvári baromfienyésztési egyesületnél rendelhet.

S. J. Olivassa el a H. J.-nek szóló üzenetet. Kendermagos plimutot pedig Baký Etlánánál — Sürd, u. p. Zákány, Somogy megye, szerezhet be.

K. S. Hory az erdőri szakiskolába való felvételi iránti kérévnyét mikor, hova és hogyan felszervele kell benyújtani, azt majd a nyár folyamán lapunkban is megjelenő pályázati hirdetményből részletesen megtudhatja.

K. M. Olivassa el a H. J.-nek szóló üzenetet. Az árákat nem tudjuk.

Selmecz. Istvánháza. A saját előjegyzésére vonatkozó közleményt — ha azt nekünk bekládo — általánal közöljük; másnak az előjegyzésére vonatkozó hírt azonban meg pénzért sem közlünk, nehogy azzal visszaélés történjék.

E. M. Mindenkitől elfogadunk közleményeket és tázeárakat, s ha jók, nemcsak hozzuk, de fizetünk is érte.

B. I. H. Hogy kérévnyére mind ez ideig miért nem kapott választ, azt mi nem tudhatjuk. — 2. A 'Magyar fakereskedő' szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, V., Nagykorona-utca 32. szám alatt, a 'Magyar fakereskedők és faiparosok orsz. egyesülete' pedig Budapest, V., Nádor-utca 14. szám alatt van. — 3. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

L. J. A választók névjegyzéke eleni felszólalást az 1874. évi XXXIII. t. cz. értelmében, a központi választmányhoz címzelve, írásban kell beadni és pedig azon város vagy község előjáróságának, a melynek névjegyzéke ellen a felszólalás történik. A felszólalások beadásának határideje a névjegyzék nyilvános kitételét követő 10 nap. Ha a központi választmány írásban beadott kérévnyét elutasítja, az ellen, a határozat kézhezvételétől számított újabb 10 napon belül a királyi curiahoz kell felebbezni. Ilyen felebbezések szerkesztésére nem vállalkozunk. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi március hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

M.-Szigeti erdőig. hd. 7305, Apatini erdőhiv. 152.—, Riszner Rezső 12.—, Witt Sándor hd. 1840, Földmiv. min. hd. 13.05, Lahner Ferenc 44 fill., Szusza Péter 160, Bethlen főiskola hd. 12.15, Brestynsky Alajos hd. 20.15, Szombathelyi erdőhiv. 39.78, Aradi adóhiv. 44.—, b. Inkey Pál, erdő. hd. 11.35, Lippai főerdőhiv. hd. 20.55, Löw Jenő és Schindler István 8.—, Sz. németi város áh. 15.95, Vallás min. 60.—, Brassói adóhiv. hd. 20.80, Földmiv. min. hd. 14.95, Kőrmöczbánya város hd. 19.55, Faragó Béla hd. 32.48, Szusáki erdőhiv. 12.—, Blockner J. hd. 17.92.

1 koronát fizettek: Berényi Rezső, Hirt Anikó, Gránó Lajos, Rusznák Sándor, Sebestyén János, Kopneczy Mihály, Beszik Nándor, Biró János, Géberth Ferenc, Saári Mihály.

2 koronát fizettek: Bugyi István, Szabó Sándor, Rothländer Jakab, Wenzel János, Zsigó Gyula, Barna József, Elekes János, Linszky Károly, Kósa József, Podhányi Ferenc, Bakos János, Fogaras András, Taktás Ferenc, Haracsi József, Wind Mátyas, Matyóka Tivadar, Bagynszky Pál, Vajka János, Gyenes Sándor, Kertész László, Novák Mihály, Burián Jenő, Garai Vendel.

3 koronát fizettek: Palkó Mózes, Bugadzsia János.

4 koronát fizettek: Vojtás János, Kolozs István, Ábrahám Balázs, Bombola Pál, Grastyán Gábor, Bogár Balázs, Strehner Mihály, Galonczán Pál.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Irodába vagy vadászai állást keres, 25 éves, román. kath., szakiskolát végzett és szakvizsgázott nőlen egyén, a ki több évi gyakorlattal bír, jó rajzoló és fázcános; beszél: magyarul, németül és tótul, április hó 1-re megfelelő állást keres. Címe a szerkesztőségnél megudható. (2. II. 2.)

Shakiskolát végzett, szakvizsgázott, 26 éves, román. kath. nőlen egyén, kiszolgált katona, mint szakaszvezető, ki az erdészet és vadászat terén bővebb tapasztalatokkal rendelkezik, állását változtatni óhajtana. Beszél magyarul, szerbül, németül és törve románul. Címe a szerkesztőségnél megudható.

36 éves, gör. kath., szakvizsgázott erdőőr, ki magyarul, románul, tótul, oroszul és horvátul beszél, hosszabb gyakorlati szolgálattal, vadóri vagy erdőőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtdható.

Bő vadállományval rendelkező birtokon alkalmazott egyén vadóri állást keres, lehetőleg olyan helyen, a hol fészán és fővad is van. Címe a szerkesztőségénél megtdható.

Négy középiskolát és erdőőri szakiskolát végzett 30 éves, nőtlen, nyolcz évi gyakorlattal bíró erdőőr julius 1-re állást keres. Címe a szerkesztőségénél megtdható.

HIRDETÉSEK

Fehér Orpington keltető tyúktojás

kapható válogatott törzsektől darabja 27 fillérért, Lőrincz István m. kir. főerdőőrnél. Erdőbádony (Zólyom megye). (L.V.3.)

Két drb., minden vadat igen jól és kirtartóan hajtó **kopó** jutányosan eladó; továbbá egy kitünően lövő, teljesen jó karban levő 11 mm.-es 5 lövetű **Mannlicher-fegyver** olcsón eladó. Somfai I. Nántü, Szatmár megye.

321/1910. szám.

Pályázati hirdmény

erdőőri állásra.

A Fogaras vármegye területén, illetve az alulirt m. kir. állami erdőhivatal kerületében megüresedett egy (1.) erdőőri állásra a Szolg. és fegyelmi szabályok Függeléké I. 4. pontja alapján pályázatot hirdetek.

Az erdőőr javadalmazása: 660 korona évi bér előleges havi részletekben, 80 korona évi lakpénz, 64 korona tűzifa-átalány és 60 korona legelőválság előleges negyed-évi részletekben.

Felhivom a pályázni óhajtokat, hogy magyar állampolgári minőségüket, feddhetlen életüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsgálat letételét és ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő- és halló-képességüket igazolják a) illetőségi igazolványval, b) hatósági erkölcsi bizonyítványval, c) születési anyakönyvi kivonattal, d) erdőőri szakvizsgálati bizonyítványval, e) közhatalosi orvosi bizonyítványval, végül f) esetleg még szolgálati bizonyítványval felszerelt szabályszerűen bélyegelt és Fogaras vármegye törvényhatósága erdészeti albizottságának czimzett, *sajátkezüleg irt* folyamodványukat alulirt m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó évi április hó 24-ig benyujtsák.

Megjegyzem végül, hogy azok a pályázók, akik az *állam nyelvének feltétlenül megkövetelt* szóban és *írásban való tökéletes* bírásán kívül a román nyelvet tudását is igazolják, előnyben részesülnek és hogy a hiányosan felszerelt, valamint az elkésve beérkező pályázati kérvényeket figyelembe nem veszem.

Fogaras, 1910 április hó 5-én.

M. Kir. állami erdőhivatal.

(4.)

333/1910. szám.

Pályázati hirdmény.

Az alulirt m. kir. állami erdőhivatal Arad vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának idei 772 K. E. B. számú határozata folytán a lemondás következtében üresedésbe jött, öt évenként 50 koronával emelkedő, 700 (hétszáz) korona évi javadalmazású és az állás elnyeréséről szóló értesítés vételétől számított nyolcz napon belül elfoglalandó erdőőri állásra pályázatot hirdet.

Pályázók felhivatnak, hogy az erdőtvény 37. §-ában előirt minősítésüket, ép és egészséges testalkatukat, életkorukat és az eddigi alkalmaztatásukat előtüntető okmányokkal felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott, sajátkezüleg irt kérvényeiket folyó évi junius hó 1-ig ide nyujtsák be.

Az elkészt vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelmen kívül hagyatnak.

Azonos minősítéssel bíró pályázók közül az oláhu jól beszélők előnyben részesülnek.

Arad, 1910. április hó 8-án.

(5.)

M. Kir. állami erdőhivatal.

Sólyom-fészek.

20 koronát fizetek annak, a ki egy vándorsólyom-fészek hollétéről tudósít, melyhen fiatal sólymok vannak és azok kisedésénél — mit magam eszközlök — segédkezet nyujt. A hely és vidék pontos leírását kérem: Lür István, urad. pagony-vadász, Thuzsér (Szaboles m). (6. II. 1.)

1340/1910. szám.

Pályázati hirdmény.

Alulirtott m. kir. főerdőhivatal kerületében egy I-ső osztályu m. kir. erdészeti altiszt, vagy előléptetés esetén egy II-od osztályu erdészeti altiszt, esetleg egy I-ső osztályu, előléptetés esetén egy II-od osztályu erdőlegényi, vagy egy I-ső osztályu előléptetés esetén egy II-od osztályu segéderdőőri állásra az állományszerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók ezenfelül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket, kinstári erdészeti orvos, megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítványval, továbbá életkorukról és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül pedig eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönb a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes bírását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényekkel előljáru hatóságai, esetleg az illető járás politikai hatósága után *folyó évi május hó 15-ig*, alulirtott m. kir. főerdőhivatalnál nyujtsák be.

Az erdőlegényi és segéderdőőri állásokért pályázók nőtlenégi állapotukat is kimutatni tartoznak.

Ungvárt, 1910. évi április hó 8-án.

M. Kir. főerdőhivatal.

(7.)

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetési ár:
 Egész évre — 4 K.
 Fél évre — 2 K.
 Negyed évre — 1 K.
 Egyes szám — 20 L.

Felelős szerkesztő:
SUGAR KÁROLY
 m. k. főördmérnök.

Főmunkatársa
BALOG ERNŐ
 m. k. főördmérnök.

Hirdetések
 egy hasábos garmondse-
 des milliméter soronkint
 10 fillerrel, táblázatos és
 garmond betűnél kisebb
 betűfaj szedés másfélsze-
 res egységárral számita-
 tik. — Az egész oldal négy
 hasáb széles.

Előfizetőknak az állás-
 nálat és kereslet rovata
 rövid közlésekre díjazá-
 nul áll rendelkezésére.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala czimén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
 küldésére vonatkozó reklamáziók is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
 Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz,
 A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
 tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A földművelésügyi miniszterium új államtitkái.
 Vágások kitakarítása, tekintettel a természetes felújításra. (L—L.)
 Boróka. (—h.) — Hogyan tájékozódhatunk a fagyvak jósága felől. (—h.)
 Cseresznyefaerdők Japánban. (V. S.)
Különfelek: Roosevelt Tivadar. — Eljegyzés. — Korai költés. —
 Méhészek vándorjűlése és kiállítása. — Növénybetegségek. —
 A bécsi vadászati kiállítás elhalasztása. — Balesetbiztosít-
 ás. — Haláleseti segély. — A Halley-üstökös. — Fatemplom.
 Az asztalkendőröl. — Időjelzés.
 Változások az erdészeti szolgálat köréből.
 Hivatalos közlemények: Erdősítésekre adományozott állami se-
 gélyek. — Méhészeti tanfolyamok.
 Szerkesztői üzenetek.
 Tűzreza. A solymásatról. (Zempléni Gyuláné.)

A földművelésügyi miniszterium új államtitkái.

Földművelésügyi miniszterium előter-
 jesztésére *Kazy József* miniszteri tanácsost állam-
 titkárrá kinevezem.

Kelt Bécsben, 1910. évi április hó 8-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Serényi Béla, s. k.

O Császári és Apostoli Királyi Felseje 1910.
 évi április hó 8-án Bécsben kelt legfelső elhatáro-
 zásával *dr. Bartóky József* földművelésügyi minis-
 zteri tanácsosnak az államtitkári czimet és jelleget
 méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

A legújabb kinevezésekkel a földművelésügyi minis-
 zteriumnak három államtitkára lett. Az erdészeti ügyek
 intézése *dr. Bartóky József* államtitkár úrhoz oszta-
 tott be.

Vágások kitakarítása tekintettel a természetes felújításra.

Ha valamely vágásban a természetes felújítás már
 nemcsak sikerültnek mondható, de a fiatalos annyira
 felnőtt, hogy a vágásban ritkán álló magfák védelmére

nem szorul, sőt e magfák beárnyékolásukkal, a levegő
 és csapadékok feltartóztatásával már ártnak, bekövet-
 kezett a fiatalos felszabadításának az ideje, az úgy-
 nevezett végvágás, vagy takarítógágás.

A takarítógágás ideje és módja természetesen a fa-
 nemek természetéhez alkalmazandó, de általános szabályul
 állítható fel, hogy, ha már takarítani kell, a vágás össz-
 magfai egyszerre vágassanak ki, mert minél több rész-
 letre osztjuk a takarítást, annál többször károsítjuk meg
 szép reményekre jogosító fiatalosunkat a kihasználással,
 termeléssel és fuvarzással.

Meggondolást parancsol azonban a takarítógágásnak
 egyszerre vagy részletenként való kivételének megállá-
 pításánál ama körülmény, hogy nincsen-e fiatalosunk
 az egész vágás területén vagy a vágás egyes részein az
 elfagyás veszélyének kitéve. Ilyen veszedelmes helyek az
 úgynevezett fagyzugok, ezek a majdnem élesen határolt
 völgyetek, hol a fagy akkor is lepörköli a tavaszi zsenge
 levelzetet, amikor a szomszédos erdőrészekben a hűvös
 idő ellenére, a fagykárnak semmi nyoma se látható.

Az ilyen fagyzugok a mélyebb, nedvesebb helyeken
 fordulnak elő, fő ismertető jelük az, hogy e helyeken
 nyáron igen bő harmat, télen pedig még akkor is zuzmara
 képződik, a mikor más erdőrészekben a fák koronái zu-
 maratól teljesen mentve vannak.

Az előrelátó erdőgazda az ily fagyzugokat figyelem-
 mel kíséri és megjegyzi, mert jól tudja, hogy féltett
 fiatalosát e helyeken az egyszerre való felszabadítással
 a tönkremenés veszélyének tenné ki. Fagyzugokban a
 fiatalost csakis az anyafák koronájának védelme őriz-
 heti meg; ez okból a veszélyeztetett helyeken a takarító-
 vágással többször visszatérünk s illetve a végkihasználást
 a fiatalos teljes megerősödéséig elhuzuk s bár a több-
 szöri kihasználással fiatalosunkat károsítjuk, de nem
 tesszük ki egyszerre, minden védelem nélkül a fagy
 romboló hatásának, mely védelemhez szokott fiatalosunkat,
 a védőkártnak egyszerre történt kihasználása esetén tel-
 jesen tönkretethető.

Ha a takarítógágások kivételét erdőnevelési szempont-
 ból mérlegeljük, a fiatalos védelme tekintetében mind-
 azon elővigyázati rendszabályokat betartjuk, miket a
 vágások kihasználásánál az erdőhasználatlan előír.

A fadöntést késő ősszel az erősebb fagyok beálltaig végezzük el s téli döntést csak akkor végzünk, ha a tél enyhe vagy fiatalosnak teljesen hóval van fedve. Szigorú fagyok idején ugyanis a fiatalos nagyon törekeny. A tavaszi döntést is kerülni kell, már csak azért is, mert fiatalosunkban ekkor a nedvkeringés már megindult. A döntésnél arra is kell ügyelnünk, hogy a döntött fa lehetőleg alacsony fiatalosra hulljon, magasabbra nőtt fiatalos csoportokat a ledöntött fa veszedelmesen összetördel.

A ledöntött fa azonnal feldolgozandó s úgy, illetve oly helyen rakásolandó fel, ahol a kiszállítással a legkevesebb kárt okozzuk. Építőfát, melyet egész törzsekben szállítunk ki a vágásból, lehetőleg a szállítás irányában döntünk, nehogy a ledöntött törzseket a kiszállítás előtt forgatni kellessen.

A szállítást legcélszerűbb télen, szánon végezni, mert úgy a puha, nem fagyott talajon, mint a kemény, erősen megfagyott talajon a szekerek kerekéi érzékeny károkat okoznak.

Takarítógáskor a betolakodott s erősen felcsapereedett lágylombfák is kivágjuk, nehogy e korán termő gyomfák vágásunkat bevéssék. Ugyanis a természetes felújítás ritkán sikerül teljesen; kisebb-nagyobb hézagok rendszerint beerdősítetlenül maradnak, e hézagokat a lágylombfák foglalják el, pedig az ürösen maradt foltokat a kiszállítás befejezését követő tavasszal a vágásból szedhető vagy esemetekertekből hozott esemétekkel kell beültetnünk s nem a gyomfáknak átengednünk. (L.—L.)

TÁRCZA.

A solymásatról.

Irtá: *Zempléni Gyuláné.*

A kultúra haladásával a vadászatot mindinkább bárbar szenvedélynek kezdik mondani. Szerencsére ez a felfogás még nem ment át a köztudatba, mégis bizonyos, hogy ha az állatvédőkön múltnek, legalább is egy kis alapos kinzással fizetnének meg annak, a ki egy-egy vadra fogja a fegyverét.

Pedig hát a mai pompás vadászfegyverekhez ha hozzágondoljuk a feltétlenül biztos-kezü vadászt, a hogy az ráfogja valamilyen állatra a fegyverét, abban semmi kínzás sincs, mert mire az állat észrevénné, hogy áldozat: már éppen semmit se vehet észre, mert akkorra vége — kimúlt.

Ennél sokkal kegyetlenebb a porforce vagy hajtóvadászat, melyet mégis mind mai napig a vadászat legelőkelőbb módjának tartanak. Aztán meg az is éppen elég kegyetlen dolog, a hogyan a borzobet ráeresztik a rókára és Angliában, a nagy kulturállamban, mégis becsületbe vágó dolgokat tartják rókára puskával vadászni.

Hajdanában a solymászat volt a vadászatnak legelőkelőbb, bárha éppen elég kegyetlen módja, melyben különös előszeretettel résztvettek a nők is.

A krónika szerint legelőször, még pedig már 400 év-

Boróka. (*Juniperis L.*)

Németországban a lüneburgi fenyves erdőkben még pár évtizeddel ezelőtt is, oly nagyméretű boróka fák voltak találhatók, hogy azokból különféle folyadékok részére igen tartós hordókat lehetett készíteni, sőt épületi fának is felhasználták azokat. Egyes vidékeken elvéve még ma is találhatók ritka szép példányok, de leginkább régi temetőekben és parkokban, hol ciprusra emlékeztető formája miatt nem csak manapság, de régebben is előszeretettel ültették.

A boróka nagyon igénytelen és alkalmazkodó faem. Mert száraz, erőfényes oldalakon, száraz homokos talajon ép úgy előjön, mint a magas hegyesség és az északi vidékek vizenyős tözegein s az erdőkben aljnövényzetet is képez. A száraz klímát is jól tűri, bár nedves és hűvös légköri vidékeken jobban tenyészik. Nálunk 1300 méter magasságig is felemelkedik, de a mellett az alföldön is előfordul. Nagy szívóssága daczára a kemény hideg és fagy árt neki.

A boróka minden évben terem s ha ősszel érő magját mindjárt elvetjük, az részben már a következő tavaszon, részben pedig csak a második évben csírázik; a száraz mag azonban csak 2—3 év múlva kel ki. Fája jó illatú, ságrásbarna, vagy vörhenyesen ereszt, kemény és szívós, s különösen a gyökere nehezen hasad; szépen fényezhető s ezért az esztergályosok kisebb tárgyak készítésére keresik. Illatát igen sokáig megtartja s füstö-

vel Krisztus születése előtt középzásiai nomádtörzsek üzték ezt a vadászatot és ott mind mai napig is üzik. Középeurópába a solymavadászat a népvándorlás idején került és fenntartotta magát a XVIII. század elejéig. Legjobban virágzott Franciaországban, I. Ferencz idején, a kinek volt egy fősolymommestere, a ki alá tizenöt nemes és ötven solymász tartozott. I. Ferencznek volt vagy 300 solyma, melyeket leginkább Norvégiából vagy Islandból hoztak.

Nagy Károly idején a solymavadászat nagyon kedvelt szenvedélye volt az előkelőknek és a császár kiadta a rendeletet, hogy minden fejedelmi udvarnak legyen vadászó solyma. Ő maga különben állítólag sással is próbált vadászni, ámde veszedelmes volta miatt nem igen vált be a vadászatnak ez a módja.

Szudánban és Perziában aranykorát éli most is a solymászat és Ázsiában különösen gazdálára és antilopra vadásznak vele. Egyébként Középzásziában üzték legpazarabban a solymavadászatot és a krónika beszél egy kivai khánról, a ki tizezer solymászt és madarászt vitt magával a vadászatra. Afrikában a Sahara beduinjai mind mai napig is még solymással vadásznak.

Nem minden solymó volt alkalmas a vadászatra. Legkeresettebb volt erre a célra az islandi solymó, *Falco gyrfalco*, a vándorsolymó, *Falco peregrinus* és végül az Európa délkeleti részében otthonos kéklábú solymó, *Falco tinnunculus*. De az islandi solymó a legerősebb a

lésre is használják. Bogyója, melyből a borovicska pálinka is készül, a madarak kedves eledle.

A boróka, a legelő marha elleni védelmi egyes csemetek körültételére, de különösen élősvény készítésére igen alkalmas. Ez utóbbi célból a magot kissé felporhanyított talajra vetjük, de legjobb iszapos homoktalajra. A mint a csemetek két évesek, homorú ásóval óvatosan kiemeltetnek és hanyadékköldre egymástól mintegy 20—25 cm. távolságra elültetnek. Három év alatt a szivgyökér már legtöbbször elég hosszú s tisztántartás, és később nyírás útján szép és sűrű sövenyt nyerünk.

Az átültetést a boróka állítólag megsínyli; de azért elővigyázatos kiemelés mellett és főleg földgumóval, még néhány méter magas fák is átültethetők. Az átültetést tavasszal is, ősszel is lehet eszközölni, de némelyek szerint legjobb akkor, a mikor a nedvkeringés éppen megindult.

Ha piramjs (gúla) alakú fákat akarunk nevelni, úgy erre a célra a nyulánkból csemetékét választjuk ki s azokat átiskolázva, nyesséssel és ágkötözéssel a kívánt formára alakítjuk.

Habár a borókának nincs is nagy jelentősége, mégis legalább a nagyobb pusztaságokon védelmet érdemel már azért is, mert kisebb madaraknak fészkelő és búvóhelyül szolgál s bogyói több hasznos éneklő madarat, de különösen a rigókat a környékre bilineselik. (—h.)

nemes sólymok közt. Magas és gyors röpte miatt legszívesebben kócsagra vadásztak vele és ezért egyszerűen kócsagsólyomnak nevezték. A tojó, mert hogy nagyobb és erősebb, alkalmasabb is volt vadászóelokra a kakasnál.

Nagyon kedvelt volt vadászati czélokra az ölyv is, mellyel különösen nyúlra, darura, fácánra, de kócsagra is vadásztak. Úgy említik, mint legszenvedélyesebben vadászó, legbátrabb, legkitartóbb, de egyben legtanulékonyabb madarat is. Saskecselyével özre, rókára és farkasra vadásztak; karvallyal leginkább pacsirtára meg fürjre.

Nehéz és sok türelmet igénylő feladat volt a vadászólyom betanítása. A sólymászoknak volt ez a dolga. Nagy úrnak a sólymáza fontos személyiség volt, a kit a művészek közé soroltak. Más egyébbel nem volt szabad foglalkoznia és minden idejét a rábizott sólymokkal kellett töltönie.

Voltak olyan sólymok, melyek már fogságban születtek. Akár ezeknek, akár fiatalon elfogott állatoknak a betanításáról volt szó: mindenekelőtt meg kellett nyerni a sólyomnak a bizalmát és «rokonszenvét».

A szabad sólyomnak, aztán, hogy elfogták, bekötötték a szemét s lekötötték a karmait is. Ha aztán eltelt vagy egy hét, a köteléket levették a szeméről és az állat lassankint megszokta az «idomítóját» s a kutyákat; de a sólymász ügyelt, nehogy túlságos élesen figyelje a madarát, mert ezzel könnyen megfélemlíthette volna.

Az idomításnak egyik legfontosabb módja az volt,

Hogyan tájékozódhatunk a famagvak jóságára felől, a nélkül, hogy azt látnánk?

Mindnyájan tudjuk, hogy a friss mag nehezebb, mint a régi, állott mag, melyből a nedvesség egy része már elpárolgott. Robbe, Gayer és Cieslar kísérleteiből ismerjük sok erdei magnak, illetőleg 1000 db., vagy egy hektoliter magnak a súlyát s ezt az Erdészeti Zsebnaptárban is megtaláljuk.

Ha már most meg akarunk győződni arról, hogy egy magkereskedőnél megrendelni szándékolt mag jó-e, nem kell egyebet tennünk, mint a magkereskedőtől megkérdeznünk, hogy a venni szándékolt magból egy hektoliter mennyit nyom s egyúttal, hogy a megadó sulyért szavatosságot vállal-e. Ha a kereskedő arról értesít hogy pl. a megrendelni szándékolt lúczyfenyő mag hektoliterenkint 50 kgr.-ot nyom, ebből következtethetjük, hogy a mag jó, friss és így elég jó csirázóképességgel is fog bírni. Az «Erdészeti Zsebnaptár» adatai szerint ugyanis a lúczyfenyő magjának a sulya hektoliterenkint 42—56 kgr. közt változik, vagyis átlagos sulya 49 kgr. Ennélfogva az a mag, a mely hektoliterenkint 50 kgr.-ot nyom, már igen jónak mondható, mert az átlagon felül van és mert a 42 kgr-os mag is már elég jó. Ha azonban a magkereskedő csak 40 kgr. sulyért szavatol, ebből csaknem határozott biztonsággal következtethetünk arra, hogy a mag régi, állott, s így csirázóképessége is gyenge.

Ilyen módon lehet a legtöbb erdei mag jóságára következtetést vonni. (—h.)

hogy az idomítandó madarat minél többet kézen vigyük. Hogy a mohóságát bizonyos irányba tereljük, annak a madárnak a húsával etették, a melyre majdan vadászni kellett. Mindenki madarat bizonyos vadra idomították. Ha aztán a sólyom már egészen ki volt nevelve, egy kis előgyakorlattal hozzá lehetett fogni a vadászathoz, mely a következőképp folyt le:

A kísérletét egy kócsaggal tették meg, melynek bekötötték a nyakát, nehogy a sólyom halálra sebezze. Viszont a kócsag csőrére is rierősítettek valami csővecskét, hogy ez se teljesen kárt a sólyomban. Ekkor aztán a két állatot kivitték a szabadba; a sólyomnak bekötötték a szemét és a kócsagot vagy negyven lépésnyire a sólyomtól, letették a földre, miután erős zsinetget kötötték a lábára.

A hogy a sólyom szeméről levették a köteléket, lecsapott a kócsagra, mely vagy meghúzta magát és elrejtőzni igyekezett, vagy menekülni próbált, csak hogy a nálánál gyorsabb ragadozó hamarosan utolérté. Olyankor aztán szenvedélyes harc fejlődött a földön, melynek azzal vetettek véget, hogy a sólyomnak valami eldelt dobtk és így csélték el a zsákmányától, miáltal a zsinagnél fogva kihúzták alóla a kócsagot.

Ezt a fogást gyakrabban meg kellett ismételni, miközben a sólymot lassankint arra szoktatták, hogy gazdájának a hívására azonnal visszatérjen hozzá és a zsákmányát cserbenhagyja. Ha a sólyom nem enge-

Cseresznyefaerdők Japánban.

Nincs semmi a növényvilág változatosságában, még a chrysanthemumot sem véve ki, melyet a japán úgy szeretne és tisztelne, mint a hogy szereti és tiszteli a cseresznyefavirágot, a *sakura-no-kanát*. Igazi nemzeti virága ez a japának, a tisztaság, a lovagiasság jelképe több mint kétezer év óta. Valóságos japán ősnövény, mely nem Kínából eredt, a hol a kis fehér hegyvirág semmi nagyobb kedveltségnek nem örvend, hanem a Jamatoi hegyoldalak talajában, Nara és Kioto vidékén honos, réges rég idők óta, mielőtt még az új vallás s ennek jelvénye, a lotusz virág elterjedt volna, a paeoniával együtt. Nara vidékén már az ötödik században szokása volt a császári udvarnak minden évben megjelenni cseresznyefa-virágzásokor a «fiatal cseresznyefák palotájában», hogy megtekintse a virágokat s csónak-kiwandulásokat tegyen a cseresznyefákkal szegélyezett tón. Ilyenkor kerti ünnepélyeket rendeztek, a melyen hercegek, papok, nemesek, lovagok versengve irták ódáikat, melyeket aztán a virágos fa ágaira függesztettek. Ezeröttszáz év telt el azóta, de ezek az udvari ünnepélyek még ma is dívtában vannak.

Fudzsi-Jámán és a holdon kívül egy természeti tárgy sem lelkesített annyi millió meg millió japánt versírásra, mint a cseresznyefa virága, s ez a hatása a japáni szívre ma sem csökkent. Minden császár és «száz poeta» zengte már a cseresznyevirág dicsőretét, festők, rajzolók, iparművészek ábrázolták rügeit, kely-

hét; a czimertani könyvekben negyven cseresznyevirágos czimer található, s egy chrysanthemum fölé helyezett cseresznyevirág a jelvénye egy hercegi családnak is. A nemesi iskolák ifjai sipkáikon és nyakkendőikön fémből utánzott cseresznyefavirágot viselnek s áprilisban minden kalácsot, édességet az ötszirmú virág mintájára sütnek, vagy legalább ezzel díszítik. Még a legutóbbi háborúban is, Mandzsuria csataterében a japán katonák ünnepnapkor apró fákat aggattak tele rózsaszín papirszalagokkal a honi cseresznyefa emlékére.

Már a nyolczadik században elterjesztette az udvar a cseresznyevirág kultuszát Narától Kiotóba is, a hol minden tavasszal átültetett jamatoi fáktól piroslottak a kertek és külvárosok. Hidajasi, a vér és ves embere, de máskülönbön nagy virágkedvelő, még fokozta a cseresznyevirág iránti rajongást kerti ünnepélyei által, melyeken tízezernyi tömeg vet minden alkalommal részt momojamari aranyos palotájában, s ugyanennyit hívott meg az ezerrfajú klasszikus dombokra, Josinoban. Mikor aztán a birodalom új székhelye Jeddo lett, a tokugavai szogunok ott is bőven ültették el a cseresznyefát s itt érte a cseresznyevirág-kultusz legmagasabb tetőpontját a három százados hosszú béke alatt, a mikor minden művészet felvirágozott.

Addig-addig ápolták, tenyésztették, tanulmányozták, nemesítették az utolsó századok alatt a szakurót, vagy cseresznyefát, hogy már több mint százharmincz változatát ismerik. A jeddoi kertészek valóságos csodákat műveltek e fákkal. Egész albumokat töltenek meg sa-

dett a hívásnak, hízkeléssel próbálkoztak, a minnek rendszeren megvolt az eredménye, mert a madár ilyenkor tudta, hogy legalább is egy galambbal kárpótolják. Ha a hízkelésnek sem engedett, bizonyosak lehettek benne, hogy túlságosan jóllakott és nem tehettek egyebet, mint hogy megfogták.

Néha az is megessét egy-egy fiatalabb sólyommal, hogy lusta volt s egy csepp kedvet se mutatott a kócsag üldözésére; ebben az esetben nem lehetett czélt érni csak a koplaltatással.

A sólyomvadászatot majdnem kizárólag lóháton üzték és már magában ez is megadta az előkelő jellegét. A kopók falkájától kísérvé, sólyommal az ökolbe szorított kézen, vágattak tova. A hogy a vad előkerült, a sólyom szeméről levették a köteleket, mely inkább csak amolyan csuklya féle volt és megrázták a kéz fejét, a nélkül, hogy a madarat megérintették volna. A sólyom egy percz alatt eligazodott, hogy aztán rávesse magát áldozatára.

Sok esetben a kócsag pompásan védte magát, minnek következménye a levegőben folytatott dühös harc volt, mely többnyire a kisebb, de erősebb sólyom győzelmével végződött. Igaz, az sem volt ritka eset, hogy a kócsag éles csőrével egyszerűen felnyársalta a drága vadászmadarat. Az is megtörtént, hogy néhány sólyom vadászat közben megszökött, aztán lecsaptak egy parasztház udvarára a majorság közé, a hol könyörtelenül

agyonverték. A sólyomvadászat deczembertől júniusig tartott és egy közönséges sólyom legfeljebb három évig szolgáltala.

A vadászatnak ez a módja, mely a középkorban virágozott, a hogy az a fent említettékből kitétszik, tulajdonképen nagyon kegyetlen, véngörz szenvedély volt, melyet a kultura haladása majdnem egészen eltörölt. Ne sajnáljuk, mert nincs mit sajnálni rajta. Ennél sokkal férfiasabb, szebb mulatság fegyverrel a vállon, biztos szemmel, bátor szívvel járni az erdő rejtekeit s lesni egy-egy nemesebb vadra. Ebben még gyönyörűsége is telhetik a vadásznak. Holdvilágos éjjelen, vagy hajnali szürkületben lesni a prédát a természetnek hangulatos szépségei közepette olyan öröm, mely talán a tulajdonképeni véngörzést másrendű dologgá teszi.

Még ma úgy szoktuk meg, hogy a vadászat férfias dolog, bár éppen elég nő is hódol ennek a szenvedélynek, de úgy kellene, hogy csak biztos kezű ember vehessen puskát a kezébe. Nem is azért, hogy kárt ne tegyen a felebarátjában, mert hiszen, úgy-e, kiki maga vigyázzon a bőrre, hanem hogy állatkinzássá ne fajuljon az, a mire a koczapuskás ráfogja, hogy vadászat. Pedig ilyen esetet még e sorok írója is nem egyet látott. Igazi kegyetlenség talán csak az, ha pihenő állatra csap le a golyó, de mert, hogy ez nem virtus, vérbeli vadász ilyet nem is igen tesz — ne is tegyen!

ját nevelésű cseresznyefák legszebb virágpéldányaival. Kis vezérkönyvek forognak közkézen a cseresznyevirágról, a szövegbe nyomott színes képekkel, melyek a fametsző művészet valóságos remekei. Az 1868-iki restauráció óta a cseresznyevirág kultiválása még nagyobb arányokat öltött s a császári botanikus kertben Mijosi tanár, a szakura- (cseresznyefa)-specialista most dolgozik a japán cseresznyefa egy kimerítő monografiáján, képekkel, s tudományos és kritikai szempontból.

De valóságos csodája is a varázslatos japáni kertészetnek a cseresznyevirág fokozatos kifejlésztése az igénytelen kis vadvirágból a mai nagy, nemesített, két hüvelyk széles, majdnem rózsanaságúságu virággá, a százszirmú és ezerszirmú virágokká. A josinoi vad, hegyvidéki törzse a kertészek beoltották a különböző virágváltozatok hajtásait közel a földhöz, azután megnyitották a szirmokat, a porodákat szirmokká változtatták s azzal megszaporították, majd kehelyalakú formára göndörítették s a hagyományos szivalakú szírom egyetlen fogazata mellé mély rovátkákat vágtak, mint a veréb csőre, vagy rojtos szeleket csináltak, mint egy szegfűé. Ez utóbbit elnevezték «kis chrysanthemum»-nak. A porodákat kiszélesítették és bodorították, fölfelé állították és sok esetben két halványzöld magtokit hagytak a rózsaszín virág szívében gyönyörű színkontrasztul.

Lecsüngő, szomorúfűzéhez hasonló ágakat és virágokat is produkáltak s ezek a legszebb cseresznyevirágok s legelőbb virágoznak tavasszal. Mintegy kontrasztjaként a lágy, rózsaszínű virágkelyheknek, oly fákat is hoztak létre, melyeknek virágai olyanok, mint a nyugat drótozott virágai. Némely virág látható szár nélkül oly szorosan tapad az ághajtásokhoz, mint a szilvafa virága, mások hosszú kocsányokon himbálóznak egyenként, párosan, vagy tömött csokrokban.

Addig szaporítva a szirmokat, míg minden kis virág olyanná lett mint egy teljes miniatűr rózsza, egyidejűleg a színt is a fehértől és halvány rózsaszíntől minden árnyalaton keresztül a haragos és a bíborvörösig tékéltesítették. Éveken át a csodálatos ukkon fák csak a kiotoi palotában virultak s csak császári ajándékozás folytán fordultak elő más kertekben is aransárga, smaragdzöld, halványkék vagy vízszerű virágai; ma már azonban ukkont minden japáni faiskolából be lehet szerzeni.

Majd minden változat levételen ágon hajtja virágát, mielőtt a levélrügyek kipattantak volna, de néhány közöttük kedves színkontrasztot nyújt a nyíló levélrügyek hegyeivel. A mint a szirmok elhullanak — hóivár, mely nem az égből származik — a cseresznyefa zordbe öltözik s nyugodt színű, kellemes árnyékú fa marad a fagy idejéig, a mikor dús barna és sárga levelei sokáig csüngnek még a szürke ágakon.

A legelső cseresznyefa, mely tavasszal virágozik az egy virágos fehér és rózsaszín jama (vad vagy havasi cseresznye) zakura és a josinoi zakura, az eredeti faj, melyből a száznál több változat leszármazott. Újságok napi hírei adnák formaszervi jelentéseket a bimbófaka-

dás előhaladtáról. Miután a lehajló ágú fák elszórták virágaik záporát, a hígen (napéjegyei) cseresznyefa kezd virágozni, utána jönnek a sokszirmúak vagy ezerszirmúak pazar virágaikkal. De valahol mindig van legalább kétheti virágünnepe.

Vannak aztán oly kuriozumok is japán cseresznyefákban, melyek egyes vagy kettős virágokat hajtának különböző ágakon vagy ugyanegy ágon, a melyek évszakon kívül virágoznak stb. Legnevezetesebb ezek közt a «baka zakurá»-nak nevezett rendellenes cseresznyefák közt az, a mely a kiotoi Marujama Parkban van a Sion-in templomba vezető kapu mellett «Teli cseresznyének» hívják ezt a papok, a botanikusok októberi cseresznyének, de népies neve «bolond cseresznye». Finom kis fehér csillagos virágai borzongnak a zord őszi szelekben s szirmaik az első hóhelyekre elhullanak. Van aztán a négy évszaki cseresznyefa, mely ugyanannyiszor virágozik egy évben, s az esztendőn áti cseresznyefa, mely úgy virágozik, mint a hónapos rózsza. Az októberi cseresznyefa olyan fából keletkezett, melyet a fagygyal járó kései tavasz akadályozott a kellő időben való virágzásban. Mikor aztán az elfagyott fa visszakapta egészségét, megtette kötelességét s későn hozta meg virágait, azután pedig tovább is folytatta rendellenességeit.

Az Ijó tartomány halhatatlan «tizenhatodnap zakuráj», a lelkes cseresznyefa, melyet Lafedio Hearn is megörökített a «Kvajdán»-ban, a régi kínai naptár szerinti újévet követő tizenhatodik napon virágozik, vagyis március első napjaiban. Ijó népe minden évben elzarándokol a fához s tele aggatja költeményeivel. A benne lakni vélt lélek állítólag egy öreg emberé, a ki halálát közeledni érezve, azért imádkozott, hogy kedves cseresznyefáját még egyszer virágozni láthassa. Tél-víz idő volt még, de az istenek meghallgatták az öreg ember imáját s rózsaszín virágokkal hintették be a fa ágait, s mikor a megboldogult lelke elhagyta porhüvelyt, a fába költözött be s ma is ott él, mint Ijó népe hiszi. Érdekes, hogy az utolsó háború évében a fa majdnem fehér virágokat hozott, «annyi vért ontottak Mandzsuriában — mondták a papok — hogy az idén a cseresznyefa virágai elhalványultak».

Az áprilisi napfényben, holdvilágnál, vagy még inkább a tiszta szürkületben elragadó látvány a virágzó sok cseresznyefa, dacára a virágzás rövid szakának. Szinte ontja magából a világosságát. Szelíd rózsaszín fény környezi az embert felülről, lentől, köröskörül, a mint a virágokkal tömötten megrakott ágak alatt áll. De az áprilisi eső és szél nagy pusztítást okoz a bimbóknak s szirmoknak s virágaival együtt a japán cseresznyefa befejezi élethivatását, mert a japáni cseresznyefa nem arra való, hogy gyümölcsöt hozzon, mint a miénk. Ha virágozást elvesztette, semmit sem várunk többé tőle.

Van ugyan néhány zakura-változat, mely apró, piros bogycákat hoz, ezeket azonban még a madár is megveti. Szerencsére a hokkaidói kísérleti telepeknek sikerült azért jó csető cseresznyét is állítani elő, ép úgy, mint almát és más gyümölcsöt, úgy hogy a tokioi

piac ma már minden évben bőven el van látva cseresznyével. Csakhogy az a baj, hogy ezek a cseresznyefák viszont silány virágokat teremnek s ez a virágkedvelő japáni szemében nagyobb hátrány, mint a gyümölestelenség.

A cseresznyevirág története és legendája, mondtuk már, oly régi, mint maga a birodalom, s emberemlékezé óta a hűség, vitézség, lovagiasság és becsület érényeit kötötték össze vele. Japán őslakóinak legyőzője és meghódítója, Jamato Take volt az első alapítója a cseresznyevirág lovagrendjének is, s még ma is él a Josinói hegyek közt Go Daigo császár emlékezete, a ki három évig volt ott száműzve s még ma is mutogatják azt a helyet, hol hű kíséroeje, *Bingo no Saburo* üzenetet hagyott hátra számára egy cseresznye kérgébe vésvé. Azóta minden fatenyésztőnek van legalább egy *Bingo no Saburo* cseresznyefája is, melynek bujazőld levelekkel s piros levélrügyekkel környezett apró fehér virágait büszkén mutogatja.

Japán legszebb évszaka az, mikor a cseresznye fá kivirágzik. Mindenki örömpesze várja ezt a bájos, költői évszakot, a mikor az egész birodalom Kiusintól a távol északig rózsaszínbe öltözik. Senki sem mulasztja el ilyenkor cseresznyevirágzást menni látni. Külön kéjvonatok és kirándulási alkalmatosságok szállítják ezekhez ezrenként a közönséget. A most meghalt Ito herceg ép oly büszke volt oisoi villájában ápolt ritka szép cseresznyefáira, mint a hogy a nagy Togo hadvezér és Nogi tábornok is nemcsak ültettek cseresznyefákat, de verseket is irtak tiszteletére.

De leginkább össze van forva a cseresznye fá kultuszával Josino falu, Japán szívében, egykor a birodalom székvárosa, most a híres «ezerfájú domb» hazája, a melynek csodájára két héten át ide sereglik Japán ifja, véne, hogy tanuja legyen a hasonlíthatlan virág-pompának, melybe a vidék öltözik, már ezeröttszáz év óta, minden tavasszal. Sok fá élete időtlen időkre tekinthet vissza s halvány virágtömege hasonlít a vizeséshez vagy a fehéritett lenhez. Mióta az írást feltalálták, ezrével függenek minden tavasszal a versek és költemények e fák virágos ágain s ide hívta meg Hidajosi tizezer vendégét történeti nevezetességű nagy kerti ünnepélyére, melyen a birodalom minden hercege és főura fényes kísérettel jelent meg, hogy hódoljon a gyöngész virágkultusznak, sós cseresznyevirág-theát szücsöljön s egy-egy költeményt hagyjon hátra emlékül.

Josino után Kioto tartja cseresznyevirág-ünnepélyét a Marujama domboldal lankáin, hol mint egy tündérialom bontakozik ki a szem előtt a cseresznyefák egész erdeje, rózsás felhőként úszva a fenyvesek sötét háttérében. De legnevezetesebb példány a Dzsion templom és a Sion-in kapu közt emelkedő lehajló ágú, százharminc éves vén cseresznye fá, mely, mint a kikelet imazsi hirnőke, először bontja ki tavaszi pompáját. E nemes fáóriás sokáig állott szük udvarba befalazva, födelek alatt elrejtőzve. Most azonban szabaddá tették s bár vastag törzsét és hatalmas ágait alá kellett már támasztani, a nyílt magas terraszon, melyen áll, csodálónak ezrei

keresik föl távol vidékről, hogy lássák virágos koronáját s a csüngő ágakról permetező fehér virágokat. Nappal lobogók, este fáklyák, lampionok fokozák még a látvány költőiségét. A Dzsion-fa után az ezer cseresznye fá virágzik ki, melyeket egy trónjáról lemondott császár hozott ide Josinóból s szórt szét a nagy fenyő és hárs-erdőkben.

Tokióban az első ünnepély az Ujeno-népkertben megy végbe, a mely a Tokugava sogunok temetkező templomait veszi körül, a mikor rózsaszín párában látszik úszni minden köröskörül. Egy héttel később a Mukojima országot változik tündérkertté egyetlen éj alatt, a hol a fejünk fölött kétoldalt összeérő ágak mértőldnyit hosszút alagutat képeznek, melyen át tódulva özőnlík Tokio milliónyi lakossága éjjel-nappal. Kocsi-nak nem szabad erre hajtani, rendőrök tartják kordon között a népet, s két oldalt thea-házak, boltok kínálgatják árúikat, mert ez az ünnep valóságos népmulatság, a hol a virágok élvezetén kívül a kellemesen bódító rizsborból is kiveszi részét a tömeg. «Bor nélkül ki élvezné a cseresznyevirágzást?» mondotta másfélezer év előtt Richiu császár, mikor egy virágszirom hullott poharába.

Még csodásabb látványt nyújt az Edogava-csatorna, a hol a mértőldnyit hosszsan elnyúló kettős virággal szépséget fokozza még a vízben visszaturkózódó kép, ép úgy mint Koganeiban a városi vízvezeték partjait szegélyező fáknál, melyekből tizezer Josinóból küldött 1735-ben Josimune sogun abban a hitben, hogy a virág tisztasága megőrzi a víz tisztaságát.

Oly egyszerű látvány valóban egy cseresznyefavirágzás Japánban, hogy nem csoda, ha föllekesülvén a példán, újabban Amerikában Washington város is kedvet kapott a Potomac folyó partján nyert új területeit cseresznyefával parkirozni. Ezt hallva a tokioi polgármester nem kevesebb, mint 2000 nemes oltványt ajándékozott barátság jelül Washington városnak, 8—10 láb hosszúságban, tíz legszebb virágfajból. Mult év decemberében érkeztek meg ezek gondosan becsomagolva, hűtőkoecikban s télen át washingtoni szakértők vették gondozás alá, hogy márcziusban, áprilisban kiülthessék. Fájdalom, a washingtoni szakértők kénytelenek voltak megsemmisíteni a fákat, hogy elhárítsanak bizonyos fertőző betegségeket, melyeket ezek magukkal hoztak.

V. S.

Különfélék.

Roosevelt Tivadar dr. Az Északamerikai Egyesült Államok volt elnöke világkörüli tanulmányútjában április 17-én Magyarországba érkezett s miután gróf Apponyi Albert volt vallás- és közoktatásügyi miniszter és családját Pozsony melletti eberhardi birtokán meglátogatta, Budapestre jött, hol fejedelmi pompával üdvözölték. Budapesti tartózkodásának egyik legnevezetesebb mozanata a «Mezőgazdasági Múzeumban» tett látogatása volt.

Azok a nyilatkozatok, a melyeket az itt látottakról tett, bizonyára igaz örömmel és lelkesedéssel tölthetik el minden magyar ember szívét.

Az erdészeti osztályban oly élénken érdeklődött minden egyes tárgy iránt, hogy csak nagynehezen lehetett tovább vezetni. Itt meg is jegyezte: «Kérem, uraim, ne siessünk, hiszen oly érdekes itt minden! Egy hétig is itt tudnék maradni. Nagyon sajnálom, hogy egy jóbarátom, a ki odahaza az erdészeti ügyek fővezetője, nincs velem és nem láthatja ezeket az igazán tanulságos dolgokat».

A Karszt erdősítését bemutató modellnél sokáig időzött és végül elragadtatással mondotta:

«Ez rendkívüli lebilineselő».

Részletesen megmagyaráztatta magának az erdősítés módját, miképpen pusztították el az erdőségeket a rómaiak és a velenzeiek, milyen rendkívüli nehézségekkel küzd az állam e kopár szikláknak újra való beerdősítésével és milyen eredménnyel. A mikor Hengelmüller nagykövet arra figyelmeztette a volt elnököt, hogy sietnie kell a kiállítás megtekintésével mert besötétedik, Roosevelttel így szólt:

«Nehéz szívvel hagyok el mindent». Végül a kíséret felé fordulva, az igaz elragadtatás hangján szólt: «Uraim, konstátálhatom, hogy ezen a téren az összes civilizált országok között Magyarországa a vezető szerep».

Másnap Roosevelttel több főúr és Serényi Béla gróf földművelésügyi miniszter társaságában Bálnánra utazott, hol az állami ménésbirtokot szemlélte meg, a melyről szintén nagy elragadtatással nyilatkozott.

Három napos magyarországi tartózkodás után Roosevelttel, fia és kísérete társaságában Párisba utazott.

Eljegyzés. Huszág Adolf káptalani uradalmi erdőőr eljegyezte Szarka Lukács molnár- és cipésmester Juliska leányát Istvánházán.

Korai költés. Kolop István mesonvármegyei kerületi erdőőr f. é. április hó 12-én Mosonszentandrás határában egy pacsirta-fészekre bukkant, a melyben öt darab, félanányi fiókat talált; mikor a fiókákat érinteni akarta, azok szétfutottak.

Méhészek vándorgyűlése és kiállítása. A magyar, német és osztrák méhészek ez évben augusztus hó 19-től 24-ig Budapesten a városligeti nagy iparsarnokban tartják meg 55-ik vándorgyűléstüket, melyet kiállítással kapcsolatban rendeznek. A védnökséget József királyi herczeg fogadta el. A rendezőség most küldötte szét a bejelentőleveket és mindazok, a kik bejelentőívet ohajtanak még, forduljanak a vándorgyűlés és kiállítás irodájához (Budapest, V., földm. minisztérium, földszint 3. ajtó). A kiállítás hat csoportra oszlik: I. élőméhek, méhesaladók, anyanevelő népek, benépesített kasok és kapartók; II. méhlikások és ezek felszereléséhez tartozó alkotórészek; III. méhészeti eszközök, felszerelések és tárgyak; IV. a méhek termékei, porgetett méz ivergek és hődönkökben, lépesméz, boxes viasz értékesítési

ezéla és formákba öntve; V. a méz és viasz háztartási és ipari feldolgozása; VI. méhészeti szakirodalom, preparátumok, torvek, rajzok, képek. A vándorgyűlés és kiállítás rendezősége minden érdeklődőnek készséggel ad felvilágosítást.

Növénybetegségek. A magyaróvári m. kir. növényélet- és kórtani állomás kéri az ország valamennyi gazdálkodóját és kertészkedőjét, úgyszintén mindazokat, a kik a mezőgazdaság és kertészet iránt érdeklődnek, hogy minden egyes esetben, a mikor gazdasági vagy kertő növényeiken gomba (baktérium) által okozott betegséget, vagy pedig kedvezőtlen időjárási és talajviszonyokból eredő gyenge fejlődést észlel, a helyi viszonyok kimerítő ismertetése mellett az állomást értesítse és a beteg növényből, a baj megállapítása végett, mintát küldjön. Komoly baj esetén az állomás szakértőt is küld a helyszínére. Fölvilágosítást az állomás díjmentesen ad, a minták vizsgálatát ingyen végzi, sőt általános érdekű esetekben szakközgejeit is ingyen küldi ki a helyszíni vizsgálatra, esetleg a védekezési eljárás vezetésére.

A bécsi vadászkiállítás elhalasztása. Mint Bécsből jelentik a vadászati kiállításnak május 2-ikára tervezett megnyitását május 7-ikére halasztották. A halasztás oka az, hogy a bejelentett kiállítási tárgyak még nem érkeztek be mind és az épülettel sem készülhetnek el az eredetileg megállapított határidőre.

Balesetbiztosítás. Az Eszterházy hercegi hitbizománya a következőket biztosította az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnál balesetre: Buben Ferencz és Paur Mátyás erdőőröket, Grosz József és Froh János vadőröket, Lakner fővadász, Froh Miklós és Seywerth Richard erdőőröket valamint Gampfl Ádám és Krajáitz Gergely vadőröket.

Haláleseti segély. Novodomszky György baleset folytán elhunyt uradalmi erdőőr özvegyének 400 koronás haláleseti segélyt utalványozott a Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztár. Az elhunyt Hubay Jenőné Cebrinn Róza grófnő szaltnai birtokán mint erdőőr állott szolgálatban, töltött fegyverével szekerre ült, menetközben a lába közé fogott fegyver egy zökkenőnél ismeretlen okból elsült a bal felső czombján megsértette. A losonczi kórházba szállítatván sebése béle halt.

A Halley-üstökös. Ritka természeti látványban lesz részünk májusban, a mikorra a Halley-féle üstökös megjelenését várják. Az ismertebb üstökös csillagok közt Halley üstököse a legfontosabb, mert ennek pályafutása legrégibb óta ismeretes. Halley Éde a róla elnevezett üstökös pályáját és természeti törvényeit 1682-ben fedezte fel, a mikor úgy találta, hogy a nap közelében elvonuló és csodálatos fényességgel ragyogó üstökösnek az útja teljesen megegyezik az 1531-ben és 1607-ben

látott üstökösök pályájával, a miből aztán arra a következtetésre jutott, hogy e három üstökös egy és ugyanazon égitest, mely 1682-ben harmadszor jelent meg. A Halley-féle üstököst nemcsak szép megjelenése, hanem főleg az tette híressé, hogy ez volt az első üstökös, a melynek visszatértét Halley előre megjósolta, sőt még előző megjelenésének az idejét is megállapította. Clairaut csillagász a zavaró körülmények figyelembevételével kiszámította, hogy a Halley-féle üstökös 1759-ben április közepe táján, esetleg egy hónappal előbb, vagy később fog megjelenni. És az üstökös csakugyan megjelent; pályája éppen azokon a csillagsoportokon vonult végig, melyeket Clairaut előre megjövendölt; napközélt 1759 márczius 12-én érte el, tehát éppen egy hónappal a megjövendölt idő előtt.

Nagy diadal volt ez, mert ebből megállapították, hogy az üstökösök is éppen olyan bolygó csillagok, mint a többiek, melyeknek járása természetes törvényeknek van alávetve. Ezek szerint Halley üstökösének 1835-ben november közepe táján ismét meg kellett jellelnie s a kijelölt időben valóban meg is jött és a naphoz legközelebb eső pontján november 16-án reggel haladt át. A Halley-üstökös ellipszis (tojásdad) alakú utat tesz meg a végtelen világűrben s útját mintegy 75–76 év alatt futja meg, még pedig oly örületes sebességgel, hogy azt emberi észszel felfogni és az általa befutott pálya nagyságát elképzelni sem vagyunk képesek.

Az eddigi számítások szerint a Halley-féle üstökös 1910 május 19-én reggel három órákor fog a Nap tányérra előtt átvonulni de azért már napokkal előbb is szabad szemmel látható lesz és ez az átvonulás legkedvezőbb esetben egy óráig tart. Hétfő órával később a Föld az üstökös leszálló esomójában áll. Az üstökös körülbelül ekkor lesz hozzánk legközelebb, vagyis 23,5 millió kilométernyire lesz tőlünk, és esővája, a mely a naptól elfordul, felénk fog mutatni. Nem lehetetlen tehát, hogy földünk az üstökös esőváján át fog haladni, feltéve hogy a esőva, a mi nagyon valószínű, 24 millió kilométernél hosszabb. Ez azonban semmiféle aggodalomra se adhat okot.

Mint említettük, a Halley-féle üstökös mintegy 75–76 év alatt teszi meg az útját, a miből következik, hogy az üstökös 38 évig utazik felénk egy olyan pontig, a mely a naptól körülbelül 48 millió mérföldnyire van; innen azután visszafelé fordulva 38 évvel később eléri a Neptunus pályáját, a mely a Naptól mintegy 3000 millió mérföldnyire van. E távolságok sokkal nagyobbak, hogy sem azokról fogalmat alkothassunk magunknak.

Magának a Halley-féle üstökösnek a nagysága is egyszerűen szédületes. Hogy nagyságáról — bár elképzelhetetlen — fogalmat szerezzünk, képzeljünk el 44 föld nagyságú tömeget egy sorban, azután 480 hold nagyságú tömegeket mindjárt mellette egy sorban. A 44 föld képezi az üstökös fejének a szélességét, a 480 darab hold pedig az üstökös farkát. Vagyis kerek számban az üstökös fejének átmérője (az 1835-iki évi adatok sze-

rint) 357,000 mérföld és a fark hosszúsága körülbelül 960,000 mérföld. Egy expresszvonatnak nyolcz teljes hónapig kellene szakadatlanul rohannia, míg a fején átmenne. Ezekhez a nagyságokhoz képest az egész Atlanti-óceán csak egy kis tócsa és a mi egész földünk csak egy parányi sziget.

De ne feledjük el azt a gyorsaságot, a melylyel az üstökös rohan. Az emberi elme megtántorodik, ha azt felfogni akarja. A Halley-féle üstökös óránként egy millió mérföldnyi sebességgel rohan felénk és ez a gyorsaság, minél közelebb jön hozzánk, még csak fokozódik.

Ezt az óriási gyorsaságot az emberi elme csak összehasonlítás útján képzelheti el, de így is csak nagyon halvány fogalom az, a mit arról alkothattunk. Milyen lehet az óránként egy millió mérföldnyi gyorsaság? Ha egy vonat így sebesen haladna, akkor a földet az egyenlítőnél másfél perc alatt futná körül s az elindulás helyére megérkezve a mozdony egy vörös izzó tömeg lenne és az összes kocsik lánggal égnének. Ilyen gyorsaság mellett egy gőzhajó tiz másodperc alatt kelne át az Atlanti-óceánon. S még víz alatt is izzóvá válna egy karvastagságú vasrúd, ha azt ott huzamosabb ideig ilyen gyorsan mozgatni tudnánk.

Ilyen körülmények közt rettegve gondol az ember arra, hogy mi lenne, ha a Halley-üstökös — a mitől azonban nem kell tartani — beleütközne a föld pályájába?

De a Halley-üstökös nem fog bajt okozni. És megjegyezzük, hogy nagyobb üstökösök gyakran vonultak el a föld közvetlen közelében a nélkül, hogy a tudósokon kívül valaki is észrevette volna elhaladásukat.

A Halley-féle üstökös Krisztus születése előtti 240-ik évtől kezdve minden 74–79-ik évben (átlag 75–76 évben) tér vissza hozzánk.

Fatemplom. Norvégianak a legöregebb temploma, a borgundi templom, teljesen lúczfenyőből van építve. Korát 700–800 évre becsülik s meglepően hasonlít a manapság is Indiában, nevezetesen Birmában építeni szokott templomokhoz.

Az asztalkendőről. Már a régi korban is szükségét érezték az emberek annak, hogy evés és ivás után a szájukat megtörüljék; az asztalkendőt a régieknél a kéz pótolta. Az ősidőkben, mikor még nem volt kés, villa s az emberek a kezikkel ettek, még szükségesebb volt valamilyen törölő eszköz; okmányok igazolják, hogy már Krisztus születése előtt az edzett spártaiak kenyérbéllel törölték meg a szájukat étkezés közben; a kelták pedig erre a célra azt a zsupszalmát használták, a melyen étkezés közben ültek, sőt Irlandban még a 14-dik század végén is a király részére megkülönböztetett kitüntetésként a sásból készült szőnyegre, a mely akkor az ebédülő-asztalt pótolta, egy esomó puha szénát tettek a király tányérja mellé, hogy legyen mivel a száját megtörölni. A szamojedeknél (Északnyugat-Ázsiában) vékonyra vakart nyirfarostokat használnak még most is. A legelső tulajdonképeni asztalkendőket (szalvétákat)

állítóltag Franciaországban, a jóízlés hazájában gyártották. A derek rheimsi gyáros az első példányokat az 1412–1461-ig uralkodott VII. Károly királynak ajánlotta fel ajándékkul.

Magánembereknél csak 1750-ik év körül kezdett az asztalkendő általános használatba jönni. Az olaszoknál eleinte minden vendég magával hozta a saját asztalkendőjét, és az angolok még a múlt század (1800-as évek) elején se ismerték el e tisztasági kellék szükségességét.

Nálunk, mint minden igazán czelszerű, szép és jó újítás, az asztalkendő használata is korán lett általánossá. A legelső szelvélték kis lepedőnagyságúak voltak, melyek sok előnyük mellett kénytelenek voltak idővel a kényelmesebben kezelhető és sokkal kecsesebb kis alakú asztalkendőknél helyet engedni.

Időjelzés. A «Meteor» május hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Május havának változásai napjai: 2, 5, 8, 9, 10, 12, 16, 19, 21, 24, 25, 29 és 31-ére esnek. Ezek közül leg-erősebb hatásúak a 8, 12, 19, 24-iek inkább hűvös szeles hideg, esetleg csapadékos mint enye jelleggel. Május havának eleje majd a 13–19 közötti időszak továbbá 25 és 29-ike az, a melyben az enye jelleg leginkább van hivatva a bolygók részéről kifejlődésre jutni.

A csapadékos jelleget 8-ika fogja leginkább előmozdítani.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az úradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti altiszti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőségét értesíteni sziveskedjenek.)

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal főnöke negyven évet meghaladó szolgálatuk alapján Lipták Róbert irodavezető, I. oszt. m. kir. erdőaltisztelet és Ringer János I. oszt. m. kir. erdőaltisztelet f. évi május hó 1-vel állandó nyugalomba helyezte; továbbá Groó Ferenczet I. oszt. m. kir. erdőaltisztté; Roskó Pált II. oszt. m. kir. erdőaltisztté; Lojzi Jánost és Greichmann Jenőt I. oszt. m. kir. erdőlegényné; Csernyan Imrét I. oszt. m. kir. segéderdőőrre; Bodnár Andrászt és Waldt Lőrinczet II. oszt. m. kir. erdőlegényné; Kaschiár Emilt és Bohunitzky Kálmánt II. oszt. m. kir. segéderdőőrre nevezte ki, illetve léptette elő.

Azonkívül a szolgálat érdekében Szavilla Ferencz II. oszt. m. kir. erdőaltisztelet a szigordi védkerületből központi szolgálatra; Szász Gábor, I. oszt. m. kir. segéderdőőrt a sósujfalusi védkerületből a szigordi védkerületbe; Orosz Gyula II. oszt. erdőaltisztelet Öhutaról a sósujfalusi védkerületbe; Mináricsik Mihály II. oszt. erdőaltisztelet Ujhtaról az öhutai; Novotny Róbert I. oszt. m. kir. erdőaltisztelet Ujhtaról a keczerpekléni; Kristek János II. oszt. m. kir. erdőaltisztelet a szomolnokhutai fűrészlőr az ujhutai alsó; Csernyan Imre I. oszt. m. kir. segéderdőőrt a szomolnokhutai fűrészlőr az ujhutai felső;

Kulcsár Lajos I. oszt. m. kir. erdőaltisztelet Bábonyból az óvizi; Nernik István II. oszt. m. kir. erdőaltisztelet Óvizről Babonyba a lyuhói védkerületbe, végre Pintylli László II. oszt. m. kir. segéderdőőrt Keczzerpeklénből a mocsolyastelepi m. kir. erdőgondnoksághoz irodai szolgálatra helyezte át.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság főnöke Borbély András erdőőrt főerdőőrré nevezte ki s áthelyezte a reketői erdőgondnokságtól a gyalui III. sz. védkerületbe; Kühn János erdőlegényt erdőőrré nevezte ki s áthelyezte a str. kerezisori erdőgondnokságtól a reketői IX. sz. védkerületbe; Kebelei Lajos erdőlegényt a topánfalvai erdőgondnokságban erdőőrré nevezte ki; Gáspár József erdőlegényt erdőőrré nevezte ki és áthelyezte a reketői erdőgondnokságtól a str. kerezisori erdőgondnoksághoz irodai szolgálatra; Todea János II. oszt. erdőlegényt I. oszt. erdőlegényné léptette elő és Albákról áthelyezte a gyalui IV. sz. védkerületbe; Ifj. Dénes Károly II. oszt. erdőlegényt a reketői erdőgondnokságban I. oszt. erdőlegényné léptette elő; Kremm Ferencz erdőőri szakvizsgát tett napibérest I. oszt. erdőlegényné nevezte ki s szolgálattételre az izsticsói erdőgondnoksághoz rendelte; Pataki József végzett szakiskolai növendéket a központba; Terbócz István végzett szakiskolai növendéket pedig a vidrai erdőgondnoksághoz II. oszt. m. kir. erdőlegényké nevezte ki; Nyitra János II. oszt. segéderdőőrt a sárkányi erdőgondnokságban I. oszt. segéderdőőrré léptette elő; Lapistván Demeter napibérest a gyalui erdőgondnoksághoz II. oszt. segéderdőőrré nevezte ki; továbbá Szamosközi Bálint II. oszt. erdőlegényt Str. Kerezisórán irodai szolgálatból a VII. sz. védkerületbe; Lázae János II. oszt. segéderdőőrt a vidrai gondnokságtól az albaki gondnokság V. sz. védkerületbe; Onyecz Nikulae napibérest a gyalui gondnokságtól a vidrai VI. sz. védkerületbe; Ágoston János erdőőrt pedig a vidrai erdőgondnokságtól a reketői X. sz. védkerületbe helyezte át.

A m. kir. földművelésügyi miniszter úr Lótos János m. kir. főerdőőrt a magyarországi kincstári erdők kezelésénél alkalmazott erdészeti altisztek létszámába való átsorozás mellett a görényzentimrei erdőőri szakiskolától a kolozsvári erdőigazgatóság kerületébe, Béli György, m. kir. erdőőrt pedig az erdőőri szakiskolák altiszi létszámába való átsorozás mellett a kolozsvári erdőigazgatóság kerületéhez tartozó izsticsói erdőgondnokságból a görényzentimrei erdőőri szakiskolához élelmező altiszteket helyezte át.

A besztercei m. kir. erdőigazgatóság főnöke Pitornyak Jakab görényzentimrei gyümölcsfaiskolai napibérest a besztercei erdőigazgatóság kerületébe m. kir. erdőőrré nevezte ki.

A lippai m. kir. főerdőhivatal főnöke Juhász József és Nikits Adolf II. oszt. altiszteket I. oszt. altisztekké; Papp Ferencz I. oszt. m. kir. erdőlegényt II. oszt. al-

tisztte; Kirchner Imre II. oszt. m. kir. segéderdőőr I. oszt. erdőlegényné; Kis György szakvizsgázott napi-béres, m. kir. segéderdőőr II. oszt. erdőlegényné; Berta István szakvizsgázott uradalmi erdőlegényt pedig II. oszt. segéderdőőrré nevezte ki.

Hivatalos közlemények.

A kopár-futóhomok s vízmosásos területeken teljesített erdőfésítések költségeinek fedezésére adományozott állami segélyezések.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az évről évre szokásos módon azokat az anyagilag szorultabb helyzetben lévő birtokosokat, a kik közzgazdasági érdekből befásítandó kopár-futóhomok- és vízmosásos területeken az 1909. évben sikeresen erdőstettek, állami pénzsegélyben részesítette.

Összesen 761 birtokos részére mintegy 5010 kat-hold kiterjedésű kopárterületen teljesített erdőfésítések után 117,389 korona állami pénzsegély utalványoztatott ki.

Ezen állami pénzsegély kiosztása az alábbi módok mellett történt:

1. A múlt év elején kintalványoztatott 220 birtokos részére 2625,6 kat-hold kopárterület beerdősítéséért 28,769 korona pénzsegély oly módon, hogy az erre különösen rászorult birtokosok a kiutalt államsegélyt a beerdősítés sikeres teljesítésének a kezelő m. kir. erdőfészt részéről történt igazolása után azonnal felvehették.

Hasonlóképpen a múlt év elején 65,072 korona állami pénzsegély utalványoztatott ki közvetlenül az illető kezelő erdőfészt kezéhez abból a célból, hogy ennek az államsegéllynek a felhasználásával 219 kisebb birtokosnak tulajdonát képező, állami kezelés alatt álló mintegy 1364,7 kat-hold veszélyes jellegű kopár területet a kezelő erdőfészt közvetlen felügyelete és vezetése mellett sürgősen s biztosabb sikerrel államköltségen beerdősíttessék.

Végül a folyó évben 23,548 korona pénzsegély osztott ki utólagosan 322 olyan birtokos között, a kik az 1909. év folyamán 1019,7 kat-hold kiterjedésű kopár területet önként, sikerrel beerdősítettek s a kiknek az államsegély adományozása az erdőfésítések sikeres létesítése esetére már az 1909. év elején kilátásba helyeztetett.

*

Méhészeti folyamatok a gödöllői állami méhészeti gazdaságban.

A német, osztrák és magyar méhészek 55-ik vándorgyűlése és az ezzel kapcsolatos méhészeti kiállítás a földművelésügyi kormányának a németországi Weissenfelsben múlt évben megtartott 54-ik vándorgyűlésén eszközölt és elfogadott meghívása folytán e folyó év augusztus havában Budapesten fog megtartani. Mint-hogy ezen kiállítás nemcsak az intézet személyzetét, de felszereléseit is igénybe fogja venni s mivel ezenfelül a vándorgyűlés ideje alatt a gödöllői méhészgazdaságba

tanulmányi kirándulás is fog rendeztetni, a máris meginduló előmunkálatokra való tekintettel a gazdaság tanulmányai közül e folyó évben csupán a földművesgazdák és az állatorvostanhalgatók tanfolyama lesz megtartható, míg az erdőőrök, lelkészek, néptantók és a nők tanulmányainak Gödöllőn való megtartásától az intézet a folyó év nyarán eltekinteni kénytelen.

Ezen elmaradó tanulmányoknál máshol leendő pótlása iránt később fog intézkedés tétetni.

Budapesten, 1910. évi márczius hó 22-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

B. M. I. Széknémet és széknémg fecsenkedő a ménesi m. kir. állami vinnzelliskola igazgatóságától kaphat. Nem ajánlhatjuk azonban, hogy a gondozására bizott csemetekertben elszaporodott pajdók irtását széknémgézzel végezze, mert a pajdók megöléséhez oly nagy mennyiségű széknémgre van szükség, hogy az a talajból élő összes növényzetet, tehát a csemeket is tönkreteszti. — 2. A saanethali keskeke tenyésztésével hazánkban tudunkkal még csak kevesen foglalkoznak. Azt hisszük azonban, hogy vagy Hajsós Emil úrtól (Szentmártonkát), vagy Kádár Kálmán úrtól (Máriabessenyő) kaphat gödöllőt. Forduljon levélileg esetleg mindkettőjüköz.

P. P. Magán erdőbirtokosok alkalmazottai részére agkori ellátás érdekében legezélszerűbbnek tartjuk az országos gazdasági munkás- és családsegélypénztárt (Ep., V., Alkotmány-utca 16. I.). Jó hírnévként örvendek továbbá a hasonló célokat szolgálóknak a «Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyelete» (Budapest, VIII., József-utca 23.) és a «Munkások országos kölcsönös nyugdíj- és rokkant-egyesülete» (Budapest, III., Lajos-utca 151.)

S. J. A csemetekert vetéseit madarak ellen a vetőhormyoknak mohával, vagy az érgyásoknak galyakkal való betakarása által és a madaraknak elriasztása által védelmezzük. S ez különösen áll a pintyekre, czinkékre s egyéb apróbb éneklő madarakra nézve. A szajkót, szarkát és varjút, melyek a csemetekert vetéseit szintén fel-félcseresik, legjobb lelőni s egy párat közülök poznára kiakasztani. A szélben libegő hullák ezután társaikat s a fűrészbizonyt is jó ideig távol tartják a csemetekertből.

Fűrészbizonyt. Az állandóan alkalmazott napászmások végkielégítésre egyáltalán nem tarthatnak igényt; 10 évi, vagy ezt meghaladó szolgálat után azonban nyugdíjra van igényük, de csakis abban az esetben, ha *szolgálatképtelenné* váltak. Az állandóan alkalmazott napászmásoknál ugyanis a *szolgálatképtelenség* képezi a nyugdíjazás előfeltételét és sem a 65-ik életbetöltése, sem a köteles 40 évi szolgálati idő kitöltése egymagában nem szolgálhat indokul a nyugdíjazás elrendelésére, vagy kérelmezésére. N. N. fűrészbizonyt tehát azon az alapon, hogy 23 évi szolgálat és szolgálatát csak azért hagyta el, mert a fűrészbizonytát, sem végkielégítésre, sem nyugdíjra nem tarthat igényt. Ha azonban akkor, mikor a szolgálatból elbocsátottat, egyáltalán munkaképtelenné is vált s ezt közhatalosi orvosi bizonyítvánnyal igazolni tudja, ez esetben nyugdíjra igény tarthat s ezt feltelesen hivatalától kell kérnie.

K. J. Hirdetését egyszer díjmentesen közöljük.

75. számú előzető. Már sokszor megintük, hogy az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-a értelmében az erdőőrök nem tartoznak-útdát fizetni. Ha ennek dacára Önre az útdát mégis kirótták, folyamodjék annak lóról az intézet a pénzügyigazgatóság útján az adófelhasználási bizottsághoz (közgazgatási bizottság) s hivatozköz kérvényében a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1906. évi 2034. szám alatt ez ügyben hozott határozatára. Ezt a közigazgatási bírósági határozatot, illetve ítéletét lapunk 1908. évfolyamában a 44-ik oldalon egész terjedelmében megtalálhatja.

A. B. Bélyegző baltákat Handel és Müller cégégnél Budapest (VI., Szege-di-út 22. szám.) rendelhet. Ugyanott valószínűleg «Tilos

a legteljesebb felirató tábla is kapható; de ha ott nem lenne, úgy valamelyik czímfestőnél kell azt megrendelni. Kérjen az említett czégtől árjegyzéket.

Körerdész. 1. Erdőtisztai díszkardot Tiller Mór és Társa czégnél Budapest, (IV., Váci-utca 35. szám) rendelhet. — 2. A kéredezett czíme: M. R. Járasi erdőőr — Zboró (Sáros megye).

K. I. A budapesti czímárban csak L. Arthur bútorszállító szerepel, a kinek VII., Wessellényi-utca 9. szám alatt van az iüzlete. L. testvérek czég nem fordul elő a czímárban.

T. J. A. „Vadász Lap” szerkesztősége és kiadóhivatala is Budapest, VIII., Gyöngytyúk-utca 13. szám alatt van.

B. J. Hirdetését díjmentesen közöljük.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Erdőőri vagy jobb vadőri állást keres 1910. évi július hó 1-re, nős, családos, 42 éves róm. kath. egyén, ki az erdőőri szakvizsgát letette, az erdőkezelés és őrzés s különösen a hegyi vadászatban kellő gyakorlattal bír. Czíme: Koczur József erdőőr Bódoka-puszta u. p. Meczenzéf, Abauj-Torna m.

Négy évi gyakorlati szolgálattal bíró, 28 éves, róm. kath. egyén, ki az erdészet és vadászat terén kellő jártassággal bír, erdőőri, vagy vadőri állást keres. Czíme a szerkesztőségnek megtudható.

Vadászi és erdőőri gyakorlati bizonyítványokkal rendelkező 32 éves, róm. kath., nős, családos, józan életű, érlelyes, jól rajzoló egyén, ki magyarul és németül tud, azonnali belépésre állást keres. Czíme: Burian Jenő, Csóth. (Veszprém m.)

HIRDETÉSEK

Fehér Örpington keltető tyúktojás

kapható válogatott törzsektől darabja 27 fillérrét, Lőrincz István m. kir. főerdőőrnel. Erdőbádony (Zyolyom megye). (1. VI. 4.)

Sólyom-fészek.

20 koronát fizetek annak, a ki egy vándorsólyom-fészek hollétéről tudósít, melyben fiatal sólymok vannak és azok kisedésénél — mit magam eszközlök — segídekést nyujt. A hely és vidék pontos leírását kérem: Lür István, urad. pagony-vadász, Thuzser (Szaboles m). 2. II. 2.)

Keresek megvételre egy használtabb felemás vagy hármás foggyvert lehetőleg 16/9.3. vagy 16/11.6. mm. öbben. Czím: Podhányi Ferencz, Mohacs, u. p. Magyarböd. (3.)

36709 VII. A. 2. 1910. sz.

Árverési hirdetmény.

A beszerzei m. kir. erdőigazgatóságnak alárendelt szilvavölgyi, naszói, rebravölgyi, alsó és felső szamosvölgyi, radnai, ilvai, alsó és felső borgói, valamint dornavölgyi erdőgondnokságok által kezelt vadászterületek térképén L. V., VII., VIII., XI., XII., XV. és XVIII. számokkal jelölt részletekből alakított s összesen mintegy 272050 k. hold kiterjedésű vadászterületnek az 1911.

évi január hó 1-től 1920. évi december hó 31-ig terjedő tíz (10) évre leendő bérbeadása érdekében folyó évi május hó 14-én a m. kir. földművelésügyi miniszterium VII/A. 2. (vadászati) osztályában kizárólag zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásán alapuló nyilvános árverés fog tartatni.

Kikialtási ár: 2000 korona évi haszonbér. Bánatpénz: 200 korona.

Az árverésen részt vehet minden önrendelkezési joggal bíró honpolgár; állami tisztviselők azonban ki vannak zárva.

Részletes felvilágosítást a földművelésügyi miniszterium vadászati osztályában és a beszerzei m. kir. erdőigazgatóságnál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi április 12.

(6.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

Ezüst szörme nyul. tenyészkepes, darabja négy koronáért kapható Vízgyula m. kir. főerdőőrnel Lugoson Krassószőrény m. (6.)

15937/1910. Földm. min.

Termelt tölgy-, szil-, hárs- és kőris-műfa eladása.

A pancsovai m. kir. erdőgondnokság hivatalos helyiségében 1910. évi május hó 1-én délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatokkal kapcsolatban megtartandó szóbeli versenytárgyalás utján eladás alá bocsájtatik a vojloviczi erdőn kitermelt állapotban:

I.

mintegy 4.39 m ³	15—20 cm. vastagságú,
“ 24.60 “	21—30 “ “
“ 53.98 “	31—40 “ “
“ 58.11 “	41—50 “ “
“ 27.05 “	51—60 “ “
“ 17.18 “	60 cm.-en felüli, vagyis
összesen mintegy 185.31 m ³	tölgy műfa rönkök.

II.

mintegy 15.54 m ³	8—30 cm. vastagságú,
“ 38.72 “	31—50 “ “
“ 5.41 “	50 cm.-en felüli vagyis
összesen mintegy 59.67 m ³	kőris műfa rönkök.

III.

mintegy 33.61 m³ 9—38 cm. vastagságú szilműfa rönkök.

IV.

mintegy 2.21 m³ 17—39 cm. vastagságú hársműfa rönkök.

V.

mintegy 0.09 m³ 8—10 cm. vastagságú juhar műfa.

Kikialtási ár:

1. Tölgyfa rönkőnél köbméterenként 32 korona.
2. Kőrisfa “ “ “ 28 “
3. Szilfa “ “ “ 21 “
4. Hársfa “ “ “ 11 “
5. Juharfa “ “ “ 21 “

Bánatpénz: a mennyiség és a megajánlott egységár szorzatának 20%-a.

Ajánlatok az árverés alá bocsátott egész mennyiségre fanelemenként külön-külön de egy ajánlati űrlapon tehetők.

Az árverési és szerződési feltételek a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál és a pancsovai m. kir. erdőgazgatóságnál a hivatalos órák alatt betekintethetők, ahol ajánlati űrlap és boríték is beszerezhető.

Budapest, 1910. évi április hó 14-én.

(4.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

16022 I. B. 1. 1910. sz.

Termelt fenyőhaszonfa eladás.

A beszerzebányai m. kir. erdőgazgatósághoz tartozó zólyomlipcsei m. kir. erdőgazgatóságnál termelt és a garamsállyai garamparti rakodóra kihozott 4606.84 m³ fenyőhaszonfa 7 eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján fog eladatni.

Ajánlatok legkésőbb 1910. évi május hó 9-én délután 5 óráig nyújtandók be Beszerzebányán a m. kir. erdőgazgatóságnál; későbbben érkezők figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlatok folyó évi május hó 10-én d. e. 10 órakor Beszerzebányán a m. kir. erdőgazgatóság tanácstermében fognak nyilvánosan felbontatni.

A faanyagok és kikiáltási árak részletes kimutatása, eladási feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. erdőgazgatóságnál szerezhetők be.

Budapest, 1910. évi április hóban.

(7.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

16308 I. B. 1. sz.

Kitermelt tölgy mûfa rönkö eladás.

A lugosi m. kir. erdőgazgatóság hivatalos helyiségében 1910. évi május hó 19-én délelőtt 10 órakor, zárt írásbeli ajánlatokkal kapcsolatosan megtartandó szóbeli versenytárgyalás útján eladás alá bocsátatik:

I. a begamonostori vasuti állomás melletti kincstári farakodón

mintegy	2.88 m ³	21—30 cm vastagságú
"	200.08 "	31—40 " "
"	239.59 "	41—50 " "
"	180.24 "	51—60 " "
"	151.94 "	60 cm-en felüli,

vagyis összesen mintegy 774.73 m³ tölgy mûfa rönkö.

II. a bozsuri zsupányi vasuti állomás melletti kincstári farakodón

mintegy	135.60 m ³	21—30 cm vastagságú
"	1886.08 "	31—40 " "
"	726.64 "	41—50 " "
"	90.52 "	51—60 " "
"	15.48 "	60 cm-en felüli, vagyis

összesen mintegy 2854.32 m³ tölgy mûfa rönkö.

III. a gavosdiai vasuti állomás melletti kincstári farakodón

mintegy	18.12 m ³	21—30 cm vastagságú
"	329.28 "	31—40 " "
"	218.50 "	41—50 " "
"	54.86 "	51—60 " "
"	16.96 "	60 cm-en felüli,

vagyis összesen mintegy 637.72 m³ tölgy mûfa rönkö.

IV. a lugosi vasuti állomás melletti kincstári farakodón

mintegy	9.86 m ³	21—30 cm vastagságú
"	147.76 "	31—40 " "
"	79.18 "	41—50 " "
"	26.63 "	51—60 " "
"	18.53 "	60 cm-en felüli, vagyis

összesen mintegy 281.96 m³ tölgy mûfa rönkö.

Kikiáltási ár:

1. a begamonostori rakodón értékesítés alá kerülő rönkökért köbméterenként 37 korona;

2. a bozsuri rakodón értékesítés alá kerülő rönkökért köbméterenként 30 korora;

3. a gavosdiai rakodón értékesítés alá kerülő rönkökért köbméterenként 33 korona;

4. a lugosi rakodón értékesítés alá kerülő rönkökért köbméterenként 36 korona;

vagy az összes rönkökért átlag köbméterenként 32 kor.

Bánatpénz a mennyiség és a megajánlott egységár szorzatának 20 % -a.

Ajánlatok a jelzett vasutmenti kincstári rakodón elhelyezett tölgy mûfa rönkök kimutatott egész mennyiségére külön-külön, vagy pedig az eladás alá bocsátott összes rönkökre is tehetők.

Az árverési és szerződési feltételek a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál, továbbá a lugosi és padurányi erdőgazgatóságnál, a hivatalos órák alatt betekintethetők.

Az ajánlatokhoz használandó űrlapok (ajánlati ívek és borítékok) valamint az árverési és szerződési feltételek is a lugosi erdőgazgatóság által díjtalanul adatkak ki.

Budapest, 1910. évi április hó 19-én.

(8.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

36671/VII. A. 2. sz.

Árverési hirdetés.

A vinkovezei m. kir. főerdőhivatalnál 1910. évi május 10-én délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok tárgyalásával egybekötött szóbeli nyilvános árverés fog megtartatni az árverés napjától 1917. év végéig gyakorolható vadászati jog bérbeadása iránt.

Az árverezők a szóbeli versenytárgyalás megkezdése előtt a kikiáltási árnak 10 % -át bánatpénz fejében kötelesek letenni s úgyszintén az írásbeli ajánlatoknak tartalmazniuk kell a kikiáltási árnak 10 % -át bánatpénz gyanánt.

A bérbeadás tárgyát képezi a lipovljanei kir. erdőgazgatósághoz tartozó 11062 k. hold kiterjedésű első vadászterület évi 500 (ötszáz) korona kikiáltási árral.

A részletes árverési és szerződési feltételek a hivatalos órák alatt a m. kir. földművelésügyi minisztérium vadászati osztályában, továbbá a vinkovezei kir. főerdőhivatalnál és a lipovljanei kir. erdőgazgatóságnál megtekinthetők.

(9.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetési ár:
 Egész évre — 4 K.
 Fél évre — 2 K.
 Negyed évre. — 1 K.
 Egyes szám — 20 L.

Feladás szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főördemőrnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főördemőrnök.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szerkesztésére vonatkozó reklámajánlások is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyvedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondese-des milliméter soronkint 10 fillerrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedéskészítéses egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az állásánál és kereslet rovására rövid közlésekre díjazás nélkül áll rendelkezésre.

TARTALOM.

Tölgyes vágások felújításáról. (Balogh Béla.)
 Magyarország a wieni vadászati kiállításon. (Dr. Czako Elemér.)
 Gazdasági tanácsadó: A keszketenyésztésről. (Andrássovich Géza.) — Hogyan bánjunk a méhekkel? (—h.)
 Különfélék: A tiszafáról. — Tagsági könyvek. — Nyugdíjbiztosítás. — Könyvismeret. — A csukor mint izomerősítő. — A rájkák istállója. — A Vörös-tenger színe.
 Hivatások közlemények: Pályázati hirdetés az erdőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében. — Pályázati hirdetés a vadász-erdei erdőri szakiskolánál nyitandó továbbképző tanfolyam tanulóinak felvétele ügyében.
 Szerkesztői üzenetek.
 Előfizetési díjak nyugtázása.
 Tárca. A gyermekasszony. (Dánielné Lengyel Laura.)

Tölgyes vágások felújításáról.

Írta: Balogh Béla m. kir. főerdőr.

E cím alatt Bartha József kollégám tollából megjelent közlemény arra indít, hogy e téren szerzett tapasztalataimat a tekintetes szerkesztőség engedelmével én is közreadjam.

Annak előrebocsájtásával, hogy védkerületem területének lankásan emelkedő hegyoldalt képez gyönyörű fensikkal, ott folytatom, hogy e területet ezeltől 60 évvel ős tölgyes borította, mely közé alig észrevehető mennyiségben bükk is keveredett.

A fokozatos kibaszálás során az első években — mondjuk 20 éven keresztül — a tarra vágott őstölgyes területek felújítása természetes úton volt terve véve, de minden jel arra mutat, hogy a vágások kibaszálási éveiben vagy semmi, vagy csupán oly gyöngye makktermékek voltak, hogy a vágások természetes felújulása tölggyel nem sikerült.

Erre mutat az a körülmény is, hogy védkerületem három helyén ma tiszta bükkös állab van; vagyis a bükk óriási terjeszkedési és megtelepülési képessége itt kitűnően érvényesült.

A későbbi években a népesség szaporodásával e község lakói oly kéréssel járultak az erdőkinestárhoz, hogy a kibaszálásra került vágásterületeket engedné át nekik mezőgazdasági használatra, bérfizetés nélkül, de erdősítési kötelezettséggel.

Ezt a kedvezményt meg is kapták és pedig olyfor-

mán, hogy a vágások területét három éven át díjtalanul használhatják, a harmadik év őszén pedig tölgyekkel bevetni kötelesek voltak.

És ezzel az intézkedéssel meg lett vetve az alapja a ma itt diszlo gyönyörű tölgyesnek.

Sudár növési, magas törzsű, sűrű zárlatú tölgyfialatos az eredmény, melynek látása örömmel tölti el az erdész-ember szívét.

Sőt nagyon is sűrű a zárlata ennek a tölgyesnek — kivéve a lopásoknak nagyon is kitett részeket — mert annak idején a területet használó emberek nem sajnálták a könnyűszerrel gyűjtött makkot, hanem oly sűrűen ültették azt, mint előtte a kukoriezát.

Az erőteljes egyedek ma már felkaptak. Koronájuk záródott. A létért való küzdelem befejezettnek tekinthető, a mit az elnyomott, visszamaradt egyedek rohamos szaradása, a hatalomra jutottak kitünő és gyors növekedése bizonyít.

Ebből önként következtethető az, hogy a makkról való erdősítés, különösen az előzőleg fenti módon mivel talajon, minden más módszerű erdősítésnél külön eredményt mutat.

Hogy valóban szebb és biztosabb az eredmény, mint más módszer mellett, azt nem csak úgy gondolom, hanem saját szememmel látom és tapasztalom. Mert eltekintve attól, hogy a természetes felújulás sikere mindenkor egy jó makkterméstől van függővé téve, melyre várni az évenként feltétlenül kibaszandó vágások miatt nem lehet: a csemetével való erdősítés sikere rendszerint nem felel meg a hozzáfűzött várakozásnak.

Nem felel meg pedig azért, mert a csemeteneveléshez, annak kiemeléséhez, a kiültetéshez való kezeléséhez és beültetéséhez szakértelem, nagy türelem, fáradhatatlanság és lelkiismeretes, jó munkások kellene.

De bármennyire igyekezzék is az erdőőr ezt keresztülvinni, fizikailag képtelen minden egyes sérült gyökérzetű, vagy rosszul behelyezett csemetét észrevenni, amiből következik, hogy erdősítésének sikere rendszerint csak 70%-os lesz.

Ha most már ehhez még erdősítés után huzamosabb szárazságok járnak, kezdhetjük előről a roppant költséges munkát, melynek végeredménye egy többször

pótolta, tehát nem egykorú, rossz zárlatú, görbe, hibásan fejlett ágas-bogas egyedekkel borított tölgyállab lesz.

Ilyen területről soha sem lehet oly szép növéssé, elsőrendű műfára alkalmas tölgyeket vágni, mint a magról kelt erdőről.

Azon előny, hogy 2—3 éves csemetek ültetése által ugyanannyi évet nyerünk a fák növekvésében, illetve ennnyivel hamarabb vergődik ki a csemete a gyomfák nyomása alól, csak látszólagos, mert a míg a kiültetett csemete az áthelyezésével járó gyötrelmeket kiheveri, addig a magról kelt már utól is érte őt és őt év mulva el is hagyta. Mivel pedig ott született, gyökérzete, illetve életképessége oly szívós, hogy a gyomfák nyomását sokkal könnyebben állja, mint átültetett, gyöngélgedő testvére.

A makkal való felújítás az egyedül és biztos mód oly esetekben is, mikor egyik fanemről másra akarunk átmenni, pl. bükkös után tölgyest akarunk telepíteni.

Az előzetes mezőgazdasági használat ezen törekvésünket kitűnően fejlődő, pótlásra soha nem szoruló tölgyfiatalossal fogja honorálni; de mert nem minden esetben vannak oly helyzetben, hogy mezőgazdaságilag művelhetőnek vágásainkat, ennél fogva gazdasági használat nélkül csak úgy ültethetünk makkot, ha a vágás területén minden egyes sarjat gyökerestől kiirtunk, a lomot halmokba hordva elégetjük. A makknak alaposan megdolgozott, széles fészket, sőt hegyoldalon még egy bevágással padkát is készítettünk, hogy nagyobb záporok a kikelt csemetét ki ne mossák, vagy le ne fektessék.

Tapasztalatom szerint a szajkók nem okoznak kárt makkültetésekben, ha a terület felszínén nem hagyunk makkot készszoftan heverni, mert hiszen ezek a madarak képtelenek egy megkapált terület képéről meg-

érezni azt, hol kaparjanak makk után. Az természetes dolog, hogy a rosszul takart, vagy a felszínen heverő makkszemek arra izgatják Matyiékat, hogy tovább kaparjanak makk után.

E madarak károsításai különben oly jelentéktelenek, hogy az erdősítés sikerét érezhető mértékben nem veszélyeztetik.

Hogy pedig a munkás ne a helyszínen válogassa, illetve dobja el a kezébe kerülő rossz makkot, — a mi különben a munka menetét is hátráltatja, — ezen úgy segítünk, hogy a makkot előzőleg még otthon átválogatjuk, illetve a csiraképteleneket kidobjuk.

Ez az eljárás oly egyszerű, hogy két munkás tíz hektoliter makkot is átválogat naponta.

Ha nagyobb edénybe vizet töltünk és a makkszemeket abba beledobjuk, a férges, félbelű, csiraképtelen makk a víz felszínére libben és nyomban kidobható. Az edény fenékén maradó makkszemek oly feltétlenül biztosan csiraképesek, hogy további válogatás nélkül beültethetők.

Más szempont alá esik az egerek károsítása. Ezek a kis rágesálók, ha hosszantartó száraz ősszel s erre következő enyhe télen nagyon elszaporodtak, bizony veszélyeztethetik az erdősítés sikerét.

Ebből az következik, hogy ha a jelek után indulva, nagybórművű eljárásra lehetünk elkészülve, akkor a makkvetést nem ősszel, hanem tavasszal foganatosítjuk. Az igen sűrű makkvetés is elég jó biztosíték az erdősítés sikerére — az egerekkel szemben.

Azokon a vágásterületeken azonban, melyeket vadászok látogatnak, a makkvetést mellőznünk kell, mert a sertevad a makkot, akár sorokba, akár fészkekbe vetették azt, megtalálja s kérlehetetlenül kitérja.

TÁRCZA.

A gyermekasszony.

Irta: *Dánielné Lengyel Laura.*

Etédy boszusan látta, hogy felesége megint pipa-cvörös, mint mindig, ha idegenek közé viszi.

Pedig most csak asszony áll velük szemben. Igaz, hogy modern, nagyvilági, úgynevezett jukker asszony, a kivel egy képkiállításra hozta össze őket a végzet. Az Ugrayné nevét mindenki ismerette Budapesten, ha egyébről nem, hát saját találmányú, különös szoknyafogásáról és arról, hogy minden szezonban más színűre festette a haját.

— A feleségem, Ugrayné ő nagysága. — Közben boszusan konstatalta, hogy Sári megint olyan boszontóan leányos és szende, mintha ma került volna ki a zárdából, pedig már elmúlt félve, hogy Etédy István úr nevét viseli.

Ugrayné mosolygva, egy kis jóakaró lenézéssel nyujtotta kezét Sárinak.

— Nagyon örülök, édesem. És ha majd érdemesnek

találok, hogy kissé körülnézzél a földön is, remélem, a mi házunkat sem kerülöd el.

— Mi még sehol sem voltunk, mindig otthon ülünk, — mondotta Sári egy kissé szegyenkezve, de mi tagadás, némi kis büszkeséggel is és szemének tekintetén látszott, hogy nagyon szeretné férje vállára hajtani fejét.

Ugrayné ajkán halvány mosoly látszott. Ennek a mosolynak értelmét a gyerekasszony nem fogta föl. Etédy azonban boszusan harapta össze ajkát.

Még el sem hangzott a szép asszony ruhájának suhogása, Etédy már elkezdett a feleségével pörölni. A dolog lágy-hangon kezdődött, de aztán egyre keményebb lett.

— Édesem, maga most megint gyermekesen viselkedett.

Sári kéroleg nézett fel reá kék szemével, a férj azonban elhatározta, hogy ma engesztelhetetlen lesz.

— Ösztöntén szólvá, nagyon nevelésnek tartom, ha egy asszony, a ki már félve férjnéln van, még mindig gyermekleány módjára viselkedik. Végre is maga csak olyan úriasszony, mint Ugrayné...

Magyarország a wieni vadászati kiállításon.

Írta: dr. Czákó Elemér.

A wieni első nemzetközi vadászati kiállítás főterén, közvetlenül a nagy tó körül csoportosuló külföldi nemzetek pavillonjai közt, egy főúri vadászkastély formájú épület képviseli Magyarországot. Vörös sisaketejének s előkelő zárkózottságot példázó cziklopsfalának képét hímálvá veri vissza a tó vize. Őrtornya magasra szökellik mint egy intó ujj s úgy hívja fel a látogatók figyelmét a belsejében felhalmozott magyar vadászati vonatkozásokra.

A nemes architektúra külső megjelenésében bizonyos ragaszkodást árul el a nemzeti mult hagyományaihoz. A szerkezethez simuló formanyelvét erdélyi emlékekből szűrte le építője, Fischer József, A Práter Mária Terézia korabeli fái mellett még inkább fokozódik történetes zamatja. Szinte úgy hat, mintha századok óta volna belekomponálva abba a tájképi környezetbe.

A helyhez kötött gondolat nyilatkozik meg a részletvadászásán is. Nevezetesen két főt turkollik a magyar vadászkastélyba s ennek megfelelőleg két oldalról nyert nagyobb hangsúlyt a homlokzatra. A tó felőli útról a medvéskapu, mely nevét Bezerédi két óriási kapuörző medvéjétől nyerte, a kiállítási bejáratot pedig a toronykapu, a toronyfalján, fogadja a látogatót.

Belsejében mind a két út egy közös hallba fut össze. Ez a hall a magyar vadászkastély legfőbb forgalmi pontja, innét juthatni a kiállítási termekbe, a fedett középudvar biológiai mutatványaihoz s a kétágú lépcsőn át az emeleti helyiségekbe.

Míg a magyar vadászkastély külsejében imponáló faji sajátosságokat reprezentál, belseje a legmodernebb kiállítási

tási elvek szerint van kialakítva. A tizezernyi darabot számláló tárgyak együttes és külön-külön való érvényesülése mellett nagy súly van helyezve az alaprajzi megoldásában a kiállítást látogató közönség közlekedési lehetőségeire.

Az ország külön föltagolásában más pavillonban nem vesz részt. Földi János kiállítási biztos a magyar kastélyba koncentráltá a vadászati kiállítási programjába illő összes magyar vadászati anyagot.

A kiállítási biztos és a kiállítási bizottság a hazai művészek és iparművészek egész gárdájával szövetkezett, hogy a pompás trofeáknak s a magyar természet gazdag ajándékainak ünnepi szint és hangulatos környezetet adjon.

Művészet és természet karöltve jelenik meg a kastély belsejében. Egyik adja a keretet, másik a tartalmat. A sok vadászholmi a művészet segítő kezével lopja bele magát a szemlélő emlékezetébe.

A földszinten egymásután következnek a hall mellett az iparművészet csarnoka, az exotikus vadászszákmányok terme, a történeti vadászat terme, a vadászok folyosója, a melyek gyűrű formájára fogják közre a középudvar biológiai panorámájának nappali és mesterséges világítású jeleneteit.

A hallban egy kút frissíti a levegőt, a hozzá tartozó kutyaszobrokat Ströbl Alajos mintázta. Kényelmes bútorok hívogatnak itt pihenésre, szakirodalmi művek s lapok pedig szórakozásra és tanulmányozásra. A színes üvegablakokon vadászjelenetek, Majoros és Bátyk készítettek Nagy Sándor kartonjai után. Állványokon bronzszobrok sorakoznak. Üvegsekrényekben fémtárgyak, bőrárúk, gödöllői szöttesek, üvegek, agyagárúk és más iparművészeti készítmények. A lépcsőházat két bronz kandeláber díszíti Galambos Jenőtől, két

— Nem, én sokkal különb és őrüb asszony vagyok, mert nem kaczerkodom a más férjével.

— Ejha, — gondolta magában a férj, — hát az én asszonykám ilyen nyelven is tud beszélni? Nos, hát annál jobb. Legalább nincs megkötte az én kezem sem. Kellmetlen az olyan nővel pörölni, a ki még felelni sem igen tud az embernek. De hiszen ez a kis galamb voltaképen nem is olyan szelíd, mint hittem.

— Nagyon örülök, kedves Sári, hogy ennyire tisztában van a saját értékével. Csak arra kérem, hogy értesse meg ezt ne csak velem, de másokkal szemben is. A mi pedig Ugraynéra tett megjegyzését illeti, arra kénytelen vagyok kijelenteni, hogy úrnő sohasem féltékeny.

Már akkor künn jártak a ligetben. De nem úgy, mint máskor szoktak, szorosan egymáshoz simulva. Sári egy percig hallgatott, de aztán szokatlan éles hangon felelt:

— Nagyon jól ismert engem, mielőtt elvett. Én nem tartozom olyanak lenni, mint a milyennek ön képzelt. Ellenben önnek lett volna kötelessége engem annak látni, a mi vagyok.

Etedy bámulata percéről percze növekedett. Ha a

föld megnyílik alatta, nem lepi meg úgy, mint Sári felelete. De meglepetésével együtt ingerültsége is növekedett.

— Ismétlem, nagyon örülök annak, hogy velem szemben ilyen elfogulatlan és bátor. De még jobban örülnék, ha ezeket az éretyeket idegenekkel szemben mutatná. És nem viselkednék olyan neveltségesen, mint az imént, a mikor Ugraynénak bemutatam. Hogyan kezdjünk meg akkor a látogatókat? ..

— Maga szégyel velem menni?

— Nem akarom, hogy félremagyarázza szavaimat, de azt ki kell jelentenem, hogyha ilyen neveltségesen viseli magát, akkor csakugyan kínos lesz reánk nézve a társaságba való járás.

— Maga nem szeret engem, — mondotta halkan az asszony.

— Nagyon jól tudja, hogy igazságtalanságot mond. Szeretem, de nem középkorbeli lovag módjára, hanem mint a józan, modern, rendes ember szokott. Szeretném, ha ezt megértené, mert végre is ki kell lépünk egyszer a világra és én nem akarom, hogy a feleségemen mullassanak és ...

bronzszobor a magyarrá lett finn Liipola Irjtől és két óriás, nyolcezméteres vásznon Kőrösfői (Krisch) Aladártól, melynek egyike a XVII. századi sólymazatot, a másika a szintén régi medveadászatot ábrázolja.

A szomszédos teremben az Iparművészeti Társulat gyűjtésében a magyar iparművészet színe-java kerül bemutatásra, köztük Zsolnay, Ligeti, Horti, Nadler. Mellettük a magyar nép művészetének termékei és himnuszok Mezőkövesd, Toroczko és Kalotaszeg vidékéről, csipkék Sáros és Szepes megyéből. Kiemelkedik ezek közül Izabella főhercegnő védnöksége és személyes gondozása alatt álló pozsonyi háziipari egyesület és az Országos Magyar Háziipari szövetség közgazdaságilag és művészileg nagyfontosságú kiállítása. A magyar fegyvergyárt is itt mutatja be, a mit formában, vagy szerkezetben létrehozni képes.

Külön terem számol be a magyar ornithologia tudomány és hasznos ügyéről.

A harmadik terem jobbra a halltól exotikus vadászszakmányaikat tartalmaz, a minőket magyar vadászok szákmányoltak idegen világrészekben. Nevezetes az Esterházy Lajos herceg, az Afrika utazó Teleki Samu gróf, Edelsheim-Gyalai Lipót báró és Horthy Jenő sorozata.

Ebből a teremből érkezünk a biológiai csoporthoz. A biológiai csoport két részre oszlik: mesterséges és természetes világítás mellett bemutatott részekre. A nagyobbik rész természetes világítás mellett látható és kicsinyben Magyarország vadászati területeinek formációját tükrözeti vissza vadászható állataival egyetemben. Itt a magas hegység mellett az előhegység, a síkság és a vízi világ is látható. A mesterséges világításbeli képek pedig a vadélet egy-egy jellegzetes jeleneit elevenítik meg összesen öt szakaszban.

Sári fölemelte a fejét és kemény, elszánt tekintettel nézett férje arcába.

— Legyen nyugodt, úgy fogom viselni magamat, hogy rajtam nem fog mulatni senki. Legföljebb...

— Nos?

— Engedje meg, hogy mondatomat máskor fejezzem be.

— Kérem.

Étédy különben hamar megbánta keménységét és Sári sem mutatkozott engesztelhetetlennek. Mindössze is csak annyi változás történt, hogy most már ő sürgette a társaságba való járást.

Étédy, a ki eddig nevetségesnek és nyárspolgáriának találta felesége visszavonulását, most egyszerre mélabús mosolylyal kezdte konstatálni, hogy feleségét teljesen lefoglalja az úgynevezett társadalmi élet. Kezdte robotolásnak nevezni a mulatságok végtelen láncolatát. Eleinte örült annak, hogy Sári napról napra bátrabb és elfogulatlanabb, szóval nem olyan nevétségesen „leányos”, mint eddig volt, de később valami különös nyugtalanság fogta el. Sári kedves, szíves és jó volt hozzá,

1. Az első szakaszban a nagy alföldi síkság van megjelölve delelő tüzökcsaláddal.

2. Másodikban kora hajnali süketfajd-dürgés a néző felé közeledő medvével.

3. Hajnali szürkületben egy fensikon szarvasok küzdenek, mellettük szarvastehenek lesik a küzdelem kiemenetét.

4. Hajnal után havas hegy tetején nyirfajd kakasok veszekednek. Az előtér egyik sziklája mögül hiúz leselkedik ugrásra készen.

5. Szlavoniai tölgyerdőben téli éjszakának idején jégen fagyoskodó farkasok üvöltik a haldat.

A nappali világítású biológiai csoportba kapukon és sziklahasadékokon jutni át. A sziklaúton jöve, szembe kapjuk a magyar síkságot flórájával és faunájával. Középpont a víziállatok tanyája, köztük gémekek, darvak, vadlibák, sirályok és különféle kacsafajok. Jobbról a tokaji hegy, balról a Taraczkói látképe bontakozik ki. A kis vizeses hídjáról a magas hegyvidék panorámája tárul elénk. (Jobbra a Magas-Tátra, balra a fogarasi hegyvidék.)

A sziklahasadék üregeiben örvögalamb tartózkodik. A havas oldalán mormotacsalád. A sziklák alatt egy csapat szirti fogoly sütkérez. A magasabb sziklák közt hatos zergecsoport legelész. Mellettük örökdió a figyelő bak. Lavinától szántott hasadék füves lépcsőzetén egy muflon-család. A Beszkekde alján kinyúló tisztáson hatalmas dmszarvas tehenével és borjával. A völgyben özesalád. A síkságra nyúló határon agarak hajkurászszák az idetévedt nyulat. A sűrű erdő alját ficzán, róka, borz, vadpulyka, vadmacska stb. népesíti be. A bejárótól jobbra festői sziklalfal alján sebzett vadkan harcol a kuttyakkal.

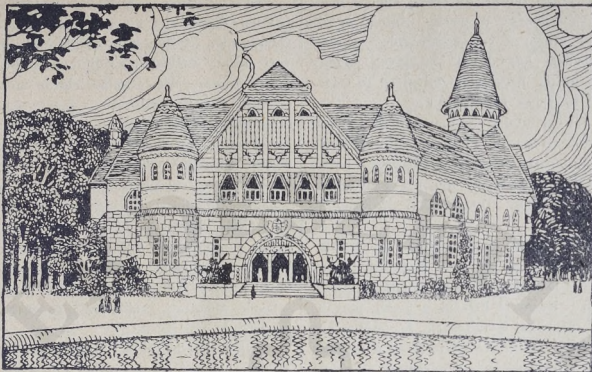
Mindez a valóságot úgy megeleveníti, hogy köztük

de hiányzott belőle az a bájos odaadás, s már régen nem nézett olyan rajongó szeretettel férjére, mint visszavonultság idejében. Keveset is voltak együtt. Étédy egyszer csak észrevette, hogy feleségét a divatos, ünnepléstől között kezdik emlegetni.

Túlásosan boldoggá azonban nem tette ez az emlegetés. Sári megváltozott viselkedése meg valami különös félelemmel töltötte el. Igaz, hogy ő akarta, de ennyire nem kívánta a dolgot. Aztán meg hogy van ez? Sári csakugyan megváltozott volna? Vagy komédiát játszik? Ez az ártatlan, átlátszó lelkű gyermek? Ez tudná magát másnak mutatni, mint a milyeni? De ha mégis így van? S végre ha itt tud komédiázni, miért ne tudna más dologban is? Hol kezdődik az igazság, hol a hazugság? Meddig szabad hinnünk és kibeni?

Különös rejtelmes kérdések kinozták, a melyekre nem bírt feleletet kapni. Annyi bizonyos, hogy sohasem szerette úgy a feleségét mint most, de az is bizonyos, hogy idegessége napról napra növekedett.

Egy februári este aztán kitört a katasztrófa. Természetesen megint társaságban voltak. Sári a szokottnál is élénkebb és beszédesebb volt. Étédy felőráig szóltanul

A magyar pavillon a wieni vadászati kiállításon.

sétálva új és újabb benyomást szívunk fel, a nélkül, hogy az egyik benyomást nyújtó kép a másikat zavarná. Az állatokat Rožonovszky Frigyes preparálta, a tájképi részt Spannrafft Ágost festette.

A biológiát övezi egyrészt a vadorzók folyosója, a hol a hatóságok által elkobzott vadorzó fegyverek és csapdák stb. vannak kiállítva, másrészt pedig a történelmi vadászat terme. Ez utóbbinak anyagát muzeumaink és főuraink szolgáltatták.

Magyarország mai területének különböző kulturárege elevenedik meg a diluviális lelettől kezdve a történelem előtti idők, a rómaiak, népvándorláskori népek vadász emlékéig. Majd a magyarság ezeréves történetébe

szövődik bele a vadászat a maga eszközeivel, nyilak, lándzsák, vadászkések és fegyverek tömegtelensége bizonyítja, hogy a magyarságnál valaha foglalkozás, majd szórakozás, sőt itt-ott közgazdasági tényező is a vadászat. A történelmi tárban kiállít a Nemzeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Székely Nemzeti Múzeum, Moson, Sáros és Bihar megye régészeti egyletei, a győri gimnázium, Kassa és Pozsony városa stb. A magánkiállítók közül: József kir. herceg, Esterházy Miklós herceg, Batthyány-Strattmann Ödön herceg, Herzog Péter báró, Erdődy Imre gróf, Pálffy Ödön gróf, Apponyi Sándor gróf, Festetics Tasziló gróf, Podmaniczky Géza báró és mások. Az okmányok és öldröklő számszámok

ült egy sarokban. Egyszerre csak nagyon elsápadt. Az a léha, haszontalan zsurfingura, az a hitvány Kemény Béla oly közel hajolt felesége födétlen vállához, mintha csak . . .

Az asszony kissé elhúzódtott, közben észrevette férje sötét, lángoló pillantását. Főállt a karosszékből és a szomszéd terembe akart menni, a férfi útját állta:

— Sári, haza megyünk.

— Miért?

— Nehezére esik a flirtet abbahagyni?

Sári megállt és elkezdett kacagni.

— Ugyan, csak nem teszi magát neveltségessé? Egy modern úriember sohasem féltékeny.

— Etédy szó nélkül karonfogta a feleségét. Nagyon fakó volt az arca, a míg a világos, hosszú kabátot Sáriira felesgittette.

— Szeretném, ha nem ingerelne ma este. Félék, hogy nem rendelkezem az önuralomnak azzal a mértékével . . .

— A melyre egy úriembernek szüksége van, — vágott közbe Sári csipősen. — Különbö remélem, nem akar fenyegetni?

— Nem, fenyegetőzni nem szokásom. Ha szükséges, majd cselekedni fogok.

Sári szótlanul ült a kocsiban, a mikor azonban hazatértek, hirtelen szembe fordult férjével:

— Nem tudom, mit akar tőlem? Haragszik reám, mert társaságban élő, mulató, modern asszony lettem. Mindeza maga kívánságára történt így.

— Az én kívánságomra? — és Etédy oly ártatlanul bámolt maga elé, mint egy kéthetes pólyás baba.

— Igen, — folytatta könyörtelenül Sári, — a maga kívánságára. Valósággal kínozott leányos együgyűségemért, visszavonultságomért és azért, hogy szerettem magát.

A férj hangja csodálatosan lágy és kérlelő lett.

— Hát már nem szeret, Sári?

Sári asszony talán tíz évet odaadott volna az életéből, ha ebben a pillanatban az uralmába borulhat, de minden asszony, még a legbecsületesebb is, kész komédiánő; gögös, hideg mosoly futott végig az ajkán, míg felelt:

— Szeretem, úgy a hogy modern úriemberek szokták szeretni egymást. Magának nagyon is kényelmetlen volt, a mikor másékat szerettem.

falait bekoronázza Vörös Zoltán ötosztású képe, a mely a rideg valóság szövedékébe a poézis csillogó szálát fűzi. Arany János «Rege a csodaszarvasról» nyomán illusztrálja a Hubertus legendának ősmagyar pogány kiadását, a mely annál becsesebb, mivel az új hazaszervezés történelmi tényéhez kapcsolódik.

A történelmi tárhoz nyílik Nádler Róbert teljesen felszerelt *Minta vadászszobája*. Faragott bútorok, öblös karszékek, finom bőrborítással teszik lakályossá a helyiséget. Faldíszét a képzőművészeti főiskola növendékei hozták létre pályázat útján. Üvegablakai Majoros és Bátkytól valók.

Az emeletre vivő lépcső kanyarodója egy szikla-erkélyre rug ki, honnét megegyezzer áttekinthetni az öletes Biologia egész látképére mintegy madártávlatból.

Az emeleti első terem Ő Felsége a király magán-tulajdonát képező tárgyakat tartalmazza. A gödöllői kir. várkapitányság a királyteremben állította ki a felséges úr s a boldogult királyasszony vadászatait ábrázoló festményeket. Bronzművek és vadászati trofeák tanuskodnak mű- és természetszerető királyi passziókról. A gerendás mennyezet falmezőin megyék czimerei díszlenek. A faburkolatba az Ő Felsége által elejtett vadkanok agyarai nyertek elhelyezést. A királyterem üvegablakát Róth Miksa készítette Nagy Sándor terve nyomán.

Az emeleti termek során következik Lajos bajor hercegné sárvári vadászata, mellette pedig József kir. herceg tapolesányi uradalmából származó gazdag gyűjtemény, a mely a főherceg s fenséges hitvese válogatos és díjazott vadásztrofeáiból van összeállítva. A szeretett főhercegi pár szoboralakját is felállította itt Ligeti Miklós, mindkettőt vadászati szereplésben. Az emeleti jobb szárnyat Filöp Koburg-Gotha hercegeének terme zárja be.

József főherceg terméből pergola vezet át a szakoktatás termébe, a hol a selmezbányai főiskola és a vadászerei, királyhalmi, görögnyeszentimrei és liptóújvári erdőőri szakiskolák állítanak ki. Be van itt mutatva a vadász-nevelés, a vadak eleven befogása, az eleven és lőtt vadnak szállítása, a mesterséges vadtenyésztés (különösen fázános), a vadápolás és a dúvadak irtása. Az oktatást szemléltető tárgysorozatok közt igaz művészettel mintázott kutyamodellek is vannak Vastagh Györgytől. A vadászatanak muzeális bemutatásáról a nagyhírű budapesti Mezőgazdasági Muzeum gondoskodott. Más érdekességeknek társaságában itt láthatjuk néhai Rudolf trónörökös görögnyeszentimrei medvevadászatainak emlékeit, Fónagy Józsefnek az ebtenyésztés körül szerzett kitüntéseit, az állami statisztikai kimutatások vadászati grafikonjait és még más számtalan modellt és fényképet.

Külön helyiségekben van csoportosítva Esterházy Miklós herceg lécai várából származó troféái, gyűjtései, fényképei és grafikonjai. Gazdag sorozata borítja az ide kapcsolódó csarnok falait és állványait Magyarország legnevezetesebb és előkelőbb vadászatainak troféáiból. Esterházy László gróf, Schönborn-Buchheim-gróf, Montenuovo Alfréd herceg, Teleki Gyula gróf, Chotek Rudolf gróf, Keltz Gyula, Kéler Gyula, Heinrich Ferenc és Gábor és a nevezetteknek kívül még mintegy 250 névről számol be a gondosan szerkesztett és illusztrált katalógus.

A nemzetközi versenyben tehát Magyarország vadászata meglehetősen felkészültséggel jelenik meg. Érdeme ez elsősorban Serényi Béla gróf m. kir. földmívelésügyi miniszternek, Ottlik Iván államtitkárnak és az Esterházy Miklós herceg elnöklete alatt működő magyar kiállítási bizottságnak. A helyszínén való rendezést

Etődý egy lépést tett a felesége felé. Aztán megállt. Nagyon sápadt volt az arca és nagyon komoly a hangja, mikor mondta:

— Ha így áll a dolog, Sári, ha így áll... akkor legokosabb talán, ha örökre elváltunk... Én nem bírok ebbe az életbe beletörődni... és ha maga már nem szeret, akkor nincs más hátra...

— Mint hogy megcsókolj, — mondotta az asszony és oly erősen átfonta az ura nyakát, mintha soha többé nem akarna tőle elválni.

— Sári...

— Nagyon ostoba vagy, — mondotta az asszony, még jobban az urához simulva, — egyáltalában rájöttem, hogy minden férfi ostoba, csak az egyik jobban el tudja rejteni, mint a másik. De te egy csöppet se tudtad titkolni, hogy csaisi vagy.

— Persze, hogy nem. Mindenki látja rajtam, hogy imádlak.

— Hallgass, ez az egyetlen okos dolog, a mi még tőled telik.

— Nagyon megkínóztál.

— Hát aztán? Nem sajnállak. Megérdemelted. Mond-

tam úgy-e, hogy rajtam nem fog mulatni senki, legföljebb, most már befejezem mondatomat, rajtad. Nagyszerű vigjátéki alak voltál.

— Komédia volt ez? Vagy szivedből jött ez a kaczer játék?

— Hallgass, erre úgy sem fogok felelni.

— De akarom, hogy felelj.

Erősen magához ölelte az asszonyt. Sári érezte, hogy ez az ölelés minden energiáját megfosztja, hogy férje újra úrrá lett lelke fölött. Bár szilárd elhatározása volt, hogy nem enged, most szinte öröme telt benne, hogy megint meghajthatja fejét. Szótlanul engedte, hogy férje forró, szerelmes csókokkal borítsa el arcát, szemét, haját s közben keserű szemrehányó szókat mondjon neki.

— Hát képes voltál erre? Te, a megtestesült igazság és becsület.

— Igen, igen, — felelt Sári most már nevetve. — Mi mindenre képesek vagyunk. Tanulja meg, hogy egy asszony előtt nincs lehetetlenség, a mikor azért a férhért harezol, a kit szívének teljes erejével szeret és imád.

Földi János főerdőtanácsos végezte Clement és Pfeiffer erdőmérnökökkel, Keltz Gyula, Fónagy József és Lippich Elek közreműködésével. A katalógushoz nagybecsű tanulmányokat írtak Bolyki Miklós és Sugár Károly.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: *Hreblay Emil* m. kir. gazdasági felügyelő.

A kecsketenyésztésről. A kecske nagy ellensége az erdőzeteknek. Nézzük meg közelebbről az ellenséget, hogy védekezessünk ellene. Illetőleg, hogy hasznát lássuk. Mert jelen cikkben arról lesz szó, hogy bebizonyítsam, mely szerint *helyes bánásmód mellett az Ovis Capra egyike a leghasznosabb állatoknak.*

A kecsketenyésztésnek első alapföltétele, hogy a „szegény ember tehene” olyan helyen ne pástoroltassék, a hol esemetés terület van, mert azt tönkretenné. Ellenben szálerdőben semmi kárt nem tehet. Olyan legelőkön ellenben, a hol sok a haszontalan, sőt kártevő bokor, barázda, bogács és más gyom, valósággal munkatársra az embernek, mert ezeket a gyomokat, nem gyűlöletből, hanem előszeretettel pusztítja, eszi. És az értéketlen növényekből tejet, húst képez. Mindegyiket elsőrendűt.

Ennélfogva a kecske a modern agrikulturába nagyon is beleilleszthető. Mődjával. Sőt van ú. n. álló-kecskénk is. Ez a saanenthali, mely beéri némi mozgási területtel — kifutóval is.

Rodiczky, később Lónyay Géza könyvet írtak a kecsketenyésztésről s az ügy tudományos földolgozása óta lépten-nyomon, még külvárosi területen is találkozunk a hófehér szőrű, szarvnélküli saanenthali kecskével, melyeket mindenhol igen megbecsülnek és szívesen gondoznak a gazdák.

A velük való fáradozás igazán nem vész kárba, mert egy jóra való kecskeanya évi átlagban naponta 2—3—4 liter elsőrendű, bacillusokra nézve immunis, sűrű tejet ad. Ez a tej a legízletesebb, de egy kevésbé túlszíros. Ezen azonban könnyű segíteni. Akármelyik budapesti milimári megmondja, hogy hogyan. A mi pedig azt a vidát illeti, hogy a kecsketejnek szaga, gondolom kecskeszaggal vádolják, tehát hogy kecskeszaga van, ez igaz. Ép úgy, mint a tehén és az illető állatnem tisztátalanul tartatik és a fejés művelete szintén szárazan (a tőgy vízzel való megmosása nélkül) hajtatik végre.

A kecsketej szagát bizonyára sokan érezhették széles Magyarországon. Hisz a kecske ép úgy, mint a szamár, a legmegvetettebb háziállatunk volt eleddig mindenkor. Istállóját valami földbevált gödör képezte, hol alom nélkül, ganaja tetején, várta megmentőjét, a hajnal hasadását, a mikor szabadon duskálkodhatik a dudvák és kőénybokrokon.

Azonban a gondosan takarított, alommal borított istállóban élő kecskének a teje szagtalan és kellemes ízű. Persze fejés előtt a tőgy langyos vízzel gondosan megmosandó.

Mint említettem, a kecske teje bacillusmentes. Ezt a körülményt, Franciaországban fölhasználják a szülők. Sőt van ott egy intézet, mely 300 darab fejős kecskét tart gyermekeik előállítására és néhol a kecskét magát vizsik a megrendelőhöz s szeme előtt fejk ki a kívánt mennyiséget. Ez még a plombirozásnál is biztosabb. Kisgyermekes családok meg rászoktatják a csecsemőt a kecske megszopására is.

A kecskének azonban nem csak a teje értékes, hanem a bőre is, melyből a drága sverő-czipők készülnek, nemkülönbön keresett a kecskeszőr is, melyből finom nemezárúk, szőnyegek stb. készülnek.

A ki pedig még nem evett gödölyesültet, az egyik melőbb fiatal zergét és lesz fogalma az ennél még finomabb kecskegödölye szeletről.

Ilyen állat a lesajnált kecske, mihelyt vele a helyes bánásmód és szíves gondozás előnyeit éreztetjük.

Andrássovich Géza.

Hogyan bánjunk a méhekkel? Sohasa álljunk a méhesnél a kaptárak, vagy a kasok elé. A méhek körüli munkálkodásnál ne csináljunk a kezeinkkel hirtelen, gyors mozdulatokat, a fejünket ne kapkodjuk ide-oda, a szemünkkel se pislogjunk kellenél többet, hanem végezzünk minden munkát nyugodtan, higgadtan, kapkodás nélkül. Ne dolgozzunk a méhes körül izadtan, se szélben, vagy esőben, mert akkor a méhek inkább szoktak szürni. Vigyázzunk arra is, hogy ne leheljünk a kaptárakba, mert a méhek gyűlölik az alkoholt, szeszest italok, dohányt és egyéb hasonló dolgok szagát. Legjobb a méhekkel akkor foglalkozni, mikor leginkább hordanak, de sohasé dolgozzunk füstölés, vagy dohányzás nélkül, azonban a füsttel se igazassuk szükség nélkül a méheket, mert különben még dühösebbek lesznek. A kezdő méhészt jól teszi, ha legalább eleinte védősisakkal, vagy legalább is védő szemüveggel dolgozik, de mindig fedett fejjel, azonban keztyű nélkül. Ajánlatos munka előtt, valamint munkaközben is megmosni a kezeket akkor, ha azt egy méh megszurta, hogy ez által a méhszúrás szagát eltávolítsuk. Ha egy méh megszur, ne rázkódjunk össze, ne kapkodjunk ide-oda, hanem nyugodtan, de gyorsan töljük ki a bőrből a fullánkot egyik körmünkkel. A fullánkot nem szabad két ujjal megfogni és úgy kihúzni, mert a akkor fullánk mérgetartalmát a sebbe nyomjuk, hanem körömmel kell azt kitólni. Ha a szúrás helyéhez hozzáférhetünk, úgy ajánlatos a sebből a mérget kiszívni. A szűrő méhet sohasé nyomjuk szét, mert a szétnyomott méh szaga a többieket is szúrásra ingerli. Az az ember, a ki sokat foglalkozik a méhekkel, lassankint annyira hozzászokik a méhszúrásához, hogy idővel teljesen érzéketlen (immunis) lesz a szúrás iránt. Egy valódi méhésznek nem szabad a méh szúrásától félni. (—h.)

Különfélék.

A tiszafáról (*Taxus baccata* L.). Miután hazánk erdeiben e fánem a ritkaságok közé tartozik, feljegyezni valóban tartom, hogy e fánemből egy bokrot 440 méter magasságban az Adriai-tenger felett, keleti oldalon, a garamrévi m. kir. erdőgazdálkodás garamrévi véderkületének a szarnócai határban fekvő A. üzemosztály II. végá sorozat, 12 tag, 60. erdőrészában találtunk.

Ez értékes fánem itt csak mint bokor fordul elő és annak okát, hogy nyoma még nem veszett és el nem pusztították abban kell keresnünk, hogy tui hasonlítanak a szomszédságában található jegenyefenyő tűihez, azzal a különbséggel, hogy a tiszafa tui sokkal hegyesebbek és a tűk alján nincs meg a jegenyefenyő tűit jellemző két fehér sáv. A bokor 80—100 cm. magas.

Miután senki sem tud arról, hogy ezt a tiszafát mesterségesen telepítették volna ide, állíthatjuk, hogy ez a legalacsonyabb előfordulási hely, a hol a tiszafa találtott. (Dóvald Béla.)

Tagsági könyvek. Tudomásunk szerint az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztár megkezdette a folytatólagos tagsági könyvek kiállítását s intézkedik, hogy mindazon tagok, kik folyó évi június hó 30-án a 20-ik felévi tagsági díjat befizették, a további tagsági díjak befizethetése céljából az illetékes községi előjáróságok útján a folytatólagos tagsági könyveiket idejében, tehát még oly időben kaphassák kézhez, hogy a következő vagyis folyó évi december végén esedékes tagsági díjakat szabályszerűen befizethessék. Ezért figyelemfelhívjuk azon t. olvasóinkat, kik az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztár I., II., III. vagy IV. csoportjának tagjai s a kiknek folyó évi június hó 30-án teljesítendő befizetésükkel tagsági könyvecskéik betelnek, az új, folytatólagos tagsági könyveikért nem kell folyamodniuk, mert az kellő időben hivatalból lesz az illetékes községi előjáróságok útján kézbesítve.

Nyugdíjbiztosítás. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnál a következő biztosítások eszközöltettek: Bitai Károly háromszékvarmegerjei hatóság erdőőr három II. csoportbeli tagságán felül még a IV. csoportban is háromszoros tagsággal segélyre biztosított. Az esztergomi főkapitán Matkovic Vilmos, Pomothy János, ifjú Kuesera József és Turaz Gábor erdőőreit a rendes tagok I. csoportjában balcsetre és nyugdíjra biztosította.

Könyvismertetés. A «Köztelek Olesó Könyvtárának» kiadásában most jelent meg «Az ígásló tenyésztése» című füzet, mely rövid népies előadásban tartalmazza az ígásló tenyésztése és fölnevelésénél fölmerülő összes tudnivalókat. A könyv szerzője Kiss Mihály lehetőleg mellőzve minden elméleti fejtegetést, tisztán gyakorlati tanácsokat ad a ló tenyésztéséről és felneveléséről. A könyv rövid, de biztos felvilágosítást nyújt az ígáslótenyésztés körében felmerülő összes tudnivalókról és pedig oly világos és gyakorlatias előadás-

ban, hogy azt mindenki könnyen megértheti és ismeretbeli igényeit teljesen kielégítheti. A csinos kiállítású és 43 tiszta rajzú ábrával illusztrált, 100 oldalra terjedő kettős füzet ára 1 korona. Megrendelhető a «Patria» r.-t. szaknyomkereskedésében Budapest, IX., Üllői-út 25. sz.

A czukor mint izomerősítő. Régóta ismert tény, hogy a czukor igen kitünő izomerősítő szer. Épp ezért a munkásosztály, a sportférfiak, turisták és katonák táplálkozásában nagy szerepet kellene játszania. Egy tudós nemrég megfigyeléseket tett olyan embereknél, a kik 20 órán át bójtöltek és megállapította, hogy azoknál, a kik közben 25 gramm czukrot ettek, az izmok elernyedése sokkal később következett be, mint azoknál, a kik az egész idő alatt semmit sem vettek magukhoz.

A ráják istállója. Hogy milyen gazdagok az indiai ráják, mutatja az a körülmény, hogy csak az istállójuk legalább négy millió koronát ér meg. Egy indiai fejedelemnek ugyanis legalább is száz elefántja van, a melyek mindegyike megér 4—12,000 koronát. Van azonban kívül sok lovuk is. Ezeknek a tartása azonban nem kerül olyan sokba, mint az elefántoké, a melyek azonban kívül, hogy egynek-egynek a gondozásához egész tucizat szolgál kell, mindig aranyos csótárral vannak ékesítve és a hátukon drágakövekkel kirakott baldachin van. De sokba kerül az elefántok bőrének festése is, mert ez Indiában külön mesterség és drágán meg kell fizetni azokat, a kik elhez értenek. Ez különben főként azért nehéz, mert az elefántok nagyon esiklandósak és ha a bőriüket igaztják, nagyon könnyen megvadulnak, úgy, hogy európai festő ugyancsak nehezen tudna velük bologdulni.

A Vörös-tenger színe. Az utazók ezrei, a kik a Vörös-tengert megfigyelték, úgy találták, hogy a Vörös-tenger színe nem különbözik a többi tenger színétől. De ha az idő nagyon kedvező és a tenger felszíne teljes nyugalomban van, érdekes tünemény figyelhető meg. A part mentén, különösen védett öblökben a víz felülete vöröses-sárgás színt játszik és ilyenkor úgy látszik, mintha a hajó vértengerben haladna. Ezt a különös tüneményt egy nagy tömegekben előforduló moszatfaj okozza, a mely sokszor rothadt állapotban uszkál a tenger vizében. A víz színét az effajta moszatok India partvidéke mentén, valamint Rhode Island mellett is vörösré festik, sőt büzt is terjesztenek és sok halat pusztítanak el. Ugyanezt a jelenséget figyelték meg a Vörös-tengeren is.

Hivatalos közlemények.

17.042. szám
I. A. 3.—1910.

Pályázati hirdetés

az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétellei ügyében.

A görögnyelvtanulói, királyhalmi, lipótvári és vadászzerdei m. kir. erdőőri szakiskolákba a folyó év szeptember-havában kezdődő új, kétéves tanfolyamra — részint állami ellátás mellett,

részt saját költségén — több tanuló fog felvétetni a következő szabályok szerint:

1. A tanulók felvétele a szakiskolákba pályázat útján történik. 2. A pályázót által sajátkezűleg írt és kellően felszerelt kérvényt folyó évi június hó 3-ig ahhoz a szakiskolához kell beküldeni, melybe a pályázó felvételt kíván; azt azonban, hogy a kijelöltek melyik szakiskolánál jelentkezhetnek felvételre: a pályázók számához és az egyes szakiskolák tanulóinak megállapított létszámához képest, a pályázók kivánságának lehető figyelembe vételével a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földmívelésügyi miniszter határozza meg.

(Az egyes m. kir. erdőőrri szakiskolákhoz a kérvényeket a következő helyekre kell eljuttatni és pedig: 1. a görögnyelvi tantervi: Görögnyelvtanítónak; 2. a királyhalmihoz: Királyhalmi (u. p. Szabadka); 3. a lipitóiújvárhoz: Lipitóiújvárra; 4. a vadászerdőhöz: Vadászerdőre (u. p. Temesvár gyárva).

3. A pályázati határidőn túl beküldött vagy megfelelően fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vételének.

4. A pályázati kérvényben meg kell említeni, hogy a pályázó melyik szakiskolánál kíván felvételt és hogy az ellátást a szakiskolában saját költségére, vagy az állam költségére kívánja-e s végül, hogy kérvényére a válasz milyen cím alatt s hová (vármege, utolsó postaiállomás) küldessék.

5. A pályázati kérvényhez csatolandó hiteles iratokkal a pályázónak igazolnia kell a következőket; nevezetesen:

a) anyakönyvi kivonattal azt, hogy kora a pályázat naptári évében a 17 évet meghaladja, de a 25 évet még el nem éri; (Kivétetnek a «Tanúsítvány»-nyal ellátott továbbszolgáló katonai altisztek, a kik 28 éves korig folytathatnak felvételt);

b) iskolai bizonyítvánnyal azt, hogy legalább az elemi népiskola hatodik (illetve valamely középiskola második) osztályát sikeresen elvégezte;

c) kinestári erdészeti, katonai vagy hatósági orvos által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy ép, erős, egészséges, munkára és az idő viszontagságaihoz szokott, edzett testalkattal s különösen jól látó, halló és beszélni képes személlyel bír;

d) hatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal azt, hogy kérvényének benyújtásáig kifogástalan magaviseletet tanúsított;

e) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal, vagy más irattal azt, hogy katonai kötelezettségben áll-e vagy nem;

f) a ki valamely alkalmazásban áll, gazdájának, vagy gazdája megbízottjának bizonyítványával azt, hogy az alkalmazás mióta tart, mennyi időre terjed;

g) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy szülei milyen állandó foglalkozást űznek vagy űztek; továbbá, hogy ha szülei látják el, milyen a vagyoni helyzete szüleinek, ha pedig szülőitlen árva, illetőleg ha fenntartásáról saját magának kell gondoskodnia, milyen a vagyoni helyzete önmagának;

h) a ki saját költségén való ellátásra kíván felvételt, királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy az érette járó ellátási költséget: évenként 330 (Háromszázharmincz) koronát — arra az időre, melyet a szakiskolánál tölt — szülője, gyámja, vagy más hozzátartozója, avagy maga, a szakiskola igazgatójának kezéhez felévi előleges részletekben a kitűzött időre pontosan lefizeti.

6. Azt, hogy a pályázók közül kik jelentkezhetnek felvételre, a szakiskolai igazgatók tanácsának javaslata alapján a m. kir. földmívelésügyi miniszter állapítja meg.

7. A felvételre való kijelölésnél és illetőleg a felvételre való alkalmasság és érdemesség sorrendjének megállapításánál a kérvényhez csatolt okmányokban foglalt adatokhoz képest elsőbbségben részesülnek:

a) első sorban azok, a kiknek iskolai előképzettsége nagyobb;

b) másodsorban azok, a kik már is valamely erdőgazdaságnál gyakorlati alkalmazásban vannak vagy voltak;

c) harmadsorban azok, a kik erdőgazdaságnál alkalmazottaknak vagy földműveseknek, erdő- vagy mezőgazdasági munkásoknak gyermekei vagy árvái.

Azok közül, a kiknek felvételre való alkalmassága és érdem-

sége a jelzett szempontokból véve egyenlő, elsőbbségben az részesül, a ki saját költségén való ellátásra kíván felvételt.

8. A felvételre kijelöltek kötelesek annál a szakiskolánál, melyhez beosztattak, a szakiskola által velük közölt időben felvételi vizsgálatra jelentkezni.

9. A felvételre jelentkezőket a szakiskola igazgatója első sorban orvosi vizsgálat alá veti.

A kit a szakiskola orvosa valamely ragályos, vagy a szakiskola foglalkoztatás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenvedőnek, vagy hiányos testi szervezetűnek talál: az felvételi vizsgára nem bocsátható.

10. A felvételi vizsgát a szakiskola igazgatója a tanszemélyzettel együtt tartja meg.

A felvételi vizsga annak szigorú megállapítására szolgál, hogy a jelentkező tényleg birtokában van-e legalább azoknak az ismereteknek, a melyek az elemi népiskola VI. illetőleg a középiskola II. osztályára megállapított követelményeknek megfelelnek.

A ki a felvételi vizsgát ki nem állja, felvételről a szakiskolába csak újabb pályázat alkalmával kérheti.

11. Azokat, a kik a felvételi vizsgát sikeresen leteszik s a szabályzat egyéb feltételeinek is megfelelnek, az igazgató a szakiskolába befogadja s a szakiskolai tanulóik törzskönyvébe bevezeteti.

12. A szakiskolába való belépés alkalmával minden tanuló köteles új állapotban magával hozni: 6 inget, 6 alsónadrágot, 6 zsebkendőt, 10 pár kapuzót vagy harisnyát, 1 pár — erdőjárásra alkalmas — erős bagaria-csizmát.

A tanulók egyéb ruházatáról, valamint a szükséges tankönyvekről, tanszerekről és eszközökről, nemkülönböztve a tanulók lakással és élelmiszerrel való ellátásáról, a szakiskolában töltött idő alatt a tanulókért fizetett ellátási költség fejében, illetőleg az erre szolgáló államköltségvetési hitel terhére a szakiskola gondoskodik; de viszont a szakiskola helyiségeinek, berendezésének és felszerelésének rendbentartása és tisztogatása a tanuló köteleességét képezi.

13. Az állami ellátás ahhoz a feltételhez van kötve, hogy az abban részesülő tanuló a szakiskola tanfolyamát tényleg sikeresen végezte.

Elhöz képest a szakiskolába állami ellátás mellett felvett tanuló — végleges befogadását megelőzőleg — királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal biztosítani tartozik azt, hogy a mennyiben a szakiskolából a két évi tanfolyam bevégezése előtt önként kilépne, vagy saját hibájából elbocsátatnék, abban az esetben érte a szakiskolában töltött időre eső ellátási költséget szülője, gyámja, vagy más hozzátartozója a szakiskola igazgatójának felszólítása után hat héten belül megtéríti.

Ez alól a kötelezettség alól csak azok menthetők fel, a kik hitelesen igazolják, hogy az ellátási költség megtérítéséről egyáltalán nem gondoskodhatnak.

Budapest, 1910. évi május hóban

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

*

17.043. szám.

I. A-3. 1910.

Pályázati hirdetés

a vadászerdői m. kir. erdőőrri szakiskolánál nyitandó egyes további képző tanfolyam tanulóinak felvétele ügyében.

1. Azok számára, a kik az erdőőrri szakiskola kétféle tanfolyamának elvégzése és az erdőőrri szakvizsga sikeres letétele után az erdészeti műszaki segédszolgálat terén kiterjedtebb ismereteket, teljesebb gyakorlatot és olyan foku önállóságot kívánnak szerezni, hogy a mennyiben magánbirtokokok (az 1879. XXXI. t.-cz. 17. §-ában nem említett birtokok) esetkélyebb terjedelmű erdőbirtokának kezelésével bíznak meg, az erdészeti műszaki segédszolgálat körébe tartozó teendőikön kívül a birtokosnak vagy megbízottjának irányítására és ellenőrzésére mellett az erdőgazdaság olyan teendőit is képesek legyenek teljesíteni, a melyek nagyobb

gazdaságokban szakképzett erdőtiszteknek képezik a feladatát, illetőleg a melyeknek teljesítésével az 1879. XXXI. t. c. 17. §-ában felsorolt erdőbirtokosok érdekének kezelésénél kizárólag csak a törvény 36. §-ában meghatározott minősítéssel bíró erdőtisztek bízhatók meg: a vadászorvok m. kir. erdőbíró szakiskoláimál a folyó évi szeptember hó 1-én egy éves továbbképző tanfolyam nyílik meg.

2. Erre a továbbképző tanfolyamra csak azok jelentkezhetnek, a kik valamelyik m. kir. erdőbíró szakiskolán a két éves tanfolyamot jó sikerrel elvégezték, az erdőbíró szakvizsgálatot letették és azon legalább *jó alklamus* osztályzatot nyertek.

3. A pályázó által sajátkezűleg írt és kellően felszerelt kérvényt folyó évi július hó 10-ig ahhoz a m. kir. erdőbíró szakiskolához kell beküldeni, a melynél folyamodó az erdőbíró szakiskolát végezte.

4. A pályázati határidőn túl beküldött vagy megfelelően fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

5. A pályázati kérvényben meg kell említeni, hogy a pályázó ellátását a szakiskolában saját költségére, vagy az állam költségére kívánja-e, és hogy kérvényére a válasz milyen czím alatt s havá (vármegye, utolsó postaállomás) küldessék.

6. A pályázati kérvényhez csatolandó hiteles iratokkal a pályázónak igazolnia kell a következőket:

a) anyakönyvi kivonattal azt, hogy kora a folyó naptári évben a 30 évet még el nem éri;

b) az illető m. kir. erdőbíró szakiskola végbizonnyítványával azt, hogy ott a szakiskolai két éves tanfolyamot *jó sikerrel* elvégezte;

c) erdőbíró szakvizsga-bizonnyítványt azt, hogy az erdőbíró szakvizsgálatot letette s azon legalább *jó alklamus* osztályzatot nyert;

d) hatóság által kiállított erkölcsi bizonnyítvánnyal azt, hogy az erdőbíró szakvizsga letétele (a kérvényének benyújtásáig eltelt időt) mivel töltötte s ez alatt milyen magaviseletet tanúsított;

e) hatóság által kiállított bizonnyítvánnyal vagy más irattal azt, hogy katonai kötelezettségben áll-e vagy nem;

f) a ki valamely alkalmazásban áll, gazdájának vagy gazdája megbízottjának bizonnyítványával az alkalmazás időtartamát és foglalkozásának munkakörét;

g) hatóság által kiállított bizonnyítvánnyal azt, hogy ha szülei látják el, milyen a vagyoni helyzete szüleinek; ha pedig szülőitlen árva, illetőleg ha fenntartásáról saját magának kell gondoskodnia, milyen a vagyoni helyzete önmagának;

h) a ki saját költségén való ellátásra kíván felvételt, királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy az érteje járó ellátási költségét, — 330 (Háromszázharmincz) koronát — arra az időre, melyet a szakiskolánál tölt, szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, avagy maga, a szakiskola igazgatójának felévi eljegyzés részletekben a kitűzött időre pontosan feljött;

i) a ki állami költségén való ellátásra kíván felvételt, kir. közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy a mennyiben a szakiskolából a tanfolyam befejezte előtt önként kilépne, vagy saját hibájából elbocsátatnék, abban az esetben érte a szakiskolában töltött időre eső ellátási költséget szülője, gyámja, vagy más hozzátartozója a szakiskola igazgatójának felszólítása után hat héten belül megtéríti.

A kik a továbbképző tanfolyamra való felvételt iránt közvetlenül a szakiskola elvégzése után folyamodnak, azoknak a fenti a) d) e) és f) pontok alatt említett iratokat a kérvényhez csatolni nem kell.

7. A tanfolyamra felvett minden tanuló a szakiskolába való belépés alkalmával köteles magával hozni: 6 inget, 6 alsó nadrágot, 6 zsebkendőt, 10 pár kápczát vagy harisnyát, 1 pár — erdőjárásra alkalmas — erős bagaria cizmát. A tanulók egyéb ruházatáról, valamint a szükséges tankönyvekről, tanszerekről és eszközökről, nemkülönbön a tanulóknak lakással és étellemezéssel való ellátásáról, a szakiskolában töltött idő alatt a tanulókért fizetett ellátási költség fejében, illetőleg az erre szolgáló államköltségvetési hitel terhére, a szakiskola gondoskodik; de viszont

a szakiskola helyiségeinek, berendezésének és felszerelésének rendbentartását és tisztogatását a tanulók kötelezésével képezi.

8. Azokat a tanulókat — a kik a továbbképző tanfolyamra nem közvetlen a szakiskola elvégzése után vétetnek fel — jelentkezőik alkalmával a szakiskola igazgatója orvosi vizsgálat alá veti. A kit a szakiskola orvosa valamely ragályos, vagy a szakiskolai foglalkoztatás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenvedőnek vagy hiányos testi szervezeteinek talál az a szakiskolába nem fogadtatik be.

Budapest, 1910. évi május hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

U. J. I. Reméljük, hogy a kérdézet gyarakra vonatkozó értesítésünket megkapta. — 2. A földművelésügyi miniszter új kiadású megjelölés szakkönyveket ez idő szerint csak bolti áron szerzetheti meg és pedig Nagel Ottó bizományos könyvkereskedőnél, Budapest (VIII., Múzeum-körút 2. szám). Dacára annak, hogy ezeknek a könyveknek a bolti ára a lehető legalacsonyabb összegben van megszabva, mégis az Országos Erdészeti Egyesület — a mi megkeresésünkre — előterjesztést szándékozik tenni a földművelésügyi miniszter úrhoz, hogy a kiadásában már eddig megjelent és ezentúl megjelölés gazdasági szakkönyveket az erdészeti altiszti személyzet részére is díjmentesen engedélyezze. Ha a miniszter úr a kérelem tekintetében határozni fog, azt a olvasóinkkal közölni fogjuk.

B. D. Előzetes október végén jár le.

V. L. A hirdetési díjat meg kell fizetni, mert csak az álláskeresletre vonatkozó hirdetéseket közölhetjük díjmentesen. A mit ön a szerkesztői üzenetekben gyakran olvasott, hogy t. i. a hirdetési egyszeri díjmentesen közöljük, az mindig álláskeresletre vonatkozott.

W. M. 1. A czímszalag kiigazítása iránt intézkedünk. — 2. A kinevezési erdőőrök (II. oszt. altisztek) járandósága a következő: 5 évenként emelkedő évi 700, 800, 900 és 1000 kor. fizetés, természetbeni lakás vagy lakpénz, 24 úrm. 2 tüzifa, 3 k. hold föld, 4 kor. irodátalány és 100 kor. egyenruhátalány. A főerdőőrök (I. oszt. altisztek) javadalmazása 5 évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200 és 1300 kor. fizetés, természetbeni lakás vagy lakpénz, 36 úrm. 2 tüzifa, 4 k. hold föld, 4 kor. irodátalány és 100 kor. egyenruhátalány.

40. számi előfzető. 1. Miután a feljelentés tárgyát a panaszlaltal úgy is közli, mert hiszen erre néve hallgatják ki, ennélfogva tolmácsra nincs szükség. A kihallgatási jegyzőkönyvet aláírás előtt fell kell olvasni; ha nem olvassák fel, úgy az aláírást jogosan megtagadhatja; ez esetben azonban be kell a jegyzőkönyvbe vétetni, hogy miért tagadta meg a jegyzőkönyv aláírását. — 2. A kihallgatandó egyént megfélemlíteni senkinek se szabad, lemondásra kényszeríteni pedig senki se lehet. — 3. Az állásfőt felfüggesztett alkalmazott feletless hivatala rendelkezése alatt áll ugyan, de azért lakhelyéről bármikor eltávozhatsz; azt azonban, hogy hova megy, mikor tér vissza és hogy hol fog tartózkodni, köteles feletless hivatalának bejelenteni, hogy szükség esetén rendelkezni lehessen vele. — 4. Ha olyan alkalmazottat helyeznek át fegyelmi ítélettel, a ki állásfőt felfüggesztve nem volt, az az előbbeni szolgálati helyén mindaddig teljesíthet szolgálatot; a míg a hivatal őt a fegyelmi ítélethől kifolyólag át nem helyezi; az állásfőt felfüggesztett alkalmazott azonban csak akkor teljesíthet szolgálatot, ha a hivatal őt állásába visszahelyezi. A fegyelmi bizottság ugyanis csak ítéletet hoz, de nem rendelkezik; az ítéletet a hivatal hajtja végre. — 5. Addig, míg állásába vissza nem helyezik, szolgálatot nem szabad teljesítenie; ha ennek dacára teljesített szolgálatot, ezért még külön is megbüntethetik; önként érteik tehát, hogy fizetés ilyenért nem jár. A magasabb személyi pótlék minnyval később esedékes, a mennyi ideig állásfőtől fel függesztve. Ha például ön 1907 január 1-én lépett a 800 koronás fizetésbe és 3 hónapig volt állásfőtől felfüggesztve, akkor a 900 koronás fize-

tésbe nem 1912 január 1-én, hanem három hónappal később, vagyis 1912 április 1-én lép. — 6. Áthelyezés esetén a lakbér az új állomás elfoglalásának napját követő lakbérnegyed első napjától kezdve jár. — 7. Az irodai szolgálatra berendelt erdőőr nem kötelezett arra, hogy az irodahelyiséget kitakarítsa.

D. L. F. Ha a tehén tőgyén sok a szemölcs, akkor azok eltávolítása éppen nem tartozik a könnyen megoldható feladatok közé, mert mint tapasztalta is, egyszerű ledégtés után a szemölcsök eltűnnek ugyan, hogy egy idő múlva annál nagyobb számban jelentkezzenek. Ha csak kevés szemölcsöt kell eltüntetni, akkor legjobb azokat többel kiirtani, azaz nemcsak egyszerűen ledégtetni, hanem gyökerestől eltávolítani, sőt leghelyesebb a bőrből kifejtetni a sebet jódtincturával, koncentrált sublimátoldattal vagy tizes vassal kiégetni. Ha sok a szemölcs, akkor ez már nehezebb feladat, mert egyszerre csak néhány darabot lehet kiirtani s a kis műtétet néhány nap múlva ismételni kell, a mi bizony körülményes dolog. *Pflug* ugyan azt tapasztalta, hogy néhányzori műtét után a visszamaradó szemölcsök megpuhulnak, megszürkülnek és eltűnnek, kísérelje meg tehát — ha van állatorvos a közelben — a szemölcsök lassankénti gyökerez kiirtását, ha pedig nincs a közelben állatorvos, a ki a műtétet elvégezheti, akkor próbálja meg a szemölcsök lekötését tiszta, használat előtt kifűzött selyem v. lenszállal s aztán leégetését lapisoldattal. Vagy pedig kenje be a szemölcsöket szürke higanykenőccsel (huszár zsír) vagy a következő kenőccsel:

Rp. Acid arsenicosi pulv. gmta 10-0
Lanolini gmta 100-0

MDS kenős szemölcs leoldósére.

Mindenesetre nagy óvatosságot ajánlok, mert a tapasztalás azt tanítja, hogy a szemölcsök — ha nem is sorolhatók a ragadós betegségek közé — mégis könnyen átterjednek az istálló-szomszédokra, még pedig előszeretettel az ajkakra, hasra v. tőgyre, szóval olyan testrészekre, melyek gyakori érintéseknek vannak kitéve, vagy pedig az almohoz érnek.

Dr. Kukuljević József, m. kir. állatorvos.

... **Jenő, Bedő Albert**: 'Az erdőőr' vagy 'Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben' című művének legújabb (VIII-ik) kiadását az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám.) 6 koronáért rendelheti meg. Bérmentésére ezen felül 55 fillér küldendő.

J. S. Eleven tenyészvadat az államtól ingyen rendszerint csak oly vadásztársaságok kapnak, melyek a földművelésügyi minisztérium által jóváhagyott alapszabályokkal működnek, ha beigazolódik, hogy az általuk bérbe vett vadászterületeken a ragadozó vad oly kis mennyiségben fordul elő, hogy a hasznos vad tenyésztését nem veszélyezteti.

B. J. A csendeskedő mesterséges telepítéséről szóló cikkről átvettük. Alkalmilag, ha terünk engedi, közölni fogjuk.

K. J. Fővadra (tehenekre és borjakra) kivételes lelőési engedélyt most már nem kaphat, csak őszszel október 15-ike után.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1908. évi április hónap a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Szeifert Antal Ehd. 1135, Nagler Ottó egy fűzetért — 20, Marosvécsi urad. hd. 2615, Szabó József — 60, Schirmann János — 40, Földmiv. min. hd. 2295, Marosvásárhely város hd. 1995, Somfai István hd. 150, Csabonyi erdőgond. hd. 655, Rédl Ede 220, Selmezbánya város 20—, Zsarnóczi erdőhiv. hd. 2850, Ungvári főerdőhiv. hd. 2495, Graphische Institut Wien hd. 42—, Kolozsvári adóhiv. hd. 1823, Pomcsala István hd. 855.

1 koronát fűzetek: Förster József, Lakatos Béla, Misztuk István, Széles Gábor, Wáriniszky Miksa, Polencei József, Hertelendy Jenő, Czere Sándor, Huszág Adolf, Szász Gábor, Kiss Dénes, ifj. Horváth József, Hunyadi János, Torma István, Id. Tóth B.

2 koronát fűzetek: Bohuniczky Kálmán, Grossmann Ferenc, Varga Mihály, Váncsa Dávid, Zetter Gottlieb, Makacsak András, Popp Mihály, Terbécz István, Csífköves Antal, Huber Vendel, Szomora József, Kötinczki Miklós, Longauer József, Raffay Gergely, Földi Antal, Miklá János, Pesti Ferenc, Hegedűs Lajos, Janttyik József, Salamon Endre, Kovács Péter, Balos János.

3 koronát fűzetek: Lukácska József, Richter József, Szőke Gyula, Szikorsky Jenő.

4 koronát fűzetek: Kacsó András, Rochlitz Dezső, Schmidt Béla, Pascu Viktor, Virányi János, Benze Dezső, Procki Rezső, Pékh József, Tomassak Miklós, Sárközi József, N.-váradai püsp. ökrösi erdőgond., Rimaszombati földműves iskola.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Állást keres egy 34 éves, nős, róm. kath. magas, erős testalkatú, kitűnően szakvizsgázott és jó bizonyítványokkal, több évi erdészeti és fővad gondozási gyakorlattal bíró, jó lövő és a vadászat minden ágában jártas, magyar és németül beszélő és tökéletesen író erdőőr, ki jelenleg egy nagyobb erdőbirtokon van alkalmazva. Címe a szerkesztőségélnél megudható.

HIRDETÉSEK

Fehér Orpington keltető tyúktojás

kapható válogatott törzsektől darabja 27 fillérért, Lőrincz István m. kir. főerdőőrnél. Erdőbádony (Zólyom megye). (1.1.v.5.)

Pályázati hirdetmény.

A turóczenntmártoni kir. erdőfelügyelőségélnél — főerdőőri állásra történt kinevezés folytán — megüresedett irnoki állásra erdőőri szakiskolát végzett olyan nőtlen egyént keresek, ki az irodai teendők végzésében kellő jártassággal bír s kinek e mellett jól olvasható szép írása van.

Járandóságok: 2 kor. 10 fillér napidíj, lakás, fűtés és világítás.

A kik ez állásra pályázni kívánnak, forduljanak f. évi június hó 15-ig sajátkezűleg írott egyszerű levélben hozzájuk s mutassák be az erdőőri szakiskolában nyert bizonyítványok másolatát.

Turóczenntmárton, 1910. évi május hó.

(2.) **Jausz Sándor** s. k.
kir. erdőfelügyelő.

2323. ügyszám 1910.

Pályázat.

A tótsóvári m. kir. kincstári erdőhivatal kerületében egy I. oszt. m. kir. erdőáltiszti (főerdőőri) és egy, illetve előléptetés esetén kettő II.-od oszt. m. kir. erdőáltiszti

(erdőőri), továbbá kettő I. oszt. m. kir. erdőlegényi, illetve segéderdőőri és előléptetés esetén kettő II.-od oszt. m. kir. erdőlegényi, illetve segéderdőőri állásra az állomány-szerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépők ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélni- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvédtörzssorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismeretükről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket előjáró hatóságuk, eddigi állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságuk útján folyó évi június hó 15-ig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz nyújtásuk be.

Tótsóvár, 1910. évi május hó 3-án.

(3.) **M. kir. kincstári erdőhivatal.**

Régi lövetű, esetleg levetett 5—6 pár jobbminőségű **őzagancsot** megvételre keres dr. Kukuljević József. Faluszemes. (4.)

Egyéves **kan dogg** kitűnő házörző és testőr, 70 koronáért eladó Janits Sándornál Sebes-Váralján, (u. p. Sebeskellemes, Sáros m.) (5.)

17241. számhoz. 1910.

Kemény tűzifa, valamint tölgy és más fanemű műfa eladása termelt állapotban.

A lippai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó alsódombrói és dorgosi m. kir. erdőgazdálkodások 1909. és 1910. évi vágásaiban házilag kitermelt különböző fanemű kemény tűzifának, valamint tölgy és más fanemű műfának alább megnevezett csoportokban való eladása iránt a lippai m. kir. főerdőhivatalnál 1910. évi május hó 30-án délelőtt 10 órakor zárt írásbeli versenytárgyalás fog megtartatni.

Eladás alá kerül:

1. Az alsódombrói m. kir. erdőgazdálkodáshoz tartozó govodsziai 1909. és 1910. évi vágások területén

2889	ürméter cser	hasábtűzifa
695	" tölgy	"
503	" bükk	"
392	" gyertyán	"
1488	" vegyes kemény dorong tűzifa és	
61'02	tömörköbméter tölgy épület és műszerfa.	

Kikiáltási ára 20434 korona 01 fillér.

Bánatpénz 2044 korona.

2. A dorgosi m. kir. erdőgazdálkodásban fekvő magurai vágásterületén.

2613 ürm vegyes kemény hasáb és dorongtűzifa és 374 m³ juhar és -cseresznyeműfa.

Kikiáltási ára 6690 korona 65 fillér.

Bánatpénz 670 korona.

3. A dorgosi m. kir. erdőgazdálkodás mészdorgosi vágásában

982 ürm³ vegyes kemény hasáb és dorongtűzifa.

Kikiáltási ára 2631 korona 76 fillér.

Bánatpénz 264 korona.

Ajánlatok a fent megnevezett csoportokra csakis külön-külön tehető és fogadtnak el.

A vonatkozó általános árverési és részletes szerződési feltételek a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, az alsódombrói és dorgosi m. kir. erdőgazdálkodásnál betekintethetők s úgy azok, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok érdeklődők kívánságára díjtalanul meg is fognak küldetni.

Budapest, 1910. évi április hó 6-án.

(6.) **M. kir. földművelésügyi Miniszter.**

1691.1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az apatini m. kir. erdőhivatal kerületében megüresedett két első osztályú altiszti állásra, előléptetés esetén két másodosztályú altiszti, illetve két első és két másodosztályú erdőlegényi állásra az állomány-szerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Felhivatnak az ezen állásra pályázók, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában körülírt szakképzettséget, a m. kir. kincstári erdészeti szolgálatába ujonnan belépni kívánók ezen felül még ép, erős, testalkatukat, különösen jó látó-, beszélni- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvéd törzssorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint az életkorukról, illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket 1910. évi június hó 15-ig az apatini m. kir. erdőhivatalnál nyújtásuk be.

Apatinban, 1910. május hó 9-én.

(7.) **M. kir. erdőhivatal.**

Kezelő-erdőőri állás. Intelligens, okleveles, kezelő-erdőőr, ki a tót nyelvet bírja, f. évi november 1., esetleg október 1-re kerestetik. Csak nős egyének pályázhatnak. Fizetés: 800 korona készpénz, nyugdíj biztosítással, rét, legeltetés, kert és 2 hold föld használata, ruha, lakás, tüzelő. Esetleg megegyezés szerint. Czim a kiadóhivatalban tudandó meg. Bemutatandó bizonyítvány-másolatok nem küldetnek vissza. (8. II. 1.)

HIRDETÉSEK felvetetnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Előfizetési ár:

Egész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 L.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főmördőrnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főmördőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzárda 10 fillérel, táblázatos »a garmond betűnöl kiselő betűfaj szedés másfélzetes egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az állásfolyamatot és kereslet rovata rövid közlésekkel díjtalanul áll rendelkezésére.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-küldésére vonatkozó reklámajánlatok is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adandók.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előzetes erdészeti aiúsztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A mesterséges erdősítés, különösen a luczvetés és a természet. (Béky Albert.)

Vadrécszünk. (Gyulai Gy. Károly.)

Gazdasági tanácsadó: A minorka tyúkfajta új kőntösben (kép-pel). (Hreblay Emil.) — Mézgásodás. — Csigák kikapusztítása. — Szénagyűjtés. — Útmutatás a bor helyes kezelésére.

Külföldiek: Eljegyzés. — Vadorzó elfogása. — Nyugdíjbiztosítás kiterjesztése. — Nyugdíjbiztosítás. — Zergeszakáll hamisítása. — Időjelzés.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Hivatalos közlemények: Erdőszolgák szolgálati fegyvereinek megadátatása ügyében. — A szomszéd fája.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Cserkészet a nemzetközi vadászati kiállításon. (György Loránd.)

A mesterséges erdősítés, különösen a luczvetés és a természet.

Az «Erdészeti Lapok» részére írta: *Béky Albert.*

Évezredek óta végzi a természet az ember szeme előtt erdősítő munkáját s még mostanáig mindig jobban tudja nálunknál. Igyekszünk, iparkodunk ellesni vélt titkait, de talán éppen azért, mert mindenütt valami rejtelmes dolgot sejtünk, nem veszszük észre a nyíltan elélnk táruó igazságokat.

Mint sokunkat, engem is gondolkodóba ejtett már jó régen az a tapasztalat, hogy a természetes uton elvetődött magból, ha egyszer kikélt s földbe eresztette gyökerét a csemete, az az időjárás viszontagságainak (hőség, szárazság, fagy, szél stb.) hatása alatt kevésbé pusztul el, mint a mesterségesen ültetett s még inkább a vetésből kelt csemete.

Első tekintetre azt hiszi az ember, hogy a csemetében van a különbség, a mennyiben a természetes edzetebb, mint a miénk s jobban van ellátva azokkal a fegyverekkel, melyekkel a megélésért küzdenie kell; ennek azonban teljesen ellene mond a mesterséges vetés, mert hiszen ebből szintén ott helyt az erdőben kél ki a csemete s mégis vész, pusztul, holott közvetlen közelében vidorán szaporodik és nő a természet gyermeke. Hogy maga a természet csemetéje nem különb, mint az emberé, bizonyítja az is, hogy ha magavetés-

ből kiszedett csemetét ültetünk, az sikerben s gyarapodásban általában mögötte marad a csemetekertinek s közönségesen sem tartjuk olyan ültető-anyagnak, mint utóbbit.

A mennyire az én tapasztalatom terjed, annak alapján meg vagyok róla győződve, hogy a természet nem erdősít jobb csemetével mint mi s így sklere nem is ezen fordul meg, hanem azon, hogy neveljék a miénkénél kedvezőbb körülmények közé helyezi.

Lássuk előbb: mit teszünk mi a mi csemeténkkel? Fölteszem, hogy mindent a legjobban végezzük: a jól nevelt, erőteljű duzzadó csemetét kifogástalanul emeljük ki a földből, s ügyelve, hogy nap se süsse, szél se érje, jó földbe, jól munkált fészekbe gondosan elültetjük. A csemete megfogamzik s növekvésnek indul. Időközben a fészek talajának felszíne kiszárad, a talajnak a munkáival megbolygatott hajosövessége a felszínig helyreáll s szárad ki a föld egymásután. A víz fokozatosan elvesztésével a talaj állapota, szerkezete is lényegesen megváltozik. Elveszti porhanyósságát, összetömörül; kiszorul belőle a levegő szükséges mennyisége s ennek és a víznek megfogamkozása miatt csak tepszpednek benne azok a fizikai és vegyi folyamatok, a melyeknek folyamánya a növények jó táplálkozása, gyarapodása.

Ha közben eső esik is, a mi az elvesztett vizet pótolja, az nem javítja meg kellőleg a helyzetet, sőt esetleg még rosszabbá teszi azzal, hogy a felszínen képződött sár még jobban elzárja a levegő behatolásának útját.

Ez a vázlatosan esetelt állapot az időjárás milyensége szerint előbb vagy utóbb, de bekövetkezik minden csemetefészekben s a szerint, a mint televényes és homokos vagy inkább ezekben szűkülődő a talaj, kisebb vagy nagyobb mértékben. A talajnak ebben az állapotában hiányos a csemete táplálkozása; ehhez mért az ereje és életképessége is s nem nehéz elgondolni, hogy ha nagyobb veszély támadja meg, nem tud ellenállani s elvész.

De hát milyen is legyen annak a fészeknek a talaja, hogy csemetéink benne hiányt ne szenvedjenek? Az ok-szerű talajmivélés ezzel az egy szóval felel reá, hogy

beeredett, a mi alatt a talajnak olyan állapotát értjük, a melynél annak részei egymáshoz simulva, szerveznek mondható összefüggésben vannak egymással s elegendő víz, levegő és melegség jelenlétében erőlesen történnek meg benne azok a fizikai és vegyi folyamatok, a melyekkel a tápláléknak a talajban való előkészítése és abból való felvétele jár.

Sok feltételhez fűződik a talaj beeredett állapotának létrejötte és fennmaradása. A frissen (az éppen) megmunkált föld nem ilyen, mert ott a talajrézsecskéik összefüggése meg van bolygatva s időnek kell eltelnie, míg a megüledés folytán a szükséges kapcsolat helyreáll. Másrészt a kellőnél jobban összetömről, tömötté, keményné vált talaj szintén nem lehet beeredett, mert itt meg a levegő kellő mennyisége s többnyire már a szükséges víz is hiányzik. Első feltétele tehát a beeredésnek a talaj porhanyós, morzsalékos szerkezete; másikk, hogy ne legyen tevékenyben szegény s harmadik a kellő viztartalom. Ezek mellett a levegő és melegség akadálytalanul rendelkezésre áll.

A régebbi talajművelés a földnek tápanyagokkal (trágyával) való ellátását döntő fontosságúnak tartotta. Az újabb vizsgálódások és kísérletek azonban — főleg mióta a vegyi folyamatoknál és nitrogéngyűjtésnél a talajbaktériumoknak mind több és több szerepet juttattak — a talaj kedvező állapotának szükségességét előbbivel egyenlő jelentőségűvé emelték.

Erdősítésről lévén szó, talajunk általában olyan, hogy trágyázásra nem szorul; a szükséges tevékenységtartalma megvan, sőt éppen mi érzéskék még a vízhiány (szárazság) miatt is csak kivételes esetekben panasz-

kozhatunk (de mint látni fogjuk, ez is inkább bennünket terhel) úgy, hogy a mi teendőink az elültetett vagy vetett eseméte talajával szemben csupán arra szorítkozik, hogy annak porhanyós szerkezetét iparkodjunk létrehozni és fentartani.

A magára hagyott talaj porhanyós állapotából nem a laza, hanem a tömődött felé, azzá romlik el; feladatunk tehát a lazítás (kapálás) volna, ez azonban csak nagyon kifejezett gazdaságban lehet módunkban. Úgy látszik, mintha ezekután tehetetlenül állnánk; de nem vagyunk így, mert a természet gondoskodik róla, hogy a talaj beeredése magától is bekövetkezzék és állandóan fennmaradjon akkor, ha azt valamiféle elhalt növényi anyag takarja be. Így érleli be és tartja beeredetten az erdő alomjával évezredek óta szemünk láttára talaját s mi a helyett, hogy utána indulnánk, megfosztjuk esemeténk fészkeinek földjét gyámolától (mintha csak az élő testről huznánk le a bőrt) s a kultúra félig végzett munkájával — mert aztán a talajt tovább nem gondoljuk — azt hisszük, hogy megtettünk mindent, a mi tőlünk telhet.

Szerintem itt rejlik az ember és a természet erdő-sítő munkája közötti különbség. Nézzük csak meg kint a valóságban az erdő alomtakarója alatt levő földet; botunkat jól beleszurhatjuk, olyan porhanyós s kezünkben lágyan omlik szét, míg a esemetéskeresztes pusztá földje többnyire vagy sáros, vagy kemény.

De nemcsak az elhalt növényi anyagok alatt érik be és marad ilyen a talaj, hanem némely élő növény mérsékelt árnyéka alatt is, a miről végásainkban saját kezünkkel győződhetünk meg, a hol a gyomok alatt

TÁRCZA.

Cserkészzet a nemzetközi vadászati kiállításon.

Irta: Győry Loránd, miniszteri osztálytanácsos.

Elkészült. Jobban mondva elkészült *annyira*, a mennyire kiállításnak a megnyitása elkészülnie lehet, sőt szabad. De hát lehet-e másként?

Hiszzen, ha nem is méltányolnák azt a fáradságot és észbontó munkát, melyet a forró égővi tigrisbőr kiszögezésétől — a Munky-féle északsarki jegesmedvelövőházat imitáló bavas, jeges pavillon építéséig minden ember kifejtett: feledhetjük-e, hogy a szerelem, a virágnytás és a derű hónapja, a május elseje oly borzasztó időjárással köszöntött be, hogy mindenki méltán kétségbeesett — a háziurak kivételével?

Az utolsó öt nap alatt a Práter kiállítási területén alig hunyta be a szemét valaki. Verejtékben furdott a homloka mindenkinek, mert a retentő időjárás csak úgy volt ellensúlyozható, ha indián és eszkimó, erdőőr és úttaapos gőzhenger, festőművész és állattömő, szobrász és vakoló kőműves, fotográf, rendőr, szóval a világ minden porczikája a munka szolgálatában állott a pirkadó hajnal hasadtától éjjelig. Óh munka — te hatalmas magyarosító erő, a tizparancsolat ellenére is hány-

szor *vették ott hiába* a különböző égi potentátok nevét az utóbbi napok alatt, *magyar* terminus technikusok sziszegtetése mellett!

De mindegy! A kiállítást már meg is nyitották s ma már ország-világ vadászközönsége ott legeltetheti a szemét a milliókat érő tárgyak rengeteg gazdagságán. Tapasztalhat s magasztalhatja az akaratot, a tudást, az erőt, mely a világ közgazdaságának egyik hatalmas ágazatát, a vadászatot élénk tárja.

Diána istennő, ki ott ülsz bronzutánzatú lovacskádon s az óriási szelvíhar daczóra is nyereg, kengyel és szár nélkül mértél piriapádon helyet foglalni: Te igazán boldog lehetsz! Nagyot alkottál, — oly nagyot, hogy méltán megérdemelniél, bár nagyobb lenne a «Pelzverwertungs-Pavillon» s gazdagabb tartalmából a Te harmatos válladra is borithatnánk egy jókora szkunksz gallért. Könnyű kis toalettedre félve gondolok, — mert *így* nem állod ki októberig. Szegényke, mennyit fázhattál a megnyitás előtti hideg esőben! Nem is tudom, mi voltál inkább: furdó Diána, vagy Diána furdó?

A mint elhagynom szobrodát — melyet a fenti szöveg után annál sürgősebben eszközölök, mert félek, hogy nyilvánosódet utánam ereszted — pár száz lépést kell csak tennem és a magyar vadászati kiállítás hatalmas kastélya előtt állok.

porhanyó, üde földet találunk, a puszta fészek pedig (ha t. i. nem terjed ki erre is a gyomok mérsékelt, jótékony árnyékolása) sivár, kemény. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a gyomok között jobb a csemetéknek, mint magában, mert itt már más tényező: a napfény is közbejárt. Az azonban bizonyos, hogy jobban tenyészik a csemete beéredett talajon a gyomok mérsékelt árnyékában (s utóbbiból a kellőnél többet is szívesebben lát), mint hogy a napfény teljes élvezete mellett elrontott (nem beéredett vagy már ezt az állapotot elvesztett) földben sóvárogon táplálék után.

A gyomoknak az erdőben, az erdő talaját illető szerepében sokakat félrevezet az a kísérletileg történt megállapodás, hogy a gyommal fedett talaj több vizet párologtat el, mint a csupasz (a melylyel egy sorba ne állítsuk az előbbieket szerint betakart földet, a hol a takaró legjobb gátja a párologásnak). Hiszen ha kizárólag azon fordulna meg a növénytenyészet, hogy mennyi vizet tartalmaz a talaj, akkor talán csupán erre helyeznénk a súlyt, és mivel a kísérlet azt is bebizonyította, hogy ugyan több a víz a puszta talajban annak egész termőrétegét tekintve, de az a több az alsóbb rétegben van, míg a gyommal fedettben a mi van, inkább a felszín közelében van, a hol érvényesülhet; továbbá mert a jó tenyészethez a talaj beéredett állapota elengedhetetlen követelmény, a mit pedig csupasz talaj kizár s végül mert sok erdei gyomfélélről be kezd bizonyosodni, hogy a talaj részére a levegőből nitrogént gyűjt, de ha nem gyűjt is, elhalván, gyarapítja a televényt s az elhalt növényi talajtakarót: nem szabad a vízpárologtatásért egyszerűen pálozáat törnünk a gyomok felett s

az erdőtenyészet ellenségeiül tekintenünk. Pártjára álltam már máskor is a gyomoknak s most is azt mondom, hogy gyomja válogatja az elbánsát s hogy az erdő talajának jobb, ha gyom takarja, mintha csupasz volna s a csemetének is jobb a legtöbb gyom közt (ha le nem teperi), mint a meztelen földben.

Visszatérve a csemetefészekhez, most már nincs róla sok mondanivalóm. A jó csemetét ültessék el fészékbe úgy, mint eddig (felteszem, hogy hiba nélkül történt) s végezetül takarjuk be a fészek talaját úgy két-három ujjnyi vastagon valamiféle elhalt növényi anyaggal, elsősorban mindig azzal, a mi éppen kezünk ügyében van, mint tű, vagy lombhalom, apró fahulladék (nagyobb vékony fadarabok és kéreg is jobb, mint semmi), tépett fű, vagy gyom, gyökérrel felfeldt fordított moha, gyp, hango, áfonya stb., a szél által elmozdítható anyagokat fadarabokkal, kövel lenyomtatván.

Régebben egyidőben — a mint emlékszem — sokat vitatkoztak a dombos és gödrös ültetésről, hogy melyik a jobb. A csupasz talaju gödör majdnem hogy leverten került ki a vitából a fentiek szerint betakart dombbal szemben, a hol a beéredett talajban s a takaró által védett üdeségben jó helyzetben van a csemete, míg a meztelen gödör száraz, kemény talajában bizony sokszor csak tengődik. A betakart talaju gödör, az már egészen más.

Mint már említettem, a talaj kiszáradása ellen is megbecsülhetetlen eszköz annak betakarása, a minek magyarizata az, hogy a hajesővességet nem engedi a felszínig jutni, s minthogy e hatása állandó, de meg e mellett a talajra egyéb jótékony befolyást is gyakorol.

A fogadóbizottság kevéssé nyájas. Két irtóztató medve vicсорám rám. Irtóztatóan hüek a maguk vadsgáiban, de az őserőnek s a magyar erdők tipikus dúvadának oly szép példányai, hogy menten megbékélők velük.

Gyemert átadom s belépek a csarnokba, hiszen a medvék, melyek már régen kinőttek a *bocs-korból*, nem bántanak, mert agyagból formálta őket a művész keze.

*

Méltóztassanak tehát megnyugodni. Ezúttal nem reánk, magyarokra vadásznak Bécsben, hanem a magyar vadászat bemutatásának kívánunk ott helyet biztosítani a nemzetközi vadászati kiállítás keretében.

A Práter lombja már zöldül. A Rotunda jobb- és baloldalán számos nemzet izléses pavilonja foglal helyet s a vén gesztenyefasorok, melyek a kiállításba vezető utakat szegélyezik, ezúttal megcsalták a természetét. Máskor, ősszel, vadgesztenye pirul lombjuk sűrűjében, most pedig, tavasszal, körtétől roskadoznak. Igaz, villanykörtéktől, melyek ragyogó világítást szórnak szerte a fantasztikus paloták között.

A magyar vadászati kiállítás a második főbejáratnál számítva a legelső épület s úgy igen előnyös fekvésénél, mint hatalmas arányainál fogva nemcsak szembeötölő, de uralkodó helyet foglal el.

Mikor a vadászkastélyba belépek s aztán annak szépségeit megkísértem leírni, eszembe jut a biblia szava. A násznagyt az kérdezi a kánaai menyegző alkalmával a vőlegénytől: »Minden emberek először jó bort szoktak a vendégnek adni és minekutána megborosodnak, akkor adnak alábbvalót; te pedig a jó bort ekkorra tartottad?«

Azt, a mit először látunk, tulajdonképpen utóljára kellene látnunk, hogy a legfelségesebb magyarországi vidék felejtetlen panorámájának teljes, sértetlen tisztaságát őrizhessük meg lelkünkben. Éppen ezért, én az első emeleten kezdem szemlémet. Egymás mellett foglalnak itt helyet legelső vadászaink: a király, azután József királyi herceg, Kóburg herceg, Esterházy Miklós és Lajos hercegek vadászati kiállításai. Külön-külön, hiszen kiállított magyar stílusú szobák foglalják magukba vadászszakmánjuk gazdagságát, s a mit ott szemlélni fog a közönség, az valóban mind igaz dolog, eredménye a férfi bátorságának, a vadászszenvédély kitartásának s mind a mellett hirdetője a vadapólas iránti rajongó szeretetnek.

Erre oktatnak a jelzett kiállításokhoz csatlakozó szobában felhalmozott tanulmányi tárgyak is. Sziklai tanár preparatuma. A ki látni akarja, miképpen lesz a fácszántójból — egy napos csirkén át — pompás fácántyúk

rol, szerintem még többet ér, mintha a csemetefészek földjét rendszeres művelés (kapálás) alatt tartanánk, nem is tekintve, hogy ennél sokkal olcsóbb.

A kapálás ellen és a betakarás mellett szól a következő tapasztalatom is. Számtalanszor láttam már, hogy az ültetett, de még a vetésből kelt csemete is szépen kiállja az első év minden viszontagságát; nem teszi tönkre se hőség, se szárazság. De jön az ébresztő tavasz, s csemeténk a fagy által kihuzva, életrekelés helyett elszárad. Iteni magas hegyeségi ültetéseinknek nem is annyira az első év, mint a második év tavasza a tűzpróbája, a melyet ha átéltek, már csaknem biztosítva van fenmaradásuk.

A fagy által való kihuzásról tudjuk, hogy annak elősegítője a laza, vagy porhanyós talaj, míg a kemény gátolja. Annyira a köztudatban van ez, hogy pl. csemetekerben ősszel már nem is igen szoktunk gyomlálni és kapálni, hogy a lazítással a kihuzás veszélyét elő ne mozdítsuk.

Az erdőbe ültetett csemeténél ugyanaz az eset s ezért hátrányos a kapa munkája a betakarással szemben, mely utóbbi azáltal, hogy ruhazatként a talaj hőmérsékletének a levegővel való könnyű ingadozását megakadályozza, a kihuzás veszélyét csaknem teljesen megszünteti. Nem emlékezem, hogy valamikor fagy által kihuzott magakelt csemetét láttam volna (bár bizonyosan van ilyen is), de nem is lehet rá sok alkalom, mert a természet betakart talajjal működik.

A csupasz és betakart fészek szembeállítására van még egy említésre érdemes okom s ez az, hogy a puszta fészek földjét a nyári záporok fölverik a csemetére, a

mi kivált apró fenyőknél ujnyi vastagsága rétegen is felhalmozódik (megfogja a fű) s valósággal megfullasztja azokat. Ez ellen egyedüli orvosság a fészek betakarása.

Csemetekertünkre általánosságban már meglehetősen gondot fordítunk. Ültetéseinket igyekszünk a gyom és gyomfák ellen megvédeni, sőt még a fagy által kihuzott csemetéinket is visszahelyezhetjük (ha megtépázott gyökérrel is), töltjük ki az erdőművelésünkben meglevő, tárgyalt hézagot is s takarjuk be az ültető- vagy vetőfészek talaját.

Számos éven át tett megfigyelésem, tanulmányozásom vezetett a luczfenyővetésnek elmondandó módjára is, a mely iránt az érdeklődés mind tágabb körű lévén, elérkezettnek látom a nyilvánosság elé tárasát, előre kijelentvén, hogyha ültethetünk, akkor ne vessünk s utóbbi csak mint bizonyos körülmények között helyénvaló módot alkalmazzuk, egyszersmind olyannak tekintvén, a mely az ültetésnél nagyobb körültekintést, szakértelmet és gondosságot kíván annál is inkább, mert a vetésből keletkezett zsenge erdősítést jobban és tovább kell figyelemmel kísérnünk, mint az ültetést.

A megirtak után tudhatjuk, hogy a közönséges módon előkészített s csupaszon hagyott fészekben eredményesen nem vethetünk. Próbáltunk mi is így; kikelt a mag jól, de a puszta fészekben részint kiszáradt, részint a felverődött sártól megfáradt a csemete s a melyik meg is kiűződött valahogyan a sok bajjal, azzal leszámolt a második év tavaszának faga (kihuzta), úgy hogy több holdnyi vetésből alig maradt mutatónak.

E tapasztalat után először arra gondoltam, hogy

és kakas, hogyan szállítandó kosarakban a szárnyas és szőrms vad, az emberi találékonyaság mily agyafurt módon gondoskodik már ma a duvadak pusztításáról, azzal a gondolattal, hogy ennek ellenértékéül a nemes vadat védelmébe vegye, az iskolásgyermeknek is mily szemléltető módon lehet szeme elé tárni a vadnevelést, káros állatmérgezést stb., az szenteljen egy félórát ennek a szobának és nem elragadtatással, de őszinte bámulattal fog adózni a tudás, az izlés, de főleg a hűség azon mértékének, mely ebben a kiállításban érvényre jutott. Itt nem a panoptikumban kiállítani szokott merev viaszállatok láthatók. A nyulaeska jajgatása szinte hallatszák, midőn a dróthurokban szenved; azt a borzot, mely a vasfogóba került lábát lerágni szeretné, szívből megsajnálja az ember; a barna vidrát, mely könnyéden meghajlított gerinczével oly természetesen fázadozik rajta, hogy kikezcmereghessék a csapdából, szinte ki akarnának segíteni zavarából. Természetes, és éppen ezért szép minden.

Aztán egymást követik az agancskiállításra szánt folyosók hosszú sorai. Legelső főúri családaink keltek egymással versenyre, hogy a területeiken clejtett őz- és szarvasagancsokat, dámlapátokat, muffsionszarvakat, zergekempkókat, vadkanagarakat rengeteg mennyiségben mutassák be, s hiszem, hogy nemcsak azoknak, kik a va-

dászatot passzióból úzik, hanem a természettudósoknak is nagy gyönyörűséget fog szerezni a látnivalók dús gazdagsága.

S a természet itt is sok esodával szolgál. Lábszönyeget láthatunk itt, mely két pár muffsionszarvban végződik. A két muffsion ugyanis úgy összetülekedett, hogy kacsaringós szarvuk végtelenen egymásba akadt. Vagy éhen veszték, vagy agryázkódás érte őket, de szétválni nem voltak képesek.

Láthatunk továbbá ugyancsak egy muffsion-szarvpárt, melynek egyik kacsaringója, levágot fagraa tekerődött. Az állat bizonyosan nekirohant. A faág kérge teljesen lehorzsolódott, tanúságául annak, hogy mily végtelen küzdelmet fejtett ki a szegény állat szabadulási kísérletei közben, melyek utóvégre is elpusztulására vezettek.

A kiállítási kastély falait e mellett a statisztikai táblázatok díszesen és szellemesen összeállított tömege leri el, melyekből, a ki akar, nagy tanulmányt meríthet lepp a névre, hogy «vadat, halat s mi jó falat, szem-szájnak kellemes», nálunk bőven találhat mindenki.

Az első emelet ablakából szép kilátás nyílik az egész kiállítási területre s valóban szinte néhez elhagynunk a gyönyörű panorámát.

Nehéz, de nem hálátlan feladat.

vetés után betakarjuk a fészket úgy, mint az ültetésnél, de számot vetve azzal, hogy a vékony takaró úgy sem nyújt elég védelmet, vastag alatt meg a kikelés nem lesz jó, ezt meg sem próbáltuk, hanem olyan módon végeztettem a munkát, a melylyel a talajt nem fosztjuk meg meglévő természetes takarójától, csak éppen akkora pásztaéskán (résen, léken), hogy a magot a földre tudjuk juttatni. Csak léket ütven a talajtakarón, magát a vetési módot lékvetésnek hívom.

A munkát kézzel és fakéssel (acéllékés természetesen jobb, de drágább) eszközöljük, úgy hogy arasznyi hosszú és két-három ujnyi széles levepszűk a talajtakarót addig, a hol már a televényes földet megtaláljuk. Ezt a földet úgy 4—6 centiméter mélyen megporhanyítjuk, összekeverjük s elvéve belőle magtakarásra valót, elegygetve lenyomkodjuk; rávetjük egymástól úgy két centiméterre a magot, ezt benyomkodjuk a földre s betakarjuk a félretett földdel. Ha van a kezünkben fűalom, javára válik a munkának, ha a földtakarót kissé vékonyabbra veszzük s erre úgy fél-centiméteres tűréteget szórunk. Helyén van ez kiváltképen ott, a hol a léket helyzeténél fogva tuskó, dőlft a stb. nem védi a nap és szél ellen.

Vetésre a napsütésnek és sorvasztó szélnek kevésbé kitét, még be nem gyomosodott friss vágásoknál szemelhetjük ki elősorban. Lékek helyeül — miként az ültetőfészkeknel már országzerte szokás — tuskók, kövek, fagyókerek, dőlft fák, gallyrakások stb. árnyékos oldalát keressük ki s csak ilyen hiányában készítsünk léket szabad helyre.

A fenti módon egy lékbe 20—30 szem mag kerül

Mert hiszen a földszinti traktusban talán még szebb és értékesebb látványok kínálkoznak.

Az egyik terem falfestménye a «Rege a csodaszarvasról» három jelenetét ábrázolja s minden alakja él és lélekliz, a kép alatt Arany János époszából idézett sorok pedig annak is magyaráznak, a ki a regét nem ismerne.

Itt az orvdadászoktól elkobzott mordályok, füstélyok, kovásfegyverek, serpenyős puskák, íjjak egész fegyvertára fog érdeklődést kelteni, amott a vadászati műipari kiállítás; majd egy behizelgő kedvességgel berendezett vadászszoba, az idegen országokból való vadászati trofeák (exotikák) gyűjteménye s Izabella királyi hercegnő ő fensége házipari kiállítása esábitja, vonzza és köti le a szemet.

Sok, nagyon sok tér kellene arra, hogy mindazt vázolhassuk, a mit a vadászati kiállítás kormánybizosa itt összehalmozott. Hiszen egy millió koronán felül van csak az a biztosítási összeg, melyet a különböző biztosító társulatok a kiállítási tárgyakért lekötöttek.

Et nunc venio ad fortissimum! (De most jön a java!)

A földszint egyik folyosóján négy éjjeli jelenet látható a vadak életéből. Csodás szép háttér gyönyörűen applikált világítással mutatja be, a mint a farkasok az éjjeli holdra üvöltenek, a mint két öreg szarvasbika egymással küzd, a mint tuzokok és foglyok szemezget-

s így 1000 lékre (1 kg = 150,000 szem) 0-14—0-20 kilogramm luczmagot számítunk.

Az előadottak szem előtt tartásával végzett luczfenyővetésünk van a gotuli erdőgondnokságban majdnem 200 holdon, a minek jó része most már mint hároméves fiatalos az eljárás helyességének bizonyítékául sikerültnek mondható. A csemeték szépen fejlettek; sok közülök egy cseppet sem maradt vissza az ugyanolyan magas fekvésben nevelt csemetekerti mögött.

Vadréczeink.

Irta: Gyulai Gy. Károly.

A Kisbaltaton, a Tisza artéri területei, a Sárrét, az Alduna mocsarak, pár évtized előtt a vadréczeinek háborítlan boldog tanyát nyújtottak. Sajnos, a szükséges viszabályozásokkal lépést tart a vadréce és egyéb víziszárnyas megosapánása is. De hát ez csak természetes következménye a viszabályozásokkal és a vízrendszettel járó kulturának. A hol még csak egy-két évtizeddel ennek előtte, vízinvóznnyzettel borított területek a vadréczeinek alkalmas helyet nyújtottak, ott most renegó szántóföldek közt fűtül a gőzvasut vagy szánt barázdák a gözöke.

A vadrécze családja, kivált hazánk területein olyanira változatos, mint alig egy táján a földnek. Legfeljebb Északamerika vizekben bővelkedő tájéka vetekszenek e tekintetben velünk. A nálunk fészkelő vadrécze közül legtöbb még a tókés réce, más néven tókerucza, öregréce, dunaréce, nagykacsa, törzösk-

nek a vetésben, s a mint egy vén barna medve a meglepett fajdkakással enyeleg.

A négy jelenet annyira az állatvilág regényes életéből van merítve, hogy az ember csak gyönyörködve képes tekintetét rajtuk legetetni.

A sejtelmes éj, a titkok mélyében elkövetkező küzdelem szinte megriasz, s ha a látvány sokáig legyökezzetné is figyelmet, önkéntelenül megragad a vágy, mely fény, derű, élet után kívánczik. S ezt oly könnyen megszerzhetjük. Pár lépés és ott állunk az óriási dioráma (biológiai csoport) kellős közepén.

Szemünk elbámulva legel a fogarasi havasok csodás panorámáján. Az óriási sziklatömbök harmónikus folyának össze a távlatla. A mennybeli nap aranyos fénye tündöklően ragyog a kék hegyek szakadékos, havas oldalain s ködbe vesző csucsain. A folyton ereszkedő, zuhatagokkal, patakokkal dübörögve lefolyó kölavinnákkal változatos hegyoldalok mentén elmerengve szemlélhetjük Magyarorszag dűsgazdag vadállományát.

Közáli zerge rágésal a törpefenyő zöld tűjén s a mormoták fűtörésze bujálnak és játszadoznak közölkében. Itt mufflonok emelik fél óvatos fejüket a közölgő nesz hallatára, ott pedig a pillanatnyilag óvatlan fadkakas dűrg. Emitt két agár üldöz egy árva nyulacska, amott pedig vérző vadkan roskad össze s a nyomorult

réce. Azért a vízszabályozások daczára szép számban jelentkeznek a következő többé-kevésbé ismertebb récefajok is, nevezetesen: a füstös réce, a kékesőrü réce, a kanalas réce, a nyíl farkú réce, az apró réce, a bőjtü réce, a márványos réce, a sarlós réce, a fűtyilló réce, a kendermagos réce, a jeges réce, a cigány réce, az üstökös réce, a barát réce, a kontyos réce, a hegyi réce, a fekete réce, a füstös réce, csupán téli vendégként pedig a kereze réce.

A vadrécek változatos családjával földünk mérsékelt égöveinek összes szélességi fokai alatt találkozhattunk. Alig van talán víziszárnyas, a melyet konokabban és kitartóbban pusztítottak volna minden időben, mint éppen a vadrécét, de legkivált a tőkerécét. A vadászati törvények a föld kerekéig mindenütt ügyszólván a vadász kezére játszanak itt. A legtöbb állam törvénye ugyanis felszabadítja a tilalom alól olyan időszakban, a midőn még a ragadozó szárnyasokat kellene több figyelemre méltatni. Az ujjáalkotásra váró vadászati törvény, remélhetőleg ki fog terjeszkedni a vízivad messzebbmenő védelmére is, hiszen hazánk nagyarányú, végleges vízszabályozása, tervezett új csatornahálózata még koránt sincs befejezve, a vadrécefele tehát mulhatlanul megkívánja a rendszeresebb kiméletet.

Mérsékelt égövek alá eső államokban, így hazánkban is július 1-től kezdve kivonulhatunk a vadrécekre. Vadász közt is, sajnos, nem egy akad, a ki a vadkaesák közé durrant a nélkül, hogy előbb meggyőződött volna arról, a mit a tilalmi időben elég alkalmá lett volna kikömlélni, vajjon fölnevelte-e már a vadréce a zsenge,

új nemzedéket? Árvizes tavaszok idején, a zajgó hullámok nem egyszer elsodorják az első költés apró csibéit, a másodnemzedék pedig, nyár derekán, a tilalmi idő végéig, nines még a fejlettség oly fokán, hogy azokat szivtelen módon, elárvultan, maguk sorsára hagyhatnók.

A vadréce tollazata az egyes évszakok szerint bizonyos színváltozásokat mutat. Egyébként maga a tollhullatás a vedlés foka, esetenként más és más külszint sőt külalakot ad a szárnyasnak. Kifogástalan tollpompában diszeleg a gácsér ősztől tavaszig, hogy ekkor elhullassa tollai színe-javát. Teljes tollidisz idején a jellemzően kunkorodó gácsérfarktollak közül az idősebbet két pár, a fiatalabb gácsért pedig egy pár toll-hímisz jellemzi, a változatos récefélék fekete, barna, vörhenyes, szürke, zöld és kékes zománcú tollazatának ezér és ezér szín és alakbeli változatait részletesen le sem írhatjuk. Ám ha fölötté diszes külsőt mutat is a tollazata pompájával ékeskedő vadréce, annál kevésbé tetszetős a tollatlanság utolsó szakában, akkor a midőn még evezőtollait is elveszti. Ilyenkor maga is, szintűgy resztelkedve, búvóhelyek után néz addig is, a míg tollai újra kifejlődnek. Az elbujdosás, a csekélyebb röpképesség idején ajánlatos is, hiszen oly tömegsok a ragadozó és üldöző ellenfél. A vadréce időnként való elbujdosásáról azt tartották, hogy nyár szakában is más tájak felé vándorol. A vadréce mindenkor kitartóan ragaszkodik a maga otthonához s így elvándorolni csak akkor fog és pedig egyben végleg, ha létfeltételeit elvonják előle.

A tollejlődés bizonyos fokának előhaladtáig, a mi-

külsejű, de szívós kopók részben élve, részben félholtan veszik körül.

Köröskörül pedig hasadt törzsű vén fűzfákon, lombos és mohos törzseken, széldöntött szálfákon, csobogó patakok mentén, náddal szegélyezett tavacsákon négy-lábú állatok és madarak számai tanyáznak oly természetes hűségben, hogy az ember majd megsimogatni, majd elhessegetni akarná őket. A fű, a fa, s az illető vad lelhelyén a valóságban is tenyésző virág, moha, zuzmó, pázsit, haraszt, mind-mind természetes s a földben, melybe elültették, él, zöldel, virít és illatozik.

Annak jellemzésére, hogy a panoráma, melyet nem egy helyről látunk, de útján, lejtőin, vadregényes kapaszkodóin járva, minden részletében közvetlen közelből nézhetünk, mily remek: két lényt hívok tanúságu.

Az egyik egy *volt* csóka, a másik egy *volt* köztársasági elnök.

A csóka a panoráma jobboldalán üldögél egy ledől fatörzsből alakult természetes híd karfáján. Zöld moha borítja a hidat s a feketés-szürke tollazatú kis madár onnét szemléli az egész birodalmat. Fejcskéjét, mint ez már madárszokás, egy kissé félrefordítja s hamiskásan csillagos szemével azt látszik kérdezni:

— Úgy-e, eltaláltam?

A *volt* csóka kérdésére Roosevelt, a *volt* elnök adta meg a feleletet.

Ez a nagy ember, ki trösztökre és orszálanokra egyforma sikerrel vadászott, természetesen a magyar vadászati kiállítást is az ő fáradszatólan érdeklődésével nézte meg.

Midőn aztán ott állott a dioráma kellős közepén s alázatos tisztelettel megkérdezték tőle, hogy szép-e, a mit lát, nem felelt semmit.

Ellenben pillanatok múltán egy jó nagyot kiáltott s aztán jobbra-balra, előre-hátra, északra és keletre ugorva, a vadászeber egész lelkét szíve véréig átható lelkesedéssel harsant fel:

— Magnific! Magnific! Magnific! Magnific! (Nagyszerű!)

★

— Roosevelt Tivadar, neked igazad volt!

A mi pavilonunk — s ez nem öndicséret — oly gazdag, a minőt eddig egyetlen hazai kiállításunk sem produkált, sőt a Bécsben összesereglett nemzetek csarnokai is alig-alig képesek felmutatni.

Nem azért, hogy az idegenforgalmat s a magyar forgalmat fokozzam Bécsbe, de valóban, hogy tanulásra és tudásának serkentésére buzdítsam szerény szavammal mindazt, a ki a vadászatot elméletben vagy gyakorlatban szereti: kérem, nézze meg a nemzetközi vadászati kiállítást, a ki teheti.

A megnyitás előtti napokban fényképfelvételek esz-

dön még a szindúsabb, erőteljesebb és jellemzőbb tolllobogók ki nem fejlődtek, a gácsért a tojtótól megkülönböztetni nehéz. Minél idősebb a mindkét nembeli vadréce, annál sötétebb színárnyalatot ölt tollazata. Ám aztán ezek a színárnyalatok, a vedlés folyamata alatt a felismerhetlenségig el-elváltoznak. Kísérletek igazolják azt, hogy a szárnyas téli és nyári tollazatának festánya közt, a 'setekben időszaki elváltozások észlelhetők. E változások következtében egy és ugyanazon hely tollazata más és más színárnyalatú telen, mint nyaranta.

Alkalmasabb fészkelőhelyek hiányában egyik-másik vadréceféle beéri a vízmelléki kaszálók és takarmánytáblák nyújtotta rejtkehelyekkel is. Takarmánykaszálók a vizek mentén, nem egyszer akadnak kacsafészkekre. Sajnos, az így talált s feliasztott nemzedékből, vadászélvét alig lesz többé; legalább az apróbbja, minden bizonynyal elpusztul. A házikotló alá adott vadréceztások kikelt nemzedékével vadász szempontból nem sokra mehetünk. Vadtenyésztéssel foglalkozó egyik telepen, a tojásokból fölnevelt tökekecsákat, alkalmas vízenyős tájak, védelem alá vett helyein szabadon bocsátották. Ha az ilyen vállalkozás csakugyan sikerrel jár, módját ejtethetők annak, hogy közkedvelt viziszárnyasvadunkat a vadréczét, a végpusztulásra ítélték sorozatából kivonhassuk.

A vadréceállomány fokozatos megcsappanása, egyéb csapást is nyakunkba zúdít. A vadréczének a vizek táján tartózkodó mérhetlen szopora szunyogféle és azok álcaízi képezik ugyanis kedvező táplálékát. El sem

képzelhető az a tömeg, a mit ebből a vadréce elpusztítani képes. Miután a vérszívó szunyog, egyben a mocsarlázat olta be csipése útján vérünkbe, a szunyogpusztítással a vadréce az emberiségnek is egészségügyi szolgálatokat tesz. A vadréczék zsengebbje az első időben úgyszólván kizárólag a vizekre rakott álcákkal, petékkel táplálkozik, miáltal temérdek istencsapástól szabadít meg bennünket, sőt némi hasznót hajt a halgazdaságnak is azért, hogy a vizek tükrét ellepő zivernövényekből állandóan nagy mennyiségűt pusztít.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A minorkatyúk új köntösbén. Semmi sem állandó a földön, minden alá van vetve változásnak, melynek ismét a fő rugója — a divat.

Természetes, hogy a baromfitenyésztésben is a divatosság nagy szerepet játszik s minden modern vérbeli tyukász legfőbb vágya az, hogy valamely fajtában új-féleéseket létesíthessen vagy a fajtát szebb, tökéletesebb köntösbe öltöztethesse.

Így van ez a minorkafajttával is, mely egyike a legrégibb fajtyúkoknak. Úgyes és ambiciózus tenyésztők a régi típusú minorkákból egészen új küllemű minorkákat tenyésztettek ki s így ma már a régi slág, a régi típus nem divatos, hanem a tökéletesebb, a szebb, az újabb.

Jól van ez így, mert haladni kell a korrallal s a mi

közlésére kivételesen engedélyt nyertem. Az alkonyi, sőt mélysegen szürke fénytelenységben csak kombinált számítással volt lehetséges dolgozni. De hasznomra vált. A dámvadak minden foltját, a mufflonok szarvának minden reczejét, a futó tapsifüles bajuszkáját, a haldozó vadkan sörtejét, a füles bagoly álmagát szemét, az odvából undok ravaszággal sandalító vadmacska tarka gereznáját, úszó szárnyas vadakat, gázlókat mind-mind élesen szemügyre kellett vennem! S csak e munka közben láttam, hogy ime, hiszen a szarv galyon is madár üldögel még; ott is fázán, fogoly rejtőzködik a bokorban, erre róka kuksol, ott egy borz vicsergatja a fogát és mindenütt, mindenütt élet, hűség, természet pompázik gazdagon.

Azt annyival jogosabban mondhatjuk, hogy a magyar kiállítás hűsége és költészete páratlan, mert hiszen bizonyára sok idegennel fogsz találkozni Te is, nyájas olvasó, ki neked is elmondja majd azt, a mit nekem, (kiben sem kiejtése, sem fotografus köntöse után nem ismert rá a magyarra).

— Na, was sag'n's? G'fällt's Ihnen? — volt a kérdés.

— Was ist das für a dumme Frag'? Ungarn hat doch entschieden die schensti Ausstellung! — volt a felelet.

*

De nem lennék igazságos, ha egy-két szóval a más nemzetek kiállításáról is meg nem emlékezném.

Leírni — részletesen, lehetetlen. Mindenütt végtelenül sok a tanulni való. Látszik, hogy nagy kedv vezette a nemzeteket s egy félesztendő igazán nem sok arra, hogy mindent az azt megillető lelkesedéssel vegyünk komolyan szemügyre.

Persia épülete filigrán, kecses, magasba nyúl és kedves, mint egy derűs persa szőnyeg. A svéd vadászat vörös deszkával és zsindelelyel borított faépületben pompázik. Norvégia komoly, tölgyfa-burkolatú remek pavilont emelt. Alatta kedvesen huzódik meg Hohenlohe herceg tátrai vadászlakja. A falai fenyő, vörösre és kékre festve. A teteje zöld fű. Canada, Franciaország, Bosznia, Anglia, Amerika, a Német-birodalom (utóbbi két épülettel is) s több más nemzet mind-mind nagyot alkotott.

Az Oesterreichisches Reichshaus hatalmas alkotás egyszerűségében méltóságos nyugalmával valóban lebilincsel.

Végül majdnem szemben a magyar vadászkastélyal, (melynek balkonjáról egyébként is remek kilátás nyílik az egész területre), jelentékeny magaslaton áll a Felsőleges Úr műrzségi vadászkastélyának hű utánzata. Előtte a tó és vizes árkok.

20—30 évvel ezelőtt jó volt, azt ma jónak — sokszor — már nem tarthatjuk.

Minorka kakas.

A minorkák régi és új tenyésztésirányánál elég sok eltérés van. A régieknél volt rövid és széles törzs, az alacsony lábszárok, a szarűszínű csőr, a veres vagy narancssárga szemek, a piros pofa, mely tollatlan volt, a kis fülkagylók mind megváltoztak s az új tenyésztésirányánál a magasabban álló lábakon hosszabb, de kes-

Minorka tojó.

Az embernek akaratlanul eszébe jut a *mürzstegei egyezmény*. Különösen ezen a területen.

Most egymás mellett áll a világ majdnem minden művelt nemzetének egy érdekért alkotott műve. Békésen, egyetértőleg.

Csak hat hónapig tartson ez az egyetértés, ne tovább? Bárcsak *minket, minket* is megértenének már egyszer s megengedné a Gondviselés, hogy a mi pavilonunk (vagyis államiságunk oly sokszor kétségbe vont létjoga), kik szintén az előretörekvés szolgálatában állunk, hat hónap múltán is *állandóan* megmaradhasson a többi nemzetek békés harmoniájában.

Végezetül még néhány szót a szobrászati alkotásokról! Ezek — egy-két kivétellel — gyengék.

A magyar medvék szépek, mert az erő és durvaság *hű* jelképei. — Az osztrák Reichshaus solymásza igen szép, a vadászatra induló főúr alakja méltósága és nyugodt, a mellette baktató kutya szeme pedig a valódi bölcsesség kifejezője. A vad nyomát keresi s szinte várod, hogy mikor tekint fel urára, a meglelt nyomot jelentve.

«Vasárnapi vadász»-nak nézhetjük *M. Rothberger* alkotását a norvég pavillon előtt. Modern ruházatú fiatal férfi, ki a puskát, melylyel a tóba, vagy a partján levő fába lő, oly veszedelmesen tartja, hogy az ember, isten bizony, jó, ha elugrik mellőle. (Azt hiszem, valami vad-

állat lehetett tervbe véve a szobor közelében, de ügylätszik, még a felállítás előtt elvitte — a költségtetési fedezet-hiány.)

A német birodalmi vadászakstély lépcsőjénél két középkori vadász fúj egy-egy kürtöt. Óh, bár ne fujná! Nagy kárára van a Richter által alkotott remek épületnek. Nem *én* mondom! Hanem a mellettük fekvő *ebek*. A kürtösök arca kivétel nélkül duzzadt. Különbözők csak a kutyák. Az egyik fektében nyelvet ölt a leplezetlen és őszinte kintól, — a másik, irgalmat esdve, néz urára, mintha azt mondaná: «Sternberg Ármin, az istenért, hagyd abba már a nótádat, mert bizony a láb-szaradba csipek!»

Végül a kanadai pavillon előtt két cserépben fenyőfák pompáznak; a cserépek alatt pedig csudálatos állatok illatoznak. Gyenge, vértelen kis szörnyek, hisz egy-egy cserépet négy ilyen véglény tart a hátán. Az arezuk a kristallizált kin nyájas kinyomata.

Óh Arany János, mily igazad volt, midőn azt mondád: «A magyar nyelvben nincs jó szójáték, mert a magyar ember nem játszik a szavával!»

Bölcseségedből meritek vigaszt, ha rátok nézek, óh fentebb leírt kanadai állatok s azt kérdezem: «Állatfaj ex Canada — s téged milyen *kan ada*?»

kenyebb törzs fekszik, a csőr és szemek feketék, a pofa fekete, apró, vékony és hegyes tollakkal benőtt s sötétveres, a fülkagylók még egyszer oly nagyok s a láb-szárak és lábujjak sötétebbek, feketébbek lettek. A típus megmarad ugyan, a minorka ma is első szempillantásra minorkának felismerhető, de tökéletesebb és szebb a külleme, mint azt a bemutatott ábrán is konstatálhatjuk.

A régi minorkatyúk mint elsőrangú haszontyúk típusában teljesen kielégítette a tenyésztőket, de nem a fajtenyésztők egyik-másikát, a kik a minorkából tökéletesebb, szebb és benső jó tulajdonokban is gazdagabb fajtát óhajtottak előállítani s ez nekik tökéletesen sikerült is. A mai minorkatípust egyetlen egy másfajta típus sem veri le, sem szépségben, sem jóságban.

A németek ezen új típusú minorkafajta tyúkról azt állítják, hogy a kevésbé jó és szép állatok e fajtánál sokkal ritkábban találhatóak, mint más fajnál, tehát tenyésztésük és tartásuk sokkalta hasznosozóbb, bármelyik fajtánál.

A legfontosabb külemi tulajdonok a következők: hosszú, széles, de a régi típusnál valamivel keskenyebb törzs, finom alak, mint azt a képen láthatjuk, hosszú s csak igen csekélyen hátrafelé lejtő háj, sötét fekete, zöldfényű tollazat, hosszú s elég széles fej, hosszú, vaskos és oldalra hajló taraj, mély, durva fűrészeltséggel, illetve csipkézettel, fekete s legfeljebb csak a hegyén kissé világosabb csőr, sötétveres, finom, hegyes fekete tollakkal benőtt pofa, igen sötét, fekete szemek, nagy, ovális alakú, tiszta fehér fülkagylók, középhosszú, csak kissé a tarkóban megtört nyak, egyenes kissé megre tartással, rövid, kissé előálló czombok, erős, elég hosszú lábszárak, hosszú ujjak, melyek azonban megfelelően vékonyak is. Minden lábón 4—4 ujj van. Körömök hegyesek és fehérek, lábszár és lábujjak tollatlannak, a melyek színe az első évben tiszta fekete, de a későbbi években kissé kékes színt vesz fel.

A kakas köntöse egészen olyan, mint a tojóé, csupán nemi jellegében különbözik tőle.

Gazdasági tyúknak is igen beválják s a német tenyésztők azt állítják, hogy tojástermelése mesés, a csibék felnevelése pedig igen könnyű.

Mi leginkább úri portákon, mint díszbaromfit óhajtanók látni s ezért e czélra melegen ajánljuk is.

Hreblay Emil.

Mézgásodás. A csontmagyú gyümölcsfáknál előforduló betegség a mézgásodás (enyvfolyás, gummifolyás) abban áll, hogy a tápláló anyagok hibás áthasonítása folytán, leginkább a kéregszövetben, a keményítőből mézga képződik, a mely a héj nyílásain kifolyik és megkeményedik. A sok és tartós mézga-folyás következtében a fa folyton gyengül, nem terem és végre is kivész. E betegségnek leginkább a nedves, hideg, kötött talaj az oka, de előáll akkor is, ha a fákat szükség nélkül a nedvkeringés idején kívül eső időszakban erősen visszametszük, de származhatik a mézga-folyás jégveréstől, vagy egyébként okozhat kéregrésztésekből is, sőt yers ganajjal való erős trágyázástól is.

A hol a baj kis mértékben fordul elő, ott eső után, vagy pedig száraz időben nedves rongynak a mézgaraváló rákötése által meglágyított mózgat le kell tisztítani és a sebhelyt sóskával, citrommal, vagy 1%-os sóskavas oldattal jól be kell dörzsölni.

Ügyeljünk azonban arra, hogy azzal a késsel, a melylyel a mézgat kivágtuk, egy másik egészséges fának pl. a galátát ne vágjuk le, mert a betegséget könnyen átvihetjük az egészséges fára. Szabályul tekintsük mindig azt, hogy egészséges fát csak tiszta késsel metesszünk meg. (—h.)

Csigák kipusztítása. Zöldseges pinczéből a csigákat úgy pusztítjuk ki, hogy a pincze falait erősen sós vízzel bekenjük, a pincze talajára pedig a fal körül fahamut szórunk. Ha ezt az eljárást néhány napon belül két-háromszor megismételjük, úgy a csigák a pinczéből teljesen eltűnnek. Veteményes kertben a sós víz szintén jó szolgálatot tesz azáltal, ha azokat a helyeket, a hol a csigák nagyobb mennyiségben jelentkeznek, sós vízzel megöntözzük.

Szénagyűjtés. A gazda legfontosabb munkája júniusban a szénatermelés; azért már előre el kell készülni arra, hogy a kaszálás, az arra alkalmas időben és napon megkezdhető legyen. Gondoskodjunk tehát arról, hogy a szerszámok jó karban legyenek, a hibásak kijavíttassanak és hogy kasza, favilla, gereblye, stb. elegendő mennyiségben legyen készletben. A szénakaszálásnak a legjobb ideje akkor érkezett el, a mikor a fű virágjában van.

Utmutatás a bor helyes kezelésére. A mint a bor megérkezett, azonnal a pinczébe azokra kell állítani és pedig úgy, hogy a hordó ne mozdulhasson. Száz liternél kevesebb űrtartalmú hordónál két hétig, száz literen felüli űrtartalmú hordónál pedig három hétig még kóstolás czéljából sem szabad a borhoz hozzányulni, mert a borsak mellőképpen le kell ülednie.

Ha ez a várakozási idő eltelt, akkor a hordót csapra ütjük és néhány litert leeresztünk belőle egy külön edénybe, azután pedig leeresztjük a szükséges mennyiséget egy másik edénybe, az előzőleg leeresztett bort pedig feltöltjük ismét. Ily módon elérjük azt, hogy a csap beverése által esetleg megzavarodott néhány liter is megtisztul akkorára, a mikor a hordóból ismét eresztünk bort.

A borfejtést úgy kell mindig beosztani, hogy a csapról legkésőbb minden második nap engedjük le bizonyos mennyiséget, ilyenformán egész az utolsó literig ki lehet engedni a bort a hordóból, épp olyan tiszta és épp olyan ízű állapotban, mint a milyen az első liter volt. Legelőzsebb minden nap csak annyit kiengedni a hordóból, a mennyi egy nap alatt elfogy. Igen helytelenül cselekszik az, a ki a fejtési időt be sem várva, lopótokkal szív a hordóból.

A kiürült hordók kezelésére vonatkozó utasításokat lelkiismeretesen kell végrehajtani. Ügyeljünk arra is, hogy borért csak megbízható embert küldjünk.

Azok részére, a kik az üledési idő után az egész hordót egyszerre palaczkokba fejtik, ajánljuk, hogy a teli és bedugaszolt palaczkokat a pinczében ne állítsák fel, hanem fektessék le. Ily módon a dugót állandóan nedvesség éri s a levegő, a mi a bor romlását okozhatná, nem szívárog a palaczkba. Ekként a bort hosszabb ideig el lehet tartani, megjegyezzük azonban, hogy hosszabb ideig való tartásra csak *teljesen érett, ó borok alkalmasak.* (Szövetkezés.)

Különfélék.

Eljegyzés. Miklós Károly, Coburg hercegi erdőőr Pusztamezőről, május 8-án eljegyezte Taliák Terkát Királyhegyalján.

Vadorzó elfogása. Zsigó Gyula uradalmi főerdőr, a kadorék egyik leghíresebb vadorzóját: Popovits Gligor orrvadászt vadászat közben elfogta.

Nyugdíjbiztosítás kiterjesztése. Az ipari munkások biztosító intézményének törvényhozási tárgyalása alkalmával az országgyűlés mindkét háza annak idején oly értelmű határozatot hozott, mely feladatává tette a kormánynak a gazdasági munkások biztosító intézményének további kiépítését.

Tudomásunk szerint mozgalom indult meg, hogy az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztárra vonatkozó két törvény az eddigi tapasztalatok alapján megfelelően módosíttassék, illetve kiegészíttassék, főleg pedig hogy egy új, fokozatos nyugdíjesoport állítsassék fel.

A mostani nyugdíjbiztosításnak ugyanis két főakadály van. Az egyik főakadály az, hogy ebbe a biztosításba a jelenlegi törvények szabályok szerint csak 35 évesnél fiatalabb embereket lehet felvenni, a másik főakadály a önkéntes nyugdíjbiztosítás elterjedésének pedig az, hogy csakis igazolt rokkantság esetére biztosít segélyt.

Többek között ezen bajokon óhajt segíteni Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei gazdasági egyesület legközelebb tartott igazgató választmányának azon az illetékes körök elfoglalt álláspontját is teljesen fedő határozata, melyben kimondotta, hogy a m. kir. földmivelésügyi kormányhoz felirat intézendő, hogy az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztárról szóló törvények törvényhozási úton a következőkkel egészíttessenek ki: «Állítsassék fel önkéntes belépés mellett egy új nyugdíjesoport, melybe a belépés nyitassék meg ne csak a 35 éven aluli, hanem bárminő korúak előtt s a nyugdíj 10 évi tagság után ne csak igazolt rokkantság esetére, hanem a 65. életév betöltésére feltétlenül biztosíttassék. A tagsági díj évi 10 koronában, a felvételi díj pedig 1 koronában állapíttassék meg. A nyugdíj összege a tagsági évek számával emelkedjék és annak maximuma 40 évi tagság után 240 koronában, minimuma pedig, melyet a tag 10 évi tagság után érhet el, évi hatvan koronában állapíttassék meg. A tag halálakor hátrahagyott családja részére végkielégítésül a tagot tagsági

évei szerint megillető nyugdíj egy évi összege, 10 évi tagsági időn belül pedig a befizetett tagsági díjak fele adassék segélyképen.

A balesetbiztosítás az eddigi 400 koronás haláleseti segély fentartása mellett a táppénz és rokkantsági segély nyújtása tekintetében az ipari munkások biztosításához hasonlóvá tétessék. E végből az 1 koronás napi táppénz ne legfeljebb 60 napig, hanem legfeljebb 70 napig adassék, a rokkantsági segély pedig teljes munkaképtelenség esetére az eddigi évi 120 korona helyett évi 240 koronában, részleges munkaképtelenség esetére pedig a fogyatkozás mértéke szerint ez összeg megfelelő százalékában állapíttassék meg.»

Nyugdíjbiztosítás. Szepes vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztárnál, Bodenbüchler István, Roncskevicz Tivadar, Bedő Ferencz és Tauber Libor járási erdőőröket a rendes tagok I. csoportjában nyugdíjra és bal-esetre, Hlebadi András, Dinda András, Bálint József, Dlugi János, Jurán János és Pazsity József járási erdőőröket pedig túlkoros voltak miatt a rendes tagok IV. csoportjában 2-szeres tagsággal segélyre biztosította. Gyórfy Illés m. kir. közalapítványi erdőaltiszt önmagát a rendes tagok IV. csoportjában segélyre biztosította.

Zergeszakáll hamisítása. A zergeszakállnak a hamisítása nemcsak család, hanem a mellett még veszedelmes foglalkozás is, a mit a következők eset bizonyít: Egy bécsi zergeszakáll-hamisító műhelyben több munkás gyanus tünetek közt megbetegedett és meg is halt. Erre a hatósági közegek a zergeszakáll-hamisító műhelyeket éber figyelemmel kezdték kisérni s miután a megbetegedések ismétlen előfordultak, egész rendszeres óvintézkedéseket tettek, hogy a munkások megbetegedésének elejét vegyék. Így elrendelték egyebek közt, hogy a gyárak, illetőleg műhelyek padlózatát időnkint bizonyos olajjal be kell kenni, hogy ez által a por képződését megakadályozzák; továbbá megfelelő számú mosó- és mosdókészüléket kellett készletben tartani; de főként arra ügyeltek, hogy a zergeszakáll hamisítására szolgáló nyers anyagot, tudniillik a lószört, még használatba vétele előtt, elég hosszú ideig tartó főzés által a baktériumoktól megtisztítsák, vagyis fertőtlenítsék. Ezek s még sok más óvintézkedés a zergeszakáll-hamisítóknak természetesen nem igen tettset s azért egyikük úgy vélte a hatósági ellenőrzést kijátszani, hogy bejelentette üzemének megszüntetését s azután a hamisítást titokban, a hatóság tudta és ellenőrzése nélkül folytatta. A titokzatossgának szomorú következménye nem maradt el, mert rövid idő múlva a munkások közül többen megbetegedtek, sőt négy munkás a legrosszasabb kórházi ápolás daczára meg is halt. A gyárost erre család miatt két hónapig börtönnel büntették.

Időjelzés. A «Meteor» június hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Június hó változási napjai 4—5—6—7—10—14—

15—18—22 és 30-ra esnek. Ezek közül legerősebb hatásuak a 4-iki, hűvös, szeles, csapadékos, a 7-iki csapadékos, a 15-iki viharos vagy zivataros, a 18-iki állandó, száraz, meleg, a 22-iki igen meleg jelleggel. Junius ezek szerint első felében változó, szeles, csapadékos, míg második felében meleg, száraz jellegű időjárást ígér, legfeljebb a változási napok között helyenkint zivataros rövid esőket várhatunk. Junius 5. és 15-én, ha a Napon a foltok erősebben mutatkoznak, jégesőt kaphatunk, míg ha a foltok oly ritkák lesznek, mint jelenleg voltak, akkor csak helyenkint, legfeljebb keskeny pászttokban jöhet gyenge jégverés a külső bolygók ezen együttállásának idején, vagy ezek hatáskörében.

A múlt hó 19-ére Jupiter együttállásából kifolyólag jelzett lehülés nem következett be; ezen együttállás általánosan veszedelmesebb zivatart vagy vihart sem hozott és így ezen eddig legtöbb esetben félelmetes bajokat okozó együttállás nem vált be. Az időjájt vonult el a Halley üstökös a Nap előtt és volt Földközben. Vajjon ez a két érható megsemmisítőleg befolyásolta-e egymást vagy nem? Az csak akkor lesz eldönthető, ha az üstökös már messze elhagyott minket.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalnok t. vezetőségeit, hogy erdészeti altszti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság főnöke Gonosz Ferenc erdőőr főerdőőrre-, Korke Szilárd I. oszt. erdőlegényt és Orbán Dénes I. oszt. segéderdőőr erdőőrökké-, Salamon András II. oszt. erdőlegényt I. oszt. erdőlegényné-, Pomp Sándor kerületi erdőőrt pedig I. oszt. segéderdőőrre nevezte ki.

Hivatalos közlemények.

A m. kir. pénzügyminiszter úrnak 30,638/1909. számú, a pénzügyigazgatóságához intézett elvi jelentőségű rendelete az

erdőszolgák szolgálati fegyvereinek megadóztatása tárgyában.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 38. §-a, az abban szabályozott hatósági eskü letételére jelentkező erdőőröktől a szakvizsga igazolását kifejezetten nem kívánja s mint ilyen minősítést ezen idézett szakasz utolsó bekezdése a magán birtokosok erdőőreitől egyáltalán nem kíván, a m. kir. földművelésügyi miniszter úr 1906. évi 81,535/I-A-1. számú rendeletével megengedte, hogy a mely erdők jövedelme kizárólag szakvizsgázott erdőőrök tartását meg nem bírja, ott az őrzési erdőszolgák is teljesíthessék s ezek hatósági esküit is tehessenek, s minthogy továbbá az erdőtvény 40. §-a szerint a hatóságilag feleltetett erdőőrök, tekintet nélkül arra, vajjon a törvény 17. §-ában megnevezett vagy pedig magán erdőbirtokosok szolgálatában állanak-e s így tekintet nélkül arra is, hogy az erdőőri szakvizsgát le-

tették-e vagy sem, szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők, nevezett miniszter úr 1908. évi 97,400. számú rendeletével megengedte azt is, hogy a hatóságilag feleltetett erdőszolgák szolgálati fegyvert viselhessenek.

Az előrebocsátottak szerint tehát a szolgálati fegyver adómentességét nem a szakképzettség, hanem kizárólag a hatósági eskü állapítja meg, a feleltetett erdőőri személyzetet kisegítő feleltetett erdőszolgák fegyverei annál is inkább adómenteseknek minősítendők, mert az 1883. évi XXIII. t.-cz. 5. §-ának c) pontja a közbiztonsági közegek szolgálati fegyvereit amugy is adómenteseknek jelenti ki.

Budapest, 1909. április 8-án.

A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök helyett: *Désy* s. k. államtitkár.

A szomszéd fái.

A szomszédi viszonyból eredő vitás ügyeknek egyik leggyakrabban előforduló esetében érdekesen ítélkezett a budapesti királyi ítélőtábla 1909. évi jun. hó 30-án G. 220. sz. alatt. Közérdekű tartalmára való tekintetből az ítéletet mi is közöljük a következőkben.

Felperes keresetében azt adta elő, hogy szántóföldje szomszédos az alperes ingatlanával; a határon 400 m. hosszúságban akác sövény van, a sövény fái a felperes szántóföldjének egyrészt beárnyékolják s ennek következtében a földnek az a része nem terem.

Az eljárás folyamán a meghallgatott szakértők egyikének véleménye alapján érvényesíteni kívánta a felperes azt a körülményt is, hogy a sövény azáltal is károsítónak hat, hogy a levegő járását gátolja. Kereseti kérelme az, hogy a bíróság az alperest a sövény és a fák eltávolítására kötelezze.

A felebbezési bíróság által az elsőbíróság ítéletéből egész terjedelmében elfogadott és a felperes által meg nem támadott tényállás szerint a sövény a peres feleknek 200—500 hold területű ingatlanai határáról 0-8 öl távolságra az alperes földjén húzódik 192 öl hosszúságban s a felperes földjéből 450 négyszögletű területet árnyékol be, a minek következtében ezen a területen a termés gabonaneműeknél 10—15 százalékkal, kapásnövényeknél pedig 20—25 százalékkal csökkent; megállapítást nyert továbbá az is, hogy a növény fái 20—40 évesek.

Habár a tényállás szerint a panaszolt sövény a felperes földjének termőképességét rontja, mégis a felebbezési bíróság nem sértett jogszabályt azáltal, hogy az elsőbíróság elutasító ítéletét helybenhagyta. Különböző tulajdonosok telkeinek szomszédos fekvése a tulajdonjognak szabad gyakorlatában mindkét félre nézve bizonyos korlátozásokat von maga után és ezeknek a korlátozásoknak a megállapításánál, a mennyiben tételes jogszabályok nincsenek, az érdekösszeütközés méltányos elintézése szükséges.

A törvényt pótló joggyakorlat szerint ha a tulajdonos a telkén változásokat tesz, főleg ha építkezéseket

vagy más berendezést létesít, gondoskodni tartozik, hogy abból a szomszédra kár ne származzék. A méltányosság szempont pedig arra vezethet, hogy más esetekben is a tulajdonos, a mennyiben nagyobb megterhelése nélkül lehetséges, ingatlana használatának másra káros behatását megszüntesse, vagy enyhítse. Nincs azonban törvényes gyakorlat, mely a tulajdonost eltítaná attól, hogy telkén fák vagy bokrokat ültessen, nem lehet tehát a tulajdonost a fák vagy bokrok kivágására kötelezni, azt pedig nem lehet megakadályozni, hogy a fa és bokor árnyékot vessen s a levegő járását gátolja. Ily ültetvényekkel szemben a szomszéd joga arra szorítkozik, hogy a gallyak és gyökerek átnyulását saját területén ne tűrje meg.

A jelen esetben tehát ezeknél az oknál fogva, de azért sem lehet a keresetnek helyt adni, mert a felperes nem azt követeli, hogy az alperes valamely új ültetéstől eltiltassék, hanem hosszabb idő óta fennálló állapot megváltoztatását kéri s mert a kár, a melyet a felperes szenved, sokkal kisebb annál, mely az alperesre hárulna, ha ültetvényének kiirtására köteleztetnék.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. B. Hitbizományi erdő tulajdonosa a községi és némely más erdők és kopár területek állami kezeléséről stb. sz. 1898. évi XLX. t.-cz. 1. §-ának f) pontja értelmében köteles erdejét vagy állami kezelésbe adni, vagy annak kezelésével az 1879. évi XXXI. t.-cz. 36. §-ában körülírt minősítéssel bíró „külön” eldőtisztet megbízni. Az állami kezelés kerüldtsége Somogy megyében kataszteri holdanként 15-9—47-8 fillér között ingadozik. Azt, hogy e határok között mekkora kulcossal lesz a szoban forgó erdőbirtok megterhelve, első fokon a vármegye közleg. erd. bizottsága határozza meg. Tekintve pedig azt, hogy a szoban forgó erdőbirtok, mint Ön írja, csak 1700 k. hold: még abban az esetben is, ha a legmagasabb kulcossal lenne megterhelve, mindössze csak 812-60 korona évi kezelési költségei lennének. Nyilvánvaló tehát, hogy az állami kezelés sokkalta olcsóbb, mintha azt önálló erdőtisztz végezné.

B. S. Régi csendőrségi fegyverek kaphatók: Huzellánál (Budapest, Váci-útcza), Tiller Móránál (Pécs, Eskü-út). Zubek B.-nél (Pécs, Múzeum körút) s más fegyverkereskedőknél is. Kérjen árjegyzéket.

L. M. Bedő Albert „Az erdőőr” vagy „Az erdészet alaponaljai kérdésekben és feleletekben” című művét az Országos Erdészeti Egyesületnél — Budapest (V. Alkotmány-útcza 6. szám) 6 koronáért rendelheti meg. Bérmentetésre ezen felül még 55 fil. küldendő.

D. I. Szódásvíz saját használatára házilag is készíthet. Erre a czélra sodronnyal bevont különleges üvegek vannak forgalomban, a melyet bármely droguistánál megszerezhet s ott mindjárt használati utasítást is kap hozzá. Ha székhelyén ilyen üveget nem kapna, úgy Geittner és Rausch nagykereskedőnél (Budapest, VI., Andrassy-út S. szám) rendelheti azt meg, honnan tájékozással előbb kérjen árjegyzéket.

G. D. A magánuradalmi erdőőrök, a magyar korona kivételével, ugyanazt az egyenruhát viselhetik a mit a kincstáriak.

S. M. A m. kir. belügyminiszter úrnak 1907. évi 33749. számú rendelete szerint: „Általános érvényű jogszabály az, hogy a fák és egyéb beültetett növények, melyet a tulajdon gyökereit verek, az ingatlan alkatrészeivé válnak és ily minőségben a föld tulajdonosának tulajdonába mennek át, tekintet nélkül arra, hogy az ültetőkör kinek a tulajdonában voltak és hogy az ültető jó- vagy rosszhiszeműen jött-e el. Mivel pedig az 1871. LIII. t.-cz. 41. §-ának harmadik bekezdése értelmében a közlekedési utak, utcák és közterek községi vagyont képeznek, ennél fogva az ily közterü-

lete kiültetett fák tulajdonjoga a fent megjelölt magánjogi szabály értelmében szintén a községé, minden tekintet nélkül az ültető személyére.”

Ebből következik, hogy abban az esetben, ha a fák az úthoz tartozó területen állanak, úgy önkök a fákot jogtalanul használták. Azt kell tehát megállapítani, hogy a fák az úthoz tartozó területen, vagy pedig az önkök birtokán állanak-e s a szerint a fák használatát, illetve tulajdonjoga vagy a községét, vagy önkököt illeti meg.

E. I. A beszercebányai erdőgazgatóság kerületében a kincstári erdészeti orvosok, a rájuk vonatkozó szolgálati utasítás értelmében kötelesek nemcsak a kincstári erdészeti altiszteket, hanem azok családtagjait is ingyenes gyógykezelésben részesíteni. Az önkök kerületében a kincstári erdészeti orvosokra vonatkozó szolgálati utasítást nem ismerjük s így a felvetett kérdés nem tudunk feleletet adni. Kérdésközlőjének ez iránt az erdő-gondnokságnál, vagy feltesse hivataluknál.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

† Csendőrvészt 31 éves nős, magán úton kitünően szakvizsgázott erdőáltiszt, ki jelenleg is 2000 kat. hold erdőben működik, mint kezelő erdőáltiszt, megfelelő állást keres. Címe a kiadóhivatalban. (R.)

Kitünően szakvizsgázott, mérési, rajzolás, erdőművelési teendőkhöz jártas kincstári erdőrendezőszégnél alkalmazásban álló 25 éves egyén, magánuradalomnál állást keres.

Cím: „Uradalom” jelige. Ungvár. Főpósta. (4.)

Kezelő-erdőőri állás. Intelligens, okleveles, kezelő-erdőőr, ki a tót nyelvet bírja, f. évi november 1., esetleg október 1-re kerestetik. Csak nős egyének pályázzanak. Fizetés: 800 korona készpénz, nyugdíj biztossággal, régt, legelőt, kert és 2 hold föld használata, ruha, lakás, tüzelő. Esetleg megegyezés szerint. Cím: A kiadóhivatalban tudandó meg. Bemutatandó bizonyítvány-másolatot nem küldetnek vissza. (H. 2.)

HIRDETÉSEK

Fehér Orpington keltető tyúktojás kapható válogatott törzsektől darabja 27 fillérért, Lőrincz István m. kir. főerdőőrnél. Erdőbádony (Zólyom megye). (VI. 6.)

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legítványosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5 z.

Számó szerint erdőhivatal egyenruhaszövet szállító.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dás mintagyűjtemény meglekintésre bérmentve.

(2. VI. 1.)

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetési ár:
 Egész évre --- 4 K.
 Fél évre --- 2 K.
 Negyed évre --- 1 K.
 Egyes szám --- 20 f.

Felolvasó szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főerdőmérnök.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala czimén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-küldésére vonatkozó reklámajánlói is.

A lap szemleli részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondzsdés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj közlések másfélzetes egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az állalknálát és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

Az őstermelésről. (Hathalmi Gabnay Ferencz.)

Lisztharmit. (Divald Béla.)

A vadászobéok és az ebkultusz. (Sólyom.)

Gazdasági tanácsadó: Az észszerű sertésfenntartásról, nevelésről, gondozásról és ezek feltételeiről. (Kukuljevič József dr.)

Láncoz kutyá gondozása nyáron. — Lovak szemellenzője.

Külföldiek: Nyugdíjbiztosítási kiterjesztése. — Az aczellurkolatú golyókról. — Békák tömeges megjelenése. — Sárga bór tisztítása. — Az itatók-papírosról. — A világ írófolltermelése. — Időjelzés.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Káprázat. (M. Hrabovszky Julia.)

Az őstermelésről.

Írta: *Hathalmi Gabnay Ferencz.*

A természetben nincsen ugrás s így az őstermelés egyes ágai között is meg van az átmenet, sőt egy kis figyelemmel szinte egymásba folyni látjuk őket. A míg például az erdészet megmarad a szál- és sarjerdő-üzemenél, addig elég szigorú határ választja el az őstermelés többi ágától, de a mint áttér a cserzőhéj-, a bot-, a fűvesző-, a meggyfásár- s a karácsonyfa-termelésre, a mint mezőgazdasági köztes használatokkal erdősít s azután még az úgynevezett mellékhaszonvételeket is beleveszí hatáskörébe s legeltetés, makkoltatás, erdei gyümölcs- s gombaszedés, köfajtás és főzégásás révén is fokozza jövedelmét; rögtön a kertészet, az állattenyésztés s a szoros értelemben vett mezőgazdasággal, sőt még a bányászattal is kapcsolódik és kész az átmenet.

S ez helyesen is van így; a merev álláspontokkal úgy a birtokos jövedelmének fokozása, valamint a nép foglalkoztatásának érdekében, tehát fontos nemzetgazdasági szempontból, fel kell hagyni s mindent kell termelni, a mit a hely, az idő s egyéb körülmények megengednek, mert a merev büszkeség, melylyel némelyek ezt a kiesinyes babra-munkát megvetik, tulajdonképen nem egyéb tudatlanságnál vagy lustaságnál.

Az idők s ezekkel a felfogások is nagyot fordultak. Ezelőtt csak az úgynevezett bolond ánglus nyitott főnemes létre is boltot vagy alapított gyárat, most már a magyar grófok s hercegek sem restellik, ha főnemesi nevüket a teljes s boros kocsik végig hurezsolják Buda-

pest s más nagyobb városok utcáin, mert hiába: az üzlet-üzlet s a ki nem helyezkedik üzleti alapra őstermelő létre is, azt az arra helyezkedő társai csakúgy a porba tiporják, mint a rohamra vezényelt huszárság egy-egy lebukó s elmaradó szerencsétlen társukat.

Sokan az üzletet, a kereskedelmet az őstermelés ellenségének vallják, de ezek csak éhietetlen maradi emberek, a kik rettegnek attól, hogy ez őket tynyaságuk megszokott régi kerékvágásából ki találja zökkeneni. S ebben igazuk is van, mert az üzleti szellem mérhetetlenül élénkebb az őstermelés csak lassan, de biztosan haladó tapasztalataiból leszűrte elméleténél. E kettő egyesülve azonban bámulatos szép eredményeket képes felmutatni. Így teszem ezt kalapot emelek azon cseh birtokos előtt, a ki legelőször észrevette, hogy az erdőből szedett karácsonyfa ritkán felel meg a hozzá fűzött igényeknek s hogy ezt külön magáért is érdemes, sőt jövedelmező termelni, mert szabad állásban növe sokkal szebb s így magasabb árban is kél el. S tényleg vannak adataim, a melyek bebizonyítják azt, hogy az a 4 éves korában kiültetett jegenyefenyő 10 év múlva többet jövedelmez, mintha 100 éves koráig ritkulni hagyják odakint. Természetes azonban, hogy ezt a példát nem követheti mindenki, sőt még az a néhány birtokos, a ki ebbe belekezdett, sem teheti azt birtoka összes területén, mert olyan túltermelés állana be, annyi karácsonyfa létesülne, a mennyit soha napján jövedelmezően elhelyezni nem lehetne. S épen itt kell annak a finomabb kereskedelmi szellemnek az őstermelést szolgáltnia, itt kell az ember a gáton, a ki tudja, hogyan kell cikkének piacot teremteni vagy keresni, a ki tudja, hogy a nagy kínálat hogyan nyomja le azokat az árakat, a melyeket a nagy kereslet emel csak fel. Tudnia kell az illetőnek, hogy mik azok a czikkék, a melyeket a közel környék szükségel s tudnia kell, hogy melyek bírák ki a szállítást s hova mit kell szállítani, hogy sehol a piacot el ne áraszsza. Rendkívül érdekes az a tény, hogy a holland gyarmatosok a keletindiai sziget-csoportokon (Java, Sumatra, Celebes, Borneo) a 18-ik század végén közös megegyezéssel saját fűszerfahéjültvényeik egy bizonyos részét maguk gyújtották s perzselték fel, a mikor belátták, hogy a nyereszkedési vágy

első évében olyan nagy területeket ültettek be, hogy ezzel a fűszerrel a piacot valójában elárasztották, olyannyira, hogy azt még élvezeti czikk sem bírta volna ki, nemhogy egy utóvégre is nélkülözhető fűszer bírná el ezt a túlermelést.

Az emberek kétségtelenül szaporodnak, az őstermelés területei ellenben nem, hanem ez utóbbiakból még nincsen mind hozzáférhetővé téve, nincsen mind feltárva, vagyis az emberiség szolgálatába hajtva, de a mint az utolsó szabad terület is el lesz foglalva s művelés alá lesz véve s az emberiség az eddigi arányban tovább fog szaporodni: a legintenzívebb, a legbelterjesebb kihasználás lesz csak képes ugyanazokon a területeken az eddigi termelést fokozni, hogy az egyre szaporodó emberiség anyagi szükségleteit fedezhessék. Ez persze visszahatással lesz úgy az emberiségre, mint az őstermelés területeire is. Az emberek anyagi szükségleteiket mindinkább lejjebb fogják szállítani, miként ezt már most is a nagyvárosi ember a falusival szemben kénytelen megtenni, s bizony sem olyan kényelmesen nem lakhat, sem olyan jól nem ékezhethet, de maga a terület is mindjobban ki fog merülni s ennek réme már most is kísért s egész tudományágakat mozgat meg mesterséges trágyák összeállítására, sőt egyes kísérletek már oda is irányulnak, hogy az egész őstermelés a maga területeivel elkerüljék a a helyett, hogy részükre mesterséges trágyákat keresnének, hogy azok ezek hozzájárulásával teremjék meg anyagi szükségleteinket: mindjárt közvetlenül állítsák elő magukat ezeket az anyagi szükségleteket ugyanabból az értéktelen anyagból, a melyből eddig csak a műtrágyákat készítették, vagyis más szóval: hogy kőből, földből kémiai úton gyárilag állítsanak elő ruhát, ennivalót.

De miután ez az idő még a Halley-féle üstökösnél is messzebb van, a melylyel különben eleget rémitgették a szegény emberiséget, a nélkül, hogy a hajunk szála is meggömbült volna, tehát belátható időközön által remélhetjük, sőt biztosra vehetjük, hogy ezen a téren sem lesz bántódásunk s az őstermelés s területei a jelen s épen a most változtató körülményeknél fogva még inkább a jövő, a talaj, a terület tehát értékéből nem veszít, sőt ellenkezőleg, épen az emberiség szaporodtával arányban, árban, értékben csak emelkedhet, egyes kisebb árhullámzásoktól eltekintve. Ezt bizonyítja az ingatlanok adás-vételei statisztikája, ez különben természetes is.

De hogy a talajkimerülés réme se fenyegeessen, szükséges, hogy annak a talajnak ne csak a felületét, hanem lehetőleg a legmélyebb rétegeit vegyük igénybe s erre az őstermelés valamennyi ágazata között csakis az erdészlet képes, miként azt «Az erdei trágya» című czikkben e lapok hasábjaitban bizonyítottam.

Már most az következik mindezekből, hogy az erdész finom üzleti szellemmel a kedvező konjunkturák kihasználására igenis legyen gazdász, kertész s bányász is, ha kell, de csak addig, míg ezáltal talajkimelő, sőt talajjavító őstermelő létét megtagadni nem kénytelen, mert ez a tulajdonsága kell, hogy őt az őstermelők többi fajtájától előnyösen megkülönböztesse.

Liszttharmat.

Írta: Divald Béla.

Az 1909. év őszén feltűnt, hogy a mezei juhar levelei szokatlan szürkés-zöldes színt öltöttek fel: mivel azonban erre az alárendelt fanemre úgy sem fektettünk

TÁRCZA.

Káprázat.

Írta: M. Hrabovszky Julia.

Zala Imre, a fiatal erdész, nagyon izgatottan tért haza késő este az erdőből. Valami furcsa dolog történt vele; valami nagyon egyszerű dolog, de a naiv, tapasztalatlan, tisztalélekű ifjú mégis úgy érezte magát, mint mikor földindulás ráz meg egy vidéket és összeomlanak házak, kidőlnek fák, szakadékok képződnek és a táj egyszerre egészen más képet nyer. Az ő lelke is ilyen rázkódattatón ment át pár óra alatt, ön maga sem ismert magára és hazatérve kis lakásába, végig vetette magát az ágyán és nyitott szemekkel bámult a sötétbe, pontosan visszaidézni igyekezve emlékébe a történetet.

Alkonyodott. Gondolataiba elmerülve ment hazafelé a keskeny erdei úton az égbe nyúló fenyők, a terjedelmes bükkfák alatt, melyeknek ágai között az utolsó napsugár játszadozott és átszűrődve a zöld lombokon, apró fényfoltokat festett a fenyőtűkkel és száraz levelekkel borított erdei talajra. Remek augusztusvégi idő volt. Az előző napok esőzése lehetővé tette a levegőt és még

balzsamosabbá tette a fák és cserjék kigőzölgését. Az erdő misztikus csendje, a ritka szép alkony bűbája jól-és álmodozásba ringatták, elágyították a fiatal ember lelkét.

A menyasszonyára gondolt, egy édes, szőke leánykára, a kit otthonyára a máramarosi erdők rengetegében, a kedélyes főerdészlakban, de a ki a felesége lesz, mikor majd hó borítja az erdei utakat és karácsonyfákat vágnak a fenyőerdőkben. Alig két hete, hogy itt volt új állomásán, egy előkelő villatelep közelében, de ő nem ismert senkit, nem is akart ismerni, mert ő csak a kis menyasszonyára gondolt, szabad idejében a máramarosi főerdész Ilnokájának írt, hosszú, szerelmes, epedő leveleket. És e pillanatban, mikor a lelke tele volt kis menyasszonyának képével, az erdei úton egy ismeretlen nővel találkozott. Magas, karcsú, fehéruhás gyönyörű asszonnyal, a kinek arany hajkoronáján a napsugár játszadozott, kezében óriási eszokor volt vadírárgokból és az erdő sötét fái között úgy tűnt fel Zala előtt, mint valami égi látomány. Pedig csak egy eltévedt villalakó volt, a ki úbaigazítást kért a fiatal erdészől. Zala elfogultan magyarázta neki, hogy ellenkező irányban kell mennie és készségesen felajánlta kíséretét, a mit a szép idegen örömmel fogadott el. Így megindul-

nagy súlyt, a levelek különös növéseinek e jelenségére se vetettünk ügyet; de miután figyelmünket felhívták arra, vajjon nem észleltük-e a kocsánytalan tölgyek levelein a lisztharमत, visszamentünk a mezei juhar vidékére és azt tapasztaltuk, hogy a lisztharमत nem csak a mezei juhar levelein fordul elő, hanem a tölgybokrok és a tölgy egyéves hajtásain is elsórtan található.

A lisztharमत káros fellépését először a szőlőleveleken, azután a burgonyán, a mult évben pedig már az erdei fákon is észlelték. Mi sem térhetünk tehát e fölött napirendre, hanem felhívjuk az erdőt járók és természet barátainak figyelmét ez elődsi káros hatásának megfigyelésére.

A lisztharमत (Sphaeroteca pannosa Ler., Eupithe pannaosa F.) amerikai származású és erről a «Természettudományi Közlöny» 1900. évi folyamában Jablonovszky Józseftől, az állami rovar-tani állomás főnökétől, a következőket olvassuk:

A lisztharमत csak úgy tette a kontinens felé az útát 1845 óta Angolországban keresztül, mint 1863-ban a fillokszera, 1788-ban pedig a vértetű. Ez a lisztharमत rövid tíz év előtt csak olyan nagy károkat okozott, akár a fillokszera a hetvenes évek derekán, azzal a különbséggel, hogy a míg a fillokszera a szőlőtőkét tette tönkre, addig a lisztharमत a termést semmisítette meg.

A rózsafák levelein a lisztharमत először 1898-ik évben észlelték.

Az erdei fákon számot tevő mennyiségben az 1909. évben Morvaországban lépett fel és ezért nem érdektelen az erre vonatkozó észleleteket, a mik erről a német szaklapokban megjelentek, itt feljegyezní. A lisztharमत gombafaj, a mely a levelek felső részére, a gyü-

mölcsre és azok száraitra rakodik le és szívó szemölcsöivel a levelek epidermis sejtzöveibe hatol és azok tartalmát kiszívja; ezért a növényrész elvesztí színét és elhal.

Miután e gombafaj szaporodása oszlás útján történik, az gyorsan terjed, esemetekertjünkben nagy károkat okozhat és ha az ilyen fertőzött esemetét azután a magavetés útján keletkezett fiatalosokba beültetjük, az egész környezetet inficiálni fogja.

A lisztharमत Magyarországon csak a hatéves fiatalosokban észlelték.

Miután a lisztharमत által ellepett levelek és fiatal hajtások az elődsi következtében elhalnak, ezt a káros befolyást figyelmen kívül nem hagyhatjuk, annál kevésbé, mert a megtámadott fiatal hajtások meg nem fásulnak és télen elfagynak.

A lisztharमत tovatervedésének megakadályozása végett az ellepett leveleket és hajtásokat összegyűjtik és elégetik. Védelmi szerül a kén szolgál, melyet 1846-ban egy leytoni kertész, Kyte, ajánlott először; későbbben a rézgázoldatot, a bordói levét használták. Miután ezek a védelmi szerek csak esemetekertekben alkalmazhatók, míg a szabad természetben, a magas faállományokban keresztül nem vihető, azért tovatervedésének a esemetekertekben és fiatalosokban iparkodjunk gátat vetni.

A vadászebek és az ebkultusz.

Irtó: Sályom.

Hűsége vadásztársunk és házőrzőnk kultusza ósrégi. Az ausztrál-ebek a dingók csontleleteivel már a pleisztocén korszak rétegeiben találkozni fogunk. Földünk ké-

tak ketten és nemsokára bizalmas eseevésben folytatták útjokat az illatos erdőben a búbajos alkonyban, a mi sajtászerű varázst lehelt ezen az estén. Zala úgy érezte legálább. És nem tudott betelni a szép nő nézésével; gyönyörteljes érzés vibrált a lelkében, mikor édesen csengő hangját, ezüstös kaczagását hallotta. Az asszony elfogulatlanul mondta el neki, hogy a «Valeria»-villában lakik, távol a viláteleptől, benn az erdő sűrűjében, mert csend és nyugalom kell neki. Minden évben itt tölt pár hetet teljes visszavonultságban, erőt gyűjtve fárasztó életéhez, egy-egy új szerepet tanulva. Mert művésznő... a főváros egyik legünnepeltebb művésznője és szinte hihetetlennek tetszett előtte, hogy az a sugár növéssű, napbarnított szép férfi nem ismert reá azonnal. Hiszen arczképt minden képes lap hozta, sűrűn látható az a színlapokon is.

De Zalát nem érdeklí a színház; mitsem tud ő a színfalak világról. A fővárosban is csak egyszer volt életében, alig pár napig. Nem szereti a zajos fővárost, a várost egyáltalán. Ő csak az erdeit, a szabad természetet imádjá, kedves fái között érzi jól magát.

— A fővárosban, — mondja, — mikor az impozáns kőházak, paloták, a czifra ismeretlen tömeg között járok, nagyon, nagyon szegénynek érzem magamat. Ott

semmi sem az enyém. De kinn, a szabad természetben, mikor egy hegy ormáról alátekintek a lábaim alatt elterülő remek képre, úgy érzem, itt minden az én tulajdonom: a remek erdők, a távolban kéklő hegyek, az ezüst szallagként kigyózó kis folyó, az apró falvak, a mik madárfészekként lapulnak meg egy-egy hegyoldalban, vagy lenn a völgyben. Igen... itt minden az enyém, — folytatta lelkesedéssel, — mert az Úristen azok számára teremtette e esodadolgokat, a kik átérezni tudják azoknak a szépségét! Nem bánt, hogy az a nagy darab föld, a miben gyönyörködöm, nem az enyém... mikor a nélkül is mindnap elvezhetem.

A fiatal erdész szép bariton hangja melegen csengett, a szemében a lelkesedés tüze égett. A szőke asszony kedvtelve nézte a szép férfit és édes mosolylyal mondta neki:

— Brávó, kis poétám! Tudja-e erdész úr, hogy maga nagyon szépen beszél?

Kis poétám! «Kis poétámnak» nevezte őt! Zalát édes remegés járja át még a visszaemlékezésben is.

Már majdnem egészen besötétedett, mikor megérkeztek a «Valeria»-villához. A gondosan ápolat kertből bódító virággal szállt feléjük, a verandán égő lámpa szelid fényt vetett a vacsorára megerített asztalra.

sőbbi korszakaiból eredőleg Dél-Franciaországból 55 különböző ebféle, a Duna-Tiszaemellék tájairól pedig 15-féle került eddig napfényre. A race-ebek első nyomait őshazánként tartott Kelet-Középszálla szolgáltatta. A dög is, a mely régebben elsőrangú vadászbébként szerepelt, Tibet fensíkjairol terjeszkedett Mezopotámia, India és Khina útján szerteszét. A bronzkorból alföldi juhász-ebünk típusára emlékeztető eb, a landga (Canis pallipes) s a bronzeb (Canis matris optima) kerültek leletek útján felszínre. Utóbbi eb faj már a czölöpkort is átélte. A hegyesorrú, ma oly kedvelt spitz-ebek maradványai visszavezethetők a késő neolith-korig; e korbeli maradványaikra Európaszerte mindenütt ráakadhatunk. Afrikában Habes és Aethiopia szerepelnek, agaraiak révén, az ebek ősothonaként. Az afrikai agarak legszebb típusaival már a fáraók idejéből fennmaradt ó-egyiptomi emlékeken, lépten-nyomon találkozhatunk.

Jelentős szerepet vitt az eb Amerikában. A perui inkák birodalmában. Az előkelő inka, ebeivel együtt temetkezett. A spanyol hódítást megelőző korból felszínre került ebnmúmiák tanuskodnak arról, hogy az ebbel az inkák csak oly kultuszot üztek, mint az ó-egyiptomiak szentmacskájukkal, a Bubastisszal. A mai Peru horzasszörű, sárgászínű ebe, az inka-ebnek, a Canis inguae-nak egyenes leszármazottjaként tekinthető. Az anconi inka-sírokban talált ebnmúmiák csontváza teljesen megegyezik a perui mai ebrace alakával.

Prehistorikus leletek tesznek arról tanubizonyosságot, hogy a ma háziállatokként ismert állatfajok között az eb volt az, a mely az ősember környezetében, társaságában, elsőnek szerepel háziállatként. Dán archaeologusok, Jütland tengermelléki tájain feltárt kagyló-

halmok belsejében az ú. n. Kjökkenmöödingerekben, emberi csontok között, Európa valamennyi ismert állatának maradványára ráakadtak; jeléül annak, hogy az ősember küzdött azokkal, részint hogy bennük ellenségeit legyűrje, részint pedig, hogy azok húsával táplálkozzék; ámde háziállataink közül egyedül az eb szerepel ott házi állatként. Az imént említett leletek, a késő neolith-korszakból valók. A czölöppépitmények korában aztán az ebek maradványa már sűrűbben szerepel az ember környezetében. A míg a kökorszak ebe inkább csak ólálkodhatott a kökoreber lakmározása körül, addig a czölöp-és tőzegkor ebe, rendszerint a házi szerszámok maradványa közt elvegyülten található, jeléül annak, hogy e korszak ebei egy főként a bronzeb és a tőzegbe, a Canis familiaris palustris, az ember közvetlen környezetét alkotta. A tőzegeb hegyesorrú race-ával sűrűben találkozhatunk Közép-Európa tavainak czölöppépitményei körül, csak úgy mint a Holland tengerparton és Felső-Olaszország tavai körül.

Közvetlenül a tőzegkor ebe után következő bronzeb első leletei Morvaországból kerültek elsőbbsen felszínre. Alkatában a bronzeb közel áll a juhászattyához; jeléül annak, hogy a bronzkorban már az állattenyésztés első nyomaira is ráakadhatunk; az ember tehát az ebet mint nyájfőzőt kezdte felhasználni. E korban anatomiailag egymástól eltérő átmeneti eb fajok maradványaira is ráakadunk, annak tanubizonyosságaként, hogy a szelid fajták egymás között csak úgy, mint a még vadon élő eb fajtákkal kereszteződhettek. Ilyen átmeneti eb faj a pulkani rétegekből felszínre került Canis familiaris intermedius eb.

A vadászebek, az agar és a dög maradványait már csak a történet előtti prehistorikus rétegek leletei tár-

Valéria meleg köszönetet mond kalauzának, kéri, pihenne meg kissé, osztaná meg vele szerény vacsoráját. Olyan keresetlenül, egyszerűen kéri erre, hogy Zala csak pillanatig habozik, úgy véli, megsértené a művésznőt, ha visszautasítaná a meghívását.

• Oh, minő est volt ez! Pompás vacsorát szolgált fel kettőjük számára a kisasszonynak is beillő komorna. A tüzés borok teljesen eloszlatták a fiatal ember féltékenységét.

Valéria nagyon jól mulat naiv lelkesedésén és vacsora után bevési a szalonjába és énekel neki, úgy, mint ő szokott, mikor a színház tombol lelkesedésében.

Zala még sohasem hallott ilyen csábos asszonnyal. Csoda-e, ha elvesztette a fejét?

És azért mégis... bárminő elragadtatva gondol is vissza a letűnt bűvös órákra, annyira nem mámoros, hogy ne hallaná az ész egy-egy intő szavát: «Nem szabad a «Valéria»-villába visszatérned, nem szabad viszontlátnod Valériát!»

Eltarozta, hogy másnap kimentí magát és nem kíséri el Valériát a tervezett kirándulásra.

Meggyűjtja kis lámpáját, előveszi menyasszonyának fényképét, attól vár segítséget. De a kis képet mihamar

kedvetlenül teszi vissza tárczájába. Az összehasonlítás nem Honka előnyére ütött ki.

És Zala elmegy másnap a kirándulásra és visszatér a villába harmadnap is, mindennap.

És tíz nap múlva már odajutott, hogy nem meri többé Honka leveleit elolvasni, felbontatlanul hevernek azok fiókjában.

Őrült gondolatokat forgat az agyában... Jól tudja ugyan, hogy az ilyen ünnepektől művésznő, bárminő forróan viszonzná is «kis poétájának» érzéseit, még akkor sem tetelné el magát az erdő magányába egy életre. Ő elsősorban a művészeté, a siker, a diadalok hívják... és ő menni fog... és a «kis poéta» feledve lesz.

De Zala ebbe belenyugodni nem tud, nem akar. Még maga sem tudja mit fog tenni, de érzi mindenre, még a legnagyobb örültségre is kész lenne Valériaért és ha kell, a világ végére is követné őt.

Ilyen kedélyállapotban készült egy délután a művésznőhöz, mikor Valéria komornája toppant be hozzá, levélkét hozva úrnőjétől. A levélben ez állt:

«Édes kis poétám! Nagyon sajnálom, de ma nem fogadhatom. Megérkezett a direktorom. Új szerepet hozott és a míg a darabot át nem nézzük együtt,

ják fel elsőben. A történeti korra áttérve, az emberiség ősbölcsőjének tartott Mezopotámia az, a mely a háziállatok közt az ebet bizonyos pozícióra emelte. Szumir őskulturrelelik tanúsága szerint, az ebkultusz náluk már a Kr. előtti 4000-dik évre visszavezethető. A szumir ékirásleletek ideogrammai szerint az eb egyben urának szolgáljaként szerepel. A bavianai szumir sziklafeliratok és jelek közt az ebajták kiválóbajjakként szerepel: a párnaeb, a melyről Babylonia történetében is ismételtelen szó esik. A Keleten ma is kóborló ebajták őseként bizonyára a szumirok és a babylonok által kőbarnak mondott pária-ebet kell tekintennünk. Az őssémi népeknél, a kujundsiki leletek tanúsága szerint, a doggfajtához sorolható ebek szerepelnek elsőben. Az első fajtákkal képvél a hirneves Nimród-obeliszik magas műtökélyű emlékein találkozhatunk; még tökéletesebbet nyújtanak Rawlison doggokat ábrázoló terracotta leletei Birs-Nimrud környékéről.

Az assyrok műemlékein megőrzött assyrdogok specise egyike a legerőteljesebb ebajtáknak. A vadászat különböző methodusaiban kiváló assyrok vadászataik ezéljaira kizárólag doggokat használtak. A fennmaradt reliefek tanúsága szerint doggokkal üzték a vadlovat, doggokkal kergették a kifeszített hálóba a felbajtott különböző vadat is. A vadászat ezéljaira alkalmas doggokat túlságos bőven azért épen nem táplálták; legalább a reliefeken szembeöltött eb-bordák éles körvonalai, fölötté sovány ebkosztról tesznek ma tanúságot. Az assyrdogok őshazájaként a tibeti fensík szerepel. Albrecht assyrológus által ismertetett ő-assyri feliratokból tudjus, hogy az assyrok az ebek időmítására kiváló gondot fordítottak; így Belibus szumir fejede-

lemről, a ki Senaherib udvarában nevelkedett, azt tartották, hogy kiváló uralkodó lesz, mivelhogy oly gonddal nevelték őt, mint a fiatal «ebet»! Herodotos is megemlékezik arról, hogy az assyrok kiváló gonddal időmítják ebeiket; ezt elismeri felőlük Cyrus perzsa király is.

Az egyiptomiaknál a szarvasmarha- és a macskakultusz háttérbe szorította az ebet, mely e helyett annál jelentősebb pozícióra tudott az ó-görög mythos-és történeti kor idején emelkedni. Aristoteles, a ki elsőben ismerteti az ebek borzalmas betegségeit, a veszetséget is, már számtalan ebajtát ismertet. Aristoteles felosztása szerint, a görög földön legelterjedtebb a Canis molossus, a Canis epiroticus és a Canis laeonius; e megkülönböztetés részben geographiai is. Importált ebajták közül fölemlíti a cyreneuscit, az aegyptuscit és az indiucit. Columella «de re rustica» című munkájában úgy görög mint római földön három simplá megkülönböztetésben osztályozza az ebet: venaticus, pecuarius és domesticusra; vagyis vadász, nyájörző és házőrző ebre. A klasszikus görög-római kor ebeinek hitelesen hű képét szolgáltatja az a termédek fennmaradt érem, pompeji és egyéb váza, a melyeken a kor különböző ebajtái fölötté finom kivitelben lettek számunkra megőrizve. Legkedveltebb típusuk az agar volt, a mint azt egy, Artemis-Diana istennő társaságában ábrázolt pompeji váza festményén is szemlélhetjük. A dogg valószínűleg a perzsa háborúk idején került assyri hazájából görög földre, a hol esakhamar közkedveltté lett, sőt rettenthetően bátorságánál fogva, harezai ebként is sürűn szerepelt a harezmezőkön. Az erőteljes epirusi ebek Nagy Sándor indiai hadjáratai révén kerültek a távol Keletről Európába.

meghaltam mindenki számára. Kérem, legyen türellemmel.

Addig is, míg feltámad, szívesen üdvözl

Valéria.»

Zalát egészen lesujtotta ez a hír. Nem láthatja ma Valériát!... És ha legalább tudná, meddig fog tartani a száműzetése?

Kérdésekkel ostromolja a komornát. De a leány kifürkészhetetlen. Korrekte, állig gombolt fekete ruhájában, titokzatosan mosolygó arczával olyan, mint egy külföldi diplomata.

— Mihelyt a direktor úr elutazott, hírt hozok a nagyságámtól, — felelte egyre biztatólag.

Két hosszú, vágyakozásban eltöltött nap után Zala végre nem bír többé magával...

Egy pillanatig sem gondol arra, hogy a tilalmat megszegje és hivatalosan topanjon be a szép asszonyhoz, de a harmadik napon látni akarja legalább kívülről az előtte bezárult édent. Lassan fog elhaladni a villa előtt... Talán észreveszik őt belülről, talán találkozik a cseledek egyikével, talán hirt hall az imádott nőről?... De mi ez?... A villa minden ajtaja zárva, az ablakokon a vasredőnyök lehúzva és zárva van a

villát körülkerítő vasrácsnak kis ajtaja is. Sehöl egy élő lény. Fox nem ugrál vígan az udvaron, a konyha kéményéből nem száll füst fölfelé. Mi történt?

Zala dobogó szívvel kerüli meg a villát, néz, fűrkész, keres... és meggyőződik, hogy a villa lakatlan, lakói tova tüntek. És sehöl egy ember, a ki felvilágosítást adhatna...

Ekkor eszébe jut az állomásfőnök, derék fiú, a kivel nyugjárt az első napokban összebarátkoztak. Égő fejével, mindjatanul dobogó szívvel inkább fut, mint megy le az állomáshoz.

Sietve üdvözl barátját és azonnal kérdi:

— Mondd, kérelek, nem látad elutazni Valériát, a művésznőt, a komornájával?

— De igen, — feleli az állomásfőnök, meglepetve nézve a fiatal erdész felhevült arczába, — ma kora reggel utazott el a komornájával és a grófjával.

— Micsoda gróffal? — kérdi Zala meghökkenve.

— Hát a jó barátjával, a ki minden évben meglátogatja itt... De most csak két napig maradt, úgy látszik, másféle terve volt...

— De hiszen most két napig Valéria direktora volt itt! — ellenveti Zala, a vízbeülő utolsó erőlködésével

Róma északi provinciáiban a hatalmas molossus eb kezdett meghonosodni, hogy törzsét képezze a későbbi bernáthegyi jeles ebajtának. A lelőgő fülv juhászcutya specios a gall hadjáratok idején került Rómába, viszont a doggfélével Róma ajándékozta meg Galliát s az északi népeket, köztük a germánokat, skótokat, britteket, sőt utóbb a scythákat is.

Az őt világérszben ma honos különböző ebajták közül, Közép-Ázsiának ma is legtekintélyesebb ebe a a tibet-dogg, a melynek impozáns voltáról már a XIII. század hírneves utazója Marco Polo is megemlékezik. Khina, Mandzsuria és Korea speciális ebfaja, a «sau», annyiban érdemel említést, hogy az otllakók nem házörzőként tartják, hanem ölba zárják s azután tejennével hizlalva, húsát jóízűen elfogyasztják; Oceánia kivételével az ebbús a világpiacon alig szerepel fogyasztási czikként, bár sajnos, a fokozódó inség és húsrágóság, pár évvel ezelőtt a belga, a porosz, a szász és a bajor kormányt arra bírta, hogy külön ebvágó-székkeket állítson. Chemnitzben, Szászország virágzó gyárvárosában, évente több száz darab eb kerül a vágó székre. Ez a kontingens bizonyára távol áll még attól, hogy a folyton emelkedő húsnekem árát lenyomja. Hazánkban ebhúskimérésre egy újpesti mészáros vetemedett elsőben; ám a hatóság nyakoncsipte és érzékenyen megbüntette őt.

Selymesszörű, tetszetős külsejű ebek a perzsa birodalom vadászagarai is, a melyeket sólymászatra és szarvasüzésre egyaránt sikerrel fel lehet használni.

A tőzeg-eb formájára emlékeztető spitz-ebek, Észak-Ázsia kevéssé kultivált népeinek, valamint Amerika eszkimó törzseinek szánka elé fogott nélkülözhetlen házi-

állataiként szerepelnek. A japánok kedvelt ebe a dsinn-eb, luxus-ölebként leginkább az apró közkedvelt King-charles-ebre emlékeztek.

Afrikában ma is az ó-egyiptomi eredetű agarféle a predominaló; európai keresztezések vajmi csekély eredményiek; a mérsékelt égövek ebajtát Afrika klímáját ki nem állják. Afrika legszebb ebei a silluk-négerek rókaörös színezetű agarai, a melyek a leggyorsabb futású gazellával is versenyre kelnek. Brehm és Schweinfurth szerettek volna a silluk-agarakból néhány példányt Európában meghonosítani; ám vállalkozásuk eredménytelen maradt. Nagy becsben állanak a Súdánból származó agarak, legkivált az abessyniai császári udvar, a Nyugos udvara előtt. Menelik császárnak sok előítélettel kellett megküzdeni, a míg az agarakat a császári palota falain belül, háziállatokká tette. A haussanégerek lelőgő fülv vadászebei annyiban érdemelnek említést, hogy azokat a lakosság az ellenség felnyomozására szokta felhasználni; így tehát véréb-szolgáltatókat tesz nekik. Algír és Tunis hosszúszörű kabylebe, állandó gyűlölettel viseltetik az európai ember iránt; áthonosítási kísérletek, eddigelé sikertelenek maradtak. Felső-Egyiptomban a páriaeredetű kőberek száma a túlnyomó; Chartum-utezáin évréve csatagolnak. Közép-Afrikában, a Csad-tó környékén lakó törzsek az ebet a khinaiak módjára hizlalják és megesszik. Az összes élő ebajták legvisszatartóbb alakja a torzonborzszörű, csenevész alkatú, széles ujjú, piszkos színezetű, bár éber érzékű hottentotta eb; visszatartó külseje daczára, ebét a hottentotta családtagként becsüli.

Az ó-világérszek harmadikában, Európában az ebkultusz, legalább a mi az ebtenyésztés minőségét illeti,

kapaszkodva a direktor és az új szerepről szóló mesebe.

— Lehet, hogy az is itt volt, — feleli az állomásfőnök egykedvűen, — a direktorát nem ismerem, de a grófját annál jobban. Már nem fiatal, de nagyon kedves ember. Barátságos, nem büszke egy cseppet sem, daczára, hogy olyan díszagdag. Valéria szerenesés nő, hogy ilyen pártfogója van.

— Tehát ez már régi viszony? — dadogja a fiatal erdész egészen megsemmisülve.

— Persze, hogy régi, — feleli az állomásfőnök, — a «Valéria-lak»-ot is ő vette neki. De mi bajod, fiú? Egészen meg vagy zavarodva! Csak nem szeretted bele Valériába?

— Hová gondolsz! — tiltakozik Zala tréfás hangot erőltetve. — Hát nem tudod, hogy boldog vőlegény vagyok?!

— Tudom... de hej! ezek a szép művésznők veszedelmek! — szól az állomásfőnök, a ki barátja tiltakozásának csak félig hisz. — Sok bajt okoztak már és nem olyan szegény emberekké valók, mint mi vagyunk, pajtás... hidd el nekem!

És még több apró, nem éppen épületes adatot mond

el Zalának Valériáról, ama meggyőződésben, hogy nem fog ártani a fiúnak, ha ezt tudja.

A fiatal erdész egészen megsemmisülten tér haza. A feje sajog, a szíve fáj, kiábrándulása, csalódása keserű szenvedéseket okoz neki. Íróasztalán Ilonka legutolsó, alig érkezett levelét találja.

Mohón botja fel és kétszer is átfutja a vőlegénye hallgatása miatt szelid szemrehányásokkal teli, nyugtalan, panaszos sorokat. És előkeresi most íróasztala fiókjából a többi felbontatlan levelet is és azokat is áhitattal többször olvassa végig. Aztán előkerül Ilonka félrerakott fényképe is és a fiatal ember nézi, nézi kis menyasszonyának igénytelen fényképét, a minden raffinéria nélkül feltűzött hajfonatokat, a naiv, tisztaalkú gyermekarcot és a szemei metgelne könnyekkel: «Bocsás meg nekem, te jó, te kedves, te drága!» suttogja elérzékenyülve. De mindjobban eltörő könnyeitől nem látja többé a képet; az kiesik a kezéből és a fiatal ember fejét a karjára hajtva leborul az asztalra és felzokog, akár egy ideges asszony. Igen... az edzett, erős fiatal férfi sir... És maga sem tudná megmondani, melyiket siratja? Azt, a kit olyan kegyetlen megbántott gondolatban, vagy azt, a kit örökre elvesztett?

kétséglenül a legkiválóbb pozícióhoz juttatta az ebet. Vadászbek, agarak, terrierek tarka változatosságban örök és kísérik az embert. Az agarak legkiválóbb s ma általánosan divatos specíe a hosszúszerű orosz agár, kétséglenül a legkiválóbb ebek egyike. A vizslák, a modern ebtenyésztésnek valóságos tőkelyei. A doggfélék legkiválóbb képviselője a szentbernahegyi eb. A házőrők között, az őseb formáit eléggé tisztán megőrzött alföldi juhászebnél, a legszebb és legértékesebb ebajták mellé sorolható.

Amerika ebei közül, külsejénél fogva figyelemreméltóbb Mexikó csupasztestű ebajtája, a karaib-eb, a melyről már Columbus és Cortez is említést tesznek; Amerika egyéb ebajtái, az említett óperui ebek kivételével a világloból kerületek Amerikába. Ausztrália kőbor-eb, a dingo-eb pusztulófélben van; helyét lassanként az importált agarak specíese kezdi betölteni.

Kétséglenül legjelentősebb és egyben legtekintélyesebb pozícióhoz jutott az eb a vadászat terén; értékét, beszt, gondozását, tenyésztését, védelmét nem annyira házőrők hűségének, mint inkább kiváló érzékei élességének köszönheti itt. Mindezek birtokában, ősidőktől fogva, az ember őt elsőrangú vadásztársává avatta még abban az időben, a midőn az erdők-mezők, sőt vizek rettenetes vadjaival kellett szembeszállania, hogy magának a lételt, a jövő nemzedék számára pedig az első kulturalapot megteremtse. A hála az ember és az eb között így kölesönös és állandó maradt. Az emberi kultura megalapozásában így tehát közvetett szerepe jut az ebnek kultusza, de még inkább messzemenő kultiválása tehát érhető, sőt indokolt. Az ebtenyésztés első nyomai a vadászat-kezdvel görögök korára vezethetők vissza. A görög vadász nagy gonddal nevelte, gondozta és idomította vadászebét. A görög vadász elnevezése: «Κωρυττης» mutatja, hogy a görög a vadászt és ebét együvé tartozónak vette. Ebek retenthetlenségéről Aelianus is megemlékezik; többek között fölemlít egy ebet, a melyet az oroszánról lefejtnei képtelenek voltak.

A vadászatkezdvel középkorban az Árpádok az Anjouk, a Tudorok, a Valoisk, a Jagellók, a Hunyadyak stb. idején, már sokkalka nagyobb gondot fordítanak az ebtenyésztésre, mint a régi görögök népei. Eduárd yorki herczeg, 1412-ben «The Mayster of the Game» czim alatt megírt művében, kilenez főbb vadászeb fajtát ismerteti. A XIII—XV. századig terjedő angol és francia vadászliteratura még részletesebben ismerteti a Középkor egyes ebajtái. Legnagyobb becsben állottak a soly-mászatok keretében nyomozást teljesítő agárfélék.

(Vége következik.)

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Az észszerű sertésenyésztésről, nevelésről, gondozásról és ezek feltételeiről.

A folyó évben, márczius hó 16-án, egy különösen a kisgazdákat érdeklő fontos rendeletet adott ki gróf Se-

rényi Béla földmivelésügyi miniszter úr, melynek czélzata nem más, mint a sertésenyésztés fellendítése.

A miniszter urat ezen rendelet kibocsájtására az ész-tette, hogy hazánkban a sertésállomány nagy csökkenést, vagyis számbeli apadást mutat az előző évekhez képest, minek oka főképen abban rejlik, hogy nagymérvű az egyes betegségek pusztítása a sertések között, úgymint az orbáncz és a vészé. De oka annak az is, hogy a gazdaközönség legnagyobb része nincs tisztában a sertésenyésztés megfelelő tartás-alapelveivel és így nem tud kellőleg óvakodni a fellépő veszélyekkel szemben, nem is tulajdonít oly nagy fontosságot e dolognak, holott ez szegény emberre épen nagy anyagi jelentőséggel bír.

Vonatkozik ez a dolog nemcsak a szántóvető, földmives emberre, de ha jobban szemügyre vesszük a kérdést, úgy azt fogjuk látni, hogy e kérdés nagyon is közelről érdekl az erdészbereket is, a kik ha nem is üznek sertésenyésztést, de mindenesetre folytatnak hol nagyobb, hol kisebb arányban sertéstartást és szaporítást. Ez természetes is. Hisz épen erdészbembnél indokolt, a ki szolgálati beosztásánál fogva rendszerint nagyon távol lakik községtől, vástól és piacztól, hogy ő sertéseket nevel, hogy így könnyebben jusson zsirhoz, húshoz és télire, mikor talán emeletnyi hó borítja a tájat és hétszámsra se mehet el lakhelyétől, hogy akkor legyen miből nagyszámú családját fenntartani. Az esélyek nélkül lefolyó sertéstartás, bátran mondhatjuk vagyunkát jelent, különösen most, mikor oly rendkívül nagy az ára a sertésnek, mikor ma 2—3 hetes választású malaczért 36 koronát is szivesen fizetnek a nagykereskedők. Erdők területén a sertéstartás nem is oly költséges, mert hisz rendszerint kínálkozik alkalom arra, hogy a sertés a maga napi táplálékát megkeresheti az erdő határában.

Hogy mindezek daczára mért nem oly kiterjedt a sertésenyésztés és nevelés, mint a hogy az gazdasági szempontból kívánatos volna, annak az a magyarázata, hogy a legkevésbé ember van tudatában annak, hogy a sertés egy oly állat, mely igen nagy gondozást igényel és bár köznyelven disznónak nevezzük, mégis épen igen gondos és tiszta ápolást igényel.

Az a téves hit, hogy a sertés mert disznó, tehát minden viszonyok között jól érzi magát, nem igényel ápolást, fokozza azt, hogy a sertéssel rendszerint nem sokat törődnek, hanem azt hiszik, elégséges azt meg-etetni és aztán az Isten gondjaira bízni.

Itt nyer beigazolást azon tény, «hogy a látszat csal». Ha eredményes és anyagilag jövedelmező sertésnevelést akarunk vinni, úgy sok mindenre kell ügyelnünk, azt a sertést rendszeresen kell gondoznunk, ápolnunk, akkor aztán lesz is haszon a sertésenyésztésből és tartásból.

Már nagyon sokszor örömmel tapasztaltam, hogy e lap igen tisztelt olvasói nagy előszeretettel kísérik figyelemmel az állatok betegségeiről írott közleményeimet, sokszor tapasztaltam, hogy szivesen követik szaktanácsaimat és annak már többen hasznát is vették.

Ez készlet engem arra, hogy most e kérdéssel fog-

lalkozva, behatóan megvilágítva a kérdést minden oldalról és biztos vagyok, ha e téren is követik tanácsaimat, úgy igen szép sonkák fognak majd karácsonyra a kamrában lógni és lesz majd aprítani való a jó káposztába, ha véletlenül vendég vetődik a házhoz.

Mint mondom, ezeket a dolgokat akarom ismertetni és kérem is tisztelt olvasóimat, kísérjék figyelemmel fejtegetéseimet, melyeknek hasznát önkök fogják látni.

Legelőször is azon kell lennünk, hogy védekezünk a sertések két főbetegsége: az orbáncz és a vész ellen.

Az egyik ellen védekezhetünk már akkor, ha még egyáltalán semmiféle veszély nem fenyeget, védekezhetünk már az állatok fiatal korában, az elválasztás után. A védekezés e módja nem költséges, darabonként körülbelül 20 fillér, az esetben, ha az állatorvosnak nem kell messze útra menni az ojtás cseljából. De tegyük fel, hogy messze van az illető erdészszer lakása, hát akkor könnyíthet a költségeken úgy, hogy vagy többen állanak össze és közösen viselik a költségeket, vagy pedig maga szolgálhatja a fuvart, a mi tetemes költségmegtakarítást jelent és mindenestre megéri azt az áldozatot, mert ezzel szemben meg vagyunk védve a sertéseket hirtelenül és nagymértékben való pusztító betegség, a sertésorbáncz fellépésétől. Orbáncz ellen ojtunk az elválasztás után azonnal, a mely ojtás egy évi időtartamra védi meg a sertést a betegségtől.

Ma már a vész ellen is tudunk védekezni ojtás útján, ez azonban csak akkor alkalmazható eredményesen, ha már az állatok megbetegedtek, azonban ekkor az ojtással *semmire sem szabad kénünk*, ha attól biztos eredményt várunk.

E két említett ragadó betegség ellen még más úton is védekezhetünk, igaz, hogy nem biztos a siker, de az esély megvan, hogy nem fertőzzük be állományunkat.

A sertészvész, mint ismeretes, leginkább a kóbor cigányok és a házról-házra járó sertéskereskedők, illetve kucepek terjesztik. Tehát saját jól felgogott érdekünkben cselekszünk, ha ezeket házunk tájától távol tartjuk.

Magyar embernek megvan az a büszkesége, hogy szereti mutogatni állatait, bevezeti a komát, szomszédot, még az idegent is az istállóba, ez pedig nagyon helytelen dolog, mert éppen ily úton terjednek legjobban a ragadós betegségek.

Erdészszernek kétszeresen óvatosnak kell lenni, mert hisz a kóbor cigányok rendszerint erdőbe viszik a sertéshullákat, el nem ássák és így azok vére, váladéka fertőzi a talajt, ez hozzátapadhat a cipőhöz és ha most már ilyen fertőzött lábbelivel begyünk egy ől udvarára, a legszebb módon viszszük be a ragályanyagot, azt se tudjuk, hogy mikor.

Ezt a körülményt már ezerszer igazolva láttam. Jelenlegi kerületemben is van egy erdőgazdaság, a hol nagyobb mérvű sertésenyésztés űzetik. A sertéstelep az erdő kellő közepén van, a legideálisabb helyen és olyan nyíra mindentől elzárt területen, hogy ott csak a madár jár; az erdőt gondozó fűerdész személyezte és az állatorvos lakása oly gyönyörű helyen fekszik, hogy

mielőtt az ember kocsira ül, hogy felmenjen a sertéstelepre, hát jobb ha előbb végrendeletet csinál.

Ilyen elzárt területen fekszik ez a telep és mégis mit észlelek már évek óta, nem mást, hogy daczára, hogy ott soha máshonnan sertést nem helyeznek el, hogy a telep mintaszzerűen van berendezve, mindég fertőtleníte, vész, idegen ember se jár ott soha, mégis minden esztendőben felüti fejét a vész és himlő és nagy pusztításokat végez. Eleinte nem találtam magyarázatát a dolognak, míg egyszer az erdőben tett sétám alkalmával egy helyre értünk, a hol cigányok tanyázásának nyomát láttuk, egy pár hulladarabot, és a kérdés meg volt oldva. Megfigyeltem azt, ha a vidéken cigányok jártak, a kikkel sokszor találkoztam, alig egy pár napra rá jött a jelentés, hogy a vész jelentkezett.

Tehát elsősorban is az erdészek, eltekintve erdőrendőri szempontból, de figyelembe véve, hogy az állategészségügyet is tartoznak szolgálni, már saját érdekében is, mindég figyelemmel legyenek a fentiekre és tőlük telhetőleg az ilyen esetben, ha módjukban van, fertőtlenítsék az ilyen helyeket és a metálan talált hullarészeket tegyek ártalmatlanná, maguk azonban csak akkor menjenek saját sertéseik közé, ha előbb cipőjüket jól fertőtlenítték.

A kérdés többi részéről majd a szerkesztőség szives engedelmével folytatólag fogok megemlékezni.

Dr. Kukuljević József,
m. kir. állatorvos.

Lánczos kutya gondozása nyáron. A lánczon tartott szegény kutya sokat szenved nyáron a hőségétől. Ezért ha a kutyaház nem áll árnyékos helyen, úgy kössük a kutyát oda, a hol árnyékot kaphat, vagy hosszabbítsuk meg a lánczát annyira, hogy ő maga meheszen árnyékos helyre. Gondoskodjunk arról is, hogy a kutyának, különösen nyáron, mindig legyen ivóvíze s adjunk neki a hőségétől felmelegedett víz helyett naponta többször friss, hideg vizet, mert ha a kutya nagy melegben soká szomjazik, a vészteséghöz hasonló betegséget kaphat. A mint nekünk jól esik nyáron a sok és üdítő friss ital, éppen úgy igénylik azt az állatok is. Ne hagyjuk a szegény házörzöt, a mely oly fontos hivatást teljesít, szenvedni!

Lovak szemellenzójének. Sokat irtak már a szaklapok a lovak szemellenzójének káros voltáról s sokszor beígazolták az ellenzójének a ló szemlelátóképességére való káros voltát, s ennek daczára nálunk mégis mindenütt használják azt. Németországban azonban egymás után adják ki a tiltó rendeleteket a szemellenzójének használatára vonatkozólag. Így legújabbban 1910 január 1-én Hamburgban lépett életbe egy ilyen rendelet, a mely nem törli el ugyan radikálisan a szemellenzót, a mennyiben egyelőre megengedi még az olyan szemellenzójének használatát, a melyik annyira eláll a ló fejétől, hogy a látást semmiként sem zavarja. A szük ellenzöt azonban egészen eltávolíttatja. Így azután hova-tovább szaporodnak azon német városok, melyek a közhasználatra szánt kocsik lovaire nézve a szemellenzójének használatát betiltják.

Legelső volt Berlin, a mely az omnibusz-lovakon a szemellenző használatát betiltotta. Majd következett Düsseldorf, Ostrowo, Aachen, Königsberg, Kassel. Miután most már ezen városok tilalma bizonyítják, hogy a ló ellenző nélkül is éppen olyan jó szolgálatot tesz, miután ellenző nélkül a szem tengelye nem zökkentetik ki természetesen helyzetéből mesterségesen, s így természet-szerűen a szem is tartósabb s az állat nem kinoztatik állandóan, itt az ideje, hogy a német városok példáját mi is kövessük s ez által lovaink használhatóságát hosszabb időre biztosítsuk.

Olvasóink, kik annyiszor szemtanúi a lovak oktan kintzásának, Istennek tetsző dolgot végeznének, ha az állatok kintzását minden telhető módon megakadályoznák s a fuvarosokat a lovak szemellenzőjének használatáról lebeszelnék. Különösen veszedelmesek a régi szerszámokon levő olyan szemellenzők, a melyek hol előre, hol hátra csapódnak s örökké ütik-verik a szegény ló szemét, míg az végre teljesen megvakul. Kivált az ilyen szemellenző használatáról kell a fuvarosokat — már a saját jól felfogott érdekükben is — hathatós módon lebeszélni.

Különfélék.

Nyugdíjbiztosítás kiterjesztéséhez. Lapunk mult számában röviden megemlékeztünk azon akciónál, mely a gazdasági munkásbiztosítás javítása céljából megindult; az alábbiakban részletesebben is tájékozni kívánjuk olvasóinkat a félél, hogy tulajdonképpen mily irányban kívánatik a gazdasági munkásbiztosítás javítása.

Először az óhajtatik, hogy a gazdasággal foglalkozók részére önkéntes formában egy oly nyugdíjbiztosítás állíttassék fel, melybe a belépés bárminő életkoru embernek engedessék meg, s a nyugdíj, mely a tagsági évek számával növekedjék, 10 évi tagság után ne csak igazolt rokkantság esetén, hanem a *65. életév betöltése után akkor is, ha az illető teljesen ép és egészséges, feltétlenül esedékes legyen; a biztosított halála-kor pedig a hátrahagyott család a tag egy évi nyugdíját kapja meg segélyképen.*

Azon eddigi szabály helyett tehát, mely a nyugdíjbiztosításba csak a 35 évesnél fiatalabb embereknek engedte meg a belépést, az életévek korlátozásának mellőzése mellett, a belépés bárminő öreg ember előtt megnyitandó volna, a mi egy általánosan megnyilvánult óhajt elégtiene ki s lehetővé tenné, hogy nyugdíjáról mindenki oly időben gondoskodjék, a mikor ennek hasznos és észszerű voltára önmagától reájön.

Másodszor kívánja, miszerint szüntettessék meg az a visszás állapot, hogy Magyarországon a munkások a szerint, a mint ipari, illetőleg gazdasági munkát végeznek, baleset esetén nagyobb, illetőleg kisebb segélyre legyenek joguk. Ebből a célból a balesetbiztosítást a táppénz és rokkantsági segély nyújtása tekintetében ugyanazokra az alapokra kívánja fektetni, mint a melyeken az ipari munkások balesetbiztosítása felépült.

Az aczéلبurkolatu golyókról. Az utóbbi években nagyon elterjedt az aczéلبurkolatu golyók használata, még pedig sokféle formában. Van felburkolatu, kétharmad-, egész-, továbbá nikkell- és vörösrézburkolatu s ki tudná megmondani még hányféle. Mint minden újításnak, úgy ennek is vannak pártolói és ellenzői s mellette s ellene felhozott érvek felsorolásából akár egy kis könyv is kitelhetnék. Mindinkább nyilvánvalóvá válik azonban, hogy a teljes aczéلبurkolatu golyók, ha tömörek, vadászati czélokra egyáltalában nem alkalmasak, mert nemcsak a behatolás, de a kiütés helyén is többnyire oly kis sebet ütnek, hogy a megsebzett vad külső vérzése igen csekély szokott lenni s rendszerint csak belső vérzés jön létre, a mi a betegé lőtt állat keresését s továbbnyomozását tudvalevőleg szérőlött megnehezíti. Igaz ugyan, hogy az aczéلبurkolatu golyó, de főleg a fél-, illetve kétharmadburkolatu találati biztosság, nagy kezdősebesség és hatás tekintetében még nagy távolságra is igen jónak mondható, de ép ez a körülmény teszi használatát kellemetlenné és veszélyessé, mert a czél-tárgy mögötti terület környékét rendkívül veszélyezteti.

Békek tömeges megjelenése. Gyakran tapasztalhattuk, hogy a békek langyos nyári eső után tömegesen előbujnak rejtkehelyeikről s egész népvándorlást visznek véghez. Ennek az a magyarázata, hogy a békeknek, mint általában a hullóknak, már a természetből fogva nedves a bőrük; így azután száraz, meleg időben, hogy a bőrük ki ne száradjon, kövek alatt, fűben, különféle földkuczkókban vagy üregekben, kazlakban stb. tanyáznak, s ott keresnek menedéket a nap heve ellen. Ha azután meleg eső jön, a melytől a levegő megtelik párával, vagyis a levegő nedves lesz, akkor a békek is elhagyják buvóhelyeiket s vígan ugrálva örülnek az életnek, mert nem kell drága egészségüket féltetniök attól, hogy bőrük a nagy melegben kiszárad.

Sárga bőr tisztítása. Sárga bőrt és sárga czíptőt is legjobban langyos szappanosvízzel lehet megtisztítani s utána tiszta vízbe mártott ronggyal kell lemosni.

Az itatós-papírosról. Az itatós-papíros, a mely a porzót manapság már egészen kiszorította, véletlenségből találták föl és pedig egy angol papírgyárban, Berkshire-ben. Az itatós-papíros tudvalevően enyvelkül, gyöngyön préselt papír. Ilyent pedig a nevezett gyárban egyszer egészen véletlenül állítottak elő. Egy munkás ugyanis tévedésből nem tett enyvet a papíros-masszához s a gyáros magánkívül volt a fölölt való boszuságában, hogy ennyi papírosanyag kárba vesztett. Csakhamar észrevette azonban, hogy az elromlott papírosnak az a tulajdonsága van, hogy a folyadékokat és különösen a téntát, magába szívja, a nélkül, hogy valami fölt maradna. Mint kitünő üzletember, csakhamar fölismerte eme fölfedezésnek nagy jelentőségét. Reklámot csinált az új fölfedezésnek s hihetetlenül rövid idő alatt eladta az egész készletét. Ez idő óta kizárólag csak itatós-papíros előállításával foglalkozik a gyár mind a mai

napig. A mostani itatóspapíros különben valamivel drágább, mint az író-papír, mert az itatóspapírosnak előállításához csak rongy használható; szalma, fa és egyéb hulladék e célra alkalmatlan.

A világ íróltótermelése. Birminghamban vannak a nagy angol tollgyárak. A napi termelés ezekben a gyárakban körülbelül öt millió darab. Az ilyen óriási mennyiségű toll elkészítéséhez mintegy husz tonna aczélt használnak el. Az egyik nagyobb gyár árjegyzéke ötezer mintát tartalmaz és mivel majdnem minden íróltollgyárnak van 500—1000 különböző mintája, feltehető, hogy a világpiacon mintegy százezer különböző mintát kerül eladásra. A tollak előállítása igen gyorsan történik. Az aczélemezek alkalmas elkészítése után egy-egy fajta tollkészítő-géppel egyetlen munkás negyvenötötter tollat állít elő naponként. Az aczéltoll azért nem tudott tért hódítani, mert anyaga nem olyan legyen hajlékony, mint őseink ludtollszárból készített íróltolla. Az oldalt alkalmazott bevágásokkal azonban ezen a bajon is segíteni lehetett és akkor azután rövidesen kiszorította a régi módi libatollat. Az íróltollgyártás legújabb ága az arany-, ezüst-, platina-, aluminium- és bronztollak gyártása. A legelső aranytollat Amerikában állították elő, a hol az Egyesült-Államok egyik nagy tollgyártó cégére évenként több százezer töltöttollat hoz piacra. Az aranytollak előállítása hosszabb ideig tart, mert minden egyes toll mintegy negyvenöt különböző munkás kezén megy keresztül, a míg teljesen elkészül.

Időjelzés. A «Meteor» június hó 2-ik felére a következő időjelzést teszi közzé:

Június hó 2-ik felének változási napjai 15—18—22 és 30-ra esnek. A 15-iki viharos vagy zivataros, a 18-iki állandó száraz, meleg, a 22-iki igen meleg jellegű.

Ebből kifolyólag június hó 2-ik fele az első felével szemben száraz, meleg jellegű időjárásit ígér.

Szerkesztői üzenetek.

S. I. Sorsjegyei nem nyertek.

B. B. Már többeknek megíztük, hogy tárczairással ne foglalkozzanak, s ugyanazt üzenjük most önnek is, mert egy jó tárcza megírásához nem elég az, hogy az illető a megírtent, vagy meg nem történt eseményt szárazon elbeszélje, hanem kell, hogy az vonzón, humorosan, vagy tanulságosan adassék elő. Az ön által beküldött tárcza meséje már, nagyon régi, semmi vonzó sincs benne s így nem közzé lehetjük. Ontól, a ki a tollat igen jól kezeli, elvárjuk, hogy lapunknak érdekesi szatekziket írjon, a miket mindenkor szívesen közlünk, sőt jól meg is fizetünk. A szatekziknél már kevésbé kell arra törekedni, hogy az vonzón legyen megírva, mert ha egy ilyen közlemény csak a száraz tényállást tartalmazza is, már akkor is jó. Ön már tett ezen a téren kísérletet s mint láthatta, czikkének előkelő helyet adtunk lapunkban. Fogjon hozzá bátran a munkához, nem fogja megbánni!

F. Sz. M. Sajnáljuk, hogy a versek megírásával annyit fáradt, de a legjobb akarát mellett sem közelíthetjük azokat. Mutatónak azonban itt közlünk egyik verséből pár sort:

«Csak én rémü vigyázatok fogadjatok szavamat
Bármi dolog történéjk is ne hagyjatok iragmat
vagy pl.: «Megállj ki vagy ne fuss tovább kiált az ör reája
Ha egy lépést mindjárt leszel a golyónak prédája»
Kár önnek ilyenekkel tölteni az idejét.

** Nyudijazásnál a milleniumi év is csak egy évrnek számít. A mit önnek erről mondtak, az nem áll.

B. B. I. Hogy tehene miért köhög, azt láttatlanban lehetetlen megállapítani. A poros, tisztátalan — tollakkal kevert — széna feltétlenül ártalmas és annak etetésével ötésséggel nem vesszélytelen. Tessék a poros takarmányt szellőztetés, rostálás, mosás, kiporolás által megjavítani s keverékekben felvetni. A baromfit pedig tessék az istállóból és a szénapadlásról kiakolboltítani, annak ott semmi helye, vagy ha már feltétlenül szükségesnek véli, hogy a baromfi — csikorgó teli hidegben — a meleg istállóban legyen, akkor kerítsen el belőle egy részt a helyezze el azt úgy, hogy a szerte hullatott tollak se a takarmányba se az ivóvízbe ne juthassanak. A baromfikezeszt aztán szorgalmasan ki kell takarítani. A padlásra, széna, vagy egyéb takarmány közé meg ötésséggel nem való semmiféle szárnyas jóság vagy apró marha, mert az ott csak piszkot eszínél és ezzel több kárt okoz, mint a mennyi hasznót esetleg a meleg hely folytán beállott bő tojáshozam hajtana. Elég jó helye van a baromfinak a tyúkólaban, vagy a sertésold tetején (padlásán) készített ólaban, esetleg az istálló teljesen elkülönített részében.

Ha az istálló gerendáját szű rákna annak a pora is kórhógre ingerli az állatot s mindent el kell követnie, hogy a lehulló por ne keveredjék a takarmány közé vagy az ivóvízbe.

Dr. Kuktjenyi József.

2. A fatesben élő szű-félék, vagy egyéb rovaralécek kiirtása legezészerűben úgy történik, ha a fa felületén látható furlukakon keresztül a menetekbe réz- vagy vasglicé-olajat, sóval töményített forró szappanlugot, benzint, alkoholt, vagy petrolenomot, vagy végre gyengén felhígított karbolsavat oly erős nyomással alkakendek be, hogy az organikus szervezet megölje megó anyagok az állományokba lehetőleg mélyen behatoljanak. A nyílásokat a szertint, a mint azok kisebbek vagy nagyobbak, czélszerű ez eljárás után czeementtel vagy más szilárd ragasztó anyaggal betömni és befesteni. A megtámadott fának csupán befestése vagy valamely mázzal, lakkkal való bevonása kevés eredményre vezet, mert noha a festék, máz, lakk az állományokba a felületen látható nyílásait be is takarja s a meneteket a levegőtől el is zárja, az állék mégis tovább és vidoron tenyésznek, mert életben maradásukhoz a fatesben rejlő csekély mennyiségű levegő is elegendő.

K. I. Minután tótn nem tud a kérdézt állás elnyerésére nem számíthat. Máskor ha ír nekünk, írja meg a teljes címét is, mert névtelen levelekre nem szokunk válaszolni.

Cs. F. Levelező-lapjából nem tudjuk megállapítani, hogy ön mit kíván; azt óhajta-e hogy lapunkban hirdessék, hogy önnél gubacs lesz eladó, vagy pedig azt kívánja tudni, hogy a gubacsot mikor kell szedni? Ha hirdetés akar lapunkban közzé tenni — a miért fizetnie kell — úgy fogalmaztassa meg valakivel érthetően a hirdetés szövegét, mert mi az ön leveléből nem tudjuk megállapítani, hogy mit kíván hirdetni. Ha azonban azt óhajta tudni, hogy a gubacsot mikor kell szedni, úgy erre az a feleletünk, hogy legelőnyösebb azt mindjárt a fákrol való lehullás után szedetni, a mi rendszeren augusztus közepétől szeptember végéig szokott tartani. A szedést csak száraz időben szabad czékolni s ha esni kezd, a szedést abba kell hagyni. Vigyáznunk kell arra is, hogy a szedők az éret, száraz, sötét sárga, vagy piszkos barna gubacsok közé, éretlen, zöld gubacsokat ne keverjenek, mert ezektől a jó gubacs is könnyen megpenészen. A szedést gubacsot vékony rétegekben száraz, szellős helyen többszöri átápolással közben teljesen ki kell száritani s csak azután lehet azt elraktározni, de tanácsos ott is gyakrabban átápolni, nehogy megpenészedjék és elromoljon.

B. A. B. I. A lap megküldése iránt intézkedtünk. 2. Ez annyira magántermészetű ügy, hogy abba mi bele nem avatkozhatunk. Megjegyezzük azonban, hogy közzönni legalább is illik, a másik dolog pedig egyáltalán nem illik.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi május hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Delibáti birtokkezelőség 12—, Tureza Tivadar hd. 16.55, Binder Béla 80 fill., Mezőhegyesi ménesbirtok 16—, Vadászterdei szakiskola 6—, Ujgyézházi erdőgond. 40 fill., Podhányi Ferenc hd. 2.40, Hollósi István 60 fill., Szászsebesi erdőhiv. 288—, Dési adóhiv. 36—, Besztercebányai erdőg. hd. 19.55, Aradi adóhiv. hd. 19.52, Toperczer Andor hd. 1—, Liptó-Szentmiklósi adóhiv. hd. 20.95, Janisch Sándor hd. 2.20.

1 koronát fizettek: Keresztes János, Wadrowsky Rudolf, Antal István, Fekusz Rezső, Holdos Ferenc, Márta Sebők, Miskovits Péter.

2 koronát fizettek: Bodnár Mihály, Simon József, Zsula Antal, Bekes Dezső, Glück Jenő, Kővári Gyula, Rábel Iván, Kelemen József, Nagy Lajos, Sztopa Sándor, Jánosy László, Polacsek János.

3 koronát fizettek: Nagy Sándor, Dvorzák Jajos.

4 koronát fizettek: Maros-Torda vmegye, Balogh Imre, gróf Zoldovszky erdőhiv., Lehoczky Márton.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Négy középiskolát általános jeles, a vadászterdői szakiskola két éves tanfolyamát pedig tiszta díszretek eredménytelül végzett, rendez, józan fiatal ember megfelelő állást keresne november elsejére, vagy esetleg későbbre. Mindennemű irodai teendőkhöz való jártasságán kívül alapos ismeretei vannak úgy a vadászat — így a fő- és apróvad tenyésztése és vadászata körül —, mint pedig az erdészet terén. Eddigi szolgálati bizonyítványa is a lehető legjobb. Címe a szerkesztőségnek meg tudható.

Kitűnően szakvizsgázott, mérési, irodai és egyéb erdészeti dolgokban kellő jártassággal bíró egyén, kinek e téren, valamint a fővad- és apróvadtenyésztésnél is 25 évi gyakorlata van, kezelői állást keres. Címe a szerkesztőségnek meg tudható.

Állást keres vizsgázott erdőőr, 34 éves, róm. kath., nős, erős testalkatú, magyarul és tótul beszél és ír. Nagyobb uradalomban 7 évig volt alkalmazva mint pagonykezelő és az ottani gazdaságot is vezette. Címe: Szelezky János erdőőr, Bát (Hont m.).

HIRDETÉSEK

Uhu

baglyot veszek, ajánlatok Ptacsek, Arló (Borsod megye).

36844/1910. sz.

Árverési hirdetmény.

A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságához tartozó s alant részletezett vadászterületeknek bérbeadása érdekében f. évi július hó 5-én d. e. 10 órakor Besz-

terezbányán a m. kir. erdőigazgatóság tanácstermében írásbeli zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Erdőgondnokság	A vadászterület			évi haszonbér mint kiküldetési ár korona	Haszonbér tartam
	törzskönyvi száma	kiterjedése k. h.	vadállománya		
Erdőbádony	III/A	1987	Öz, vaddisznó, apróvad	400	1910. VIII. 1—1920. VII. 31.
	III/B	2488	„ „	500	„ „
Benesháza	XX/A 1	7615-1	„ „	800	1911. I/1—1920. XII. 31.
	XX/B	8879-6	Fővad, medve, öz, vaddisznó s apróvad	1) 3500 2) 4000 3) 4500	1911. I/1—1925. XII. 31.
Mihálytelek	XXI	3119-6	Öz, vad-disznó, apróvad	500	1910. VII. 1—1920. VII. 30.
Kisgaram-Szikla	XXIX	6111-5	Fővad, öz, vad-disznó, apróvad	1) 600 2) 800 3) 1200	1910. VII. 1—1925. VI. 30.

- 1) Az első 5 éves időszakra.
2) A második 5 éves időszakra.
3) A harmadik 5 éves időszakra.

Az árverésen résztvehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar honpolgár, külföldiek és az állami tisztviselők azonban ki vannak zárva. Amennyiben egyes bérbe venni szándékozik nemcsak egy, de több vadászterületet óhajtanának bérbe venni, szabályszerűen felszerelendő írásbeli zárt ajánlataik minden egyes vadászterületre külön-külön adandók be.

Bővebb felvilágosítás a m. kir. földmivelésügyi miniszterium VII. A/2. (vadászati) osztályában s a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál kapható.

Budapest, 1910. május 21.

(3.) **M. kir. földmivelésügyi miniszter.**

36893 VII. A-2. 1910. sz.

Árverési hirdetmény.

A tótsóvári m. kir. erdőhivatalnak alárendelt diósgyőri uradalomhoz tartozó Bábonyi erdő, Perczes, Lyukó elnevezésű, 3130.5 kat. hold kiterjedésű, XVII. törzskönyvi számmal jelölt vadászterületnek bérbeadása érdekében a diósgyőri m. kir. erdőgondnokság hivatalos helyiségében f. évi június hó 27-én d. e. 10 órakor szóbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Kiküldetési ár mint évi haszonbér 300 korona.

Haszonbér-tartam 10 év, f. évi június hó 1-től kezdődőleg.

Ezen árverésen résztvehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar honpolgár; kincstári és állami tisztviselők ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítások a m. kir. földmivelésügyi miniszterium VII/A-2. ügyosztályában, továbbá a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál és a diósgyőri m. kir. erdőgondnokságnál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi június hónapban.

(4.) **M. kir. földmivelésügyi miniszter.**

36876/VII. A-2. sz.

Kincstári vadászterület bérbeadása.

Az orsvoi m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó dalboscsezi m. kir. erdőgondnokságban fekvő Ponyászká nevű 7748 kat. holdas vadászterületnek az 1910. évi július hó 1-ő napjától számítandó 15 (Tizenöt) egymásután következő évre leendő bérbeadása érdekében az orsvoi m. kir. erdőhivatalnál f. évi június hó 27-én délelőtt 10 órakor írásbeli zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási ár az 1910. VII/1-től 1915. VI/30-ig terjedő első öt éves időszakra 400 kor., az 1915. VII/1-től 1920. VI/30-ig terjedő második öt éves időszakra 600 kor., az 1920. VII/1-től 1925. VI/30-ig terjedő harmadik öt éves időszakra 1000 korona. Bónátpénz 100 korona.

A terület vadállománya: őz, vadsertés, vadmacska, róka és kevéssé apróvad. Váltó-vad: szarvas.

Ezen árversenyt részt vehet minden örendelkezői joggal bíró magyar honpolgár, társulatok azonban, valamint kincstári és állami tisztviselők ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítások a földmivelségi miniszterium VII/2. ügyosztályában, továbbá az orsvoi erdőhivatalnál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi június hóban.

(6.) **M. kir. földmivelségi miniszter.**

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legutányosabb gyári árakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5 z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhászóvet szállított.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnyei jár.

Dús mintagyűjtemény megtekintésre bérmentve.

(I. VI. 2.)

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re előfizető erdészeti altsztek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-u. 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

- Bölszécsi **Belházy Emil**: Az erdőrendezés tan kézikönyve. Ára 6 K.
Béky Albert: Számant erdészeti altsztek részére. Ára 1 K 50 f. Bérmentésére 45 fillér küldendő.
Fekete Lajos: A tölgy és tenyészése. Ára 4 K.
 * Erdőrendezés tan. Ára 9 K.
 * Erdőértékszámitás tan. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.)
 * Erdészeti nyereségszámitás tan. Ára 3 K.
 * A szálaló erdők berendezése. Ára 90 f.

- Fekete L. és Mágócsi Dietz S.**: Erdészeti növénytan. (I. k. elfogyott) II. k. ára 12 K.
Fekete L. és Soltz Gyula: Erdőbeesztés tan. Ára 6 K. (II. kiad.)
Földes János: A legelőerdők. Ára 1 K 60 f. 55 f. portó be-küldése esetén bérmentve.
Gaul Károly: Hazánk tájai faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmentésére 45 f. küldendő.
Gellért József: A bükk-tüzi ronlása s az ellene való védekezés. Ára 60 f. Bérmentésére 35 f. küldendő.
Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmentésére 45 f. küldendő.
Kövesi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K.
Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása. Ára 4 K 80 f.
Pécs Dezso: A külföldi faemek megtelepítése. Ára 3 K. Bérmentésére 45 f. küldendő.
Pohl János: Tangenstáblázatok. Ára 1 K.
Sobó Jenő: Erdészeti építés tan. I. R. (1. és 2. kötet) Köz-építés tan; egy-egy kötet ára 11 K 20 f. II. R. Út, vasút-és hideptés tan, ára 12 K.
Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet. Ára 20 K.
Tomcsányi Gusztáv: Erdő facsemeték nevelése. Ára 3 K. Bérmentésére 45 f. küldendő.
Vadas Jenő: Erdőmiveltés tan. Ára 7 K.
Erdészeti Rendeltek Tára: 1891. (XI.) évfolyam ára 60 f. 1893–94. (XIII–XIV.) évfolyam. Ára 1 K 20 f. 1895. (XV.) évfolyam ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam ára 50 f. 1897. (XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 70 f. 1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1901–03. (XXI–XXIII.) évfolyam ára 3 K. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905. (XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906–07. évi füzet ára 1 K 50 f. Bérmentésére 45 fillér küldendő.
 A nem említett évfolyamok elfogytak.
Ó felsége nagy fenynyomatú arcképe. Ára 7 K.

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

- Bedő Albert dr.**: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Kiadja a m. kir. földmivelségi miniszterium.)
Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy Az erdészeti alapvonalai kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentésére 55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.: A vadászati ismeretek kézikönyve. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél. Ára a négy kötetnek füze 9 K., kötve 13 K.)
Bund Károly: Értekezések az erdőrendezés köréből. Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
Cséti Ottó: Általános földmérés tan. Ára 9 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
Fekete Lajos: Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
Fekete Lajos: Napszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spárgalmak, fülelvélők. Ára 2 K. — II. füzet. Mohok, edényes virágalmak, fülelvélők. Ára 2 K. — III. füzet. Magházas növények. Ára 3 K. Bérmentésére 45 fillér küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
Fekete Lajos: Erdészeti talajtán. Ára 5 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
Szécsi Zsigmond: Az erdőhasználat tan kézikönyve. Ára 16 K. (Kapható ugyanott.)
Téglás Károly: Erdődelemtan. Ára 5 K 40 f. (Kapható ugyanott.)
Tomcsányi Imre: Betűsoros tárgymutató az «Erdészeti Rendeltek Tára» I–XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K. (Kapható ugyanott.)
Tuzson János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása. Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utóainál Budapest, Váci-utca.)
Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél Selmeczbányán.)
Vadas Jenő: Az árvédelmi füzesek telepítése és művelése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földmivelségi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Múzeum-körút 2 szám.)
Erdészeti segédtablák. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir. földmivelségi miniszteriummal.)
Erdői rovatok napló. Ára 1 K 20 f. (Kapható ugyanott.)
Termési táblák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg hg. erdőrendezősege, Jolsva, Gömör-megye.)

HIRDETESEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Előfizetési ár:
 Egész évre --- 4 K.
 Fél évre --- 2 K.
 Negyed évre --- 1 K.
 Egyes szám --- 20 L.

Felelős szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. l. főördömérnök.

Fümmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. l. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
 dés milliméter soronkint
 10 fillérel, táblázatos és
 garmond betűnél kisebb
 betűfaj szedés másfélze-
 res egységárral számítá-
 tik. — Az egész oldal négy
 hasáb széles.

Előfizetőknak az állási-
 nálat és kereslet rovata
 rövid közlésekre díjazá-
 nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intéződik a lap szét-
 küldésére vonatkozó reklámkezdési is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intéződik
 Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Az erdő oltalma. (Sugár Károly.)

Amerika nemese fája és erdősegei. (V. S.)

A vadászekék és az ebkultus. (Sólyom.)

Gazdasági tanácsadó: Ludak és kacsák kopaszításának helyes módja és a tollak kezelése. (bl.) — Paradoxmaszálás.

Külföldiek: Altiszti segélyalap. — Nyugdíjbiztosítás. — Nemzetközi vadászati kongresszus. — Könyvismertetés. — A bölénynek paradicsoma. — Dráma a golyafészekben. — Időjelzés.

Hivatalos közlemények: A rezeképes vasúti igazolványok kiállításí díja. — Gyümölcsfeldolgozó gépek kiköleszása. — A házilag kezelt erdőüzemek és a munkáspénztár. — Pályázat erdősítési jutalmakra.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. A mikor a piszkafa is elsül. (Bárony István.)

Az erdő oltalma.

Írta: Sugár Károly m. kir. főördömérnök.

Rettenetes istenítélet nehezedett Krassó-Szörény vármegyére. Az a borzalmas felhőszakadás, mely a Cserna, Biela-Réka, Temes, Karas, Néra és Bisztra folyók völgyén végighömpölygött, oly pokoli rombolást hagyott maga után, hogy június hó 13-dik napja e sorsüldözött vidék nyomorult lakossága előtt örökké emlékezetes lesz.

Egész országgrészt pusztított el pár óra alatt az elemek fékvesztett veszedelme.

Mikor e sorokat írjuk, senki se tudja még pontosan, hogy a dühöngő áradat hány ember életét oltotta ki s hány családot juttatott koldusbotra.

A táviró-s telefonhálózat vezetékéi pozdorjává szakadtak, hatalmas vasuti töltések rombadőltek, óriási vasuti hidak elszútak s piszkos hullámok tájtékoznak most ott, hol előbb gondozott műutak vezettek.

Az istenverte vidéken minden forgalom megszűnt. A hatóság emberei s a segélyakció megindítására kirendelt katonaság csak kerülő utakon s az áradat által összehordott hihetetlen torlaszok megmászása révén képesek a katasztrófa színhelyére jutni.

Csak napok, talán csak hetek mulva fog elénk tárulni a borzalmas pusztulás hű képe a mag. teljes-
 ségében. Az eddigi jelentékek szerint Uj-Sopot, Dabos-
 seez, Borovics, Globukrajova, Jablonieza, Mehádia,
 Temesszlatina, Örményes, Berzászka, Ujmoldova és

Szokolovác azok a községek, melyekre a felhőszakadás a legerősebben csapásokat mérte.

Szemanuk becslései azt igazolják, hogy sok millió koronát képvisel az a károszeg, melyet a lakosság ingó és ingatlan jószágainak tönkremenése által s a vármegye, községek és az állam közlekedési eszközeiknek és egyéb létesítményeiknek elpusztulása által szenvedtek.

S ha e vizsgálatlan valóság sötét képe előtt csüggedten eltűnődünk, önkénytelenül is azt kérdezzük, vajjon mi lehetett ennek szülőke, mi idézhette elő, hogy egyetlen felhőszakadás ily rettentő pusztítást okozott.

A ki Krassó-Szörény vármegyét s annak viszonyait csak némileg ismeri, igazat fog adni nekünk, ha azt mondjuk, hogy e vármegye felvevett szegény lakosságának legfőbb tevékenysége az erdők irtásában és pusztításában merül ki. Sajnos, hogy a kötelezőleg beerdősítő kopár területekről országos összírás nem áll rendelkezésünkre, mert ennek adatai bizonyára igazolnák ama meggyelésünket is, hogy sehol az országban annyi kopárság nincs, mint épen Krassó-Szörény vármegyében.

Szántóföldeknek csúfolt, meredek kőgörgetes hegyoldalakon kinlódik a szegény oláhság a szántás-vetés nehéz munkájával s kopasz kösziklákon visszamaradt esenevész bokrok között legelteti nyomorúságos kecskenyáját. Mert a völgyek lankás fekvésű szántóit, kaszálóit és legelőit a korábbi áradások kőgörgeteggel és terméketlen homokkal már régen betemették.

S mégis, mikor e vármegyében az 1898. évi XIX. t.-cz rendelkezései értelmében állami kezelésbe utalt kopár területek összeírása folyamatosan volt s e munkálatot teljesítő szakértelme a törvény intézőit s az elszegényedett lakosság boldogulását szem előtt tartva, az állam kezelésébe akarták sorozni mindazt, a minek ember csak akkor veheti hasznát, ha már beerdősült: valóságos forrongás lett úrrá a felvevett néphez, mert lelketlen agitátorok a kormány jóindulatú szándékaikat rosszhiszeműleg félremagyarázták s a hiszékeny, de tudatlan néppel azt hitették el, hogy a *magyar* kormány a legelőktől akarja őket megfosztani.

A mostani felhőszakadástól megduzzasztott folyók,

de különösen a Néra balparti mellékfolyócskái és patakjai, legnagyobb részét olyan területeken erednek s majdnem véges-végig olyan területeken folynak keresztül, melyeket az oktanulól tűzött legeltetés és a mezőgazdaságnak erre nem alkalmas helyekre való esztelen erőszakolása hajdanta viruló erdőterületektől hódított el.

Ma pedig e szegény nép sok helyütt már ott tart, hogy se erdeje nincsen, de nincs legelője, szántója sem; mert hogy a gyors esőzések e meredek, kopasz lejtőkön hamar lefolynak s azokról mind több és több termőföldet elsodornak, az nem szorul bizonyításra.

S ha a felbőszakadás oly rettenetes özöne zúdul az ilyen kopárságra, mint a milyen a június 13-diki volt, akkor annak katasztrófális hatása szinte elmaradhatatlan, mert a letarolt hegyoldalokról lerohanó áradat a völgyekbe érve, az utjába eső patakokból mind több és több tápot nyer s a vízbőség hihetetlen gyorsasággal annyira felszaporodik, hogy a rendes vízállás tiszzeresét, sőt húszszorosát is meghaladja.

Az ilyen esőtömegek erejét csak az erdők képesek megtörni, vagy legalább annyira csökkenteni, hogy romboló hatásuk ily végzetes ne legyen. A beerdősült hegyoldalakon leereszkedő esőnek újszólván minden cseppje akadályokkal küzd meg, mielőtt a patakba érne, nem is említve azt, hogy az erdő növényzete, talajtakarója (az aom, moha és humus) és a gyökérszét általa behálózott s meglazított altalaja is oly sok vizet képesek felszívni, hogy a lehulló csapadéknak csak egy ré-

szét bocsájtják át. Az erdőre s az erdőtalajra nézve feleslegül fennmaradó eme csapadékmennyiségnek legnagyobb része azonban nem a feltalajon folyik le, hanem azon átszűrődve jut le a völgyek aljára. Emez átszűrődés pedig időt vesz igénybe s már magában ez a folyamat is megtöri a rohanó záporok erejét s azt eredményezi, hogy a lehulló eső feleslege csak napok mulva folyik le az erdősült területek alatt fekvő völgyekbe. S ne feledjük el, hogy az esővíz leszivárgásának eme meglassított útja alatt az elpárolgásnak hathatós szerep jut eszményül s a beerdősített területekre hullott esőmennyiség tekintélyes része párak alakjában tér vissza a légkörbe, még mielőtt a patakok vízmennyiségét szaporította volna.

Az elpárolgás pedig annál nagyobb, annál bőségebb, nemnél nagyobb az elpárolgató felület. Az erdő a rajta levő terebelyes fákkal tiszszerte, sőt százzszorta nagyobb felületet tartalmaz, mint a más művelés alatt álló, vagy kopár terület s ennél fogva tiszszerte, sőt százzszorta több vízmennyiséget is képes ugyanazon viszonyok között elpárolgatni.

Figyeljük csak meg nyári esők után az erdős, meg a kopár hegyoldalakat. Alighogy a záporok nehéz felhői elvonultak s derüs égbolt jelzi az eső megszűnését: máris sűrű ködök gomolyognak fel a fák koronái alól s vastag lepellel borítják be az állabokat; míg ugyanakkor a be nem erdősített legelők s kopárságok tisztán állanak szemünk előtt s csak egy-egy szakadékból elő-

TÁRCZA.

A mikor a pizskafa is elsül.

Irta: Bársony István.

A mikor Bonez Jóska, az iszalagosi vadór, a Munczi Máris lakodalma után, hajnalban, nagy bánan bolyongott a járása körletén: a tarjani gát felől lövést hallott.

Hirtelenében elfelejtette buját-bánátát, — mert mitagadás, ez az áldatlan érzés volt benne egész éjjel, úgyannyira, hogy a szemét sem hunyta be — és arra sietett, a merre a kötelessége szólította. Meg kellett tudnia, miféle lövés volt az, minthogy itt, nagy területen, sok ezer holdon, tilos volt a vadászat minden idegennek. Már pedig, hogy csakis idegen lőtt, azt Bonez Jóska bizonyosra vette.

Elindult a dörrenés hangja felé, toronyiránt; ő itt el nem tévedhetett a legnagyobb sűrűségekben sem, különben is a gát nem volt messze és a vadór esküdni mert volna rá, hogy a töltés oldalát sűrűn benőt gazosból lőtt ki valaki vagy nyulat, vagy talán éppen egy fácskát, minthogy a kis vad szívesen bujt meg ott.

Eleinte csörtetve igyekezett, mint a fiatal szarvas, a mikor türelmetlenül vágyik a legelőre. Ő maga is fiatal volt, nem sokkal túl a húsz esztendőn; csak annyira, hogy már visszakerülhetett a katonaságtól, a honnan, mint családeltartót, alig egy esztendei szolgál-

lat után hazaeresztették. A 'család' mindössze is öreg édesanyjából állott, a ki váltig biztatta szegény, hogy azt mondja: 'házasodjál meg, édes Jóska fiam: ki tudja, meddig élek, oszt' ha már én sem leszek, igen árván maradsz ám!' Szót is fogadott volna a legény, ha Munczi Márist megkaphatta volna; de hogy annak jómódú gazdaember kérője akadt, a nagyraláti szülék hallani sem akartak a más cseléde-vadóról. Viték a síró menyasszonyt; Bonez Jóska pedig ott ögylegett tégnap egész nap a lakodalmas ház körül; a kik látták sőtét arczát, mind megijedtek tőle. Ki tudja, mi nem történt volna, ha az édesanya el nem cipeli nagynehezen haza; de mihelyt a jó öregasszony lefeküdt, — persze a tyúkokkal — Jóska megint talpon volt, a kertek alatt sompolygott a vigalmas tanjáig; egész éjszaka ott hallgatta a nótázást, a cigány hegedűjét, klarinet-ját; hogy odatoppan és akkor jaj a vőlegénynek, jaj a menyasszonynak; de leginkább jaj neki magának: százzszor, ezerszer jaj! Mert azután már csak a börtön lehetne hátra. De abba meg beleszakadna az édesanyja szíve.

Így vívódott a bosszúvágy és a fiui szeretet küzdelme közt, a mig egyszer csak elmúlt az éjszaka és kezdődött a hajnal, a melynek a piros világossága, hűvössége kijózanította annyira-amennyire. Megszökött az ő boldogságának a temetőjétől és nekivágott az erdőnek, a hallgató esőndnek, a hol legfeljebb ha egy-egy

törő füstölő felhőske jelzi, hogy az eső rajtuk is keresztülvonult.

Az erdő tehát egyetlen oltalmazónk az ilyen felhőszakadás nyomában fellépő csapások ellenében, mert ha a folyók s patakok forrásainak környéke, tehát épen a meredekebb területek be vannak erdősítve, akkor szinte kizárt dolog, hogy az áradások ily rohamos lefolyással birjanak.

Erdészetünk vezető egyéniségeinek kiváló szaktudását dicséri, hogy törvényhozásunk a kopárak köteles beerdősítéséről s a véderdők fenntartásáról tételes törvényekben ismételten is gondoskodott s a magyar kormányok bölcseségéről tesz tanubizonyságot, hogy e törvényes rendelkezések végrehajtását, a mindenkori viszonyoknak megfelelő rendeletekkel sürgeti s állami segélyekkel és adományokkal elősegíti.

S ha ennek daczára ily elszomorító jelenségekkel találkozunk, önkénytelenül is megérelelődik bennünk a meggyőződés, hogy az ilyen folytonos félrevezetésnek kitett s izgató gyűlölködés lidércnyomása alatt szenvedő népet liberális eszközökkel még saját romlásától sem lehet megvédeni s ott, hol az erdők irtása ily ijesztő mérveket öltött, csak radikális eszközök segítségével lehet a bajokat orvosolni. Nézetünk szerint a kopárságokat kárlelhetetlenül kellene törvényhozási úton az államnak kiszajátítani, hogy beerdősítésüket semmiféle mellékérdekekkel, létező s nem létező sérelmekkel megakadályozni ne lehessen. Erre azonban mi, a kik

e szerény lap hívei közé tartozunk, sajnos, kevés befolyást gyakorolhatunk.

A mi tevékenységünk mindössze arra zsgorodik össze, hogy a reánk bízott erdőt minden erőnkkel megvédelmezzük s minden tudásunkkal azon legyünk, hogy minden olyan területet, mely beerdősítésre van előírva s mely másra, mint erdőre, úgysem alkalmas, a neki leginkább megfelelő fanemekkel mielőbb beerdőjtsük. Használjunk fel továbbá minden kínálkozó alkalmat arra, hogy a népben az erdő szeretetét és tisztelőt felkeltsük s felrázzuk buta meggyőződéséből, hogy a kiirtott erdő örökös legelőt fog szolgáltatni. Mert épen az oláhság lakta vidéken tapasztalhatjuk, hogy az erdők irtásának végeztéje a legelők szaporítása s a tudatlan nép abban a meggyőződésben állítja magát, hogy az a föld, mely vastag, hatalmas törzseket tudott táplálni, időtlen időkhig képes lesz zsenge, vékony fűszálakat is termelni. Pedig ha legelőtést korlátoznak s különösen, ha a keesektartást községi s vármegyei szabályrendeletekkel betiltanák, vagy legalább mérsékelnék, sok, igen sok bokros heggyoldalt meg lehetne menteni a kultúra áldásainak, úgy hogy azután pár év elteltével e területek nemesak erdővel, de erdei legelővel is megajándékoznak a mérséklet utjára tért lakosságot.

*

Ti pedig, kiket a Gondviselés arra szemelt ki, hogy e szegény népek erkölce és vallásossága felett örökös jetelek s szellemi haladását és művelődését előmozdítsá-

rigó kiabált utána valamit, a mint a vadállatok ösvényeit buja.

E közben történt az a lövés; és Jóska szinte lihegve futott oda, a hol történt.

A mikor a vágás bokrai közül a tisztásra toppant a gát mellett, bámulva állott meg egy pár pillanatra és megdörzsölte a szemét, hogy vajjon nem álmodik-e. Az »orvvadász« tudniillik ott volt előtte, alig harmincz lépésnyire tőle; csakhogy nem olyan vala, mint a többi, a ki a tilosban szokott lövöldözni. Ennek szoknyája volt; kurta kék szoknyája, és a szoknya fölött piros-pettyes [pruszlik] fogta össze a keplét; de különben meztelen volt a karja és a lába; sőt a lábászarából is legalább a fele. Borzas, sötét haját tarka pántlika fogta össze, de a szellő minduntalan belemarkolt a hullámos női sörénybe és játszott vele; hol előre fajta, hol megint hátra, a hogy a leányzó éppen mozdult a fejével.

Ott álltak szemközt egymással és mindketten kővé meredtek kis időre. De a mint a leány, a kinél puska volt, tovább akart menni, Jóska is észhez kapott.

— Kicsoda maga, lelkem, és mit csinál itt? — kérdezte egyelőre szigorú kötelességerzethez képest és szeliden.

A leány megállott.

— Mi köze hozzá, akarki vagyok is; látja, hogy vadászom, ölyvekre vadászom — volt a kissé hepehíás felelet.

Jóska elképedt.

— Maga hát vadászik; hát oszt' ugyan kinek a területén, ha szabad kérdenem?

— Kién? A magamén! — felelt a leány s rezzengett egyet a vállán, a melyen a puskája nyugodott.

— No, akkor valamelyikünk most megtévedt — mondta a vadór, folyvást szeliden, minthogy sehogy sem birt erre az »orvvadászra« igazán haragudni. — Magam volnék a vadór, én hát most bekisérem magát, lelkeském a községbe s ott a bíró előtt tisztázzuk a dolgot.

A szoknyás vadász fölpatant.

— Mit beszél maga? Bolond maga, vagy engem néz annak?! Haha! Csak nem képzeli, hogy majd bekisérelhet engem, mint valami törköző pásztorgyereket?! Nézze meg az ember!

Jóska annál jökdüvből lett, minél jobban kezdett tüszögölni az ő tettenért vadmacskája. Anyi szent, hogy fenezégt volt ez a kékbe-pirosba tarkálló pillangó; mert hogy már azt sem tudta a vadór, hogy tisztelje igazán; minő esinos állathoz hasonlitsa; hisz' asszonyt így, puskásan, hepehíásan, sehogy sem mutatott. Tréfán járt az esze, de komoly maradt mellette.

— Már pedig ebből én nem engedhetek, szívem; nekem a kötelességem parancsol és ha nem azt teszem, a mit muszáj, akkor elcsap a gazdám; úgye bizony, ilyet nem kívánhat? Nézze csak, ott jön az öreg Kádas, a másik vadór, a kivel én határos vagyok, ha őt

tok, bizony jobban tennétek, hogy ha véreiteket az erdő nemzetgazdasági jelentőségére oktattátok, a helyett, hogy bennük a hazaszeretetet eloltjátok, mert az erdő több oltalmat fog nekil nyújtani minden időközön, mint az az idegen hatalom, melyhez csábítjátok.

Amerika nemes fái és erdősegei.

Az újvilág még föl nem tárt gazdag természeti kincsei közt talán az erdők azok, melyek legkevesebbé vannak még kikutatva s melyek ipari szempontból rendkívül sok kiaknáztatlan értékes anyagot rejtenek magukban. Eddig három exotikus amerikai fánem hódította meg teljesen Európát s tette magát nélkülözhetlenné mindenütt, a hol az ipari termelés ezeknek a feldolgozására szorul rá, s a melyek így mérhetetlen vagyonforrást jelentenek Amerika népére nézve.

Első helyen kell említenünk ezek közt a mahagoni fát, másodikik a spanyol czedrust, a harmadikon a quebrachát.

Mindhárom fánem valóban megbecsülhetetlen, mert oly tulajdonságokkal bírnak, melyekkel egy más fa sem. De a mahagoni fa az, mely az őserdő fái közt legértékesebb s óriási összegeket költenek el, hogy elegendő mennyiségben vihessék ezt a nemes fát a piacra, mert a mahagoni fa beszerzése nagy nehézségekkel van egybekötve, főleg a tropikus égő éghajlati viszonyai

folytán, de részben a fa sajátosságai miatt is. A mahagoni fa az őserdő remetéje, mely egyedül, egymagában áll az erdőben, úgy hogy például 40 négyyszögmet-földnyi erdőterületen volt eset, hogy csak 60 szögmet fát találtak s ezt oly vidéken, melyet a szakemberek a legjobb mahagoni-erdőségek közé soroztak. Már ez a körülmény egymaga is felette költségese teszi a mahagoni fa fölkeresését, ledöntését és elszállítását.

Hozzá kell azonban ehhez vennünk, hogy míg a mi mérsékelt égővi erdőink bármily sűrűiek is különben, még mindig kényelmesen megközelíthetők, addig a tropikus őserdők oly zeg-zugosak, kuszáltak, úgy hogy gyakran aránylag kis területeken is több, mint száz különböző nemű fát találunk bennök, a fák nagy része feltűnő magasra nő meg, tekintve, hogy az életéért folytatott küzdelemben minden fa igyekszik a napvilágra jutni az erdő félhomályából, ágaik azonban úgy összevissza vannak fonódva és kuszálvá, hogy mértföldekig nem is lehet rajtuk keresztül az égboltot és a nap-sugárt látni, mert koronáik áttörhetetlen tetőt képeznek. Mindezek felül e fák törzseit is folyondárok, elődsi növények lepik el, melyek a fejszének sok dolgot adnak.

Ilyen környezetben él a mahagoni fa, úgy hogy a ki meg akarja közelíteni s közelébe akar férkőzni, annak először is jó késekkel fölfegyvereznie kell utat törnie, vagyis inkább útát vágnia magának az indák

ideintem, akkor mindketten magát megkötozzük, s rádobjuk egy rudra, úgy viszszük be szépen a községházára, la, mint valami eladó báránnyát.

A leány arca erre a fenyegetésre hirtelen elváltozott.

A milyen makacs, daczos, kötekedőforma volt az imént, olyan hihetetlenül megszéledült. Elhalványodva, majdnem pityeregve mondta:

— Az Istenért, csak nem tesznek így csuffá?!

Most meg már éppenséggel olyan bolondul szép volt, hogy a fiatal vadórt fülig előntötte a nagy csudálkozástól a pirosság.

— Jöjjön innen, hamar! — szolt rá a leányra, a ki megértette, hogy ezt már nem az ellensége mondja, és attól egyszerre megszállotta a szófogadhatnám. — Jöjjön! — sürgette a vadór — mert ha Kádas észrevesz bennünket, akkor oszt' nincs mentség. Ha csak engem lát meg, vagy ha meg sem is lát, én majd magamra vállalom a lövést. . .

A mily ijedt volt a leány két másodpercczel előbb, olyan nyugodt lett erre a szóra. Most már nemcsak azt tudta, hogy nem kell félnie, hanem azt is megérezte, hogy szövetséges büntársa válik a vadórból. Bizalmasan sutogta, miközben ragyogó szemével csiklandozta a legényt:

— Hát a fáczán?

— Mit? Hát fáczánt löttél?! — szörnyűködött Jóska, most már tegeződve. Hisz' a «vadórzo» végképp kiszolgáltatta magát neki ezzel a vallomással.

— Ott van, abban a bokorban — felelt a leány s oldalt mutatott visszajára fordított hüvelykével.

— Erigy be hamar a sűrűbe! — sürgette a vadór, és mialatt az orvvadász öz-szökéllyel engedelmeskedett, sunyítva vizsgálta azt a bizonyos bokrot; megtalálta a fáczányukot s mintha leejtett volna valamit, ráhajolt, egy-kettőre begyömöszölte a táskájába és követte a «kisértőt», a ki épp oly otthonosan mozgott a zeg-zugos keskeny ösvényeken, akár csak ő maga.

*

Az öreg Kádas tétovázva állott meg azon a ponton, a hol azok ketten az imént eltűntek.

— Itt voltak, — mormolta a rozogacsontu, de azért még folyvást lelkiösmeretes vén vadór — fusson ki a szemem, ha nem jól láttam. A leány keressélt valamit, a mit el is dugott. Hopp, ni! fáczántollak! . . . még pedig tyúk volt az istenadta! . . .

Kádas megcsóválta a fejét és most már próbaszerencsére befurakodott ő is a sűrűben azon az ösvényen.

Csörtetett, mint a vadkan, mert biz' nem volt már elég ügyes arra, hogy nyest módjára bírjon bujkálni. Addig-addig, hogy elunta és elkezdett hoppozni, jelezni:

— Hopp! Hopp! Jóska, hej! Merre vagy?!

Gondolta, hogy ha így elárulja, hogy 'iszen ügyis tudja, ki járt itt előtte, akkor majd nem bujkál a leány; különben is miért bujkálna? Talán észéagában sincs. Jó fiú, jó vadór; hátha nem vette észre őt; de most a kiabálásra mindjárt válaszol.

és iszalagok tömkelegén keresztül. Már ebből is fogalmat alkothatunk magunknak, mily óriási fáradtsággal jár a mahagoni fa megközelítése, főleg ha tekintetbe vesszük az erdőben uralkodó rendkívüli hőséget s az alkalmatlan moskítókat is.

S még így is, bár a mahagoni fa rengeteg magasságot ér el, 70—100 lábat, 8—11 láb átmérő mellett, fölaltalása a világszert nem könnyű munka. Hozzá nem ért ember százszor is elhaladhatna a fa mellett, a nélkül, hogy fölismerné, de még a szakértő sem bukkan rá, ha a természet nem jönne segítségére.

Ez pedig úgy történik, hogy a mahagoni fa levelei juniustól januárig vöröses-sárga színt váltanak s így fölismerhetők ké válnak környezetük közül. Ilyenkor aztán a mahagoni fa után kutatók rendszeren felmáznak az erdő legmagasabb fájára, honnan messze áttekintést nyerhetnek az egész erdő fölött, s kiszemelik a magas helyzetükből e sárgavörös lombú fákat. Természetesen a fa feltalálása így is rendkívüli tájékozódó-érzéklet feltételez s valóban esodával határos az a biztos tájékozóképesség, mellyel az így kiszemelt fákat az erdő rengeteg sűrűjében fölfedezni képesek.

De mindez még csak gyerekjáték a feladat hátralevő részéhez képest, csak most kezdődik a munka legnehezebb része. Arról van szó, hogy mindenekelőtt ösvényt nyissanak a ledöntendő fához, a melyen aztán a fát el is szállíthatassák az erdőből. S ha már ez meg-

történt is, meg kell még szabadítani a fát a körülötte sarjadó buja vegetációtól, csak ha mindez megtörtént, lehet a fa ledöntéséhez fogni, a mi magától értetveleg szintén nem könnyű és egyszerű munka. Még szabad téren, vagy nyílt erdőben sem könnyű 50 láb magas s még ennél is magasabb fákat kidönteni; annál nehezebb feladat őserdőben mahagoni fát kidönteni, melynek csak törzse, koronája nélkül is meghalad 50 lábat. Az őserdő e kolosszusai többnyire 120—200 évesek s ez okból tartózkodtak mindeddig attól, hogy e rendkívül értékes fákat ültetvények útján szaporítsák, a mi pedig igen sajnálatos, mert így a mahagoni fa gyors kiveszésnek néz elébe.

A mahagoni fa őshazája különben a tropikus Amerika, de legértékesebb anyagot az északi szélesség 11—20 foka szolgáltatja, az a vidék, mely Venezuela, Kolumbiát, egész Közép-Amerikát, Mexikót, Jamaikát, Sandomingót és Haitit foglalja magába. Vannak ugyan mahagoni fák az egyenlítőhöz közelebb, s ettől délre is, ámde ezek távolról sem szolgáltatnak oly becses anyagot, mint az előbb említett zóna.

Különösen gazdag mahagoni fában Honduras, Sandomingó és Mexikó. Itt-ott szórva is Afrikában is fordul elő mahagoni fa, különösen Szudánban. Azonkívül Indiából is kapunk egy mahagoni-fajtát, mely azonban sokkal kevésbé értékes és kevés köze is van az igazi mahagoni fához. (Vége következik.)

Hanem bizony senki sem válaszolt. Még a visszhang sem, minthogy ebben a lapos területen levő sűrűségben nem volt a hangnak honnan visszaverődnie.

A szajkók utána károgtak s szidták; ennyi volt az egész. De bizony az egymást keresztező ösvényeken sehol egy lélek se jelentkezett. A vén vadőr utóljára is belenyugodott, hogy: nincs másképpen, eltévesztették egymást. Jóska a brokrok zörgésétől nem hallhatta az ő hivatást, s most ki tudja, merre jár a leánynyal, a puskás leánynyal, a kit máskor is látott már etájt az öreg, de mire a nyomába ért volna, eltűnt, mint a kámför. Csak úgy sejtí, gyanítja inkább, semmint tudja, hogy a tarjáni gátör leánya az, a kiről beszélik, hogy úgy lovagol, szőrén, mint a csikósok; s már szarvast is lőtt titokban. Eddig hiába lesett rá; no de most Jóska elesipte valahára.

Még egy óra múlva is ezen tűnődött az öreg, a mikor a nagy erdő sarkán, a hol a vágás végződik, majd hogy össze nem itüdött valakivel, a ki meg amarórl jött s éppen erre fordult.

— Hol jártál, te Jóska? Nem hallád-e, hogy ordítottam utánad? Te süket!

— Én-e? . . . Már mint hogy én! — hebegte a vadőr.

— Te, te! vakapád! Tán még most sem esmérsz? Hova tetted a leányt?

— Én? . . . a leányt? . . .

— Azt, no. Mit kérded, mikor felelned kellene. Aztán a fácszántyúkot se látom.

— Az ám! a fácszántyúk! . . . Azt megette a róka — motyogta a legény, lassan téregetvén magához zavarából.

— De hiszen fölvetted?

— Vette a mennydörgős mennykő, a ki hogy megüsse. Tollát találtam. Azt nézegettem.

— Vagy úgy!

— Úgy ám!

— De a leány! A puskás leány . . .

— Puska? . . . istennyi! Hályog van a kend szemén, Kádas bátya. Piszkafanyél volt az; most vágta ki; de meg is szíttam ám érte.

— Hát oszt' ki lőtt? Mert lőttek! Azt se hallád?

— Ki lőtt! Én lőttem egy olyvra. Van itt elég.

— Az igaz. Így hát nem a puskás leány volt az?

— Micsoda puskás leány?

— Vagy persze, te nem tudod. Nem igen szoltam róla, minthogy lesek rá, már régen.

— Nohát csak lesse kend, Kádas bátya.

— Úgy-úgy! . . . Akkor hát szerbusz! Menjünk az utunkra.

Széjjel mentek.

A legény még megállott egy perczre.

— Hallja kend, Kádas bátya, nehog a nyárfás fele menjen; arról jövek; ottan most semmi baj sínes.

S a mikor az öreg intett neki, hogy: jó-jó! és csakugyan eltért másfelé, halkan utána mormolta: még utólréhetné ott!

A vadászebek és az ebkultusz.

Irta: Súlyom.

(Vége.)

A középkor első ebtenyészítő telepe az Ardennek rengetegeiben a Szent Hubert-kolostor barátainak kezében volt. A harezi bárd forгатásához értő középkorbéli egyházi fejedelmek egyben gyakorlott kezü vadászok voltak; maga a vadászat védszentje Hubertus is főpap, lögesi pispók volt. Az ardennei ebtenyésztelep legkiválóbb vadászeb-speciesei a fehér és fekete szőrű chien courants blancs és noirs-ok voltak. A Hubertus-kolostor apátja évente tartozott tenyészdíjra néhány legkiválóbb példányát Franciaország és Navarra királyának, a rex christianissimusnak beszolgáltatni. A nagy francia forradalommal megszűnt ez a tributum is.

Az angol greyhound néven nagy becsben állott legkivált Angliában. Az angol közmondás azt tartja, hogy a nemesembert agaráról lehet megismerni. Nagy Kanut király rendeletileg szabályozta az agártartás jogát Angliaszerte.

Az ebtenyésztés céljaira Európaszerte a XIV. század óta a kennel néven ismert eb-ól szolgált. A kennel-ek ebkamráit már a XV. században tél idején rendszeresen fűtötték. Rendes napi táplálékukon kívül, a mely főként húsneműből állott, a vadászebeket gyakran fűrdték is.

A nagybő ragadozók megcsapánásával, sőt kipusztulásával együtt, a XVIII. századtól kezdve a százczekre rugó, temérdek költséget emésztő ebfallak számát, a fejedelmi és főúri udvarok egyaránt redukálták; a dogg a vadászebek sorozatából végkép letűnik. Angliában a divattá kapott rókaüzést a fox hound-terriereket hozza előtérbe. A modern löfegyverek lassanként háttérbe szorították az ébet. A kulturtermő területek növekedésével velejár a vadbő erdőterületek megcsapánása is, a mi egyértelmű az ebek működési körének szakadatlan csökkenésével.

Akár letűnik korszakából fenmaradt műemlékeket tekintsünk, akár pedig az új-, sőt középkorbéli művészek, nevezetesen festők és szobrászok kiválóbbjainak mai napig megőrzött művészi kivitelű ebalakjait szemléljük, minden időkben azt fogjuk tapasztalni, hogy az állatok között az eb az, a mely az emberiség előtt világszerte a legkiválóbb pozíciók egyikét tudta magának kivívni. Habár Ó-Egyiptom a macskakultusz az ebkultusz fölé helyezte, azért a kedvező vadászeb vagy házörzőeb elpusztulásával az egyiptomi eb gazdája, gyásza jeléül kopaszra nyíratta haját. A klasszikus görögkor delén Xenophon az ebet az istenek találmányának nevezi. Homeros a görög költészet atyja, legszebb versonaiból temérdeket szentel az ebek kultuszának. A különböző népek mythológiája Cerberus alakjától kezdve, felsőbb hatalom erejével felruházott lényként dicsőíti az ebet. A római az ebhúst méltónak ítélte arra, hogy azt áldozati objectumként, istenei oltárára helyezze; ám azért évente egyszer a birodalom valamennyi kutyáját alaposan elpáholták csupán azért, mert Róma ebei nem ugattak akkor, a midőn a Capitolium és Róma városa

veszedelemben forgott s a birodalmat csupán a gágogó ludak ébersége mentette meg a veszedelemtől.

A tartozó köteleességeiket elmulasztó ebekkel szemben a középkor folyamán nem egyszer kegyetlen szigorral bírátk el. Egy ilyen önmagáról megfedekezett ebet, Leyden németalföldi város tanácsa legalis formák közt halálra ítélte és fel is akasztatott. A nemezis azért nem késett, mert száz évvel utóbb Leyden ostroma alkalmával 1574-ben, a körülzárt és kiéhezett leydeniek ugyancsak rá voltak utalva az ebhús fogyasztására!

Uralkodó fejedelmi személyiségek és más néves előkelőségek, minden időkben különös pártfogásukba vették az ebet. A közelmúltban is jelentős szerepet vitt a vaskancellár «birodalmi» kutyája: Thyras és utódjai. II. Henrik francia király kedvez kis ölebet, kosárkába helyezve, rendszerint nyakába akasztotta, hogy azt mindenüvé magával vihesse.

Mária Terézia királynőnk halalos ellenfele II. Frigyes porosz király kedvencei agarai korlátlan szabadságot élveztek a sanssouci kastély termeiben. Biche nevű ebe a hét éves háború alkalmával az osztrákok hatalmába került; Frigyes csak nagy áldozatok árán tudta kedvencét visszazavartani. II. Jakab angol király egy hajótörés alkalmával folyton azt kiáltozta tengerészeinek: «mentsétek meg ölebetet és Marlborough lordot!» (a nagy hadvezért).

Korunk uralkodói közül valóságos öleb kultuszú üzött Viktória angol királynő. Egyik-másik hűséges kedvencének emlékét pompás mauzoleum őrzi. Felejthetlen nagyasszonyunk Erzsébet királyné is kedvelte az ebet. Egyik újfoundlandija Valéria főhercegnasszonynak állandó hűséges játszótársa volt gödöllői és budavári gyermekeivel idején. Nagy nádorunk leányát, Henriette belga királynét állandóan négy griffon-eb kísérte Bruxelles és Laeken sétányain. György görög király kedvenc ölebe, felséges urának hálószobájában alszik s örökdiik koronás gazdája fölött. Wagner, a nagy zeneszerző társaságában állandóan ott időzött 2—3 bernáthegyi vagy újfoundlandi eb akkor is, a midőn a bayreuthi mester komponált. Emlékirataiban Dickens meleg elismeréssel adozik a szülői házban körülötte volt hú ebek emlékének. Zola Emil spitz-ebét, Pint tartotta legjobb barátjának. Rajongó ebkedvelő volt Ohnet, a népszerű regényíró is; «Nimród» című művében fejezeteken át kedvez ebét. «Meta»-t dicsőíti. Csak rövidre szabhatom az ehhez való ragaszkodás e példáinak elősorolását; ám az előszámláltak is eléggé élénk tanubizonyosságai annak a kultusznak, a melylyel az emberiség nem egy lángelmeje is a hűséges eb értékét megbecsültni tudta. Az ebhűség közmondásos példáit számtalan megható eset illusztrálja. Akárhány hűséges eb étlen-szomjan pusztult el gazdája sirhantján. A nagy hallgatót, Orániai Vilmost hú ebének éber ugatása óvta meg a merényllettől.

A kényesebb természetű kedvez ebeket az idő viszontagságai ellen különböző takaróneműekkel óvják. Egy-egy túlhajtott ebkultuszú üző kutyabarát néha messés értékű szövetekkel borítja, takargatja, eléggé fölös-

leges módon, a természettől szőrében eléggé védett állatot. Az ó-kor harcai ebei páncéltakarót kaptak. A védekezésnek ez a módja még érthető volt; sőt az is, ha a későbbi századok vadászebei sodronyszövetekből készült takarókkal lettek ellátva olyankor, ha medve, farkas avagy egyéb veszedelmes ragadozóféle támadásai ellen kellett azokat, mint hasznavehető vadásztársakat megóvni. Rubensnek több festményén szemelhetőek az ilyen, vadászatra kivonuló ebek takaróval lefedött karsú alakjai.

Az ebek eltemetésével, a mint már említettük is, legnagyobb kultuszt űztek Peru és Mexikó régi népei. A japáni hűségese házörzőjét, többnyire lakóházának küszöbje alá földeli manapság is. A Sunda-szigetek lakói olyan területekre temetik ebeiket, a melyektől nagyobb termékenységét várnak. Az ebeiknek síremléket állító II. Frigyes porosz király és Viktória angol királynőn kívül, Károly dán királyi herceg is pompás síremléket emelt kedvezet doggiának. Az ókorban macedóniai Nagy Sándor, várost alapított kutyája emlékére. Sergiusz konstantinápolyi patriárka (608—639.) kedvezet ebének, Arziburnak halála évfordulóján, formális gyászünnepepélyt tartott.

Ügyszólván kultuszig emelkedő jelentős pozíció magaslátára került Anglia rókaüző ebe. A neves foxhoundokat Anglia 10—60 darabból álló falkáiban tenyészít, gondozza és idomítja. Egy-egy nevesebb rókaüző falka évi fentartása 70—80 ezer koronát is fölémész.

Tanulékonyáguk révén a különböző mutatványok terén az idomításban legelőbbre viszik az uszárk ebeik. Az életmentésben légiónyi baleset elhárítói voltak a bernáthegeyi és az újföndlandi fajták; kómikum és kedélyesség tekintetében legnagyobb népszerűsége a tacskó tudott emelkedni. Alföldi románok nyúlászó agara, a középkortól kezdve, «Mokány Bertalan uram» tipikus mai alakjának agaráig, alig vesztett valamit népszerűségéből. Jelentős az a szolgálat is, a mit az ebek a harezmezőn a veres-kereszt érdekében, újabban pedig a rendőrszolgálatokban szolgálatában megtesznek. Nagyon is érthető tehát az emberek viszonzagraszkodása a hűségese ebtársához, házörzőhöz, a veszedelmekben védelmező objektumhoz. Az a kultusz, a mit ezer és ezer év óta az ember a hű ebre bőségesen ráfordított, megnyugtatósanak legyen mondvá, soha érdemtelen állatra ráparazolva nem volt.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető; Hreblyay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Ludak és kacsák kopasztásának helyes módja és a tollak kezelése. Itt van az ideje annak, a mikor a viziszarnyasokat kopasztani szokás; ezért jelen közleményünkben elmondandókat t. olvasóink figyelmébe ajánljuk.

A tollak közt legértékesebb a lúdtoll, azután jön a kacsá-, a pulyka- és végre a tyúktoll.

A lúd- és kacsatollat nemcsak a levágáskor, hanem az állatok életében is szokás termelni és pedig kopasztás útján. Ez a műtét nálunk nagyon különféle módon, de leggyakrabban igen rosszul szokott végezteni, minék következménye az, hogy részint a megkopasztott baromfi beteges, sőt el is hull, részint a nyert toll nem jó minőségű, nem értékes, mert nem akkor lett az állat kopasztva, mikor a tolla már értékessé vált, hanem hamarabb s így a tokban vérral telt toll hamar romlik, különösen a penész és moly tesz az ilyenekben nagy kárt.

A ludak és a kacsák kopasztása nagy ügyességet kíván. A kopasztás csak akkor történik, ha a tollak érettek és jól kiszáradtagnak látszanak; erről úgy lehet meggyőződni, hogyha a lúdnak és a kacsának hasin fekvő tollai közül egynéhányat kitépünk s ha azok szárazak és tövük korpás, úgy a kopasztás minden további nélkül megkezdhető.

A fiatal, egýeves libák évente 2—3-szor kopasztathatók, míg az őregebbek 4—5-ször is. Ha a fiatal libák áprilisi költésűek, úgy azok júniusban és szeptemberben a vedlés beálta előtt megkopasztathatók.

A kopasztás nincs időhöz kötve; az mindig attól függ, vajjon a tollak érettek-e már vagy sem.

Egyes ludaknál és kacsáknál a tollak igen gyorsan nőnek, úgy hogy az első 6—7. hétkben már teljesen érett tollazattal bírnak, míg másoknak még 8 hét múlva sines kopasztásra alkalmas tollazatuk. A kopasztásnál az új toll, teljes kifejlődéséig terjedő időszakot szigoruan be kell tartani, mert az éretlen, véres-tokú tollnak kitépése káros következményeket von maga után.

Októbertől májusig a kopasztás egyáltalában szüneteljen, mert a viziszarnyasok tolla ezen időben igen nehezen nő és a meztelen állatok a hideg időjárás következtében több mint bizonyos, hogy megbetegednek és könnyen elhullanak.

Úgy kell kopasztani, hogy az állatok tollának egyrésze a testen maradjon, mert egészen toll nélkül még anyáron sem maradhatnak meg. A tollak közül csak azokat kell kitépni, a melyeknek kihúzása, vagy kitépése nem kerül megerőtletésbe, vagyis azokat, a melyek igen könnyen válnak el a testtől. Szabályszerűleg a libának csak mell-, alsó nyak- és hastollai, nemkülönbben a hát-tollak tétetnek ki. A szárnyak alatt levő tollak, valamint az evező és farktollak érintetlenül hagyandók, mert ezek kitépése miatt hordják a libák szárnyaikat legóvatva, a földön cipelve. Ha a kopasztás megkezdett, úgy azt valamennyi viziszarnyason tovább kell folytatni, mert a tollak maguktól is kihullanak, vagy az állat azt magától kitépi.

Jól takarmányozott viziszarnyasoknál, melyek naponta olyan legelőre hajtathatnak, a hol vízben sem szenvednek hiányt, a fejlődés minden tekintetben kifügástanal, míg ellenben az őlben nevelt, vagy a szék udvaron tartott ludak és kacsák nem hasonlíthatók fejlődés tekintetében össze az előbbiekkkel; ez utóbbiak nem is kopasztathatók a nélkül, hogy a kopasztás megbetegedésüket, vagy elgyengülésüket ne okozná, s ezért utóbbiakat többször kopasztani nem szabad.

A kitépelt tollakat vászonzsákba kell tenni és napos, levegős padláson szárítás céljából felakasztani.

Sok helyen sütőkemencében teszik a tollakat száradni. A padláson szárított tollak gondozandók, nehogy a mely meglepje. A tollaszák időnkint nyírfavesszővel, vagy ostorral jól kiporolandó, hogy a beleszállt piszoktól jól megtisztuljon. Az így gondozott toll igen tartós, s daczára annak, hogy súlyából veszít, kiváló árucikk.

A hizálás alatt álló ludakat nem szabad kopasztani, mert ezáltal hús- és zsírmennyiségre nézve veszítenek, mely veszteség azután nagyon lassan pótolható.

Épügy nem szabad megkopasztani az olyan gyenge, beteges víziszárnyasokat sem, a melyek fejlődés és tollképződés tekintetében hátramaradtak.

Egy lúd 235—250 gramm tollat és 30—40 gramm pelyhet ad.

A kopasztás ne legyen állatkinzás és csakis érett tollú, könnyen kopasztható víziszárnyasokat kell e célra kiválasztani.

A kacsatoll csak másodosztályú áru; de ha azt egy üst forró vízből készített gyenge lúgban, melybe kevés oltatlan meszet kevertünk, egypárszor kifőzzük s azután áhból kosárral, vagy szitával kihalászzuk és lecepegni hagyjuk, s több ízben tiszta vízben kimossuk, hogy a másrészek eltávolodjanak, azután pedig egy szitán a napon, vagy kályhán többszöri forgatás és felrázás közt megszáritjuk, úgy a toll értékesebbé válik, mert nemcsak több ruganyosságot nyer, hanem egyszersmind kellemetlen szagát és összegyógyulódási hajlandóságát is elveszti.

Természetes, hogy ezt az eljárást csakis házi szükségletre szánt kacsatollal tehetjük meg, mert az eladásra szánt tollnak nyersnek kell lenni, mert csak így bír teljes értékkel.

A belterjes és okszerű gazdálkodás hozza magával, hogy a terményekből semmi kárba ne vesszen s az úgynevezett melléktermények is értékesüljenek. A baromfi-tenyésztésben a toll igen értékes melléktermény, a mely igen számottevő jövedelmet hajt. A lúdtoll ára mindig magasán áll, árhullámzásnak soha sincs kitéve s ez az oka annak, hogy a tollkereskedés egész kereskedelmi ágga nőtte ki magát, mely egyike a legjövedelmezőbb foglalkozásoknak, mert a lúdtenyésztő gazdasszony soha sincs tájékozva az árak iránt s a lúdtollat mindig mint csak mellékterményt tekinti, a mit úgy ad el, a hogyan kéri.

Így aztán könnyen érthető, hogy a tollkereskedő nem megy tönkre s nem jut csödbe soha. A lúdtollat jobb fosztott állapotban eladni, mert így értékesebb. A tollak osztályozása ma még nálunk nincs szokásban, de valószínű, hogy nemcsakora elkövetkezik az idő, a midőn utánozni fogják tenyésztőink e tekintetben a külföldi, kivált a német tenyésztőket, a kik a lúd kopasztásánál nyomban osztályozni szokták a tollakat, a pelyholtollat, farktollat és szárnytollakat külön-külön kosarakba, azután tiszta ritka szövésű zsákokba rakják el. A lúdtoll szára is értékesíthető, mert ezeket a cigarettá és szivar szivásához használt papirosszopókákhoz használ-

ják fel. Mivel pedig a dohányzó emberek száma a statisztika szerint folyton emelkedőben van, a lúdtollszár is mindjobban értékesíthető. Falusi gazdasszonyaink azonban a lúd szárnytailat sepről is használják.

Ruhla, Thuringia legnagyobb faluinak egyikéről, mely szép pipáiról és finoman kidolgozott tajtékárúiról ismeretes, írják, hogy a lúdszárnyakból készült pipasutorák, pipaszárak és szivarszิปák révén lett nevezetes, mert ezek a czikkék az ottani pipagyárból kerülnek ki, a melyekkel a lakosság élénk kereskedést üz. A ruhlai gyárból évenként 60,000 drb. lúdesontból készült tárgyat is árusítanak, a mi igen tekintélyes mennyiségnek mondható, mert minden lúd csak két ilyen csonttal bír s a feldolgozásnál ebből is sok van kivetve, mely nem alkalmas a gyártásra, sok pedig a feldolgozásnál elhasad. Az említett mennyiség nyeresére Ruhlában állítólag körülbelül 5,000,000 lúdszárny-csontot dolgoznak fel. A lefoszított tollat külföldön, erre alkalmas gőzölő készülékben megtisztítják, zsirtalanítják, a mely eljárással a toll szagát veszi, de ruganyosságát megtartja.

Ha a toll meg van tisztítva, akkor fosztás alá kerül, a mit gépek segítségével eszközölnék. Ott, a hol sok az öreg és elagottt egyén, a tollat ezekkel fosztatják, hogy kenyérkeresethez jussanak.

A megtisztított, osztályozott és megfosztott tollat zsákokba szokás tömni s jól begyömöszölvé, a zsákokat lezárják s így csomagolva szállítják a tollat a kereskedőhöz. (bl.)

Paradicsomaszalás. Paradicsomot úgy kell asalni, hogy a legértékesebb paradicsomalmát késsel el kell darabolni, azt deszkára kirakni, a mikor már egészen össze-töpörödött, azt oly sokáig kell főzni, mint a legürűbb szilvalekvárt, most az ily szilvalekvár sűrűségű paradicsomot deszkára kell lenni, azt a napon szárítani és a mikor már csak egy kissé nyirkos, azt diónagyságu gomolyokba kell két tenyér között gyurni, azt kenyérsütés után kemencébe vagy sütőbe kell tenni, megszáritani és tétre tül-zacsókba rakni. Az így elkészített aszalt paradicsomnak az az előnye, hogy soha nem romlik. A szivmértet, a konzerváló-szalicilt nem szükséges beletenni, mert az így besúritott paradicsomlekvár sohasem romlik el, még tíz év múlva is élvezhető, feltéve, ha azt szellős kamrában tartjuk.

Külfélék.

Altiszi segélyalap. Altiszi segélyalapunk, a mint azt a múlt év végével kimutattuk, 364 kor. 46 fill.-t tett ki, a mely összegből 300 kor. névértékű magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavítási záloglevél 279 kor. 47 fill.-ért vásároltatván, az az alap vagyona a most említett értékpapír és 84 k. 99 f., a mely összeg egy magát megnevezni nem akaró m. kir. főerdő-mérnök adományával 88 kor. 99 fillérré növekedett.

Nyugdíjbiztosítás. Kovács András háromszékvar-megyei erdőszolga a IV. csoportban 3-szoros tagsággal

segélyre, Jek János hunyadvármegyei kerületi erdőőr pedig az I. csoportban kétszeres tagsággal az Országos Gazdasági Munkás és Cselédségélypénztárnál, nyugdíjra és balesetre biztosítottat.

Nemzetközi vadászati kongresszus. Folyó évi szeptember hó 5, 6-én fog Wienben a II. nemzetközi vadászati kongresszus megtartatni, melynek programja rövid időn belül szétküldésre kerül. A kongresszus célja a vadászatnak nemzetgazdasági, etikai és sport szempontból való jelentősége szempontjából az érdekelteket egyesíteni, a vadászatra vonatkozó aktuális kérdéseket megvitatni és az illetékes hatóságok útján azokat a határozatokat végrehajtani, a melyek a kongresszus határozatahoz képest a vadászat érdekében állóknak fognak nyilvánítottatni.

A kongresszus az államok küldötteiből, különféle egyesületek képviselőiből, de legfőként olyan bel- és külföldi egyénekből áll, a kik a vadászat iránt különös érdeklődést tanúsítanak, vagy a kik a vadászat előmozdításában közreműködni óhajtanak.

A ki a kongresszuson részt kíván venni, az július 31-ig jelentkezzék a kongresszus rendezőbizottságánál (=General-Commissariat des II. Internationalen Jagdkongresses Wien 1910) — Wien, I. Wiesingerstrasse Nr. 8). A jelentkezés alkalmával egyidejűleg 10 K-t kell beküldeni a kongresszusi munkálatok költségeire, a melyhez a kongresszus megnyitása alkalmával minden résztvevő újabb 10 K-val tartozik hozzájárulni.

Könyvismertetés. «Az 1879. évi XXXI. törvény-cikknek az erdei kihágásokra vonatkozó intézkedései» a czime annak a 170 oldalra terjedő könyvnek, a melyet Petráš Jakab m. kir. főerdőmérnök és Serbán János vármegyei árvaszéki ülnök, tb. főszolgabíró adtak ki. — A mű az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra vonatkozó intézkedésein kívül tartalmazza az erdei rovatos naplókra vonatkozó rendeleteket, a rendőri büntető szabályzat kivonatát, melyeket kárbeszélési példák és magyarázatok egészítenek ki. A mű czélja megmutatni a helyes utat, a melyet egyfelől a bírónak, másfelől a vádat képviselő erdőtisztnek úgy a büntetés alkalmazása, mint a kár és költségek helyes felszámítása és azok megítélésének kérelmezése tekintetében követnie kell. Szerzők különös tekintettel voltak arra, hogy a kihágási eljárás egész folyamata alatt szükséges tudnivalók a könyveskében feltalálhatók legyenek. A «Függelék» az erdei rovatos naplók készítéséről és vezetéséről szóló rendeleteket, valamint a belügyminiszter úrnak a rendőri büntető eljárásra vonatkozó szabályzatának kivonatát ismerteti, mely utóbbiból megudhatjuk, hogy miként lehet majd, ha a rendőri büntető eljárásra vonatkozó szabályzat életbe lép, az erdei kihágási eseteket tárgyalás nélkül, egyszerű «Büntető parancs»-sal elintézni s miként kell majd e czélból az erdei károkat az erdőtörvény vonatkozó szakaszai alapján megbecsülni s a panaszt helyettesítő becselvéle bejegyezni, hogy belefoglalassanak mindazok az adatok, a melyek a «Büntető parancs» kibocsájtására szükségesek.

A könyv, melynek minden szakember jó hasznát veheti, szerzőknél Beszterezén kapható. Ára : 3 K 50 f.

A bölények paradicsoma. Míg az Egyesült-Államokban mesterséges szaporítás útján akarják megakadályozni a bölény kipusztulását: Ausztráliából egy óriási bölény-csorda fölfedezéséről érkezik hír. Ennek a fölfedezésnek érdekes története van.

Körülbelül húsz esztendővel ezelőtt történt, hogy egy fiatal amerikai származású farmer, William H. Miller, hat bölényt rendelt egy csikagói kereskedőtől. Őt tehenet és egy bikát. A bölények meg is érkeztek s Miller nyugati Ausztrália egyik ösrengetegjébe, az Adelaide folyó balpartján fekvő évszázados fák és bozótok közé vitte őket. Tenyésztetni akarta az Egyesült-Államok legérdekesebb és leghatalmasabb állatát, melyekre az ősidőkben oly nagy büszkeséggel vadásztak az indiánusok. A hely, a hová Miller a bölényeit vitte, gyönyörű és elragadó volt s a kengurum és emun kívül vadkacsa, pulyka és más mindenféle tarka madár tartózkodott benne. Itt élt Miller a bölényeivel, melyeket évek során át sikerült annyira megszeldítenie, hogy nem féltek tőle. Az ösrengetegben Milleren kívül sohasem járt ember s a modern Robinzon pompásan érezte magát a vadregényes, sűrű erdőben. Hat év múlva azonban megbetegedett, sárgalázba esett és meghalt. Bölényei pedig szabadokká váltak s rohamosan szaporodtak. A minap angol vadászok vetődtek az Adelaide folyó vidékére s meglepődtek, midőn a nagy esordakban legelésző bölényeket meglátták. Óvatosan átkutatták a szigetet s azt mondják, hogy a bölények száma meghaladja a hatszázat. Egy kis barlangban megtalálták Miller holttestét és naplójegyzetét. Így jutott nyilvánosságra a bölények szaporodásának titka.

Dráma a gólyafészkekben. A madárvilág kutatóinak adatait fogja gyarapítani ez az eset. Tiszapolgáron Kurucz Péter gazda házában már évek óta egy gólyacs család fészkel. Kurucz az idén meg akarta tréfálni a gólyapárt s egy libatőjást helyezett el alkalmas időben a fészekbe. A gyantútan madarak észre se vették a büntetőtörvénykönyvbe ütköző s családi állás ellen elkövetett merényletet s a tojást kiköltötték. Nagy és kinos volt a meglepetés, a mikor a himgőlyá észrevette, hogy az egyik tojásból kis liba kelt ki. Kurucz Péter napokon keresztül figyelte a gólyafészkekben történő dráma fejlődését. Pár nap előtt meglepő dolog történt. A hivatlan vendéget a himgőlyá halálra ítélte. Csörével össze-vissza tépte s fiainak dobálta oda a gyenge libabúst, melyet azok jóízűen meg is ettek. Persze uborkasaláta nélkül. A dráma ezzel még nem fejeződött be. A himgőlyá különös hangokat hallatott jó ideig s aztán csörével nekiesett a nősténygőlyának s véresre csipkedte. Ezután kitaszította a fészekből az anyagolyát, a mely, akárcsak Ibsen Nórája, elrepült s többé nem tért vissza az egykori boldog fészekbe.

Időjelzés. A «Meteor» július hóra a következő időjelzést teszi közzé :

Július hó változai napjai 2, 4, 5, 6, 8, 13, 14, 16,

22, 29 és 30-ra esnek. Ezek közül legerősebb hatásúak a 2, 4, 13, 16 és 29-ikiek.

A sűrűn egymásra következő változási napok ezen hó első felében változó jellegű időjárást ígérnek. A 2-iki változási nap ugyanis hűvös, csapadékos jellegű, szintűgy a 4-iki is. Eleinte hűvös, majd csapadékos és szeles, viharos jelleg egész a hó közepéig benyúlik úgy, hogy inkább csak a 16-iki változási nap ígér állandóbb száraz, meleg időt, segíti ebben a 19 és 22-iki változási nap, míg a 29 és 30-iki ismét a hűvös, csapadékos jelleglet állítja vissza, a mi azt mutatja, hogy július hónap inkább csak a második fele hoz kellemes nyári időt.

A mult hó 15-iki változási nap zivataros jellegével nem csak itt hozott felhőszakadásszerű zivataros esőt, de a délvidéken katasztrófát idézett elő Jupiternek ez az együttállása, melynek hatását az indiai monszun szülte esőzések befolyása még növelte is. A változó erősségű esők és viharos szelek és zivatarok 18-ikáig tartottak, mely után az esőzések megszűntek és száraz jellegű időjárás állott be, de az erősen lehűlt levegőben csak a 22-iki változási nap tudta melegítő hatását kifejleszteni.

Hivatalos közlemények.

Értesítés

a féléru vasúti menetjegyek váltására jogosító arcképes igazolványok, valamint az elveszett, vagy bármely okból használhatatlanná vált igazolványok helyébe kiszolgáltatott újabb igazolványok kiállításáért fizetendő kiállítási illeték tárgyában.

A kereskedelemügyi miniszter úrnak folyó évi május 23-án 33,980. szám alatt kelt átirat szerint a minisztertanács hozzájárulása alapján a féléru vasúti menetjegyek váltására jogosító arcképes igazolványokért fizetendő 1 korona kiállítási illeték 2 koronára és ezzel kapcsolatban az elveszett vagy bármely okból használhatatlanná vált igazolványok helyébe kiszolgáltatott újabb igazolványok kiállításáért eddig fizetett 2 korona kiállítási illeték 3 koronára emeltetik fel.

*

Gyümölcsfeldolgozó gépek kikölcsönzése.

A gyümölcsértékesítés előmozdítása céljából egyes oly községeknek, valamint egyleteknek és szövetezetteknek, melyek a folyó évben nagyobb gyümölcstermést várnak, s azt friss állapotban értékesíteni nem tudják, másrészt pedig anyagilag nincsenek abban a helyzetben, hogy gyümölcsfeldolgozó gépeket maguk beszerezhessenek, hajlandó vagyok a rendelkezésemre álló «Simon»-féle ezermalmokat, a «Mabille»-féle almabor-sajtókat, a «Ryder»-féle amerikai vándoraszalókat, valamint a «dr. György» által szerkesztett és taligára szerelt szeszfőzőkészülékeket 3–6 heti használatra ingyen engedélyezni, ha eziránti kérvényeiket legkésőbb július hó 10-ig hozzám betérteszik.

Megjegyzem ezuttal is, hogy a szeszfőző készüléket

borseprő és szőlőtörköly lefőzésére egyáltalán nem engedélyezem.

A kikölcsönzött gépek szállítási költségeit az érdekeltek tartoznak viselni.

A használatra kiadott gépeknek használható és ép állapotban az engedélyezett határidőre való visszaszállításáért az illető községek és szövetezettek anyagi felelősséggel tartoznak.

Tekintettel a rendelkezésem alatt álló gépek és eszközök aránylag korlátolt számára, már eleve is figyelmeztetem az érdeklődő községeket és szövetezetteket, hogy azokat első sorban oly vidékeken levő községeknek és szövetezetteknek fogom rendelkezésre bocsátani, a mely vidékeken tényleg tömeges és friss állapotban nem értékesíthető gyümölcstermés várható.

Budapesten, 1910. évi május hó 30-án.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

*

A házilag kezelt erdőüzemek és a munkáspénztár.

(A m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr 7083/1910. számú rendelete.)

Ismeretes a kerületi munkásbiztosító pénztárak ama következetes törekvése, hogy a gazdasági alkalmazottakat az a náluk való kötelező biztosítás körébe igyekeznek vonni. Miután a gazdaságban alkalmazott iparosokkal sorban kísérletet tettek, ámde sikertelenül, mert a földművelésügyi és a kereskedelmi miniszter urak egyesült rendeletben kimondták, hogy a mezőgazdasági szegődményes iparosok a gazdasági munkás- és cselédségélypénztárhoz tartoznak: most legújában az erdei munkások bevonásával tettek kísérletet. A belügyminiszter úr ezt is megghusította és követendő elv gyanánt kimondotta, hogy:

«Az erdőbirtok tulajdonosa által házilag kezelt és tüzfatermelésre szorítókézü üzemben általa alkalmazottak nem esnek biztosítási kötelezettség alá.»

A határozatnak közelebbi részletei is érdekesek:

Munkásbiztosítási kihágással vádolt K. B. mint M. K. és társa cég megbizottjának ügyében alispán úrnak 1909. évi március hó 17-ik napján 9365. sz. a. hozott ítéletét, melylyel a nevezett vádlottat az elsőfokú iparhatóság ítéletének megváltoztatásával az 1907. évi XIX. tez. 12. §-ába ütköző kihágásban azért, mert alkalmazottját a d—i kerületi munkásbiztosító pénztárnál nem jelentette be, bűnösnek mondja ki, s őt az idézett tez. 187. §-ának a) pontja alapján az 1901. évi XX. tez. 23. §-ában meghatározott cizélokra fordítandó 5 K pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetében 6 órai elzárással bünteti, vádlottnak a törvényes határidőben beadott felebbezése következtében felülbírlat alá vettem.

Ennek eredményéhez képest az idézett másodfokú iparhatóságú ítéletet megváltoztatom és az elsőfokú iparhatóságú ítéletet az abban fölhozott indokoknál fogva

annál is inkább helybenhagyom, mert az iratoknál fekvő községi bizonyítvány tanúsága szerint M. K. és társa G. községben levő erdőbirtokukat bízalag kezelik, abból csupán tűzifát termelnek és az erdőtalajt biertük után gazdasági termény művelésére óhajják berendezni.

17,683 szám.
1910.

Pályázat erdősítési jutalmakra.

Az erdőtvény (1879. évi XXXI. t.-czik) 165. §-ában körülírt kopár-, vízmosásos és futóhomokterületeken ez évben létesítendő, közgazdasági jelentőséggel bíró erdősítések megjutalmazására az országos erdei alaphól tizenegy (11) nagy jutalmat, tíz (10) elsőrendű és kilenc (9) másodrendű elismerő jutalmat tűzök ki, u. m.:

három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, egyet dísztagyban),

négy egyenként 800 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztagyban),

négy egyenként 600 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztagyban),

öt egyenként 500 koronás elsőrendű elismerő jutalmat, (háromat készpénzben, kettőt dísztagyban),

öt egyenként 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmat, (háromat készpénzben, kettőt dísztagyban),

öt egyenként 300 koronás másodrendű elismerő jutalmat, (háromat készpénzben, kettőt dísztagyban),

és négy egyenként 200 koronás másodrendű elismerő jutalmat, (háromat készpénzben, egyet dísztagyban).

Ezen jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérlok) azon erdősítésekkel versenyezhetnek, a melyeket az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. §-ában körülírt kopár-, vízmosásos vagy futóhomokterületeken, állami pénzszéliget igénybevétele nélkül a folyó év tavaszán vagy őszén foganatosítottak.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek,

b) a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek,

c) az 500 és 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 10 kat. hold terjedelműek, és végül

d) a 300—200 koronás másodrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 5 kat. hold terjedelműek legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősítést az első munkálattoktól kezdve a jutalom odaítélésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat foganatosítani s a létrejövő erdőt az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fentartani és kezelni tartozik.

A versenyre bocsátott erdősítések az 1915-ik évben fognak a helyszínén megbíraltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősítések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősítésnél felmerült nehézségek és az erdősítésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni, de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vétetnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

A pályázó birtokos a jutalomra csak akkor tarthat igényt, ha a versenyre bocsátott és a jutalomra érdemesnek ítélt erdősítés a jutalom odaítélésének idejében is birtokában lesz.

Az odaítélt pénzjutalom egy harmadrésze az erdősítést teljesítő kezelő erdősítést (gazdatisztat vagy bérlet) fogja illetni. A dísztagyat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, — kik a jutalmazott erdősítések teljesítése körül kiváló érdemet szereztek, — érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősítéseket legkésőbb folyó évi június hó végéig, a folyó év őszén teljesített erdősítéseket pedig legkésőbb folyó évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közigazgatási erdőzeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelősnél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő erdősítésekkel az erdősítést teljesítő erdő- vagy gazdatiszt, valamint a beerdősített terület bérleje is, de pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul és egyszerűsmeid közeleki magát, hogy a versenyre bocsátott erdősítést az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. vagy 4. §-aiban meghatározott feltételek szerint állandóan erdőként fogja fentartani és kezelni.

A pályázati kérvényben az erdősítés helyét (község, dűlő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősítésre használt fanemeket pontosan meg kell jelölni.

Budapest, 1910. évi május hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

Boritaladó. A beszedési körbe behozott bor, akár több, akár kevesebb az 56 liternél, boritaladó alá esik, melynek három osztálya a községek lakóinak száma szerint van megállapítva s csak a szőlőgazdák részesülnek saját termész borainak házi szükségletre szánt mennyiségé után kedvezményben. Miután azonban a boritaladónak beszerzése, ellenőrzése rendkívül sok munkával jár, a legtöbb helyen a község bérlé az államtól a boritaladó beszedését s vagy bizonyos kulcs szerint kiveté az a lakókra, a kik így a beszedéssel és ellenőrzéssel járó zaklatástól megmenekülnek, vagy pedig albére adja a község egyeseknek bizonyos kikötések mellett. A szerint már most, hogy a község minő kikötések mellett adta albére a boritaladó beszedését, előfordulhat, hogy a gazdák saját termész borak fogyasztása után boritaladót nem fizetnek, vagy egyesek saját fogyasztás céljára a beszedési körbe szállított borok után nem fizetik az adófeltételek szerint megállapítható boritaladót. Ez szolgálhat irányadóul az on esetében is annak megállapítására, hogy az 50 liter bor után beszedett adó kifogásolható-e vagy nem.

S... K... Igen gyakran megírtuk már, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 38. §-a alapján felesketett erdőőr, akár magán, akár állami szolgálatban van, kettő (2) db adómentes fegyvert tarthat. Ha tehát Ön ezen eszmét letette, akkor az Önnek kiszolgáltatott sörtes fegyver is adómentes.

M. G. H. az erdőőrnek (II. osztályú altisztnek) évi 1000 kor. fizetése van is, azért csak évi 24 ürm. 3 tűzifát és 3 kat. hold földilletményre van igénye. Ugyanezek az illetmények járnak az évi 700, 800 és 900 K. fizetést élvező erdőőröknek is. Ha azonban az erdőőr főerdőőrre (I. osztályú altiszt) nevezetik ki, abban az esetben már évi 36 ürm. 3 tűzifát és 4 kat. hold földet kap. Így ha egy évi 1000 kor. fizetést élvező erdőőr főerdőőrre nevezetik ki, akkor fizetésben semmit sem nyer, mert a főerdőőrök kezdő fizetése is csak évi 1000 kor., hanem az illető több tűzifát és több földet kap.

H. J. Erdőőri szakvizsgát — úgy mint azelőtt — olyanok is tehetnek, a kik nem végeztek el az erdőőri szakiskolát. Hogy az erre vonatkozó rendelet nem sokára el fog történni, az nem áll s nincs is terve vége annak eltörlése, vagy módosítása.

B. F. Egyoldalú információ után a kértetett ügyben véleményét nem mondhatunk. De ha részletesen ismernők is a tényállást, akkor se avatkozánk bele ilyen teljesen magánertémszerű dologba.

K. Gy. Olvassa el lapunk 10-ik számában a D. L. F.-nek szóló szerkesztői üzenetet, abban kérdésre megtalálja a választ.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Állást keres egy legjobb korabeli, ép. egészséges, jól szakvizsgázott erdőaltiszt, ki jelenleg egy nagyobb uradalomban van alkalmazva s ki a vadászat, erdőkezelés és fácázantenyésztésben nagy jártassággal bír. Beszél: magyarul, németül, tótul, románul. Az állást október 1-én szeretné elfoglalni. Címe a szerkesztőségnél megtehető.

HIRDETÉSEK

Szelidményét valódi faj 5 drb. eladó; darabja 12 korona. Pénz előzetes beküldése mellett, vagy utánvéttel küld: Kluger Antal, Böhönye u. p. Rajka, Moson megye. (2.)

Erdőőri állást keres 25 éves, nőtlen, az erdőkezelés minden ágában jártas, három évi gyakorlatlalt bíró kiszolgált katona (szakaszvezető). A mesterséges módon való fácázantenyésztésben két évi gyakorlatlalt bír. Címe a szerkesztőségnél megtehető. (4.)

6629/1910. tan. sz.

Pályázati hirdetmény.

Rózsahgy r. t. városnál a megüresedett vlkolinecei erdőőri állásra pályázat nyitattik.

Javadalmazás: havi utólagos részletekben fizetendő 720 kor. (hétszázhusz) évi bér, természetbeni lakás a vlkolinecei erdőőri lakban, szabadfűtés, 2 (kettő) drb. szarvasmarha szabad legeltetése és évenként egy rend egyenruha.

Azon esetben, ha az erdőőri nyugdíjintézmény a városnál létesítenék, a kinevezendő erdőőr abba köteles leendő belépni.

A sajátkezőleg irandó és Rózsahgy város polgármesteréhez folyó évi július hó 15-ig benyújtandó pályázati kérvénynek kellékei az erdőortvény 37. §-ában megszabott minősítés, a magyar és tót nyelvekben való jártasság és testi épséget igazoló hatósági orvosi bizonyítvány.

Az állás folyó évi augusztus hó 15-én elfoglalandó. Rózsahgy, 1910. évi június hó 10-én.

(3.) **Króner**, polgármester-helyettes.

1904/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az alulírott m. kir. főerdőhivatal Liptóújvár székhelyvel egy I. oszt. altiszti (famesteri) állásra pályázatot hirdet.

Ezen állással egybekötött javadalmazás: 800 kor. fizetés, 200 kor. személyi pótlék, természetbeni lakás, avagy a megfelelő lakbér, 100 kor. egyenruha átalány, 36 ürm^a kemény tűzifa, 4 k. hold földilletmény, avagy az utóbinak megváltása.

Ezen állás betöltéséhez a kömives és ácsálléri vizsga letételén kívül szükséges a vízi és polgári építkezésekben, illetve az ezekre vonatkozó tervek és költségvetések készítésében való jártasság, valamint az építkezéseknek a megállapított tervek és költségvetések szerinti vezetésére való gyakorlati képesség, okmányokkal való igazolása.

Az állami szolgálatba ujonnan belépni kívánók ép. erős testalkatuk, különösen jó látó, halló és beszéző képességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei tisztí orvos, avagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítványval; életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket községi bizonyítványval; a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való bírástát beigazolni tartoznak.

Felhívom ezen állást elnyerni óhajtokat, miszerint a fentiek értelmében felszerelt, sajátkezőleg irt folyamodványait alulírott m. kir. főerdőhivatalhoz 1910. évi július hó 28-ig, még pedig az államszolgálatban állók felettes hatóságuk, magánosok pedig az illetékes közigazgatási hatóság útján nyújtsák be.

Liptóújvárott, 1910. évi június hó.

(5.) **M. kir. főerdőhivatal.**

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legújtanosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhasövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnyű jár.

Dús mintagyűjtemény meglekintésre bérmentve.

(I. VI. 3.)

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő és lapunk rovatvezetője által irt

**baromfi- és házinyl-
tenyésztési szakmunkák:**

1. Általános tudnivalók	III. kiadás ára 1. — K
2. Baromfitenyésztés	I. • • • 5. — •
3. Tyuktenyésztés	II. • • • 3. — •
4. Pulykatenyésztés	II. • • • 3. — •
5. Lud- és kacsatenyésztés	I. • • • 3. — •
6. Baromfiak hizlalása	II. • • • 1.50 •
7. Baromfitermek értékesítése	• 2. — •
8. Az ezüst szörmenyul tenyésztése és értékesítése.	I. kiadás • 2. — •

E nyolcz munka a «Baromfitenyésztés» heti szlap kiadóhivatalában Kolozsvár Ferencz József-u. 5. II. 8. az erdészeti altisztek s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelre fele árban kapható.

Előfizetési ár:

Égész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 L.

Feladás szerkesztő:

SUGAR KÁROLY
m. k. főördemőrnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főördemőrnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj ezedés másfélezeres egységgel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknél az állásidőnát — és kereslet rovata rövid közlések díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklámajánlatok is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizelő erdészeti alisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

A csemetenevelésről. (Tokodi Joachim.)
Amerika nemes fája és erdősegei. (V. S.)
Eleven nyulak befogása. (Képekkel.)
Gazdasági tanácsadó: A marhaistálló szabályai. (—h.)
Külföldiek: Könyvismertetés. — Biztosítások. — Erdősítő gyermekmek. — Gazdag eskimó. — Időjelzés.
Változások az erdészeti szolgálat körülől.
Szerkesztői üzenetek.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Tárca. Agancsok és egyéb troféák közt. (Győry Loránd.)

A csemetenevelésről.

Irta: Tokodi Joachim, Kőrmöcbánya városi erd. altiszt.

Habár egész irodalom fejlődött is ki e kérdés körül, de mégis csak a legbiztosabb eredménnyel jár, ha a csemetenevelés tekintetében a természet útmutatásaihoz alkalmazkodunk.

Kialakult többek között olyan nézet is, hogy ha e téren sikert akarunk elérni, akkor a körülményekhez képest minél kevesebb számú csemetekertekre összpontosítsuk a csemetenevelést és az ilyen összpontosított csemetekertekbe reátemert, kertészkedni tudó erdőőrök lennének beosztandók s az ilyen erdőkertészek tavasztól télig egyebet ne csináljanak, mint hogy a csemetekertben csemetenevelés körül működjenek és hogy ez erdőkertészek a kertészeti tanfolyamon volnának nevelhetők, azzal a kikötéssel, hogy azután kötelesek lennének az erdőőri szakiskolánál az erdei fák neveléséről is gyakorlati ismereteket szerezni.

Az tény, hogy jobban és valamivel olcsóbb munkabérek mellett ápolhatjuk a csemetéket, ha azokat egy összpontosított csemetekertben neveljük, mintha minden erdőőr egész védkerületében úgy, a hogy a vágások vezetettnek, több helyen csemetekertet készít és

azokban neveli védkerülete számára a szükséges csemetéket.

Utóbbi esetben bizonyos, hogy a kiadások többször ismétlődnek csemetekert készítésére. De fontoljuk csak meg ezt a kérdést közelebbről, melyik a kisebb kiadás és az elérhető jobb eredmény, t. i. ha több erdőőri védkerület vagy az egész erdőgazdálkodás esetleg több részére is egy csemetekert állítatik fel és ott egy állandóan oda beosztott csemetekerti erdőőr alkalmazunk, vagy ha minden erdőőr kerületében egy-kettő vagy több vándor-csemetekert létesítünk és ott minden erdőőr a védkerülete szükségletére maga neveli fel a csemetéket?

Én az utóbbit megfelelőbbnek tartom:

1. mert így nincs szükség az erdőbirtokosnak külön csemetekerti erdőőr tartására;

2. a csemete csomagolása és szállítása nem kerül olyan nagy költségbe, mert az ültető napszámokos magokkal is vihetik, vagy esetleg erre külön beosztott 1—2 napszámos végzi azt és így a szállítási költség alig jöhet tekintetbe s e mellett még az is előny, hogy a csemeték mindig frissen kerülnek ki az erdő talajába, míg ha összpontosított csemetekertekben neveljük, már a kiemelésnél, számlálásnál és csomagolásnál a gyökerek száradnának, úgyisint a kicsomagolásnál is;

3. a vándor-csemetekertben megszokják a csemeték a helyi klímát s a kiültetés után nem szenvednek annyit az idő viszontagságaitól. Ha az erdőbirtokos a szükséges csemetéket az e célra külön létesített állandó csemetekertben neveltetné, sokkal több kiadás volna, mert:

a) erre egy külön altiszttel kellene alkalmaznia, kinek javadalmazása már egymagában véve kiadás;

b) a csemete csomagolása, szállítása, annak kicsomagolása és az ültetésig való betakarása szintén költségbe kerül, míg ha minden erdőőr a saját védkerületében maga neveli fel a csemetéket, az esetben ezen kiadás elmarad.

Már csak egy altiszt járandóságából is évente több új csemetekertet lehet készíteni.

Ott, a hol csak néhány évben lesz szükségünk csemetékre, a kert létesítése el is maradhat, mégis

olcsóbban hozhat az erdőör néhány kézi, esetleg fuvar-napszámmal is a saját védkerületének egyik vagy másik csemetekertjéből csemeteket, mintha azt több kilométer távolságról kellene beszereznie. Ha csemete-nevelésre külön személyt alkalmazunk, annak az a következménye is lehet, hogy az egyik vagy másik erdőör mégis egy olyan védkerületbe kerülne, hol csemetét is kellene nevelnie, de mivel arra alkalma még nem volt, abba a helyzetbe jutna, hogy a kötelesség-szerű akarat meglenne, de hiányzana a tudás, illetve a gyakorlat és viszont ha egy csemetekerti erdőör, ki hosszú évek során csemetekerti szolgálatot teljesített, védkerületi szolgálatra helyeztetnék át: — úgy járna, hogy a csemete-nevelésen kívül az erdőgazdaság körül előforduló teendőkben nem volna jártas. Azt nem mondhatjuk, már a szolgálat érdekében sem, hogy ha valaki csemete-neveléshez lesz beosztva, hogy az aztán nyugdíjba vonulásig, illetve életfogytig ott fog maradni.

Ezért legjobb arra törekedni, hogy az erdőörök az erdőgazdaság körül minél több teendőkben gyakorlattal bírjanak, nem pedig még a csemete-nevelést is elvenni tőlük és azt egy külön erdőörre bízni. A csemetekertek összpontosítása azért sem előnyös, mert mikor az alantabb fekvő csemetekertekben a fiatal fácskák fakadnak, akkor még a magasabban fekvő erdőrészeket és a vágásokat hó borítja s mire ott a hó elolvad, addig idelelt a csemeték növesnek is indulnak s az ilyen csemete már nem kiültetésre való. Ezen ugyan lehetne segíteni a csemetéknek idejekorán árkokban hőretekre való elvermelése által: de ez is csak költséget jelent. Viszont a magasfekvésű kertekből nem lehet a csemeteket az alacsony fekvésű vágásokban sikerrel ültetni.

mert míg a hó odafent elolvad és csemetekiemelésre kerül a sor, addig már lent meleg napok vannak s a nap melege az ilyen hüvös éghajlat alól hirtelen oda-kerülő csemeteket könnyen tönkre teheti.

A csemetekertek összpontosításánál előfordulhatna oly eset is, hogy az erdőbirtokos csemete nélkül maradna, mert nincs kizárva, hogy egy elemi csapás az egész csemetekertet megfoszthatja csemetétől. A csemetekertek több helyen való létesítése mellett ha elő is fordulna eset, hogy valamelyik csemetekertet elemi csapás sújtáná, a hiányt pótolni lehet a másik csemetekertből.

Erdei csemetekertekben nem kerül a talaj trágyázásra, mert ott könnyen lehet azt erdei humusszal pótolni. S míg a talaj termőképessége csökken, addig rendszerint a közeli vágások beerdősülnek és a kertre már nincs szükség.

Az erdőőri szakiskolákban csemete-nevelésre a növendékek elég kertészetiileg kiképezettek, de az életben alig állanak a szakiskolai vető- és ültető-szerszámok valamelyiküknek rendelkezésére. Tehát az erdőőri szakiskolán kívül külön kertészeti tanfolyam hallgatása felesleges volna.

A csemete-nevelés által az erdőör nincs túlterhelve, mert a csemetekerti munkák, a csemetekiemelések kivételével, rendszerint csak az erdősítési munkák után kezdődnek és huzamos ideig nem tartanak.

Ha az erdőörnek nincs hajlama a csemetekertben csemetét nevelni, épp-úgy nincs erdősítésekhez és a fiatalosok ápolásához sem. Már pedig ez fontos feladata, mert ha erdőt nevelni nem tudunk, akkor hiába való az összes tudományunk. Hiába értünk áterdős-

TÁRCSA.

Agancsok és egyéb trofeák közt.

Irta: György Loránd.

Az agancs természetrajzi és társadalmi fogalom.

A szarvas, az erdők királya minden esztendőben egy évvel büszkébben viselheti nemes fejének koronáját. S a vadász, a ki sokszor napokig tartó mondhatatlan nélkülözések árán megközelíthette a hatalmas öreg bikát a bőség idején, de minden-minden nélkülözést feled, midőn a nemes áldozat ott fekszik lába előtt: szintén joggal érezhet szívében büszkeséget.

A társadalmi agancs szerény viselőjéről nem meséllek. Dícsősége passzív s rendszerint öntudatlan.

Most, midőn tollam az agancs természetrajzi himnuszát próbálja megénekelni: emlékezetem visszahív a multba. Eszembe jut Bársony Istvánnak „Egy marék természet” című leírása. Mint gondtalan gyermek én is a fűben hevertem, úgy mint ő, az író s a nagy természetűd. De ő két tenyerét összecuskuva később le is írta azt, a mit közbefogott, én pedig csak elandalodtam azon, a mit leírása nyomán láttam. Az a két tenyér egy világot zárt össze s azok az ujjak, melyek tollát

vezették, nemesak az istenség mély bölcsességéhez irányították a hívő lelkét, hanem költői szárnyalással és a természetrajzi kutató hatalmas tudásával minden fűszálnak, minden kukacznak, minden kis moszatnak, minden porszemnek létezését, életteljártát, elhunytását és lelki vándorlását odatárták az olvasó elé.

Ennek a cikknek hatása alatt állottam, midőn a bécsi nemzetközi vadászati kiállítás „Trophäenhalle”-jából ismét a szabadba léptem s a zöld fasorok alatt egy fehér padon elsláttattam lelki szemem előtt a látottakat.

„Egy marék természet”, — egy csarnokra való világcsofa, — s egész Európára szóló magyar vadászdietsőség!

A magyar jurorok: Erdődy György és Esterházy Béla grófok, Trauttenberg Frigyes báró és Zichy Kázmér gróf segédcapatjukkal együtt minden önteltség nélkül, igaz megelégedéssel tekinthetnek vissza arra a munkára, s a teljesített fáradság azon mértékére, melyet végeztek. Mert a trofea-kiállításban, mely a Prater fasorának jelentékeny nagysága földszintes, s egyszerűen szürke épületében most junius 1-én nyílt meg, a földszintnél sokkal magasabba emelkedett s az átlag-kiállítások szürkeségétől hatalmasan elütött a kiállított diadalmi jelvények gazdagsága és pazar változatossága.

A kapun bemenet jobbra oroszlánbőrök (ma személy-

hez, kihasználáshoz stb., csemete-, illetve erdőnevelés nélkül előbb-utóbb felsülünk.

A mai erdőőröktől nemcsak az erdő őrzése kívántatik meg, mint a czimük magyarázza, hanem az erdőgazdaság körül előforduló összes műszaki segédteendők végzése az erdőgondnok felügyelete alatt; — tehát a csemete-nevelés is.

Amerika nemes fái és erdőségei.

(Vége.)

Ismerték már a mahagoni fát Amerika első települői, a spanyol conquistadorok is, a kik ezt használták hajóik kitarozására, sőt később még tovább mentek s egész hajókat építettek mahagoni fából. Mint kiviteli czikk azonban csak 1724 óta szerepel a mahagoni fa, ekkor hozták először nagyobb tömegekben mahagoni fát a piacra Londonban. London a főpiacza ma is a mahagoni fának, sőt sajátoságos bár, de az északamerikai Egyesült-Államok is onnan kénytelenek felelni szükségleteik legnagyobb részét, mivel az angolok értettek ahhoz, hogy a mahagoni-fakereskedelmet monopolizálják. Elég furcsa elgondolni, hogy a Hondurasban, Mexikóban nővő mahagoni fa előbb Londonba kénytelen menni, hogy onnan New-Yorkba megint visszavigyék. Az Egyesült-Államok 1908-ban nem kevesebbet, mint 41.678 köbláb mahagoni fát importáltak 2,567.014 dollár értékben.

Utóbbi években az amerikaiak kísérletet tettek, hogy emancipálják magukat az angol piactól s hogy ezt elérjék, Mexikóban és Közép-Amerikában úgyszólván minden mahagoni fát összevásároltak, hogy így legalább a

kezeső piacokat kezeikbe kaparítsák. Ez a számítás azonban dugába dőlt a politikai viszonyok kedvezőtlen alakulása következtében s most már Amerikának óvatossában kell eljárnia, ha Angliát ki akarja űtni a nyeregből.

*

A következő értékes fafaj, amelyet Amerika tropikus erdői szolgáltatnak, a spanyol cédrus, melyet nem szabad összetéveszteniünk sem a libanoni cédrussal, sem Északamerika hegyei és erdői közönséges cédrusával. Egészen különböző dolgok ezek s kereskedelmi érték tekintetében meg sem közelítik a spanyol cédrust, mely után a kereslet az újabb időben oly élénk lett különösen szivarládához való feldolgozásra, hogy butorokhoz már-már nem is igen alkalmas túlságos drágasága miatt. Kereslete még a mahagoniéénál is nagyobb, annak daczára, hogy a mahagoni, mint láttuk, oly lassan nővő fa, hogy tenyésztése épen ezért nem is czélszerű, mert egész emberöltő alatt sem ér oly terjedelmet, mely piacra képesitené.

A spanyol cédrus synonym elnevezései még Barbaros cédrus, kubi cédrus, havanni cédrus, hondurusi cédrus, jamaikai cédrus, braziliai vagy mexikói cédrus. Fája könnyű, kesernyés ízű, bors szagú és könnyen hasítható. Nő mindenütt a karabi tenger környékén, a nyugat-indiai tenger szigetén s az Amazon völgyében. Gyakran vágják mahagoni gyanánt is úgy is adják el. Törzse 70—80 láb magas s nem ritkán több, mint öt láb átmérőjű. Rendesen virágzik s gyümölestokja mogoróhoz hasonló magvakat tartalmaz.

Forró égővi vidékeken nem egyszer látni spanyol cédrusból készült nehéz szekrényeket, almáriumokat,

szinű, busan lelógó fejű, néma sivatagkirályok büszke takarója) terpeszkedtek. Hőséget éreztem s éreztlé volna magad is, nyájias olvasó, e tropikus látványok bámulásakor, de fáztam mihelyt balra fordultam s megfagyott volna benned is a vér, ha a szemközt levő falon a jegesmedvék «városi bundáját» látod, másrészt pedig talán a te lelkeskedésbe is beférkőzik az a bizonyos irigység, mely dühvel gondol az eskizmóra, kinek íróasztalánál Cook északsarki utazó ilyen lábszőnyegre helyezte a sarkát.

Oh Cook! Hogy be nem kukkantottál az északi sarokra, azt régen megbocsátottuk, de hogy ott tüztél ki zászlót s nem itt ilyen jegesmedvebőröket: ezért nem moshat tisztára a Jeges-tenger sem!

A bejáratról jobbra királyunk ő felsége, József királyi herceg, Kóburg herceg, Esterházy Miklós és Alajos herczegek, Czerek Rudolf és Draskovich Iván grófok, Montenuovo herceg főudmester, Schönborn-Buchheim Károly, Almásy Dénes, Almásy Imre, Forgách János és Apponyi Gyula grófok kiállításai bilincselték le figyelmünket.

Nem magyar sovinizmus az, a mely a látottak előtt hódolásra kényszerít az adatok, a száraz, összehasonlító számadatok.

A vadkan-agyar, melynek egykori tulajdonosát királyunk ejtette el 1904 november 25-én a Valkó melletti Harminczhányás erdőrészen, 22 centiméter hosszú s 32 milliméter széles. Nagyobb Európában lőtt vadkan eddig nem viselt. S ez természetes. Mert ha a galicziai vadkanok agyarái alig tűrik is el, hogy magyar elvtársaik fehérebb és nagyobb agyarral fenekedjenek ellenök: szegények azt még sem vehetik rossz néven, hogy a mi vaddisznóknak makkon és kukoriczán él, holott Polyákországban, a fenyvesek között bizony csak zab, burgonya és különféle növény gyökere a napi gyér esemege. Lengyel vadkan, hiába boszankodol. Többet ér a makk, mint az «Odol»! No, de legyünk igazságosak. A galicziai vadsertés nagyobb demokrata. Persze a tengeri és makk élvezete ahhoz is hozzájárul, hogy a magyar erdők elvertejádjanak testi sulya is óriási. S ha arról nincs is statisztikánk, hogy Zrinyi, a költő, dicső életét minő átlagsulyu vadkan oltotta ki, az való, hogy annak a vadkannak sulya, mely a magyar vadászati kiállítás biológiai csoportjában látható, kizsigerelev 235 kilogr. volt, holott az egyéb európai államokban lelétt okleves vadkanok 160 kilogrammnál ritkán nyomtak többet.

A vadkan-agyarakhoz méltóan sorakoztak a szarvas-és őzágancsok s a zergekampók is. Az egész szarvas-

melyekbe a gondos háziasszony ruháit és fehéreneműt a rovarok és molyok rongálásai ellen rejti. Ez a tulajdonsága megvan az északibb klíma toboztermő vörös cédrusának is, mert az abból nyert olaj is hasonló szagra és megóvó képességre a cedrola olajához. Különösen az északi cédrust inkább csak czeruzák készítésére használják.

Az Egyesült-Államok a spanyol cédrust durva, faragatlan, szabálytalan tönkökben kapják az erdőből, a mely állapotban vámentesen engedik be, holott deszkává feldolgozva vámot kellene fizetniök. Itt aztán nagybőrra szivardobozokká dolgozzák fel, mely célra $1\frac{1}{4}$ négyzetláb vékony deszkákká fűrészelik és furnirozzák a fát, ennyi lévén szükséges körülbelül egy szivardobozhoz. Ha tehát az Egyesült-Államok évi behozatala, mint az 1908. évi kimutatás állítja, 150 millió négyzetláb cédrusfa lesz, ez hozzávetőleg 120 millió szivarladát ad. 50 darab szivart számítva egy ládára, csupán a spanyol cédrus hateraz millió szivar csomagolásánál teljesít szolgálatot.

A spanyol cédrus fáját természetesen a butormunkánál is nagyra becsülik s Európában a fapiaczokon «secejon» név alatt ismerik. A cédrus is remetelakója az őserdőnek, habár nem oly mértékben, mint a mahagoni, de ritkán találni egész cédrusfa-csoportokat. Helye megválasztásában a cédrus nem oly kényes, mint a mahagoni, habár szintén jó mély földet szeret. Ellentétben azonban a mahagoni fával, a cédrus gyorsan nő fel. Törzse a földön többnyire szárnyserűen osztott s ezáltal a fa félre nem ismerhető jellegét nyer. A bennszülöttek fáját különösen csónaképítésre használják s gyakran látni 40 láb hosszú s 6 láb széles

csónakokat, melyek egy cédrus törzséből vannak kivájtva.

Mivel a cédrusfának sajátos kellemes illata van, mely gyantájából ered, ez a körülmény a butorasztalosságban még fokozza értékét s mivel egyes fák a mahagoniéhoz hasonló szép erezetet mutatnak, tehát a belőle készült burtok szépen fényezve igen díszesek. Igaz, hogy a cédrus fája sokkal puhább, mint a mahagonié s ezért nem oly alkalmas a butorasztalosságban. Ládáknak dolgozva fel, csak jobb minőségű szivarokhoz adják, míg oleosabb fajknál beírak valamit hasonló fával, s hogy ezeknek megadják a cédrusillatot, a cédrus gyantás nedvéből készített olajjal mázolják be.

*

A már említett harmadik nélkülözhetlen nemes fája a tropikus Amerikának a Quebracho, mely az Anacardiaceákhoz tartozik. De két nemét különböztetjük meg a quebrachonak is, a Quebracho colorado-t — vörös quebrachot — s a Quebracho Blanco-t — fehér quebracho — melyek közül az előbbi az értékeesebb.

Ez a fa-specziálitás kizárólag a Parana-folyam területén, Paraguayban és szomszédos vidéken fordul elő. A Quebracho-fa határtalan tartósságú, nehéz fát szolgáltat, melyet Argentiniában, Uruguayban stb. vasúti talpfáknak, ezülpóknak használnak általában. Leggyakrabban találják azonban a Quebracho-fát északon Argentiniában, a Grenahoco vidékén. Ennek megszerzése sem könnyű, mert a Quebracho-fa is rendszerint magányosan áll s szürös tövisek környezik. Csakhogy míg a mahagonit és cédrusfát az őserdőknél át folyó vizeken usztathatják, ezt a Quebrachóval nem tehetik, mert súlya a víz alá süllyesztené.

agancs-kiállítás díszre a Montenuovo hercegnél Zala vármegyében, Szalkán, 1901-ben elejtett $13\frac{1}{2}$ kilogramm súlyú agancs. Peldátlan ritkaság. Ha az elmondottakhoz hozzávesszük, hogy úgy 5 felseje, valamint uralkodóházunk fentebb nevezett tagjainak s felsorolt főuraink dúságdag és finom ízléssel összehalmozott szarvas-, őz-, zerge-, vadkan- és moufflon-trofea kiállításai csak úgy pirosolnak azoktól a selyemszalagoeskáktól, melyeket a nemzetközi ítélőbiróság, elismerése jeléül, rájuk kötött: úgy valóban örömmel és hízélgés nélkül mondhatjuk, hogy az agancsrózsák díszes kertjében gyönyörködhattünk, mikor a magyar vadászszákmányok között jártunk. Meltán, nyugalommal, öntudattal.

A zerge-kampóknak külön helyet kell szentelnünk. Külön helyet és némileg külön megszólást is. Jóllehet a Schönberg Donald báró és Dietl Ágoston kiállításában levő trofeák (az első 32 centiméter, a második 31·8 centiméter hosszú, a görbületen át mérve s alul mindegyikük kerülete majdnem 10 centiméter) ország-szerte első, a retvezési zerge-kampókat túlszárnyalták s az összes egyéb európai zerge-trofeáknál mintegy kétszerre nagyobbak: éppen ezért roám, a szerény szemlélőre kedvetlenül hatott, hogy miért nem állítottunk ki többet?

Lám az osztrák és a német kiállítók nem mondták azt, hogy az én zergém egyik kampója görbe, az enyémnek másik kampója eltört s újra összenőtt, az enyém szarvascskái egyenlőtlenek stb. Ott még az is kiállított, a kinek fájdalommal azt kellett mondania: én nem állítottam ki, mert még soha nem is láttam zergét.

A mi kiállításunkban igen csekély számú, de felésséges példány pompázott, az idegen nemzetek zerge-kampó-kiállítása pedig tömege által kötötte le és ragadta meg méltán figyelmünket. Hány közökona esik el a csatában és csak árkot tölt meg! De a hősök az ő névtelen és diesőséget nem kérő tetemükön át ragadják diadalra a nemzeti zászlót!

Ha a trofea-kiállítás úgy a mi vadászati pavillonunk dúságdagságát, valamint más nemzetek kincsesházait meg is bontá ideiglenesen azáltal, hogy három hétre onné sok értéket egy helyre horíták össze; ezt a muló hiányt gasszagon kárpótolta a trofeacsarnoknak az a látványosság, melyet egy részében, vázolni megkísértem.

E helyütt — bár távolról sem kritika gyanánt — felemlíthetőnek vélem, hogy mennyire emelhetne volna még a mi trofeakiállításunk törtérelai jelentőségét az is, ha nem csupán az 1848-ig és 1848-tól máig lött vadak

Főproduktuma a Quebracho-fának, melyre az ipar-nak legnagyobb szüksége van, nem fája, hanem annak erős tannin-tartalma. A Quebrachóban tartalmazott tannin eddig a legjobb cserzőanyagnak bizonyult bőrök kidolgozására, s mint ilyet használják is az egész világon s e czézből a quebrachót akár mint fát, akár pedig már kivonattá dolgozva fel, küldözik szerte az egész világon. Az exportra szánt quebracho-tönkök fenszerein 16—19 láb hosszúak s 12—15 láb átmérőjűek, súlyban pedig átlag 1325—1550 fontot tesznek ki. Árük átlag Buenos-Airesben tonnánként 14 dollár, s hogy milyen jelentékeny az üzlet quebrachóban, mutatja az, hogy csak Argentiniában átlag 50.000 munkást foglalkoztat évente, míg a quebracho-üzletbe fektetett tőke közel 11 millió dollár.

Paraguayból quebracho csak mint extractum jó a piacra s ennek gyártása ez ország speciálitása. Nem egyéb ez az extractum, mint többé-kevésbé tisztított cseresav. Előállítására aránylag egyszerű s abból áll, hogy a fát különös vágószerszerekkel, ráspolyokkal fűrészporrá morzsolják, ezt azután nagy rézüstökben kilúgozzák. Az ekkép telített lúgot aztán légüres térben addig főzik, míg vastag péppé nem válik. Azután a még puha kivonatot 50 kilónként zsákokba töltik s ebben a formában küldik szét teljes kiszáradás után.

A quebracho kereskedelmi fontosságát a kiviteli statisztika mutatja legáttekinthetőbben. Paraguay például 1908-ban 15.000 tonna kivonatot exportált 1,275.000 dollár értékben. Argentína 1907-ben 246.814 tonna quebracho-fát vitt ki, a mi 3,022.855 dollár értéket reprezentált, kivonathoz pedig 28.195 tonnát, 1,748.463 dollár értékben.

Mutatják ezek a számok, mily nagy kereskedelmi jelentőségük van Amerika nemes fáinak. Pedig még távolról sincsenek ezek teljesen kiaknázva. S ezenkívül a három felsorolt értékes fa nem kívül vannak még Amerikának más faszpeciálitásai is, melyek eddig kevés figyelemben részesültek. Ilyen az Orinoko vidéki palisander, mely az Amazon-folyó medenczéiben is bőven fordul elő; ilyen az algarabo nevű kemény fa, mely szép erezeténél, barna színénél s rendkívüli tartósságánál fogva a legértékesebb fák közé sorolható. De a gyönyörű citromella-fát is, melynek jellemző tulajdonsága állandó citromillata, sokra becsülik a szakértők, bár e két utóbbi Európában kevésbé ismert és elterjedt.

V. S.

Eleven nyulak befogása.

Lapunk múlt évi 4. számú füzetében pár szóval már megemlékeztünk arról, hogy a magyarországi mezei nyulak külföldön mily kitűnő tenyészanyagának bizonyultak.

A kereslet hazai nyulainkért rohamosan fejlődik s a nyulak befogása és elevenen való értékesítése a vadászatok ma már önálló ágazatává fejlődött s oly jövedelmező kereseti forrást alkot, hogy annak ismertetésével, úgy hisszük, lapunk olvasóinak is hasznos szolgálatot teszünk.

A vadászterdei erdőőri szakiskola lelkes segédtanára, Szaltzer Lajos m. kir. erdőmérnök, szíves volt kitűnő photographiai felvételeit rendelkezésünkre bocsájtani s így alkalmunk van a nyulbefogást és segédeszközeit olvasóinknak képekben is bemutatni.

trofeái nyerne helyet az ideiglenes csarnokban, de oly történelmi emlékek is, melyek különlegesen a trofeákkal közvetlen összefüggésben állanak.

Az Esterházy Miklós herceg tulajdonát képező híres festmények például vadászati kiállításunkban a maguk majdnem hihetetlen hűségével ábrázolják azokat a jeleneteket, midőn 1825-től 1829-ig, öt esztendő alatt Ozorán több mint 4000 darab szarvast ejtettek el. A híres angol festő, ki e képeket alkotta, valóban oly eseményeket vett eszébe, melyek megrendítően adják tudunkra, hogy a messze vidékek szegény népének békesége és boldogsága érdekében kényszerült szarvasgyilkolás a szarvasokat szinte őrjöngökké tette. Nemesak a vélt ellenséget — a hajtókat — támadják meg, de a reájuk uszított vérebeiket is ölik halálós rémületükben.

Néhány szentelni kell azonban az idegen nemzetek trofea-kiállításának is.

Volt itt költői, de volt — a foka fenségében — imponáns rit is. A levágott elefántlábzsarg, a rozmár, foka, jegesmedve, a tátongó szájjal viczorgó barnamedve-óriások és hasonló őssalattok irtózatot földi maradványait, továbbá a hosszúsáru, izabellaszemű zerge s a fehér őz, a himalayai Ovis Poli (sörényes juh) ritka példányait, mint a fénylő, barna gyöngyökkel

kivarrott és nemesen kiszívott tajték, úgy szakítja meg a svéd őzágancsok csudálatos gazdagsága.

A svéd partok délvideki öbölmentét a Golf-áram páráival átítató, langyos levegő áldása ez a gazdagság. Ott az őz van otthon. Szelid jellemének megfelelő égalj alatt tanyázhatik s szépsége és hajlékony kis lábacskájá-va hasonlóan hajlékony természete századról-századra védelmet lelt az emberek között is. Ápolva tenyésztik, mert hiszen a nagy természet kiterjeszti rá ápolását elsősorban.

S a svéd emberek igazán jók lehetnek az állathoz. A természetből kellett ezt tanulniok. Mert, a mint ezt a svéd vadászati kiállítás gazdagsága és költői volta mutatja: ott, a hol a mezei nyúl ismert színe négy nap alatt fehérre változik, hogy addigra, mire a hó lehullott, senki meg ne különböztethesse a gyáva kis vadat az őt környező világtól s a hol a bőrök és szőr-mék, remek vadászkepek stb. nagy sokasága mind az állat iránti meleg érzésről s a vad használatának kimé-letéről tanúskodik: ott a vad igazán nem mondhatja: *En öldözött vad vagyok*. Annnyival kevésbé nem, mert hiszen Svédország vadja a természetben kívül legelső védőjét szintén a jelenlegi királyban lelte fel, kinek tekintete nyugodtan néz végig a csarnokan.

¶ A csálai erdőgondnokságban mult évben folytatott nyulbefogás tapasztalatain s a mult évben előállott ama kényszerítő helyzetten okulva, hogy saját (kincstári) fogóeszközöink- és közvetlen szemléletből merített szakismeretek hiányában egy ausztriai vadkereskedő czég segítségét, szerszámait és szakértelmét voltunk kénytelenek borsos áron igénybe venni, az idei nyulbefogást már idegen befolyástól mentesen, saját erőnkől és saját (kincstári) fogó- és szállítóeszközöink segédelmével hajtottuk végre.

A vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskola felsőbb utasításra már a mult nyár folyamán megtette a szükséges intézkedéseket arra, hogy a nyulbefogáshoz szükséges szerszámok annak idején rendelkezésre álljanak.

Az 1450 folyóméter hosszúságú hálót Hirschfeld Ármin debreczeni fonógára készítette, a háló kifeszítéséhez szükséges karokat és egyéb segédeszközöket pedig a vadászerdei erdőőri szakiskola házilag állította elő.

De térjünk át a befogás részletes ismertetésére.

A háló három részből áll, és pedig két külső, úgynevezett *ablaknyílásokkal bíró* hálóból s a kettő között elhelyezett *aprószemű* hálóból. Az ablaknyílásokkal bíró háló erősebb, az aprószemű pedig valamivel vékonyabb spárgából van fonva, 10—10 méteres szakaszokban. Egy-egy hálószakasz kifeszítésére 3 drb 5—6 cm átmérőjű és 170 cm magasságú gömbölyű tölgyfa rudat használunk, melyek alsó, kihegyezett végükön vas szartuzsálnal, felső, vagyis fejrészükön pedig 5—6 cm szélességű pántvas-karikával vannak ellátva, hogy 20—25 cm-nyi mélységre való földbevezetésük miatt meg ne sérüljenek.

E vasaláson kívül a szélső rudak egyikének fejrésze

külső oldalán még egy csuklóban mozgatható vaskarikával van ellátva, oly czélból, hogy ennek segédelmével a szomszédos hálószakasz első rudját a már elhelyezett szakaszhoz erősíthessük s ezáltal a hálókerítés szorosan összefüggő egészet alkosson. Ez oknál fogva eme vaskarika valamivel nagyobb átmérőjű, mint a hálót tartó rudak s így a karikát a melléje helyezett szomszéd hálószakasz legelső rudjára egyszerűen reafordítjuk, miáltal a hálószakaszok érintkezési pontjain a szélső rudak mindig szorosan egymás mellé kerülnek.

Az *ablaknyílásokkal bíró hálópárnák*, valamint az aprószemű hálónak *legelső vízszintes fonalán keresztül-kasul egy-egy vastagabb zsinór* vonul végig, melyek a karókon fűrt lyukakon keresztül haladva s odakötöztetve, a háló egyes szakaszait a karókhöz rögzítik, úgy, hogy egy-egy karó a hármas hálószakasz végére, a harmadik pedig annak közepébe kerüljön.

Ugyanilyen vastagságú *rögzítő zsinórt* az aprószemű hálónak legelső vízszintes fonalán, illetve hálózsemsorán is végighuzunk, a nélkül azonban, hogy e zsinórt az ablaknyílású hálóval is összeköttetésbe hoznók s e felső rögzítő zsinórral az aprószemű hálót a karókon fűrt lyukakon át csak a karókhöz s nem egyszerűen az ablaknyílású hálóhoz kötözzük.

Az egyes hálószakaszokat már most sorjában felállítjuk azon terület szélére, melyet a nyulak befogása czéljából megbajtani szándékozunk, lehetőleg arra törekedvén, hogy a felállítandó hálókerítés (□) tempaszög alatt elágazó oldalszárnyakkal bíró *U*-alakot kapjon, mert így sok hajtót megtakaríthatunk s az oldalakon kitörni akaró nyulakat is a hálóba kergethetjük.

Az *ablaknyílásokkal bíró* hálópar magassága a karók földfeletti részével teljesen egyező, tehát mintegy 150 cm,

S mit mondjak még?

Amerika is eljött összszarvasának, a vapitának megannyi agancsával. Mily más alakulatú, mint a mi szarvasunk fejeke! A Wilham A. Baillie Graham által leterített vapiti-szarvas agancsának tiszta súlya huszonhárom kilogram.

Közélemben láthatni az európai és alaskai jávorszarvas irtóztatót fejét, az ágak lerágása közben laposra hozsolt orrával.

Az a jávorszarvas, melyet Paul Niedick (német származású világutazó) ejtett el Alaskában, legalább hat-hét métermázas súlyú lehetett. Hiszen csak agancsa harminczhat ágas s a két szélső vége 192 czm. távolságra esik egymástól.

Ha elgondoljuk, hogy ez az őszállat ezt a kőkeménységű lapátot is minden évben ledobja, hogy ágban gazdagabban és súlyosabban cserélje fel a másik esztendőben: akkor, midőn most műszemének mélabús tekintetét láttam, igazán hű felesége, a jávor tehén jutott eszembe. Bizonyára sokszor el-elkérdezheti tőle szerető gondallal, midőn az "öreg" az agancsváltás idején fokozott buzgalommal ropogtatja az újra kibújni vágyó agancs éltetésére szolgáló faágakat és kisebb fatörzsoket:

— Édes jávorom, nem fáj még a fejed? Minek eszesz annyi mésztartalmú gallyat!

«Egy marék természet!» Mily csodálatosak a te útaid!

... Még ott ülök a padon s gondolkozom a látottakon. Egy kis osztrák veréb röppen mellém. Díjazott bécsi példány. Lában szintén szalagocská, csakhogy fekete-sárga. Tréfálkozok velem s ilyesmiket beszél:

— Néz! Ott a kapun házaspár jó kifelé!

Ifjú hölgy. Öreg férj (vadászati nyelven: «öreg agancsár», erdészeti szaknyelven: «tülkörös állat», illetőleg: «aszoncez»). A nő könnyedén lüker oldalán. Az aszoncez pedig — mintegy álomból ébredve — homlokát törli.

Aztán baljóslatúlag visszánéz a szörnyű trofeák felé. Majd pedig, mint Bazil herceg a «Luxemburgi gróf»-ban, ő is *örömmel konstatalja*:

— Álom volt, csak álom! ...

— Boldogok, a kik hisznek, — szól a veréb.

Aztán felém sandít és elröppen a svéd vendéglő felé, hol a szép szőke svéd leányok kezéből legjobban esik a morzsa ennek a kis betyárnak is.

ezen hálók egyes nyílásainak mérete pedig $\frac{30}{80}$ cm. Az ezen hálópár között elhelyezett aprószemű háló azonban, a mely $\frac{1}{4}$ cm méretű nyílásokkal bír — 2·00—2·20 méter magasságúra van készítve s épen ezen nagyobb mérete teszi lehetővé, hogy a nyulak a hálóban fogva maradjanak.

A háló kifeszítése, illetve felállítása alkalmával ugyanis, az aprószemű hálónak azt a részét, mely magassági irányban kiterjesztetvén, az ablaknyílású hálópár között kiemelhető, az ablaknyílású háló legfelső fonalára vetjük, hogy arról függőnszerűleg lelógjon.

A háló felállítása.

A kifeszített háló.

E műveletnél csak arra ügyelünk, hogy az aprószemű hálónak függőnszerűleg lelógó része a hajtás, tehát a hálóba szaladó nyulak irányával ellentétes oldalra kerüljön.

A kifeszített háló-kerítés előtt s attól mintegy 10—15 lépés távolságra s egymástól 35—40 lépésnyire azok a munkások helyezkednek el, kik a hálóba szaladó s abban összegabalyodó nyulakat, onnan kifogják. A hajtók a meghajtható terület ellentétes oldalán ugyancsak U-alakban helyezkednek el s adott jelre egyszerre megindulnak a kifeszített háló irányában.

E kúrtelet a háló előtt elhelyezett munkásvonal is figyelemmel kíséri s mihelyt elhangzott, a munkások —

hogy lehetőleg észrevétlenek maradjanak — rögtön földre lapulnak, azokra a zsákokra, melyeket a nyulak elhelyezése ezéjából magukkal hoztak.

A nyúl kivétele a hálóból.

A nyúl csomagolása ládába.

Szállítás.

A kifeszített hálót, különösen ha az szürke olajfestékkel van kezelve — a mivel tartóságát biztosítjuk — a megriadt nyulak rendszerint nem veszik észre s ebbe vakon belerohannak.

A nyúl begrása folytán megrántott aprószemű hálónak függőnyszerűleg lelógó része erre felülről leereszkedik s a nyúl terhe alatt az ablaknyílású háló valamely mezőjében fennakadva, zsákok alkot, mely annál mélyebbre süllyed, mennél inkább nyugtalanodik benne a nyúl.

A háló előtt leső munkás már most hamar ott terem, a nyulat kiszabadítja s hátsó lábainál fogva egy zsákba süllyeszti, a hálót pedig eredeti állapotába visszahelyezvén, leshelyét ismét elfoglalja.

A hajtás végeztével a nyulat a kifeszített háló valamelyik végpontja közelében már előre elkészített ládákban helyezzük el és pedig a kanokat külön s a nőstényeket szintén külön.

E ládákat, melyek a nyulaknak vasítón s kocsin való továbbítására szolgálnak, különbözőképen szokták elkészíteni.

Legzélszerűbbnek látszanak azok, melyek hosszirányban egy, keresztbe pedig három deszka segédével nyolcz rekeszre vannak osztva s így nyolcz darab nyulnak befogadására alkalmasak. A láda mélysége 25 cm; az egyes rekeszek hossza 50 cm; szélessége pedig 25 cm.

Minden rekesz fenekére egy-egy marcó löherét, vagy jóminőségű rétisznét s egy-két darab repát helyezünk el, hogy a nyulak a szállítás időtartama alatt is táplálkozhasznanak.

Ha a hajtásokat jól vezetjük s ha — a mi a fődolog — bőséges nyúlállományal rendelkezünk, egy-egy eleven nyúl befogása az alkalmazott munka- és fuvarbérceket, valamint a felhasznált lálák- és takarmányok beszerzési költségeit is beleértve, 2—3 koronát tesz ki; tekintve pedig azt, hogy a kannyalakért 8—10, a nőstényekért 10—12 koronát, sőt néha ennél magasabb vételárt is elérhetünk: az eleven nyulak értékesítését mindenesetre előnyös jövedelmi forrásnak kell tekintenünk.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A marhaistálló szabályai.

Általános szabályok: Legyünk az állatoknak a barátai és sohase azok ellenségei; kényszerítő ok nélkül ne bánalmazzuk az állatokat s ha rájuk kell ütni, úgy ezt gyengéden, óvatosan tegyük; ok nélkül ne szidalmazzuk azokat, hanem bánjunk velük gyengéden, barátságosan.

Gondoskodjunk arról, hogy az istálló ablakai mindig tiszták legyenek, mert a világosság — úgy mint a növényen — az állatra is jótékony hatással van.

Tartsuk az egész istállót szárazon és tisztán, tehát ne csak a jászolt, az állást és a járdát, hanem a falakat, a plafont, az ajtókat, itató stb. edényeket, szerzőmákat, sőt saját magunkat is.

Szellőztessünk bőségesen, különösen kora reggel, mert

a friss levegő élvezete is egyik elengedhetetlen kelléke az egészségnek; ügyeljünk azonban arra, hogy különösen télen ne csináljunk az istállóban léghuzamot, mivel attól az állatok könnyen meghűnnek.

Gondoskodjunk télen arról, hogy az istálló kellő meleg legyen. Ezért tanácsos az istálló közepén egy hőmérőt felfüggeszteni (ilyet manapság már igen olcsón, 80 fillérért, 1 koronáért is lehet kapni). Olyan istállóban, a hol csak tehének, vagy ökrök vannak, 12—15 Celsius fok meleg, borjúistállóban 15—17 Celsius fok meleg legyen, beteg állat istállójában pedig annyi, a mennyit az állatorvos a betegséghez képest rendel. A megfelelően meleg istálló kellemes az állatra s a mellett takarmányt is kevesebbet fogyaszt, mint a hideg istállóban, viszont azonban a túlmeleg istálló elpuhítja, elgyengíti az állatot.

Tartsuk az állatokat tisztán; távolítsuk el, vagy takarjuk be idejekorán az ürülékét s gondoskodjunk arról is, hogy a vizeletnek jó és gyors lefolyása legyen. Tőzegalom, mint alompótlék, megkönnyíti az istálló tisztántartását, a mellett javítja az istálló levegőjét és a trágyát.

Az ürülékét még mielőtt megszáradt volna, tehát nedvesen vigyük a trágyagödörbe, ott egyenletesen teriessük szét és időnkint tapossuk vagy döngöljük le.

Gondoskodjunk arról is, hogy az állatok se túl rövidre, se túl hosszúra ne legyenek a jászolhoz kötve, hanem úgy, hogy kényelmesen lefeküdhessenek és felkelhessenek a nélkül, hogy ebben egymást zavarnak.

Ne tőrjünk az állatokon rovarokat; pusztítsuk a legyeket, az egereket, patkányokat, nyesteket, menyéteket stb., de kíméljük a fecskéket, denevéreket és baglyokat.

Jegyezzük fel pontosan minden szükségletünket, hogy adandó alkalommal beszerezhessük azokat és hogy így egyes-más dolgokról meg ne feledkezzünk.

Idegen személyeket ne engedjünk egyedül az istállóba menni, mert ez gyakran káros következményeket von maga után.

Legyünk a világításnál óvatosak s ha tűz üt ki, csináljunk gyorsan tűzálmát és keressünk segítséget, az állatok megmentésére.

Ne csináljunk az istállóban port s azért szükség esetén sprés előtt öntözzük fel a járdát.

Gondoskodjunk megfelelő és jól fekvő hámokról és az állatok patáinak a gondozásáról.

Etetési szabályok: Ne használjunk se etetésre, se almözásra penészes takarmányt, mert a tova porló penészmombák rontják az istálló levegőjét és betegé teszik az állatot; ezért nézzünk utána, hogy a kint felhalmozott takarmány száraz-e, nem penészes-e és nincs-e dohos szaga. Az elromlott takarmányt és a rossz almot vigyük a trágyagödörbe, vagy a komposzt-kupacra, de sohase az istállóba. Ügyeljünk ezért arra, hogy a takarmány száraz, szellős helyen legyen, ne penészedjen meg és ne legyen avas, dohos.

A répa és egyéb gumós takarmányt, még mielőtt azt elkészítenék és az állatnak adnák, a reá tapadt

földtől gondosan tisztogassuk meg s vigyázzunk, hogy szegek, apró vas-, üveg- vagy cserépdarabok ne kerüljenek a takarmány közé.

Ne etessünk soha nagyon hideg, vagy éppen dérellepett takarmányt; az ivóvíz friss, tiszta és mintegy 8—11 Celsius fok meleg legyen. A túlságosan hideg víz egészségtelen, a meleg víz pedig elbágyasztja az állatot és kevésbé oltja a szomját.

Fejési szabályok: Fejés előtt tisztogassuk meg a tehen tőgyét; ha a tisztogatást szárazon végezzük, úgy egy durva, de tiszta, száraz ruhával dörzsöljük le a tőgyet, a sarat pedig száraz szénával vagy fűvel; ha azonban a tőgy tisztogatásához vizet használunk, úgy a víz langyos legyen s megmosás után, még mielőtt a fejéshez hozzákezdünk, tiszta, száraz ruhával töröljük a tőgyet szárazra.

Fejünk mindig száraz és sohasé nedves kézzel; az első pár húzást ne fejjük az edénybe, hanem a földre. Gyors és mégis gyöngéd fejéssel kitünő eredményt lehet a tejmennyiségnél elérni, de nagyon sokszor az ügyetlen fejés az oka a rossz tejelésnek. A tőgyet egészen ki kell fejni, mert ha nem fejjük ki tisztán és tej marad benne, úgy a tejmirigyek működése csökken, mert nem izgatódnak, míg ellenkezőleg az izgatás a bőséges tejkiválasztásra hat. A tőgyet azért is egészen ki kell fejni, mert a tej a fejés vége felé a legtartalmasabb, a legsűrűbb, a legzsírosabb. Ha a fejő a tőgyet fejés közben — a mint azt a borjú szopás közben szokta tenni — kezeivel döfködi, az szintén a mirigyek izgatását és így hő tejkiválasztást eredményez.

A fejés óráját állapítsuk meg, azt mindig pontosan tartsk be; csak tiszta kézzel és tiszta ruhában, vagy legalább is tiszta kötényvel ülünk a fejéshez s ha a fejést megkezdjük, akkor ne hagyjuk azt abba, hanem egyhuzamban fejjük ki a tehenet s bánjunk vele gyöngéden és jól; szép szóval mindig többre megyünk, mint durvasággal.

A tejet ne az istállóban, hanem az istállón kívül öntsük be a gyűjtő edénybe s azután hűtsük az le.

Mihez tartás betegségeknel: Gyanus viselkedésű, vagy éppen beteg állat tejet nem szabad az egészséges állat tejével összekeverni. Legyünk a szenvedő, beteg állatokkal szemben kiméletesek, türelmesek, óvjuk azokat gondosan; ne sietessük az állatot a szülésnél s ilyenkor kettőzött éberséggel viseljük neki gondját és kerüljünk vele szemben minden durvaságot. Hideg ajtó elé, vagy nyitott ablak alá ne állítsunk olyan állatot, a melyik szülés előtt vagy után áll, hanem ellenkezőleg, óvjuk őket a léghuzamtól és a meghűléstől.

Beteg vagy gyanús állatokat külön kell etetni, itatni és fejni, sőt ha lehet, el is kell őket a többiekől teljesen különíteni, vagy legalább mindig külön tartani, a míg az állatorvos erre nézve intézkedik. (—h.)

Különfélék.

Könyvismertetés. «Erdei kihágások» cím alatt Felszeghy Béla dr., vármegyei aljegyző, tb. főszolgabíró, könnyen áttekinthető formában és gyakorlati használatra feldolgozta az 1879. évi XXXI. törvényekkel, az erdőtörvénynek az erdei kihágásokra vonatkozó részét.

A munka a legújabb időkig megjelent és érvényben levő elvi határozatokon és döntvényeken kívül a büntető és kihágási törvény ama részeit is tartalmazza, melyekre az erdei kihágásokról szóló törvényszakaszokban hivatkozás történik, a melyek tehát az erdei kihágási törvény alkalmazásánál figyelembe veendő. A könyvecskét, melyet minden szakember előnyösen használhat, minta- és példatár, valamint betűsoros tárgymutató egészít ki.

A 112 oldalra terjedő csinos kiállítású könyv Székely és Illés könyvkereskedőnél — Ungvár — kapható; ára 1 kor. 60 fill.

Biztosítások. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédségélypénztárnak a következők biztosítottak: Bene Ferencz és Gyöngyösy József háromszékvármegyei hatósági erdőőrök a rendes tagok IV. csoportjában egyenkint három-három tagsággal; Kovács István kassai püspökségi uradalmi erdőkerülő a rendes tagok III. csoportjában kétszeres tagsággal.

Erdősítő gyermekek. Franciaországban már évekkel ezelőtt kezdtek a gyermekekkel az erdőt és annak szépségeit megkedveltetni és őket az erdősítési munkálatokban kioktatni. A vogesi departementben (kerületben) 1901. év óta nem kevesebb, mint 30 egyesület alakult abból a célból, hogy erdősítsenek és hogy az erdősítési munkálatoknál gyermekeket alkalmazzanak. Hogy ezek az egyesületek minő tevékenységet fejtenek ki, annak illusztrálására szolgáljon az, hogy ezek közül 24 egyesület rövid fennállása óta 469,000 esemete elültetésével már 76 hektár területet erdősített be. Amerikában már régóta szokásban van a «faültető nap»-ot megtartani, a mikor minden épék-láb ember igyekszik legalább egy facsemetét elültetni. Elképzelhetjük, hogy abban az esetben, ha minden ember csak egy csemetét ültet is el, mily óriási mennyiséget tesz az ki. A franciaországi faültető egyesületek valószínűleg az amerikaiaktól vették a példát, de mivel működésük célirányosabb, mint az amerikaiaké, ennél fogva úgy az államra, mint a közjólétre is előnyösebb és hasznosabb.

Gazdag eszkimó. Grönlandban az eszkimó vadászatokból él. Ha élelmi készlete fogyatékán van, úgy leterít néhány rozsmárt s ezzel mindenre szert tesz, a mire csak szüksége van; kitélik belőle az élelemhez szükséges hús, zsír és szalonna, a lámpába való olaj, továbbá a ruházat stb. (A rozsmár az úszó emlősök egyik neme, mely 6—7 méter hosszúra is megnő és súlya 1000—1500 kgr.-t is elér.) Az eszkimóban a meggazdagodásra való

törekvés csekély; ez alól csak Corke-Ja nevű eszkimó képez kivételt, a kinek jelenleg már egy fáháza is van, benne cserépkályhával, asztallal és lámpával; továbbá van 10 bárkaja és 4 csónakja, valamint vadászati czélokra 40 kutyája; ezek és még 6 szán képezik Corke-Ja gazdaságát. Személyzete is meglehetősen nagy, a mennyiben 25 embert alkalmaz mint vadászt, evezőst és kutyapolót. Raktárai barlangokban vannak s ezekben czetés és rozsmárgók, medve- és rókabőrök, dunnalúd-pehely stb. van felhalmozva, a melyeknek értéke állítólag megközelíti a 60,000—70,000 koronát; ez oly nagy összeg, a minő még eszkimónál nem igen volt. Ez az eszkimókrözus jelenleg 62 éves és két felesége van, kiket, ha van rá alkalma, ki is szokott cserélni.

Időjelzés. A «Meteor» július hó 2-ik felére a következő időjelzést teszi közzé:

Július havának hátralevő változásai napjai 13—14—16—22—29 és 30-ikára esnek. Ezek közül legerősebb hatásnak a 13—16 és 29-ikiek. A változó időjárás tovább tart s a 13-iki még szelet, esetleg vihart vagy zivatart hozó csapadékos jellegű változási nap, a melynek hatás-körét követőleg már rendesebb mederbe terelődik az időjárás, úgy, hogy a 16-iki változási nap már állandóbb, száraz meleg időt ígér, segíti ebben a 29 és 22-iki változási nap, míg a 29 és 30-iki ismét a hűvös csapadékos jellegét állítja vissza.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti állászi létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter úr Nemes János m. kir. főerdőőrt a bustyházi erdőhivatal kerületéből — saját kérelmére — a máramarosszigeti erdőigazgatóság kerületébe helyezte át.

*

A tótsövári m. kir. erdőhivatal főnöke Szedelényi János m. kir. erdőaltiszttel állandó nyugalomba helyezte; továbbá Szavila Ferenc m. kir. erdőőrt m. kir. főerdőőrré, — Imrich Ede és Lojzi János I. oszt. m. kir. erdőlegényeket m. kir. erdőőrökké, — Paumer Béla és Gábor László II. oszt. m. kir. erdőlegényeket, valamint Pintyili László és Turman Vilmos II. oszt. m. kir. segéderdőőröket I. oszt. m. kir. erdőlegényekké, — Borbély Andor és ifj. Balogh József napibéres erdőőröket pedig II. oszt. m. kir. segéderdőőrökké nevezte ki.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett czimváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölséges reklamációkkal a t. előzetek ne forduljanak hozzánk.

M. J. Ón hátré öt áll a magyar államerdészet szolgálatában s azt kérni, vajon kaphatna-e 3—4 évre terjedő szabadságidőt oly czélból, hogy ezalatt az idő alatt az erdőri szakiskolát és a

továbbképző tanfolyamot elvégezhesse, úgy azonban, hogy a tanulmányokra fordított ideje miatt eddigi szolgálata megszakítottának ne tekintessék. Feleletünk a következő: A szolgálati szabályok 247. §-a szerint «egy éven túl terjedő szabadságot a miniszterium csakis az esetben engedélyezhet, ha a szabadságterjedő szabadság-idejének egy éven túl terjedő tartamára, az államkincstártól nyert javadalmazásáról lemond. Az ily módon szabadságot egyén állását ugyan megtartja, de az év tartamát túlhalad idő szolgálati idejébe be nem számítatják, a nélkül azonban, hogy az a szolgálat megszakítása gyanánt tekintetnek». Miután én nem valamely betegséggel, vagy egyéb súlyos ok miatt fogja kérni a szabadságot, s miután másrészt a szakiskolában is valószínűleg állami költségén fog ellátni nyerni, ennél fogva előreláthatólag már szabadsága kezdetén be fogják járandóságait szüntetni. Szabadságért — természetesen felettes hivatala útján — a miniszteriumhoz kell folyamodni, mert az 1885. évi XI. t. cz. 9. §-ának c) pontja értelmében csak az a hosszabb tartamú szabadságidő nem tekintetik megszakításnak, a melyet a kormány engedélyez.

H. K. X. L. Forduljon valamely városi gyógyszerészhez, vagy drogúthoz — gyógyszerkereskedőhöz — az majd megmondja, hogy a gyűjtött kőrisbogaraktól mennyi hasznot remélhet.

Drina. Sem német sem román nyelvű erdészeti zsebnaptár ajánlására nem vállalkozunk.

W. J. Erdőnek fekvését, szállítási viszonyait s a piactól való távolságát nem ismerjük, de arról sem vagyunk tájékozódva, hogy az ön által árba becsajándító szilhaszonta milyen minőségű s ennél fogva megközelítő pontossággal sem adhatunk megbízható tanácsot arra, hogy azért mit kérjen. Budapestén és Körzetén közelében a 35—45 cm. középvastagságú szilhaszonta ára m³-kint minőség szerint 24 és 30 korona között ingadozik.

U. S. Az önk uradalmi gazdasztiszteket aligha lesz joga arra, hogy önöket, felesketet erdőőröket, kiket az uradalom az erdőbirtok védelmére fogadott fel, saját háztartásában és kertjében napszámon munkák teljesítésére felhasználhassa. A fenyoifakon mutatkozó kártékony rovarok irtására irányuló munkálásokat önk tartoznak vezetni, mert a feladat az önk hivatalával, az erdővédelemmel szorosan összefügg. A kártékony rovarok pusztításának, valamint továbbterjedésüknek elmulasztása szorosabb értelemben vett erdőrendészeti áthatásig nem képez ugyan, mindazonáltal az erdőtervény 14. §-a értelmében az erdőbirtokok az erdei rovarok pusztításai, vagy azok terjedésének megakadályozására nézve az erdőrendészeti hatóságoknak esetenkénti intézkedéseit végrehajtani tartoznak s ha ezt nem tennék, az intézkedő hatóság a 15. §. értelmében «a szükséges munkálatokat az erdőfelügyelő által a késedelmes erdőbirtokos költségére végrehajthatja».

Azt, hogy az ön társának lakása mellett levő, de az ön lakásától távol eső csemetekert gondozását ön, avagy az ön társa tartozik-e ellátni, azt a felettes hatóság határozza meg. Kölesönös megállapodástól függ, hogy illetményföldjét miként művelheti s hasznosíthatja. Általános szokás, hogy az illetményföld összes termékei az illetményesnek jutnak.

B. J. A hiányzó lapok megküldéséért iránt intézkedtünk. Ön azt írja, hogy hajlandó volna «5 tartalommal, kissé enyélgő szö ki értekekkel» megírni, hogy lapunk utóbbi számainat miért nem olvashatta. Miután a leírásból ön szerint «egy kis szerű könyv lenne», ennél fogva azt tanácsoljuk, hogy fordítsa idejét hasznosabb dolgok végzésére, mert előreláthatólag nem lesz leírása közlhető.

J. J. Ha ön az erdőri szakvizsgát letette, akkor vadőri vizsgát nem kell tennie. Illés Nándor: «A vadőr» czimű tankönyvén kívül más tankönyvre nincs szüksége.

M. G. Ha ön nem a kincstári erdészeti orvossal gyógykezelte magát, hanem másik orvossal, úgy ezt az orvost önökkel kell díjazni, mert az államtól nem tarthat igényt ingyenes gyógykezelésre. Azt se tudjuk egyébiránt, hogy az ottani kincstári erdészeti orvos kötele-e az erdészeti altiszteket és azok családtagjait ingyen gyógykezelní, mert kérdés, hogy ez a kötelezettség benne van-e az ottani orvosi szabályzatban, vagy az orvosi

sal kötött szerződésben, illetve megállapodásban. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

P. H. Feltett kérdését alaposan áttanulmányoztam, de határozott feleletet adni nem tudok, mert én semmiféle tüneteket nem ir le, hogy a szervezetben hol volt elváltozás, milyen volt a máj, nem voltak-e abban metélyek, nem írja le a betegség tüneteit és azt sem írja, miből következtet, hogy epéjában hullnak el, milyen színű, összeállású volt az epe? Az ön által említett bajt sokféle körülmény idézheti elő. Majd mindezekre feleljen és írja meg milyen füvekből áll a legelő és milyen a legelő, nedves, mocsaras stb. Ha ezeket tudom, akkor majd pontos felvilágosítást adhatok.

Dr. K.-c.

M. J. Mi a lapot így nem küldhetjük meg; kérje meg feleletet hivatalát, hogy a vonatkozó miniszteri körrendelet értelmében az ön részére is rendelje meg a lapot.

M. I. Az erdőőrök nem bért, hanem fizetést kapnak; az állami költségvetésben is mindenütt fizetés szerepel. Némely helyen az erdőőröket vagy ezek özvegyeit még most is »nyugbérézni« szokták, holott ez helytelen, mert az 1885. évi XI. t. cz. csak »nyugdíjnt« ismer.

T. S. A kincstári erdőőrök 5 évenként emelkedő évi 700, 800, 900, 1000 K fizetést, természetbeni lakást vagy lakpénzt, 24 ürm.³ tűzifát, 3 k. h. földet, 4 K irodaátalányt és 100 K egyenruhaátalányt kapnak. A főerdőőrök szintén 5 évenként emelkedő évi 1000, 1100, 1200, 1300 K fizetést, természetbeni lakást vagy lakpénzt, 36 ürm.³ tűzifát, 4 k. h. földet, 4 K irodaátalányt és 100 K egyenruhaátalányt kapnak. Ezenkívül valamennyinek joga van 2 tehenet, 1 növénydészarvasmarhát és 2 borjút, valamint 2 öreg sertést és 4 malacot, vagy 2 drb egy éven felüli süldőt tartani, illetőleg az erre kijelölt kincstári területen szabadon legeltetni és makkoltatni.

Futóhomok. 1. A kérdezett időre fizetésre nem tarthat igényt. 2. Az erdőlegények fizetése évi 600 és 700 K, természetbeni lakás vagy lakpénz, 12 ürm.³ tűzifa, 60 K egyenruhaátalány, és ugyanaz a legeltetési jogosultság, a mi az erdőőröknek van. Hogy ez mennyi, azt megtalálja pár sorral feljebb a T. S.-nek szóló üzenetben. Földtelményt az erdőlegények nem kapnak. 3. Ezüstszörme emult lapunk gazdasági tanácsadó rovatvezetőjénél: Hreblay Nyula m. kir. gazdasági felügyelő úrnál — Kolozsvár (Ferencz József-utca 5 szám) kaphat. Forduljon levélileg hozzá.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi június hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vizy Gyula hd. 2-40, Apatini erdőhív. hd. 20-05, Lür István hd. 8-40, Osztrólczy Miklós hd. 12-15, Tótsóvári erdőhív. hd. 22—, Földmiv. min. hd. 116-05, Lőrincz István hd. 9-63, Földmiv. min. hd. 42-15, Nagyenyedi adóhív. hd. 25-53, Földmiv. min. hd. 20-55, Besztercei erdőig. hd. 27-35, Földmiv. min. könyvtára 1-80.

1 koronát fizettek: Szelezky János, Vörös Ferencz, Zahorec Ferencz, Géberth Ferencz, Saári Mihály, Berényi Rezső.

2 koronát fizettek: Farkas István, Kocsis Lajos, Biza Bohumil, Boda Jenő, F. Szabó Mihály, Garajszky Pál, Wunder Lajos, Gudász Péter, Paulin Vimos, Puska Pál, Gátsy Wilibald, Ptacek Rezső, Bóna Endre, Czipper Antal, Oravecz Mihály, Gacsal János, Kóvesdi Sándor, Mólnos Ferencz, Csaisó Jakab, Farkesku Vince, Horváth József, Nezei György, Parma János, Pölöskai József, Lengyák András, Kovács Péter, Ziegelhoffer Arnold, Engli Vilmos, Pálovits János, Jánossy László, Marián Mihály, Bálint Áron, Pócs István, Szeitler Ferencz, Bedő Ferencz, Laukovics R., Takács János.

4 koronát fizettek: Bánik György, Loehian Viktor, Vass Andor, Viraszót Károly, Kisbéri főnemesbirtok, Ivánusuk János, Molnár István, Orosz Simon, Bendő Mihály, Bakos Venczel, Bella János, Farkas Pál, Tomcsala János, Sütő Géza.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Állást keres hét évi gyakorlattal bíró, jól szakvizsgázott és kitűnő bizonyítványokkal rendelkező erdőőr, ki állását birtokeladás miatt hagyta el. Állását bármikor elfoglalhatja. Czime a szerkesztőségénél megtudható.

26 éves, nőtlen, kiszolgált katona (szakaszvezető), a ki négy középiskolát, erdőőri szakiskolát és egy éves továbbképző tanfolyamot végzett, állást keres. Czyme a szerkesztőségénél megtudható.

HIRDETESEK

Főerdőőri állás

(2. II. 1.)

betöltendő egy nagy bakonyvidéki uradalomban.

Fizetés évi 1000 kor., marhatartás 200 kor., ruhaátalány 70 kor., 3 liter tej naponta, szabad lakás és fűtéssel egybekötve. Pályázótól megkívánatik a *német nyelv tudása szóban*, a magyar nyelv szóban és írásban, ki az erdőőri s vadőri szakvizsgák jó sikerrel letette, megbízható, józan, erős testalkatú egyén legyen, ki az erdei kulturákban és nagy vadakra való cserkészésben elért sikerekről legjobb bizonyítványokkal rendelkezzen. Ajánlatokat bizonyítványmásolatokkal és arczképpel *«Allandó állás 2928»* jellege alatt, *Blockner J.* hirdetőjébe *Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.* kérünk.

36931 VII. A. 2. szám.

Hirdetmény.

Az orsovai, bustyaházai, tótsóvári és susáki m. kir. erdőhivatalok, a lippai, ungvári és lipotújvári főerdőhivatalok s a máramarosszigeti, lugosi és zágrábi erdőigazgatóságok egyes vadászterületein a folyó vadászati évadban előírvánzott szarvasbikák, zergék, őzbakok, medvék és vaddisznók elejtésére az illetékes erdőhivatalok, főerdőhivatalok és erdőigazgatóságoknál szóval vagy írásban teljesítendő jelentkezések sorrendje szerint a hivatalfőnökök által előre megállapítandó napokra és területekre az előírt díjak lefizetése ellenében béczárok fognak kiszolgáltatni és pedig szarvasbikákra és őzbakokra folyó év szeptember 15-ig, zergékre, vaddisznókra és medvékre pedig október 15-ig.

Bővebb felvilágosítások az említett erdőhatóságoknál szerezhetők.

Budapest, 1910. évi június 14-én.

(3.)

M. kir. földművelésügyi minster.

Kerestetik erdőőr, azonnali belépésre, ki fenyő-erdősítési és esemetekerti munkában több évi gyakorlattal bír, irni, olvasni tud. Olyanok, kik a német nyelvet szóban bírják, előnyben részesíttetnek.

Javadalmazás: 600 K évi bér, lakás kerttel, 16 őr.⁸ fa, 2 telen tartás, kaszáló, 3 hold szántó a vágásban, lődij.

Nagym. gr. Erdődy Gyula erdőhivatala
Vasvöröscsár.

(4.)

A **Magyar Erdész** 1905. VII/1.—1910. VII/1. füzetét jutányos áron eladja Lestyán János m. kir. főerdőőr Máriaradnán.

(5.)

Pályázati hirdetmény.

Udvarhely vármegye területén állami kezelésbe vett községi és némely más erdő és kopár területek védelménél kettő (2) hatósági erdőőri és kettő (2) hatósági erdőszolgái állásra ezennel pályázat hirdetik.

Az erdőőr évi bére 450 korona, utazási átalánya 120 kor., tűzifa és legeltetési illetmény váltásig 79 kor. 20 fillér és 6 kor. irodaátalány; az erdőszolga évi bére 288 kor. és 52 kor. 80 fillér illetményváltásig.

Pályázóktól megkívánatik: a magyar állampolgárság, feddhetetlen előélet, legalább 24 éves, de 35 évesnél nem magasabb életkor, ép szellemi és testi erő, az erdőőri állásnál ezenkívül még az erdőőri szakvizsga sikeres letétele, mely adatok hiteles okmányokkal igazolandók.

Kérvények egy koronás bélyeggel ellátva és sajátkezűleg írva 1910. évi július hó 25-ig a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz adandók be.

Elkészett kérvények figyelembe nem fognak vétetni. Székelyudvarhely, 1910. évi június hó 23-án.

M. kir. állami erdőhivatal.

(6.)

604/1910. szám.

Pályázati hirdetmény

erdőőri állásokra.

A Fogaras vármegye területén, illetve az alulirt m. kir. állami erdőhivatal kerületében a Szolg. és fegyelmi szabályok Függeléke I. 4. pontja alapján kettő (2) erdőőri állásra pályázatot hirdetek.

Az erdőőr javadalmazása: 660 korona évi bér előleges havi részletekben, 80 korona évi lakpénz, 64 korona tűzifaátalány és 60 korona legelőváltásig előleges negyedévi részletekben.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy magyar állampolgári minőségüket, feddhetlen életüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsgálat letételét és ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő és halló képességüket igazoló a) illetőségi iga-

zolvánnyal, b) hatósági erkölcsbizonyítvánnyal, c) születési anyakönyvi kivonattal, d) erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal, e) közhatósági orvosi bizonyítvánnyal, végül f) esetleg még szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt, szabályszerűen bélyegelt és Fogaras vármegye törvényhatósága erdészeti albizottságához címzett sajátkezűleg írt folyamodványukat alulirt m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb f. év július hó 25-ig benyújtásuk.

Megjegyzem végül, hogy azok a pályázók, a kik az állam nyelvének feltétlenül megkövetelt szóban és írásban való tökéletes birásán kívül a román nyelv tudását is igazolják, előnyben részesülnek és hogy a hiányosan felszerelt, valamint az elkésve beérkező pályázati kérvényeket figyelembe nem veszem.

Fogaras, 1910 július hó 7-én.

(7.)

M. kir. állami erdőhivatal.

Pályázati hirdetmény.

A felügyeletem alá tartozó nagyterjedelmű vadászterületen, hol főleg a siketfajd- és szarvasvadászatra lesz súly fektetve, két új vadőri állás lesz megszervezve, melyekre ezennel pályázatot hirdetek.

Javadalmazás: kezdőfizetés havi 80 korona. Évente két teljes egyenruha téli kabáttal s két pár cipővel. Szabad lakás. Tűzifa házhoz szállítva. Magas lődijak.

Feltételek: A tót nyelv birása megkívánatik. Előnyben részesülnek oly nőtlen fiatal emberek, kik a német nyelvet is beszélik. Az arcképpel és eredeti okmányokkal felszerelt folyamodványok, melyekben a képzés és eddigi alkalmazás igazolando, alulirothoz terjesztendők be.

A két állás azonnal, de legkésőbb szeptember hó 1-én foglalandó el.

Szepesvég hely, 1910 július 9.

(8.)

Janoviczky Béla, főerdész.

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legjutányosabb gyári árakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5 z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dísz mintagyűjtemény megtekintésre bérmentve.

(I. VI. 4.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetési ár:
 Egész évre --- 4 K.
 Fél évre --- 2 K.
 Negyed évre --- 1 K.
 Egyes szám --- 20 l.

Felelős szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főördemőrnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főördemőrnök.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szét-küldésére vonatkozó reklámajánlat is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő” szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tisztja jóvedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

A fák kiegyenesedéséről. (Fodermayer Reszö.)
 Hogyan kezelendők és ápolandók a tölgyfaállományok). (Divald Béla.)

Valami a vadászatról éj idején. (Gy. Gy. K.)
 Gazdasági tanácsadó: A törpe tyukról (bl.) (képekkel). — Viaszgyűjtő edény (—h.) — Napraforgó mag. — A szőlő levelezése. Kulönfélék: A konstantinápolyi kutyák alkonya. — Ház üvegéből. — Fostertier kutyák szórullása. — Árt-e a kuszónövény a falnak. — A sikot és nyírfajd sálynának túbeesése. — Püpecsét. — Időjelzés.

Hivatások közlemények: Hirdetmény az 1910. évben megartandó erdőőri és vadóri szakvizsgák ügyében. — Körrendezet a m. kir. kinstári erdészettel kapcsolatos halászlai jogoknak házi kezelésben való értékesítése tárgyában. — Szervezeti szabályzat a m. kir. kinstári erdők birtokállományához tartozó halászlakok hasznosítása ügyében.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. A mit nem tudott megemészteni. (M. Hrabovszky Julia.)

A fák kiegyenesedéséről.

Írta: Fodermayer Reszö.

Bár a természet háztartásában megvan a bölcsen beosztott rendszer, — de a mennyiben az ember mindent az ő saját céljára kíván felhasználni — ezt a rendszert beavatkozásával a maga izlése szerint igyekszik irányítani. Például nem tűri, hogy a becses tölgyet holmi nyár vagy gyertyán, esetleg éppen valami grom-féle iszalagbérce, vagy egyéb elnyomja; kiméltetlenül kivágja azokat. Egyes vidékeken, mely a tölgynek nem hazája (például Csehország északi részén) azt, hogy egyenes törzsűvé neveljék, meg is karózzák. Nálunk erre nincs szükség csekély emberi beavatkozással, mely a tölgy, vagy egyéb nemesebb fanemeknek az elnyomtatás elleni védelméből áll, elvégzi azt a természet.

A fiatal fák új hajtásait nyáron át szüntelenül rágja a vad, koronkint a késői fagy pusztítja le a zsenge hajtásokat, egyes helyeken a grom, vagy haszontalan cserje nyomja évekig úgy, hogy 8—10, esetleg több évig

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter sronkint 10 fillérel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzetes egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az állásánál és kereslet rovata rövid közlésekre díjazatul áll rendelkezésére.

is girbe-görbe, ágas-bogas, göröcsös-cserjére emlékeztető formát mutatnak. Még a hol legakadályatlanabban fejlődhetik is, több évig bokros az alakja.

Ha aztán a fiatal kinőtt abból a régióból, melyben őt annyi veszedelem fenyegette, akkor kezdi pótolni az addig szenvedett veszteséget. Derekat büszkén egyenesíti ki. A kellő világosság hiánya folytán a levelek a fa oldalágain nem fejlődhetnek ki, így azok fokozatosan leszáradnak, a leszáradt és lehullott ágak helye a törzsön beforr, az egész fa az oldalt való elágazásban a sűrű állás folytán akadályozva lévén, a magasba tör s így mintegy kinyúlik. Mig a fa fiatal éveit éli, természetesen azt a déli oldalon fény, az északon pedig árnyék éri. Úgy az ágak, mint a fa törzset gyarapító égvgyűrűk is a déli oldalon fejlődnek bővebben. Midőn aztán később a fa törzse egészen árnyékba kerül, az égvgyűrűk úgy rakodnak le, hogy például mig a fa törzszen mutatkozó görbületek homorú részei kitelnek, addig a hosszanti domborodások azáltal, hogy ott az égvgyűrűk vékonyabb rétegben képződnek, elenyésznek.

Ha egy lefűrészelt 60—70 éves fát, — lehetőleg olyant, melynél az égvgyűrűk jól kivehetők, — szemügyre veszünk, láthatjuk, hogy az égvgyűrűk nagyon egyenlőtlenek.

Tudjuk, hogy a fa egész fiatal korában ép úgy, mint 60 éves korán túl jelentékenyen lassabban fejlődik, mint 25—30 éves korában, az égvgyűrűk így a bél körül és a szíjazs felé vékonyabbak is, mint a geszt közepén. Ezen szabálytól eltérőleg is láthatjuk, hogy egyik égvgyűrű szembeötölőleg vastagabb, mint a közvetlen mellette lévő. Ez csak azon körülményre vezethető vissza, hogy az egyik év kedvezőbb volt a fa életviszonyaira, mint a másik év.

Észlelhetjük továbbá, hogy egyes fáknál a bél egyik oldalán általában vastagabb égvgyűrűk képződtek, mint a másik oldalon. Itt áll az az eset, hogy a fa az egyik oldalon több világosságot kapott, mint a másik oldalon. A hol több világosság érte, ott vastagabban rakodott le a fa testét nevelő tápanyag.

Ha pedig egyik törzset hosszában és közepén lefűrészelve nézünk meg (például deszkává metszve) láthatjuk, hogy a fa bele nem megy párhuzamosan az egyes

évygűrűk által képezett vonalakkal, sőt azt nagyon is görbének találjuk. A bélien láthatjuk meg körülbelül, hogy a fa fiatal korában mennyire görbe volt, úgyannyra, hogy szinte esodálkozunk rajta, miként birt ennyire kiegyenesedni.

Magas, egyenes és ág nélküli való fák csakis sűrű zárlat mellett fejlődhetnek. A tülevelűek nagyobb rész egyenes növérsé van predestinálva, álljanak bár azok gyér állásban is, mindazonáltal magas, egyenes és ág nélküli törzsek azoknál is csak sűrű állásban fejlődnek.

A lomblevelű fák kevés kivétellel hajlamosak a terebélyes elágasodásra s láthatunk is nem egy büszke tölgyet, vagy egy vénhadt hársat, melyek már közel a földhöz kieresztették ágaikat annak jeléül, hogy azok már fiatal korukban szabad állásban voltak. Bár az ily ágas fából több faanyagot nyerünk, de mivel az ágból nyerhető tűzifa korántsem oly értékes, mint a törzsből nyerhető épület vagy műfa, mi mégis a lehetőség szerint magas és egyenes törzsek nevelésére törekszünk azáltal, hogy erdei fáinkat lehetőleg sűrű záródásban tartjuk, a mi egyetlen segédeszközünk a hogy magasba törésüket s ezzel egyenes fejlődésüket előmozdítsuk.

Hogyan kezelendők és ápolandók a tölgyfa-állományok?

A thüringiai erdőgazdák az 1907. évben Hildburgausenben megtartott gyűlésen azzal foglalkoztak, hogy miként kezelendők és ápolandók a tölgyfa-állományok és megállapodtak abban, hogy fiatal tölgyesek hézagait erdei és vörös fenýóvel pótolandók.

TÁRCZA.

A mit nem tudott megemészteni.

Irta: M. Hrabovszky Julia.

Csapóné konyhája híres volt az egész környéken. Olyan ebédeket, olyan vacsorákat, mint ő adott, még a főispánnál sem ettek az emberek, pedig ott szakács főzött.

Ezt beismerte mindenki, ezért Csapóné, a vagyonos, özvegy patikáriusné nagy népszerűségnek is örvendett. A városkában volt barátja elég és a tányérnyalók valódi dicsimuszokat zengtek neki. Csapóné készpénznek vett minden dicséretet és hódolatot, nem kutatta, vajjon a sok szeretetnyilvánítás őt illeti-e, vagy a lakomái és főzött, traktált tovább boldog gyönyörűséggel, képezvén a konyhaművészet teljes életében föbaldogságát, főambiczióját.

Ámde ezt a művészetet férje életében csak mérsékeltlen gyakorolhatta, néhai Csapó István gyomorbeteg, gyenge ember lévén, a ki minden jobb falatot megsínylett és napokig nyögött utána. «Hogy éppen nekem

A fiatal tölgyállományok tisztító vágások által a betolakodó idegen fanemektől megszabadítandók.

Addig, a míg a tölgytörzsek nem tisztulnak meg az ágaktól, nem lenne szabad a fiatalosba belemenni: 50 éves korig csak az erdőlés gyenge foka alkalmazandó, azaz kiszedendők az elhaló, elhalt, lehajlott, továbbá a hibás alakú és beteg törzsek, valamint azok, a melyek egyenlő értékűek csoportosulása érdekében eltávolítandók.

A 60. év után alkalmazandó az erős, magas erdőlés, a melylyel az elhaló, elhalt, lehajlott és beteg törzsek kivül eltávolíthatók mindazon törzsek, a melyek a vágható korú törzsek koronáinak fejlődését gátolják. Meghagynak hektáronként 120—150 drb. elsőrendű, egészséges szép tölgytrészet. A tiszta tölgyfa-állományok alatt keletkezett sárj mint alfa meghagyandó, de sokkal czélirányosabb, ha alfának a bükk marad meg, a mely dús lombozatával a gyér lombozatú tölgyfa-állomány talaját jobb karban képes tartani, mint a tölgy-alfa.

Ritkuló tölgyeseink fenntartása okából az előbb említett közleményre az a megjegyezni valóm volna, hogy a még meglevők fenntartására bizony nagyobb gondot kell fordítanunk, mint eddig, mert nem elég, hogy tölgy kulturáinkra sok ezreket áldozunk, de nem szabad sem azokat sem a magavetés által keletkezett fiatalosokat magukra hagyni, mert ha ezt tesszük, sokkal rosszabbat tettünk, mint ha semmit sem tettünk volna, mert a mesterséges erdősisítés esetében sok ezret kidobtnak csak azért, hogy a gyomfák és a tenyeszteni nem szándékolt fanemek a tölgy helyét elfoglalják. Ezt fáradság és pénz nélkül is elérhettük volna.

adott az Úristen ilyen gyenge gyomrú embert!» panaszkodott az akkoron még fiatal és nagyon jó étvágyú asszony a barátainak.

Szegény Csapóné! Jó étvágyú asszony volt ő bizony minden tekintetben, de Csapó uram oldalán, annak minden jó módja mellett mégis csak sok jutott ki neki a bőjtől! De mint hisztes feleség elviselt mindent és ette a férje kedvéért a becsináltakat, többet is, mint a mennyire vágott, így aztán ki vehette volna tőle rossz néven, ha férje halála után kárpótolni igyekezett magát az elmulasztottakért? Csakhogy vannak ám dolgok, a miket, ha egyszer elmulasztottunk, többet ki nem pótolhatunk, mert hej, a tova röppent fiatalság örömei elérhetetlenek bizonyos korban!

Csapóné pedig, mikor az özvegyi fátvölt felvette, már túl volt a fiatalságon, nagyon is túl volt. A haja ugyan a férjétől örökölt receptek következtében még fekete volt, talán a szükségesnél is feketébb, a fogai fehérek és hibátlanok, akár egy vadonatúj klaviatura, de ezért már nem a férj receptjét, de a városka fogtechnikusát illethette volna a gáncs, vagy dicséret, az arczát azonban már hiába kenegette Csapóné minden jóval és hasznossal, az bizony ránczos maradt, a termete pedig több volt, mint gömbölyű. Hja, minden

Ezért első sorban pótolnunk kell a hézagokat szép egészséges gyökérzetű tölgyesemetekkel, vagy még inkább a tölgy talaját javító fanemekkel: jegenye és vörös fenyővel, juharral és kőrissel. Ott, hol a bükk a tölgy rovására nem terjeszkedik, a bükk a tölgyesemete között is talajjavítás okából meghagyható.

Elvélhett, öreg tölgyeseink talaját így kezesszünk felújítani és azután tarolni, mert a vén fák már sok hasznót nem hoznak, alul korhadnak, a csücsőtől pedig száradnak, míg végre a vihar ki dönti őket.

Divadl Béla.

Valami a vadászatról éj idején.

Irta: Gy. Gy. K.

Éj idején világitó céltávaszövek s egyéb rokon fény-szóró készülékek, lőfegyvereink szerkezetével kapcsolatosan, arra valók, hogy azok a vadászkedvtelésből éj idején is részt kérnek, esetleg vadászok ellen éj idején védekezni kénytelenek, a czélozást a lehetőség szerint biztosíthatják. Valamennyi ilyen készülék érdekes, sőt beesés gyártmány; s ha egyik-másik idővel a maiaknál tökéletesebbé lesz, az ilyes vadászkedvtelés gyakorlásának a mainál nagyobb tere nyílik. Hogy igazi vadászélvezet-e ez, vagy sem, azt bajos eldönteni. Az éj sötétjében gyakorolni szokott vadász módszerek nem mai eredetűek. Egyes népek ösödiktől fogva szokták az éj leple alatt a tüzet és a tűz fényét felhasználni oly czélból, hogy annak segítségével egyik-másik, a nap szakában nehezebben hozzáférhető vadat megéjthessék.

Földrésznünkön Európában a vadászat a sötét éj leple alatt itt-ott ma sem mondható különlegességgé, hiszen sajnos azt a vadászóképes szélteben-hosszában úzi

rendszerint tolvajlámpással kezében, oly czélból, hogy a fáczánosokban, a hol éjente a fáczán gyanútlanul felgallyazkodik, ez uton gyorsan és észrevétlenül végezzen a vaddal. Erről tehát a nevesebb fáczánosok közelében garázdálkodó vadászok tudnának mesélni. Követőjük, sajnos, hazánkban is akad nem egy lelytt.

Tízfény világánál legfőként Afrikában Abesszinia vadászai, Ázsiában Keletindia, Amerikában pedig az északi tájakon, egyes néptörzsek szoktak ma vadászgatni. Módszerük különböző. Északnyugat Amerika egyes tájain, a vadászok fákyafény mellett vonulnak szarvas-vadászatra. A gyakorlottabb kezű vadász főbbnyire a tilosban egy-egy éjszaka 2—3 agancsot is leterít ez uton.

Az ide-oda lobogó bizonytalan fákyaláng mellett rendkívül éles szemre van szükség, hogy czélpontot lehessen találni. A vadász, kivált az éles érzékű agancsossal szemben eredményt nem is érhetne el, ha az agancsosban nem volna oly határtalanul kifejlődött a kíváncsiság érzete. Saját vesztére ösztönzi ez őt arra, hogy a szokatlan tüzláng közvetlen közelébe, minden esetre olyan közelbe kerüljön, hogy a vadásznak megfelelő czélpontot szolgáltatasson.

Aránylag szokatlan érdeklődést tanúsít a tüzláng iránt az éjente kóborló ordas is; ám elővigyázatossága, sőt gyávasága mellett alig van rá eset, hogy a tüzláng közvetlen közelébe és így lőtávolba kerüljön.

A fákyafény mellett lefolyó ilyen éji vadászaton kívül, földünk több tájékán szokásos a tüzes serpenyővel való éji vadászat. Az eljárás ezzel a következő: a jókora nyelű vasserpenyőt, megfelelő hosszúságú póznához erősítik. A serpenyő egyensúlyával aránylagos hosz-

megboszulja magát a világon, leghamarább pedig a jó konyha!

De ha a külseje nem is, a szíve azért fiatal maradt Csapónénak. Erre a felfedezésre akkor jött az özevgy, a mikor először találkozott össze a jegyzőné vacsoráján az ujonnan áthelyezett esendörkapitánnyal. A csendörkapitány nem volt már egészen fiatal legény, de azért még nagyon jól festett feszes egyenruhájában, kakciánisan kisodort bajuszával, és ha sarkantyúit pengetve, kardját csörgetve végig ment a városka utcáin, a muskátlis ablakokból még a fiatal női fejek is kedvtelve néztek utána. Hát még Csapóné! Mikor őt először megpillantotta, úgy érezte, a szívébe nyíltak valami kimondhatatlanul édes, megbabonázó érzés, ifjúkori eszményképét látta megtestesülve a kapitányban.

Mert ő mindig ilyen férfiúról álmodozott. Rajongott a jól megtermett, delezeg alakokért, a jóévtágyú hősökért, de hej! a sors, vagyis inkább előrelátó szülei mégis a vézna, gyomorhajos, de nagyon vagyonos patikáriushoz erőltették.

A csendörkapitány hamar értesülve lett a város notabilitásai által, minő szerepet visz közöttük Csapóné, azért hódolatuljesen közeledett az özevgyhez és néhány nap múlva már tisztelget is nála. Ezen naptól kezdve

ő volt Csapóné híres főztjének egyik legbuzgóbb fogyasztója. Viszont nem mulasztott el azonban egyetlen alkalmat sem, hogy ezért halálját lörjé. Az első ibolyák, az első rózsákat ő hozta az özevgynek, vasárnaponként várt reá a nagytemplom előtt, mikor onnan a nagymiséről teljes díszben jött ki az özevgy és mint egy királyné hódolatuljesen fogadta barátainak köszönését. Néha négyen-öten is haza kísérték az özevgyet: az orvos, a jegyző, a rókaarcú ügyvéd, sőt még a vaskereskedő is, a kinek boltjában a vasakon kívül ruhakelmet, fűszer- és norinbergi árút, sőt még fali órákat is lehetett kapni és nem csak a városka leggazdagabb embere, de azonfelül reményteljes özevgy is volt, tehát érdekesebb az orvos-, jegyző- és rókaarcú ügyvédnél, a kik már mind családos emberek voltak. De Csapóné semmibe sem vette az özevgy vaskereskedőt, a ki szakasztott második kiadása lett volna az ő első férjének, sőt még annál is rosszabb; nem törődött már többé hiteinek hódolatával sem és csak akkor volt boldog, ha kettesben a csendörkapitánnyal tehetta meg az útát zöld szalagáteres szép házáig.

Csapóné szíve egyre jobban lángolt és a minő mértékben növekedett, fokozódott szerelme a kapitány iránt, olyan arányban lettek lakomái is egyre nagyszerűbbek,

szuságu póznát a vadász vízszintes helyzetben bal vállára veszi. A serpenyőben többnyire fenyőszurok ég; ennek lángja rendszerint eléggé tartós; e mellett megfelelő fényt ad. Jobb karjában a vadász a kenderlében tartott lőfegyverrel óvatosan előrehalad; mindenkor a tűz fényköre által bevilágított területen. A kíváncsi vad általában mindenütt maga siet a vadász elé, a tüzláng fénykörének közelébe. De segítségeül van a vadásznak az a körülmény is, hogy a legtöbb vad szeme, főként a farkasé és a macskaféléké, a sötét éjben erősen villog s így néha a serpenyő tüzlángjának fénykörén kívül is a vad szeme, a maga természetes villogásában biztos célpontot szolgáltat.

Míg a farkas és a macskaféléké szeme inkább zöldesen villog, addig az agancsorféléké vöröses színű. Ilyen színárnyalatbeli különbségeket háziállat állományunkon is észlelhetünk; míg ugyanis a ló és az eb szeme, az agancsosokéhoz hasonlóan vöröses tüzfényű, addig a szarvasmarha szeme zöldes. Egyéb ismert vadnemek közül zöldes fényű a mezei nyul szeme, bár nagyon is rövid távlatra képes felvillogni. A menyét, a nyuszt, a nyest és a görény szeme, inkább a szentjános bogárka fényének villogására emlékeztet, míg a róka szeme vörös és zöldes fényben egyaránt villog. Bizony ebben is kétszínű, ravasz alak marad ő!

Az északamerikai Egyesült-Államokban, egyes olyan vadászterületeken, a hol az agancsosok által látogatott erdőségek sűrűiben folyóvizek vannak, nem egy helyett csolnakba ül a vadász, erős fényező lámpát visz magával, hogy ennek fényével a partszegélyre csalogassa az ott biztos célpontot szolgáló agancsot.

Afrikában, kivált Felső-Egyiptomban és Abessziniá-

ban ott, a hol sok a sakál és a hiéna, a lakosság tüzes serpenyővel és egyben lőfegyverrel vállal szokott azok ellen vonulni; még pedig elég gyakorta, miután e bestiak határtalan garázdasága és éktelen éjjeli hangversenyűk egyaránt tűrhetetlen. A tüzfényt iránt a hiéna és a sakál egyaránt érdeklődést tanúsít. E mellett amúgy is erősen villogó szemeivel rendszerint eléggé közeledik mindkettő a vadászhoz annyira, hogy az a toladók közé durranthasson. Ernő szász kőburg-gótai herceg, írja emlékirataiban, hogy kedvező esetben a vadat 30–35 lépésnyi távolban volt képes a tüzfény által vont körön belül kézbe venni.

A lőfegyverrel kapcsolatosan alkalmazott fényvilágító szerkeszetek közül legismertebb ma az úgynevezett nok-toszkóp-fénylámpa, a melyet a fegyvercső végére illesztnek.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblyay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A törpe disztyúkokról. Ezen osztályba többféle apró tyúkfajta tartozik, ezek közt azonban a legnemesebbek a *bantámok* és a *japánok*.

Mai számunkban bemutatjuk a bantámokból a fekete-féleség kakasát és a japánokból az ezüstnyakú kakast.

A mint a képekből is látható, oly kedves, okos kis állatok ezek, hogy valóban csodálatra méltó jelenség az, hogy hazánkban az ilyen szép és kedves diszbaromfit nem tartják, nem kedvelik úgy, mint a hogyan azt megérdemelné.

Külföldön, különösen Németországban, alig van vá-

pompásabbak. Önönmagát is felülmulta már. A városkában egyébről sem beszéltek, mint az ő remek sültjeiről, szuleizőrozott halairól, tortáiról, fagyaltjairól.

De azért mindez még sem lendítette az ő dicsőigéin. A esendörkapitány bármint elragadtatással dicsérte is az ételeket, azoknak készítője iránt nem tudott igazán felmelegedni. Vagy talán csak nem mert; valami direktebb felbátorításra várt?... Ebben a véleményben volt Csapóné egyik jó barátja, a kinek az érzelmeivel többé nem bíró özvegy asszony elpanaszolta a dolgok állását.

— Valami gyöngéd, finom módon ki kellene mutatnod a kapitánynak, — vélte a barátja, — hogy ezek a pompás ételek nem a többiek, de csupán az ő kedvéért készülnek. Szóval, értésére kellene adnod neki, hogy ő a kiválasztott és meglásd, ő nem fog kézni a nyilatkozattal.

Csapóné megszivlelte a tanácsot és törte a fejét, minő gyöngéd módon mutathatná ki szíve bálványának, hogy csupán tőle függ és élethossziglan része lehet nemcsak jó falatokban, de az azokat készítő kéz is az övé lehet.

Az alkalom hamarabb kínálkozott, mint gondolta volna.

Egy szép májusi estén együtt sétálgattak a folyó partján, nem csupán kettesben, mert velük volt Csapóné fiatal huga és egy ugrifüles hadnagy is. De mivel a fiatalok előre szaladtak, mégis kettesben maradtak; a kapitány azonban szóltan, rosszkedvű volt, mert talán szívesebben lett volna a hadnagy helyén.

Csapóné látva, hogy a társalgás nem megy, az ételekre terelte a beszélgetést és az ezen tárgynál felénkülő kapitánytól megtudta, hogy az szenvedélyesen szereti a tengeri rákot.

Csapóné még sohasem evett ilyesmit, sőt nem is látott, csak lerajzolva a szakácskönyvekben. De mit tesz az? Tudta, hol kell ilyesmit megrendelni és ő nem félt, hogy a szakácskönyv kitünő útbaigazítása révén, azt kitünően el is fogja készíteni.

Szeretett volna felujjongni örömeiben, mert hiszen ennél jobb alkalmat sohasem találhatna. Minő meglepetés lesz a kapitány számára, ha behozzák majd a pirosos tengeri rákot, a minél csak Csapóné arca lesz pirosabb, mert Csapóné már előre érezte, mint fog pirolni imádottjának hálás pillantásai alatt.

A rákot mindjárt másnap megrendelte egy fővárosi csemegekereskedésben és egyszersmind szétküldte vacsorameghívót is az ismerősei között.

ros, a hol az ember a külvárosokban járkalva ne halaná ezeknek a kis, harezos természetű kakaskák éles hangját, vagy ne találkozna velük itt-ott, a mint gyorsan aprítva lépeiséket igyekeznek az idegen elől biztos révbé jutni.

A törpe fajta tyúkok nem kaparó természetűknél fogva parkokban s kertek közelében is veszély és kár nélkül tarthatók. Sőt ezek a kis állatok a növények valóságos ápolói, mert a kárteknő rovarokat, álcákat és hernyókat hűen összeszedik. Ezzel nemcsak hasznót csinálnak a kertben, de egyúttal élelmzésüket is részben fedezik.

Tojásaik bár kisebbek a házi tyúk rendes nagyságú tojásainál, mégis három darab bantamtojás többet nyom két rendes nagyságú házi tyúk tojásánál. Tehát tojáshozamra sem utolsók, különösen ha bő tojókat sikerül kitenyésztenünk.

A fekete bantamok és a japánok Európa nyugati államaiban eléggé el vannak terjedve. Különösen a bantamok, mely fajtában fekete, fehér, aranyárga és ezüst-fehér-fekete sávós tollazatúakat különböztethetünk meg. Mindenik féleség a maga nemében tökéletes standard-dal bír.

A bantamok közt a legszebb s egyúttal a legkisebb féleség a fekete tollazatú. Színe fekete, zöldes fényvel, testtartása büszke s modora élénk. A kakas farktollai nagyok és sarlóalakúak. Szárnytollai merevek s lefelé állók. E két testi tulajdonság fajtájának fő jellege.

A bantamok mai alakjukat az angol tenyésztőknek köszönhetik, a kik bámulus tenyésztési zsenialitással pár évtized alatt e fajtát tökéletesítették s minden szép és jó küllemi tulajdonságát kellően meg tudták rögzíteni.

Minden úgy történt, mint azt előre gondolta. Mikor a mesésen felterített torták és gyümölestől roskadozó asztalon megjelent a tengeri rák, a vendégek szótlanul meresztették szemekiket a tengeri rákra. Az orvoson és kapitányon kívül nemcsak hogy egyikük sem evett, de még nem is látott életében ilyen ezifra csudát. A csendőrkapitány csakugyan meg volt hatva e gyöngéd figyelem-től és azt olyan forró kezesökkel köszönte meg nyomban a helyszínen, hogy az özvegy már is meg volt jutalmazva és a legvérmesebb reményekre érezhette magát feljogosítva a jövőre nézve.

Az asztaltársaság nagy érdeklődéssel, elragadtatással fogyasztotta el a rákot és még soha egy alkalommal sem ittak olyan lelkesedéssel a háziasszony egészségére, mint ezen alkalommal. Talán többet is ittak, mint kellett volna; becsíptek kissé még az asszonyok is. Csapóné túlboldog volt; ilyen diadalban még soha sem volt része.

Mikor végre éjfél felé a vendégek a legjobb hangulatban szétoszlottak, a búcsúnál újra elhalmozva magasztalásaikkal a háziasszonyt, az sokért nem adta volna, ha látatlanul követhette volna vendégeit, hogy diesoítéseiket még továbbra is hallhassa. Mivel azonban ezt nem tehette, futott le a kertbe és elbujva a magas növénykerítés mögött, leste vendégeinek arra vonulását,

A standardszerű fekete bantamoknál az alaknak és a tollazatnak párosulnia kell a törpességgel. Ez a három legfontosabb tulajdonság az alap, de ezenkívül nélkülözhetetlen jellegtulajdonság a tökéletes rózsataraj, mely a homloknál felkőr-alakban, tökélesen indul ki s hátrafelé elkeskenyülve, hosszú, tuskéhez hasonló hegyben végződik. Továbbá nagy, majdnem köralakú hófehér, sima, szilárdan álló füllebeny s kerekded, középnagy-ságú vérpíros szakálllebenyek. Ezek egy telivér, fajtisztá s legszükségesebb ismertető külső tulajdonságai.

Szükséges ezeken kívül, hogy csőre koromfekete, szemei sötétbarnak s nagyok, arca sima s vérvörös

Fekete bantam kakas.

mint hogy sarokház volt az övé és a kertje mélyben be-nyult egy kis utczába. Arra kellett elhaladnia a vendégsereg egy részének.

A jókedvű emberek lármája felverte a kis utca csendjét; valamennyien egyszerre beszélve, hangos nevetés közben közeledtek a sövény mögött meglapulva hallgatódzó háziasszony felé, de mivel valamennyien egyszerre beszéltek és még többet kaczagtak, Csapóné csak egyes szavakat tudott kivenni a beszédjükből. Mikor azonban a csoport éppen közvetlenül mellette haladt el, egyszerre felhangzott a csendőrtiszt jókedvű, borízú hangja:

— Már meg kell hagyni, a vén satrafa jól főz!
Hangos kacagás volt szavaira a válasz.

*

A kisvárosi társaság nem evett Csapónénál több tengeri rákot, ... de egyebet sem. Az özvegy beszüntette a lakomáit és az emberek hiába törték a fejüket, mi lehet az oka, hogy az özvegy mindannyiuktól visszavonul. Az özvegy hallgatott, mint a sir, de hozzáférhetetlen maradt. Mert hiába! Még a legjobb gyomornak is idő kell hozzá, hogy bizonyos dolgokat megemészteni tudjon.

színű legyenek. Lábszárai, ujjai és körmei sötét palaszínűek.

A tyúk éppen olyan köntösben jár, mint a kakas, leszámítva természetesen a kakasbeli külsőségeket.

A képünkön látható *törpe japán kakas* ennek a fajtának egyik legszebb félesége. Rövid lábakon, nagy és széles test ül s a melynek legnagyobb részét a nyak és a fej foglalják el. A japánok jellegzetes tulajdonsága a széles, vastag nyak és a nagy fej nagy tarajjal. A test hátsó fele aránylag sokkal kisebb s úgy tűnik fel, mintha a fark is igen mcreven és meredélyesen lenne a rövid hátvégbe illesztve.

A japáni törpe kakas és tollas lábu törpe tojó.

A testforma tehát semmikép sem mondható szabályosnak, de éppen azért, mert ilyen fura kis állatot látunk, a melyhez az élénkség és a komikus gyors mozdulatok is hozzájárulnak, tetszik s mindenkire az újdonság ingerével hat.

A mint a képen látjuk, a japán kakas tollazata testének legnagyobb részén sötét színű, kekes fekte. Nyaka és háta, valamint vállai és farkának 3–4 leghosszabb s a többi fedő tolla ezüstös szélű, belül feketén vonalazva. Farkának többi tolla sötét színű, a széleken fehérrel satirozva. Feje nagy, esőre erős, szemei vagy világossárgák, vagy vörösbarnák, arca síma s élénk piros, taraja egyszerű s egyenesen durván csipkézett. Füllebenyei vékonyak, oválisak s élénk piros színűek, szakálllebenyei elég nagyok, kerekdedek s szintén élénk pirosak. Nyaka rövid, erős és hátrafelé hajló, teljes, hosszú rojtos tollazattal.

Hátja igen rövid, a nyaktollazattal majdnem beborítva, elég bő és szintén rojtos tollakkal díszítve. Farka hosszú és széles, de igen meredeken tűzött, annyira, hogy szinte a nyak felé dül. Szárnyai hosszúak s lefelé állók, majdnem a földet érintve. Lábak igen rövid, melyek rövidék és sárgák.

A kakas súlya 700–800 gramm. A tojó éppen olyan tollazatú, mint a kakas, szintén leszámítva a kakasbeli külsőségeket. Súlya 200 grammal kisebb a kakasénál.

A japán törpeknél találunk tiszta fehér, tiszta fekete, kendermagos, feketén tarkázott, világosakat sötét farkkal, sárgákat fekete farkkal, aransyárga, ezüsthéhr színűeket és selymes tollúakat is.

Ez elég sok féleség, meg kell azonban jegyezni, hogy e féleségek egymásközt tisztán tenyésztve mindig szintiszta ivadékokat adnak s ha elütést tapasztalunk, akkor annak az az oka, hogy a szülők nem telivérek.

Kívánatos lenne, ha nálunk a sport és kedvtelési diszbaromfiák tenyésztése iránt tartási kedv feléledne.

Viaszgyűjtő edény. A viasz gyűjtéséhez és készítéséhez szükséges edénynek a következő három tulajdonsággal kell bírnia: 1. Az edény alsó része keskenyebb legyen, mint a felső, vagyis toleséralakú legyen, hogy a kihűlt viaszt könnyebben ki lehessen belőle venni. 2. Ne legyen széles és sekély, hanem inkább magasabb és mélyebb. A kihűlő hig viaszban, nyugodt állás mellett, a tisztátalanságok leülepednek az edény fenekére, ott külön réteget képeznek, melyet a viasz teljes kihűlése után el lehet távolítani. A keskeny, toleséralakú edényből kikerülő viaszzipónál ez a munka könnyen megy, míg széles, lapos edény használatával, a piszok levakarásánál sok tiszta viasz is kárba vesz. 3. Legjobb, ha az edényt pléhből készítetjük, mert ezt könnyű tisztántartani és a viasz eltávolításakor — a mihez néha jó nagy erőlködésre van szükség — nem törük el. Hogy a lehűlés minél lassabban menjen végbe és ezáltal a viasz tisztulása minél tökéletesebb legyen, tanácsos a pléhedényeket kendővel leborítani, vagy pedig az edényeket lefödve, forró vízbe állítani és a vízzel együtt kihűlni hagyni. Ha a kihűlt viaszt az edényből semmiképen se tudjuk kifordítani, úgy mártuk a pléhedényeket néhány pillanatra forró vízbe, a mitől az edény fala melletti viaszréteg meglágyul s azután az edényből könnyen kifordítható.

(—h.)

Napraforgó-mag. Az angolok azt állítják, hogy a tyúkok legjobb eledele a napraforgó magja. Ez nemcsak hogy a tyúkok tojókéességét nagyban fokozza, hanem a tollazat fényét is emeli, a mi a kiállítókra nézve nagyon fontos. Vedlés idejében a napraforgó magja dús olajtartalmánál fogva megbeesülhetetlen takarmány. Ezért legjobb nagyszemű napraforgót vetni, melyenket például Oroszországban és Kinában nagyban tenyésztének. De a mi fajtánk is jól fizet. A méhészekre is igen fontos a napraforgó mivélése, miután ez késő őszig virágzik, a mikor már a másféle virág ritkább s ilyenkor dús táplálékot szolgáltat a méheknek.

A szőlő lelevelezése. Sokan vannak, kik szüret előtt a szőlőt a fürtök fölött lelevelezzik, hogy a nap heve a fürtöt közvetlen érje s így azt érlelje. A nap melege a szőlőt meg is barnítja egy kevésé. Csálód-nak azonban, kik azt hiszik, hogy ezzel a szőlő érettebb, édesebb lett. A czukornak folytonos képződésére, igaz ugyan, szükségesek a meleg napok, de tudnunk kell, hogy a czukrot a szőlőfürt fölött az ötödik és

hatodik levél készíti. Ha tehát leszedjük ezeket a leveleket, megakadályozzuk a czukorképződést. A bogycók aszalódhatnak ugyan, a tőkén való tovább rajt hagyással, de ezukorban anyaguk nem növekedhetik. Hogy ez mennyire így van, mutatják azon esztendő, a mikor a peronospora igen erősen lép fel és a szőlőtő levélzetét nagyobbrészt megsemmisíti. A levelek elszáradnak s nélkülük a fűrt is megsemmisül, mert bennük elvezette táplálkozását véghez vivő, tápanyag-feldolgozó főszervét.

Különbélek.

«Az Erdő» I—III. évfolyamait megvételre keresi Körmeözy Illés erdészeti altiszt — Arad.

A konstantinápolyi kutyák alkonya. A mióta az ifjú-törökök fölülkerültek, Törökország minden irányban lépést készül tartani az európai kultúrával. Nagy az elmaradottság a közegészségügy intézményei dolgában, még Konstantinápolyban is, a birodalom fővárosában. Minthogy azonban a kormány ebben a tekintetben is reformokra készül, Remlinger doktor, a konstantinápolyi Pasteur-intézet vezetője tudományosan vizsgálta meg, mennyiben ártó elemei a Konstantinápoly utcáin gazdátlanul hemzsgő kutyák a főváros egészségügyének. Vizsgálatának eredményeit emlékiratba foglalva nyújtotta át a miniszteriumnak. Emlékiratában mindennekelőtt kifejti, hogy a török kutyák épp annyira ki vannak téve az ebdű veszélyének, mint akármely más kutyafajták és hogy minden ezzel ellenkező nézet babona. Dús bizonyító anyag támogatásával kimutatja azután Remlinger doktor, hogy a konstantinápolyi kutyák hasznos szolgálatáról szóló elméletek legendák, mert a kutyák egyáltalán nem pótolhatják a nagyvárosok utca-tisztító berendezéseit. Az a vélekedés, hogy a kóbor kutyák az utcára kivetett hulladékot mind megesszik, csak igen csekély részben helyes; mert az a valóság, hogy az utcazemét túlnyomó részét nem fogyasztják el a kutyák, ellenben annyira széjjelszórják, hogy összegyűjteni és elhordani azután lehetetlenség. Tagadhatatlan ugyan, hogy a városnak bizonyos jóvedelme van a kutyák hulladékából; maga Amerika 800 ezer kilo ilyen excrementumot vásárol évenként, métermázsáját átlag 36 koronájával. De ezzel a jóvedelemmel szemben ott van az állandó veszedelem, hogy a kóbor kutyák széjjelhordják és elterjesztik a ragadós betegségeket. Remlinger doktor meggyőzően bizonyítja be, hogy a kutyák a terjesztői a tifusznak, a tuberkulózisnak meg difftériának. A memorandum érveinek akkora volt a hatása, hogy a török kormány nagyszabású intézkedésekre készül most a kutyák ellen. Konstantinápoly utcái életének festői elemei alkalmasint már nemsokára megfognak egygyel.

Ház üvegéből. Pittsburgban a jövő hónapban olyan ház építését kezdik meg, a mely a műépítők állítása szerint reformálni fogja a modern ház-architektúrát.

A házat ugyanis teljesen üvegből készítik. Szakemberek azt állítják, hogy az üvegház sokkal tartósabb és egészségesebb lesz, mint a kőből épített ház, ezenkívül jókarban tartása is kevesebbe kerül. Az üvegpár ma már olyan fejlett, hogy az üveget minden vastagságban és színben elő tudják állítani. Az üvegháznál a szobapiktör vagy tapetázó munkája teljesen fölösleges lesz. Még a hűtetőt is üvegből építik. Az üvegető jobban véd a nyári forróság elől is. Az üvegháznak még az a nagy haszna is megvan, hogy nem tűzveszélyes és a nedvességet nem boesátja át. A falakat természetesen vastag, hőmálys üvegből készítik, a melynek színét azonban tetszés szerint lehet meghatározni. A műépítők máris kijelentik, hogy néhány év múlva csak üvegből fognak építeni. Rózsaszínű, kék, vörös, zöld, barna színű házak ékesítik majd a város utcait. Az üvegház meghonosítását az is biztosítja, hogy sokkal olcsóbb, mint a kőház. A házépítéshez szükséges üveget ugyanis rendkívül olcsón lehet előállítani.

Foxterrier kutyák szőrhullatás. Az élenk, fűrge és divatos foxterrier kutyáknak egyik kellemetlen tulajdonsága az, hogy szőrüket erősen hullatják. A túlnomítás és elkenyvezetés következtében a kutyák bőre nem képes a szőr gyökereit kellőképen táplálni, a miért is az egyes szőrszálak a bőrből kiválnak és kibullanak. E baj ellen tudunkkal nincs gyökeres orvosság, s csak a szőr gyökereinek erősítése és a bőr ápolása által lehet azt némileg enyhíteni. Naponkinti erős kefével a meg-lazult szőrök eltávolíttatnak; a hideg vízben való fürdetés pedig edzi, erősíti a bőrt. Fürdetéskor óvni kell ugyan a kutyákat a meghűléstől, de azért nem szabad őket fürdés után meleg takaróba göngyölni, mert ez a Priessnitz-fele borogatás hatását idézi elő, tudniillik megizzasztja a kutyákat, a mitől a bőrük még puhább lesz és ezáltal a baj csak fokozódik. A fürdő hőmérsékletével, természetesen lassan és gondosan hozzászoktatva a kutyákat, egészen 14—16 fokig lehet leszállani; fürdés után a kutyákat melegített homokkal kell bedörzsölni és ez által alaposan leszáritani, mert a kendővel való leszáritás után mindig marad még a szőrök tövében nedvesség. Azután mozgást kell nekik engedni. Lehet ezenkívül még a kutyák bőrét hígított franczia pálinkával (Ferencz-pálinkával), vagy kámforszeszszel is bedörzsölni, a mi a bőrre szintén edzőleg, erősítőleg hat. Ajánlatos továbbá a foxterrier kutyák bőrét minél gyakrabban, esetleg naponta is, olyan folyadékkal meg-nedvesíteni, a mely egy kávéskanálnyi kénvirágnak és negyedliter víznek a főzetéből áll (negyedliternyi vízben egy kávéskanálnyi kénvirágot főzünk meg); kihűlés után óvatosan leöntjük az üledékről a folyadékot és ezzel a kénvízzel nedvesítjük meg a kutyák bőrét.

(— h.)

Árte a kuszonővény a falnak. A L'Architectur című franczia építő folyóirat szerint számos angol kastély és falusi lakóház tulajdonosához és építőhöz körkérdest intézett, mely így szólt: Ártalmas-e a falakra felfuttatott kuszonővény a fal szerkezetére? A válaszok

tagadók s a kuszónövény alkalmazására kedvezőek voltak esztétikai és kertészeti tekintetben is. A beérkezett válaszok szerint a kuszónövény a mögötte lévő falat szárazon tartja s így bizonyos mértékben tartósságát is biztosítja azonfelül, hogy mint hőszigetelő szerepel. Ugyancsak kedvező a kuszónövényre az az ítélet, melyet pörös ügyben a roueni főbírósági bíróság hozott szakértők oly egybehangzó véleménye alapján, hogy a kuszónövény a falra káros hatással nem lehet és a fal nedvességének nem okozója. Ez az ítélet megokolásában fölleliti, hogy a kuszónövény levelei megóvják a mögötte álló falat az esőtől, a mennyiben az esőcseppek jórészt főlészívják, a fölsőleget pedig elvezetik a talajba. Abból a talajnedvességből, mely a falba főlészívódhatik, táplálkozik a növény gyökerei utján; egyrészt tehát elszárazítja, a fölsőleget pedig elvezeti a szárazra s ott elpárologtatja. Ennélfogva nemcsak hogy nem okozója a nedvességnek, hanem éppen a nedvesség csökkentésére alkalmas.

A siket- és nyírfajd súlyának túlbecslése. Abban az örömben, mikor a vadász egy siket, vagy nyírfajdkakast elejt, rendszerint — a nélkül hogy azt szándékosan tenné — túlbecsüli, és igen magasra mondja annak súlyát, a miben még a vadászt kísérő személyzet is — tudva, vagy öntudatlanul — meg szokta az illetőt erősíteni. Egy német vadász 96 drb. siketfajdkakast és 11 drb. nyírfajdkakast mért meg; a siketfajdkakások közül a legkönnyebb 3 kgr. volt, a legnehezebb pedig 5·51 kgr., míg egy másik 5 kgr.-ot nyomott. Ebből következik, hogy az olyan kakas, a mely 4 kgr.-ot, vagy ennél többet nyom, már öreg és nehéz kakasnak, míg a 4 kgr.-nál könnyebb, fiatal kakasnak mondható. A napilapokban gyakran olvasható 6, 7, 8 kgr.-os kakások onnan származnak, hogy a nagy örömben túlbecsülik a vadászok a kakások súlyát.

A megmért 11 drb. nyírfajdkakas közül a legkönnyebb 1·15 kgr.-ot, a legnehezebb pedig 1·5 kgr.-ot nyomott. Az olyan kakas tehát, a mely 1·4 kgr. súlyú, már öregnek mondható.

Füpecsét. Ha a szövet nem nagyon kényes, akkor egyszerűen egy tiszta vászonnrgyóvt ammoniakos (szalmiák-szesz) vízzel megnedvesítünk és ezzel a foltot kidörzsöljük. Kényesebb szöveteknél úgy járunk el, hogy egy többszörösen összehajtott itatós papirost áztatunk meg a folyadékban, erre ráfektetjük a ruhának a füpecsés helyét; a tetejébe ismét összehajtott itatót teszünk és hideg vasalóval lenyomtatjuk. A pecsét beleszivódik az itatós papírba és a szövet kitisztul.

Időjelzés. A «Meteor» augusztus hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Augusztus hó változása napjai 3, 5, 6, 9, 12, 13, 20, 25 és 27-ikére esnek. Ezek közül legerősebb hatásúak a 3, 9 és 25-iek. A 3-iki meleg zivataros jelleggel, a 9-iki változó, lehüléssel s követelő száraz jelleggel, a 25-iki esapadékat ígér viharos jelleggel.

Augusztus hava nyári jellegű meleg hónapnak ígérkezik melyben csak rövidebb tartamú lehülési időközöket várhatunk.

Hivatalos közlemények.

80,391 szám.
I-A-3.

Hirdetmény

az 1910. évben megtartandó erdőri és vadri szakvizsgák ügyében.

Az erdőri és vadri szakvizsgák folyó évi október hó 17-én és az erre következő napokon Budapest, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, Máramaroszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszombathelyen, Pécsen és Szombathelyen a vármegye székhelyében delőtt 9 órákor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak ennél fogva mindazok, a kik az erdőri vagy vadri vizsgát letenni óhajtják, hogy az erre vonatkozó engedély iránt a szükséges kelteket bírását igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványukat *folyó évi szeptember hó 30-ig* ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyújtsák be, a melynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

Budapest, 1910. évi július hó 9-én.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

46,377 szám.
IX-A-3. 1910.

Körrendelet

a m. kir. kincstári erdőszettel kapcsolatos halászati jogoknak házikézelésben való értékesítése tárgyában.

Valamennyi m. kir. kincstári erdőigazgatóság, főerdőhivatal és erdőhivatalnak.

Folyó évi 33,903. számú körrendeletben már jeleztem, hogy a tárazám keretében kezelt kincstári tulajdont képező halászatok hasznosítását akként óhajtom szabályozni, hogy az adott helyzeti viszonyok szerint egyszerű halgazdasági követelmények legjobb kielégítésével annak jövedelmezősége mentől inkább fokoztassék. Rámutatam arra is, hogy a kövizek halászatának célirányos művelését a halászatról szóló 1888 : XIX. t.-cz. egyebkint is köteleessévé teszi a halászati jogtulajdonosoknak s hogy az állam, mások buzdítása érdekében is hivatott jó példával előljárni.

Annál fogva pedig, mert a halászat mint termelés, nálunk is már gyökeret vert, s a kínálkozó példák eredményei fényesen tanuskodnak arról, hogy ezen gazdasági ág sikeres üzéséhez kivántató természetszabta előfeltételek közül egyet sem nélkülözünk: ezennel elrendelem, hogy a kincstári erdészeti kezelés alatt álló állami halászatok jövőben házilag hasznosítandók, az eddig szokásos bérleti értékesítés pedig csak kivételes és ott alkalmazandó, a hol a fennfogló helyzeti viszonyok annak fenntartását elkerülhetetlenné teszik.

Előreláthatóan nem lesz hiány olyan körülményekben és akadályokban, a melyek a házikézelést hosszabb-

rövidebb időtartamra megakasztják. Így például a jelenleg bérbenlevő halászati jogokra vonatkozólag okvetlenül bevárando az érvényben álló szerződéseken alapuló magánjogok elenyészése. Továbbá egyes nagyobb folyókon, csupán a meder feléig terjedő parcellák halászata, ugyancsak bérletileg, avagy a társtulajdonosokkal együttesen megállapítandó módozatok szerint lesz majd értékesíthető stb.

Eme körülményekkel számolva, a házilag való hasznosítást csak fokozatosan, megfelelő átmenettel tartom életbeléptetőnek, minden egyes halászterületre, külön feltesítendő döntés alapján.

Ámde, addig is, a míg a házi kezelés általánosra válhat, az idő felhasználandó az előkészületekre, nevezetesen ama munkálatok foganatosítására, melyek a vizek és a halállomány gondozása tekintetében a végleges keretben is helyet foglalnak. Ide sorolom a felvidéki pisztrángos vizeket illetőleg, a pisztrángfélék részére elengedhetlen rejtékhelyek készítésével azoknak feljavítását, a halállományának rendszeres szaporítását és a halértékesítés szervezését.

A halak mesterséges szaporítása érdekében költőházak és ivadékevelő telepek létesítendőek. A halértékesítés szervezése pedig a fogyasztásra érett halaknak rendszeres kihalászását és olyan központokban való összegyűjtését feltételezi, a honnan a fogyasztók igényei kielégíthetők. E végből minden erdőgondnokság felszerelendő a szükséges számú haltartóval vagy bérkával, az egyes patakokból fogott halaknak átmenetileg való gyűjtésére. Továbbá több gondnokság készletének raktározására, kisebb tavakból álló olyan központok szervezendők, a hol a halak etetés mellett mindaddig maradnak, a míg vevőkre találunk.

A hol a viszonyok engedik, a most említett nagyobb gyűjtő központok ikratermelésre is felhasználandók, hogy onnan lehessen a népesítéshez szükséges ikra, illetve ivadékhál-szükségletet fődözni s esetleg másoknak ezen anyagban mindinkább emelkedő keresletét is kielégíteni.

Ezen, röviden körvonalozott tennivalók felsorolásával kívántam Czimet azon irányról és eszközökről tájékoztatni, melyeket a házi kezelésnél követni, illetve alkalmazni kívánok. Azoknak alapulvételével a Czim hozzátetveleg megállapíthatja a kerületben szükséges létesítményeket és azok terjedelmét, minél fogva ez évi augusztus hó végéig véleményét javaslatot várok a házi kezelés miképen való életbeléptetésére nézve. Egyidejűleg megjegyzem, hogy eme javaslatok beérkezése után fogok a továbbiak iránt határozni és a részletes tervek és költségvetés elkészítéséről szakközegem útján gondoskodni.

Jóllehet a halászat mint termelés az erdészeti melékhaszonvételek közt foglal helyet és ehhez képest a személyzet rendes szolgálati teendőinek elhanyagolása nélkül foglalkozhat annak fejlesztésével, mindamellett nem kételkedem, hogy kellő jóakarattal felkarolva a szóban forgó termelési ágat, lehetőleg igyekszik azzal is a főztem jövedelmét fokozni.

Mivel pedig teljes tudatában vagyok annak, mely fontos és hathatós tényezője a sikernek a személyzet jóakaratu és odaadó közreműködése, ez alkalommal azt is kijelentem, hogy a személyzetet a házi kezeléssel kapcsolatos munkásságáért, az elérendő tiszta jövedelemfelesleg után 30%, az altiszti személyzetet pedig a végzett munka nagysága és eredményessége szerint évente külön engedélyezendő jutalomban fogom részesíteni. Ezenkívül a halászatra nézve kártékony állapotok elpusztítására lő- és fogási díjakat, a halászati kihágások feljelentésére, az esetek súlyosságához mérten feljelentési díjakat szándékozom kitűzni; végre pedig alkalmat fogok nyújtani a kifogástalan sporthorgászat üzéséhez, valamint arra is, hogy a személyzet házi szükségletét a termelt halból kedvezményesen árón elégíttesse ki.

Végül annak szemelött tartásával, hogy oly szakszerű tevékenység érvényesítéséről van szó, a melyeknek elvégzésénél a személyzet nem mellőzheti a szükséges utmutatást, nemkülönben, mert egyébként is központilag szervezendő és irányítandó; a mellékelve csatolt szervezeti szabályok egyidejűleg való életbeléptetésével oly intézményről gondoskodtam, mely az idevágó munkakört kellő közvetlenséggel láthassa el.

Úgy a hivatkozott szabályzat, mint jelen körrendelet az alárendelt erdőgondnokságoknak megküldendő.

Budapest, 1910 június 27.

Gróf Serényi.

46.377. szám
IX.A.3.1910.

A m. kir. kincstári erdők birtokállományához tartozó halászatok hasznosítására vonatkozó ügyek szakszerű ellátására a következő

szervezeti szabályzatot

léptetem életbe:

1. §. A kincstári erdők halászati ügyei továbbra is az I. B. főosztály ügykörében intézettek.

2. §. A halászatnak házi kezelésben való mentől ok-szerűbb kihasználását és az ezzel kapcsolatos ügyeknek szakszerű előkészítését és ellátását biztosítandó, a kincstári erdészet tisztai személyzetének tagjai közül halászati kirendeltség szerveztetik.

3. §. A halászati kirendeltség feladata és kötelessége:

a) a halászatnak házi kezelésben való kihasználását szervezni, a kezelést irányítani és ellenőrizni;

b) gondoskodik a halászat érdekében szükséges halanyag rendszeres termeléséről és előkészítéséről, azok tervszerű felhasználásáról, valamint a halászat sikerét szolgáló mindennemű létesítmények kezdeményezéséről;

c) az egyes kerületekben, a halállomány számbavétele mellett, intézkedik a kihalásandó halmennyiség megállapítása iránt;

d) a haltenyésztést szolgáló technikai létesítményekre nézve tervet és költségvetést készít, azok kivételét, valamint az engedélyezett költségek takarékos felhasználását ellenőrzi;

e) az üzem részleteire nézve ugyancsak tervet készít, azt az illetékes közép-fokú erdőigazgatóságok (főerdő-

hivatalok, erdőhivatalok)-nál előterjeszti, az ügyosztályban pedig döntésre előkészíti;

f) a haláltékeztés előmozdítására az erdőigazgatóságok (főerdő- és erdőhivatalok) és halkezeskedők között kapcsolatot létesít és kívánatra közvetít;

g) a kincstári tulajdont képező halászati jogokról nyilvántartást vezet;

h) minden évben összeállítja az állami erdők költségvetési tételéről a halászati rovat előirányzatát.

4. §. A kirendeltség ügykörét érintő ügyekben a kezelő erdőigazgatóságok (főerdőhivatalok, erdőhivatalok) és gondnokokkal közvetlenül és saját ügyszáma alatt, de csakis az ügyosztály vezetőjének láttamozásával levelez. Levelezését és ügyiratait tartozik megőrizni és kívánatra előjáróinak felmutatni.

Szükség szerint jogában áll a helyszínére kiszállani és a mennyiben a kincstár anyagi érdekei követelik, felelősség mellett intézkedik. Ilyen intézkedéseiről azonban tartozik az ügyosztály vezetőjének haladéktalanul jelentést tenni és az ügykör által érintett illetékes erdőigazgatóságot (főerdőhivatalt, erdőhivatalt) értesíteni.

Utazásait ugyancsak az ügyosztályvezetőnek köteles bejelenteni, visszatérése után pedig előjárásról és tapasztalatairól ugyancsak jelentést tenni.

5. §. Köztenyésztést, továbbá az állami költségvetés halászati hitelének terhére engedélyezett segélyeket, valamint a halászati ügyosztály ügykörét érintő ügyekben a kirendeltség a most említett ügyosztállyal egyetértőleg tartozik eljárni és szükség szerint annak hozzájárulását előre kikérni.

6. §. Minden év első hónapjának végéig a kirendeltség az előző évi tevékenységéről évi jelentést készít és azt a halászati ügyosztállyal is közölte terjeszti elő.

Budapest, 1910 június 27.

Gróf Serényi.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk közölni a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú eszkonomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölételes reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

O. M. A vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 38. §-ában körülírt igazolványok a vadak eladásánál, szállításánál, vagy vásárlásánál előmutatandók mindazon helyeken illetve törvényhatósági területeken, melyeken a törvénynek eme korlátozó intézkedése helygymiszterri rendelettel van életbe léptetve. Ugyanezen törvényszakasz második bekezdése szerint ily igazolványt szolgáltatnak: az eladóra, vagy szállítóra nézve azon vadászati terület tulajdonosának, vagy bérletjének, vagy ezek megbízottjának az illetékes községi előjáróság által láttamozandó bizonyítványa, a kítől a vad szereztelett.

Őn, a mint írja, az őrizete alatt álló vadászterületen a vadászaton szabadon gyakorolhatja, de nemcsak ön, hanem a terület bérleje is. Minthogy pedig a vadászati tulajdonosra messze lakik s ő reá nézve eme igazolványok kiállítása szinte lehetetlen, nézünk szerint úgy ön, mint a bérlelő is fel vannak jogosítva arra, hogy ily igazolványokat kiállítsanak, ha csak a tulajdonos nem kívánja ez ügyet egy kézbe összpontosítani s ez esetben vagy egyedül őnt, vagy egyedül a bérlet megbízni azzal, hogy az igazolványokat kiállítsa. A küldött 10 filléres válaszbélyegyet lapunk részére bevételtek.

X. . Ha a bárcza illetve befizetési jegy névre van kiállítva, akkor az csak azt az egyént jogosítja fel az ugyanott megnevezett erdei mellékhasznásvétel élvezetére illetve felhasználásra, a kinek nevére kiállított, tehát sem másra át nem ruházható sem másokkal meg nem osztható.

D. L. Az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 11. §-át sok helyütt akként értelmezik, hogy az erdőőrököt, még ha az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában körülírt képfestésrel is bírnak, képviselőválasztói jog nem illeti meg. Arra azonban nem tudunk példát, hogy az erdő-ört, ha az elől idézett törvény 6. §-ának a) vagy b) pontjában előírt adók egyikét, vagy másikat saját vagyona után fizeti, a választók névjegyzékéből kihagyták volna.

M. I. Hogy az erdőlegények és segéderdőőrök fognak-e föld-illetményt kapni, azt mi nem tudhatjuk.

K. I. I. A lap megküldése iránt intézkedtünk. — 2. Hirdetését díjmentesen közöljük.

L. F. Hirdetését díjmentesen közöljük.

P. A. Sertések köhögése különböző okoknak lehet a következménye. Okozhat köhögést a poros, penészes takarmány is, mert úgy a por, mint a penészgombák is bejutva a légutakba, annak falát izgattják és köhögést váltanak ki. Következmenye lehet azonban a köhögés a sertésnek az oly gyakori sertésvész fertőzés betegsége. E betegség fellépése esetén az állatállományok igen nagy része el szokott hullani. Jelen esetben, bár kérdést tevő elhullásról nem tesz említést, azért nincs kizárva a betegség jelenléte, mert lehetnek az idősebb sertések esetleg már át-vészeltek, vagyis egy erősebb vízesen átment és megmaradt fal-kából származottak. Az ily sertésekről pedig tudjuk, hogy a sertésvész ellen igen hosszú időn keresztül erősen ellenálló. De fennállhat az az eset is, hogy csak valami gyengébb fertőzés fordult elő, mi mellett szóhat a szilárd köhögés. Minden-esetre kívánatos ily esetben tudni, vajon fordult-e elő az utolsó évben elhullás, és mily számban. Másrészt viszont lehet a köhögés oka megüheles. Ez utóbbi esetben, valamint a takarmányban rejlő hiba esetén a betegség okának megszüntetésével megszűnik a baj maga is. Vész esetén azonban legtanácsosabb állatorvos hívatni s vele az állatokat a ma már oly jól bevált sertésvész elleni szerummal bejuttatni.

A tehének pedig méhelesése lehet. E baj, ha egyszer már megtörtént, úgy legnagyobb valószínűséggel az összes következő ellésnél elő fog ismét fordulni és pedig mindig fokozottabb mértékben. Legjobb ilyen esetben az ellés előtt már pár héttel, valamint utána is az állatot fáradal magasabb helyre állítani. Akár az alom legyen hátul magasabb, akár valami lejtős deszkára, pl. nagy ajtóra állítjuk állandóan az állatot. Gyakori méhelesés ellen pedig az erre szolgáló kötetek használjuk, vagy pedig a péra nyílását úgy góltéssel szijjal vagy vastag fém-huzallal összevarrjuk. Legtanácsosabb azonban az ilyen állaton túlární, mert csak örökös gondot és veszőséget okoz.

Dr. Kukuljević József.

G. A. Az ellés utáni időben elég gyakori a tehének tőgy-gyulladás. Ez időben ugyanis úgy a tőgy maga mint a tejmirigyek duzzadtak s nagyon fogékonyság minden betegség iránt, különösen akkor, ha ilyen időben erős légvonalat éri a tőgyet vagy ha az állat hideg talajon fekszik. Az ilyen megüheles elősegíti a tőgybe jutott baktériumok szaporodását s nagyon eszkonitka az állat ellenállóképességét. Ezek a baktériumok a piszkos istálló-szalmán tenyészenek, ha aztán ellés idején jutnak a telt csecsbimbók hegyére, innen azok nyílásain át bejutnak a tőgybe. Megjegyzem, hogy különböző coccus- és bacillusfajták okozhatnak tőgygyuladást. Az ilyen tőgy duzzadt, meleg, vörös vagy kékes-vörös színű és tapintásra fájdalmas. A tőgyben megindul a gennyedés, mely helyes kezelésre felszívódik; ellenesetben azonban vagy feltörik, vagy pedig a csecsyníláson ürül ki. Ha egyes csecsbimbók betegednek meg, azokból nem tanácsos a borjút szoptatni, mert a gennyedést okozó baktériumok a borjú tőgy-csatornájában különböző hurutos folyamatokat indítanak meg, a melyek a borjú elhullására vezethetnek.

A gyulladás csökkentése végett a tőgyre hideg borogatást kell

rakni. A borogatást a has oldalain egy hevederrel kell felkötni, egy másik hevederrel pedig a két hátsó láb között a hátra vezetni s ott megkötni.

A felszívódást elősegítendő kenje be a tőgyet napjában 3-szor a következő kenőccsel:

Rp.	Jodi puri	grmta	1 0
	Kalii jodati	grmta	3 0
	Lanolini	grmta	100 0

Vigyázni kell arra, hogy a borjú csak az egészséges tőgy-bimbókat szopja s a betegekéről a kenőcsöt le ne nyalja.

A betegség megelőzése nem nehéz, pusztán arra kell ügyelni, hogy az ellés előtt és után az anyaállat meg ne hűljön, s hogy az alatta levő alomszalma valamint maga a tőgy mindig tiszta s száraz legyen.

Dr. Kukuljević József.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Irodába vagy vadászsegédi állást keres, esetleg azonnali belépésre, 20 éves, róm. kath., három középiskolát és szakiskolát végzett, nőtlen egyén, aki négy évi gyakorlattal bír; beszél: magyarul, tótul és törve németül. Czime a szerkesztőségnél megtdható.

HIRDETÉSEK

Főerdőri állás

(2. II. 2.)

betöltendő egy nagy bakonyvidéki uradalomban.

Fizetés évi 1000 kor., marhatartás 200 kor., ruhaátalány 70 kor., 3 liter tej naponta, szabad lakás és fűtéssel egybekötve. Pályázótól megkívánatik a német nyelv tudása szóban, a magyar nyelv szóban és írásban, ki az erdőri s vadőri szakvizsgát jó sikerrel letette, megbízható, józan, erős testalkatú egyén legyen, ki az erdei culturákban és nagy vadakra való cserkészetben elért sikerekről legjobb bizonyítványokkal rendelkezzen. Ajánlatokat bizonyítványmásolatokkal és arczképpel «Állandó állás 2328» jelige alatt, Blockner J. hirdetőjébe Budapest, IV., Semmelweis-u. 4. kérünk.

36989/VII. A-2. sz.

Kincstári vadászterület bérbeadása.

A zsarnóczy m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó bródi erdőgondnokság kezelése alatt álló madarasaljai 6292 k. holdas vadászterület vadászati jogának az 1910. év szeptember 1-től 1921. év márczius 31-ig terjedő tíz év és 7 hónapra leendő bérbeadása iránt a zsarnóczy m. kir. erdőhivatal helyiségében 1910. évi augusztus 10-én d. e. 10 órakor zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Vadállomány: őz, vaddisznó, apróvad.

Kikiáltási ár évi 1000 K haszonbér. Bánatpénz: 100 korona.

Az árverésen részt vehet minden örendelkezési joggal bíró honpolgár, társulatok azonban, valamint állami tisztviselők ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítás a földművelésügyi miniszterium vadászati (VII. A-2.) osztályában, továbbá a zsarnóczyai erdőhivatalnál szerezhető.

Budapest, 1910. évi július 7-én.

(3.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

17946 I. B-1. 1910. sz.

Tüzifa és faszén eladási hirdmény.

A nagybányai m. kir. főerdőhivatal helyiségében 1910. évi augusztus hó 17-én délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok benyújtásával nyilvános versenytárgyalás eladásra kerül:

1. A láposbányai m. kir. erdőgondnokságban a kincstár által már kitermelt s illetve három éven át még termelendő és a buság-misztófalvi vasuti állomásra beszállítva átadandó és mintegy 8000 ürm.³ bükkhasábra.

2. A láposbányai m. kir. erdőgondnokságban az erdőkincstár által három éven át termelendő és a buság-misztófalvi vasuti állomáson kocsikba rakva átadandó évi mintegy 6000 méterháza bükkfaszén.

Kikiáltási ára a tűzifának ürméterenkint 4 (Négy) K, a faszénnek q-kint 3 (Három) K 50 fillér. Ajánlatok a tűzifára és a szénre külön-külön teendők.

Az árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a nagybányai m. kir. főerdőhivatalnál és a láposbányai m. kir. erdőgondnokságnál díjmentesen megszerezhető.

Budapest, 1910. évi július hóban.

(4.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

622/1910. sz.

Pályázat.

A fehértemplomi m. kir. jár. erdőgondnokság kezelése alatt álló fehértemplomi vagyonközségi erdőknél megüresedett egy II-od osztályú erdőri állásra pályázat nyitattik.

Az állományszerű illetmények a következők: 600 kor. évi bér, 120 kor. évi lakpénz, 60 kor. évi ruhaátalány, 4 kor. évi irodaátalány és 12 ürm.^o bükkhasábrilletmény tűzifa.

Az állás nyugdíjképes.

Az ezen állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában előirt szakképzettséget, ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő és hallóképességüket hatóságí orvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmazásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és Krassó-Szörény vármegye tevékeny erd. biztosságához címzett, sajátkezűleg írt kérvényeiket 1910. évi augusztus hó 25-ig alulírt m. kir. jár. erdőgondnokságnál nyújtsák be.

Fehértemplom, 1910. évi július hó 19-én.

(5.) **Magyar kir. jár. erdőgondnokság.**

80847/L. B-1. 1910. sz.

Fenyőhasáb- és dorongfa eladás.

A beszercebányai m. kir. erdőgazgatóság által a zolyombrézói és károlytelepi gerebrakodókra leusztatott 9000 ürm.³ lágy hasáb- és dorongtűzifa, valamint az ezenkívül cellulozo, vagy más ipari feldolgozás céljaira kiválogatott 9253 ürm.³ fenyő műhasáb- és dorongfa zárt írásbeli ajánlatok útján el fog adatni.

Mindkét választék együttesen, vagy külön is megvásárolható.

A lágy tűzifa kikiáltási ára ürméterenkint 3 K 60 f., a fenyő műhasáb- és dorongfáé 4 K 40 fill.

Bánatpénz az előbbi választékhöz 3300, az utóbbihoz 4100 korona.

Az ajánlatok, melyek legkésőbbben 1910. évi augusztus hó 10-én délután 5 óráig nyújtandók be Beszercebányán a m. kir. erdőgazgatóságnál, folyó évi augusztus hó 11-én d. e. 10 órakor fognak az erdőgazgatóság tanástermében nyilvánosan felbontatni.

Árverséi feltételek, ajánlati űrlap és boríték a beszercebányai m. kir. erdőgazgatóságnál szerzethetők meg. Budapest, 1910. évi július hóban.

(6.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

19709/I. B-1. 1910. szám.

Fenyőhasáb- és dorongfa eladás.

A beszercebányai m. kir. erdőgazgatósághoz tartozó benesházai, vaczoki és mihályteleki erdőgazgatóságnál 1910. évben termelt 6926 ürm.³ lágy hasáb- és dorongfa, valamint az ugyanezen erdőgazgatóságnál 1911. és 1912. gazdasági éveken termelendő és közlekedési utak mentén átadandó mintegy 4000—8000 ürm.³ lágy hasáb- és dorongfa zárt írásbeli ajánlatok útján fog eladatni.

Kikiáltási ár ürméterenkint 4 korona 25 fillér. Bánatpénz 2500 korona.

Az ajánlatok, amelyek legkésőbb 1910. évi augusztus hó 10-én délután 5 óráig nyújtandók be az erdőgazgatóságnál, augusztus hó 11-én délelőtt 10 órakor Beszercebányán, az erdőgazgatóság tanástermében fognak nyilvánosan felbontatni.

Az eddig termelt tűzifaanyagok kimutatása, általános és részletes szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. erdőgazgatóságnál szerzethetők meg. Budapest, 1910. évi július hóban.

(7.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

577/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Szatmárnémeti szab. kir. város erdőhivatalánál egy II. oszt. erdőőri állás betöltendő.

Évi javadalmazás: 580 korona készpénzfizetés havi utólagos részletekben (a jóváhagyás alatt lévő új fizetési tervet szerint a II. oszt. altiszt évi fizetése 700, 800, 900 korona, 5—5 évi emelkedéssel), 32 korona csizmapénz felévi részletekben, egyenruha, lakásilletmény, föld, jószágtartás, 16 ürm. kemény botfa stb.

Ezen állás 1 évi próbaidőre lesz betöltve, mely idő leteltével, ha a kinevezett megfelel, véglegesítve lesz. A próbáé a nyugdíjba beszámíttatik és 200 korona szolgálati biztosítékot tartozik lenni.

Az 1879:XXXI. t.-cz. 37. §-ban előírt minősítést igazoló okmányokkal, orvosi, valamint szolgálati bizonyítványokkal felszerelt s polgármesterhez címzett,

sajátkezüleg írt, valamint 1 koronás bélyeggel ellátott kérvények folyó évi augusztus 15-ig Városi erdőhivatalhoz benyújtandók.

Szatmárnémeti, 1910 július hó 25-én.

(8.) **Városi erdőhivatal.**

170/1910. sz.

Pályázat erdőőri állásra.

A temesgyepei Bezdin gör. kel. szerb zárda erdejénél az erdőőri állás — lemondás folytán — betöltendő.

Az erdőőr évi készpénzfizetése — havi előleges részletekben — 720 korona, természetbeni lakás, kis kert, a szükséges tűzifa, 2 tehén és 2 borjú, valamint négy drb sertés nyári legeltetése.

Az erdei kihágási esetek tárgyalásánál a megállapított napidíj.

Pályázhatnak mindazok, kik okmányokkal igazolják képességeiket, hogy 35 évnel nem idősebbek, az erdőőri szakvizsgát letették, ép testi és szellemi erővel bírnak és nősök.

Előnyben részesül, a ki a hivatalos magyar nyelv mellett (esetleg horvát, tót) a szerb nyelvet bírja.

Sajátkezüleg írt, bélyegtelen kérvények 1910. évi szeptember hó 20-ig „Főtisztelendő gör. kel. szerb zárda főnökséghez”, Bezdin, u. p., Német-Szent-Péter adandók be.

Versecz, 1910. évi július hó 25-én.

(9.) **M. kir. járási erdőgazgatóság.**

581/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Zólyom vármegyében Pónik nagyközségnél egy 800 korona évi bérrel és 20 ürméter tűzfajárandósággal és az általa feljelentett erdei kihágási esetek után befolyó kártérítési összegnek $\frac{1}{4}$ részével javadalmazott erdőőri állás megüresedvén, arra ezenel pályázati hirdetetik.

Pályázóktól megkívánatik: a magyar állampolgárság, a magyar és tót nyelv tudása, feddhetlen előélet, legalább 24 éves, de 35 évesnél nem magasabb életkor, erdőőri szakiskolai bizonyítvány és pályázónak ép testi és szellemi erejét igazoló hatósági orvosi bizonyítvány. Az 1 koronás bélyeggel ellátott, sajátkezüleg írt kérvények legkésőbbben augusztus hó 20-ig a beszercebányai m. kir. állami erdőhivatalhoz adandók be.

Beszercebánya, 1910. évi július hó 23-án.

(10.) **M. kir. állami erdőhivatal.**

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legutányosabb gyári árakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dás mintagyűjtemény megtekintésre bérmentve.

(I. VI. 5.)

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altsztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetési ár:
Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 f.

Felolós szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
m. k. főredőrnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
m. k. főredőrnök.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (köziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Köziratok vissza nem adtak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altsztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések
egy hasábos garmondzedés milliméter soronkint 10 állérral, táblázatos és garmond betűnől kisebb betűfaj szedés másfélezeres egységárral számítatik — Az egész oldal négy hasab széles.

Előfizetőnek az állásukat és kereslet rovata rövid közlésekre díjazatnui áll rendelkezésére.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

TARTALOM.

Ákáceszemetenvelés. (Kiss Ferencz.)
Beszámoló az erdőéri szakvizsgákról.
Kóbor kopók. (. . . a . . . e.)
Gazdasági tanácsadó: Növények öntözése. (—h.) — Méz eltartása. (—h.) — Szárított gomba elkészítése. (—h.)
Különfélék: Kozeňnik-féle ültetési mód. — Kopárok képződése. — Tűszentes. — Szarvasbőr törő. — Rozsda ellen oltott méz. — Időjelzés.
Hivatalos közlemények: Kiténtetés. — A hatásköri bíróság hatá rozata ugyanazon egyén által több ízben elkövetett erdei lopás esetén való illetékesség kérdésében.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.
Tárca. A vad népek táviratozása. (Zempléni Gyuláné.)

Ákáceszemetenvelés ritkítással.

Az «Erdészeti Lapok» részére írta: Kiss Ferencz.

Hogy az erdősítésnél mily fontos szerepe van a kiültetendő csemeteanyag minőségének, azt hiszem, egyik szaktársam előtt sem ismeretlen. Az egészséges, erőteljes csemetének feltétlen előnye van a gyengébb fölött; éppen azért, ha okszerűen akarunk gazdálkodni, arra kell törekednünk, hogy ugyanazon területen minél több erőteljes s minél kevesebb hasznavehetetlen, vagyis még átiskolázva is alkalmatlan csemetét neveljünk. Az ákáceszemete minőségét erősen fokozhatjuk a ritkítással. Az 1908. évben a királyhalmi csemetekertben fogantatott ritkítás eredményéről óhajtok az alábbiakban beszámolni.

Semmiféle csemete nem éli ki annyira a talajt, mint az ákác, hosszabb ideig ákáceszemetenvelésre használt talajnál a felhasznált tápanyagot trágyával csak kevésbé tudják pótolni. A már üzemben volt, istállótrágyával erősen trágyázott területen sem tudtam olyan erőteljes s oly nagyszámú csemetét nevelni, mint ugyanazon

talajon az üzembevétel két első évében, még akkor sem, ha a tarolást zöldgarolással kötöttem össze. A királyhalmi erdőéri szakiskolánál nagy körültekintéssel végzett igen sok trágyázási kísérlet szintén ezt az állítástomat igazolja.

Igy az ákáceszemete nevelésénél nem mellékes körülmény, hogy ugyanazon területen hány % s milyen minőségű az erdősítésre alkalmas és alkalmatlan csemete. Ugyanis kötött talajon az átiskolázás oly költséges, hogy az iskolázás nem mutatkozik gazdaságosnak; homokon olesobb ugyan, de itt meg a további fejlődés nem áll arányban a költséggel; mert erdősítésre alkalmatlan csemetéből csak igen kevés érteljes csemetét nyerünk, igen jó része ismét alkalmatlan lesz az erdősítésre, valamint az újbóli átiskolázásra is. Viszont a nagyszámú gyengébb csemete igen sok tápanyagot rabol el hiába a talajtól.

Ezek szerint legezésröblyb volna az a csemetenevelési eljárás, melylyel aránylag legtöbb és legjobb erdősítésre alkalmas egyéves csemete nevelhető. Ezt a célt óhajtottam elérni, midőn 1908. év tavaszán a magvetések egy részét a második gyomlálásnál és kapálásnál meg ritkítottam. A ritkítást olykép végeztem, hogy a kijelölt, igen arányosan kelt, kissé erőteljes, friss törésű homoktáblában lévő vetésből két-két sort úgy ritkítottam meg, hogy minden ritkított két sor között maradt két sor természetes helyzetben. Egy kat. holdnak ilyképen ritkítása igen magas 1-6 koronás napszámber mellett 20-8 koronába került. A ritkítási próbát az 1909. évben nem folytathattam, mert a rendkívüli rossz időjárás miatt, az ákáczvetések így is igen ritkára maradtak.

A próbaterületről az 1909. év tavaszán, vagyis egyéves korban szedettem ki a csemetéket, pontosan számbavéve külön a ritkított és a ritkítatlan csemetéket. A nyert anyagot három osztályba válogattam, még pedig az I. osztályba az ültetésre legalkalmasabbakat, a II. osztályba kevésbé alkalmasokat, a harmadik osztályba az erdősítésre alkalmatlanokat, melyek ugyan átiskolázhatók, de kevés ültetésre alkalmas csemetét adnak még egy év múlva is. Az osztályozásnál főleg a csemete magassága volt irányadó, a gyökér kifogástalan lévén minden osztálynál. Erőteljes ültetésre alkalmas iskolázott csemete-

nevelésre leggazdaságosabb a nem, ritkított II. osztályba sorozott csemete.

Az egyes sorokból kikerült csemeték sulya több mérés által megállapított.

A próbaterület gondosan gyűjtött adatai szerint természetelt:

1 kat. holdon ritkítva:			
39.800 drb	I. oszt.	csemete	1246-54 kg. sulylyal
20.272 "	II. "	"	396-93 " "
13.740 "	III. "	"	83-67 " "
összesen 73.812		1727-14	

1 kat. holdon nem ritkítva:			
40.080 drb	I. oszt.	csemete	719-43 kg. sulylyal
65.456 "	II. "	"	724-59 " "
94.880 "	III. "	"	296-00 " "
összesen 200.416		1740-02	

A ritkított területen 1 drb! I. osztályú csemete sulya 313-1 gr., II. osztályú 195-8 gr., III. osztályú 60-9 gr.; nem ritkított területen I. osztályú 179-5 gr., II. osztályú 110-2 gr., III. osztályú 31-2 gr. Átlagos magassága a kiültethető csemetéknek ritkított területen 772 mm., nem ritkított területen 787 mm. volt.

Ezen számokból a következő tényleges eredmény tűnik ki: Ritkítás mellett 40%-kal kevesebb ültetésre alkalmas csemete nevelhető, mint a nélkül, a mi mindenesetre a ritkítás ellen szól; más következtetésre jutunk azonban, ha figyelembe vesszük, hogy a ritkított és nem ritkított csemeték sulyát állítsuk egymással szembe; ugyanazon magasság mellett a ritkított I. osztályú 133-7 grammal volt nehezebb, mint a nem ritkított I. osztályú: sőt még a ritkított II. osztályú is 16-5 gramm sulylyal haladja felül a nem ritkított I. osztályú csemetét. Miből önként következik, hogy még a

ritkított II. osztályú csemete is zömökebb volt a nem ritkított I. osztályúnál. Ugyanazon területen akár ritkított csemetét, akár nem, egyenlő mennyiségű tápanyagot vonunk el a talajtól, ugyanis sulya a természet eredmény nem ritkított területen csak 12-88 kg.-mal nagyobb, mint a ritkított részen.

Míg a ritkított 1 kat. hold I. és II-od osztályú csemetével 1643-47 kg. sulylyal megfelelő tápanyagot helyeztek el gyümölcsözőleg a beerdősített területen, addig a nem ritkított I. és II-od osztályú csemetével csak 1444-02 kg.-nak megfelelőt. Miután a III-ad osztályú csemete igen csekély nyereséggel használható fel, különösen az, a melynek átlagos sulya csak 31-2 gr.; első esetben 83-67 kg., második esetben 296-0 kg. sulylyal megfelelő oly tápanyagot vonunk el a talajtól, melyet gyümölcsözőtteni nem tudunk.

Hogy az erdősítésnél ezen zömökebb s jobb csemetékkel befektetett tőke méghozzá-e a megfelelő kamattöbbletet, úgy a fogamzással, mint az erőteljesebb növekedéssel, gondos kísérleti megfigyelésekkel volna eldöntendő.

A ritkításra fordított kat. holdankénti költség a csemeteszedésnél szükséges kevesebb munkában megtérül.

Fentiekből még biztosan követendő irányt megjelölni korainak tartom. A ritkításnak kisebb-nagyobb fokú kísérletekpen való többszöri foganatosításával azonban meg lehetne állapítani, mily mértékben alkalmazandó ez az eljárás, hogy erdősítésre legalkalmasabb csemete a lehető legnagyobb számban legyen nevelhető.

A ritkított területen nevelt, s ebből tárgyalt I-ső és II-od osztályú csemete igen kitünő volt erdősítésre; ezek számát 20—25%-kal fokozni azonban még a minőség rovására is kívánatosnak találnám.

TÁRCZA.

A vad népek táviratozása.

Irtá: Zempléni Gyuláné.

A mikor a technikai vívmányokat látjuk, hajlandók volnánk mindent a kulturának betudni, pedig mindaz, a mit látunk, csak haladást jelent és a mult kezdetlegességeihez képest tökéletesbülést. Mert mindenek az alapja már meg volt vetve. Repülni már Ikarusz is próbált s ő volt az első vértanuja ennek a próbálkozásnak, igaz, hogy őt nem a tudománysojz vitte a magasba ragasztott szárnyaival.

Még a legrégibb korszaknak is meg voltak a maga vívmányai, melyek ma már a mi szemünkben kezdetlegesség, de a maguk idején lehettek olyan jelentőségűek, mint ma akár a villamosság. Ma nagyon lenézzük a petroleumlámpát, de gondoljunk csak arra, mi volt az értéke akkor, a mikor fagygyertya vagy kis méoses mellett éltek az emberek, pedig visszamenőleg milyen nagy vívmány lehetett ez is!

A legelmaradottabb népeknek is meg voltak a ma-

guk találmányai, a melyek némelyikétől mai napság se vitathatjuk el az értékét.

A távirót például szinte hasonlíthatatlan fejlődésben viszi a villamos szikra, és mert hogy ezt megsozoktuk, el sem tudjuk azt képzelní a villamosság nélkül. Pedig akárhogy is, de táviratozásnak kell nevezünk az optikának és akusztikának ama mesterséges intézményeit, a melyek hasznát már évezredekkel ezelőtt látták a népek s a melyeknek segítségével messze távolból is cserélhettek üzenetet egymással. És itt ne essék szó a perzsákról, görögökről és rómaiakról, a kik végre is a kulturának magas fokán álló nép voltak. Ennél sokkal csudálatosabb, hogy Amerika, Afrika és Ausztrália vad népei sem várták be a villamosságot, hogy messzire táviratozzanak egymásnak és már akkor telegrafáltak és telefonáltak, mielőtt még a müvelt európai az útjukba került volna.

Erre a művészetre a kietlen puszták és őserdők vad fia maguktól jöttek rá és a legegyszerűbb segédesszőkökkel a maguk viszonyaihoz mérten, valósággal tökéletesítették is.

Hiszen igaz, a mit ők üzennek egymásnak, nem olyan lényeges, hogy egy-egy eltevesztett szó óriási ka-

Beszámoló az erdőőri szakiskolai vizsgákról.

I. Görgényszentimre.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter úr által az erdőőri szakiskolai intézménynek új alapokra fektetett fejlesztése céljából az 1908. évi 66.420. szám alatt kiadott új szabályzat alapján az erdőőri szakvizsgák a folyó év július havában már az erdőőri szakiskolánál tartattak meg. Az ennek megtartása ügyében intézkedő folyó évi 18.038. számú miniszteri rendelettel a vizsgáló-bizottság elnökéül Gyöngyössi Béla m. kir. főerdőtanácsos, tagjainál a szakiskola igazgatója és Schmidt Ferencz uradalmi erdőmester, póttag Pausinger Károly m. kir. főerdőmérnök nevezettek ki. Minthogy azonban Schmidt Ferencz uradalmi erdőmestert halaszthatatlan hivatalos elfoglaltsága megakadályozta a vizsgáló-bizottságának betöltésében, helyét Pausinger Károly m. kir. főerdőmérnök foglalta el.

Az erdőőri szakiskolának már az új szabályok szerint felvett s ez idén a második évet végzett 24 tanulója a kért vizsgaengedélyt megkapván, a vizsgára mindannyian jelentkeztek.

F. é. július hó 4-én, az intézet tantermében, az elnök a volt tanulókhöz intézett megnyitói szavaiban ismertette a vizsga rendjét és a szóbeli vizsgához való jelentkezés sorrendjének sorshuzás útján történt megállapítása után a vizsgát az írásbeli kérdések feladásával megkezdte. A feladott három kérdés a következő volt:

1. 38° széles, az egymással párhuzamos 164° és 213° hosszú oldalakkal határolt vágásterület beerdősítendő soros ültetéssel; a sortávolság 1°, a csemetetávolság 3'; kiszámítandó:

- a) hány kataszteri hold a vágásterület?
- b) hány darab csemete szükséges a vágásterület beültetéséhez?
- c) hány darab tölgy-, kőris- és juharfa-csemetét kell ültetni, ha az elegyítési arány 0.3 : 0.3 : 0.2?
- d) mennyibe fog kerülni az ültetés, ha a napszám-bér 1 K 80 f? A napszámzükséglet a vizsgát tevő által veendő fel.

2. Irja le a vizsgát tevő a lúczyenyő természetrajzát, tenyésztését és használatát.

3. Mikép kell eljárni az erdőőrnek erdei kihágási eset felvételénél, és pedig

- a) tettenérés esetében?
- b) tetten nemérés esetében?

A feladatokat mindannyian sikeresen megfejtették, még pedig a 24 közül 9-en kitünően, 5-en jól és 5-en kielégítően.

A rákövetkező napokon, naponként 6 tanuló vizsgáztatásával folytatódott a szóbeli vizsgálatok s a hét utolsó napján a bizonyítványok és a jegyzőkönyv aláírására, azután pedig a bizonyítványok kiosztására került a sor. Ez utóbbi ténynek némi ünnepélyes jelleggel nyújtott a helyben székelő többi szaktársak és családtagjai megjelenése, a kik nem kisebb érdeklődéssel hallgatták az elnöknek a szakiskolától való tanulókhöz intézett buzdító szavait, mint maguk az elérzékenyült ifjak; s jól esett hallani viszont a többiek nevében köszönetet mondó tanulóknak szájából a jövőendő pályához való ragaszkodás komoly — szinte áhítatos — ígérteit, melynek valóban átértett biztosítéka nem csak a beszélő, de a megbízók könnyes szeméből is kiszárgzott.

A szóbeli vizsga eredményét külsőleg az a statisztika

rokat okozhatja. De a mit a kényszerítő szükség megkíván, hogy az erdők és sivatagok világában állandó összeköttetésben legyenek egymással, segítsenek egymáson, arra az ő segédeszközök kipróbáltan kitünően. Afrika bennszülöttei a Kongó partján és Kamerunban a fontos hírek továbbítására dobokat használnak, a mely oly módon van elkészítve, hogy egy fatörzs kivált darabját mind a két oldalán antilopbőrrel vonják be.

Azon a vidéken mindenütt látható ez a dob; nagy szükségletet pótol és a szerint, a milyen jellege van a híradásnak, nagyon sokféle a formája s a fajtája is. Tipikus a nagy, tompaszavú dob, a háborús hírek továbbítására és a kisebb dob, a melynek csak békés időkben veszik hasznát. Saját külön módon ünnepelik valakinek a születését és másképp jeleznek egy-egy halálesetet. Egy bizonyos dobnak a messzehangzó szavából a bennszülöttek ilyformán pontosan megállapíthatják, hogy valamely örömmünnepről, vagy gyászszertől van-e szó.

Ám a négernek még sokkal finomabban és művészebben fejlesztették a dob-beszédet. Különösen gyakorlott dobosok még szokat is tudnak képezni, mialtal lehetőséggé vált tetszés szerinti híreknek a továbbítása. Időn

kint összekerülnek a különféle falvakból, hogy gyakoroljanak és nagyobbitsák jelzés-készletüket. Különösen a Kongó zuhatagjainak a vidékén értenek hozzá, hogy dobpergéssel beszélgesseken egymással, csak úgy, mintha rendszeren beszélnének, a miben természetesen rendkívül hasznukra van a finom hallásuk. A törzsfőnököknek el sem kell hagyniok táborukat és oly pompásan tudnak értekezni szomszédjaikkal, hogy állandó értesülésük van a fontos eseményekről, még pedig elég messze területekre.

A hogy egy misszionárius a Kongó vidékéről ezeket elmondja, sokszor megesis, hogy még a fehéreknek is a táviratozásnak ehhez a módjához kell folyamodniok.

Még ennél is sajátosabb a telegráf akusztikai alapon, melyre egy argentiniai földrajzi kutató akadt egyik utazásában, melyet az Amazon vidékén, Braziliában tett. Ott ugyanis egy indián törzsre akadt, a catuquinarúkra, a melyek még egy elkülönített helyen telepedtek meg. Mindenik telep 1-6 kilométernyire van egymástól és van egy készüléke, melynek segítségével állandó hírszolgálatot végez. Ez is dob-táviró de más fizikai alapja van, mint az Afrikainak.

A földbe ásnak egy 1:1 méter mély, kúrtóformájú

tikai összefoglalás tünteti fel, a mely szerint az összes vizsgázottaknak 24%-a az erdőőri alkalmaztatásra kitűnően, 55%-a jól és 21%-a kielégítően alkalmasnak találtatott s ez esetleg megnyugvással volna fogadható; csak egy körülményt lehetetlen elhallgatnom, azt t. i., hogy a gyakorlati irányu kérdéseknek tárgyalásánál nagyon kiértézt a tanuló minden oldalú gyakorlati kiképzetéséhez szükséges berendezések hiánya, s a szakiskola mielőbbi továbbfejlesztésének súlypontja első sorban a gyakorlati irányu kiképzés lehetőségének biztosítására lesz majd helyezendő.

Rövid értesítésemet a kitűnő osztályzatú bizonyítványokkal élte lépő tanulók neveinek felsorolásával végeztem:

Daróczi Márton, Kovács Kálmán, Kovács Sándor, Nagy Lajos, Stróbl József és Zsurilla Lajos. —y. —y.

II. Királyhalmá.

A királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskolánál az erdőőri szakvizsgák f. é. július hó 5—7-én tartattak meg.

A vizsgáló-bizottság elnöke Kiss Ferencz m. kir. erdőtanácsos, tagjai: Teodorovits Ferencz m. kir. erdőtanácsos és Kallivoda Andor m. kir. főerdőmérnök voltak.

A szakvizgára a f. é. május hóban végzett 12 növendék jelentkezett és nyert engedélyt, kik közül egy (1) kitűnően, kettő (2) jól, kilencz (9) kielégítően alkalmasnak találtatott.

Az 5-én megtartott írásbeli vizsgán a következő három kérdés megoldása kivántatott:

gödört, melynek 1:2 méter az átmérője; ezt félig megtöltik erősen levert durva homokkal. A homokrétegen áll egy közel méter magas és 40 centiméter vastag pálmatorzs, a melynek két végében 30 és 20 centiméternyi nyílás van. Ezt a két nyílást egy 12 centiméternyi fűrt csatorna köti össze. Az alsó nyílásban van egy homok-, egy forgács-, egy csontszilánk- és egy tört csillámréteg, a felső nyílásban egy bőr-, egy fa- és egy kaucsukréteg, míg a középső szűk csatorna üres. A pálmatorzs körül a gödört megtöltötték fadarabokkal, eszeretlen bõrrel, különféle gyantával és a föld felületének magasságában kaucsuklappal fedték be. (Dr. Bach José leírása.)

Ezt a dobszerű készüléket az indiánok cambarysúna nevezik és épp úgy használják hírek fogadására, mint továbbítására. A verő be van vonva kaucsukkal és bõrrel; ha ezzel rávernek a cambarysúra, a hang a földben tovább megy a legközelebbi telep hasonló készülékéig és ott tisztán és érthetően visszhangzik.

Hosszas rábeszélésre a törzsfőnök végre engedett és a kutatónak bemutatatta távirójának a hatását. Kétszeri kopogtatással felhívta a legközelebbi állomást, mire tompa hang volt a felelet, mely a felhívott állomásnak a készülékre tett egyetlen ütéstől eredt. Megbeszélte a készülék segítségével erre hosszas beszélgetés fejlődött ki

Első kérdés.

Kiszámítandó egy 40 k. hold nagyságu erdőrész becsült fakészletének értéke.

Próbater 10 öl széles, 80 öl hosszú pászta.

A próbater becsült fatömege 120 m.³

A próbateren talált faemek elegy-aránya: lúczyfenyő 36%, bükkfa 64%.

A talált faválasztékok aránya becslés szerint:

a lúczyfenyőnél müfa 62%, hasáb tűzifa 28%, galy és hulladék 10%;

a bükkfánál müfa 22%, hasáb tűzifa 58%, galy és hulladék 20%.

A faválaszték egységárai tővön:

a lúczyfenyőnél 1 m.³ müfa 26 K, 1 m.³ hasáb tűzifa 3 K, 1 m.³ galy és hulladékfa 1.40 K; a bükkfánál 1 m.³ müfa, 1 m.³ hasáb tűzifa 5 K, 1 m.³ galy és hulladékfa 1.40 K.

Második kérdés.

Egy erdőbirtoknak évi vágásterülete 37 k. hold, mely 1.5 m. sor- és 1.5 m. csemetetávolságban, ültetéssel beerdősítendő be.

A beerdősítésre egyszer egy éves korban átiskolázott 3 éves lúczyfenyő használandó.

Mily nagy csemeteketre és faiskolára van szükség, ha a magonczból 1 k. holdon 500,000 drb termelhető, az átiskolázás 40 cm. sor- és 20 cm. csemetetávolságban eszközözendő; átiskolázás alkalmával átlag 20% csemete pusztul el?

köztük, ám hogy miről beszéltek, azt persze nem mondták meg az idegennek.

Ennél a felfedezésnél nem is az esodálni való, hogy az indiánok ismerték a hangnak a föld alatt való továbbvonulásának a törvényét, hanem, hogy a kultúrától oly teljesen elzárt vadak meg tudták találni a technikai eszközöket, hogy ezt a fizikai törvényt gyakorlatilag kihasználják. Viszont igaz az is, hogy a cambarysú egy évekig titkolt vívmány a perui inkák idejéből, a kik mégis csak eljuttoták a kultúrának bizonyos fokára.

A dobjelek titkát a vad népek mindenike feltve őrizi. De egy német tanítónak Kamerunban mégis sikerült sok évi tanulmányozás után vagy háromszáz jelnek az értelmét kifürkésznie és ő is azt állítja, hogy a dobjelvel segítségével sok kilométernyire nemcsak érintkezhetnek, de a szó legszorosabb értelmében beszélgethetnek is egymással.

Talán mégis a legesodátosabb az optikai távbeszélés füstjelzésekkel, a hogyan azt az ausztráliai négek kihasználják. Hiszen a tűz- és füstjelzés ősrégi, de az ausztráliaiak füsttávírója olyan sajátosság, hogy felülmúl mindent, a mit tudunkkal a régiek ezen a téren alkotnak. Természetesen Ausztrália bennszülöttei is feltve őrzik távbeszédjük titkait; a törzs vénjei, a törzs titkai-

Harmadik kérdés.

Jelentés teendő az erdőgondnokságnak egy a kerületében levő 10 éves tölgyfiatalosban kora tavasszal történt alomtűz esetről, az ebből származó kár nagyságáról, a tűz elfojtására tett intézkedésekről; ezenkívül jelentés be az illetékes hatóságnak egy erdészeti magánkezelésben levő erdőben elkövetett áthágást.

III. Liptóújvár.

A liptóújvári m. kir. erdőőri szakiskolában az erdőőri szakvizsgák f. évi július hó 8-án és 9-én tartattak meg.

A vizsgáló-bizottságban Jausz Sándor kir. erdőfelügyelő elnöke alatt Benkő Rezső m. kir. erdőtanácsos szakiskolai igazgató, valamint Orosz Antal m. kir. erdőtanácsos bizottsági tag hivatalos elfoglaltsága miatt a bizottságba póttagul kirendelt Kelle Arthur m. kir. segéderdőmérnök tanárségéd vett részt.

A szakiskola két éves tanfolyamát végzett 17 tanuló közül a szakvizsga letételére csak 6 tanuló jelentkezett, kik közül az 1879. évi XXXI. t.-cz. értelmében teljesítő erdőőri szolgálatra 3 kitűnően és 3 jól alkalmasnak találtattak.

A szóbeli vizsgát megelőző írásbeli vizsgán a következő három kérdés volt megoldandó:

1. 46 k. h. négyes hálóban 1.5 m. esemetetávoltság mellett beerdősítendő; kérdés: mennyibe fog kerülni az erdősítés, ha egy ezer drb 3 éves lúczyfenyőesemete beszerzési ára 2 K 60 f. A esemeték ezenkénti kiültetéséhez szükséges kézi napszámot, közepes viszonyok

mellett, a vizsgát tevő gyakorlati tapasztalatai alapján állapítsa meg, valamint a napszámok árát is.

2. Valamely favágásból kitermeltetett összesen 4600 m.³ fa, melyből 65% épület-, mű- és szerszámfa és 35% hasas tűzifa. Kérdés: mennyi költségre fog kerülni a vágás kikezélése, hogy ha egy m.³ épület-, mű- és szerszámfa után 2 K 80 f és egy ürméter után 1 K 90 f munkabért fizetnek?

3. Miben áll az erdőnek gyérités vagy áterdülés útján való művelése s mit kell az áterdülési vágás foganatosításánál főképen szemelőtt tartani? Miért szükséges az áterdülés? A fák mely korában alkalmazzuk az első ritkítási vágást, mikor szabad azt megismételni? Mikor van a vágás ideje s mire vigyázzunk az áterdülési vágás alkalmával?

IV. Vadászerdő.

A vadászerdői erdőőri szakiskolánál az erdőőri szakvizsga folyó évi július hó 4-én és a következő napjain tartattak meg.

A földművelésügyi miniszter útja a vizsga-bizottságot a következőleg alakította meg: elnök Dömötör Tihamér kir. erdőfelügyelő; vizsgáló-biztosok: Török Sándor m. kir. erdőtanácsos, szakiskolai igazgató és Illés Vidor m. kir. főerdőmérnök.

Vizsgára becsatoltattak 18 tanuló, kik közül a vizsgán kitűnően alkalmasnak találtattak 5 egyén = 28%, jól alkalmasnak találtattak 12 egyén = 67%, kielégítően alkalmasnak találtattak 1 egyén = 5%.

A szóbeli vizsgát megelőzőleg a tanulók a következő három írásbeli kérdést oldották meg:

nak őrei, még a maguk közül való fiatalok előtt is titkolják az egyes jelzések jelentőségét. Mindazonáltal az utóbbi időben már sok biztos megfigyelést tettek és nagyjából már megérthetik a rendszert.

A jelzések értelme a füstoszlop alakja és színe szerint változik. Mindennek az előidézésére, rendelkezésére van az ausztrálainak az öt környező növényvilág, tüzet pedig mindig hordoz magával. Vastag, fekete füstoszlopot például úgy kap, hogy jókora tömeg tüzelőfára zöld lombot, füvet vagy egyéb füstöt adó anyagot vet és ez messzire ható jelzés. Csendes időben a füst ezer méterre is felszáll és akkor nyolcezven kilométernyire is ellátszik.

Az értelme minden egyes törzsnél más. Ha a füstoszlop nagy, de halvány, a mihez száraz fát vesznek, akkor ez az egyes törzshöz halálhírt visz, a másíknak látogatást jelez. Vékony fekete füstoszlop helyenként hadüzenet, helyenként vízhiányt jelez, vagy meghívást. Hogy a füstoszlop világos legyen, rózsét gyujtanak meg, eukalyptus levelekkel és hasonló anyaggal.

A bennszülöttek értenek hozzá, mint adják meg gyakorlott mesteri fogásokkal a füstnek a legkülönösebb formát és színt. Nekik egész sóztórnak van füstjelekből: van megszakított füstoszlop, füstgírlánd, párhuzamos oszlop különböző színű füstből; a középső oszlopból

oldalt kitululó füsttel, mely bizonyos anyagok hozzáadásával zöld, sárga vagy vörös.

Nagyszerű ez az ausztráliai füsttávító és egész sor érdekesnél érdekesebb megfigyelést tettél vele. Jelt adtak például egy nyolcezven angol mérföldnyire levő állomásra és húsz perez mulva megjött a válasz. Néhány év előtt egy vasúti szerencsétlenség megölt egy farmert; a feketék még aznap elvitték a hirt a farmba, melyet még csak másnap délben hozott el lovas hírnök a kilencezven kilométernyire levő távirtdaállomásra. Ezalatt a feketék a hirt tovább adták és az negyvennyolcez óra mulva a hétszázötven kilométernyire levő Brisbane-ban volt már.

Mindez csak néhány példa annak igazolására, hogy mindabban, a minek az ember szükségét érezte, meg is tanulta, hogyan, mily módon segítsen magán. És mint a hogyan a mai legfinomabb párisi ernyőnek a nubiai nomád omberrója az ükanyja, épp úgy járta be a mai sodronyok helyett, melyek a villamos szikrárt vizik tovább, a legrégibb időben s a maga megszabott útján a fény s a hang. S a vadak dob- és füstbeszédéről is bátran elmondhatjuk, hogy tökéletes — legalább a maga helyén s a maga idejében az volt.

1. Egy vágásnak alakja ferdény (trapéz). A párhuzamos oldalak egyikének hossza 326,56 öl, a másiknak pedig 478,08 öl s a ferdény magassága 35,15 öl. E vágásterületen találtatt holdanként 220 tm.³ fatömeg, melynek 25%-a épületi fa, 50%-a tűzi hasábfá, 20%-a dorongfa és 5%-a galyfa.

Kérdés, mennyibe kerül az egész vágásterületen lévő faanyagának a feldolgozása, ha 1 tm.³ épületi fa feldolgozása 11 koronába kerül, s ha 1 ürm.³ hasábfá feldolgozásáért 90 fillért, 1 ürm.³ dorongfa feldolgozásáért 70 fillért és a galyért 15 fillért fizetnek.

2. Felsőrandólok azon gazdasági munkálatok, melyeket az erdőörnek egy ujonnan beerdősített erdőterületen a beerdősítési munkálat után egész az erdő levágásáig foganatosítania kell.

3. Mily cselekmények képeznek erdei kihágást, illetve mit értünk a) erdei lopás, b) erdei kártétel, c) veszélyes cselekmények és mulasztások alatt.

A szakvizsgánál Temesvármegye képviseletében Ferenczy Sándor alispán is részt vett, ki több tanuló vizsgáját hallgatta meg.

A megtartott szakvizsgálat alkalmával a bizottság örömmel tapasztalta s kötelességszerűleg megemlítené, hogy a szakiskolai tanulók úgyszólván mindenike a gyakorlati tudásnak oly dicséretreméltó fokáról tett tanúbizonyságot, mi a gyakorlati élet követelményeinek minden tekintetben megfelel.

Kőbor kopók.

A közelmúltban egy és ugyanazon ügyből kifolyólag néhány kellemes bírósági tárgyalásom volt, melynek eredményét tán fölben érdekel fogják hallani, ha előre becsájtom, hogy kutyaperről van szó.

Mint minden nehéz pernek, úgy ennek is, mert hisz a kutyaperr minden a fiskális szájában is a «jó» perek közé tartozik, előzménye, illetve története van.

Kezdjük előlről.

Az erdélyi Mezőség egy kicsi foltján, a Mezőszabéd község határában levő kopár egyik részén, 90 kat. hold nagyságú bérterületen, 1893-ban a földművelésügyi miniszterium erdészeti kísérleti telepet létesített. Tárgyam irányától messze eltérnék, ha hosszas fejtegetésébe becsátkoznám annak, mily nehéz és türelmes munkát kívánt az embertől a vízmosásokkal mélyen hasogatott, termékeny, délnek fekvő, forró hegyoldalon a természetnek új életrekeltsége. Röviden csak annyit jegyzek meg, hogy a telepen ma is csaknem minden fácskánk, csemeténk külön megfigyelés alatt áll, mindannyi egyegy neblantsvirág, melynek életét a lehetőségig féltő gonddal őrizzük minden elhárítható veszedelemtől. Ez vezette a telep sorsát intéző magasabb fórumot is akkor, a midőn a telepet idegenektől védendő, Szabéd község vadászberletét kivette. Senki sem gondolt arra, hogy ott valaha vadászpasszióját tölthesse, annyival is kevésbé, mert a környéken igazán sovány mulatság a vadászat, lévén vadja mentül kevesebb.

Évek multán az odaadó munka meghozta gyümölcsét. A régente kietlen kopárt most erdő takarja, melynek minden zuga madárdaltól csengő. Bárki is járta a kedves helyet kanyargó, keskeny ösvényein, önkéntelenül jött nyelvére a természetesnek látszó kérdés: miért nincs itt vad? S a ki ismerte a viszonyokat, még természetesebbnek találta a nagyon is helyén való választ: sok itt az eszmikó és kevés a foka. Tény, hogy a Mezőség e részén mindenki vadászik, még pedig joggal, mint fegyver- és vadászati adót fizető vadászbérlő. Uri passzió a vadászat s a jó székely, ha mindjárt télen-nyáron is meztelán jár, nemesi jusson úr. Miért ne vadászhátnék tehát? Mindent neki senki rossz néven nem veheti. Végeredményben is kinek mi köze hozzá? De nem eddig van a dolog! A féktelen vadászcsevedély elragadta a vérbeli vadászokat, elhomályosította szemük előtt az enyém-tied közti különbséget, miből kifolyólag, ha épen otthon nem került az ebugatta vadja puskaeső elé, abban sem találtak semmit, hogy benézessen a szomszéd konyhájára. A csenést nem tartották szégyenletesnek, mert nyíltan dolgoztak, bár módját válogatva. Az idegen, véletlenül kincstári vadászbérlét szem előtt nem levő részein, hogy egy régebbi feljelentés szavait idézzem: rendszeres vadászátokat tartottak, míg a közvetlen szem előtt álló terület, értem alatta a telepet, simán lekopózták.

Hogy a kincstárnak a vadállomány szaporítására irányuló, önként érthető törekvését, mely egyéb rendelkezésre álló mód hiányában főleg a meglévő állomány kiméletével lett volna elérendő, siker nem koronázta, abban jó része lehet a barátságos szomszédokhoz illő, ilyképen fenntartott «jó viszonyok» is. Ezzel szemben bűnül ne rójja fel senki a kincstáriaknak azt a vakmerő, eredménytelen haszját, melyet egyszer-kétszer a szomszéd vadászbérlő urak mulattatására a szemérmelen kopók ellen megeresztettek.

Egy sikertelen feljelentés után, mely 5 évi tárgyalás alatt oda jutott, a hová a mádi zsidó, t. i. vissza a szogabírosághoz, a régtől idegen kutra járó korsóra egyenesen kimondatott a pusztulás a telepet kezelő g. i m. kir. külső erdészeti kísérleti állomás vezetősége részéről: a telepen a kőbor ebek minden kimélet nélkül lövendők. Mi tagadás benne, örültem a rendeletnek. Előre is elhatároztam, hogy a mint alkalom nyílik rá, védelmére kelek a régtől megtorzás nélkül zaklatott vadállománynak, nyugalmat megszerlem, ha mindjárt egy-két kopó bánja is.

Az alkalom nemsokára megjött. A mult év november hónapjában rövid néhány napig künn dolgoztam a telepen. Alig érkeztem meg, már is abba a szerencsés helyzetbe kerültem, hogy egy, az előzőleg leirt, szomszéd-rendezté kopós vadászatot élvezhettem végig magán a telepen.

«Nyif-nyaf», «nyif-nyaf», hallik egyszer be az irodába. Itt vannak a kopók, konstátalom. Minden további tanakodás nélkül puskát vettem s az épületig leszemtelendők, hivatlan vendéget jó szóval: egy puszkadörrenéssel örökre visszamarasztottam. S ezzel, mint ki dolgát jól végezte, visszatértem munkámhoz.

Rövid idő múlva a künn dolgozó altisztek egyike jelenti: «.....a telepen egy kóbor ebet lelőttem s egyet megösrölöztem.» «Rendben van. Erre utasítva vagyunk,» — választom. «Igen, kérem, de a lelőtt kutya a m.....i vadász urak kopóiból való, mert a lövések után jelentkező X. Y. meglehetősen nagy hangon kereste rajtunk a lelőtt kutját!» — «Sajnálom.»

E rövid párbeszéddel mi napirendre térünk az elpusztított ebek fölött, de nem a jelentkező, — a mint később megbizonyosodtam felőle, — csak állítólagos kutyatulajdonos.

A két végzetes lövésnek füstjét kellemetlen puskaropogás követte a bíróság előtt is.

Az eset után mintegy 3 hétre az egyik m.....i ügyvédőtől egy bizalmas hangú felhívást kaptam csekély 300 kor. kutyavérpénz és sallangjainak (eljárási költségek) lefizetésére, a közismert: «különbön kénytelen lesz keresetemet erejéig pert indítani» kedveskedő záradékkal. Nagyon természetes, hogy ennek a drága felhívásnak nem siettem eleget tenni. Féltem azonban a magam bőrét, a felszólításra választom. Rövid néhány sorban igyekeztem szerényen elhuzódnai a kuttyák lepusztításának dícsősége elől, kijelentve, hogy, ha a telepen lelőtt kóbor ebek kifejezett tagadásom dacára mégis a megbízó vadász úr elkeresztelt kopói lettek volna, a miattuk támasztandó sommás kereset nem személyem, de a hivatal, illetve a kincstár ellen indítandó meg, miután a kuttyák lelövését felsőbb parancsra teljesítették.

Az óvatosságnak nem vált eredménye lett: megindítottatt a per személyem ellen nemcsak az általam lött kuttyáért, de a másikért is.

Elkerültünk a járásbíróság elé. Itt egy újabb erőfeszítést kíséreltem még meg saját bőröm mentésére. Eredménytelenül. Előttöm máig is érthetetlen módon, jogász ésszel rám sütötték mind a két kutya elpusztításának bűnét. A fuldokló ember, mint szokták mondani, a szalmazsál után is kap. Nekem is volt egy szalmazsálam: perbe hívni a rendelkezést kibocsájító hivatalt, illetve a kincstárt. Szerencsémre: a kincstári ügyészség a perbehívást nem fogadta el.

Szomorúan kellett látnom, hogy a kutya per a maga teljes egészében tisztán csak az én nyakamba szakadt.

Mentési kísérleteim hosszabb leírását némi megjegyzéssel kell kísérem, nehogy valaki az aprólékossgáj vádjával illessen. Hosszú lére erőztettem a dolgot szántszándékkal, hogy hasonló viszonyok közé kerülő vadásztársaim okuljanak esetemen és előre számoljanak azzal, hogy ily esetekben a hivatalos parancs igen rövid takaró, mely alól könnyen kikapják az embert.

Személyesen vitt védelmem súlypontját az 1883. évi XX. t. cz. 14. §-ára helyeztem: ennek alapján beigazolnival azt, hogy a lelőtt ebek, ha mindjárt tényleg kopók lettek volna is, kóbor ebek voltak.

Az ebek faji jellege nem vonja ki a «kóbor» fogalma alól. Kóbornak tekintendő minden olyan eb, mely idegen területen gazdátlanul, felügyelet nélkül csatangol vagy vadászik. Ettől természetesen nem feltétlenül ment a

vadászeb sem, mely ép úgy lehet gazdátlan, elhanyagolt és gondozatlan, mint bármelyik másfajta eb, a szabadon való vadászatban pedig még nagyobb mester, már természeténél fogva is, ha egyszer rákapott. Az 1899. évi 12479. számú kir. curiai döntvény egyenesen kóbor vadászebről szól akkor, a midőn kimondja, hogy: «az idegen vadászterületen egyedül és felügyelet nélkül futkozó eb, ha vadászeb volt is, kóbor ebnek tekinthető s ha kóborlása közben nyaklánczot vagy szíjat viselt volna is, az az 1883. évi XX. t. cz. 14. §-a szerint büntetlenül elpusztítható.»

Csak a gazdátlanúság és a kellő felügyelet hiányának megállapítása kíván a fennebbiek után még némi magyarázatot.

Itt a fennförgő körülményekkel kell számolni.

(Vége következik.) — a — e.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hrebloy Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Növények öntözése. Ha azt akarjuk, hogy szép és viruló növényeink legyenek, úgy arra kell törekednünk, hogy a növények életfeltételeihez szükséges kellekeket megadjuk, nehogy hiányt szenvedjenek. E végből ismerünk kell a növényi vegetáció viszonyait, vagyis a nyugalom és a növekvés időszakát, mert hiszen mindnyájan tudjuk, hogy egészen más igényei vannak a növényeknek a nyugalom időszakában, mint a növekvés ideje alatt, a mikor a testük felépítéséhez szükséges tápanyagokat veszik fel a talajból, a mikor azután a víz lényeges és fontos szerepet játszik.

A víz — mint tudjuk — a talajban levő sókat, tápanyagokat feloldja s ezáltal azoknak a növények általi felvételét megkönnyíti, elősegíti. Erre a célra a természetes csapadék (eső, harmat) rendszerint nem szokott elegendő lenni s ezért a növények mesterséges öntözéséről kell gondoskodnunk. A kellő időben és elegendő mennyiségben alkalmazott öntözés a növekvést lényegesen előmozdítja és a jövedelmet szaporítja, ellenben a kevés öntözés, valamint a túlságos öntözés is károsan hat. A különböző növények vízszükséglete különböző lévén s más a forró napokon, s más az enyhébbekben, nem szabad minden növényt egyformán öntözni. Egyébiránt a kiszáradás veszélyének leginkább a cseresep növények vannak kitéve.

Miután mindig a déli órákban szokott a legnagyobb kipárolgás lenni, a növények is ez idő tájt szoktak leginkább megfogyadni és sok esetben kiszáradni. Ezért helytelen a növényeket délután és estefelé öntözni, mert addig a növények nem bírják ki víz nélkül. Sokkal célzerűbb, ha a növényeket reggel öntözzük meg jól, mert így déli időben, a nagyobb hőség mellett sem fognak elfogyadni és kiszáradni, mivel elegendő vizük lesz a növénysejtek táplálására. Ha délben igen nagy volt a hőség, akkor délután, hogy az elpárolgás és a vízszükséglet közt az egyensúlyt helyreállítsuk, ismét meg-

öntözhetjük egy kevésbé a növényeket, vagy pedig megpermetezhetjük, a mi szintén igen jó hatással van szomjazó növényeinkre. (—h.)

Méz eltartása. Ha nagyobb mennyiségű mézet hosszabb ideig akarunk eltartani, a nélkül, hogy az megromoljék, vagy jóságából veszítsen, úgy a következőképen járjunk el: Miután minden valódi méz annál hamarabb jegezesedik meg, minél hűvösebb helyen tartjuk, s miután a folyékony mézet jobban szeretik a fogyasztók, ennél fogva törekedjünk arra, hogy a mézet lehetőleg mindig mérsékelt meleg helyen tartsuk. Semmiesetre se szabad a megőrzés helyének nyirkosnak lenni, mert ilyen helyen a méz könnyen megsavanyodik, sőt dohos helyen már rövid idő múlva is kellemetlen mellékíz kap. A méz eltartására tehát a legajánlatosabb a száraz, jól szellőző, fagymentes szoba, raktár, vagy egy szekrény az előszobában. A méz tartására szolgáló edény elzárására legjobb a mindenütt kapható hólyagpapír. Ha a mézet hosszabb ideig, például egy évig is el akarjuk tartani, úgy ajánlatos a mézre egy ujnyi vastag viaszréteget önteni, a mely a mézet a levegő behatásától teljesen elzárja. (—h.)

Szártott gomba elkészítése. A milyen jóízű a szártott gomba, ha jól van elkészítve, épen olyan kevésbé felel meg a jobb ízlesnek, ha nem bűnünk vele helyesen. A szártott gombát mindenképp forró vízben, befűdött lélekben, negyedóráig ázni hagyjuk; azután a forró vizet leöntjük, a gombát a tűznél forró vízzel ismét leforrasszuk és befűdve addig hagyjuk állni, a míg a gomba egészen feldagad és a frisshez hasonlít. Csakis ekkor lehet a gomba különféle felhasználása szerint annak tulajdonképeni elkészítéséhez hozzáférni. (—h.)

Különbélek.

Kožešnik-féle ültetési mód. A mindnyájunk előtt ismeretes Kožešnik-féle ültetési módról Schmid erdőtanácsos az „Österr. Forst- und Jagdzeitung” egyik számában a következőket írja: A Kožešnik-féle ültetési módnak, mely sok éven át folytatott kísérletek eredményéből szűrődött le, az adja meg a kiváló becset, hogy a csemeték elültetésénél azok gyökerei, természetes fekvésüknek megfelelő elhelyezést nyernek. A Kožešnik-féle hosszas kísérletek színhelyén, Nyugat-Galliziában, a saybuschi főhercegi birtokon, ezt az ültetési módot már évek hosszú sora óta alkalmazzák s ott minden tekintetben jónak bizonyult. — A Kožešnik-féle ültetési módról írott könyvecske harmadik kiadásának (megjelent Frick Vilmos könyvkereskedőnél, Wien; ára 1 korona) előszavában azt olvashatjuk, hogy a saybuschi főhercegi uradalomban levő pompás erdőségek élő emlékoszlopai és tanubizonyítói ezen ültetési mód kiválóságának, a melyet számos tapasztalati eredmény is megerősít. Kožešnik, még mielőtt megállapította volna a róla elnevezett ültetési mód szabályait, már évekkel

előbb nyomatékosan és fáradszatólanul hangoztatta a csemeték természet szerű kezelésének fontosságát, mint első és fő feltételt arra, hogy az ültetés sikerüljön. Hogy ez a nézet általános elterjedést nyert, ahhoz Kožešnik buzgó tevékenysége nagyban hozzájárult.

Kopár területek képződése. Martin tanár, Franciaország erdőgazdaságáról írt egyik értekezésében mondja, hogy az elkopárosodás mindig a víz behatása és annak következtében jön létre, a mennyiben a víz a talajt meglazítja s ezáltal a lecsúszik, vagy pedig apránként mossza le azt az eső. Ez természetesen főleg akkor következik be, ha a talaj elveszti azt a tartását, a melyet a fű, moha, gaz, gyepek, bokrok stb. által nyert. Az elkopárosodást ilyen helyeken nagyban elősegíti a legeltetés, mert a legelő marha járásától a talaj meglazul, és nemesak nedves, hanem száraz időjárás mellett is a marha kitapossa a talajt borító növényzetet és azt csupaszszá teszi, a mikor azután egy nagyobb esőtől, az összetartását elvesztett és felporhanyított talaj lecsúszik. Hátrányosan befolyásolják a kopárok képződését, a rendszerint a völgyhajlatokban épített vagy berendezett csuszatók is, a melyek maguk is gyakran a lecsúszás veszélyének vannak kitéve. Ilyen helyeken sűrűn keletkeznek vadpatatok, melyek aztán lemosva a termő talajréteget, szakadékokat idéznek elő s ezek évről-évre nagyobbodnak. Franciaországban is a véderdőkben a legeltetés korlátozva van s a faanyagoknak a véderdők-ből való kiszállítása is bizonyos szabályok szerint kell, hogy történjék.

Tüsszentés. A tüsszentés az orr nyálkahártyájában levő idegvégződések ingerlése folytán támadt reflex mozgás. Az ingerlés lehet mechanikai vagy chemiai, mely utóbbit erősszagú, csipős szerek idézik elő, mint például a tubák, a fehér zsza, az euforbium-gyanta stb. Tüsszentés kísérí — mint tudjuk — a náthát is, mely nem más, mint az orr nyálkahártyájának hurutja. A tüsszentés reflex mozgása a lélekzözmokban váltódik ki, s hirtelen heves kilegézést okoz az orron keresztül, miáltal czélszerű mozgás idéz elő, mert iparkodik az ingerlő anyagtól megszabadulni. A tüsszentést néha az erős fény behatása is előidézi, ha például a Napba nézünk, de lehet az ideges jelenség is. Régebben a tüsszentésről az a tudományos babona járta, hogy a tüsszentőszerek használata mindenféle kezdődő testi bajnak is elejét veheti. Innen ered az egészségre kívánás tüsszentés alkalmazásával, a mi azonban manapság már — hála a jó ízlesnek — teljesen kiment a divatból.

Igen kellemetlen érzés az, a mikor az embert elfogja a tüsszentési inger, de azért nem tud tüsszenteni, hanem elfintorítja az orrát, a szája nyitva marad, a min azután sok ember jóízűt nevet. Egy angol folyóirat azt tanácsolja, hogy a ki az ilyen rohamoknak véget akar vetni, az hirtelen vesse hátra a fejét és azonnal tüsszenteni fog. Bajos volna ezt a tüneményt élettalanilag megmagyarázni, de hiszen az a fődolog, hogy használjon!

Szarvasbőr-törölő. Bútor, valamint ezüst, arany és egyéb fémtárgyak tisztítására vagy tisztántartására a szarvasbőr a legpuhább portörölő ruháknál is sokkal jobb és a mellett magas beszerzési ára dacára nem drágább, mint a portörölő, mert csaknem elpusztíthatatlan és ha piszkos, nagyon jól ki lehet mosni. A mosáshoz egy darab szódát forró vízben fel kell oldani s azután annyi hideg vizet kell hozzáadni, hogy az oldat langyos legyen. Erre a szarvasbőrt, különösen a piszkosabb helyeken jól beszappanozzuk s az oldatban alaposan mossuk addig, a míg teljesen tiszta lesz. Azután kiöblítés nélkül (mert az öblítéstől a szarvasbőr kemény lesz) kicsavarjuk, meleg helyen megszáritjuk és kiszáradás után ide-oda huzogatjuk, esetleg dörgöljük addig, a míg ismét olyan puha lesz, mint a mikor vettük.

Rozsda ellen oltott mész. A «Tonindustrie-Zeitung»-ban írja Gieseler, hogy kísérleteken alapuló tapasztalatai szerint az oltott mész, ha azt 3—5 milliméter vastag rétegben alkalmazzuk, jobban megvédi a vasat a megrozsdásodástól, mint a vazelin, lenolaj és más eféle szerek. Mialatt például egy a szabadban védtelen állapotban elhelyezett vaslap, 10 hónap alatt a rozsda következtében köbméterenként 163 grammot veszített a súlyából, azalatt az oltott mészszel bevont vasnál a veszteség csak 25 grammot tett ki. E mellett a mész elég olcsó, csaknem mindenütt beszerezhető és a vele bevont vasról igen könnyen el is távolítható.

Időjelzés. A «Meteor» augusztus hó 2-ik felére a következő időjelzést teszi közzé:

Augusztus hó második felének változásai napjai 13—20—25—27-re esnek. Ezek közül a 25-iki a legerősebb hatással mely esapadékoktól ígér viharos jelleggel.

Julius havának utolsó harmada ha nem is egészen, de átlag már melegebb jellegű időjárást hozott, bár még mindig erősen érehető volt rajta ezen év abnormalis befolyása, melyet még ezután is valószínűleg érezni fogunk, mely enyhévé tette a telet, hűvössé a nyarat s különösen Nyugat-Európában inkább tavaszi mint nyári meleget hozott. Augusztus első napjai emelték a meleget midőn a lehülés ismét a jelzett 3-iki változási napon következett be. — E hónap különben nyári jellegűnek ígérkezik, melyben csak rövid tartamú lehülési időközöket várhatunk.

Hivatalos közlemények.

A Személyem körüli magyar miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére *Zverina József* uradalmi fővadásznak, 50 évet meghaladó szolgálata alatt szerzett érdemei elismeréséül, az arany érdemkeresztet adományozom.

Kelt Bad-Ischleben, 1910. évi-július 6-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Khuen-Héderváry Károly s. k.

*

A hatásköri bíróság határozata ugyanazon egypén által több ízben elkövetett erdei lopás esetén való illetékesség kérdésében.

1909. szám.
Hb/144.

Ő FELSÉGE A KIRÁLY NEVÉBEN

a hatásköri bíróság

a 10 darab akácza kivágása és eltulajdonítása miatt feljelentett lakos ellen indított ügyben a i királyi járásbíró és a i járás főszolgabírója közt felmerült hatásköri összeütközés tárgyában az 1910. évi április hó 18. napján befejezett nyilvános tárgyalás alapján az alul kített napon következő

határozatot

hozott:

Ebben az ügyben az eljárás a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.

Az 1907: LXI. t.-cz. 21. §-a értelmében ez a határozat a terheltek, mint a-féle uradalom főerdésze i lakos feljelentőnek, a i kir. járásbírósnak, a i járás főszolgabírójának, a m. kir. belügyminiszternek, a m. kir. földmívelésügyi miniszternek, a m. kir. igazságügyminiszternek és a koronaügyésznek kézbesíteni rendeltetik.

Indokolt:

I. uradalmi főerdész a csendőrségnél bejelentette, hogy község határában levő tulajdonát képező erdőből 1909. évi október hó 16-tól 19-ig 8 darab és azelőtt pár héttel 2 darab akáczfát, melyeknek értéke 76 K 30 f, fűrészzel levágták és ellopták.

A tettest i lakos személyében kinyomozták, a ki beismerte, hogy 2 darab fát június vagy július hó egyik napján, 6 darabot október hó 16-án és 2 darabot október hó 19-én vágott le a fűrészzel és vitt el.

A i kir. járásbíró 1909. évi november hó 3-án 1909/B/352/1. sz. alatt hozott végzésével a feljelentést az 1894. évi XII. t.-cz. 93. §-ába ütköző mezőrendőri kihágás elbírálása végett a i járás főszolgabírójához áttette, mert a büntetendő cselekmény meghatározása végett a többrendbeli, egyenként mezőrendőri kihágást képező lopásnál ellopott dolgok értéke nem foglalandó össze, még ha az összérték 60 K-át meg is haladna, hanem a terhelte a megfelelő számú kihágásban mondandó ki bűnösnek. (Dárday Dtár 86. k. 202. lap.)

A i járás főszolgabírója 1909. évi november hó 7-én 412. kik. sz. a. hozott végzésével kimondotta, hogy a feljelentésben az 1879: XXXI. t.-cz. 69. §-ába ütköző és a 73. § szerint minősülő erdei kihágás tényálladéka forog fenn, melynek elbírálása a kir. járásbíró hatáskörébe tartozik; ez okon hatáskörét nem állapította meg, mert a feljelentés szerint megállapított kár összege az 1879: XXXI. t.-cz. 69. §-ában felállított értékhárt meghaladja és így a cselekmény a 73. §-a alapján a Btkv. 421. §-ában meghatározott vétség, ille-

töleg büntett ismérveit tünteti föl. Azon körülmény, hogy a tettes több külön alkalommal követte el a lopást, a 69. §-ban megállapított értékhatár megállapítására nincs befolyással.

II. A m. kir. igazságügyminiszter 1910/I/663. sz. a. kelt nyilatkozatában azt a véleményt terjesztette elő, hogy ebben az ügyben az eljárás a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

III. Az előrebocsátott tényállásból kitűnik, hogy a terhelt az erdőből több alkalommal összesen 10 darab akáczfat kivágott és elvitt 76 K 30 f. összértékben, azonban nincs semmi támpont arra nézve, de nem is állítatik, hogy a kivágott és elvitt fa egyik esetben is 60 K értéket meghaladt volna.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 69. §-a az erdei kihágásokról rendelkezvén, második bekezdésében kimondja, hogy a cselekmény kihágási minősége nem változik azáltal, hogy az érték vagy kar összege a tettes elítélésé előtt általa elkövetett több erdei kihágásból származik, miből okszerűen következik, hogy abban az esetben, ha több erdei kihágás kerül is egyszerre elbírálás alá, az ellopott dolgok értéke, vagy az okozott kár egy összegbe, egybe nem foglalható, hanem mindenik eset külön-külön erdei kihágásnak minősítendő.

Ellenben ugyanazon törvény 73. §-ának rendelkezése a 60 K értéket meghaladó erdei károsításokra és lopásokra, tehát az erdei károsítások és lopások által elkövetett vétségekre, illetve büntetésekre vonatkozik, s a midőn ugyane törvényszakasz második bekezdése több külön erdei lopásnak érték szerinti minősítésénél a büntető törvényeknek rendelkezését nyilváníttja alkalmazandónak, feltételezi, hogy a több erdei lopás közül legalább egy olyan legyen, melynek tárgya 60 K értéket meghalad.

Ezekhez képest tekintve, hogy a külön alkalommal az erdőben kivágott és elvitt akácza értéke az akácza számát viszonyítva az összértékhez, egyik esetben sem mutatkozik a 60 K értékhatár felülmúlónak, s ekként az egyes lopások az erdei lopás ismérveit tüntetik föl, az erdei kihágások elbírálására pedig az 1879:XXXI. t.-cz. 117. s. következő szakaszi értelmében a közigazgatási hatóság van hivatala, annál fogva a hatásköri bíróság az 1907. évi LXI. t.-cz. 7. §-ának 1. pontja alá eső hatásköri összehúzózás elintézéséül a jelen ügyben való eljárásra a közigazgatási hatóság hatáskörét állapította meg.

Kelt Budapesten, a hatásköri bíróságnak 1910. évi április hó 18. napján tartott ülésében. Günther Antal s. k. elnök. Janeschkó István s. k. előadó.

Kihirdetett 1910. évi április hó 18. napján. Günther Antal s. k. elnök. Dr. Kondor Aladár jegyző.

Kiadta: a hatásköri bíróság, 1910. évi április hó 29. napján.

Günther Antal s. k. Dr. Kondor Aladár s. k.
elnök. jegyző.

(P. H.)

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavitott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett czimváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fontosleges reklamációikkal a t. előzetek ne forduljanak hozzánk.

P. Gy. A mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t.-cz. 57. §-a értelmében a hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásainak forgalomba hozása hatóságig engedély nélkül tilos. Ezen tilalom a lakóházakon levő madárfészkekre nem terjed ki. Hogy melyek azok a hasznos madarak, melyek a törvény eme védelmében részesülnek, azt az 58. § értelmében 24,655.901. sz. alatt kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet részletesen felsorolja.

A nyugdíjbiztosításra vonatkozó kiterjesztési tervezet meg nem vált törvényvé s így életbe nem lépett. Kisérje figyelemmel lapunkat, annak idején közölni fogjuk.

V. A. Vasuti pályőröknek, hacsak a vadászati és fegyveradó meg nem fizették és a vadászatra való jogosultságot meg nem szereztek, hivatalukból kifolyólag nincs megengedve a vasuti töltésen vadászni, mert a vasuti töltés önálló vadászterület nem alkot, oktat pedig a törvény vadászfegyver használatára fel nem jogosítja.

V. J. Tárcaja nem közölhető.

B. G. Olyan kis községekben, melyekben postahivatal nincs, rendszerint «falnázó levélhordók» vannak alkalmazva, kik a leveleket a legközelebbi (utolsó) postahivataltól és vissza is elszállítják. A hához való kézbesítést rendszerint egy községi alkalmazott teljesíti, ha ilyenről a község saját költségelőirányzatának keretein belül gondoskodik.

P. J. Től irrott munkák fordítására nem vállalkozunk.

K. G. A hivatal főnöke illetékes annak megállapítására, hogy a szolgálat érdekében szükséges volt-e a kéreztett utat megténni vagy sem. Az 1906. évi 6931. számú rendelettel kiadott szabályzatnak 4. §-a 2-dik pontja szerint az erdészeti altisztek, vagy szolgák, ha az erdőigazgatóság stb. kerületében utaznak, nemkülönb 8 km.-től beérőleg 16 km.-ig kerületen kívül utaznak, mérsékelt napidíjra tarthatnak igényt és pedig fűjelezéssel 3 K-ra, fűjelezés nélkül 1 K-ra. E mérsékelt napidíjak érvényesítendők ugyanezen pont a) bekezdése szerint «azoknak az altiszteknek és szolgáknak, kiknek védkerületük nincs, ha állomáshelyüktől 8 km.-nél távolabb eső helyre küldetnek.»

Ha a kiküldetés időtartama 2 hónapig vagy ennél tovább tart, akkor az altiszt vagy szolga mérsékelt napidíj helyett a teljes napidíj 25%-át kapja kiküldetésű pótlék czimén.

B. A. Az erdőőri szakiskolában eltöltött két esztendő a nyugdíj kiszabásánál a szolgálati időbe be nem számítatik. A fizetésfelemlésről mit sem tudunk. Harmadik kérdésed nem értettük meg.

V. J. A három évi gyakorlat beigazolása elengedhetetlen, mert e nélkül a vizsga letételére nem kaphat engedélyt.

B. S. 1. Olvassa át lapunk idei 15. számú fűzetében a «Hivatalos közlemények» között megjelent hirdetményt s abból látni fogja, hogy az erdőőri (és vadőri) vizsgák ez évben hol s mikor fognak megtartatni. Folyamodjék ahhoz az erdőfelügyelőséghez, melynek illetékességi körébe tartozik. 2. Állakereslet iránti hirdetését, ha lapunk előfizetője, díjtalanul fogjuk közölni.

T. V. A mit fent B. S.-nek 1. alatt írtunk, az önmek is szől.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi július hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Rosenthal Márk és fia 2880, Gázy Willibald hd. 4—, földmiv. min. 1812—, Janoviczky Béla hd. 1735, Lestyan István hd. 220, Liptóújvári főerdőhiv. hd. 2855, Rózsaszeg város hd. 1975.

1 koronát fizettek: Adám István, Barna József, Lohner Frigyes,

Széles Gábor, Todoka Vazul, Prokop Andor, Vohradnyik Vilmos, Horváth Lajos, Pelenczei József, Lonczarics Ferenc, Hollósy Árpád, Worinszky Miksa, Kecsés László, Laszka Jenő, Berta György, Csere Sándor, Keresztes János, Vajai József, Biró János, Grandtner György, Lakatos Béla.

2 koronát fizettek: Ernyey Károly, Gaal József, Lutter Sándor, Szalkai József, Zsurka Karácsony, Herzmanek Sándor, Szemann Péter, Bárdos János, Juhász Mihály, Konez István, Misztrik Iván, Molitorisz István, Papp János, Pujkov Demeter, Romándi Géza, Simon Ferenc, Simontsits Adolf, Szalay Lajos, Vajdasdy Károly, Winter Gusztáv, Dénes József, Evetovics Dávid, Kiss Ferenc, Kulics Győző, Liskovits József, Tóth József, Varga Gábor, Zier Árpád, Bencez Vincez, Pál János, Szomora József, Eördögh István, Ujvári Sándor, Vargha Antal, Kisfaludy János, Ladányi Frigyes, Stefurovszky István, Belyák Pál, Györfly Illés, Hollósi István, Kis Dénes, Maller László, Orovičian Vazul, Horváth József, Kaszás János, Mezey Károly, Mőjzer József, Vaszil László, Bangócs János, Dolgos Mihály, Gajda János, Kovács Mihály, Walter András, Buvári Ferenc, Horváth András, Varga József, ifj. Csoklerin György, Horváth József, Keresztély Ferenc, Salamon András, Tamás Mihály, Tamási József, Antal Imre, Hódi Menyhért, Pőzna Rezső, Szabó Lajos, Czibere József, Hidvéghy György, Mőtz István, Pasztorek Antal, Bugyi István, Lehety Gyula, Müller András, Nacza György, Rutksa Tivadar, Gallasz András, Hagovszky József, Somorjai István, Halbaksz Andor, Jőszána Tődor, Olsovsky Károly, Kaiser János.

3 koronát fizetett: Kovács Miklós.

4 koronát fizettek: Ptacek Rezső, Rőth László, Prie János, Kováts Antal, Gajdu Gábor, Kolléga László, Vancsura Antal, Szatmárnémeti város, Bőzner István, Bittmann László, Bárány Antal, Pap Ferenc, Rosala Ananias, Rottáry János.

HIRDETÉSEK

18327/1910. sz.

Fenyőhaszonfa eladás öt évre.

(Terület szerint tővön és házilag termelten a rakodókön.)

A beszercebányai m. kir. erdőigazgatósághoz tartozó alább megnevezett erdőgondnokságok kerületében 1911. évtől kezdve 5 év alatt értékesítésre kerülő haszonfa-termés az alábbi csoportosítás szerint zárt írásbeli ajánlatok mellett versenytárgyalás útján el fog adatni és ugyanakkor szintén 5 évre bérbeadatnak az alább megjelölendő kincstári fűrészművek:

Az ajánlatok folyó évi szeptember hó 12-ike délután 5 óráig nyújthatók be a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál, ahol szeptember hó 13-án délelőtti 10 órakor az erdőigazgatóság tanácstermében nyilvánosan fognak felbontatni.

Eladásra kerül:

I. a luczatói és garamszentandrási erdőgondnokságok 317, 54 k. h. 5 évi vágásterületén álló fenyőhaszonfa tővön az erdőben terület szerint és ugyane két erdőgondnokságban 5 év alatt házilag termelendő és rakodókön átadandó mintegy 6—8000 m³ 26 cm. és ennél vastagabb közepátmérőjű fenyőhaszonfa a beszercebányai kincstári gőzfűrész bérlete mellett;

II. a luczatói és garamszentandrási erdőgondnokságokban 5 év alatt házilag termelendő és rakodókön átadandó mintegy 1500—2500 m³ 25 cm. és ennél kisebb átmérőjű fenyőhaszonfa.

III. a jecenyei és garampéteri erdőgondnokságok 349, 06 k. h. 5. évi vágásterületén álló fenyőhaszonfa tővön az erdőben terület szerint és ugyane két erdőgondnokságban 5 év alatt házilag termelendő s a rakodókön átadandó mintegy 15—20,000 m³ 26 cm. és ennél vastagabb közepátmérőjű fenyőhaszonfa a garampéteri gőzfűrész bérletével vagy a nélkül;

IV. a jecenyei és garampéteri erdőgondnokságokban 5 év alatt házilag termelendő és a rakodókön átadandó mintegy 3—5000 m³ 25 cm. és ennél kisebb közepátmérőjű fenyőhaszonfa;

V. a rezspárti, kisgarami és cserpataki erdőgondnokságok 492, 47 k. h. 5 évi vágásterületén álló fenyőhaszonfa tővön az erdőben terület szerint és ugyanezen erdőgondnokságokban 5 év alatt házilag termelendő és a rakodókön átadandó mintegy 8—12,000 m³ haszonfa, a rezspárti gőzfűrész bérlete mellett;

VI. a benesházai és vaczoki erdőgondnokságokban 5 év alatt házilag termelendő és a rakodókra kihozva átadandó mintegy 90—115,000 m³ 26 cm. és ennél vastagabb közepátmérőjű fenyőhaszonfa a gáspárdi fűrész használatával;

VII. a benesházai és vaczoki erdőgondnokságokban 5 év alatt házilag termelendő és a rakodókra kihozva átadandó mintegy 10—20,000 m³ 25 cm. közepátmérőjű és ennél vékonyabb fenyőhaszonfa;

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

32 éves, kiscsaládos, több nyelvet beszélő, szakvizsgázott erdőőr október elsejére, vagy újévre megfelelő állást keres; czíme a szerkesztőségben. (16. sz.)

Állást keres 16 évi gyakorlattal bíró, 42 éves, római kath. nős, jól szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti műszaki segédteendőknél kívül úgy a vadászat, vadovás, vadtenyésztés, mint a dűvadak írtásában és vadászebek tanításában, valamint a vizen való vadászatoknál előforduló csolnakvezetésben teljesen jártas — állását október vagy november hó 1-én foglalhatná el. — Czíme a szerkesztőségénel. (17. sz.)

Állást keres egy tényleges állományú katona (szakaszvezető), a ki négy középiskolát és erdőri szakiskolát (szakvizsgát) jó sikerrel végzett. Az írodai teendőben is gyakorolt. Czíme a szerkesztőségben. (18. sz.)

33 éves, nős, volt csendőr-őrsvezető szakvizsgázott erdőőr, beszél magyarul és tótul, november hó 1-re állást keres. Fővad és apróvad-tenyésztésben és cserkészben kitűnően jártas. Kisebb erdő önálló kezelését elvállalná. Czíme a szerkesztőségénel. (19. sz.)

VIII. az óhegyi erdőgazdálkodásban és a besztarcsabányai erdőgazdálkodás urvölgyi védkerületében 5 év alatt házilag termelendő és fűrészkirakókra kihozva átadandó 15—20,000 m³ 26 cm. középátmérőjű és ennél vastagabb fenyőhaszonfa az óhegyi vízfűrész bérletével;

IX. az óhegyi erdőgazdálkodásban és a besztarcsabányai erdőgazdálkodás urvölgyi védkerületében 5 év alatt házilag termelendő és az erdei rakodókra kihozandó 20—30,000 m³ 25 cm. és ennél vékonyabb átmérőjű fenyőhaszonfa és mintegy 4—10,000 m³ kemény és lágytűzifa;

X. az óhegyi erdőgazdálkodásban és a besztarcsabányai erdőgazdálkodás urvölgyi védkerületében 5 év alatt házilag termelendő és az erdei rakodókra kihozva átadandó mintegy 35—50,000 m³ haszonfa és mintegy 4000—10,000 ürm. kemény és lágy tűzifa, az óhegyi vízfűrész bérlete mellett.

Az árverési általános és a részletes szerződési feltételek, az eladási csoportokat, kikiáltási árakat és bánatpenzeket tárgyaló kimutatás, ajánlati úrlap és boríték 1910. évi augusztus hó 15-étől a földmívelésügyi miniszterium erdészeti főosztályánál és a besztarcsabányai erdőgazgatóságnál szerezhetők be; a terület szerint tövön értékesítendő vágások becslési adatai azonban már a jelen hirdetés közzététele után megszerezhetők a besztarcsabányai erdőgazgatóságnál.

Budapest, 1910. évi július hóban.

3.) **M. kir. földmívelésügyi miniszter.**

3249/1910. sz.

Pályázat.

A lugosi m. kir. erdőgazgatóság kerületében szervezett, illetve megüresedett egy famesteri és egy főerdőőri (I. oszt. altiszt), továbbá három, kinevezés esetén négy erdőőri (II. oszt. altiszt), továbbá kinevezés esetén három I. és egy II. oszt. erdőlegényi állásra az állományos érdekeltekkel pályázat nyitattik.

A famesteri és az I. oszt. altiszt állással 800 kor. fizetés és 200 kor. személyi pótlék, a II. oszt. altiszt állással 600 kor. évi fizetés és 100 kor. személyi pótlék, továbbá természetbeni lakás, vagy annak hiányában törvényszerű lakbér és egyéb rendszeresített illetmények, az erdőlegényi állással 700, illetve 600 kor. évi szegődmény-díj, természetbeni lakás, vagy annak hiányában törvényszerű lakbér és egyéb rendszeresített mellékilletmények (fa, ruhaátalány stb.) vannak összekötve.

A famesteri állásra pályázók a kömvesi és ácsállérvizsga letételét, a vízi és polgári építkezésekben, illetve az ezekre vonatkozó tervek és költségvetések készítésében való jártasságukat, valamint az építkezéseknek a megállapított tervek és költségvetések szerint vezetésére való gyakorlati képességüket hiteles okmányokkal: a főerdőőri, erdőőri és erdőlegényi állásokra folyamodók pedig az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba újonnan belépni kívánó összes pályázók ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó, beszélő és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei

főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetékességüket községi bizonyítvánnyal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai kötelezettségüket megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak.

Az ily módon felszerelt és sajátkezűleg írt kérvényeket a lugosi m. kir. erdőgazgatósághoz folyó évi szeptember hó 15-ig és pedig az állami szolgálatban állók felettes hatóságuk, magánosok pedig az illetékes közigazgatási hatóság útján nyújtandók be.

Lugos, 1910. évi július hó 28-án.

(2.)

M. kir. erdőgazgatóság.

3323/1910. sz.

Pályázati hirdetés.

A lippai m. kir. főerdőhivatal kerületében megüresedett egy (1) II. osztályú m. kir. erdészeti altiszt állásra, vagy előléptetés esetén egy I-ső osztályú erdőlegényi vagy segéderdőőri, esetleg egy II-od osztályú erdőlegényi vagy segéderdőőri állásra az állományos érdekeltekkel pályázat nyitattik.

Az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. törvényezik 37. §-ában követelt szakképzettségüket, — az államerdészeti szolgálatba újonnan belépni kívánók ezenfelül ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és hallóképességüket — kincstári erdészeti orvos vármegyei főorvos vagy honvédörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, továbbá életkorokról és illetékességükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, végül pedig eddigi szolgálatukat és annak eredményét, nemkülönben a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való teljes bírást igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezűleg írt kérvényüket előjáró hatóságai, esetleg az illető járás politikai hatósága útján folyó évi szeptember hó 3-ig alólirott m. kir. főerdőhivatalnál nyújtják be.

Az erdőlegényi és segéderdőőri állásokért pályázók nőtlenkedési állapotukat is kimutatni tartoznak.

Lippa, 1910. évi augusztus hó 2-án.

(4.)

M. kir. állami főerdőhivatal.

Uri ruhák készítéséhez való jó brünni posztót

legitánnyosabb gyári árakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5 z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhászovet szállító.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dás mintagyűjtemény meglekintésre bérmentve.

(I. VI. 6.)

Előfizetési ár:
 Egész évre ——— 4 K.
 Fél évre ——— 2 K.
 Negyed évre ——— 1 K.
 Egyes szám ——— 20 l.

Feladás szerkesztő:
SUGAR KÁROLY
 m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
 erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESULET.

Hirdetések

egy hasábos garmond-szedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajával szedés másfél-szeres egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknél az állásfoglalást és kereslet rovata rövid közlésekre díjaztatul áll rendelkezésére.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szeptember 15-ig érkezőre vonatkozó reklamációk is.

A lap szemlel részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szeptember 15-ig érkezőre vonatkozó reklamációk is.

TARTALOM.

A csemetekerti talajmivelés új iránya. (Lonkay Antal.)
 Kőbor kopók. (. . . a . . . e.) (Vége.)
 Gazdasági tanácsadó: Vadgesztenye termésének felhasználása.
 (—h.) — Gyümölesták bevonása hernyóenygyűrűvel. —
 Giliszta. — A kokinkina tyukról. (Képpel.) (Hrebaly Email).
 — A széna meggyulladása. — Sóvíz a méheknek. — Tojáskezelés.
 — Pósméte ültetése (—h.).
 Különlétek: Levélhullás. (L—L) — A mesterséges fészekoduk haszna. — Kíméljétek az erdőt. — Szarka a fázfánosban. — A házasság előnyei. — Egy nagy amerikai újságról. — Időjelzés.
 Szerkesztői üzenetek.
 Tárca. Cserkészlet. (Bárony István.)

A csemetekerti talajmivelés új iránya.

Írta: Lonkay Antal.

A kutató emberi elme, mely nem elégszik meg a természet jelenségeinek egyszerű észlelésével, de mindennemben az ok és okozati összefüggést keresi, a talajmivelés terén is új irányokat jelöl, melyeken haladva, eddig lehetetlennek vélt termelési eredményeket érhetünk el.

Olvasóink, ha nem is mindnyájan közvetlen tapasztalatból, de legalább is hallomásból ismerik a magyar Alföldet, ezt a nagykiterjedésű majdnem fátlan rónaságot, a melynek éghajlata pusztai jellegű, a szélsőség szárazságra hajló s a melynek termését nemcsak a kevés csapadék vagy jobban mondva a hosszú időközökben jelentkező esőzések, de a folytonosan párolgató száraz szelek is kevesebbitik.

Az északamerikai Egyesült Államok területén a mi Alföldünknel sokszorososan nagyobb kiterjedésű kietlen pusztaságok, a hol a termelési eredményeket hátrányosan befolyásoló tényezők hatványozottan érvényesülnek, eddig úgyszólván terméketleneknek voltak mondhatók.

Az amerikaiak e sivatásos pusztaságokon óriási befektetésekkel hatalmas öntöző műveket létesítettek, de a mint a magyar Alföldnek teljes kiterjedésben óhajtott öntözése lehetetlen annál az egy oknál fogva, mert nincs vizünk, a mennyi ily nagy területnek öntözéséhez szükséges, az amerikaiak is saját kárukon okulva belátták, hogy vízzel való öntözéssel óriási befektetések árán is, csak nagyon korlátozott területeket képesek termékenyíteni.

De az amerikai, nem lenne amerikai, ha az első sikertelenségtől, a kezdet nehézségeitől visszariadna: a mi teljes mértékben nem sikerült a mérnököknek, azt a gazdasági tudósok vették kezükbe s tudományos és gyakorlati kísérletekkel a víz nélküli, száraz talajmivelés kérdését megoldották s módszerrel a forrástól égő, száraz pusztákban hullámzó és gazdagon termő vetéseket varázoltak.

Módszerük igen egyszerű: czélirányos talajmiveléssel előkészítik, hogy a talaj nedvességét haszontalanul ne hagyják a levegőbe elpárologni, hanem úgy az altalajból felverődő nedvesség, mint a levegőből keletkező harmat és eső, mind az elvetett vagy ültetett növény gyarapítására fordítsák.

Ha szivacsot sekély vízbe — mely a szivacsnak csak alsó részét éri — helyezzük, a szivacs a vizet magába szívja, felső felületén is megduvedesedik. De virágserepeken is láthatjuk, hogy, ha a vizet a cserép alá helyeztünk, a virágserép alsó nyílásán át a víz a cserépbe helyezett földbe szivárog s a cserépbe ültetett virágot itatja.

A víznek a földben való felszállását a megtömődött földben keletkező hajszál finomságú csövek, az úgynevezett hajszáledények közvetítik.

Ha a cserépbe nem finom porhanyó, hanem durva, olyan darabos földet teszünk, a melynek régei között hézagok vannak: a cserép földjében nem képződhetnek hajszáledények. Az ilyen cserép tálkájába hiába öntjük a vizet, az a föld felületére nem képes felemelkedni, mert az üreges, hézagos földben nincsen, a mi vezesse.

Ez a természeti törvény adta az amerikai gazdasági tudósok kezébe a fátylát a fontos kérdés megoldásának megvilágításához.

A sivár, fátlan pusztáknak ép úgy van telők, mint az erdős vidékeknek. Tavasz nyíltaival itt is, ott is megindul a hó olvadásra, a fátlan róna talaja ép úgy magába szívja a hólevet, mint a kies erdővidék följé; de míg az erdővel és lombalommal borított talaj megtartja a téli nedvességet, forrásokot és patakokat táplál, addig a fátlan s a mellett száritóan széles róna talaja a hajszáledények útján a növényzet táplálására szánt téli nedvességet gyorsan elpárologtatja, a minék a talaj teljes kiszáradása s a növényzet idő előtti hervadása és elpusztulása a biztos következménye.

Ha azonban céltudatos talajmivéléssel a száraz róna talajának ama felső rétegét, melybe a magot vetjük s a melyben a csira és gyökér életre kél, porhanyóan tartjuk, ha ez által sikerül elérnünk azt, hogy a talaj hajszálcsovei, melyek a földben meggyülemlett vizet felfelé vezetik, ne a föld felületéig s illetve a levegőig, hanem csak a felső megporhanyított rétegig érjenek, akkor az altalaj minden csepp vize a helyett, hogy a levegőbe párologna el, e porhanyó réteget fogja nedvesíteni, valamint e porhanyó réteg fogja a harmatot és esőt is felfogni s az altalajnak közvetítve, annak időközönként fogó nedvességét gyarapítani.

Amerikai módszer szerint a felszántott földet nem hengerrel, mely inkább csak a felszántott talaj felső rétegét nyomkodja össze, hanem ékalakú súlyos, sűrűn egymás mellett forgó vaskerekekből álló talajtömörítővel, mely a felszántott talajt a fel nem szántott altalajhoz nyomja, tömökdi meg.

A talajtömörítés után azonnal boronálnak s ezzel a talaj legfelső rétegét porhanyóvá teszik.

A felszántott föld lassú üllepedéssel önmagától is megtömődik, de a míg ez megtörténik, a szántott, rögös, üregek föld nedvességének nagy részét elveszíti,

elpárologtatja. A talajtömörítő azonban a frissen szántott földet azonnal megtömíti, megülleszti s erősen a fel nem szántott altalajhoz nyomva, a hajszálcsovek képződését azonnal lehetségessé teszi s hogy a hajszálcsoveken át a víz a levegőbe el ne párologhasson a megmivelt talaj felső rétegét boronával megporhanyítják, az az e porhanyó felső rétegben a hajszálcsoveséget megszüntetik, hogy az altalajból feltörő víz a porhanyó rétegben terjedjen el.

Ugyancsak e porhanyó felső réteg szívja magába a harmatot és fogja fel az esőt, úgy, hogy az elvetett mag, mely a porhanyó felső rétegbe kerül, úgy az altalajból, mint a levegőből állandó nedvességhez jutva, egyenletesen csirázik.

Tapasztalásból tudjuk, hogy erősebb esőzések a földet nagyon is megtömítik, sőt cserépessé teszik, nagyon természetes, hogy az előbbi mivéléssel porhanyóvá tett felső réteget is az alsó üllepedett réteghez tömítik, ezzel a hajszálcsoveket egészen a levegőig képzik. Ha az így megtömődött földet további mivélés nélkül hagyónk, a talaj a hajszálcsoveken át nedvességét a levegőbe elpárologtatva, hamarosan kiszáradna s a benne fejlődő növény továbbtáplálására többé-kevésbé alkalmatlanná válnék. Ha azonban ilyen talajtömörítő esők után azonnal boronálnak vagy kapálnak, egyszerre a talaj felső rétegét megporhanyítják, a talaj nedvességének a levegőbe való elpárologását megakadályozzuk s az eső által nedvességben gyarapodott altalaj vizét a fejlődésben levő növényzet növekedésének hathatós előmozdítására biztosítjuk.

A kik az amerikai módszer szerint gazdálkodnak — már nálunk Magyarországon is sokan gazdálkodnak így — minden eső után megboronálják úgy az őszi, mint a tavaszi vetést s a boronálás — mint sokan hin-

TÁRCZA.

Cserkészlet.

Irta: Bársony István.

Hajnal. Sötét erdei hajnal, a melyre itt-ott villódzó fényleplet borít a holdvilág. A hova a fénye el nem ér, ott fekete az erdő. A hol a zöldugarak szétfolynak, ott szinte nappali a világosság és mégis sötét most még a hajnal, bent a fák közt.

Még csak háromnegyed háromra, szeptember utolsó harmadában. A hold nélkül meg valóságos fekete éj volna. S mink ketten már kifelé lopódunk az Oszlopó irányába. Mellettünk jobbra-balra a nyergeshátú hegyléc. Jobbról a meredek Szivszakasztó, a hova a szarvasok éjjelre a tarvágásokba váltanak ki. Balról a Drénó lejtős lánca. Középpút a hosszú smaragd völgy, a csillámló gyöngyös patakfordulókkal. Felettünk a hegyek a szél nyelvéln üzengetnek egymásnak valamit. Néha felzúgnak, néha felkaczagnak; néha csupa suttagás a szavuk.

Amott pedig, az Oszlopó oldalán, szakgatottan, vára-kozásos időközökben, felel a szél tutulására egy erős, kürtös, érzés, messze harsánó hang.

Ott folyvást bög egy erős szarvasbika. Az egyetlen az egész nagy erdőszegben, a ki nem bir magával és felriasztja a esőndet; izgalomba rántja önmagával együtt az egész környéket.

Kívüle minden hallgat; de mink azért tudjuk, hogy ez a hallgatás már nem élettelenység. Azt a harsánás kiáltást hallgatják valakik. Az erdő barna árnyékában karcsú szarvastehenek jönnek-mennek, mozgolódnak, moszatolnak; kőzelednek a hívó hang felé, de csak úgy félénken, szemérmesen. Kéretik magokat; várakoztatják a heves udvarlót; és míg hovatovább meghódolnak: mégis úgy mutatják, hogy nekik semmi se sietős.

Ők várhatnak; hisz' bizonyos benne, hogy ezt a gavallért, ezt a kérésőt még erőszakkal se rázhatják le többé. Kikosarazást ez el nem fogad; ennek a tüzet és merészességét legfőljebb éleszthetik. A mi megtörbeti és megálzhatja; az már nem a nőstény. Egyesegyedül a nagyobb, nyersebb erő; a hímek harezában szenvedett vereség.

nék — nemcsak nem árt, de a boronálással megporhanyított felső talajréteg vizgazdagságával a gabona erőteljes fejlődését mozditja elő. (Vége következik.)

Kóbor kopók.

(Vége.)

Az a körülmény, hogy a kopó vadászat közben, vadászatra nem tilalmas időben, idegen területre átmegy, a kopót nem minősíti még kóbor ebbé. Nem tartható kóbor ebnek az a vadászbé sem, mely tanítás vagy jártatás közben ugrott meg gazdájától s szökött át idegen területre. Ily esetekben a törvény 17. §-a szerint csak letartóztatható, de el nem pusztítható a vadászbé. Sőt még letartóztatni is csak az esetben lehet, ha az idegen területen olyan kárt okozott, melyért gazdája kártérítésre köteles. A kártérítés iránti követelés jogával azonban a sértett akkor is élhet, ha az ebet letartóztatni nem tudta.

Az előbb elmondottakkal szemben: ha a fennforgó körülményekből félreismertetlenül meg nem állapítható az, hogy az eb felismerhetően gazdája közelében van, kóbor ebnek minősítendő. Vagy: «annak, hogy az eb nem gazdátlan, nem gondozatlan, felismerhetőnek kell lennie, mert, ha az ebet elpusztító egyén jóhiszeműleg járt el, jóhiszemű cselekményéből kifolyólag kártérítéssel nem tartozik.»

Megszívvelve a törvény rendelkezéseit és a gyakorlatban elfogadott magyarázatait, a kopók felővésében megelevenedő eljárások jóhiszeműségét kellett bebizonyítanom, hogy a csávából ép bírral szabaduljak ki. Mondanom sem kell talán, hogy ez ellenfelem jóakaró tanuinak vallomása következtében meglehetősen nehézdolog volt. De segítségemre voltak «a fennforgó körül-

mények». Szomszédaink vadászatáról semmi módon nem szerezhettem tudomást. Azt nem jelentették be, meg sem is hívtak rá (?), sőt tán egyenesen titkolni akarták előtűnk, mert a legnagyobb csendben mulattak, puska-dörrenést sehonnan nem hallottunk a kritikus időben. Tán a kopók «nyif-nyaf»-ja jelezte volna a szomszédos vadászatot? — Ha tulságos jóakarattal lettem volna velük szemben, feltehetően volna róluk, hogy ez volt szándékuk. De mikor oly gyakran vadászgattak ők már gazda nélkül is! — Nem hittem igaz munkájukban.

Ha nem szerezhetünk tudomást hallás útján a vadászatról, annál kevésbé sikerülhetett arról látás útján meggyőződnünk. Magában véve az a körülmény, hogy erdőben voltunk, meghíusította a gazda utáni kémlelődést. De teljesen kizárta ennek lehetőségét a két szomszédos vadászterület egymásmelletti elhelyezkedése. A kinestári bérlet ugyanis a telep felett félkörben, hosszán elhuzódó hegygerincz déli oldalán fekszik, míg az északi oldal a m.....i vadásztársaság bérlete. Csakhogy a kettő közötti határ nem a meglehetősen hegyes szöveget képező hegyél, hanem az északi oldalon elfekvő b.....i erdőnek az él alá eső felső széle alkotja. Nagyon természetes tehát, hogy a hegy tulsó oldalán, az erdő szélében nesztelenül meghuzódó vadászokat az innen eső oldalról látnunk nem lehetett.

A fennforgó körülmények tehát kétségtelenül a mellett szóltak, hogy a kopók ismét szabadon vadásznak, minek a törvény értelmében megengedett megtorlása rég kiderdemlett sorsuk volt.

A pert vezető s.....i kir. járásbírósnak négy tárgyalás után beigazoltnak vette eljárásunk jóhiszeműségét, miből kifolyólag felperest keresetével elutasította, egyben kötelezte a felmerült eljárási költségek megtérítésére azon indokolással, hogy: a fennforgó körülmények

Most? ... most csak szól-szól; harsog, riadozik; üzen és követelve hív minden asszonyt a háremébe, a melyet most szed össze. S a csinos szarvasdámák, a még nem érzékenyen érettkorú mamák, s a fiatal menyecskék, valamint a gyöngéd, félénk és sejtelmes szarvas-kisasszonyok, mindmegannyian mennek. A nagyúr, a koronás Don Juan, megérzi őket, még mielőtt megpillantaná. Fejét lehajta szaglász és lassan szimatolva követi őket nyomról-nyomra; felordít közben-közben és sürgeti a hajnali légyottot.

Hallgatjuk... Mit is tehetnénk mást? A homály még nem oszlik, hiába fénylik a hold a tisztásokon s a hegyek gerinczén. Bent az Oszlopó-pataknak, a sziklás fekete cserkészfűt még vaktsötétség fűdi. Pedig a bikát oda várjuk a hegytetőről, le a patak völgyébe, a melyen át kell váltania, hogy vezetőm-jelezté nappali pihenőhelyére juthasson. Már rég elmúlt négy óra s ámbár még csak a keleti szemhatáron sejtethünk egy kis homályoszlást, nem bírnak tovább várni; előre, a sötét patakmederbe; arra, a hol a szarvasok könnyű lábának a moszatolását vágyunk hallani.

A homályban kétszeres a halk mozgás nehézsége;

körül-köre kell lépegetnünk és sikos, nyirkos kapaszkodókon följebb-följebb jutunk. Lihegve fujjuk ki magunkat időnkint s a mikor végre eljutunk a keresett vadáltóig, a hol most már a lélekzetünket is visszafojtva kellene várakoznunk, lesnünk a világos hajnal érkezését és egyszersmind a hangos, zájós szerelmes nagyrat: ime, az Oszlopó-hegy tulsó oldala felől harsan fel bődülése, a minék a visszhangja, mintha maga a valóság volna, úgy zeng a Lopona szirtes oldalán.

Csalódtunk!... A bika nem erre tér. Megy át a Drénóra; vagy a messzeség ködében szürkellő Bugyihóra!... Nem, ezt a kijátszást, ezt a rászedést nem hárja. Sietve vissza! Hozzá! Fel az Oszlopó tetejére, a melyre a köves patak medrén végig bukácsolva s aztán a szomszéd hegy éles gerinczére kapaszkodva jutunk. Most nincs miért ügyelnünk, nehogy megreeszenjen talpunk alatt a száraz galy, s nehogy elrugjunk egy-egy kövecskét, a mely pattog-csattog a hegyről lefelé gurultban. Most csak előre; hisz' a szarvasok messze vannak innen; majd ha zakatoló szívvel, ziháló tüdővel a közelökbe jutunk: ráérünk akkor is, hogy a

figyelembevételével alperes nem állapíthatta meg azt, hogy a kopók a szomszédos területen vadászó gazdáik közelében vannak, minek alapján jóhiszeműsége kétségbe nem vonható; jóhiszemű cselekményéből kifolyólag kártérítésben el nem marasztható.

Az I. fokú ítéletnek a m.....i kir. törvényszékhez benyújtott megfeleltetés nem lehetett meglepetés rám nézve. Viszont ellenfelem néve sem az, hogy a II. fórum az I. fokú bíróság ítéletét végérvényesen jóváhagyta. A ki azonban azt hiszi, hogy a per az utolsó fórum előtt befejezést nyert, nagyon eszalódik. Jó egy pár hét után kiderül, hogy a lelőtt kopók nem felperesem kutyái voltak. Ennek beigazolására szolgáljanak alábbi soraim.

Csak nemrégiben kaptam egy újabb idézést, változatosság kedvéért a m.....i kir. járásbíróiaktól ugyancsak kutyaperben. Az idéző végzéshez csatolt sommás keresetből, mely hangára és sulyára egyazonos a régebben kézhz vettével, legnagyobb meglepetésemre azt láttam, hogy a lelőtt kopók ügye feltámad. Minden a régiben, csupán — mint említettem — a tárgyalás színhelye és a panaszos személye változott meg. Hogy miképpen jutott új ellenfelemnek eszébe a már régtől boldogan nyugvó kopókkal szerenését próbálni, szinte elképzelhetetlen előttem. Magának vallja azokat s mint elődje, 300 kor. vérpénzt követel értük. Ám nem gáncsolom eljárását. A szabadság mindannyiunk egyenlő joga. Sőt elismeréssel adózom szerény személyemmel szemben tanúsított tapintatosságáért és figyelméért, mert a pert nemcsak ellenem, hanem a kincstár ellen is megindította.

Tekintettel arra, hogy az ujonnan megindított per tárgya minden porcikájában azonos a bíróság már le tárgyalt, régebbi perével, nem remélem hosszadalmas-

nak és fenyegetőnek annak lefolyását, a mi ellenfelemnek is csak vigaszára szolgálhat, mert az igazán széles mulatság a tárgyalások száma arányában apadó eljárási költségek kisebbsége folytán kevesebb pénzébe fog kerülni.

*

Csak még néhány szót fűzők a kóbor ebek, illetve kóbor vadászek lelovéséhez. Ne törvényadta jogunknak, de kötelességünknek ismerjük azt! Ne csak azt nézzük, hogy a kóbor ebet (és macskát) elpusztít/hajjuk, de minden kimélet nélkül el kell pusztítanunk! Hogy micsoda kárt okoznak, mily kegyetlen gyilkosságot visznek véghez ezek a bestiák a gyámoltalanabb vadfajok között, arról csak annak van fogalma, a ki munka közben gyakrabban látta őket. Valahányszor csatagolni látom a bitangba járó jószágot, mindannyiszor fülemben sir annak az agyonhajszolt, kicsiny szarvasgidának kétségbeesett, fájó veszekedése, melynek leglyilkolásánál esküdtem először boszút ellenük. Érző szívű vadász nem ismerhet velük szemben iraghat! Pusztításuk nem jog, de parancsszerű kötelesség! Igaz, hogy ennek teljesítése nem egyszer a kellemetlenségek egész sorozatát zúdítja az ember nyakába, de ezzel előre le kell számolni. A lelkiismeret és a mindennapi kenyér-szabta kötelesség érzete zománca az odaadó szolgálatnak, mely nélkül többi hitvány robotmunka. Melyik igazi vadász vagy vadászati alkalmazott engedné ezt magáról feltenni? Azt hiszem egyik sem. A ki pedig nem tud velünk érezni, kotródjék sorainkból! Egy helyébe százan lépnek, hivatott, nemesszívű vadászok! S a kellemetlenségek!... Csak ideig-óráig tartók! Ha az embert bíróság elé hurcolják, igazságának tudatában nyugodtan nézhet a törvény rendelkezésének elébe. Még csak fiskálisra sines szükséges, mert a védelem, ha alapja

lélekzetünket visszafajtsuk, és a lopódzó hiúz mozdulataival jussunk a célunkig.

Már a tetőn vagyunk; a világos hajnal is megérkezett velünk; már tisztán látni mindent; a hegyoldal szálfái közt könnyű volna már észrevennünk a szarvas-tenenek vörhenyes csuháját s a bika barna testét, ágobogas agancsát. Szinte a föld fölött libegő árnyékká válunk, olyan halkak, óvatosan léptünk; nem a bikától tartunk, hogy megneszel; ő most egyedül a maga kalandvágyának él; hanem a tehének annál éberebbek; azok résen vannak; százfelől is nyitott szemmel figyelhetnek; hallgatóznak, fülök a legkisebb neszre is lapátosan hajlik előre; pompás finom szaglásuk messziről megérzi a gyanus idegent.

S a bika is hallgat. Jó darab idő óta egyetlen egy morgást sem hallatott; vajjon hova lett? merre indult? hová fordulunk most utána, izgult lélekkel s a sok fáradságtól kimerült tagokkal?!

A válságos nagy bizonytalanságban felhangzik végre az új jeladás: a váravárt harsona megcsendül — lent, a mély pataokban, a honnan csaknem egy órai kínos vergődéssel siettünk ide fel, a hol most vagyunk.

A szarvasok végképpen rászedtek bennünket. Csakugyan lementek az Oszlop-patakba s onnan bujkálnak most a sűrűségben a Lopona oldalán feljebb-feljebb. Oda már nem mehetünk utánok; elkészénk.

*

A kora délután már az Oszlop tetején ért; a szelek halk zivódását ott hallgattam; lestem, mikor szólal meg odaát a Lopona-bézen az én Don Juanom, hogy átválton hozzám az asszonyaival, és a mikor ideér a világos hegytetőre: egyetlen dörgő üdvözléssel fogadhassam.

Még világos nappal volt, a mikor először felmordult. De milyen mordulás volt az! A Lopona-bérez oldala rengett belé. Az Oszlop-patakot átugrálta az én hegyemről visszaverődő visszhang.

Valahára!...

Itt vagy előttem, légvonalban legfeljebb ha kétszáz lépésnyire!...

Mintha mellettem harsogna, nyögne, bömbölne a hangod!

És még sem látlak.

az igazságban gyökeredzik, csak a természetes észnek egy könnyű csatája, hol a jó sikernek záloga a mindnyájunk által jól ismert vadászati törvény világosan beszélő §-aiban szilárdan le van téve.

Végezetül annak az őszinte óhajomnak adok kifejezést, vajha a törvény hatalmában erős bírói fórumok egyéb más eseteknél is oly méltányos elbánással intéznék a vadállománynak a természet és emberi jogokkal összeütköző pusztítását vagy az arra irányuló törekvést, mint a hogy azt a vadászati törvény nemes intenciója kívánja és óhajtja mindazok, a kik szeretettel esüngenek az erdő-mező szabad, kedves világán! Akkor nem kellene a vadállomány pusztulása fölött hasábszámra menő verseket sirnunk!

— a — c.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Vadgesztenye termésének felhasználása. Sok helyütt, sőt mondhatnók a legtöbb helyen, semmi gyakorlati hasznát nem veszik a szép és terbeleyes vadgesztenyefák gyümölcsének. Ott rothad el télen át a fák alatt és tavasszal a seprő takarítja el. Pedig többféle hasznát lehet a vadgesztenyének venni. Nagyobb mennyiségben vadaskertek számára vásárolják meg, mert a vadgesztenyefa termése az agancsosok kedvezése esemejéje, de örölt, vagy zúzott állapotban a házi szarvasmarha is szívesen megeszi. Ez utóbbi ezből a vadgesztenyét először jól ki kell szárítani, hogy örölhető legyen; ezt pedig úgy érjük el, hogy kenyerítés után, nem nagyon vastag rétegben a kemencében eltérgetjük és többszöri forgatással jól kiszikkasztjuk. A kinek gyümölcsaszalója van, az ott is végezheti a kiszáradást.

A sűrűség tökéletesen elföld; a hegyoldal erdejének sátoros lombzata rád borul s én meg nem pillanthatlak.

Az ilyen percek, félórák és órák próbálják ki a vadászt. A mikor nincs mit tennie, csak felajzott érzékekkel várni — várni. Úgy, hogy minden pillanat forduló eshetőséget rögön felhasználja. S a közben a türelme el ne fogyjon, figyelme ne lankadjon, kitartó ébersége semmit se csökkenjen.

Valami szokatlan élelenség lehetett odaát, mert a koronás úr szinte percről-percre jobban megamorosodott, s ha eleinte szakgatottan harsant fel ordítása, most szinte szünetlen zúgással lökdöste ki dagadt torkából a vad és indulat, lázas hangokat.

Az erdő egy megtévelyodott trubadurja, a ki a lírát hősi hangokra váltja s a hőstenorból át-átcsap a mély, bűgő basszusba, a mely mintha a bérez bensejéből dögne ki.

Szinte látnom kellett képzeletemben, hogyan öklöndözik, a mikor előre nyújtott püffedt nyakának örvénylő belsejéből ki-kidobálja a felajduló, indulat, min ten érzékiség skáláját zengő úuahh! úuahh-t!...

Aztán egyszerre még ez is kevés lett neki. Még töb-

Az örlest darálóban eszközöljük és naponként 5—6 kg.-nyi répaszelet, szeeska, árpa, vagy kukoricazadara közé keverve adjuk az állatoknak, vagy a hízóknak.

A vadgesztenyének a szobakertészetben is hasznát vehetjük. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a cserépekben tartott szobanövények földjében igen elszaporodnak a földi-giliszták. Ezeket legalaposabban úgy irtjuk ki, ha olyan vízzel öntözük meg az ilyen virágokat, a melyben 24 órán át összeztűzött vadgesztenyét áztattunk. A giliszták az ilyen vízzel történt öntözéstől kimasznak a föld színére és ott elpusztulnak. Két-háromszori öntözés után megszabadulunk ezektől a kellemetlen vendégektől.

(—h.)

Gyümölcsfák bevonása hernyó-enygyűrtível. A gyümölcsös kert az október, november, sőt december hónapok alatt sem ment a kártevőktől. Ilyenkor különösen a téli nagy araszoló pille és a téli kis araszoló azok, melyek röpdősnek s rajoznak. Színük a héjkéreghez és a száraz falevélhez hasonló s így nehezen észrevehetőek. Szerencsére ezen pillék nőstényének szárnya hitvány, fejletlen s így nem repül, hanem mászik a faderékon fel a fára s egyes ágaira, hogy a himmellel találkozhassek, mely repülni tud. Áparosodás után a nőstény a rügyek tuján rakja le petéit. Egy-egy körülbelül kétszáz tojást tojik. Tavasszal a tojásból a hernyó a rügyre megy és azt pusztítja, később a levelet és a virágot eszi, sőt kiharapdálja a kötődött termést is. A hernyó járása araszoló. Legjobban szereti a cseresznye- és a szilvafát, de megtámadja a többit is. Kifejlődésük után a földre vándorolnak s ott 4—5 ujjnyira a felszín alatt bebábozódnak. Innen ősz derekán és télelőn mint pille kikel és kijön, hogy a fára menjen s a fentebb írt életfolyamatát megkezdje. Ha vízaradás éri a gyümölcsös

bet, még ellenállhatatlanabban akart mondani; elkezdett röfögni gyors ütemben, mint a haragos vadkan.

Ah!... ennek az értelmét ki kellett találnom!

Az asszonyai ott voltak körülötte!... Ott voltak mind! Az egész hárem... És a nagyúr, az ő megbomlott örömeiben, a széptéves és udvarlás özőnét valamennyinek egyszerre szórta torkából a lába elé.

De a fenyegetés hangját is, a mi a feltés vad indulatából kelt benne életre.

Mert túl a völgyön, a széles választóterületen, a Szivszakasztó oldaláról egyszerre csak megcsendült a versenytírd harcai riadója. Felelet ennek itt; és egyszeresmind csábítás és eljegyzett asszonyép csoportjának.

Az új gavallérnak még nem volt felesége; asszony nélkül bujta a rengeteget: nőt keresvén benne mindenfelé. Talán később mozdult meg benne az érzés? Vagy talán elverték valahol's most a futás szűgyében új versenytárral kész összemérni aganca pengét?!... Riasztó, éles, harezias bögést hallat és közeledik. A mint fenn állók az Oszlopó tétéjén, szinte lépésről-lépésre figyelhetem, merre tart; honnan várhatom, hogy egyszer csak vak hevületében élém toppan.

alját, vagy ha július-augusztusban 30 cm. mélyen felástuk a fa talaját s megforgattuk, úgy ezzel a bábokat elpusztítottuk, vagy legalább is azok egy jórészenek kikelését megakadályoztuk. Szeptember végén a védelem ellenük abból áll (a nöstények ez idő tájt kelnek ki), hogy mintegy 180 cm.-nyire a földtől, hernyó-nyvet kenjünk gyűrűszerűleg 3–4 ujnyi szélességben a fa derekára. A fő ennél, hogy az enyv ragadós voltát hosszú ideig megtartsa és hogy a fán szét ne folyjon. Végül, hogy magának a fának ne ártsen. Házilag készíthető hernyó-nyv receptje: 50 deka repezsolaj 1 deka disznózsírral összeolvasztandó és tűzőn addig tartasuk, míg egyharmada el nem párolog. Ezután más edényben 1 deka terpentinszeszben 1 deka darabos megédügyantát olvasztunk fel s ezt a repezsolajas disznózsírral összekeverjük. Ez lesz a hernyó-nyv s ha kihült, használni lehet. Szeptember végétől december végéig a fákra kell lenni az enyvgyűrűnek s ha megszárad, felfrissíteni, hogy mindig ragadós legyen.

Giliszta. A giliszta igen nagy jelentőséggel bír a gazdára nézve; nem az egyes giliszta, hanem a giliszták összessége, mely a talajban óriási mennyiségben fordul elő. A földben élő giliszták súlya állítólag nagyobb, mint ugyanazon a területen élő emberek és állatok súlya együttvéve. Ez az óriási tömegű giliszta óriási munkát is végez, és mennyiben jobban meglazítja és felporhanyítja a földet, mint a gazda a legnagyobb fáradsággal és legjobb eszközökkel ezt tenni képes. De nagyobb ennél a giliszták jelentősége a humuszképzésnél. Darwin, a híres természettudós szerint, a giliszták által előállított humuszréteg néhány év alatt 4 cm vastagságot is elér. Az olyan talajban, a melyben giliszták vannak, a humusz néhány hét alatt is már 27 száza-

lékkal emelkedik s innen van az, hogy az olyan talajon, a melyben giliszták vannak, a termés sokkal jobb, mint az olyanon, a melyben giliszták nincsenek.

A kokinkina tyukokról. Mindenkinek jól esik a visszaemlékezés a régi és a régen mult időkre, s azon emlékekre, a melyek idő folyamán a leginkább megmaradtak emlékünkből. Ilyen kedves emlékezés nálam s tudom sokaknál, kik e sorokat olvasni fogják, azon idő, midőn a 70-es években az úri portákon megjelenni láttjuk az apró magyar házitűk mellett a hatalmas, — mint Bruno Dürigen, a híres német tyúkász mondja, — a 65 cm. magas sárga, vagy fehér színű, széles hátú s tollas lábú óriásokat.

Ezeknek a hatalmas állatoknak hazánkba való bevonulása nagy forradalmat idézett elő nemcsak a háziasszonyok körében, mert mindenik ilyen óriás kokitűköt szeretett volna házatáján látni, de a tyúkuvarban is, a hol a tüzesőrny, mozgékony paraszti kakaska magánkívül lett egyszerre dühében, a mint a komoly méltósággal s angol nyugalommal feléje lépdelő kokinkakast megpillantotta s egyszeriben felszaladtott a kakaska a trágyadomb legmagasabb pontjára s elukorékolván a vészteljes jelt, összeszaladtak a tyúkok s bámulatra ejtette őket is a jövevény.

A kukorékolás azonban egyúttal kihívó jel is volt a párbajra s az nyomban kezdetét is vette, mert a kakaska neki szaladt a kokónak s az még fel sem ocsudott a harci zaj által támadt meglepetéséből, már is arczában érezte az ellenfél éles sarkantyúit.

Természetesen a győztes a kakaska lett s a kokót úgy kellett a hetesfűnek a kakaska karmai közül kiszabadítani, a házba vinni s ott azután kezdődött a gyógykezelés.

Érzéki csalódás!... Hisz' a tulsó hegyoldalon bög és onnan felelget át; köztünk az egész nyílt völgy, a melyen most még nem merne átjönni; korán van arra: a nap még nem áldozott le, csak a hegy mögé bujt.

De ime, ez itt, a lopotnai hős, megindul a hegyoldalon és sjetős igyekvéssel tart lefelé arra, miközben fuj, nyög s fel-felroffen. Amonnan jön a válasz... Egyik a másik után.

Hajh, ha ezek most találkoznanak, ott a völgyben! Minő királyi látvány volna az!

Még a dörgő üdvözlés vágát is feledve lopódzom arrább-arrább, lejjebb az Oszlopokról, abba az irányba, a mely felé a lopotnai trubadur igyekszik. Már izgulok a csudás viadal reményétől, a mikor az én hősködöm, mintha meghátrálna, visszafordul és a béreztető felé tart, úgy folytatja harsogó riadását.

Nem kell öt elitelnünk. Nem gyávaság az, a mi más szándékra bírta, hanem kényszerűség... Az asszonyai változtattak irányt s most azokat követi.

Mind távolabbról hallik ordítása; eközben pedig be is sötétedik. A hold végig ragyogja a Szivszakasztót, az

Oszlopót, a Lopotnát, a mély erdei völgyet, a smaragd-legelőt, a csillámos patakot... *

Másnap hajnalban hiába vártam a Lopotnán. Egy hang se, egy biztató jel se volt ott.

A lopotnai hős eltűnt, elment, talán elbujdosott.

Az erdőőrök mondták, hogy késő éjjel hallották a vadásztanyáról, hogyan vált át a szivszakasztóbeli bika bögése az Oszlop felé s onnan a Lopotnára.

Tehát mégis utána ment a kalandor a lopotnai hősnek.

S ha utánament, akkor találkozottak.

Akkor bizonyosan megvolt a nagy párbaj, a melynek csak az erdő meg a holdvilág volt a tanuja.

No, meg az asszonyok. A szarvas-dámák; a mamák, a menyecskék és a kisasszonyok.

A kik azután mind a győzteshez szegődtek s a megvert leventétől elfordultak.

Vajjon ez a nagy hallgatás nem azt jelenti-e, hogy a kalandor győzött s a lopotnai hős szenvedett csúfos vereséget?!

Ilyen fogadtatásban volt része körülbelül mindenütt ennek a fajtának, de mégis ő és ivadéai lettek a győztesek, mert a baromfi-udvar gyöngédebb fele mégis meghódolt neki s a kakaska később bánatosan látta, hogy a fiúk és a lányok is mind-mind a divatos sárga, vagy fehér színben pompáznak s csak itt-ott restelkedik egymásik a parasztikus fogolyszínű tollazatban.

Annyi bizonyos, hogy a kokin-tyúkok bevonulása adta meg hazánkban a modern baromfitenyésztéshez a kedvet, s ha a kokinokat később más fajták is cserélték fel, de az érdem az övék, hogy a baromfitenyésztési régi tepedésből a magyart is kiragadni segítettek.

véleményemet, hogy szépek. Óriási test s remek alak, ez jellemzi őket.

A kokinoknak van sok gazdasági jó tulajdonságuk is s a magyar tyúkkal való keresztezési ivadéai a magyar tyúkokban sok jó erkölcsöt örökítettek át. Egyik ilyen jó tulajdonság a kotlási vágy, a mi a magyar tyúkokban sokszor hiányzik, s a gazdasszony a kora tavasszal letojó tojásokkal kotló hiányában nem tud mit csinálni. Pedig ez nagy sor. Korai csibe nemesak a tenyésztésre a legjobb, de értékesítésre is.

A kokinkina tyúkok többféle tollszínezetben lettek kitenyésztve s ezen színeket a legteljesebb pontossággal

Kokinkinai kakas és tyúk.

Mint dísztyúkok a kokinok ma is az egész világon az első helyet foglalják el, s éppen most olvasom egy külföldi lapban, hogy az amerikai tenyésztők a kokinokat újból felkarolják s mint haszontyúkot is nagyra becsülik.

E soroknak csak az ezéja, hogy e fajtura mint dísztyúkra a baromfikedvelők figyelmét felhívja, mert sok helyen a szép tyúkokat nem a haszon, hanem a kedvelés végett tartják, s a ki igazán szép és kedves, de a mellett szelíd, barátságos tyúkokat óhajt tartani, az mást, mint kokinkina tyúkfajtat ne is szerezzen be.

A kokinok Kína közép és északi részéből származnak s 1847-ben lettek Shanghaiból Londonba bevíve s onnan 1850 vége felé Németországba is átszármaztak.

Hogy milyenek a fehér és milyenek a sárga kokinkina tyúkok és kakasok, azt mai számunkban közzétett képek eléggé mutatják, s azt hiszem mindenki osztja

tartják be s ez bizonyítja legjobban régi, ősi fajtájuk mívtálat.

Van tiszta fehér, tiszta sárga, tiszta fekete tollazatú kokin. Van ezenkívül fogolyszínű, kendermagos és kék tollazatú is. A legelterjedtebb féleség a sárga volt s az ma is.

Midőn ez alkalommal a kokinokat itt bemutatom, azt hiszem nem családóm, hogy eljön nálunk is nemsokára az az idő, a midőn az úri portákon ismét ezek fognak megjelenni, mert az orpington már a havasokra is feljutott s nem egy pakulárnak házában láttam oly kifogástalan sárga orpingtonokat, a melyenekért a pozsonyi országos kiállítás alkalmával 50, sőt 100 koronát is fizettek. A mit Laehne Hugó országos képviselő, akkori aradvármegyei gazdasági egyesületi igazgató úr tölem 100 koronáért vett meg, semmivel sem volt tökéletesebb és szebb, mint a melyet Chirda havas 1348

méter tengerszintfeletti egyik részében lakó Juon Toporcán juhásznál láttam.

Semmi sem tart örökké s így az orpington kultuszának is vége lesz, a mi egy esepet sem lesz haj, mert ez éppen azt fogja jelenteni, hogy e fajta már a népé. S ez volt a czél. Az úri kedvtelés pedig ismét mást fog magának választani, s mivel rendszeren újra vissza-vissza szokott térni a régi divat, nem lehetetlen, hogy ismét találkozni fogunk a kokinkínakkal. *Herblay Emil.*

A széna meggyulladásása. A széna magától is meggyulladhat, ha a füvet olyankor rakjuk boglyába, mikor az még nem száradt ki teljesen. Az olyan szénánál, mely már 75 napig feküdt, felmelegedést nem lehetett többé észlelni. Ha a széna teljesen ki van szárítva és csak külső behatások, vagyis eső, árvíz stb. által lesz nedves, úgy annak magától való meggyulladásása teljesen ki van zárva. A kívülről jövő nedvességnek legfeljebb csak az lesz a következménye, hogy a széna megpenészedik, megrohad, de hogy felmelegedjen, vagy meggyulladjon, az nem lehetséges.

Sósvíz a méheknek. Ha a méheket megfigyeljük akkor, mikor vizet keresnek, azt fogjuk tapasztalni, hogy gyakrabban találjuk őket pocsolyáknál, trágyagödörknél és ezekhez hasonló helyeken, mint ott, a hol rendszeres, tiszta víz van. Ez kétségtelen jele annak, hogy a méhek jobban szeretik az olyan vizet, a melyben valamelyes só van feloldva, mint a tiszta vizet. Sok méhész van, a ki a méhek vizébe mindig egy kevés, körülbelül egy éspetnyi sót tesz; ezek azt tapasztalták, hogy a méhek sokkal szivesebben vették az ilyen vizet, mint a tisztát. Régen ismeretes egyébiránt, hogy a sósvíz az emésztést elősegíti; hogy azonban a nitrogéntartalmú sókat nem kedvelik-e jobban a méhek, mint a konyhasót, a melyben nitrogén nincs, azt csak kísérletek útján lehetne megállapítani.

Tojáskonzerválás. Dr. Campanini jelentést tett az olasz földművelésügyi miniszteriumnak arról, hogy kitűnő módját fedezte fel a tojások konzerválásának, a mi abból áll, hogy a tojásokat vékony réteg disznózsírral vonja be, mi által a tojások pórusai teljesen légmentesen elzártnak. Az ekként konzervált tojások egy éven át teljesen frissnek maradtak. Maga a konzerválás csekély költséggel és fáradtsággal jár, a mennyiben egy óra alatt mintegy 100 darab tojást lehet 25 fillér árá zsírral bevonni.

Pöszméte ültetése. A pöszméte (köszméte, egres, biszke, piszke) valamint általában a szederfélék ültetésére a legalkalmasabb évszak az ősz. Ha a pöszmétértől lehetőleg nagy termést óhajtunk nyerni, úgy a sor és bokortávolságot 1-5 méterre tegyük. Sűrűbb ültetés az első években kiadósabb ugyan, de később, mikor a bokrok már nagyobbak, hátrányos, a mennyiben a bokrok egymást kölcsönösen nyomják s a mellett a levegő, világosság, napfény és eső sem tud a bokrok közé eléggé

behatolni. Sokkal jobb tehát távolabb ültetni és inkább a hézagokba különböző apró zöldségféléket vetni. Vagy, ha ezt nem akarjuk tenni, akkor minden két pöszméte bokor közé, valamint a sorok közé is ültessünk alacsonyabba növe pöszmétebokrot, a melyek a magasabba növeőknek kevesebbet ártnak és mégis számbavehető termést adnak; vagy pedig ültessünk felváltva egy alacsonyabba és egy magasabba növe fajtát. *(-h.)*

Különfélék.

Levélhullás. A fák — hacsak azokat valami betegség nem támadta meg — rendszerint október havában hullatják le leveleiket.

Levélhullás előtt a levelekben összegyűlt táplálóanyagok az ágakba húzódnak le s a levélnyel alsó részén, ott, a hol az a galyalv érintkezik, egy a galytól elválástó paraszövet képződik, mely annyira gyenge, szívacszerű, hogy a levelet a szél a képződött paraszövet helyén könnyen leszakítja.

E paraszövet azonban nem minden fanemnél fejlődik ki teljesen, például nem egy bükk- vagy tölgyfán még tavasszal is ott vereslik a mult évi level.

A levélnyel tövében fejlődött paraszövetet, mely — mint előbb is említettem — igen gyenge falú sejtekből áll, rendszeren az első őszi fagyok szokták annyira megromcsolni, hogy e szövet a szél erejével szemben nem képes a levelet a fán megtartani. A hideg ugyanis a sejtek között mindig meglevő vizet jéggé fagyaszítja, a víz, ha megfagy, kiterjed, nagyobb területet foglal el s e rendkívüli kiterjedéssel a sejtfalakat megszakítja.

Tehát a levélhullásnak nemcsak a levélnyel tövében fejlődő paraszövet képződése az oka, hanem a gyenge paraszövetben roncsoló fagy hatása is. A mely fánál a levélnyel paraszövete nem fejlődik ki tökéletesen — mint a tölgynél és bükknél — ott a beálló fagyok se siettetik a levelek hullását. *L-l.*

A mesterséges fészkekoduk haszna. Németországban az Eisenach várostól délre fekvő több száz négy-szög mérföld kiterjedésű erdőseget 1905. évben a *tölgyfa ilonca* (*Tortrix viridana* L.) csupaszra rágta, míg Berlepsz báró erdeje, mely előbbivel szomszédos volt, a rovarpusztítástól teljesen mentes maradt, mert erdejében mintegy 2000 mesterséges fészkekodu van kiaggatva, melynek nagyobb részét rovarevő madárkák már betelepítették. A báró erdeje mint egy zöld azás emelkedett ki a körülötte levő csupasz erdőkből. A rovarpusztítás első nyomait a báró erdejétől csak mintegy fél kilométernyire lehetett feltalálni, jeléül annak, hogy a czinegék, a költési időn kívül, milyen messze el szoktak kalandozni. Így a Berlepsz báró rendszer szerint, mesterséges fészkekodvakkal már hosszabb idő óta felszerelt gyümölcstermő vidéken, a hol a fák a madarak oltalma alatt nőttek fel, évek óta mindig egyformán jó gyümölcstermés volt. Sokszor egész vidékeket tett tönkre a hernyó pusztítás, míg olyan helyeken, a

hol sok zinege, vagy egyéb, odvakban fészkelő rovar-evő madár tanyázott, a fák mindig zöldek és sértetlenek maradtak. A Berlepsch báró birtokával szomszédos falvak lakói csakhamar tudatára ébredtek annak, hogy a mesterséges fészkelődvak alkalmazása milyen nagy előnnyel jár s ezért ők is kezdték azokat felagatni. Most nemcsak a környékbeli falvakban, de messze, távol eső vidékeken is a kertek tele vannak aggatva mesterséges fészkelődvakkal, melynek eredményeképp a nép azt állítja, hogy azóta náluk sincs számbavehető rovarkár.

Nálunk az állami támogatással létesült «Első magyar fészkelő-duyár» Baranya-körzész (u. p. Szászvár) foglalkozik mesterséges fészkelődvak készítésével, de ha egy kicsit értünk a fúrás-faragás mesterségéhez, azt magunk is könnyen előállíthatjuk.

Kimélték az erdőt! Egy bajor főerdész a kezelése alatt álló erdőben a következő felirással ellátott táblákat állíttatott fel: «Figyelmeztetjük a közönséget, hogy az erdőben való dohánzását, a csemeték és rétek letiprását, valamint az ágak letördelését a törvény szigorúan tiltja. Egyben komolyan kérjük, hogy papírdarabokat, üveget s más e feléket az erdőben ne dobáljanak szét, és tők maguk is segédkezzenek abban, hogy az erdő védelmére előírt rendszabályok szigorúan betartassanak. Így az üdülni vágyó közönségnek kettős öröme lesz az erdőben s a rendőri közegek sem lesznek megfélemlenek szigorúbb eszközökhöz nyúlni». A «Dürerbund» pedig a következő felirás-táblákat állíttatta fel a szászországi erdőben: «Mienk az erdő és maradjon is a mienk! — mondjátok ti. — Helyes! De jegyezzétek meg, hogy az erdő csak akkor és csak addig lesz a tietek, ha és a meddig mint közkinceset, mint egy kiapadhatatlan üdítő forrást, a melyben ti jobb emberek fűrődtek, meg tudjátok becsülni és meg tudjátok ortalmazni. Az erdő üdvözöl téged, ha esendjét épen olyan tisztelőben tartod, mint házibékédet. Zajos és izléstelen lárna, valamint túlságos éneklés is, megfélemlíti az erdő vadjait. Ha durvaságot az erdő békes csarnokában szabadjára engeded, úgy ne csodálkozzál azon, ha többé nem akarnak oda befogadni.»

Szarka a fáczánosban. Hogy a szarka nagy barátja a fáczántojásoknak, annak igazolására a «Der Deutsche Jäger» egyik olvasója a következőket írja: «Talán nem mindenki előtt ismeretes, hogy a szarka is a fáczántojás kedvelői közé tartozik; pedig ez így van. Egy erdész ugyanis fáczánosban nagyon sok kiürített fáczántojást talált és egyben azt tapasztalta, hogy a szarkák szerfelett elszaporodtak. Miután már régebben is gyakran kodott arra, hogy a fáczántojásokat a szarkák ürítik ki, a fáczánfészkek közelében tányérvasakat állított fel. Az így elfogott szarkák gyomrának vizsgálata a feltevést igazolta, miért is azt tanácsolja, hogy ennek a tollas gaznépnek nézzünk jobban a csőrére és a hol lehet, koppintsunk rá egyet.»

A házasság előnyei. Nős férfiak tovább élnek, mint az agglégények. Az agglégények között a halandóság 30—40 év körül 27%, a nős férfiak között ugyanabban a korban csak 18%. A harminczötödik életév után a férfiak rendszerint oly egyekkel kötnek házasságot, kik náluk fiatalabbak, ellenben 20 éven aluli fiatalemberek gyakran oly nőket vesznek el, ki náluk néhány évvel idősebbek; ha pedig várnak a nőüléssel 21—25 évig, akkor általában oly asszonyt keresnek, kik náluk egy évvel fiatalabb. Minél idősebb a férfi, annál nagyobb lesz a korkülönbség, a mely idős férfiaknál gyakran óriási. A jeggyűrűket először a zsidók hozták szokásba.

A statisztika azt tartja, hogy legeszszerűbb, legeszségesebb és legtermékenyebb az a házasság, ha a férfi olyan korú nőt vesz el feleségül, a ki hét évvel idősebb, mint a férfi életkorának a fele. Egy 30 éves férfi tehát akkor nőül helyesen, ha olyan nőt vesz el, a ki $30/2 + 7 = 22$ éves. A 40 éves férfinak $40/2 + 7 = 27$ éves feleség kell, míg egy 50 éves férfinak $50/2 + 7 = 32$ éves, egy 24 éves fiatalembernek pedig $24/2 + 7 = 19$ éves feleség való. Hogy e mellett a leány szorgalmas, takarékos, házas és izlésűneknek megfelelő legyen, az magától értődik. A szépséget — bár a szép feleség kellemes a háznál — mindig mellékes dolognak kell tekintenünk és inkább jó asszonyra igyekezzünk szert tenni, mert a példabeszéd is azt tartja, és tényleg úgy is van, hogy a szépség mulandó, míg a jószág állandó szokott lenni. Az igazi jó feleség a könnyelműsége hajló férfit sok minden rossztól vissza tudja tartani s a mellett életét kellemessé, boldoggá tudja tenni.

Egy nagy amerikai újságról. Egy magyar újságíró megemlékez a Newyork Herald palotáját és annak berendezését. Négy utczára néző elegáns épület. Hatalmas üvegtábláin keresztül látni a háromemelet magasságú rotációsögepeket, a melyeknél nagyobb nincs a világon. Éjjel egy és félkettő körül kezdenek el működni a gépkolosszuskok, akkorra készen van a lap; a reggeli első kiadás. A Newyork Herald palotája előcsarnokában van a legfontosabb helyiség: a hirdetések földása. Vagy harmincz-negyven ablak, a melyeknél a késő éjjeli órákig adnak föl hirdetést. Szombat este olyan életveszedelmes a tolongás, hogy a rendőrséget kell hívni és sokan nem is tudják már elhelyezni hirdetéseiket. Pedig ez a mulatság nem olesó öröm. Egy hirdetési oldal ára kétezer dollár, a mi pénzünk szerint tízezer korona. Ünnepnapokon pedig negyven, ötven hirdetési oldala is van a Heraldnak. Tessék ezekből a számadatokból öszveadni, szorozni és kivonni a tulajdonos, Mr. Bennet hasznát. Az előcsarnokból az emeletre lehet jutni az editorhoz, — nálunk szerkesztő. Ha valaki az utczán valami érdekes eseményt lát vagy valami fontos dolgot tud meg, fölkeresi egy újság editorát s elmondja neki, hogy tud valamit. Ez kihív egy riportert, az illető jelentkező elmondja titkát, megkapja tiszteletdíját — minimum négy-öt dollárt (20—25 koronát) — s az újságíró bemegy és megírja a hírt. Egy

hatalmas teremben talán harminczan dolgoznak. Minden-
kinek íróasztalába erősített írógépe van, minden asz-
talon külön telefon és az írógépek szakadatlanul kopog-
nak, a telefon szintelenül csönget. A folyosókról nyil-
nak a rajzolóok szobái vagy hat-hét, azontul az expedició
és könyvtár. Nincs segédkönyv a világon, a mely itt
ne volna meg; mindenkiről és mindenről mindent egy
pillanat alatt megmondanak. Két hatalmas szekrény
kiváló emberek előre kiszedett életrajzával van tele.
Különös nesz hallatszik az egyik teremből. Mintha
hatalmas aczélpókok futnának aczélpókhálókon. A táv-
írógépek. Vagy ötven távirógép egy szobában, hirtelt se
állam, se rendőrség nem ellenőrizheti; itt fut össze az
egész világ minden érdekessége. Mr. Bennet, a mérhe-
tetlen hatalom ura, Párisban él és kábeln kábelben min-
den éjjel megletegráfalják neki a Herald minden egyes
sorát. Tudta nélkül egyetlen betű se jelenhetik meg.
Nagy, külön termek van a sporttudósítóknak, majd
külön időjelző szoba, a hol a Herald szakembere ül
gépei között; külön termük a színházi szakembereknek
és gyönyörű külön konyhája a nyomdai személyzetnek.
A nyomdában kétszázhetven szedőgép van s kilen-
száz az alkalmazottak száma. Külön látványosság a
tipografia, a hol hatalmas fényképezőkkel veszik le a
képekről, rajzokról azokat a színes mókákat, melyeken
az amerikaiak oly jól tudnak mulatni.

„Az Erdő” szerkesztősége ennél valamivel kisebb
helyen is elfér s személyzete is kevesebb tagból áll.

Időjelzés. A „Meteor” szeptember hóra a következő
időjelzést teszi közzé:

Szeptember hó változása napjai 1, 3, 4, 5, 6, 9, 11,
19, 21, 22, 25, 26, 27-ére esnek és meglehetősen sűrűn
következnek egymásra, minél fogva e hónap időjárása
különösen kezdeten igen változatosnak ígérkezik, de
eleinte meleg jelleggel. Csak a 6-iki hoz zivataros és
viharos változást, melyet követőleg a 19—21-iki válto-
zásai napok hatásköréig állandóbb időt, ez utóbbiak
hatáskörében nagyobb-mérvű csapadékok, esetleg le-
hűlést és követőleg igen változó jellegű időt várhatunk.

Legéresebb hatású változások napok e hóban 6—
19—22 és 26-ára esnek.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-
szalagon átjuttított lakaizm miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen
átjuttításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközei a
bejelentett címváltozások alapján, a nagyobb arányú címnyom-
tatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy
főbböleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

A. J. A. méhésetre vonatkozólag feltett kérdésére legközelebb
válaszolunk. Czegekét elvből nem ajánljuk.

F. G. Álláskereslet iránti hirdetését díjtalanul közöltük.

Drina. Katonai szolgálata alól való felmentése után azonnal
tartozik polgári állását elfoglalni s csak annyi megszakítás van
engedélyezve, mint a mennyt az odautazás okvetlenül igénybe
vesz.

G. P. Szurdok. E rovatunk bármely közérdekű s különösen
szakunkat érdeklő kérdés részére nyitva van, de azt házasság-
közvetítésre nem engedjük át. A küldött bélyegjegyeket (60 fillér)
lapunk javára bevételteztük.

F. A. Az erdőőri szakvizslas letételéhez csak akkor bocsátják,
ha legalább 3 évig szakadatlanul erdészeti gyakorlati szolgálát-
ban állott.

G. L. Bazin. Előfizetése augusztus végén lejárt.

J. F. Körmend. Reméljük, hogy fizetésük rendezve lesz.

E. K. Tudakozódní fogunk s ha gyógynövények termes-
téséről szólni jó könyvet találunk megírjuk.

Sz. F. Jövedelmező mellékgazdaságkásért s szárnyastenyész-
tést és vele kapcsolatosan a tojástermelést nem tartom. Rend-
kívül fáradságos, kényes és egyszerűen nagyon bizonytalan
jövedelmű foglalkozás mert mindig számolni kell a ragadós beteg-
ségek eshetőségével, a mi ha fellep, esetleg egy nap alatt elpusz-
títja egész jövedelmét és hiábavalóvá teszi fáradságát. Ahhoz
hogy a tyúktenyésztés jövedelmező legyen, sok befektetés kell és
sokba kerül az eltartás olyannak, a ki maga nem rendelkezik
földekkel, a melyen a szükséges éleleség termelje. Messze erdő-
ből pedig értékesíteni a tojást nagyon körülményes dolog. Meg-
fellelő anyagot mint állami alkalmazott a miniszteriumtól is kér-
het. Legszívósabb és elég jó tojás a mi parlagi tyúkunk. Az nem
is nagy igényű és ellentáll jobban, mint a nemes fajták, melyek
legelőbbé nagyon válogatos és nagy igényű. Az olasz tyúk igen
jó, ma már elég kiterjedten tenyésztik. Ha azonban igazán jöve-
delmező és kevés gonddal járó mellékgazdaságként óhajt úzni,
úgy inkább tenyésztessen bécsi kék nyulat őt anyanyúl évi három-
szori fiatatás mellett gond nélkül jövedelmez 300 koronát, nem
kell hozzá különösebb berendezés se, miután ketrezeit kaphat a
földműv. miniszter úrtól, az értékesítéssel sincs semmi gondja.
5—6 hónapos korában kilóját élő sulyban 80 fillérért átveszi bár-
mikor. A nyúltenyésztők országos egyesülete Budapest, Csillag-
hagy. Ennek az az előnye is, hogy télen kitűnő ételeket készíthet
húsából bőré pedig drbját öt kor. értékesítheti. Erre nézve
mindenféle utasítást, útbaigazítást meg kaphat díjtalanul a fenti
egyesület elnökségétől Budapest, Csillaghagy, u. p. Békás-megyey.
Dr. Kukuljévi József.

S. L. Útadó továbbá fegyver- és vadászati adó kivételével az
erdőőrök rendszerint ugyanazokat az adókat fizetik, melyekkel a
többi állampolgárok vannak megterhelve. Az erdőőri szakisko-
lába leendő felvétel iránti kérelmek elintézése most van tár-
gyalás alatt.

K. J. Hogy Bosznia-Hercegovina ocepálása alkalmával ki
volt-e vezényelve valamely vadász-zászlóalj s ki volt annak
parancsnoka, annak megállapítására ép oly kevés vállalko-
hatunk, mint arra, hogy közül sorsjegyeknek húzásait nyilván-
tartsuk. Felkésztett erdőőr útadó nem köteles fizetni; ha azt
őne kirótták kérje annak törlését az illetékes közigazgatási
bizottságtól, hivatkozással az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-ának ren-
delkezésére.

S. J. Az erdészeti szempontból kártékony rovarokkal Fekete
Lajos: Erdészeti rovartan című munkája legbehatóbban foglalkozik
(kapható Selmezbányán, Joerges A. özvegye könyv-
kereskedésében, ára 11 kor.)

H. J. Okmányok hiteles másolatai ivenként egy K bélyeggel
látandók el; állami hivatalok kivételése esetekben végezhetik a
hitelesítést.

Rátz Károly erdőőr részére a Vadászvizsla című könyvet
a mű szerzője hozzánk adta be. Felkérjük őt, közéjbe velünk
pontos címét, egy a munkát neki elküldhessük.

B. J. A vadászati törvény 13. §-ának első bekezdésében foglalt
rendelkezések értelmében több közt az *üregi nyulat* saját
területén a birtokos bármikor elpusztíthatja.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Állást keres esetleg azonnali belépésre 20 éves, róm. kath., három középiskolát és szakiskolát végzett nőtlen egén, aki négy évi gyakorlattal bír, beszél: magyarul s tótul s törve németül. Czime a szerkesztőségben. (15. sz.)

32 éves, kisesaládós, több nyelvet beszélő, szakvizsgázott erdőőr október elsejére, vagy újvevra megfelelő állást keres; czime a szerkesztőségben. (16. sz.)

Állást keres 16 évi gyakorlattal bíró, 42 éves, római kath. nős, jól szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészeti műszaki segédteendőkön kívül úgy a vadászat, vadovás, vadtenyésztés, mint a dűvadak irtásában és vadászebek tanításában, valamint a vizen való vadászatoknál előforduló csolnakvezetésben teljesen jártas — állását október vagy november hó 1-én foglalhatná el. — Czime a szerkesztőségénel. (17. sz.)

Állást keres egy tényleges állományú katona (szakaszvezető), a ki négy középiskolát és erdőőri szakiskolát (szakvizsgát) jó sikerrel végzett. Az irodai teendőkben is gyakorolt. Czime a szerkesztőségben. (18. sz.)

33 éves, nős, volt esendőr-őrvezető szakvizsgázott erdőőr, beszél magyarul és tótul, november hó 1-re állást keres. Fővad és apróvad-tenyésztésben és cserkészben kitünően jártas. Kisebb erdő önálló kezelését elvállalná. Czime a szerkesztőségénel. (19. sz.)

Erdőőri szakiskolát végzett, szakvizsgázott 25 éves, róm. kath. vallású, nőtlen egén állást keres. Czime a szerkesztőségénel. (20. sz.)

Erdőőri szakiskolát végzett, kitünően szakvizsgázott, 30 éves, nős, magas, erős testalkatú, úgy az erdő- mint vadőri szolgálatban teljes jártassággal bíró egén f. évi november 15-dikétől állást keres. Czime a szerkesztőségénel. (21. sz.)

Jó bizonyítványokkal rendelkező, 32 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr, beszél magyarul és tótul október 1-ére állást keres. Erdő- s vadőri szolgálatban egyaránt jártas. Czime a szerkesztőségben. (22. sz.)

Katonaviselt, 29 éves, nős, nyolcz évi gyakorlattal bíró, szakvizsgázott erd. altiszt, ki úgy az irodai mint a külső erdészeti és vadászati szolgálatban kiváló jártassággal bír, állást keres. Czime a szerkesztőségénel. (23. sz.)

Erdőtéljes, munkabíró, 48 éves, szakvizsgázott erdőőr, beszél magyarul, tótul és törve németül is, az erdő- s vadőri szolgálat minden ágában kiváló gyakorlattal rendelkezik — mivel a gondjaira bízott erdőbirtokot eladják, kiirtják és felparcellézzák — október vagy január elsejére állást keres. Czime a szerkesztőségénel. (24. sz.)

HIRDETÉSEK

A ki hárs- és nyárfáját kedvező árban eladni akarja, az forduljon a «Vesuvius» magyar gyufagyár részvénytársasághoz Győrött.

Pályázati hirdetmény.

Szakiskolát végzett erdészt keresek egy 1500 holdas két különböző helyen fekvő erdő és egy kőbánya kezeléséhez. Csak magyarul, németül és tótul tudó egén pályázhatik, a vadászat bérbe lévén adva, a német vendégek ellátását az erdész feleségének kellene eszközölnie. Erős, egészséges fiatal ember legyen, feltétlenül becsületes és megbízható. Javadalmazása készpénzben 800—1000 korona, szabad telen- és disznótartás és szántóföld az erdei laknál 3 hold. Pályázatok a nagyborsányi erdészeti hivatalhoz, Leidenfrost Gyula kezeihez Nagyborsányba (Nyitra m.) intézendők.

Leidenfrost Gyula s.

1910 évi 80,759/I, B—3. szám.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

A draganeci kir. erdőgondnokság III. és IV. vágás-sorozataiban összesen mintegy 1182 kat. holdnyi területen előforduló 8578 darab koros tölgy és 33,880 darab bükk, gyertyán s egyéb törzsek eladásá iránt 1910. évi október hó 7-én délelőtt 11 órakor a zágrábi kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében kizárólag zárt írásbeli ajánlatok alapján versenytárgyalás fog tartatni.

Kikiáltási ár 932,558 k.

Az általános árvezetési és részletes szerződési feltételek a földmívelésügyi m. kir. miniszterium I. B—3. ügyosztályában, V. ker. Zoltán-utca 16 sz., III. emelet; a zágrábi kir. erdőigazgatóságénel és a draganeci kir. erdőgondnokságénel, a hivatalos órák alatt megtekintethetők s kívánatra meg is küldetnek.

(1 sz.)

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Pályázat erdőőri állásra.

Szakvizsgázott erdőőr kerestetik, a ki az erdei teendőkben, a mesterséges fácentenyésztés és vadgondozásban a kellő gyakorlattal és jártassággal bír lehetőleg októberi szolgálatba lépéssel. Folyamodványok a fizetési igények megjelölésével és bizonyítványok másolataival, a melyek vissza nem adatnak a Mozsgói Uradalom Tisztartói Hivatalához Mozsgóra (Somogy m.) küldendők.

A mozsgói uradalom tisztartói hivatala.

(2. III. 1. sz.)

81.228. sz./I. B—3.

Tölgyfaeladási hirdetmény.

A vinkovezei kir. főerdőhivatalnál az 1910. évi szeptember hó 28-án délelőtt 9 órakor írásbeli versenytárgyalás fog megtartatni az alább részletezett vágások, tölgy, kőrös, szil és egyéb faanyagának tövön való eladása iránt.

Erdő-gondnokság neve	Védkerület neve	A vágás területe	Törzsek száma				Beesérték korona
			tölgy	kőrös	szil	egyéb	
			k-hold	d	a	r	
Jasenovac	Trstika 6.	51 ¹⁰	249	32	1.557	639	31.103
Lipovljani	Čardačinska greda 8.	53 ⁷⁰	1.151	50	231	1	133.063
	Savička gjol 12.	50 ⁰⁰	415	1.813	41	68	63.903
Raič	Jarivka greda 19.2.	42 ³⁰	849	3	3	—	92.480
	Sušé 20.	125 ⁷⁷	331	16.077	—	2.324	93.269
Uj-Gradiška	Ljeskovača 24.	40 ⁰⁰	1.073	—	240	110	144.769
	Prašnik I.	53 ⁴¹	642	—	52	421	80.320
	Prašnik II.	52 ⁸⁰	1.476	—	20	231	181.810
Županja	Slavir	66 ⁰¹	1.477	14	3	10	168.601
Niemci	Gradina	45 ⁷⁹	948	27	8	17	136.530
Jamina	Šmogva	60 ⁴⁶	1.037	—	—	—	118.876
	Vratična	74 ⁰²	764	148	829	1.796	181.015
Összesen		716 ⁰⁹	10.412	18.169	2.984	5.617	1.425.739

Az ajánlatok a megajánlott vételár öt százalékának (5%) megfelelő bánatpénzzel látandók el.

A versenytárgyalási és szerződési feltételek a vinkovezei kir. főerdőhivatalnál tekinthetők meg s kiváratra a nevezett főerdőhivatal által meg is küldetnek.

Budapest, 1910. augusztus hóban.

(4. sz.)

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Pályázat erdőőri állásra.

Pályázatot hirdetek egy erdőőri (II. oszt. altiszt), előléptetés esetén egy I. oszt. erdőlegényi, egy II. oszt. erdőlegényi, egy I. oszt. segéderdőőri állásra.

Pályázók az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában körülírt szakképzettséget, az államerdeszt szolgáltatába ujonnan belépni kívánók ezenfelül még ép és erős testalkutakat, különösen jó látó, beszélő és halló képességeiket kincstári erdeszeti orvos, vármegyei főorvos avagy honvéd törzserős által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereitekről, katonai kötelezettségükről szóló bizo-

nyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket folyó évi szeptember hó 30-ig a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz nyújták be.

Szászsebes, 1910. évi augusztus hó 19-én.

(3. sz.)

M. kir. Erdőhivatal.

3272/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Nyitra vármegyében Nyitra állomáshelylyel a védkerületi erdőőri állás megüresedvén, arra ezenel pályázatot hirdetek:

Ezen állással 500 korona bérfizetés, 140 korona utiátalány, 100 korona lakbér, 60 korona tüzfafaltság, azaz összesen 800 korona évi javadalmazás van összeköve, mely a beosztott erdőbirtokosok által megfelelő előleges havi részletekben szolgáltatik ki.

Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, akik a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, esetleg a tót nyelvben is jártasak, ép, erős testalkutak, amit hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolni tartoznak, egyuttal pedig az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ban előírt kellékeknek megfelelnek.

A kellően felszerelt és sajátkezüleg irt kérvények f. évi szeptember hó 7-ig a nyitrai m. kir. járási erdő-gondnoksághoz nyújtandók be. A kitűzött határidőn túl berkezzett, valamint kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe vételni nem fognak.

Az állás betöltése hivatalos helyiségben megtartandó választás útján fog történni s arra f. évi szeptember hó 17. napjának délelőtti 9 óráját tűzöm ki.

A megválasztott erdőőr a választásnak jóváhagyása után tartozik állását elfoglalni.

Nyitra, 1910. évi augusztus hó 21-én.

(5. sz.)

Eötvös, főszolgabíró.

452/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

A vöröskői kir. közalapítványi erdőgondnokságnál megüresedett egy II. osztályú erdőlegényi állásra pályázatot hirdettek.

Az állományszerű illetmények a következők: 500 K évi szegődménydíj, 100 K évi lakpénz, 12 ürm³ I. o. dorong bükk tűzifa.

Az ezen állásra pályázók felhivatnak, hogy szak-képzettségüket, ép és erős testalkutakat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket hatósági orvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereitekről, katonai kötelezettségükről és nőtlen voltukról szóló bizonyítványokkal felszerelt és nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz címzett sajátkezüleg irt kérvényeiket 1910. évi szeptember hó 15-ig alulírott erdőgondnokságnál nyújták be.

Vöröskővár, (u. p. Eszsete, Pozsony urm.) 1910. évi augusztus hó 9-én.

Kir. közalap. erdőgondnokság.

Elfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

Felolós szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:

BALOG ERNŐ
m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDESZETI EGYESULET.

Hirdetések

egy hasábos garmondsze-
des milliméter voronkint
10 fillérel, táblázatos és
garmond botinál kisebb
betűfaj szedés másfélze-
res egységárral számítatik.
— Az egész oldal négy
hasáb széles.

Elfizetőnek az állásle-
málat és kéréslet rovata
rövid közzekre díjtalan-
ul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik,
a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

Kitüntetés.

A csemetékerti talajmivélés új iránya. (Lonkay Antal.)

Óslénykori fák. (V. S.)

A golyó pusztításai az erdőben.

Gazdasági tudósadók: Mire ügyeljünk állatok vételnél. (Kukuljevič József dr.) — A vetőgép használatának előnyei. — A házinyúltenyésztők országos szövetsége. — Szalmavédők gyümölcsfákon. — Gyepfűvetés őszszel.

Külföldiek: Faragó Béla cs. és kir. udvari szállító. — Hídna kuttyák. — A legkisebb gerinces állat. — Boldogulás útja. —

Vadásztól jótékony célra. — Üvegnevelő tisztítása. — Forró vagy jeges ételek és italok. — Időjelzés.

Szerkesztői üzenetek.

Elfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Lopott boldogság. (Stentáné Bapesányi Vera.)

Kitüntetés.

A Személyem körüli magyar miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére **Török János** főerdőrnök állandó nyugalomba helyezése alkalmából, sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatát alkalmából elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Bad-Ischben, 1910. évi augusztus hó 6-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Khuen-Hédervary s. k.

Török János főerdőr, a ki 1850. évi május hó 21-én Selmeczbányán született, 1866. évi július hó 1-én a zsarnócai erdőhávtal kerületéhez tartozó geletneki erdőgazdálkodásnál kezdte meg állami szolgálatát. Katonai kötelezettségének lerovása végett 1870. évi október hó 1-én a cs. és kir. 26. számú gyalogezredhez vonult be,

hol őrmesteri rangot ért el; részt vett a boszniai hadjáratban és jogosult a hadi-érem viselésére is. Katonai szolgálatának teljesítése után ismét az államerészet szolgálatába lépett s a lipótújvári erdőhávtal kerületében nyert alkalmazást, hol 1874. évben erdőőrre, 1894. évben pedig főerdőőrre nevezetett ki s ebben a minőségben teljesített nyugalomba helyezéséig elismeréseméltó szolgálatot.

Török János főerdőr tehát közel 43 évig állott megszokás nélkül tényleges állami szolgálatban, mely hosszú idő alatt mindig a legbuzgóbban és legadaadóbban teljesítette kötelességét s még az utóbbi időkben is, dacára eléggé előrehaladt korának, nem volt az a nap s nem volt olyan rossz időjárás, a melyben a reá bízott teendőket nem a legnagyobb pontossággal teljesítette volna, úgy, hogy a fiatalabb erdőőri személyzetnek mindig példányképül szolgált. Felelőváli irányában mindenkor a legnagyobb tiszteletet tanúsította s mintaszervi családi életet élt. A néppel szemben tapintatosan, de a mellett a kellő erélyvel tudott eljárni, úgy, hogy a nép bizalmát és tiszteletét is kiérdemelte.

Most, midőn **Török János** hosszú, eredményes és hű szolgálata után állandó nyugalomba vonult, a királyi kegy oly férfiút tüntetett ki, a ki erre minden tekintetben érdemes és méltó.

A csemetékerti talajmivélés új iránya.

Irta: *Lonkay Antal.*

(Vég.)

Ha a gabona már annyira felnőtt, hogy az eső a sűrű növénytömegben inkább csak átszűrődik, a talajt nem képes leverni és felső porhanyó réteget tömíteni, akkor a boronálás szükségessége is elmulik, annál is inkább, mert a felnőtt növényzet maga is képes a talaj nedvességét megtartani.

Ez a száraz, öntözés nélküli talajmivélés, melynek fő szabálya: a megművelt talaj alsó részének tömörítése s legfeljebb sekély rétegeinek folytonosan porhanyó állapotban való tartása.

S most áttérhetünk csemetékertjeinknek ez új módszer szerinti való mivélésére.

Csemetekertjeinkben tavasszal és ősszel szoktunk vetni.

Az eddigi módszer szerint tavasszal megvártuk, míg a csemetekert talaja megszikkadt, ezután ásókkal jó mélyen felforgattuk, meggerelyéztük s a magot elvetettük.

E megműveléssel tulajdonképen hibát követtünk el. Először is megvártuk, míg a talaj téli nedvessége jó részét elpárolgott, azután az ásással még inkább szellőztettük és szárítottuk talajunkat s oly mély rétegű porhanyós és üreges talajréteget állítottunk elő, hogy abban az altalajból felszivárgó nedvesség hatástalanul elveszett s ha a vetésünket száraz idő követte, az elvetett mag nagyon is hézagosan csírázott.

Hogy tavasi vetéseink mégis elég gyakran sikerülnek, annak tulajdoníthatjuk, hogy erdős vidékeinken elég gyakoriak a helyi esők, melyek a mélyen felporhanyított talaj nedvességgel megtöltik.

De a tavasi vetéseknél egy másik szempont is figyelembe veendő.

Tavasz nyíltával az erdőgazda legfőbb gondja, hogy ültetéseit mielőbb, akkor fejezze be, a mikor a talajnak még meg van a téli nedvessége, de a frissen ültetett csemeték megeredését biztosítja. Mi a csemetekertjeit is korán kell bevetnie, mert, ha későn vet, új vetései szárazságtól silyenek s a kikelt csemeték őszig nem képesek megerősödni. Sokszor az erdőgazdának épen tavasszal, a mikor a mezei munka is sürgős, kevés a munkása s a korlátolt munkaerővel azt sem tudja, hogy ültessen-e előbb vagy vessen.

Ezen a bajon hivatva az új művelési mód segíteni. Aránylag kicsiny csemetekertjeinkben ugyan nem alkalmazhatunk drága talajtömörítő gépet, de az új amerikai művelés tanulságait másként fordíthatjuk hasznunkra.

Ugyanis, ha a talajt ősszel műveljük meg, a föld tavaszig minden talajtömörítő nélkül is megülledik.

Az új módszer szerint a csemetekertek művelése következőleg történék.

Ami táblát, melyből a csemeték tavasszal kiszedik, ugyan szoktuk hagyni. Ezt az ugartáblát a csemeték kiszedése után kapával elegyengetjük s nyár folyamán, a hányszor csak erősen begyomosodik ismételve megkapáljuk. Ősz felé, körülbelül október elején az egész táblát megtrágyazzuk, rendszeresen, mélyen felássuk, begereblyézzük, az ágyakat kitapossuk; egy-szóval az egész ugartáblát úgy műveljük meg, mint eddig tavasszal vetés előtt szoktuk tenni.

Tavasz nyíltával csak addig várunk, míg a teljesen megművelt ugartábla felső rétege megszikkad; ekkor az ágyakat kapával sekélyen megporhanyítjuk, meggerelyézzük, vetőhorthyokát húzunk és vetünk.

Ez eljárással azt érjük el, hogy az ősszel apróra megművelt talaj a tél folyamán megülledik s az olvadó hónap minden cseppjét magába szívja. Tavasszal csak egy pár ügyes munkásnak felhasználásával a talaj felső rétegét megporhanyítjuk, azaz a megülledett talajban egészen a levegőig kialakult hajszálcsovékat a talaj felületén a felporhanyítással tönkretessük s ezzel az altalajból felszálló nedvességet eskis a felporhanyított és bevetett felső talajréteg javára konzerválva, a bevetett mag egyenletes kikéledését még száraz tavasz esetén is biztosítjuk. E mellett igen fontos ama körülmény, hogy a legtöbb munkaerőt igénylő talajmunkát ősszel kényelmesen elvégezhetjük, a tavasi vetési munkát egy pár munkással korán befejezhetjük s ugyan-csak korán kikelt csemetéink őszig jól megerősödhetnek.

Az őszi csemetekerti vetéseket úgy végezhetjük, mint eddig tettük. Hisz az ősszel vetett mag csak tavaszig kél ki s tavaszig a talaj megülledik s téli nedvességgel is megtelek.

Az őszi vetések tavasi kezelésénél azonban nem porhanyíthatunk, mert különben a bevetett magot ka-

TÁRCZA.

Lopott boldogság.

Irta: Szántóné Bopcsányi Vera.

Hirtelen beállott esőzések minden átmenet nélkül hűvösré változtatták a még nem rég meleg napokat. Reggelként fehér köd ereszkedett a hegyek ormaira, melyek egy-egy fozslánya még azután is végig húzódott a keskeny völgyek hosszában, ezüstös harmatba vonva a bokrokat és ezeket körülfontó ökörnyalé vékony fehér szálait.

A lekaszált sarjú helyébe lilaszín kikerics lepi el a tisztásokat s habár a fák még megtartották külső, zöld lombzatukat, a szemlélő figyelmét mégsem kerüli el a változás, mely az erdőben rövid néhány nap alatt végbe ment. Az első hűvös éjszakák óta mintha valami ideges nyugtalanság lappangana a levegőben: csupa sejtelmes

hangulat itt minden, melyet inkább érezni, mint látni lehet.

Az erdő koronás királyai most tartják nászukat... Terjedelmes, nagy darabon csak ketten uralják az erdőt. Mindkettő egyformán daliás és erős, ha bőgő hangjukat megereszti, egyforma harsogó erővel tölti meg a hegyet-völgyet s heves dobogásba hozza szépeik szívéit.

Félelmes erejük és harczi kedvük elől már eleve — a rigetves első idejében — más pagonya vonultak a gyöngébb vetélytársak, csak egy-egy gyöngé hatos húzódott meg a sűrűben, gyávin bujdosva az erős előtt s kit az jelentéktelen voltáért figyelemre nem méltatott.

A keleti ég peremén halvány-lilás fény tör utat magának s csak gyöngén világítja meg a hegyoldal eserjését. Túl a tisztás mögött csülkők halk kopogása hallatszik, közbe mintha valami óvatos kéz utat törne magának az egymásra hajló ágak közt; meg-megáll mint-egy figyelve, majd ismét előre tör. Végre kibontakozik

pálnók ki. Hogy tehát az őszi vetések talajának az elpárolgását lehetőleg megakadályozzuk, az őszi vetéseket jegenyefenyő galyakkal takarjuk; e galyak s az azokról lepergő tűk fogják helyettesíteni a felső porhanyó réteget s fogják az elpárolgó nedvességet felfogni.

A csemeték kikelése után úgy az őszi, mint a tavaszi vetésekben a sorok között azonnal kapálni kell s egész nyáron át a kapálgatást ismételve s még a gyomlálást is kapával végezve s illetve a talaj felső rétegét folyton porhanyón tartva, sohase lesz szükségünk az öntöző kannárra s csemetéink fejlődésével és növekedésével mindenkor meg leszünk elégedve.

Ha csemetekertjeink művelésénél ezen új módszert hozzuk be, a csemetekertek helyének megválasztása se fog többé oly gondot okozni, mert az öntöző víz közelségére nem kell tekintettel lennünk.

E közleményemet olvasva, sokan fognak fejesóvály tamáskodni; én a sikerben biztos vagyok, a ki nem hiszi, próbálja meg.

Őslénykori fák.

A sequoiának nevezett fa-óriások képezik utolsó maradványait annak a vegetációznak, mely az elmúlt korszakokban az északi földgömb mérsékelt égövei alatt volt elterjedve, de a jégkorszakban kivészett ez utolsó fennmaradt emlékek kivételével. Különös nevüket — sequoia — a híres botanikus Endlicher adta nekik egy Veuquoie nevű félvér indiánus tisztelőtől, a ki az indián nyelvnek abcéjét és írásjeleit megalkotta. Ma e ritka faesoport elterjedése, mely virágkorát a tertiár korszakban élte, tanuja volt az emberi nem fejlődésének, s árnyékában óriási mastodonokat és dinotheriumokat látott pihenni. Észak-Amerika csendes tengeri vidékének egyetlen pontjára, a Sierra Nevada hegység nyugati lejtőjére szorult. Csak 1600—2600 méter magasságban

szétszórtan láthatók még példányai a Sequoia gigantának túlelvű erdők közepette.

A korábbi geológiai alakulatok idejéből fennmaradt összes természeti emlékek közt a sequoiák a legmegkapóbbak, a legfélségesebbek. Minél távolabb közeledünk délről észak felé, annyival mélyebben találjuk az óriási fák tartózkodási helyét, mint hogy ha klimatikus szempontból kedvező fekvéseket gondosan a hely süppedékeiben választották volna ki. De mindamellett bámulatot kelt, hogy ily hatalmas fák hogyan daczolhattak ennyi időn át az idő fogával és az időjárás veszélyeivel, mert hiszen legmagasabb életkoruk csekély és hozzávetőleges számításal 2000 évre, mások szerint meg éppen 6000 évre tehető. Ott álltak már a Sierra Nevada hóborított csúcsain, mikor a népvándorlás megbuktatta a római birodalmat és Amerika korszakalkotó fölfedezése sem változtatott semmit rajtuk, ép oly kevéssé, mint a hogy ma is méltósággal tekintenek alá az utánok jött települőkre.

Valóban a sequoiákat halhatatlanoknak lehetne mondanunk, mert nincsenek a fa életét befolyásoló betegségeknek sem alávetve, nincsenek hozzájuk méltó ellen-ségeik az állat- és növényvilágban sem, melyek mérkőzhetnének velök. Csak a zivatar, a tikkasztó forráság, földrengés és tűz tehetne kárt bennök, vagy emberi kéz semmisíthetné meg őket. De ezek a veszélyek is a minimumra látszanak redukálva, mióta az ember védelmébe vette őket.

Bámulatos tények, hogy a fák csekély kivétellel oly szépen és épen maradtak fenn hatalmas, gyertyagyenes törzseikkel s szép koronáikkal. Égés nyomai ugyan nem ritkán láthatók öreg törzseken és taplós kergük itt-ott el van szenesedve, meg van pörkölve. Hála azonban sokszor 40 cm. erős védő kergüknek, a fák a tűztől legtöbbször megmaradtak kímélve. S mivel az ágak is csak jelentékeny magasságban kezdődnek, tehát csúcsaikat

s teljes pompájában áll meg a tisztás szélén. Ő az, az erdők királya! Büszké fejét előre nyújtja, egy ideig kémelve neszel, orlyrukká kitágulnak, úgy fogja fel a szemkőzt fuvó szelet. Semmi veszedelem.

Testének körvonalai bele vesznek a sötétségbe, de a mint búszkén magasba kapja fejét, hatalmas tizenhat ágú koronája élesen válik ki a derengő égboltozat háttéréből.

Mögötte a cserjésben áll háreme. Nagyobb részét úgy szedte el az előzőtt rivalisaitól. Csendesen, egykedvű nyugalommal ropogtatják a bokrok hajtásait, hisz jól tudják, hogy szerelmes uruk féltékeny éberséggel őrködik felettük, ki most először csak gyöngén, enyelegve kezd rá nászdalára, majd harsogóbbá lesz hangja, végre teljes erejéből bele bögi izzó szenvedélyét a rengetegbe. Hirtelen megtorpan. A túlsó hegyoldalban mintha visszhangya támadna: ott is felhangzik ugyan olyan szenvedélytel a nászadal. Ő tudja, hogy nem visszhang.

Daczosan szegi hátra a fejét, most már szakadozott, rövid hangokban felel, azonban hatalmas teste meg-

szesül az izgatott várakozásban; időnként ideges remegés futja át izmait és ismét daczosan belebögi — most már féltékeny — szenvedélyét. A mit erre onnan túlról felelnék neki, teljesen kihozza sodrából.

Először egy vizsga pillantást vet a mögötte csendesen meghúzódó háremére, aztán rövid ugrásokban közeledik arra felé, honnan vetélytársának kihívó hangja hallatszik. Egyszerre szemben találják magukat egy tisztás szélén. Egy pillanatig mozdulatlanul szemlélik egymást, de aztán hirtelen földre szegett fejfel egymásnak iramodnak. Koronáik — e félelmes fegyverek — hangos csattanással ütődnek össze. Elkeseredett, élet-halálra szóló küzdelem ez a két egyformán erős ellenfél között. Körülöttük felszakad a bársnyos gyp, a mint formás lábaikat neki feszítve egymásra törnek. Koronáik ágai néha a küzdelem hevében összekapcsolódnak, egyideig egyik sem bírja mozdítani fejét, a mi még nagyobb haragra hozza a nemes ellenfeleket. Izomzatuk e természet feletti erőlködésben megfeszül, erős nyakuk még izmosabbnak látszik, mozdulatlanlágában egy pillanatig

nem könnyen érthették lángok. Továbbá biztonságukra szolgál a meggyuladás és a tűz továbbharapózása ellen a tüzet nem fogó, éghetetlen szurok. De a viharokkal is dacolni képesek erőteljes, rugalmas sudaraik, csak lombkoronájukat tépdési meg a szél, a mely a hervadt galyakat megkopasztja s szétszórja, a friss hajtásokat ellenben föltámasztja és megedzi úgy, hogy esőtől, szél-től fölrissülve diszlenek tovább.

Így nyúlnak fel óriás törzseik, bátran és erejük érzetében a ciprus, ezüstfenő, Douglas-fenyő, sárga és szurokfenő-erdők közepette, a melyek ugyan magasságban néha magok is elérik a sequoiáját, kerületben azonban soha sem versenyezhetnek velők. Mint rengeteg oszlopok törnek a magasba, talpaiknál kerekre duzzadva ott, a hol görcsös gyökereik bütykökké kezdenek vastagodni. Magasságuknak jó egyharmadaig aztán a fák simák, ágtalanok s csak ott kezdenek elágazni a törzstől részint erős ágakká, részint gyöngye vesszőkké. A törzs azonban azon tűl is megtartja egyenletes vastagságát még körülbelül félmagasságig s azután feltűnő rohamossággal vékonyul egész a rövid csúshajtásig. Míg a fiatalabb, talán száz éves életkorú fáknál a karsú és szabályos tetők gulaszerűen csúcsosodnak ki, s zárt növéssükkel gyönyörködtetik a szemet, addig az idősebb példányok hatalmas tornyozatait elvesztik ezt a szép szimmetriát, hegyeitől és a koronák oldalágaitól megfosztva, szabálytalan, hézagos és hiányos külsőt kapnak a megrikulás folytán, a mi jele a magas kornak és a fák megkéséett növéseinek, melyek inkább vastagságban, mint magasságban gyarapodnak.

Semmi kétség benne, a sequoiák korát és szépségét leginkább a roppant erős és karsú sudarak testesítik meg. Ezek imponálnak a nézőnek is legjobban. Terjedelmük és köbirtalmuk igen jelentékeny a magasságuk óriási. Csak ismert, megszokott méretekkel való összehasonlítás révén nyer a szem fogalmat nagysági viszo-

nyaikról. Fahéjvörös héjukat hosszú, függélyes vájak szelik végig, melyek alig keresztveződnek. A kéreg rostosan lílacsos és pikkelyes s az ujjak közt eldörzsölhető, a fa világosvörös, igen könnyű és csekély értékű. Ott helyben mint épületfát használják, főként azonban nagy mennyiségben dolgozzák fel zsinidelynek, sőt a czeruzagyártásnál is értékesítik. Ha a sárga nap-sugarak a törzsekre esnek, világos narancsszínű tönust nyernek, a fatön rózszaszinbe és fehérbe megy át. A kékeszöld lombzat hosszúka, hegyes, bőrkeményesű pikkelyekből áll a hasonló színezetű ágakon, melyek rendkívül buján sarjadnak s csokros külsőt kölcsönöznek a galyak. A tojásfarmájú tobozok alig láthatók, oly kiesnyek s a fa rendkívül magassága miatt alólról meg sem különböztethető, vajjon a korona tú- vagy lombeveleket produkál-e?

A sequoia bokorszerű galya örökzöld, de évek multán elhal, aransárgává vagy bronzpirossá hervadva, míg a zsenge ág a lombpikkelyeket kihajtja s a vörösbarna kéreg barázdássá válik. E miatt a sequoiák nemcsak hatalmas szálfáikkal keltenek impozáns benyomást, hanem csillámlo aranypiros és kékeszöld szintónusaikkal is rendkívül szépen válnak ki a tüvelvű erdő sötét háttéréből. Mint egy székesegyház boltozata alatt, úgy állunk terebélyek alatt, melyeket fűszeres ciprusillat tölt be.

Némely törzs belül ki van éve s üreges, mint egy látósó, melynek belsőjén át a kék eget és a tető zöld koronáját pillantjuk meg. Mivel a tűz csak a belet hamvasztotta el, a koronát a cambium-réteg tovább táplálja. Ugyanez áll két útelzáró s közepén átjárást engedő törzsről, a Wawona- és Californiáról, a melyeken át szekerek közlekednek. Egy ledőt, gyökereiből kitépött törzsré, a Monarchára hágesók segélyével lehet csak feljutni. A szekér bakjáról nem lehet elérni törzse derekát. Más fapélványok ismét azért figyelemreméltók,

olybá tünik a küzdő csoport, mint két bronzba öntött boldosszusz; és midőn az egyik ügyes rándítással kiszabadítja a fejét, újból előlről kezdődik az elkeseredett küzdelem s észre sem veszik, hogy ez alatt, nem is olyan messze tőlük, egy harmadik meglopja boldogságukat.

A tehének még mindig nyugodtan legelészve várják uruk visszatértét. Elöl az öregebbek, a tapasztaltabbak, hátul, valamivel távolabb a többiekől áll a hárem legbecesebb és legszebb virága. Még csak kétszer hullatta el lombját a rengeteg és kétszer borult ismét virágba fölötte a som és galagonyabokor, csak most először hajtja őt valami eddig nem tapasztalt kényszerítő ősz-tön a hárembe és csak most először értette meg egy idő óta, mitől lett hangos alkonyattól napfelkelteig a rengeteg és miről zeng daliás urának szerelmes szava. És a míg nyugodtan figyel a küzdők dühös dobogását, mögötte egészen közel a cserjésben megzörren a száraz ág s egy fiatal szarvas feje bukkan elő, figyelve a bokrok közül. Homlokát még csak egyszerű hatos korona

diszít, szemeiben azonban ott lobog már az ifjú, szilaj szenevedély.

Első pillanlatban menekülni próbál a megriasztott fiatal üsző, de mintha csupa kaczer számításból, nem a küzdő urához oltalomért, hanem ellenkező irányba menekül, hol néhány merész ugrással utóléri szenevedélyes üldözője.

— Kicsi néni, ha nem hallgatod meg könyörgésem, emgem úgyse, itt szemed láttára bolondot csinálok.

— Mintha bizony eddig egyebet csináltál volna.

— Az más. Ha meg nem hallgatsz, olyat teszek, a mit kétszer nem lehet megcsinálni, mert utolsó lesz életemben.

— De hát legyen eszed fiú, egyébként hogy elérszszel velem erről beszélni?

— A legfőbb törvény: a természet parancsánál fogva.

— Úgy? Hát a becület és hála?

— Első sorban jövök én, én meg mindenek előtt

mert félre vannak növe. A legnagyobb sequoia Mariposában a Grissly Gigant. Ennek magassága 90 méter, kerülete 29 méter, átmérője 9,4 méter. Magasságban azonban ezt még túlszárnyalják más sequoiák, melyek 100 méternél is magasabbak. 43 lépés kell egy-egynek körüljárására s 12 lépésre vetik szélességükkel árnyékuikat. Egy ily fa első és legizmosabb ága 60 méterre áll a földtől, 7 méter kerületű és 2 méter átmérőjű. Mindössze egy millió sequoia létezik Mariposában, köztük 627-nek kerülete 20 méter s magassága 80 méter.

Erő, nagy életkor és magasság a jellemző tulajdonságai a sequoiáknak. Az ember szinte eltörpülnek érzi magát mellettük, de azért fölemelő érzettel tölt el nemzedékeket túlélő virágzó életük. Hány csatát vívtak e faóriások az elemekkel s állották ki azt győzedelmesen, mily sok veszélyvel álltak már szemben, a nélkül, hogy megtörték volna. Mily makacs ellenállást, mily edzett türelmet tanusítottak századokkal szemben! Történetük magának az emberi nemnek a története. Nagy és fenéséges e példa, melyet a természet e monstruosus élő fában szemünk elé állít; mert multat, jelent és jövőt egyesítenek ezek a létökben s mutatják, hogy a létezőnek nem okvetlen szükség elmulnia. Valóban oly régieknek, oly őskoriaknak tetszenek előttünk a sequoiák, mint akár Assyria őstemplomai, a középkor porladó váromrajai s még mindig nem töltötték be rendeltetésüket, még ma is folytatják életüket, mint folyton megifjódó patriárchái a növényvilágnak. Nem is tudjuk megmondani, mikor vár rájuk az elmulás, oly frissek, zöldelők minden új tavasszal. Igazán úgy jön, hogy emberföltötti lényeknek képzeljük e roppant fákat, a melyekbe a halhatatlanság szelleme költözött. Tisztelet, hódolat fog el előttük s úgy tekintünk fel rájuk, mint a germánok tekintettek szent fáikra. Megértjük általuk, mit jelent a természet csodáinak áhítatos imádata. V. S.

A golyó pusztításai az erdőben.

Popognak a puskák a gyakorló tereken, porzik a föltúrt talaj a céltáblák alatt s lóbálva inti le az eltevédt golyót a jelzőtárcsa. Ki gondol azonban ilyenkor arra, hogy minden céltévesztett golyó esetleg a közvagyton károsodásával járhat s tönkre teszi az erdő ültetőjének, használójának egy-egy reményét, gyilkosan fűrődik bele a legszebb szálfába, melynek értéke sudarának tökéletes épsége, sértetlen egészsége?

Az erdő költője, a francia André Theuriot, megható szavakban beszéli el, hogyan szerette ő meg a fákat? Egyik tanítója mint iskolásfiút azzal akarta büntetni figyelmetlenségéért, hogy egy napra magához rendelte dolgozni. A munka abból állott, hogy kis fákat kellett a tanító kertjében egy domb oldalán elültetni. A gyerek hozzáállott a munkához, de látva, hogy tanítója szórakozott, úgy akarta megtréfálni, hogy a esemetéket gyökereikkel fölfelé ültette a földbe s ő jót nevetett magában a várható hatáson.

De ez nem úgy történt, mint gondolta. Tanítója nyolcz nap mulva szeliden félrevonta s e szavakat intézte hozzá: «Nem büntettek meg újból. Meg akartál tréfálni, ez az egész. Nem gondoltad meg, hogy megöled a fákat s hogy ok nélkül megölni a fát bűn. A régi törvény büntette az ilyet. Hasonló cselekedetért négy-száz frank büntetés járt, esetleg két hónapi elzárás. A fa védelmezője a földnek, oltalma a lakásnak, szabályozója a folyónak, jötevője az egész vidéknek. A fa oly barátunk, melynek értékét minél jobban ismerjük, annál többre becsüljük.» És így tovább; a jó tanító részletesen magyarázta meg a fának minden jó szolgálatait. S mikor elhallgatott, André Theuriot szemében könnyek csillogtak, ezentúl megszerette a fákat s föltette magában, hogy másokkal is megszeretteti.

Ez a példa öltik eszünkbe, mikor a golyónak az erdőben végzett pusztításairól akarunk beszélni.

tégedet akarlak és csak azután következnek sorrendben az említett társadalmi sallangok.

— Megfeledezkel a tiszteletről, milylyel rokonod és jóltevőd iránt tartozol?

— Eh, a ki az ő korában azt képzeli magáról, hogy egy tizennyolcz éves fiatal asszonyt boldoggá tehet, az bolond, bolond pedig ne várjon tiszteletet.

— Ne folytasd, nem birom hallgatni káromlásodat, inkább kimegyek innen.

— Nem, nem engedlek, itt kell maradnod, míg meghallgatsz. Az előbb kértelek, most parancsolom. Azt se bánom, hogyha haragoddal sujtasz, azért te mégis az enyém vagy, nekem teremtettek, csak valami ostoba véletlen juttatott nagybátyámmal feleségül. Hát nem érzed ennek a lehetetlen házasságnak megszegyenítő voltát, hogy a legocsmányabb bünt követted el, midőn fiatal életedet ehhez a korhadó múmiahoz kötőd?

— Szólj, ki számára tartod szemed ragyogó fényét, kiért nyílnak mosolyra csókos ajkaid; minek neked bübajos szépséged és viruló ifjúságod, mikor nincs, ki

érdeme szerint méltassa? Minek neked arcod hamva, ha nincs, ki forró suttogásával rózsákat fakaszszon rajta és minek hajadnak lágy selyme, hogyha becezőz kéz nem érinti, szomjas férfiakjak soha bele nem temetkezik, hogy magába szívja észabontó illatát s megmámore-sodjék tőle.

Sok törvényt alkottak és az ismét leromboltak az emberek, de csak egy az igazi, mely öröktől-örökig fennáll: az, melyet a természet ősidőktől fogva ránk szabott. E törvényt azt parancsolja: szeressük rgymást, míg tart életünk rövid nyara s engem teremtet számodra szerelmes párodul...

Az egyik jelenet elvonultan a kíváncsi emberi szemektől erdők rengetegében, a másik az Erzsébet-körút egyik bérpalotájának első emeletén, egy neves kriminalista lakásán játszódott le. A természetnek ugyanazon játéka mindkettő, csak különböző beállításában remekel.

Hány szép fánk esik áldozatul a halálos golyónak évről-évre, hamarjában meg sem tudnók mondani. A pusztításnak és kártételnek ezt a formáját még alig tanulmányozták fontosságához mérten, pedig kétség-telen, hogy ez a veszély nőttön nő és mind több egészséges szép fát követel áldozatul.

Középszerű és mindennapi ellenségei ellen a fa jól védekezhetik s igen sok esetben képes tökéletesen helyre-ütni a benne okozott kárt. A golyóval szemben azonban nincs védelme.

Rendes sebeiből majd mindig önmagától gyógyul a fa, akár aktív forradás, azaz heg képződése után, akár passzív, a feltárt szövetek kiszáradása után, melyek tannin, szurok- és gyantaréteg kiizzadáásával vonják védő burok alá a megszektet felületet.

Nem így a golyó, mely valóságos hasadékokat, lyukakat hasít a szétronsolt és halálosan sebzett szövetbe. Ez ellen a veszedelem ellen a szegény fa semmit sem tehet. Gyógyíthatlan sebe gombák, baktériumok, élősdű lények fészkévé válik, elveszti kereskedelmi és ipari értékét, úgy, hogy rossz tüzelőfánál egyébre nem lesz használható.

Sok czéllövő tér torkollik be dombok oldalán egyenesen az erdőbe, mások az erdő közvetlen szomszédságában vannak. A rosszul kilőtt vagy visszapattanó golyó jobbra-balra kiszámíthatlan pusztítást visz végbe s ezeken nem állhatja útját a czéllövészeti szabályok által előírt hatméteres védfal. A golyó visszapattan a megfagyott földről; vissza a víz, a hó, a mocsaras felületről. A gyövn megtörik, elmorzsolódik részben. Különösen a kivons fekvő lövöldözéseknél ugorják át a golyók igen gyakran a védfalat. Különböző irányokban távol álló fákat, tetejüktől törzsükig különböző magasságokban érhet így a golyó. Sok fiatal irtás ilyen gyakorlatok után össze-vissza lövöldözöttnek látszik, tönkre van téve.

A sima kérű büknél a hegedés nehezebben megy végbe, mint a tölgynél. A seb ritkán gyógyul be egészen. A forradási felületek nem érnek össze, a fa fedetlen és meztelen marad. A gyantás fákna a seb még veszedelmesebb, mint a lombsleveléknél. Minden részől bőven izzad ki a gyanta s lerakódásai lehetetlenné teszik a külső hegedést. Fapusztító rovarok egész serege lepi meg az ilyen fákat, melyek nem védekezhetnek, sőt szomszédjaikra nézve is fenyegető veszedelem forrásaivá válnak.

Tudjuk, mily csekély és figyelmet sem érdemlő az ily esetekben adott kártalanítás. De hogyan is volna lehetséges a kárt pontosan megállapítani? Rendszeren a baj csak későn fedezhető fel. Sőt vannak olyan kártételek a fák tetején, melyek egyáltalán nem is láthatók. Pedig a kártérítési iránti panaszok érvényesítése rendszeren záros határidőhöz van kötve.

A czéllövési és hadgyakorlatok bizonyára szükségesekek, ezek nélkül nem volna kiképezhető tökéletesen a hadsereg a jövőben, a minek jelentősége harcászati szempontból ma már oly rendkívül fontos. A bajok orvoslását tehát azokon a határokon belül kell keresni,

melyek lehetővé teszik a katonai gyakorlatok szabad kifejtését. Soha sem volna ellenben megengedendő, hogy az erdő czéllövő terek háttéréül szolgáljon, a védőfalakat pedig legalább is tíz méter magasságban volna szükséges megszabni.

A hadügyminiszterium, a földmivelési kormánylyal egyetértőleg a katonai védőerő nagy érdekeinek csorbítása nélkül tehetne oly intézkedéseket, melyek erdő-állományunk védelmét fokozott mértékben alkalmasak biztosítani s ezzel megmentik a nemzeti- és a magánvagyon az érdekeny károsodásoktól: mert bármilyen tekintettel legyünk is a hadsereg fontos hivatására, nem lehet felednünk, hogy az erdő is egy hadsereg, melynek katonái a fák, a nemzeti föld védelmére hivatva.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hrebly Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Mire ügyeljünk állatok vételénél. Legutóbb kimenne egyik nagy állattenyésztést űző községembe, legnagyobb meglepetésemre nem kevesebb, mint 11 drb állatot hajtottak fel a községháza udvarába, mindent azzal a megjegyzéssel: «Uram, most vettük a vásáron és az állat ganus, sokat bőfög (bőfögés alatt Somogyban köhögést értenek). Mondhatom, első percere meghökentem e tömeges beteg felhajtástól és úgy éreztem magamat, mintha legalább is belepottyantam volna egy tüdővésztes állatkórházba, a hol egyéb beteg sincs, mint csupa tüdővésztes. Nem akartam hinni, hogy ennyire rosszul állnának hazánk állattenyésztésével, egy egyszerre egy községben ennyi pösös állat volna egy vásár lezajlása után. Neki fogtam, megejtettem a vizsgálatot és bizony mind a 11 drbot betegnek, törvényes hibában szenvedőnek találtam. Hogy ez gazdaságilag és állattenyésztésileg mily szomorú jelenség, azt az hiszem, felesleges részletekben magyaráznom. Mert mit is mond a törvény szavatossági szempontból. Azt mondja: «Az eladó felel mindazon hibáért a vevővel szemben, a melyek az állatban az eladás alkalmával jelentvők, de a melyeket a vevő külső megtekintésére észre nem vehetett». Tehát szavatosság szempontjából nemcsak a törvényes főhibák jönnek szóba, hanem az állatban rejlő mindazon hibák, melyek az állat értékét csökkentik, avagy használhatóságát befolyásolják, avagy munkaképtelenné teszik.

Ez a körülmény és az, hogy utóbbi időben az «Erdő» igen tisztelt olvasói mind sürűbben fordulnak ilyenféle ügyekben hozzám szaktanácsért és az állategészségügyi közleményeket igazán behatóan tanulmányozzák, ez teszi köztelenségemmé, hogy egyet-mást útmutatásul elmondjak és így igen t. olvasóim talán e pár sorral nagyobb károsodástól megóvjam.

Közismert dolog, hogy erdőszember, hivatásánál fogva a hivatásával járó természetadta viszonyok folytán kénytelen szarvasmarhát tartani, mert hisz városból vagy községtől rendszerint nagyon messze lakik, sőt hónapszámra nem is jut forgalmasabb helyre,

családjának pedig a jó tejre mint legjobb táplálékra szüksége van, tehát tehenet okvetlen tart. Beleéli talán keservesen összekuporgatott filléreit és a végén bizony sokszor csalódik és családja egészségét is veszélyezteti.

Igaz, hogy erdészember vajmi ritkán fogja csak megközelítőleg is megállapítani, hogy tehene, a mit vett, nem-e szenved gümökórában, mert ahhoz igen alapos ismeret szükséges és orvosi készség, műszerekkel való beható vizsgálat.

Vannak azonban jelenségek, a melyek némileg útba igazítanak és legalább figyelmessé teszik a laikus embert is, hogy jó lesz vigyázni és a vett tehenet szakértővel még idejében megvizsgáltatni.

Egyik főkéllék, a mire lehetőleg vételnél ügyeljünk, az, hogy 7 éves és azon túl lévő korú tehenet bármilyen szép legyen a tögye, ne igen vegyünk meg, mert ebben a korban az állat már ki van zsarolva, szervezete nem oly ellentálló és így könnyebben fogékony minden betegség iránt, a netalán benne lévő betegségi esirák pedig rohamosabban rombolják szervezetét. A 7 éves tehenet arról lehet megismerni, hogy összes állandó fogai megvannak már, sőt az alsó állkapocsban lévő metszőfogak már lekoptak annyira, hogy azokon a fogak koronája már megrövidült, így az ajkfelszínnel a fogak rágólapja szöveget alkot.

Tehát ezt lehetőleg vegyük figyelembe és vegyük ezt zsinórmértékül.

Ne hagyjuk figyelmen kívül az állat szörzetét, magatartását, nézését stb. Borzalt, fénytelen színű szörzetű állat rendszeren valamely belső betegségben szenved. Csakúgy, mint a hogy a beteg embert felismerhetjük a ránk tett benyomásból, épúgy irányadó ez az állatnál is. Beesett szemű állat, az olyan, melynek csontjai nagyon kiállanak, beteg állat benyomását teszik. Igaz, hogy erre a legtöbb lelketlen eladónak az a meggyőzése, hogy zöld takarmányon, krumplin, répán tartotta az állatot és azért nincs jókarban, de a mint abrakot kap, mindjárt magához fog térni és ezzel rendszerint félre is vezeti a vevőt, a ki gondolva magában, hogy ez a legkisebb baj, van nekem otthon takarmányom, majd felhuzalol. Ha netalán az eladó akarata ellenére és legnagyobb bosszúságára az a tehén a vásár és alkü közepette köhögni merészelve és a vevő ezt hallja és kifogásolja, akkor azzal üti el a dolgot, hogy nagyon poros volt az út, a széna is nagyon poros volt és attól köhög. Jó lesz ilyenkor elővigyázatosnak lenni és az állatot jobban megfigyelni.

Sohasem árt a megveendő állatot az alkü befejezése előtt meghallgatni, vagyis a mellkas mindkét oldalára körülbelül a lapoczka közepének irányába a filett ráhelyezni és meghallgatni, ha olyanféle lélegzési hangot hallunk, mintha egy papíros dörzsölnék össze kezeink között, avagy környelre rotyogást hallunk, olyasfélék, mint mikor a káposzta fő, akkor legyünk elővigyázatosak. Sohasem tanácsos az állatot mindjárt a felhajtás után megvenni, mert akkor ki van hevülve és nem állapítható meg, hogy a zihálás avagy fújtatás a nagy hajtástól van-e, avagy azt egy tüdőbántalom idézi elő.

Vételkor figyeljük meg azt is, vajjon a mellkas is végez mozgásokat (léteréseket be és kilélegzésnél mint a fújtatógép), mert ha a légzőszék csak a hasfal végez kilégzéseket, az már gyanus körülmény. Ép egészséges állatnál a légzésnél a mellkas végzi a főszerepet, az a fújtatógép. Mindig tanácsos és ajánlatos minden vételt tanuk jelenlétében megkötöni, mert az esetleges pörök-nél nagyon megkönnyíti a helyzetet és gyorsabb lebonyolítást segít elő.

Főleg vigyázzunk azonban arra, hogy a járlatot az eladó mindig azonnal a vásár megkötése után a vevő nevére átírva adja át, mert járlatot visszafogni pénz hiányában és járlat nélkül állatot venni, avagy haza hajtani nagy mérvű állategészségügyi kihágást képez, 200 frtig büntethető, azonkívül per esetén a per kiemelését kétségessé teszi. A legtöbb vevő úgy akar biztosítékot szerezni az állat egészsége tekintetében, hogy a vételárból egy részt vissza fog bizonyos kikötött időre, ezzel szemben az eladó nem adja át addig a járlatot. Ez teljesen felesleges dolog és egyáltalán nem célszerű vezető. Mert ha az az állat beteg és az orvosilag bizonyítható, úgy ha ki is van fizetve, az értéke megtérül a szavatosság elvének alapján.

De mindezekről eltekintve, ha járlat nélkül vesz át valaki állatot, kiteszi magát annak a kellemetlenségnek, hogy per esetén az állatorvos bizonyítványt sem állíthat ki, mert az állatorvosnak össze kell hasonlítani az állatot a járlaton foglalt leírással és így a per tárgyát képező állat azonnal megállapítani. A járlatból kell azt is megállapítani, vajjon a szavatosság hátáréje nem járt-e le.

De kiteheti magát a vevő egy sokkal nagyobb kellemetlenségnek is. Ha járlat nélkül hajtja haza állatját, útközben a csendőr megállíthatja és követelheti, hogy a tulajdonjogot igazolja, azonkívül megsejthetik, a mint arra már volt példa, hogy az eladó rossz indulatú ember, szándékosan visszafogja a járlatot és mikor a vevő elhajtotta, feljeleníti, hogy a vevő ellopta állatját, vagy elhajtotta istállójából és miután a vevő járattal tulajdonjogát igazolni nem tudja, szerencsétlenségére talán a vételkor tanuja se volt s a mellett hogy állítólagos lopás miatt megbüntetik, elveszti pénzét és a jószágát is, mert a bíróság csak bizonyítékok és tények alapján ítél.

Mindezekből látható, hogy állatvásárlásoknál nagyon óvatosan kell eljárni, hogy károsodásnak ne legyünk kitéve. E tárgyban majd a többi részletekre még vissza fogok térni.

Dr. Kukuljević József,
m. kir. állatorvos.

A vetőgép használatának előnyei. A mai fejlett ipartechnika olyan gépeket szolgáltat nekünk, a melyekkel a legnagyobb pontossággal, sokkal jobban és nagy időmegtakarítással végezhetjük el mindazon munkákat a miket azelőtt kézzel csak hiányosan vagy egyáltalán nem tudtunk elvégezni.

A mezőgazdaságok részére is ma már annyi gép áll rendelkezésre, hogy azok ismertetése mindenesetre érdekelni fogja olvasóinkat.

E cikkben a vetőgéppel ismertetem meg olvasóinkat.

Gondoljunk csak a kézivetésre, milyen kellemetlenségekkel van az összekötvé. Zsákokat e célra nyunkba vetve s marékkal szórva lépésenként a drága magot, azt sem tudva, ha egy kis szellő fujdogál, hogy nem jut-e kétszer is egyazon helyre a mag, sőt ha a szél erősebb, elviszi azt 4—5 lépésre is, a mit visszajövet nem vehetünk észre s újra oda szórunk. Így az egyik helyen sűrűn fog a mag kikelni, a másik helyen meg semmi. Nagyobb szemű maggal még csak könnyen menne a vetés, de finomabb magot igazán csak jó időben, teljes szárcsendsben vehetünk.

A vetést meg igazán nehezen tudjuk a föld minőségéhez mérni, mert teljesen lehetetlen a marokkal úgy szabályozni a szórást, hogy mondjuk az egyik földbe kat. holdankint egy métermázsza, a másik jobb minőségűbe meg holdankint egy és fél métermázsza mag jusson. Pedig ez igen fontos, mert a föld tápláló erejét csak így lehet gazdaságosan kihasználni. Tehát a kézzel való vetésnél ezen tényezőt már figyelmen kívül kell hagynunk.

Továbbá számításba kell vennünk azon nagy veszteséget is, a mi azáltal következik be, hogy a felszántott föld felszínére kerülve a vetőmag, a boronálás után abból betakaratlanul igen sok marad, azt pedig a madarak szépen felszedezgetik. A betakaratlanul maradt mag különben sem kelne ki.

Úgy hiszem felesleges folytatnom mindazon körülményeket, a melyek a kézzel való vetésnél mindig kétéssé teszik az eredményt. Ezeket mind, egy csapásra legyőzhetjük a vetőgéppel. A vetőgépek közül is csak a *sorbavetővel*, mert a szórva-vető gépeknél ismét csak úgy merülnek fel akadályok, mint a kézzel való vetésnél.

A vetőgéppel tehát szelben is nyugodtan vehetünk. Hegynek fel, völgynek le, rögös földben, mindenütt, szépen, egyformán, a megállapított mennyiségben jut a mag a földre. Boronálás után nem marad semmi mag takaratlanul, mert a kis barázdákat, a mit a gép húz, a borona okvetlenül betakarja. S a mi a fő, oly nagy területet vetünk be vele naponta, hogy arról azelőtt még csak fogalmunk sem volt. A sorba vetett gabona sokkal szebben fejlődhetik, ha sűrűn kerül is egymás mellé a mag, mert a sorközökben mégis eloszthatók. Továbbá vehetünk bármilyen szeles időben is, mert a gépvetésre a szél semmi befolyással sincs.

Ebből a néhány tényezéből is már világosan látszik a vetőgép fontossága, úgy hogy azok használatát minden gazdálkodónak melegen ajánlhatjuk. Sajnos, hogy mindeddig csak a nagyobb gazdák használták a vetőgépeket, pedig akadatulva van annak létjogosultsága a kisgazdák, a néhány holdas birtokosok körében is. Igaz, hogy a kisgazdánál nem törlésztődik olyan hamar a vetőgép, mint a nagyobb gazdaságokban, a hol az év nagy részén át folyton használatban van, de ha több kisgazda *szövetkezve* együtt veszi meg a vetőgépet és közösen használják, sőt pénzért másoknak napszámra ki is adják, úgy bizony könnyen és hamar törlésztődik az ára.

Tehát ne tartózkodjunk tovább a vetőgépek esetleges *szövetkezési* vételétől sem, mert a mag' és a munka megtakarításán is sokat nyerünk s ha a jó vetés által a szépen kikelt gabona, jól fejlődik, szép magot, nehezebbet is terem az.

Mivel a vetőgép használata a külföldön nagyon elterjedt, a gépgyárosok annyi sokféle vetőgépet csináltak már, hogy azok közül bizony választani nehéz; nehogy tehát a venni szándékozó olvasónk esetleg éppen a legrosszabbat vegye meg, jónak tartjuk megjegyezni, hogy lapunk rovatvezetője szívesen jár közbe díjtalanul bárkinek — ha ebbeli kérelmükkel lapunk szerkesztőségéhez fordulnak — hogy mindenki csak oly vetőgépet vegessen, a mely a legjobb gyártmány. (bl).

A háziintenyésztők országos szövetsége (Budapest, Csillaghegy) most számolt be félelvi működéséről. Jelentéséből megismertük a Szövetség rendkívül gazdag közzgazdasági tevékenységét, a melyből csak a következőket kívánjuk kiemelni:

Élénk élet uralkodik a háziintenyésztés berkeiben. A háziintenyésztők országos szövetsége ugyan nem veri a nagy dobot, de fontos közzgazdasági, szociális és népvélelési tevékenységre minden tájékozott gazda előtt ismeretes.

Tóth Ferencz, a Szövetség titkára, a «Háziintenyésztők» cz. munkájának ingyenes kiosztásával akkora érdeklődést keltett fel a háziintenyésztés iránt, a mely várakozását felülmulta. Reális érték tekintetében ez a mostani érdeklődés sokkal becseesebb a réginél, azért, mert ezeknek a kezdőknek nem ígértek aranyhegyeket, ezek tehát nem 500%-os bázisra alapították kalkulációjukat, hanem csak tisztességes és polgári hasznat, vagy élelmészük javítását várják a nyultenyésztéstől. Ezek az előnyök pedig el maradhatnak.

A Szövetség tavasz óta száznál több szegény tenyésztőt juttatott ingyen kiváló tenyésztő anyaghoz.

Tíz helyütt, — legutóbb Marosvásárhelyt és Dicsőszentmártonban a Székelyföldi kirendeltség meghívására, — előadást tartott a háziintenyésztésről.

Az őszzel több vidéki városban lesz háziintenyésztési kiállítás.

A tenyésztett anyag értékesítése immár nem okoz gondot, mindnyájan tudjuk, hogy Szövetségünk a kiválóan sikerült tenyésztőanyagot tenyésztőállatok céljára, bármiféle állatot pedig levágás céljára kilogrammonként 80 fillérért elősulyban, tehát a hízott marha áránál jóval drágábban megvásárol.

A székesfőváros központi vásárcsarnokában fentartott vágószekünkben állandóan friss háziintenyésztés szerezhet be olcsó áron fogyasztó-közönségünk.

Nagy számú geréznek gyűjtése, értékesítése és földolgozása élénkitette az ideit szezon.

A Szövetség 400 ólas, állandó kiállítási jellegű nyultelepét nap-nap mellett az érdeklődők és tanulni vágyók serege látogatta az ország minden részéből.

A tenyésztés iránya és módja számtalan összejöve-

telen és gyűlésen megállapított és a Szövetség hivatalos lapjában, a Csillaghegyen megjelenő «Házinyul-tenyésztés és Értékesítés»-ben tárgyalottat.

A szakirodalom termékei is szaporodtak. Megjelent Machacek Ferencnek «A belga óriás nyul tenyésztése és ápolása» című munka, a melyre bármely fajta tenyésztőjének nélkülözhetetlen szüksége van és melyet 1 kor. 20 fillérért megküld a Szövetség.

A háziynul-tenyésztés pulzusának vereséről adott rövid diagnózisunkból tehát mindenki az életfolyás élénkségét fogja megállapítani.

Az év első felének alapvető élénk munkája reményt nyújt arra, hogy az év végi eredmény várakozásunkat kielégíti.

A «munka» táplálja reményünket a jövő sikeréhez!

Szalmavédők gyümölcsfákon. Nyulrágás ellen a gyümölcsfákat szalmával körülkötni látszólag kevésbe kerül ugyan, de nem minden körülmények közt helyes és célravezető ez az eljárás. A gyümölcsfák bekötése céljából veszünk körülbelül két marék zsupszalmát, elosztjuk azt egyenletesen a fa törzse körül és két-három helyen fonállal, sással vagy szalmával körülköttjük. Ha ezeket a védő burkolatokat idejében kötjük a fára s tavaszszal idejekorán el is távolítjuk és a szalmát a benne fészkelő rovarok miatt elégetjük, úgy a szalmahüvely semmi különös káros hatással a fára nincs. De ha a burkolatot éveken át a fán hagyjuk, a nélkül, hogy azt időnkint megújítanánk, úgy a szalmakötelék számos kártékony, gyümölcsöt pusztító rovar költőhelyül fog szolgálni; azok kivül a burkolat állandóan beárnyékolja a fa törzsét és kergét és a gyökérfőből új hajtások keletkezését idézi elő. A gyümölcsfáknak évről-évre való be- és kikötözése pedig nemcsak sok munkával jár, de sok szalmát is fogyaszt s így ha tekintetbe vesszük, hogy a fiatal fákat mégis legalább 8—10 éven át be kell kötni, úgy a szalmakötelék elég sokba kerül. A szalmaburkolat egyébiránt nem is védi meg teljes biztonsággal a fákat a nyulrágástól, mert a nyulak szigorú télen előbb a szalmát ráják le s azután neki esnek a kéregnek. Hódús vidéken pedig a szalmaburkolat nem is elég magas, mert a nyulak a vastag hórétégen járva elérik a fa kergét s azt a kötelék felett ráják le. Kétszeres magasságú kötelék pedig kétszeres munkát és kétszeres költséget is okoz. Hódús vidéken a fákat tulajdonképpen egészen a korona kezdetéig kellene bekötözni, míg olyan vidéken, a hol kevesebb hó szokott esni, elég a 1.25—1.50 méter magas védőburkolat is.

Gyepfüvetés ősszel. A legtrikább esetben szoktak ősszel gyepnyerés céljából fűmagot vetni, pedig ez nagyon is czélzerű, a mennyiben nemcsak ezzel a munkával marad kevesebb a jövő tavaszra, hanem a fűmag is biztosabban, jobban és sűrűbben kel ki, úgy hogy mire kitavasodik, már zöldelő kész gyep örvendeztetni a szemünket. A vetést azonban nem szabad későre hagyni; legalkalmasabb időszak erre a szeptem-

ber. Előzőleg a földet többszörös felásással jól elő kell készíteni, hogy a gatz kiirthassuk belőle, a vetés után pedig erősen le kell a talajt hengerelni, mert a laza talajban rosszul kel ki a mag. Vetés után nem szükséges a földet megöntözni, hanem engedjük át a vetőmagot az időjárásnak s akkor a legelső kiadós eső után egyszerre bújjik ki az egész fűerdő apró hegye a földből.

Különfélék.

Faragó Béla cs. és kir. udvari szállító őszi esemeteárjegyzéke megjelent és kívánatra azt a czég bárkinék készséggel megküldi. Az őszi magárjegyzék október folyamán jelenik meg, a czég azonban addig is szívesen szolgál levélbeli árajánlattal.

Hiéna-kutyák. Dél-Afrika legveszedelmesebb állatai közé tartoznak a hiéna-kutyák, a melyek még néhány évvel ezelőtt is sokkal több kárt okoztak a búrok nyájaiban, mint az oroszlanok. Most azonban már meglehetősen visszaszorultak észak felé, a hol nagy csapatokban antilopokra és szarvasokra vadásznak, még pedig furfangos ravaszssággal. Az egyik csapat ugyanis ősze veszi a kiszemelt áldozatot, míg a másik csapat már előre elrejtőzik olyan helyre, a hol gondolja, hogy az üldözőtt vad el fog rohanni. Így azután az áldozat két tűz közé kerülvén, vajmi ritkán menekül meg fáradhatlan üldözői elől. A vadászok azt állítják, hogy ezek a hiéna-kutyák szükség esetén még a bivalyt, sőt az oroszlant is megtámadják s bár több társuk élete árán, de mégis rendesen legyőzik azt.

Él ennek a hiéna-kutyának egy közeli rokona délkeleti Szibériában is, a melyekről az ottani lakosok szintén azt állítják, hogy a tigrist és a medvét nagy csapatokban bátran megtámadják s legtöbbször zsákmányul is ejtik.

A legkisebb gerinces állat. A «Science» című tudományos folyóirat szerint a legkisebb gerinces állat az Ázsia és Ausztrália közt fekvő Philippini szigetek lakói által «Mistihti»-nek nevezett hal, melynek hosszúsága 10—12 milliméter. Ezt a parányi halacska csak mostanában fedezték fel a philippini szigetesorsporthoz tartozó Manila sziget Buhí nevű tavában. A kis állat majdnem átlátszó s csak itt-ott vannak testében sötétebb foltok.

Boldogulás útja. Spurgeon, a híres angol hitszónok, ki pár év előtt halt meg, hiveinek egy esomó nagyszerű tanácsot hagyott hátra írásban, melyekből közöljük a következőket:

Az előhaladás nagy titka a következőkben áll:
«Tessék derekasan dolgozni.

Lustasággal csak rongyot és szegénységet szerez az ember.

Az arczverejték az egyetlen anyag, a miből aranyt lehet csinálni.

A ki nem akar dolgozni, annak nem lesz semmije.

A ki madártojást akar, annak a fára kell mászni.

A ki az inge ujját felgyüri, az később finom posztóban jár. A ki nem széggel kötényben járni, az később könnyen nélkülözni fogja azt.

Higyjétek el, hogy csak lépésről-lépésre lehet előrehaladni; ugrással ritkán lehet meggazdagodni.

Bármennyire sóvárogjon is valaki nagy nyereség után, azért a pénze még nem lesz több.

Lassan és biztosan jobb, mint ingadozva.

A kitartó munkának napi jövedelme gazdagabbá teszi az embert, mint a néha napján való szerencsés spekuláció.

Kis halaknak jó íze van.

Ha kevéssel is több valami, mégis csak több.

Mindennap egy fonál s egy év alatt kétél lesz belőle. Kővet kőre halmozva: ház lesz belőle.

Előbb mászni kell, mielőtt az ember megy, s előbb menni, mint szaladni, s előbb szaladni, mint vasúton utazni.

Minél jobban siet valaki a gazdagság után, annál később éri azt el.

Nem jó tüke nélkül kezdeni üzletet.

Nagyon nehéz türes zsebbed alkunni.

Csak akkor repülj, ha már tollad van.

Pénz nélkül kereskedni annyi, mint téglá nélkül építeni házat, forgács nélkül gyujtani tüzet, s olyan gyertyát égetni, melynek nincs bele.

Mennyi igazság van e pár mondatban! Vajha mi is minél többet megszívlelnénk közülök!

Vadászat jótékony czélra. Az angol uralkodóház tagjai által elejtett vadaknak mintegy 97 százalékát kórházak, szegényházak és ehhez hasonló intézetek kapják meg. Az ily módon elajándékozott vad értéke éventé 400,000—600,000 koronát tesz ki.

Üvegmű tisztítása. A nagyon bepiszkolt ablak-táblákat nyáron pompásan tisztíthatjuk eszövizbe mártott csalánlevelekkel. Olyan üveget, a melyben olajos, zsíros folyadék volt, forró hamulúggal (lehetőleg bükkfahumal) tisztítjuk. Boros, sörös, vagy ezetes palackokat kőszén- és kőszáhamuval, melyre vizet öntünk, tisztítunk meg. Aquarium-üvegeket és egyéb üvegműt, a hol a sokáig bennállott víztől, tudniillik a víz méz-tartalmától fehér csík rakódott le, hígított sósavval, vagy pedig erős ezettel, melybe konyhasót tettünk, dörzsölünk le. A homályossá vált tükröt 15 gramm leg-tisztább benzinnel megnedvesített 15 gramm égetett magnézia keverékével tisztítjuk meg olyképen, hogy a keverékből egy vattapamacsra öntünk és ezzel jól végig dörzsöljük a tükröt. Ezt a keveréket jól eldugaszolt üvegben el lehet tenni. Hogy az áttetsző lámpaernyőket az azokat élékelenítő olajfoltoktól megtisztítsuk és azoknak szép homályos fényüket visszaadjuk, két kanál langyos hamuzsirt öntünk az ernyőbe vagy burába, be-

nedvesítjük vele az egész felületet és a foltokat finom lenronggyal megdörzsöljük; azután a burát vagy ernyőt tiszta vízzel öblögetjük és finom puha kendővel megszáritjuk.

Forró, vagy jeges ételek és italok. A gyomor-bajosok fürdő és üdüülőhelyének: Karlsbad gyógyulást kereső vendégeinek legnagyobb része azokból az egye-nekből kerül ki, a kik vagy nagyon forró, vagy nagyon hideg, de sohasem kellő hőmérsékletű ételeket és italo-kaat fogyasztanak. Kellő hőmérsékű táplálék alatt azt értjük, a mely a vér hőmérsékéhez legközelebb áll, tehát a 37—38 Celsius fokú ételt és italt. A gyomor bizonyos mértékig tud fogyni alkalmazkodni s eltűri a 7 fokos hideg vizet éppen úgy, mint az 50 fokos meleg levest, de a nagyon hideg vagy nagyon meleg táplálék a gyomor nyákhártyájában vérbőséget okoz, a melyből rendszerint katarrrus fejlődik; ha a gyomor nyákhártyájának ez a megsértése sokszor ismétlődik, úgy a katarrrus krónikussá, idültté válik. Ezt nyáron legtöbbszörre a jeges víz és bor, télen pedig rendszerint a forró leves, tea, vagy kávé idézi elő. Ha tehát nem akarunk gyomorhurutot szerezni, úgy ügyeljünk arra, hogy ita-lunk sohasem legyen olyan forró, hogy a szájban kellemetlen égető érzést keltsen, mert éppen ez az égető érzés kényszerít arra, hogy az italt gyorsan lenyeljük, miáltal mintegy leforrázzuk a gyomrunkat; a jégbe-hűtött italokkal legyünk szintén rendkívül óvatosak. Ha tudtunkon kívül véletlenül forró, vagy jeges étel, illetőleg ital kerül a szánkba, úgy ne nyeljük azt le, hanem addig tartuk azt a szánkban, a míg a kellő hőmérsékre lehül, illetőleg fellemelegszik s inkább a szánk-at egészük meg egy kicsit, mint a gyomrunkat.

A forró vagy jeges ételek és italok a fogakra is ártalmasak, különösen ha a forró ételre hideg vizet iszunk, vagy megfordítva, mert az ilyen nagy hőbeli különbségek hatása következtében a fogak esontállo-mányát védő zománcréteg megrepedezik, lepattozik s azután a fog romlásnak indul.

Időjelzés. A «Meteor» szeptember második felére a következő időjelzést teszi közzé:

E hó 2-ik és 3-ik negyede már állandóbb jellegű időjárást ígér, különösen 11- és 19-ike között, hol azonban a 11-iki meleg, a 19-ike pedig száraz jellegű. Ezt követőleg különösen a 21-iki változási napok hatás-körében várhatunk nagyobb változást, kiadóbb esapa-dékkal esetleg lehűléssel és követőleg igen változó idő-vel, mely azután szeptember hó egész utolsó harmadát kitölti.

Szeptember hó második felének változási napjai 49-, 21-, 22-, 23-, 25-, 26-, 27-re esnek. Legerősebb hatásúak a 19-, 22-, 26-ikiak s így szeptember hó utolsó harmadában igen változó, míg közép részén alig állandó jellegű száraz meleg idő várható.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjuttított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjuttításokat nem a posta, hanem kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

K. J. A szolgálati szabályok 7. §-a szerint a 40. életévüket meghaladott egyének állami szolgálatba csakis korengedély mellett nevezhetők ki. Ilyen korengedélyt azelőtt Ó Felsőge, vagy az illetékes miniszter úr, mindig csak egy bizonyos szolgálati állásra nézve adott meg. Ma már azonban a korengedély megadásának külön határozatban való kimondása nem szükséges, minthogy annak engedélyezése az 1867. évi márczius hó 17-én Ó Felsőge elnökle alatt tartott minisztertanácsban hozott határozat alapján a gyakorlatban most hallgatóság akképen történik, hogy az államszolgálatba a 40-ik életéve betöltése után felveit, illetőleg kinevezett egyének, a felvételt, illetőleg kinevezést ténye által korengedély mellett alkalmazottnak tekintendők, vagyis: a korengedély ma már megadottnak tekintetik azzal, ha a 40-ik életévét meghaladott egyén államszolgálatba felvételt, illetőleg kinevezett. Épen ezért az illetőtől nyugellátásának tekintetéből szolgálatba lépések külön igénylemondási nyilatkozat nem is kívántatik, mert a korengedélynek a kinevezés által bár csak hallgatagon történt megadásával, az igénylemondás megtörténte is magától értődik. A korengedély mellett alkalmazottak s ezek özvegyei és árvi ugyanis csak abban az esetben tarthatnak ellátásra igényt, ha az állandó ellátás feltételei beállottak (vagyis a férj csak 10 évi szolgálat után kap nyugdíjat, az özvegy és az árvak pedig a férj 5 évi szolgálatát után), de ezek beálta előtt végkielégítésre igénytel nem bírnak.

Hogy a korengedély megadásának szükségessége a városoknál fennálló, azt csak a városok szervezeti szabályrendeletéből lehet megtudni; ha igen, úgy a korengedély megadásáért forduljon az illető város tanácsához.

V. S. Az erdőri szakvizsgát a jövő évben is leteheti, mert az nem áll, hogy a magántanulók az erdőri szakvizsga letételét el fogják zárítani.

D. N. P. A «Magyar állami altisztek és szolgák országos nyugdíjpótló és segélyező egyesülete» Budapesten, IX. ker. Ráday-utca 5. szám alatt van. A belépésre nézve kérjen onnan tájékoztatást.

O. M. Csak olyan kinevezéseket közölhetünk lapunkban, a melyekről hivatalos értesítést kapunk. Ha az Ön által közölt kinevezést felettes hivatala tudtja velünk, úgy azt készséggel közöljük. Ez nem bizalmatlanság önnel szemben, hanem csupán elővigyázat részünkről; kivételt pedig senkivel se tehetünk.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi augusztus hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Földmiv. min. hd. 20-55, hg. Esterházy erdőhiv. 8-—, Bez-dini zárda hd. 18-15, Janosovics Vidor 6-—, fehértemplomi va-gyonközség hd. 22-55, Névtelen —40, Veress Sándor 1-40, G. Peschner és Chic hd. 80-—, Blockner J. hd. 6-—, földmiv. min. hd. 18-95, bf. Erdődy Gy. erdőhiv. hd. 7-20, lippai főerdőhiv. hd. 25-35, lugosi erdőhiv. hd. 36-95.

1 koronát fizettek: Bugyi István, Bihari Ernő, Ficza János, Grettó Lajos, Jáki Mátyas, Hupág Adolf, Udvari Rudolf, Takács Lajos, Kovács Ferenc, Imre János.

2 koronát fizettek: Buzi József, Farkas Géza, Kiss Imre, Koczé János, Mazur János, Grauer Jenő, Molnár Orbán, Rosenberger János, Várjon Géza, Vig András, Kozák Tivadár, Pataki József, Berár János, Sorbán Károly, Széll József, Kovács Ferenc, Le-

hoczky István, Merreider István, Oproán János, Wenczel János, Méhes Ágoston, Pálfi Rudolf, Farkas József, Angerth Márton, Lakatos Ferenc, Deák Ferenc, Krausz Ferenc, Csuháki Pál, Giper József, Horváth János, Kicsiny Tivadár, Mihály Ferenc, Ring Lajos, Fetz Lajos, Noszaly Jendre, Pusztai György, Fejes István, Miskovits Péter, Némédy József, Szmethán Mihály, Balogh Ferenc, Wádl Ferenc.

4 koronát fizettek: Tóth Bálint, Wepecka István, Kurucz Fe-renc, Hudyma Károly, Jánosy Ottó, Krisztháber Lajos, Zsol-dos Lajos.

HIRDETÉSEK

Pályázat erdőri állásra.

Szakvizsgázott erdőr kerestetik, a ki az erdei teendő-kben, a mesterséges fáczantenyésztés és vadgondozásban a kellő gyakorlattal és jártassággal bír lehetőleg októberi szolgálatba lépéssel. Polyamodványok a fizetési igények megjelölésével és bizonyítványok másolataival, a melyek vissza nem adatnak a Mozsgói Uradalom Tisztartói Hivatalához Mozsgóra (Somogy m.) küldendők.

A mozsói uradalom tisztartói hivatala.

(1. III. 2.)

A ki hárs- és nyárfáját kedvező árban eladni akarja, az forduljon a «Vesuvius» magyar gyufagyár részvénytársasághoz Győrött.

(2. II. 2.)

Állást keres, esetleg azonnali belépésre 19 éves erdőgyakornok, ki a vadászatban is jártas, s öt évi gyakorlattal bír. Beszél magyarul, németül és románul, ír és olvas csak magyarul.

(4.)

Pozsony vármegye Közigazgatási Erdészeti Bizottságától.

2498/1910. K. E. B.

Pályázati hirdetmény.

Pozsony vármegyében, Széleskút állomáshellyel a véd-kerületi erdőri állás megüresedvén, arra ezennel pályá-zatot hirdetek.

Ezen állással 750 korona bérfizetés, 80 korona lak-bér, 100 korona utiátalány és 20 korona írószerátalány, összesen tehát 950 korona évi javadalmazás van egybe-kötve, melyet a közigazgatási erdészeti bizottság a ki-nevezett erdőörnek a vármegye alispánja előleges havi részletekben a malackai m. kir. adóhivatalnál folyósít. Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, kik a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják, esetleg a tót nyelvben is jártasak, ép, erős testalkatúak, a mely körülményt hatósági vagy honvédtörzsvorosi bizonyít-vánnyal kötelesek igazolni és az 1879. évi XXXI. t.-oz. 37. §-ában előírt kelleknek is megfelelnek.

A kellően felszerelt és sajátkézzel írt kérvények folyó évi október hó 15-éig Pozsony vármegye közigaz-

gatási erdészeti bizottsághoz nyújtandók be. A kitűzött határidőn túl beérkezett, valamint a kellően fel nem szerelt kérvényeket a bizottság figyelembe venni nem fogja.

A kinevezett erdőőr a kinevezési okmányban köztöltött határidő alatt, de legkésőbb folyó évi november hó 1-től tartozik állását elfoglalni.

Pozsony, 1910. évi szeptember hó 7-én.

(5.) **Pető Jenő**
alispán, a közg. erd. bizottság elnöke.

90153/1910. F. M. sz.

Árverési hirdetmény.

A beszerzebányai m. kir. erdőgazgatóságához tartozó s alant részletezett vadászterületeknek beáradása érdekében *folyó évi október hó 6-án d. e. 10 órakor* Beszerzebányán, a m. kir. erdőgazgatóság tanács-teremben írásbeli zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Erdő-gondnokság	A vadászterület			Évi hasznóbérem mint kiküldési ár korona	Bánatpénz korona	Hasznóbérem tartam
	terjeszkedési száma	kitérjedése k. h.	vadállomány			
Erdőbádony	III/B	2488	Öz, vadászható, apróvad	500	50	1910.VII.1—1920.VII.31.
Mihálytelek	XXI	3119-6	Öz, vadászható, apróvad	500	50	1910.VII.1—1920.VI.30.

Az árverésen részt vehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar honpolgár, külföldiek és az állami tisztviselők azonban ki vannak zárva. A mennyiben egyes bérbé venni szándékozik nemcsak egy, de több vadászterület öhajátanának bérbé venni, szabályszerűen felszerelendő írásbeli zárt ajánlataik minden egyes vadászterületre külön-külön adandók be.

Bővebb felvilágosítás a m. kir. földmivelésügyi miniszterium VII. A. 2. (vadászati) osztályában s a beszerzebányai m. kir. erdőgazgatóságnál kapható.

Budapest, 1910. évi szeptember hó 3-án.

(6.) **M. kir. földmivelésügyi miniszter.**

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re egész évre egyszerre, vagy bár részletekben, de egy évnél már hosszabb idő óta előfizető erdészeti altsztek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

- Bölszéki Belházy Emil:** Az erdőrendezés tanácskönyve. Ára 6 K.
Békai Albert: Számtalan erdészeti altsztek részére. Ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.
Fekete Lajos: A tölgy és tenyésztése. Ára 4 K.
 • Erdőrendezés tanács. Ára 9 K.
 • Erdőértékszámítást. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.)
 • Erdészeti nyereségszámítást. Ára 3 K.
 • A szálaló erdők berendezése. Ára 90 f.

Fekete L. és Mágósi Dietz S.: Erdészeti növénytan. (I. k. elfogyott.) II. k. ára 12 K.

Fekete L. és Soltz Gyula: Erdőbecslestant. Ára 6 K. (II. kiad.)
Földes János: A legelőerdők. Ára 1 K 60 f. 55 f. portó be-
 küldése esetén bérmentve.

Gaul Károly: Hazánk házi falpara. Ára 1 K 40 f. Bérmen-
 tesítésre 45 f. küldendő.

Gellért József: A bükk-tüfza romlása s az ellene való
 védekezés. Ára 60 f. Bérmentesítésre 35 f. küldendő.

Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmen-
 tesítésre 45 f. küldendő.

Kácsi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K.
Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése
 és hasznosítása. Ára 4 K 80 f.

Péchy Dező: A külföldi faemkek megtelepítése. Ára 3 K.
 Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Pohl János: Tangenstáblázatok. Ára 1 K.
Sobó Jenő: Erdészeti építéstan. I. R. (1. és 2. kötet) Köz-
 építéstan; egy-egy kötet ára 11 K 20 f. II. R. Ut., vasút-
 és hidépítéstan, ára 12 K.

Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet.
 Ára 20 K.
Tomesányi Gusztáv: Erdői faesemétek nevelése. Ára 3 K.
 Bérmentesítésre 45 f. küldendő.

Vadas Jenő: Erdőmiveléstan. Ára 7 K.
Erdészeti Rendelek Tára: 1891. (XL) évfolyam ára 60 f.
 1893—94. (XIII—XIV.) évfolyam. Ára 1 K 20 f. 1895. (XV.)
 évfolyam ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam ára 50 f. 1897.
 (XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 70 f.
 1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1901—03. (XXI—XXIII.) év-
 folyam ára 3 K. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905.
 (XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906—07. évi füzet ára 1 K 50 f.
 Bérmentesítésre 45 fillér küldendő.

A nem említett évfolyamok elfogytak.
Ó felsége nagy fényomatú arcképe. Ára 7 K.

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

Bedő Albert dr.: A magyar állam erdőségeinek gazda-
 sági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Ki-
 adja a m. kir. földmivelésügyi miniszterium.)

Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy Az erdészet alapvető
 kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentesítésre
 55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.: A vadászati ismeretek
 kézikönyve. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél. Ára a négy
 kötetnek füze 9 K., kötve 13 K.)

Bund Károly: Értekezések az erdőrendezés köréből.
 Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Cseti Ottó: Általános földméréstan. Ára 9 K. (Kapható
 Joerges A. ózv. és fiaimál Selmeczbányán.)

Fekete Lajos: Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható
 az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet.
 Spórás növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes
 virágtalanok, tüllvelők. Ára 2 K. — III. füzet. Maghózas
 növények. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. (Kaphat-
 ó az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Erdészeti talajtán. Ára 5 K. (Kapható Joerges
 A. ózv. és fiaimál Selmeczbányán.)

Szécsi Zsigmond: Az erdőhasználatlan kézikönyve. Ára
 16 K. (Kapható ugyanott.)

Téglás Károly: Erdővédelemtan. Ára 5 K 40 f. (Kapható
 ugyanott.)

Tomasovszky Imre: Betűsoros tárgymutató az «Erdészeti
 Rendelek Tára. 1—XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K.
 (Kapható ugyanott.)

Tuzson János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása.
 Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utóainál Budapest,
 Váci-utca.)

Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia tör-
 ténéte és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél
 Selmeczbányán.)

Vadas Jenő: Az árvédelmi füzesek telepítése és műve-
 lése. Ára 60 f. (Megrendelhető a m. kir. földmivelésügyi
 miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Buda-
 pesten, Múzeum-körút 2 szám.)

Erdészeti segédtablák. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir.
 földmivelésügyi miniszteriumnál.)

Erdel rovatos napló. Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)
Termési tablák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fulöp Szász-Coburg
 hg. erdőrendezőse, Jolsva, Gömör-megye.)

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban
 Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Előfizetési ár:
 Egész évre ——— 4 K.
 Fél évre ——— 2 K.
 Negyed évre ——— 1 K.
 Egyes szám ——— 20 l.

Felelős szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
 m. k. főördömrök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
 m. k. főördömrök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
 erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések
 egy hasábos garmondsze-
 des milliméter soronként
 10 fillérel, táblázatos és
 garmond betűnél kisebb
 betűfajta esetében másfélze-
 res egységárral számítja-
 tik. — Az egész oldal négy
 hasáb széles.

Előfizetőnek az állás-
 nálát és kereslet rovata
 rövid közlések díjtalan-
 nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
 Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intéződik a lap szét-
 küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
 szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intéződik.
 Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyedenként utalványoz.
 A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
 tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjükt. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
 megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
 nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

Fapiacz. (Hathalmi Gabnay Ferencz.)
 A félelemért a vadnál. (Gyulai Gy. Károly.)
 Gazdasági tanácsadó: Méhészet. (—h.) — A hűsértés tenyész-
 tésről. (Képpel.) (bl.) — A ludak terméketlenségének az oká-
 ról. (bl.)
 Különfélék: Nyugdíjbiztosítás. — Erdészeti zsebnaptár. — Őriás
 madártalja. — Állatok élettartama. — Mesterséges fészek-
 odvak elhelyezése. — Érverés. — Az ebadó felhasználása. —
 Mennyi szeszt fogyasztanak éventek Európában. — Szivárgó
 hordók kezelése. — A parancs. — Időjelzés.
 Hivatás költemények: Hirdetmény állami (erdei) facsemeték
 adományozása tárgyában.
 Szerkesztői üzenetek.
 Tárca. Vén asszonyok nyara. (Bárony István.)

Fapiacz.

Írta: *Hathalmi Gabnay Ferencz.*

Miután ezzel a rovattal most állok először e helyen,
 szükségesnek találok, hogy általános tájékoztatást nyujt-
 sak a hazai fakereskedelem helyzetéről, a mely a két év
 előtti válságot kezdi kiheverni s ha még nem is érte
 el az annak előtte létezett rendkívül magas árakat, nem
 marad el messze mögötte.

Igaz, hogy kivitelünk lassan megcsappan, de ugyan-
 annyival gyorsabk beföldi keresletünk, hiszen igazi
 kulturállal állandóan fakiviteli ország nem maradhat;
 példa erre Franciaország, Svéd- és Németország, me-
 lyeknek csak bevitelük van, de kivitelük nincsen; nem
 mintha nem teremne fájuk, de iparuk olyan fejlett,
 saját szükségleteik olyan fokozottak, hogy évi rendes
 fahozamaik azoknak kielégítésére sem elegendők.

Nálunk is úgy lesz, ha majd nem lesznek feltárat-
 lan erdeink, a melyeket nagy darabonként lehet a piacra
 dobni, hanem csak szabályozott rendes évi fahozamaink
 s ha majd a beföldi szükséglet az eddigi mérvben

tovább fog emelkedni, akkor mi sem leszünk képesek
 a külföld felé gravitálni.

Átmenetképen pedig a kivitel a bevittelt egyensúly-
 ban fogja tartani a kemény fában is úgy, mint az mos-
 tanában már a puha fánál tapasztalható, de ez legelső
 sorban a földrajzi fekvéstől függ.

Mert míg egyrészt a esiki havasok fája természet-
 szerűen dél felé, Románián keresztül a tenger felé kíván-
 kozik, a hová ilesőbban szállítható, mint Budapestre,
 vagy a még távolabbi Dunántúlra: addig ez utóbbit
 természetzerűleg a sokkal közelebb levő Stájerország
 ilesőbb fával fogja ellátni s így meg van fejtve az a
 sokak által olyan különösnek talált rejtély, hogy külön-
 ben egészséges viszonyok mellett miért van kivitel is,
 bevittel is?

Puhafakivitelünket Németország felé különben az
 apaczahernyó ottani pusztításai is nagyban csökkentet-
 ték, mert ezen károsítások nagymérvű túlhasználatokat
 tettek szükségessé, a melyek fájával saját piacaikat
 kellett elárasztaniok.

Ellenben keményfakivitelünk, kivált a horvát-szlavon
 becses tölgyfaanyag tárgyában ma is az, a mi volt.
 Soká már nem igen fog tartani, mert a vagyonközös-
 gekből csak a község fog megmaradni s a vagyon donga
 alakjában Franciaországba kerül, a hol azután majd
 Oroszország fogja a szebbnél-szebb tölgyfaanyagjait
 árulni. Ez az ország a messze jövő kiviteli állama, mert
 rengeteg feltáratlan erdei vannak s mert a Fekete-, a
 Földközi-, az Atlanti-, az Északi s a Keleti-tengeren át,
 vagy visszafelé haladva egész Európát átöleli.

A jelen kor kiviteli államai Amerika s Románia, a
 mely utóbbiban olyan élénken lendül fel az erdei ipar,
 annyi erdő lesz most feltárva s hozzáférhetővé téve,
 hogy a hazai tőkepezések, sőt nagybirtokosaink is oda
 mennek vállalkozni, mint legutóbb gróf Mikes Armin is.

A messzina földrengés óta különösen Románia s
 Amerika látja el Oroszországot puha fával, miután a
 magyaroknak ugyanakkor sikerült ott legutolsó selejtes
 maradék árúikat is elhelyezni.

Keményfakivitelünket úgy az osztrák, mint a német
 építő- s butoripar felvirágzása emeli s hogy megcsap-
 pant puhafakivitelünk nem jár áreséssel, azt mint már

jeleztem, a hazai kereslet emelkedésének, első sorban a jó termésnek s az építőipar hatalmas fellendülésének lehet köszönni.

Így a vidéken Aradon, Temesvárott, Szegeden, Nagyváradon, szóval minden valamire való nagyobb városban, leginkább s természetesen azonban Budapesten olyan számos s nagyobbabszabású építkezés folyik, mint annak előtt soha sem volt tapasztalható. Magában a székesfővárosban az idén egyszerre mintegy egyezer új ház épül részben bontás által nyert, részben üres telken, mert a belvárosban három év alatt készen kell lennie annak, a ki a kivételes harmincz évi adómentes séget élvezni akarja, a melyet éppen ezen építési kedv fokozására engedélyeztek.

Fodor Lipót úr szerint ezen ezer ház közül huszat Epstein orosz tölgyfával oloszban parkettázza, mint a hazai parkettgyárak. Még ez idő szerint egy kissé hihetetlennek látszik, annál inkább, mivel szeptember hó végére várják a bródi vagyonszármazás utána a kincstári árveréseket Horvát Szlavonországban, a melyek ezen vidék kiváló faanyagának jó hírnevét magas számokban vannak hivatva kifejezni, ezekről azonban most csak nem lehet szó s azok eredménye különben is csak ez év negyedik negyedében válik majd érezhetővé.

Mielőtt az egyes faemek helybeli árainak részletezésébe belemennénk, meg kell még említenünk, hogy a fakereskedők saját érdekeik megvédése céljából tavaly óta amerikai viszonyokat teremtettek hazai téren s a puhafaárak szabályozása czimén éreklközösséget, ringet vagy trustot (olv. trösztöt) alakítottak, melynek éle úgy

az erdőbirtokos, mint a fogyasztó ellen irányul. Legjelentősebb tagjai: Baiersdorf Henrik (Baiersdorf Richard), Neumann és társa (Mihály József), Deutsch testvérek (Deutsch Aladár), Csucsai faipar r.-t. és popolcebaratós r.-t. (Diósi Lajos), Ernst János és Róth (Ernst Bernát), Kalota szegi erdőipar r.-t. (Frank Sebő), Goldfinger és Teplánszky magyar kereskedelmi r.-t. és egyesült szolnoki gőzfűrész és malomgyári r.-t. (Goldfinger Samu), Grassl, Schenk és társa (Grassl Hugó), egyesült fatermelők r.-t. (Grósz Béla), Grósz József Lippa, Beszterezenaszödi faipar r.-t., Baiersdorf és Biach (Hoffmann Armin), Mikes gróf zabolai erdőgazdasági és fűrészüzemi r.-t. (Hoffmann Jakab), Klein Zsigmond (Klein Géza), Klein és Reichsfeld (Klein József), Kohn és Schmergel (Kohn Miksa), Marosvölgyi fakihozatali r.-t. (Milch Naftali), Libáni faipari r.-t. (Milch Oszkár), Milkó Vilmos és fiai (Dr. Milkó András), Neuberger testvérek (Dr. Neuberger Árpád), Union faipari r.-t. Wien (Pollatschek Ede), Alfalusi faipari r.-t. (Reiniger r.-t. Arad és Rosenfeld Ede), Pollacssek és Scheiber, székpataki erdőipar r.-t. (Scheiber Zsigmond), Schwarz Mendel utódai (Schwarz Mór), Erdélyi erdőipari r.-t. (Steinberger Viktor).

A kisebbek azután csatlakozni kénytelenek. De hiszen a kartell uralkodik Magyarországon más téren, így a szénítés terén is. A retortá-széntermelőkhöz már két éve kötöttek kartellt s az idén a rakás (hogsa) széntermelőkhöz is kötnek, mert a kartell a gyakorlatban jól bevált. Ennek főelve ugyanis az, hogy a kartellvezetőség intézkedik, hogy mely fogyasztó mely termelőtől mennyit kap.

Új faipari r.-t. is keletkezett e nyáron, még pedig

TÁRCZA.

Vén asszonyok nyara.

Irta: Bársony Isteán.

A rónaságra, a hol bolyongok, sűt a nap. Az ősz nagyobb, de forróság nélkül való napja, a melytől nem menekülünk már árnyékba. Az ég tiszta kék. Azurjának még egy tenyérnyi felhőszepelje sincsen. S ez a csodálatosan mély és fényes kékség most olyan nagyon üres, olyan nagyon néma.

Szeptember végén itt még suhanó feccék nyilaltak végig a levegőtengeren. Jöttek, folyvást, sietve; nem fordultak vissza, nem is kanyarodtak; haladtak gyors szárnyalással délnek: mind-mind. Útközben félrevezikáztak néha, a hogy a szárnyasegér szokta, ha bogarat fog. Ők is csak így vadásztak; arra, a mi éppen az útjukba került. De az apró légy füstoszlophoz hasonló raja már nem állított meg közülök egyet sem. Átvillantak rajta s a mit egy fogásra dézsmálhattak közüle, azzal haladtak tovább.

Az apró légy milliója összecsapódott utánuk, mintha semmi se történt volna; és kavargott tovább, a lassú forgószél sodrásával. A kis fekete rabló, a vándorútját járó fecke, pillanatok mulva már messze volt.

Utána néztem: vajjon meddig látom. A piezi sötét villám csakhamar átváltozott tovaező ponttá. S egyszer már a pontot is csak úgy képzeltem, hogy még egy kicsit látom.

Most nincsen többé fecke. A vándorok jobbára elmentek erről a sík mezőről. Még a szunyogvadászék vércse sem libeg az ér fölött, a melyet fonnyadó, őszfürtű nád borít.

A főlészantlan tarlón apró madarak zagya beszéde hallik néha; ott sereglik a zseze, a társaságkedvelő; de ha föl-fölkap is a földről, magasra nem száll; az ég ürességét nem élelnti meg.

Október méla lelke hallgat itt most.

A siető enyészettől, a melynek a közelgését még a ma nyílt virág is érzi, fél titokban a diszét veszette róna s alighogy pihegő életet árul el.

A rét már elhalványult; egykoron üde zöldje foltoz fakó, mint az elnyűt ködmön. A zöld a vetéstáblára festette önmagát; a kékes repeze mellett a merészen élénk őszi rozs széles táblája terül, épp oly üresen, mint az ég.

Mind a kettőt végig körülfontja az elsorvadt ér nádaszalagja, a melynek százezernyi szála szivart egybeszővődött sítok alkot a nádbuga puha tömegével.

Ha egy-egy sóhajtásnyi szellő fut át a rónaságon, ezt a puháságot megfésülgeti, végigsimítja; a szürkés

a Csik vármegyében Gyergyószentmiklós közelében fekvő Putna-féle 3200 holdas erdő kihasználása céljából. Az új részvénytársaság alaptőkéje 750,000 korona s első igazgatóságának tagjai: Vakarin Lukács, Stein Elek, Stein Izrael, dr. Goldfinger és Broch Fülöp.

A kemény műszaki fa árai Budapesten tömörköbméterenként koronákban:

I. oszt. szlaviniai tölgyrönk	85—95 K.
I. „ magyar „	65—75 „
I. „ szlaviniai tölgyfurnírrönk	155—165 „
Szélezetlen tölgyfapadló	85—105 K.

I. oszt. kőrisfarönk	45—60 K.
I. „ juharfarönk	45—55 „
I. „ szilfarönk	35—65 „
I. „ kőrisfűrészáru	85—100 „
I. „ juhar „	65—75 „
I. „ szil „	85—115 „
I. „ bükk „	35—40 „

A puhafát még mindig köblábakban jegyzik s árusítják, ezen tételeket 31'62-vel kell szorozni, ha azokból a köbméter árat akarjuk tudni.

A gömbölyű szálfa ára köbméterenként a jegenyefenyőnél 35—40, a lúczyenyőnél 30—35 kor. Kiszámítható tehát, hogy egy építkezéshez való állványfa 20 m. hosszban, 30 cm. középátmérővel 1'414 m³ köbtartalommal 40—50 koronába kerül s miután egy köbméter 5 m. vastag állványpadló ugyancsak 40—45 koronába kerül (mert ide a selejtesárú is jó), elképzelhetjük most, hogy mekkora vagyon fekszik egy-egy nagyobb házhoz való állványzatban, úgy hogy csak nagyobb építőmeste-

rek birnak ilyenekkel, de még azok közül is sokan fordulnak a «budapesti állványfát kölcsönző r.-t.»-hoz.

Az erdélyi lúczyenyő 8—12 hüvelyk legnagyobb s 5—7 hüvelyk legkisebb szélesség s $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{5}{4}$, $\frac{9}{4}$ és $\frac{3}{4}$ hüvelyk vastagság szerint köbméterenként 61 kor. maximális és 31 kor. minimális ár között váltakozik, tekintetbe véve az ennél előforduló silányabb minőségűeket is.

Ellenben a felsőmagyarországi lúczyenyőnél ez a minimum a 46 koronára alá nem száll.

A felsőmagyarországi jegenyefenyő köbméterenkénti maximális ára 46, a minimális 32 korona.

Egy vagon cser és bükkhasáb tűzifa 175—180 Kba
 „ „ „ „ „ dorong „ 160—165 „

I-rendű faszén vagononként 400—450 „
 kerül Budapesten.

Egy ilyen vagonból a kincstár 20—22, a magánfakereskedők legkevesebb 25 ürm³-t raknak ki, kerül tehát nekik 1 ürm³ cser bükkhasábjá 700—720 kor., 1 ürm³ cser és bükkdorongja 6'40—6'60 kor.-ba. A rendszer átlagos eladási ár magánvevők részére:

	magánosoknál,	a kincstárnál
1 ürm ³ cserhasábjá	11'00 K.	12'00 K.
1 „ bükkfa	10'50 „	11'00 „
1 „ gyertyánfa	11'00 „	11'00 „
1 „ tölgyfa	10'50 „	10'00 „
1 „ cserdorong	10'00 „	10'00 „
1 „ bükkdorong	10'00 „	9'00 „
1 „ tölgydorong	10'00 „	9'00 „
1 „ selejtesfa	8'50 „	8'00 „

fakó bugaszőnyeg ilyenkor láthatatlan szellemlábacskák lépése alatt süppedezik. Ezt a csekély mozgást most úgy el tudom nézni a nagy mozdulatlanságban, a mi körülveszen.

*

A merre tekintek, nincsen akadály a szemem előtt. A világ végéig látok, magam vagyok. A mező sorvadó zöldjét szemérmesen tartítja valami; őszi kikerics kukucska a fű közül itt is, ott is. Az októberi napja szerelmes szegény; halvány pirosság önti el bányádt kis arcát a napusárg esőljától; s a melyiken a csapodár udvarló ajka sokat csüggött: pirját lilára váltja.

És az egész rónán: a mezőn, a tarlón, a vetésen, sőt még a mezeien szántás barázdáin is, keresztül-kasul zótt ezüstszálak hurjai húzódnak.

A hol két fűszálát összeköthet, a hol két kőrő közt megfeszülhet, ott látni holdsugarhoz hasonló semmiséget. Mintha árvalányhaj selyméből orsózta, fonták volna, olyan gyöngéd, finom.

Mintha forró sziv dobbanása dobálta volna erre-arra, oly félesen, szerelmesen tapad.

Október napja rásüt s csillogtatja, enyhe hevével biztatgatja: «Szállj-szállj a szellőcske szárnyán, fehér ökörnyal! ezüstös ökörnyal!... Vénasszonyok nyarának libegő ékessége!

Szállj-szállj a multba vissza és juttasd eszükbe ne-

kip a menyasszonyi fátyolt, a melynek fehér szálai az ő homlokukhoz simultak egykoron.

Szállj-szállj a jövendőbe és tanítsd meg rá a bús képzeletet: milyenek lássa a szemfedő szálait, a mely alá már nem sűt több napusárg!...»

Ha egy csomót összemarkol a szellő, fehér rojtokba sűrűsíti, úgy viszi. S az ökörnyal száll-száll!...

*

Utána nézek, a hogy a messze kékségbe lendül, s a szemem, mintha kápráznék: nagy sötét pontokon akad meg a közben. A pontok közelednek, nőnek, egyre nőnek. Megelevenednek. Vitorlát lengetnek a lég csöndes tengerén.

Egy csapat tuzok száll erefelé s lassan ereszkedik a repceére. Bátran, gyanútlanul toppannak le. De azért rögtön kiválik közülök egy s a míg a többi úgy a hogy összetart, ő külön félreláll s feszes, merev tartással, szoborra váltan figyel.

Semmi sincs itt ezen a roppant rónaságon, a mi a korlátatlan szabadság e rajongott nyugtalaníthatná. Ember, rajtam kívül, a kit pedig jól elfő a tuzokszem elől a nádzállak hajlata, sehol. Mégis lankadatlan buzgalommal végzi tisztét az ő, a vén kakas.

Ezeket nem lehet meglepni. A meddig még egy utolsó csapat lesz belőlük: így áll mellettük őrt a soros vén, a rónák fogyó nyílt területein. A hol a síkság

Egy 4 ürm.-es fuvar felapritása s házhoz szállítása a behordással együtt 11 koronával számíttatik.

Jobban jár tehát az, a ki a kincstárnál vásárol, mert fájának jobb a mértéke s a minősége, de legjobban jár az, a ki hajóról vásárol. A budai oldalon szoktak ugyanis tüzi fával terhelt teherhajók kikötni, tartalmukat azután az alsó rakparton kirakják s rövidesen, tehát olesón eladják, mert minden négyzetméternyi területért naponta 20 fillér helypénzt kell fizetniök. Ilyen hajóstól azután a bükkfahasárbfa ürköbméterét 8 koronáért lehet venni, s a hajós is jól jár vele, mert rendszeren valamely közséگی vagy magánerdő épületi fakitermelése után maradt részletét olesón s közel a Dunához kapja meg s tár-saival termelteti ki, úgy hogy költségei a lehető leg-kisebkek.

A félelemérzet a vadnál.

Írta: Gyulai Gy. Károly.

Hogyan keletkezik egyáltalán az állatnál a félelem érzete? Valami szokatlan olyan dolog, a mi hirtelen eléje kerül, a mi mindennapi rendes életmódjától, szokott környezetétől eltérő benyomást, érzést kelt benne, hozza létre nála a félelem érzetét. Az állat félelemérzete, a különböző állatfajoknál különféleképen szokott megnyilvánulni. Bennünket a vadászható állatfajoknál jelentkező félelem érzete, a velejáró tünetekkel együtt, minden bizonynyal közelről érdekel. Többé-kevésbé fejlett ér-zékeivel a vad minden szokatlanról tústént tudomást szerez, az aztán rendszerint nincs is tisztában azzal, hogy az, a mit lát, hall, szimatol, egyszóval a mit érez, a mit

talán veszedelemnek tarthat s a mi benne a félelem érzetét felkölti, valójában gondolatot képez-e vagy sem?

Az özet az erdőben vombát szedegető alak csak úgy megriaszthatja, mint a fegyveres vadász felbukkanása. Pedig hát a vadász fegyverével olyankor is kimegy a pagonyba, a midőn a törvény a vadat védi, oltalmazza, kiméli. A vadásznak nincs tehát mindenkor öldöklési szándéka. Az állatnak sincs ahhoz ér-zéke, hogy az őt fenyegető veszedelmek felől előzetes sejtellemmel bírjon. Zivataros idők, földrengések veszedelmeit talán leszámítva, egyéb veszedelmek létezéséről sőt előérzetéről is az állatnak aligha van tudomása. Talán jobb is a gondviselésétől, hogy ezt így akarja. Hiszen az előbb-utóbb biztos halálra szánt vad léte, amúgy a rette-gések szakadatlan láncolata volna.

Az állat, ellentétben az emberrel, csakis attól fél, a mit ér-zékeivel a jelenben észrevesz. Csakis akkor tart valamitől, ha azt szokatlannak találja. Jövőben őt sujt-ható veszedelemről, csakis akkor lehet nála bizonyos sejtélemszerűség alakjában szó, ha hasonló eset vala-mikor fenyegette, így például ha nagyon megriasztották vagy épen, ha megsebesült. Hasonlatos körülmények között, ilyesmire minden bizonynyal vissza fog emlé-kezni.

Bekövetkezendő viharokkal, éghíhaborúval szemben a vad félelmet előérzetnek vehetjük. A finom érzékű állatok legtöbbje, minők közé az agancsosféléket is sorol-hatjuk, a légnyomásban beálló kisebb olyan változások felől is, minőket az ember legfeljebb csak finom mű-szerek segítségével képes megállapítani, eleve tudomást szerez. A légköri viszonyok változásaiban jelentkező

szabad határát faszorok szedlesik, onnan a tuzok elhu-zódik, az már börtön neki. De itt még itthon van és a honnan a nyüzsgő élet lassankint megszökik, néhá-nyadmagával is csak annál többnek, annál nagyobbak látszik.

Mihelyt a nádfal mögül kilépek, mind felém fordul, egyszerre, úgy várja az órkakas jeladását. A nap rájuk hinti aranyát s bronzfényével keveri a tarka tuzokollat. Alig mozdulok újra, a vezér szétterjeszti hatalmas szár-nyát, nekilödul s nyakát görbén előre nyújtva, kirugja a földet maga alól.

A többi utána . . .

Mennek!

A nagy vitorlák fönn úsznak, lengenek magasan. A meglepetés, a miben őket részesítem, megnöveli gyanakvásukat. Már a sima földnek sem hisznek; hátha kinő belőle hirtelen valami ellenség.

*

S most még csöndesebbnek tetszik a világ, hogy a nagy madarak is elmentek, itt hagytak. A mint körül-nézek, új életet keresvén, a fekete szántáson egy helyt furcsa kis nyergek látok. Elöl egy göb, hátul egy még nagyobb göb, közbül valóságos nyereghajlás. Ott a vacz-kából kiemelkedő nyul fekszik. Még egy mozdulat és fölgrúrik, elvágat: kajla fület csüngeti, hol megáll s

leül, egyenest, mint a szolgáló öleb, hol újra nekiindul, vágat. Csak úgy porzik nyomán a pusztá. Pedig senki sem kergeti. Megszokta már, hogy a hol ember jár, onnan jobb kerekét oldani. Ott mindig kiszülhet valami kutyaság is.

Tünődéséből élesen geggő hang riaszt föl. Az imént üres kékséget vadludak szelik. Hosszú vonallal nyulik el az ék, a melynek az alakját utánozzák. Elöl a vezető szólt, arra kiválik egy másik a csapatból s oda siet; helyét rögtön elfoglalja a nyomán következő. A vezér lemarad az élről s helyét enged az új parancs-noknak. Most az száll az ék hegyére. A helyesere meg-történt, a vadludak egyenletes, erős szárnyalással siet-nek valamerre, a merre vizet tudnak. A milyen magasan vannak s a hogy igyekeznek, abból könnyű kitalálni, hogy messze lehet még az útjuk célja.

Körülöttem egyre viszi a szellő az ökönyát. Ha lépek: a gazról, a fűről, a sárról tapad hozzám a sok fehér szál. Ha mozdulatlanul állok: a vándorló rojtok akadnak meg rajtam. Olyanán válok lassankint a vén-asszonyok nyarának szétéptett fátyolától, mintha a resz-kező verőfényben zuzmara lepne el.

A nap fogyó melege int, hogy a zuzmara nincs is már messzire; jön a tél.

bizonyos tünetek hatása alatt képes aztán hamarosan biztonságba is helyezkedni. Hogy a vad az átél nagyobb viharokra visszaemlékezhetik, az valószínű, hiszen egyes érzelmi finomságában az állat úgyszólván felénk emelkedik.

Az éghajlat, az időjárás és a napszaka szokásaiban a vadat is befolyásolja, sőt ha bizonyos »napirendről« szólnatunk, azt úgyszólván szabályozza. A tyúkfélek kakasa napkelte hangot ad, de megszólal időváltozás beálltára is. Zivatarokat megelőző hajnalon, sőt boros reggeleken szarvasbőgést alig hallhatunk.

Bizonyos fokú visszaemlékezési képesség az állatban is meg van; ez aztán a félelemérzet keletkezésénél tagadhatatlanul érvényesül nála is. Őzbak a mellette fölvillanó és eldördülő fegyverre, még ha az kárt nem is tesz benne, olyannyira vissza fog emlékezni, hogy arra a helyre, a hol a lövés lesüvitett, még oly pompás kövér füvek, legelők feláldozása árán sem fog egyhamar visszakerülni.

Az állatvilágnál megnyilatkozó félelemnek eléggé érdekes tüneteit van alkalmunk vadászebeinken, főként idomításuk szakában megfigyelni. Az idomítás egyik eszközeként, ha nem is leghelyesebbként szerepel a testi fényitek. Csodálatos fokú az a visszaemlékező képesség, a melyet a kevésbé tehetséges ebnél is észlelhetünk akkor, ha testi fájdalmat okozott büntetésnéhez, nevezetesen korháchoz fordulunk. A fájdalom érzete ez esetben az ebnél a fájdalomtól való félelem benyomását s egyben az általános félelem érzetét is felköltötte. A testi fényitekét átszenvedett ebek valamennyije megismerkedik a félelem érzetével, holott bennük az ilyesmi előzőleg csak szunnyadtot inkább.

Az állat érzelmei közül a félelem érzetének átvivőként szerepel: a látás, a hallás, a szaglás, az izlés és a tapintás. Az elősorolt érzékek közül az, a melyik egy vadnál éppen a legfejlettebb, leghamarább rá is vezeti az állatot a külbnyomások által előidéztet félelemérzet tudatára.

Az eredményes vadászat titka sem egyéb, mint az a vad megközelítése oly fokig, a míg benne azok az érzelmei életre nem kelnek, a melyek a félelem főlebesztésére vezetnek. Mihelyt a félelem az állatban annyira fölkerekedhetett, hogy biztonságba helyezkedhetik a vadászat eredménye is kétségessé válik. Hajtóvadászatokról nem szólnak, miután azokon éppen a vad megfelelő felriasztása az eredmény titka. Leginkább a cserkészlet és a les az, a hol a vad félelemérzetének felköltését mellőzni iparkodunk. Ha cserkészleten eredményt akarunk érni, a vad viselkedésmódjával tisztában kell lennünk; egyszóval összes érzelmei felől tájékozottnak kell lennünk. Minél sikeresebben tudjuk a vad egyes finom érzelmeinek felköltését kikérülni, annál kevésbé fogjuk benne a félelem érzetét felköltöteni s így egyben annál eredményesebben is fogunk célt érni.

Hajtóvadászatok alkalmával kétségtelen, hogy a felhajtott vad összes érzelmeit figyelmissé tesszük, sőt magunk igyekszünk benne a félelem érzetét a lehető legnagyobb fokra kelteni, hogy ily módon zavarba hozzuk

s ezáltal sikeresebben hatalmunkba is ejthessük. A végeredményénél csakugyan mellékes az, hogy a félelmet ez esetben nem közvetlenül a vadász kelti létre a vadban, hanem a feladatot a hajtónépre és azok egyes eszközeire bizza. A félelmet tehát ezek öntik a vadba, hogy az gyanútlanul kerüljön így a felriasztásnál is nagyobb veszedelem, a fegyvercső elé.

A félelemérzet megnyilatkozása a vadak különféle neméhez képest sokféleképen eltér egymástól. A vadászható állatvilág egy része, félelemérzete kifejezésül hangérzékehez folyamodik. Egy részüket a félelem behatása alatt a némaságig csöndes marad. A félelmet ugyancsak hangosan nyilvánító vadászbjektumok közé sorolhatjuk a közmondásosan féleneknek ismert őzet. Félenksége megnyilatkozásait azért ritkán van alkalmunk észlelni, miután rendszerint hamar végzünk az áldozattal. Hiszen mihielyt észrevesz, legtöbbszörre el is vészett a vadász számára. Az őz keserves panaszhangjait, a melyeket úgy a fájdalom, mint együttesen a félelem szokott belőle kicsalni, akkor volna alkalmunk figyelemmel kísérni, a midőn medve, farkas, róka, vadmaeska, hiúz vagy egyéb ragadozó csap rá. Azért a vadász előtt oly érdekes ilyen jeleneteket, éppen az elősorolt ragadozó szokatlanul éles érzelme miatt, cserkészutak, lesállásaink közben, vajmi ritkán akad alkalmunk megfigyelni. Az állatok túlnyomó többsége ritkább esetekben nyilvánítja félelmét hangadással; hiszen ezzel egyben elárulná hollétét. Minden bizonynyal csak a végkétségbeesés szorongó állapota az, a midőn félelmében az állat hangot ad. Betegre, halálra félelmében azért vasarvánál ritkán esik meg, hogy halálfélelmében, kétségbeesés kifejező hangot adjon. Félelmet eláruló hangot a szarvasnál egyébkor aztán aligha hallhatunk.

A félelmének hanggal kifejezést adó állatok közé sorolható a menyét. A félelem előcsalta hang a menyét-félnél egyuttal jeladás társai számára, hasonlatosan egynemű vad pl. a zerge veszfűtyentéséhez.

Nem esekély mértékben képes a szárnyasvad is félelemérzetének kifejezést adni. A félelem által okozott izgatottság, felindulás a szárnyasok csodás fejlettségű hangszárait gyors rezgésbe hozza. Hangemelkedésük fölötté vállalkozó a félelem fokához képest a szerint, a mint csupán megriadtak avagy valósággal tartanak is a veszedelemtől.

A különböző szárnyasfajok között a félelemérzet kifejezésében nagy eltéréseket észlelhetünk. A bibicz pl. a legjelentéktelenebb neszre is éktelen lármát csap, mintha elevenen nyársra került volna. Vizi szárnyasvadászaton akárhányzszor elkeseredetten szidjuk a szakadatlanul lármázó bibiczet, a mely szüntelen pityergésével, jajgatásaival figyelmissé teszi a többi vadat is.

A szárnyasvilág különböző nemei közül több egy-mástól eltérő fajta felismeri a másikanak hangját, ébbl pedig egyben azt is kiérzi, hogy a figyelmeztető hang félelmet van-e hivatva felköltöteni. Egyiknek félelme tehát felkölti a másikat is a félelemérzetét.

Örökké figyelmeztető, aggódó, tehát mindig félnék szárnyasaink közé sorolható a szajkó vagy a mátyás is,

a mely az erdőknek nemcsak szárnyasvilágát, hanem egyéb vadját, nevezetesen a szarvast, őzet is figyelemzetni szokta. Szarvascerkészetén, őzlesen vagy egyéb csöndet igénylő vadászatunkon a szajkó állandó félelmege sok alkalmatlan percet szerezhet nekünk.

Az emlős vadak sorában a félelem kifejezésére aránylag legkevesebb hangváltozatot áll a szarvas és a dámvad rendelkezésére. Rendszerint egyetlen fájdalom, bár eléggé erőteljes panaszhang az, a melylyel félelmüket elárulják.

A félelmet közvetlenül eláruló érzéken a hangon kívül az állatvilág egyéb eszközköz és módok fölött is rendelkezik, a melyekkel félelmének kifejezést adhat. Így az összes agancsosféle, tehát a szarvas, a dámvad és az őz is, ha elfalka megrohanja, általában pedig, ha közvetlen támadás éri, egyéltől kora sima szőrét kefeszerűen felborzolja. Kétségtelen, hogy ez a tünet a félelem megnyilatkozásával kapcsolatos. Az agancsosok egyébkör oly nyugodt, sőt szelíd tekintetű szeme, ha támadó ellenség ront rájuk, valósággal szikrákat szór. Ez a tünet is a félelem érzetével hozható kapcsolatba.

Közös veszedelem esetén, minők a vizáradatok, erdők-eremestő tűzvészek stb. az állatok félelme is közös lesz. Ilyenkor a gyöngébb az erőssel bekécs közösségben osztozik a helyzet által előidézett félelemben és borzalmakban egyaránt.

A félelenség a vadak világában mind ott előtérbe helyezkedik, a hol erőtlensége tudatában a gyöngébb tart az erősebbtől. Minél gyöngébb fegyvert adott a természet egy-egy állat védezközéül, annál nagyobb lesz nála a félelem megnyilatkozása s így annál gyakoribbak is azok a külbehátások, a melyek benne a félelemérzetét létrekeltik.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hrebly Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Méhészet. Október hónapban a tulajdonképeni méhészkedés véget ér s a méhek sem mutatnak már oly vidám életkedvet, mint nyár folyamán, hanem téli fészkeikbe vonulnak vissza és ott várják be a változó és reájuk nézve nem ritkán veszélyt hozó télnek az elmúltát. Némely évben még októberben is vannak olyan barátságosabb, derültebb, enyhébb napok, a melyeken méheink dél tájban pár órára kirepülhetnek, de azért mézhordásra már alig lehet gondolni, mert azok a növények, a melyek eddig virágkelyheiket kitárták a méhek előtt, virágjaikat terméssé már (gyümölcsöcsé, maggá) érlelték s a tenyészet is már álomra hajtja fejét.

A méheket kedvező októberi napokon nem szabad kirepülésükben gátolni, mert minél gyakrabban kirepülhetnek magukat, annál könnyebben elviselik a hosszú téli fogság gyötrelmeit s már a tisztuló kirepülés céljából is jótékonyan hat rájuk, ha melegebb napokon kijárhatnak.

A szaporítás október hónapban teljesen megszűnik s legfeljebb az olyan árva törzsek adnak még némi szaporulatot, a melyeknek elkésve adtunk anyát.

Mindenféle munkát ebben a hónapban a méhes körül be kell fejezni. A ki még mézet akar elvenni, vagy gyenge törzseket egyesíteni kíván, az végezze ezt a munkát lehetőleg minél előbb, mert akkorra, a mikorra az éjjeli fagyok beköszöntenek, minden családnak készen kell lennie a téli berendezkedésével. Minden felesleges lépet el kell a kaptárakból távolítani s fel kell azokat a keretbakra akasztani; ha ilyen nem rendelkezünk, el lehet azokat egy ládába vagy szekrénybe is tenni, de ott gyakrabban át kell őket szellőztetni, nehogy a viaszolyok tisztító munkájukat azokon megkezdjék. Mivel a viaszolyok a léghuzamot nem szeretik, lehet a lépeket a padláson is eltenni aképen, hogy a padlástérre léceket fektetünk vagy azokon zsinogot feszítünk ki és ezekre akasztjuk a sejteket; ha a padlástablakokat időnkint kinyitjuk és így léghuzamot csinálunk, úgy a viaszolyok nem egy könnyen telepsznek ott meg.

Minden régi és fekete viaszt, valamint azt a viashulladékot is, a mit nyáron át gyűjtöttünk, be lehet olvasztani. A viaszbeolvasztást olyan napon végezzük, a mikor a méhek a kedvezőtlen időjárás miatt a kaptárban maradnak, mert ha olyan napon olvasztunk viaszt, a mikor a méhek kint vannak, úgy a viasz szagára a méhek a konyhába is bemennek, a hol égrészt a méhésznek a munkáját nehezítik meg, másrészt pedig maguk is könnyen elpusztulnak a tűz közelében.

Kényszerítő ok nélkül októberben már nem szabad a törzseket háborgatni s még kevésbé a téli fészket megbolygatni; a különös körülmények ezt mégis szükségessé tennék, úgy a kaptárokat ismét hamarosan rendbe kell hozni és be kell csukni, nehogy a méhek sok melegezt viseljenek. Ha az időjárás nem alkalmas arra, hogy ezt a munkát a szabadban elvégezhessük, úgy fedél alá visszük a kaptárt, ott hozzuk gyorsan rendbe s azután visszavisszük a helyére.

Ha valamely családnak kevés volna a tápláléka, úgy most már csak lépés mézet adjunk nekik; ha azonban lépés mézünk nincs s kénytelenek vagyunk nekik folyékony mézet adni, úgy az ilyen méz kifogástalanul tisztá legyen s langyosra felmelegítve nagyobb adagban elvezessük azt be a kaptárba, hogy azt reggelre a méhek elraktározhasák. Ha kisebb adagokban adjuk a mézet, úgy a méheket ok nélkül zavarjuk, ezt pedig mindenképen kerülni kell.

Októberben az egerek a mezőről rendszerint a kertekbe szoktak húzódni, a hol azután előszeretettel szoktak a méhesben is látogatást tenni, sőt gyakran ők maguk is a kaptárokból ütik fel téli tanyájukat s örökös zavargásuk által egész családokat tesznek tönkre. Ezt megakadályozandó, az egereket mindenféle módon pusztítani kell. A pókok is szeretnek októberben a méhes körül leskelődni és sok méh kerül a hálójukba; ezért a pókhálókat is addig, míg a méhek ki szoktak repülni, naponta el kell a méhes körül távolítani.

Abban a mértékben, a mint a méhek kijárása csökken, a röplyukat annyira szűkítjük, hogy azon még egy méh kényelmesen kiférhessen. Ha pedig már a komor,

esős, szeles idők is beköszöntenek, úgy a méheket többé ne háborgassuk s ügyeljünk arra, hogy a kaptárak közelébe senki és semmi se férközhessenek.

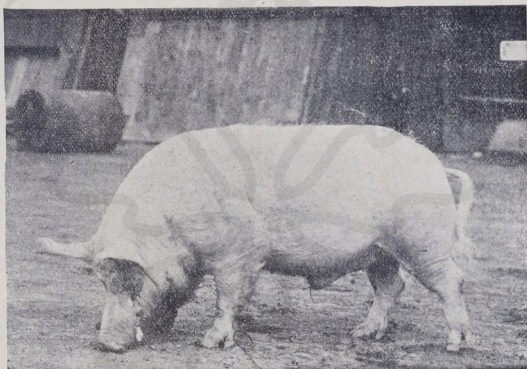
Ha a hónap vége felé az időjárás hűvösebbre fordul, vagy épen éjjeli fagyok köszöntenek be, úgy az ablak és ajtóréseket rossz hővezető anyaggal, például szalmával ki kell tölteni és a mézúrt is meleget tartó anyaggal kell kibélelni.

A szalmatakaró a legjobb anyag a jó, meleg és egészséges beteleléshez. Gyakorlott méhészek azt tanácsolják, hogy a helyett hogy a harmadik emeletet fedődeszkákkal záránánk el és a mézúrt szénával, lombbal, zsákkal, mohával s más hasonló anyaggal töltenék ki, hagyjuk meg csupán az első és utolsó fedődeszkácaikat s arra terítsünk egy jól odaillő szalmatakarót. Ajánlják továbbá azt is, hogy az ablakokat is távolítsuk el és

a termények egy részének házi feldolgozás útján való értékesítése előnyösebb, a hűsértések tenyésztésének ajánlása mindig indokolt.

Hazánk egyik kiváló állattenyésztője a hűsértések legjobb válfajtájáról a yorkshiri sertésről a következőket mondja: „Immár több mint ötven éve annak, hogy az első angol yorkshiri sertéstörzs hazánkba behozatott, azonban csak az utóbbi decceniumban terjedt el annyira, hogy a tenyésztése körül szerzett tapasztalatok elfogadhatók s ezek alapján a sertés tenyésztésének hasznos avagy kevésbé hasznos volta eldönthető.

Általánosan ismert dolog, hogy a fajta sertésnek megbecsülhetetlen kitünő tulajdonságai vannak, a melynek nagy szaporasága, gyors fejlődése, nagy teste, étkesége s épen ezen tulajdonságai azok, a melyek a sertés tartását és tenyésztését kívánatossá s nagyon jövedel-

Yorksir kan.

azok helyébe is szalmatakarót tegyünk. Kísérleteken alapuló tapasztalat szerint a szalmatakarók alkalmazása azért előnyös, mert azon keresztül a vizgőz eltávolodhat s így a méheknek mindig egészséges, friss levegőjük van; előnye továbbá az is, hogy szalmatakarók alkalmazása mellett a lépek megpenészesedése, nedves falak keletkezése, levegőhiány és a méz megromlása csaknem teljesen ki van zárva. A szalmatakarókat azonban csak olyan gyenge nyomásnak szabad kitenni, hogy az egyes szalmaszálak meg ne repedjenek, mert ha összetörnek vagy megrepedeznek, úgy a bennük levő levegő kiszorul, a szalmaszálak összelapulnak s ennek következtében a takaró már nem bocsátja úgy át a nedves levegőt s a kívülről jövő hideget se tudja úgy visszatarítani; azért az ilyen összetöredezett szalmából készült takarónak melegtartás szempontjából alig vagy egyáltalán nincs a fával szemben előnye. (—h.)

A hűsértés-tenyésztésről. Napjainkban, a midőn a tejszövetkezetek s az intenzivebb gazdálkodás folytán

mezővé is teszik. Nem szenved kétséget, hogy az, a ki ezen tulajdonságait megtartani képes, az nagyobb hasznot fog látni a yorkshir tenyésztésből, mint látna egy mangalicza sertésenyésztésből.

A baj abban rejlik, hogy a kitünő tulajdonságait rendkívül bajos hazai viszonyaink között megtartani legfőbbképen azért, mert gazdaközönségünk a hazai mangalicza sertés külterjes tartásához van szokva s legtöbbször nincs is módjában megtartani azokat a belterjesebb viszonyokat, a melyek mellett a yorkshiri sertés megtarthatná jó tulajdonságait. Nincs módjában azért, mert ennek a sertésnek jobb, melegebb s aránylag — tekintettel nagy szaporaságára — jóval nagyobb istállóra van szüksége, a melynek előteremtéséhez talán nem áll rendelkezésére a szükséges tőke. Nincs módjában azért sem, mert külterjes gazdasági viszonyai mellett a sertéstartás csak úgy fizetheti ki magát, ha a tarló s egyéb sertésnek való legelő tényleg értékesíttetik is sertéssel, a mire a yorkshir kevésbé alkalmas, mint a mangalicza, mert gyenge legelők értékesítése mellett

jó tulajdonságaiból veszt, megnagyobbodnak kevésbé értékes testrészei, a lábak, a has, a fej s csölkén fejlődési, hőstermelő képessége.

A yorkshiri sertés tenyésztésével tehát csak az a gazda foglalkozzon, a ki eleve számot vet e sertés életfeltételével s bizonyos arról, hogy ezen életfeltételeket megadni is képes.

E tekintetben az istállózási és takarmányozási viszonyokkal kell számot vetni. Félfedelű fiadztatók a yorkshir sertés részére egyáltalán nem alkalmasak s bár a hideg s a nap heve ellen szervezetének hozzáalakulásával bőrének beszűrődésével némileg védekezni fog, mégis tenyésztése sikeres csak úgy lehet, ha teljesen zárt istálló áll rendelkezésére.

Takarmányozásánál a legelők nagyobb szerepet nem játszhatnak, más csak azért sem, mert a folytonos legelőjárással a mozgási szervek, a tüdő és a lábak fejlődése, a hőstermelés és a gyors fejlődés rovására lép előtérbe. A yorkshir sertés tenyésztésénél csak háromféle legelő játszhatik szerepet: a tarlólegelő, de csak rövid ideig, a répa és burgonyatörök, végül a löhere és luczerna legelő. Különösen ez utóbbiak, tekintettel magas fehérje tartalmukra, oly kitünő legelőt szolgáltatnak, főleg a fiatal sertéseknek, hogy egész nyáron át akár szemes takarmányt se kapjanak, mégis kitünően fognak fejlődni.

A legeltetés mellett azonban — eltekintve a löhere és luczerna legelőket — úgy a malacokat, mint a koczákat állandóan vályúból is kell etetni, mert kizártnak tekintendő eleve is, hogy a rosszul táplált kocza évente 16–20 életképes malacot kaphasson világra silány táplálás vagy éppen folytonos legeltetés mellett; kizártnak tekintendő, hogy a malacok 8–10 hónapok korukban a 80–100 kg. súlyt elérjék, mint a mely korban és súly mellett legjobban lehet őket értékesíteni. A malacokat okvetlenül intenzíven kell táplálni, fehérjedús takarmányokkal hizlalni, mert mennél fiatalabb korukban érik el a jelzett súlyt, annál hasznosabbabb lesz a tenyésztet.

E rendkívül étkes állat különben egyáltalán nem válogatós s olyan takarmányféléket is szívesen elfogyaszt, a melyek feletetésére a mangalica sertésnél gondolni sem lehet. A szemes takarmányokat azonban mindég dara és moslék alakjában adjuk nekik, a melybe nyáron luczerna vagy löhereszecskát, telen leforrázott löhere pelyvát s répát vagy burgonyát is keverjünk. Nem szenved kétséget, hogy a malacok felneveléséhez a lefőlézőtt tehéntej szolgáltatja éppen magas fehérje tartalmánál fogva a legjobb takarmányt s bár nem mellőzhetetlen feltétel az, hogy a malacokat sovány tejjel etessük, mégis leginkább yorkshir sertéseket ott tenyészteni, a hol tejszűvelőzetek vannak s így elegendő sovány tej áll rendelkezésre.

Még egyet. Csupaszb bőrű és horpadt orrvonalal bíró sertéseket ne vegyünk s ne vegyünk olyanokat se, a melyek direkte külföldről importáltak. Szükségletünket igyekezzünk olyan hazai tenyésztőből fedezni, a melynek anyaga az itteni égjeli és talaji viszonyokhoz

már hozzászokott s ennek következtében bőre beszűrődött, orrvonala kiegyenesedett.

S ez nem lehetetlen, mert hazánkban ilyen elsőrangú tenyésztet van immár.»

A mellékelt ábrán egy a fentiekben ismertetett yorkshir kant mutatunk be.

(bl.)

A ludak terméketlenségének okáról. *Kérdés:* Ez idén beállítottam tenyésztésre 5 tojó és egy gunár szép tisztavérű emdeni ludat, melyek igen erős példányoknak látszottak. A tojásokkal meg voltam elégedve, mert az 5 tojó 85 tojást rakott. A ludakat megfelelően tartottam, meleg helyen s jól takarmányoztam s mégis hat hét mulva az elütetés után sem kelt ki több egy pipénél. Nézetem szerint a tojások egyáltalában nem voltak termékenyek, minek okáról kérdezősködtem az itteni gazdasági felügyelőnél s ő azt mondotta, hogy a ludak páros életet élnek, tehát sok volt egy gunár 5 tojó, azért maradtak a tojások terméketlenek.

Kérdéseim tehát a következők:

1. Tényleg monogam-e (egynejű) az emdeni lud?
2. Ha igen, meggarthatom-e azt jövőre egy tojó mellé? Tud-e majd tenyészeredményt felmutatni?
3. Mennyi idő kell az emdeni lúdnak a kiköltésre s egyáltalában lehet-e az emdeni lúddal keltetni? *B. J.-né.*

Foalelet: A feltett kérdésből látszik, hogy kérdést tevő a baromfityénység terén kezdő s így nincs mit csodálni, ha a 85 emdeni lud tojásból hat hét mulva is csak egy pipe kelt. Még ez is csoda, mert az olyan keltetéssel, a mint az mehetett, egynek sem lett volna szabad kikelni.

A tojások termékeny voltáról nem a keltetés befejezése után kell meggyőződni, hanem az elütetés után, a ludaknál és pulykáknál 10-ed napra esti világításnál kell a kotló alatt levő tojásokat megvizsgálni s a melyek sötétek azok befogantak, azokban az ébrény már kilenc napos s a melyek világosak, azokat ki kell szedni a kotló alól s a konyhán tésztába el lehet használni. Miatán ezt elmulasztotta megtenni, roppant nagy tenyészési hibát követett el. A másik fő hiba pedig bizonyosan az volt, hogy a tojásokkal meg várta, míg az emdeni ludak mind letojtak s meg volt a 85 tojás s azt is bevárta, míg az 5 lud fészekre esett s azok alá rakta az öreg már bizonyosan kevés kivétellel 2 hetesnél idősebb, tehát már a termékenyítést elvesztett tojásokat. De ezt nem tudván, szépen várta a kikelést nem 28-ad napra, de hat hétre. Azt nem értem csak, mért nem kelt ki az egyetlen pipe sem 28-ad napra, de hat hétre. Gyanum van rá, hogy a kotlók elhelyezésében is hiba lehetett s ezen pipe ébrénye is csak később jutott oly helyzetbe, hogy a tojásban az élet megindult s a szerencse kedvezett neki s apjának, a tisztas gunárnak teljes rehabilitálására kelt, fényesen bebizonyítván azt, hogy nem a gunár a hibás ennél a nagy balsikernél, de a tenyészítő.

Ha a gunár terméketlen volna, akkor az az egy pipe sem kelt volna ki. Különben, ha a tojásokat két héten belül ültette volna meg, paraszt ludak, pulykák vagy tyukok alá s 10-ed napra vizsgálta volna meg

azokat, avagy ha már ezt elmulasztotta, a kelési idő után, ha ezen tojásokban nem talált volna, belefult s félig meddig kifejlődött ébrényt, akkor lehetne csak arra következtetni, hogy a gunár az oka ennek a nagy katasztrófának.

A ludak tényleg, különösen a nagy külföldi fajták, szeretik a páros életet, de azt úgy kell elképzelni, hogy a gunár egy fő feleséget tart, de e mellett nem tekint el a többi tojótól sem, különösen, ha azt vele egyedül külön helyen tartjuk. A madaraknak egyszeri párosodásból, feltéve, hogy az sikeres volt s a him termékeny, a mi 100 esetben 99-szer biztos, mert a terméketlen him alig párosodik, a tojások termékenyítésére az egész tojási szakasz időre elég van téve, tehát a napontai párosodás teljesen felesleges s én láttam külföldön olyan híres tenyészetet, a hol egy gunárhoz husz tojó volt sorozva s azokat kézből — úgy érve, hogy sorba külön zárták a tojót a gunárral — párosították s az ilyen jól bepárosított tojókat messze földre mint termékeny tojást lerakók, felelőség mellett szállították s nem volt soha panasz arra, hogy a tojó ott lerakott tojásaiból ivadékok ne keltek volna ki.

Azt hiszem, ezzel feltett kérdéseire megfelelttem s azt ajánlom, hogy elméletbeli ismereteinek gyarapítása végett tessék szabad idejében baromfitenyésztési szakmunkákat olvasgatni, mert hogy ez a baj megeshetett, annak egyesgyedüli oka a tenyésztési fogások ismerethiánya volt. (B.)

Különfélék.

Nyugdíjbiztosítás. Mihály Ferencz háromszékvármegyei hatóságí erdőszozok az Országos Gazdasági Munkás és Cselédsegélyző pénztár rendes tagjainak II. csoportjában, háromszoros tagsággal, nyugdíjra és balesetre biztosított.

Erdészeti zsebnaptár 1910-iki évfolyama teljesen elfogyott, az 1911. évf. nyomás alatt áll, megjelenése itt jeleztetni fog.

Óriás madártojás. Nemrégiben az angol nemzeti muzeum egy olyan madártojáshoz jutott, a melynek köb tartalma akkora, mint 150 tyúktojás, vagy mint 50,000 kolibri tojás. Ez egy már kihalt madárfajnak a tojása, a mely madárból az 1600-as években még néhány példány élt Madagaszkár szigetén (Dél-Afrika mellett). Marco Paolo, a híres utazó idejében pedig, tehát több mint 600 évvel ezelőtt ez az óriás madár nem ment ritkaságszámba az említett szigeten.

Állatok élettartama. A cserebogár 6 hétig, a lepke átlag 2 hónapig, a légy 3—4 hónapig, a hangya 1 évig, a ticsók 1 évig, a nyúl 6 évig, a juh 8—10 évig, a vipera 10 évig, a fülemile 12 évig, a farkas 12—15 évig, a macska 15 évig, a béka 15 évig, a bivaly 15 évig, a kanárimadár 15—20 évig, a varangos béka 20 évig, a kutya 15—20 évig, a tengelicze 18 évig, a

szarvasmarha 25 évig, a ló 25—30 évig, a sas 30 évig, a szarvas 35—40 évig, az orángután 40 évig, a göté (szalamander) 40 évig, a géme 50 évig, az oroszlán 50 évig, a medve 50 évig, a holló 80 évig, a csuka 100 évig, a ponty 100 évig, az elefánt 100 évig, a papagáj 100 évig, a teknősbéka pedig 100—250 évig szokott élni, természetesen csak akkor, ha betegség, vagy egyéb zavaró körülmény nem rövidíti meg az életüket.

Mesterséges fészekodvak elhelyezése. Hogy elkerülhessük azt, hogy jövő tavasszal, a mikor a növényi vegetáció megindul, a mesterséges fészekodvak ne lógjanak a fákon nagyon sötéten beárnyékolott helyeken, már most, mikor még a fák teljes lombozatban vannak, keressük ki a fészekodvak felakasztására alkalmas helyeket, mert majdnem minden madár kerül az olyan sötét helyet, a hova még a napsugarak se szűrődnek át.

Érverés. Az érverés a szívmozgással (vérkeringéssel) együtt járván, az érverések megszámlálása által a szív-lökések számát tudjuk meg. A melegvérű állatoknál minél kisebb valamely állat, annál szaporább az érverése. Az elefánt pulzusa percenkint mintegy 30-at ver, a ló 40-et, a kutyaé 90-et, a tengeri nyúl csaknem 200-at. Ha az érverés percenkint 200-nál több, úgy azt már nagyon bajos megszámlálni. A «Kosmos» című lap írja, hogy Buchman F. egy olyan készüléket talált fel, a mely az érverést egy elektrométerre viszi át, a melynek mozdulatait azután pillanatfényképező gépek segítségével rögzítik. Ezzel a készülékkel megállapították, hogy az egér érverése percenkint 520—780 közt ingadozik, vagyis átlag 700-at tesz ki, tehát több mint 23-szor gyorsabb a szív működése mint az elefánté.

Felnőtt embernél rendszeren 70—80, középtértekben 72 érverés esik egy percze. Ujszülötté 130—140, az első életév végén 120—130, a másodikban 100—110 az érverések száma s csak a huszadik életévtől kezdve éri el a fentebbi középtérteket, hogy az aggkorban újból szaporábbá váljék. Általában szaporább az érverés kisebb egyéneké, a nagyobbaknál pedig lassúbb.

Az ebadó felhasználása. Az ebadóalap felhasználása dolgában az egyes törvényhatóságoknál különböző a gyakorlat. Igen sok helyütt ez alapot a rendeltetésétől eltérő czelokra is felhasználják. A földmivelésügyi miniszter úr ez okból a törvényhatóságokhoz leiratot intézett, melyben azokat értesíti, hogy az ebadóalapot felhasználása tárgyában jövőben hozandó határozatokat csak az esetben erősítheti meg, ha az alapot kövágóhid felállítására, átalakítására, kiegészítésére, dögterek, gypmesteri telepek létesítésére, állatvásárok létesítésére vagy más állattenyésztési és állategészségügyi czelokra, illetőleg a községeknél ilyen czelokat előmozdító intézmények létesítésénél szükségesegyelezesére fordítja.

Mennyi szesz fogyasztanak évenként Európában? Az egyes nemzetek különböző mennyiségű és más-más itallal oltják szomjúságukat. A dánokra fejen-

ként 104 liter sör, alig pár liter bor és 24 liter pálinkafogyasztás esik évenként, míg svéd szomszédaik csak 56 liter sört és 9 liter pálinkát isznak meg fejenként. Norvégiában a mértékletességi törvény hatása alatt nagyon csökkent a szeszfogyasztás, a mely tavaly sörből 31 liter és pálinkából 3 liter volt csak fejenként, a bort pedig a norvégek csak ritka luxusait gyanánt ismerik. Oroszországban feltűnően csekély pálinka- és sörfogyasztást, fejenként 5—5 litert mutat ki az itt aligha pontos statisztika, a minek az a magyarázata, hogy az orosz népnek csak egyes osztályai rabjai az alkoholizmusnak, de ezek annál nagyobb mértékben. A francziák fejenként 32 liter sört, 10 liter pálinkát és 104 liter bort fogyasztanak, míg az angolokra fejenként 152 liter sör és 8 liter pálinka jut. Németalföld lakossága 38 liter sört és 3 liter pálinkát fogyaszt fejenként, míg a belgák 221 liter sörfogyasztással a bajorok után a második helyet foglalják el, de ezt még 9 liter pálinkával is pótolják. Ausztria fejenkénti sörfogyasztása 80 liter, pálinkából 11 liter, borból pedig 16 liter; Magyarországon ugyancsak 16 liter bor, 11 liter sör és közel 12 liter pálinka jut minden lakosra. Legkevesebb sört, fejenként 2 litert isznak az olaszok, a kiknek borfogyasztása 98 liter, míg pálinkából 1-3 literrel is beérik. Poroszországban, Szászországban és Elzász-Lotharingiában 98 liter, Badenban 158 liter, Württembergben 169 liter és a legjobb sör hazájában, Bajorországban 240 liter a fejenkénti sörfogyasztás, a mihez 3—10 liter pálinka és kevés bor járul. Németország nagyobb városaiban természetesen jóval meghaladja a sörfogyasztás az illető átlagokat, így Berlinben évenként 200 liter, Nürnbergben 325 liter, Frankfurtban 432 liter és Münchenben 570 liter, vagyis csaknem 6 hektoliter sör jut minden lakosra, a mivel a derék bajorok persze büszkén tartják a sörfogyasztási világrekordot.

Szivárgó hordók kezelése. Ha a dongák mind épek s egyszerűen csak tágulás forog fenn, a bajon az abroncsok szorításával lehet segíteni. E szorítás rendszerint nem segít, ha a donga valamelyike korhadt s a miatt nem tartja a bort. Az ily dongát ki kell cserélni.

A szivárgást, ha az nem nagyfokú, a szivárgó hely eltömésével, beragasztásával többféle módon lehet megszüntetni. Így pl.:

1. Megolvastunk nyílt tűz felett egy darab rudas ként s közéverünk egy kevés viaszkot. A hordó szivárgó részét, ha lehet, felfelé fordítjuk, letérölgetjük s ezen még forró ragasztással betapasztjuk. Ha lehült, keménynyé lesz s a szivárgást biztosan akadályozza.

2. Veszünk 5 rész égetett mészpórt, 6 rész tehéntúrtót s egy rész vizet, ezeket tésztává gyúrjuk s vele a szivárgó helyet betapasztjuk.

3. Tésztát csinálunk 60 rész disznózsír, 40 rész szittal fabamu, 40 rész konyhasó és 33 rész viaszból s evvel meleg állapotban tapaszttjuk be a szivárgó helyet.

A parancs. Kaszányavizsgálat alkalmával egy tábornok a legénységi szobába lépve, kérdi az egyik közlegényt:

— Hány fok meleg van itt, fiam?

— 15 fok — volt a felelet.

— Mutasd a hőmérőt!

— Jelentem alásan, ha nincs.

— Hát akkor honnan tudod, hogy itt 15 fok meleg van?

— Ezredparancsba jött, tábornok úr, hogy a legénységi szobában 15 foknál melegebbnek nem szabad lenni; hát ha nem szabad, akkor nincs is itt se több, se kevesebb 15 foknál, mert a parancs — parancs, a mit mindenkinek respektálni kell.

Időjelzés. A «Meteor» 1910. évi október hóra a következő időjelzést teszi közzé:

Október havának változásai napjai 2, 3, 4, 7, 11, 18, 19, 23, 25, 27, 28 és 30-ra esnek. Ezek nagyobb időközöket nem igen engednek, így október havában hosszabban tartó állandó jellegű időt nem igen várhatunk. Eleje mint folytatása a szeptemberinek szintén változó, kezdetben azonban inkább enyhébb jelleggel.

A 4-iki változási nap hatáskörében már hűvösebb, esetleg szeles időjárást várhatunk, melyet követőleg 11-ike körül várhatunk még enyhébb, állandóbb és szárazabb időt, melyet a 19-iki változási nap fog csapadékosá alakítani, mely jelleg kisebb-nagyobb mértékben változóan tart a hó végéig.

Hivatalos közlemények.

82,693. szám

IA.-1.—1910.

Hirdetmény állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által tartott erdei facsemetekertekből az 1911. évi tavaszi és őszi erdősitésekhez szükséges csemetekészletek a földművelésügyi miniszter által a következő feltételek szerint fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni.

I. feltétel. A kopár és vízmosásos területek beerdősítésére kért csemeték, a mennyiben az állami csemetekertek készleteiből kiszolgáltatathatók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177-ik §-ának b) pontja értelmében ingyen, vagyis a termelési költségek elengedésével bocsáttnak a birtokosok rendelkezésére; a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasúthoz való szállítással járó, ezer darab csemete után 1 koronával számított és utánvéttel beszedendő költségeket azonban, továbbá a vasúti szállítási költségeket rendszerint a birtokosnak kell viselni.

II. feltétel. Kivételesen kisbirtokosok részére, a mennyiben az illetékes kir. erdőfelügyelő igazolja, hogy a folyamodót a fent említett költségek anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelnék, a csemeték a folyamodóhoz legközelebb fekvő, utolsó vasúti állomásra teljesen díjtalanul fognak elszállíttatni.

III. feltétel. Az I. és II. pontban említett erdősítések céljaira szükséges csemeték kiszolgáltatása után esetleg még fennmaradó készletből másféle erdősítések céljaira (rendes erdei vágások és tisztások beerdősítésére) is adhatnak ki csemeték, azonban csak az alább feltüntetett átlagos termelési költségeknek és ezeken felül a csemeték kiszedésével, csomagolásával s vasúthoz való szállításával járó, ezenkívül egy koronával számított költségek megtérítése mellett, melyek utánvétellel szedhetnek be. A vasúti szállítás költségeit szintén a folyamódó birtokos viseli.

Az átlagos termelési költségek fejében — fanemek szerint — a következő összegek számíthatnak fel:

Csemetefaj	1000 darabonként					
	1 évesért		2 évesért		3 évesért	
	K	f	K	f	K	f
Lucefenyő	—	60	1	—	1	40
Jegenye fenyő	1	—	1	60	2	20
Erdei fenyő	—	80	1	40	2	—
Fekete fenyő	1	—	1	60	2	20
Vörös fenyő	1	20	2	—	2	80
Tölgy	3	—	4	—	—	—
Kőris, juhar, akác és szil	2	50	3	80	—	—
Dió	10	—	16	—	—	—
Szelid gesztenye	8	—	12	—	—	—

IV. feltétel. Kisbirtokosoknak kivételes esetekben, midőn a kir. erdőfelügyelőség igazolja, hogy az előbbi pontban említett célra szükségelt csemetemennyiséget saját költségükön nem képesek előállítani s aránytalan megterheltesük nélkül a teljes termelési költségeket sem viselhetik, a termelési költségek 50%-a elengedhető.

A csemeték kiosztásánál először is azok a birtokosok fognak figyelembe vétetni, kiknek kopár s vízmosásos területei a törvény alapján befásításra hatóságilag ki vannak jelölve.

Az I. és II. feltételek szerint ingyen kiosztott csemetékkel beerdősített területek jövőre az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2-ik s illetve 4-ik szakaszának rendelkezései szerint kezelendő erdőknek fognak tekintetni.

Azok a birtokosok, a kik az I—IV. alatt felsorolt feltételek valamelyike szerint csemetékben részesülni kívánnak, 1 koronás bélyeggel ellátott *folyamodványiukat legkésőbb 1910. évi november hó 15-ig terjesztéskébe, még pedig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez*, mert az elküvé beérkezett, vagy nem az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez, hanem más hatóságokhoz beterveztett kérelmek csak akkor vétetnek figyelembe, ha a kir. erdőfelügyelőséghez kellő időben beterveztett kérelmeknek teljesítése után esetleg még megfellel csemetékkel rendelkezésre fog állani.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dülő), minőségét (kopár, vízmosásos, futómohos terület, vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték fajtát, korát és mennyiségét

az elültetés idejét (tavasz vagy őszi), a folyamódó vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta), és végül azt, hogy a fentebb közölt feltételek közül melyik szerint kéri a csemeték kiszolgáltatását.

Végül figyelmeztetnek az érdekelte birtokosok, hogy ezen hirdetésny alapján csakis erdősítésre alkalmas s a fent elősorolt faju, egy-két éves, kivételesen három éves erdei facsemeték kerülnek kiosztásra, a melyek tehát utak, tagok szegélyezésére és parkozási célokra nem alkalmasak, továbbá, hogy az olyan folyamódók, kik a kért s kiutalványozott csemetéket annak idején ok nélkül visszautasítják, — a jövőre az állami csemetékben való részletetés kedvezményétől esznek.

Gyümölcsfák adományozását az ültetés helyéhez legközelebb felálló állami gyümölcsfaiskola vezetőjétől kell kérni.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopár területek birtokosai részére szükséges csemeték kiutalványozását iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok teszik meg, ezeknek a birtokosoknak tehát szükségleteiket az illetékes m. kir. állami erdőhivatalnál kell bejelenteni.

A csemeték szétküldése tavasszal rendszerint márczius második felében, ősszel pedig október hó második felében veszi kezdetét.

Budapest, 1910. évi szeptember hóban.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjávított lakcímmal. Ez úton közöljük, hogy ezen átjávításokat nem a posta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy **folóleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.**

A. I. Erdőszáda. Ne esodálkozzék, hogy kérdéses méhcsaládja a folyó évben nem adott rajt, hiszen ön azaz az eljárással, hogy túlnépes és így épen rajzrasra készülő méhcsaládjából a heréket és anyabölcsöket kiirtotta, magát a rajzást akadályozta meg, mivel herék és anyabölcsök nélkül nem történhetik rajzás. A rajzásnak ilyen okból történt elmaradása miatt különben nem kell búsulnia, mert ha a méhcsalád eléggé népes és ha bő hordásuk volt s így elegendő mézészettel lesznek betelthetők, továbbá, ha az anyá még jó erőben van és nem vesztette el termékenységét: a jövő évben bizonyára több szép rajra van kilátása.

H. L. Verse nem közölhető.

E. V. Tenyésznyulakért forduljon akár a földművelésügyi miniszter úrhoz szabályszerű kérvény útján, akár pedig a házi-nyultenyésztők országos szövetségéhez. (Budapest, Csillaghegy.)

T. I. 1909. évi szeptember 15-iki lapszámunkban T. I. alatt közölt szerkesztői üzenetünkben mondtuk azt ma is fentartjuk. Ezzel kapcsolatosan szives figyelmébe ajánljuk mált évi 21-dik lapszámunknak a "Hajtópénzek" című cikkét s ebből világosan láthatja álláspontunkat. Az a nézetet valljuk ugyanis, hogy a hajtópénz a kihágók terhére a bíróság által minden egyes esetben *megítélendő*, a mi még nem jelenti azt, hogy a birtokos a hajtópénzt az erdőrnek minden egyes esetben ki is kell, hogy fizesse.

Emnélfogva s főerdőhivatalnak idézett rendelete és a mi fellogásunk között ellentétet nem találunk.

S. J. 1. Házassági és ezzel összefüggő vallási dolgokban nem vagyunk jártasak s ezért azt ajánljuk, hogy e tekintetben vagy a plébánostól, vagy az anyakönyvvezetőtől, vagy a községi jegyzőtől kérjen tanácsot. — 2. Már számtalanszor megjelentük, hogy az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-a értelmében az erdőőrök nem tartoznak útdátot fizetni. A közigazgatási bíróságnak is van erre nézve döntése, a melyet lapunk 1908. évfolyamában a 44-ik oldalon egész terjedelmében megtalálhat. — 3. Olyan könyv, a melyben az összes törvények megválnának, nincs, mert annak a könyvnek nagyon vastagnak kellene lenni. Az összes törvényeket azonban meg lehet szerezni, de mivel azok a különféle kiadások szerint 8—45 kötetet tesznek ki, bizony az meglehetősen drága s önnök nincs is arra szükségére. 4. Olyan könyv, a melyben a gazdaságban szükséges összes tudnivalók röviden bent vannak, a földművelésügyi miniszter úr kiadásában megjelent «A magyar gazda kincsesháza» című könyv volna, a melyet Nagel Ottó könyvkereskedőnél Budapesten (VIII., Múzeum-körút 2. szám) 1 koronáért megrendelhet.

D. L. 1. Olyan lap a «Budapesti Hirlap», melynek szerkesztősége Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 4. szám alatt van. — 2. Addig, míg Ön a feleségétől törvényesen el nem válik, másal házasságot nem köthet, még abban az esetben sem, ha a református vallásra át is tér, mert a vallásváltoztatás a törvényesen megkötött házasságot nem bontja fel.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

20 éves, szakiskolát végzett egyén, a ki az erdő-tenyésztés és vadtenyésztés minden ágában jártas, bármikori belépésre állást keres. Címe a szerkesztőségénel megtudható.

(25. sz.)

Szakvizsgázott erdőőr, kis családós, ki az erdőkezelésben, a fővad tenyésztés-gondozás-cserkészésben, a fáczántenyésztésben is kitünő szakismeretekkel bír, beszél magyarul, németül, románul és horvátul, szolgálati bizonyítványa kitünő, jelenlegi állásának 15 napi felmondásával állást keres. Címe a szerkesztőségében.

(26. sz.)

HIRDETÉSEK

3627/1910. sz.

Pályázat.

Körmöczbánya szab. kir. r. t. főbányavárosánál 400 (négy száz) korona évi bérral, 120 (egyszáz húsz) korona rendkívüli bérséggel, 16 ürm^s kemény, 16 ürm^s lágy tűzifa, 2 kh. földilleményvel, természetbeni lakással, esetleg lakbérral és 10% ötödéves korpótlékkal javadalmazott II-od oszt. erdőlegényi állás betöltendő lévén, arra azonnal pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy életkorukat, feddhetlen előéletüket, magyar honosságukat, nyelvismeretüket, testi épségüket, alkalmas voltakint igazoló okmányokkal és szakképzettségüket erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket folyó évi október hó 25-ikéig hozzám

annál is inkább nyujtsák be, miután a később beérkezett kérvények figyelembe nem vétetnek.

Végül megértem, hogy ezen állásra csak nötlenek pályázhatnak.

Körmöczbánya, 1910. évi szeptember hó 7-én.

(3.)

Palkovics E., polgármester.

Pályázat erdőőri állásra.

Szakvizsgázott erdőőr kerestetik, a ki az erdei teendőkben, a mesterséges fáczántenyésztés és vadgondozásban a kellő gyakorlattal és jártassággal bír lehetőleg októberi szolgálataba lépéssel. Folyamodványok a fizetési igények megjelölésével és bizonyítványok másolataival, a melyek vissza nem adatnak a Mozsgói Uradalmi Tisztartói Hivatalához Mozsgóra (Somogy m.) küldendőik.

(1. III. 3.)

A mozsói uradalom tisztartói hivatala.

39 éves, erőteljes, nő, róm. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőáltiszt, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mézskobányát önállóan kezelt, irdai munkalátokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül. Hasonló, vagy megfelelő erdőáltisztai állást keres. Címe a szerkesztőségénel.

(4.)

Kitünő minőségű
koecányos és koecánytalan tölgymakkot,
kitünő esztraképességű
jegenyefenyőmagot,
tűlevelű, lomblevelű és gyümölcsmagvakat,
több millió saját nevelésű
tűlevelű, lomblevelű csemetét, díszfát, sorfát,
gyümölcs-vadonczot párosításhoz, csicsókát és
vadgesztenyét vadetetésre szállít
FARAGÓ BÉLA es. és kir. udv. szállító **Zalaegerszeg.**
Árjegyzéket szívesen küldök. (2. IV. 1.)

Uri ruhák készítéséhez való

jó brünni posztót és Lódent

legutányosabb gyári ársakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn Schwedengasse 5 z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(5. VI. 1.)

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főördömérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főördömérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESULET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzede-
s milliméter soronként
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnől kisebb
betűfaj szélességű másfélzo-
res egyággárral számítá-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőnek az állásle-
nyomat és kereslet rovata
rövid közlések díjtalan-
ul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklámleírás is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő”
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyedeként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Előfizetési felhívás.

*Felkérjük t. olvasóinkat, hogy lapunk előfizetésének
megújítása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjenek,
nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.*

TARTALOM.

A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban elő-
forduló mérges növényekről. (Kovács Aladár.)

Vadgöngy szerkezetéről és a vadirtásról. (Gy. Gy. K.)

Gazdasági tanácsadó: Méhészeti vándorgyűlés és kiállítás. —
Ültető gödrök készítése.

Különfelek: A vadászati kiállítás magyar kitüntetettjei. — A hegy-
mászás élettana. — A király konyhája. — Lovak vonóképese-
sége. — Rozsafák átültetése. — Tiszta gyümölcs. — Folyó-
kony enyv. — A gólyák vándorlása. — Angol nők az egész-
ségért. — Időjelzés. — Humor.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Megmenekült. (József kir. herczeg.)

A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban előforduló mérges növényekről.

Irta: Kovács Aladár, m. kir. főördömérnök.

I. A mérgekről.

1. A mikor ezt a szót „mérge” olvasom, a régi görögök és a rómaiaknak a halált ábrázoló kevésbé félelmes jelképét, a lefordított égó fállyával rohanó ifjút, a sötét középkor cinikus fantáziájának szörnyszülöttje a bekövetkező ényeszet még most is modern allegóriája, a fehér lepedőbe öltöztetett kaszás csontvázi üzi el képzeletemből.

A mérge és halál gondolata a kettő között fennálló okozati kapocs folytán közel fekvő dolog. Az okozati kapcsolatot tudjuk, de a mérgek és különösen a mérges növények legnagyobb részét még sem igen ismerjük. Innen van az, hogy az embernél, kinek a létérti küzdelemben megismerő képességén alapuló tudása a leg-hatalmasabb fegyvere, a tudás fogyatékossága folytán a mérgezési esetek sokkal gyakoribbak, mint a tisztán

az ösztön vezetése alatt álló állatoknál, melyek a természet háztartásában előjövő mérgek, mérges növények és azok gyümölcseinek élvezetétől ösztönszerűen tartózkodnak.

Nem felesleges dolog tehát a mérgekkel és különösen a mérges növényekkel, azoknak az emberi szervezetre gyakorolt káros hatásával megismerkednünk és meg tudnunk azt, hogy ha véletlenül a mérgezés mégis bekövetkeznék, az orvosi segítség megérkezéskéig mi a teendő.

A mérge fogalma igen régi, a legrégebb feljegyzések is tudnak róla, sőt manapság úgy a művelt, mint a vad emberek köztudatában van, de a fogalomnak meghatározása még sem oly könnyű, mint a minőnek látszik. Vegyük például az alkoholt (szesz, pálinka, bor, sör), biz az egy hatalmas mérge, mely hozzá még a legveszedelmesebbek közé való, mert már csekélyebb mértékben és állandóan élvezve a szervezet ellenálló képességét észrevétlenül csökkenti, sőt az egyénben az erő, a kitarítás, a munkabírás nagyobbodásának téves érzetét kelti, hogy azután legtöbbször menthetetlenül rántsa le a testi és erkölcsi romlás posványába — és az alkoholt még sem nevezzük mérgeknek.

Vagy ki mondaná, hogy a konyhasó, a tea, a kávé az ezet mérge? pedig túlságos mértékben bevéve az egészségre a mérgekéhez hasonló káros hatást gyakorolnak, holott csekélyebb mértékben háztartásunknak nélkülözhetlen ezikkei.

A mérge fogalmát a károsan ható mennyiség és a kemiai hatás határozza meg és azt mondhatjuk, hogy a mérge oly anyag, mely a szervezetbe vagy ahhoz jutva már csekély mértékben is tisztán vegyi tulajdonságainál fogva károsan hat.

A mérge hatása tehát vegyi hatás, melynek ereje a ható anyag mennyiségétől függ. Itt számba veendő a szervezet ellentálló képessége is; míg a tática sisakvirágban (Aconitum napellus) levő mérges anyagból 4 milligramm (a grammnak $\frac{1}{1000}$ része) egy embert megölni képes, addig más mérgekből milyenek a Chinin, a Coffein — a melyek a chinafánkn, illetve kávéknak képezik ható anyagát — egy-két gramm beszvedve legfelebb fülzugást, kézreszketést, szívdobogást okoz.

A méreg hatását befolyásolják még az egyéni saját-ságok, a megszokás, a nem, a kor, az emberfaj és az egyén egészségi állapota. A nők általában érzékenyeb-
bek mint a férfiak. Tapasztalat mutatja, hogy a gyer-
mekek, agok és a beteges egyének a méreggel szem-
ben kevésbé ellentálló, mint az egészséges szervezetű
és az életerő teljességében levő javakorbéliek. A nége-
rek állítólag a bódító mérgek iránt rendkívül érze-
kenyek.

A megszokás lényegesen emeli a szervezet ellenálló
képességét a méreggel szemben. A dohányzásához szo-
kott ember minden komolyabb következmény nélkül
szívja még az erősebb szivarokat is, holott az első sziv-
ar által okozott gyakran rendkívül súlyos mérgezés
tünetei feledhetlenül kellemetlen emlékekkel gazdagi-
tanak.

A morfinista oly morfium-adagot is elbir, mely az
ahhoz nem szokott emberre nézve feltétlenül halálos.

Azt a legkisebb mérge�mennyiséget, mely az egész-
séges szervezetet már megölheti, legkisebb halálos (ve-
szélyes) adagnak nevezzük. A legkisebb halálos adag-
nál — melynek nagysága mérgefajok szerint külön-
böz — kevesebb mérgek már nem életveszélyes, hanem
csupán betegséget okoz.

A legtöbb különösen növényi mérgek adagokban
az orvosok által hathatós gyógyszer gyanánt rendelte-
tik. Gyógyító erejük azon különleges sajátágukban rej-
lik, mely szerint hatásuk nem mindig az egész ideg-
rendszerre, hanem annak csak egyes részeire terjed ki
és emélfogva az idegrendszer által kormányzott egyes
szervek működésének fokozására avagy a mérgek termé-

zetéhez képest annak csökkentésére a szükség szerint
felhasználhatók.

A mérgeket hatásukhoz képest osztályozzuk és ha-
bár eles határt az osztályozásnál nem vonhatunk, mégis
azt mondjuk, hogy vannak maró, szövet, vér és bódító
vagy idegmérgek.

A maró szövet és vérmérgeket leginkább az ásvány
és állatország, az idegmérgeket a növényország scl-
gáltatja; a gombák mérget bódító tulajdonságuk daczára
a szövetmérgekhez soroljuk.

a) Marómérgek. A mérgek ezen csoportjába azok
tartoznak, melyek az élő szervezethez jutva, az érintke-
zés helyén gyorsan szövetváltozásokat okoznak, a
szöveteket úgyszólván megmarják és a rendes életműkö-
dés folytatására képtelenné teszik. A mérgek ezen cso-
portjába a savak és a lugok tartoznak. Ki ne ismerné
a kénsav, a sósav, a salétromsav, a választóvíz, ecet-
sav, karbolsav, a marólúg pusztító hatását, ha ezek
csupán a járóbb ellenállású felbőrt érintik is? A szájba
vagy a nyelöcsövön át a gyomorba jutva még retten-
több pusztító hatásuk, mert ez esetben a bázisring és a
gyomor nyákhártyáit pusztítja el, a mi szörnyű fáj-
dalommal jár és ha hirtelen orvosi segély nem is menti
a beteget az életnek, a megmentett szárandóan nyom-
rékká válik, mert a maró mérgek kötszöveiteit roncsolta
szét és azokon a szervezeten által helyrehozhatlan szer-
kezeti elváltozásokat idézett elő.

A marómérgekkel történt mérgezésmél első sorban
arra kell figyelemmel lenni, hogy a mérgezés javával
történt-e vagy lúgal? Az elsőnél a szappanos víz, tovas-
fehérje, tej, tojashéj, szódadikarbona, vagy kréta bősé-

TÁRCZA.

Megmenekült.

József királyi herczeg tárczája.

József királyi herczeg a «Vadászlap» egyik múlt évi
számában, szeptemberi tapolcsányi cserkészeteiről érde-
kes és költői képeket írt. Egy hatalmas szarvasbikát
üldözött, melyet ugyan nem sikerült lelőnie, de helyette
sok kedves képet vitt haza lelkében vadász-olvasói
számára. A hosszabb közleményből közöljük ezt a
részt:

... Lassacska a szép fekvő völgyön lefelé ballag-
tam. Egy vagy két hangot hallottam, nem merem bi-
zatosan állítani, hogy szarvas bögése volt, dongó is lehe-
tett. A Blaskovrostyek hosszú gerinczén meg-megállva
hallgatóztam, az úde növényzet és az estalkony szin-
pompáin gyönyörködve s a lanyha lég erdei balszámát
élvezve. A kis rétre — mely ösbükkösök és fiatal tölgy-
cserjések közt húzza smaragdos szőnyegét — kiérve le-
ültem. E tájon láttam «öt» tavaly. Itt bögött ő mindig.

Néma csend uralkodik. Csak elhalva jó ide az est-
harangzó messze-messze távolból. Szelid hullámos dom-
bok erdőfölte ormain, a fenyves sötét gyászos pompája

közé nevetve vegyül a lenyugvó nap sugaraitól cziró-
gatott juharok és bükkfák ezüst törzse, élénk zöld lom-
bozatával. Fáradtan, a nyári szárazságtól kimerülve,
lassan folydogál a máskor oly bővizű kis csermely.
Messze lent, a párafölte róna rózsaszínűen megvilági-
tott körvonalaít keresve, barangol tekintetem. Gondo-
latokba merülve, egy ledölt korhadó bükk roncain
pihenve, várom «öt». Olyan nyomott ma a természet
hangulata, olyan fáradt minden, még a kedves dalosok,
az erdő kis költői is hallgatnak. Gyászosan homályos
légben eszkeedik le az éjfel. Már koromsötét van, mi-
dön fölkelek s lassan kocsim felé indulok. Még pihen-
nek; de azért holnap reggel újra itt leszek.

Szeptember tizenötödikéig minden reggel, minden
este itt kóboroltam, de hiába! Égnehány jó agancsárt
láttam, elég jól is bögtek, csak az öreg hangját nem
hallottam. Még egyszer megpróbálok! Tizenhatodikán
reggel négy óraker, fülledt, meleg éjszakán, ugyane
törzse ültem le. Nyolce-tíz bika bögött nem messze
tölem köröskörül. Kitünően bögtek s mindjárt örömmel
tapasztaltam, hogy köztük van «ö» is. Irigyen ordita-
nak mind! Világos, hogy nincs tehén náruk, tehát egy
örög basa miatt irigykednek!

Öt óra előtt nem lehet löni s most alig múlt el
négy, alig szürkül még. A déli látóhatárról sötét felhők

ges beadása indokolt; az utóbbinál eczet, citrom és a borkórsav bevétele ajánlatos addig, míg orvos érkezik.

Ezen ellenszerek beadásával lehetőleg sietni kell, mert a maró mérgek oly gyorsan idéznek elő a nyákhártyákon gyulladást, hogy a gyulladást kísérő daganat az ellenszerek bevehetését megakadályozza.

Ha a maró mérge csupán a test felületét érte, akkor a szappanos vízzel való lemosás a legajánlatosabb, kivéve a vitriolnál, melynél a vízzel való lemosás mellőzendő. A vitriol ugyanis a vizet gyorsan magába veszi és e közben annyira felmelegszik, hogy égési sebeket okoz, melylyel pusztító hatását még fokozza. A vitriol általi okozott sebeket legjobb olajjal bőségesen megmosni.

b) Szövetmérgek. Ide soroljuk az ipar mérgező termékeit, a gombákat, az állati mérgeket, nevezetesen a kigyó, skorpíó, a méh és kőrisbogár mérgét.

Sokszor észlelünk egészségi állapotunkban hirtelen változást; egy hatalmas bélgörcsöt, melyben néha napokig szenvedünk, megfűlésnek vagy egyszerű gyomorrontásnak szoktunk tulajdonítani, pedig ha az okot helyes irányban keresnénk, csakhamar rájövönénk arra, hogy szövetmérge jutott szervezetünkbe.

Ki gondolnátok például, hogy az ólom mily gyakran okoz mérgezést? pedig a szódavizes üvegek ólomból készült feje, ólmozott edényekben tartott étel, ólomlemezekkel csomagolt sajt vagy ólomalkatrészekkel felszerelt malomkövek között örölt liszt vagy különösen gyermekeknél ólomsőréttel huzamos ideig folytatott játékok, vagy az ólomnak szájba vétele nem egyszer volt már oka súlyos mérzésnek.

Az ólommérgezés, ha heveny (akut) jellegű, bélgörcs és általános gyengeségi tünetek között múlik el; a huzamos ideig tartó behatás, különösen pedig az ólom feldolgozásával járó ipari foglalkozás általános sorvadást, erős bélgörcsöket, bűnlászt okoz.

Ugyancsak hatalmas mérge a higany. Ez egy folyékony fém, melyet hőmérők, tükörök stb. készítésére használnak. Már csekély mennyiségnek, csupán párájának huzamos ideig tartó behatása szájgyulladást, foghús fekélyedést okoz s a fogak meglazulását, majd kiullását idézi elő. Ha a higany közvetlen jut a szervezetbe, szájgyulladást (nyálfolylás), hasmenést, hányást, több vesebaj az észlelhető következmények és különösen a vastag bélben következik be a súlyos gyulladás, mert a szervezet a higanyt ezen szeryben iparkodik a testből kiválasztani.

A hőmérőből kifolyt higany vagy egy rossz tükör nem egyszer idézett már elő súlyos higanymérgezést.

Megemlítendő itt még a higanynak szublimát nevű sója, melyet $\frac{1}{1000}$ %-os oldatban fertőtlenítésre használnak.

Ez egy hatalmas maró mérge.

Az említett két szövetmérgegel szemben általános hatású házi szert nem igen ismerünk, miért is a beteg jelenségek észrevétele után legjobb azonnal orvoshoz fordulni.

A réznek sói a szervezetre igen káros hatású szövetmérgek. Ha rézedényben savi hatású anyagot tartunk (eczetet, savanyú káposztát, savanyú tejet, avas zsírt), akkor ezen anyagok savi hatása következtében a rézzel mérges vegyületek képződnek, melyek az étellel

gyorsan közeledve, mindjobban elfödik az égboltozatot; a helyét, hogy világosodna, mind sötétebb lesz. Mely sóhajként vonul végig a völgyeken a fölkerekedett szellő s meleg lehellete suhoga bujkal az erdő sűrűn keresztül. Elrontja a közélgő vihar? Csak türelem, tán mégis sikerül. Újra halotti csend. A közélgő förgeteg nyomasztó hatása alatt, a tikkadt lég félelmetes mozdulatlansága s a baljósító távoli halk moraj miatt, minden elhallgat s a halálós esőndben még a rezgő nyárfa levele is féltékeny lelapul; feszült várakozás félelmes csendjébe merül minden, csak két száraz levél oldódik el egy galyról s egyik a földre, másik a kalapomra esik, egy koppanva. A távoli zúgás mindjobban hallatszik. A szarvasok elhagyták a bögést, imitt-amott egyet morogva vonultak biztos rejtekük felé.

— e — e — e — e — e — hangzik egyszerre!
Ez «ó» s pedig egész közel van hozzám a réten. Távcsővel szinte kinézem szemeimet, de hiába! Nem látok semmit. Pénztárczámat keresem, melyben a gyémánt-légy van; természetesen éppen ma otthon felejtettem. Még egyszer nyög recsegő mély hangján — éppen előttem. Mintha három árnyat látnék homályosan a réten. Egy villám a messze távolban, a sűrű, fekete felhőzet mögött pislog s megvilágítja a tájt! Bizony «ó» az ott! Alig harmincz lépésre tölem két

tehene mellett legel. Agancsa szélesebb, mint a tehén derékossza. A villám pillanatnyi fényében a sok vastag, hosszú ág csak úgy káprázik a szememben. Hátha tudnék a következő villámnál lőni? Szürkül is már kissé és puskám csövét látnom, igaz, hogy az irányzókat még nem is sejtem... Archoz emelt fegyverrel kísérem, mint vonul a sűrűség felé. Kétszer a billentyűre teszem mutatóujjamat. Tán megpróbálom? Esetleg eltalálok?... Ugyan mit, kár volna elrontani! Tíz perc múlva lehet lőni, majd megkapom a bükkösbén. Egy vakító villám ezüstözi meg a tájt, de oly fényes, hogy káprázik a szemem s nem látok semmit. Ó egyet nyekkenve visszanez s belép a sűrűbe. Dübörögve morajlik a dörgés, színni nem akarva hömpölyög végig erdön s égbolton. Zúgva közeleg a vihar. Hallom, mint orgonázik óserdóm fái. Mit csináljak? Pokoli időnk lesz! Köpenyt nem hoztam, kosimat a Nyitrolina küldtem, a mi van ide legalább tizenöt kilométer! Sebj! Tán a zivatarban meg tudom keríteni a keresettet, hiszen tavalyról ismerem fordulót.

Sívtva lángba borul ég s föld, vakító fényáradatban úszik minden s óriás légnyomással, ugyanakkor rémes, ropogó csattanás rázza meg egész bensőmet s fojtja vissza lélekzetemet. Na, ennek fele se tréfa! Ez közvetlen közelben esapott be. Fölkelek, hogy a rétre men-

a szervezetbe jutva igen erős hányást, rosszulétet okoznak, sőt nem ritkán az idegrendszer, az izmok, a szív bélulását idézik elő.

Ismerek esetet, midőn egy rosszul ezinnezett részében sokáig tartott citromfagyaltat egy egész társaságot megmérgezett s csak a gyorsan alkalmazott orvosi segítség háritotta el a nagyobb katasztrófát. A rézedényeket az ily következmények kikérülése és a végett, hogy savi hatású ételek a rézzel ne érintkezzenek, czinkkel vonják be.

Hányszor okozott súlyos mérgezést az a rossz szokás is, hogy a házi asszonyok az ezetes ugorka közé azon czélból, hogy zöld színét az ugorka megtartsa, rézkrajzárókat tesznek? (Folytatása következik.)

Vadfogó-szerkezetekről és a vadirtásról.

Irta: Gy. Gy. K.

A régidők óta ismert, részben feledésbe ment, részben pedig, legalább változott, tökéletesbített alakokban, ma is ismeretes és használatos vadászeszközök, fogó-és csapószervezetekről kívánok egy-mást elmondani.

A legrégebbek egyike, a kampós horogvas, a mely nemcsak a halászatnak tett szolgálatot nagyobb halak fogásánál, hanem az ilyen erősebb szerkezetű horogvassal farkast és rókát is fogdosztak.

A farkashorog nálunk a vezérek, külföldön pedig a régibb római-német császárok korában mindenütt szerepel már.

A vashorog rúdja mintegy 30 cm hosszú eszkö-

ként, erősen görbülő kampós horogban végződött. A horogvégre csalétkül húsdarabokat aggattak; a rudat pedig horgos végével oly magasra erősitették, hogy a farkas kénytelen volt ugyancsak nagyokat ugrani, hogy a hús-hoz juthasson. Mohó kapkodásai közben aztán szájpaddlásával vagy garatjával beleakadt a horogba s ott függve is maradt. Ezzel a vashorogszerkezettel Európa félre-esőbb erdőterületeinek egyes vidékein ma is találkozhatunk.

A farkashorog utánzataként szereplő rókahorogvas valamivel újabb keletű; szerkezetében is szövevényesebb; ám állatvédelmi szempontból kifogás alá esik s így lassanként letűnik az ilyen vasfogó-szerkezetek teréről, hogy helyét a jól ismert haynauai Weber Rudolf-féle fogószervezet foglalják el világszerte.

A különböző fogószervezetek mellett a méreg is rég-időktől fogva szerepel a kártékony vadak irtása terén.

A vadirtó méregről elsöbben Nagy Károly római-német császár 800-ban Kr. után kiadott rendelkezésében esik szó. A mérgezés eljárását azért 800—1909-ig általában kultúreurópaszerte, még a rókával szemben sem tartották és tartják mindenben vadászhoz illőnek; kivételként szerepelnek az olyan esetek, a midőn a rókakotorték feltárásával elveszödni nem képesek; vagy a midőn a fáczántenyészetektől a rókát távol kell tartani.

Angliában, a rókaüzés igazi hazájában, a rókák mérgezése valóóság «vadászbü», a mit vadászember el nem követhet!

A régibb vadpusztítási módszerek közé tartozik az üvegszilánkokkal spékelt csalétek is, a melyről a vadászati szakirodalom már 400—500 évvel ezelőtt meg-

jek, el a magas fák alól. Nincs is időm erre, mert midőn ordítva, bömbölve, a nagy siránkozó fákat esavarva, s a lombot fellegekben kavarna köszönt be a szélvész: újból sístergő mennykő hull alá s a légnyomás majd elbödít, a fény hosszú pillanatokra elvakít, a robbanás és dörej idegrázó, úgy hogy egész hátam bizsereg belé. Ez még közelebb volt! Kiszaladok a rétre. Jaj nekem! Diónagyúság! Jég dörömbölve hull alá, minden darabja élénk fájdalom okoz testemen. Leveszem borkabátomat s fejemre gyömöszölöm. Egész testemben remegek, oly hideg a jeges áradat. Visszafussak az erdőbe? Óriási robbaljal felel e kérdésemre egy recsege-sivítva alahulló villámugár. Nem tudom, mit csináljak! Egy hatalmas vadkan rohan el mellettem, de ki gondol ilyenkor lövésre?! Az istenitélet tetőpontjára hág. Olyan erővel esapdos a jég, hogy alig birom összegyűrűt kabátomat ellene tartani. A föld fehér lesz. A szélvész majd fel-dönt, villám villámot követ, hegy-völgy nem szünik meg visszhangzani, mintha csak minden csapásra zúgolódva mordulna föl a nagy természet. Egyszerre megszünik a jég s özvívz tódul le a felhőkbl. Kabátomat fölveszem. Csak úgy ömlik a víz börmön, tagjaim sajogva fájnak a sok ütéstől. Megindulok. De hova? Megnézem, hogy hová lett ő! Egy utolsó villám egyenes vonalat húz az égből a Papai-vrhó tetejére, s belécsapva, csak

úgy dörög és reng az égbolt. Később lecsillapul a szél s a fekete fellegek foszlányai közül oly ártatlanul mosolyog rám a kelő nap kerek képe, mint midőn a gyerek, tudva, hogy rosszat tett, ártatlanságot akar színelni. Ugyan szépen megtrefáltál, öreg! Bájós kép váltja föl azután a borzalmasat. A völgyekből ködök másznak föl és sovány karjaikat hosszú ujjakkal nyújtják az aranyos napsugarak után s azokon föltornászva, érik el az eget. A lég hús és balsamos, a napsugarakban ragyogó üde, zöld táj felségesen szép.

Körülnézek. Hej, de nagyszerű vagy — — Hirtelen letérdelék, puskám lekapom s lövésre készen, arczhoz emelve tartom. Két ténem jó onnét, hol az öreg elbujt. Mágöttük az ő ismert hangja «ána — e — e — e — e». A tehenek legelészve az erdő szélén ácsorognak. Úgy nézem, mintha jeget szedegetnének. Bent agancsopogást hallok, egyszer mintha alakját sejténém; próbálok czélozni, lehetetlen, úgy reszketek, nem tudom, a hidedtől, vagy ő miatta? A tehenek elvonulnak, de ő nem követi őket, ellenkezöleg, végkép ellhallgat. Hiába várok, mert újból beköszöntött a néma esend. Na, várj csak, becsaplak még!

Gyorsan megindulok a hegyen le, azután a Nesztasova meredek sziklás partján föl. Jól esik fölfelé szaladni, mert irgalmatlanul fázom. Egyes gyöngö bögést

emlékezik. Az angol vadászok dicsőretére, ezt az eljárást Anglia területén soha és sehol nem alkalmazták.

A vadfogó-hálószerkezeteknek, minden időben többféle czéljuk és rendeltetésük volt. Így vagy a vadat befogták azokkal, vagy pedig a vad tovamenekülését igyekeztek megátolni; esetleg a vad csapáit kívánták ezekkel másféle irányítani.

A legrégebb ilyen szerkezetek egyike a sövényháló, a mely rúzséból, gallynemükből készült. Elhelyezései nagy V vagy X betű alakjában történt; főczélja volt a vad rendes csapáinak irányát megváltoztatni. A szerkezet háló-falai közé került vadból tetszés szerint lehetett aztán bármennyit leldőlni.

A hosszan elnyúló ilyen hálósövényzetek falaiiban itt-ott kisebb rések voltak, a melyek mellett a lesben álló vadász észreveetlenül megvonulhatott. Az eleven fonatú sövényt, változtatosságv kedvéért, egy darabon végig, erős hálósövetfélével kiegészítették.

Az ilyen sövényháló kelta eredetűek; legalább előbbben Anglia és Franciaország kelta eredetű vidékeinek népeinél találkozzunk azokkal. Franciaország több községe viseli ma is a «La Haye — a háló» elnevezést.

Mai mértékünk szerint egyhuzamban a leghosszabb ilyen sövényháló mintegy 1000 méterig terjedt. Ókori leletek épségben maradt faragványai tanuskodnak arról, hogy ezeket a sövényhálókat az ókor vadásznepei is ismerték és használták; a ma élő népek közül Kanadai indián eredetű lakói, Szibéria több néptörzse és Afrika néger törzsei dolgoznak ma még ezekkel. Európa népei az ilyes vadászeszközökkel ma már vajmi ritkán vesződnék.

A nagyobb méretű sövényhálók védelmében a vadász személye kétségtelenül biztosabb helyzetben volt, mint bármint egyéb szerkezet mellett. Viszont hátrányuk főként abban nyilvánult, hogy helyhez kötöttségük mellett újra-beállításuk ügyes-bajos munkálatával ismétletlen kellett el-elvesződni.

Angolország volt az első, a mely már a középkorban, az imént ismertetett sövényhálófélfénel egyszerűbb, hordozható, s egyben kisebb méretű hálószerkezeteket kezdett meghonosítani. Ezek a vadfogó-hálók nagyjában és anyagukban egyaránt megegyeznek a mai vadfogó-hálók szerkezetével.

A régebb eredetű hálószerkezetek közül leghosszabb ideig volt még az úgynevezett «zárhálózat» használatban. Ennek anyaga erős szinéből készült hálószerkezetből, vagy pedig durvább lenvászonféléből állott. Régebben az ilyen vászonhálózatot szeltében-hosszában alkalmazták az udvari vadászatokon is, nevezetesen a Hunyadyak, a Jagellók és a Habsburgok vadászatáinál.

A lenhálóból, illetőleg a lenből készült fogó-szerkezetből, kétféle méretűt használtak előnté, és pedig a 3 méter magas és 120 méter hosszúakat agancsotfélek befogására, a kisebb vagyis 180 méter magas s viszont 170 méter hosszúságú a sörtevad és a farkas befogására.

A lenszövet s a hálórész egyes darabjai vaskarikák segítségével voltak bizonyos távolságban a földre vert karókhöz erősítve. Minden 15 lépésnyi távolban a szövetrészeket külön czövekekkel leszoritották, hogy a szél azokat föl ne döntse. Az ilyen szerkezetek beállítása temérdek előmunkálatot igényel. A felhasznált vásznak,

hallok, mely álmosan elnémul. Hiába! Ma is csak üresen térek haza. — —

Halvány violaszínbén fénylik baldokolva a napnak elvérző világa. Rezege elkongták a haragok az esti imát, s méla esőndben hallgati végig könyörgésüket a nagy természet! A hegy alatti falucskából egy dal hangzik, halkan, hízeglőn lopódzik álmodozó szívembe! Hogy ismerlek-e, elhangzó dalocska? Tavaszifjú szívvel daloltalak valaha, midőn a rózsák virulva illatoztak... Most egyedül, emlékeken álmodozva hallgatlak és sóvárogva kérdi lelkem: hová lettetek, mily messze vagytok, ifjú korom szép napjai? Borzongás fut végig szép erdőim sárguló lombjában s peregeve hull egyes zörgő levél alá. Itt az ősz! Halkan a távol esőndjében elnémul a kedves dal. — — Ifjú korom édes árnjai mit délge-titek lelkem? Tán rózsákról suttogsz késő őszi álmom? Ábrándozva nézem a ragyogó tájt, mint szenderül lassan tőli álmába s lelkem még mindig a messze-messze mult szép emlékein melázik. Halkan szedegeti a lány szellő az erdők lombzatát, hogy áteresse a holnapi nap már gyengülő sugarait. Még egyszer fölhangzik a dal, oly lágyan összeolvadva az est szelid hangulatával; még egyszer lelkem elé hozza régmult kedves emlékeit. Az alkony varázsát rideg szürkület váltja föl. Minden oly más e színezetben, oly hideg, oly bús. Lelkem is

ma más világban lát mindent, nem oly rózsás, nem oly ragyogó a táj, mint akkor, midőn enyhe napsugarak csókolták azt. Hej bizony a tavasz szelid csókját elvitte a hős, a deres őszi szellő. Homlokomon végighúzó tenyeremet s elriasztom az álomképek édes varázsát. Pislogva fénylik az esti csillag s indulásra int! Pedig oly jó volt itt ez isteni magányban, hova a világ zajából csak egy édes dal férközött szívhezszólón, hol a kis madárkák s virágocskák kedves társaságában szárnyra kelt lelkem s a multon végig barangolva, annak fonynyadt, dércsipe virágait élesztgette!

Elkéstem! Oly sötét van, hogy az ősbükkfák sűrű leple alatt az útát nem látom, csak a csevegő pataak hívogató szava vezet föl a forrásig, hol megszólal öreg barátom s bőgve megy a hegynek fölfelé! Kövessellek, öreg? Csak menj még az éjtel, majd reggel beszélünk tán egymással. Lassan tapogatózva kierek a kocsútra. Visszanézek a koromsötét bükkösbe, mely álmodik és sóhajta szunnyad. Mily sötét minden! Épp az imént mosolygott s csókolólgzott az estalkony bíborában s most siri csend, siri hangulat van. Még így is szeretlek, így is elbájolsz te nagy, te mennyei nyugalom s fölséges természet.

hálók, czafatok mennyisége akárhányszor egész raktárra valót is kitett. Így azok készleteiben, egykorú leltári följegyzések tanúsága szerint, néhol 10—14 ezer méter távolságra elegendő lenvászonanyagot, ehhez több ezer erősítő karót, feszítő gyűrűt, esőveket stb. kellett felhasználni. Ilyesmiknek a helyszínére való szállításához is néhol 60—80 fuvart használtak. Azok a nagy arányú hajtóvadászatok, a minőkkel még a XVII—XVIII. századok folyamán hazánk fényűző főúri udvartartásaiban is találkozhatunk, lassanként divatjukat multák; a vadászat módszerei is más-más utakon érvényesültek inkább, s így a tömegelőklés, a nyúl leszámitásával, állatvédelmi szempontból is hovatovább háttérbe szorult.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Méhészeti vándorgyűlés és kiállítás. A magyar, német és osztrák méhészek augusztus hó 20—24-én tartották meg Budapesten, a városligeti korecsalázó esernokban 55. vándorgyűlésüket, a melylyel kapcsolatban méhészeti kiállítás is rendeztek. Sok százezer magyar méh találkozott itt osztrák és német rokonával s mindjárt versenyre is keltek egymással abban az irányban, hogy ki tud többet dolgozni, szebben építeni és édesebb mézet készíteni. Örömmel és büszkeséggel vehetjük tudomásul, hogy a több napos munkaversenyben a mi magyar méheink nyertek el a pálmát. Az ő csurgatót mézük a legédesebb a világ minden méze között s az ő kigyúrt viaszjuk a legszebb s legkiválóbb aransárga viaszik valamennyi nemzet kaptárjainak terméke között.

Kis vendégeink üvegfalu, tornyos-búbos kaptár-táborát ott rögtönzött munkatelepeikön ezrivel kapere fől s bámulta agyba-főbe a kíváncsi budapesti nép s csodálkozó arezokról szinte leritt, hogy tán minden tizedik se látott közülök mindmáig eleven méhet. Azt pedig alkalmasint a századik se tapasztalta még ezideig, hogy miként szedik össze, hordják be s izzadják ki sejtfulu kamrácsáikba az édes mézet hazánk legszorgalmasabb lakosai, a méhek.

Mi minden szepet és jót tanulhatnának az emberek ezektől az apró kis méhikektől! és mennyi hasznosat! Először megtanulhatnák magát azt, hogy milyen hasznos a méhészet! Mert lám, egy olyan méhkas, vagy kaptár, a mit házfőmában építve láttunk a városligeti tó partján, alig kerül 10—12 koronába, ha mással készítetjük és majdnem semmibe, ha magunk készítjük; már pedig egy ilyen kaptár készítése nem olyan ördögi mesterség, hogy azt mi magunk meg ne csinálhatnánk. Egy kaptárban egy méhesalád legalább 10—12 korona ára mézet dolgoz ki a legrosszabb esztendőben is, de még a legegyszerűbb kasban is. Ha meg a legjobb rendszert Dzierzon-kaptárba fogjuk be a rajt, úgy háromszor, négyszer is kiüríthetjük egy évben belőle a mézet. A szorgos kis jószágok mindannyiszor megtöltik újra. Ebből következik, hogy ha például egy méhest készítek, vagy készítették és abba 10 kaptárt állítok be, úgy

befektetek összesen 190 koronát, a mit már az első évben teljesen visszakapok, úgy hogy a második évben már teljesen ingyenben van az egész méhes, meg az egész méz és viasztermés is. A méhike nem kér se szénát, se zabot, ő a gazda legjobb barátja, a ki mindig csak hoz, soha semmit el nem visz. Hordja kora tavasztól késő őszig folyton az édes, drága magyar mézet.

Mert bizony drága a magyar méz. A legkiválóbb hirt van a világban s emiatt a legjobb ára is. Hogy mért éppen a magyar méz ily kiváló? Hát egyszerűen azért, mert csakugyan a magyar méz a legjobb is az egész világon. Ennek a szerencsénknek pedig az az oka, mert nálunk kora tavasztól késő őszig folyton talál a méhike méztermő virágot, a mennyi csak kell neki s a legnagyobb választékban, hála Magyarországra páratlan dús és változatos flórájának. Mindezt az erényét mézünknek most is elismerte a méhészek vándorkongresszusán egy német méhés, sőt többet mondott, világá kürtölte, hogy a magyar méz előtt még a német méz is káposztalé, azért hát szorítani kell a német birodalmat, hogy a magyar mézre vetett vámot törölje el, hadd esurogjon minél bővebben nagy Németországba a pompás magyar méz, hová csak esőppen manapság.

Igen, sajnos, csak esőppen. A mi elhetetlenségünk miatt. Kifelé alig bírunk valamit is elhelyezni a kitűnő magyar mézből, ellenben hány ezer korona árát eresztünk be hazánkba a sokkal hitványabb osztrák mézből! Mi meg mézből mindig behozunk, a helyett, hogy százczekért kivinnélk belőle.

De hát a mi késik, még se marad tán el. Hiszen a gyümölcstermesztés országzerte csodásan föllandult s tán ennek a révén majd csak fölkarolja lassacska a magyar gazda az aranyos méhikeket is. Mert tudni kell, hogy a gyümölcstermesztésre nézve is nagyon fontos a méhészet. Azt mondja a magyar gazda, nagy naiven, mikor gyönyörű virágtermés után is néha üresen marad az ág: erős szél vagy eső járt virágzások, az vitte el a port. Pedig nem az eső, se nem a szél hordta el a hímport, hanem az esőben és szélben nem bírt kijárni a méhike s nem hordta el egyik virág kelyhéből a másikkba a termékenyítő hímport, mikor épp kellett volna.

A szőlősgazda is így okoskodik nálunk: június elején imádkozni se szabad a szőlőben! Akkor virágzik tudniillik a szőlő és kényes virágait szerinte semmivel se szabad szerelmeskedésükben háborgatni. A manóba is, épp ellenkezőleg áll a dolog. A hány szőlő van, mindebe kéne méhest állítani, hadd járnak be épp java virágzások minél sürűbben a méhek a szőlőt s hordának szét minél jobban a hímport. Akkor nézme meg aztán a gazda szőlőtermését.

Ha nem is első, de nem is utolsó gazdasági ág a méhészkedés. Tessék csak meghallgatni, mi minden kézzelfogható jóvedelmét mutat ki belőle Horváth János, a magyar gazdák lelkes barátja. Ime ezeket hozza meg a semmibe se kerülő méhészkedés:

1. Drága pénzért adhatunk el rajokat: jó rajért, egypár mézes, fiasításos kerettel együtt, könnyen kaphatunk 8—10 koronát. 2. Keretes tiszta lépes mézet —

keretenként 120—160 fillérré — szivesen megvesznek; sőt egy kis tenyérnyi keret lépes mézért is szivesen fizetnek 50—60 fillért. 3. Adhatunk el fölösleges anyát, anyabölesőt. Darabja legalább is 1 koronát hoz a konyhára. 4 Pénzeltünk fölöslege (üres) keretből, darabját 10—12 fillérré adván; lépes keretet (üresen), kivált jó erős hordás idején, könnyen eladhatunk 50—60 fillérré. 5. Ha műlépet gyártunk, ez igen jó jövedelmi forrás lesz, mert esetleg a nem hibátlan viaszát is jól lehet értékesíteni. 6. Jó pénzért veszik meg a pergetett mézet is. Egy kiló ára 70 fillértől 200 fillérig. Attól függ, milyen a méz. Legértékesebb a hársfa és akácza méze. Azután a tarlófűröl gyűjtött. Egy jó kaptár jó időben 10 kiló tiszta szimmetet adhat. Ez a legkisebb számítással 10 korona. A mi elég szép haszon. 7. Készítetünk mézből bort, sőt, hűsítőt ecetet, szeszt. Ezekkel persze vesződés van, de aránytalanul több is belőle a haszon. 8. Mézes eledelket, süteményeket, befőtteket, mézeskalácsot készítettünk mézzel. 9. A mézet, kivált gyöngemellűek, orvosság gyanánt is fogyasztják. A gyermekek igen szeretik. A kinek a gyomra rossz, helyrehozza 1—2 kanálnyi méz.

Reméljük, hogy ennyi haszon olvasóinkban is feléleszti a méhészkedés iránti kedvet. A ki méhészkedni akar, annak azt tanácsoljuk, hogy csak kicsiben (1—3 kaptárral) kezdje el a méhészkedést s csak ha már teljesen tisztában van a méhészettel, kezdjen el nagyban méhészkedni.

Ültetőgödörök készítése. Ültetőgödörök készítésénél elsősorban a talaj mineműségére kell figyelemmel lennünk. Laza, köves talajban az ültetőgödört mintegy 1 m. mélyre és 1,5 m. szélesre kell készíteni, a mit azután jó földdel kell kitölteni; míg üde, televényes talajban kisebb gödörökkel is célt érünk. Ha egy öreg fa helyére akarunk egy fiatal fácskát ültetni, úgy az öreg fa által kiélt földet más, jobb talajjal kell felszerelni. Igaz, hogy ez fárasztó és költséges munka, de szükséges azért, hogy a fiatal fácska legalább az első években elegendő tápanyaghoz jusson. Már többször tapasztalták, hogy ha egy fiatal fácskát ugyanarra a helyre ültetünk, a hol azelőtt öreg fa állott, úgy a fiatal fa nem fejlődik elég jól. Hegyoldalon is függőleges irányban kell a fákat ültetni, de ilyen helyen szükséges, hogy a fáknak jó nagy, vízszintesen fekvő tányérokat csináljunk, egyrészt azért, hogy a növények több nedvességet kapjanak, másrészt pedig azért, hogy a völgyfelőli oldalon kevesebbet szenvedjenek a gyökerek a hőségétől. Az ilyen tányérokat úgy készítjük, hogy a földet a hegyfelőli oldalról elvezessük s azt a völgyfelőli oldalra tesszük. Ha csekély mélységben áthatlan talajréteg, ez alatt pedig ismét jó talaj van, úgy az ültetőgödör fenekén fúrunk a rossz talajrétegen keresztül 2—3 lyukat és azt jó kerti földdel töltjük ki, hogy ezek által út nyissunk a gyökereknek a mélyebb rétegbe való behatoláshoz. Ha a talaj nedves, úgy a gyökereket akképen óvjuk meg az állandó nedvesség káros behatásától, hogy ugyancsak 2—3 lyukat fúrunk az ültetőgödör fenekén s eze-

ket a lyukakat kövel töltjük ki, a melyek közt a nedvesség az alsóbb rétegbe leszivároghat.

Különfélék.

A vadászati kiállítás magyar kitüntetettjei. A wieni első nemzetközi vadászati kiállítás díjait és kitüntetéseit a napokban osztották ki a jutalmazott kiállítóknak. A jutalmazottak között száznál több magyar kiállító van. A magyar kiállítók közül a következők részületek kitüntetésben:

Díszoklevelet kapott: Esterházy Miklós herceg Esterháza, Hohenlohe-Oehringen Keresztély herceg Javorina, József királyi herceg Budapest, Plöckl és Haas Budapest, Rosonovszky Frigyes Budapest és Sziklay és Szilágyi Budapest. *Ezüst állami érmet* nyert: A budapesti hálófőnö tanfolyam, Havas Péter Csorba, Ligeti Miklós Budapest, Magdó Márton Radvány, Magyar Erdész Himabánya, pozsonyi városi idegenforgalmi bizottság, Strobl Alajos Budapest és Vastagh György Budapest. *Bronz állami érmet:* Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság Budapest, Belházy Gyula Kárárn, Beszedes László Budapest, Bezeredy Gyula Budapest, Fővárosi iparművészeti rajziskola Budapest, «Az Erdő» című szaklap Budapest, Károlyi Lajos gróf Tótmegyer, Kolossy Imre Besztercebánya, Liipola György Budapest, Markup Béla Budapest, Nagy Ágoston főszerkesztő Malaczká, Pausinger Károly Görgényszentimre, Pfeiffer Gyula Budapest, Plesch H. Pozsony és Schmuck Hugó Tótsóvár. *A kereskedelmi kamara ezüstérmét* kapta: Fónagy József Goga, Krompecher Gyula Poprád, ifjú Nadel Ottó Budapest, Pauschenwein A. Pozsony és Senger Lajos Benesháza. *A kereskedelmi kamara bronzérmét:* Erősrámu gyár részvénytársaság Budapest, Ripka Ferencz dr. Budapest és Volocsuk László Oroszokra. *Kiállítási aranyérmét* nyert: Bécsey Dezső Máriaradna, Daezer Lipót Királymező és Lónyay Elemérné grófné Oroszvár. *Kiállítási ezüstérmét* kapott: Bodor Jenő Szászsebes, Czékus György Maramarosziget, Fónagy József Goga, Gründl Gyula Tótsóvár, Kőcsy János Besztercebánya, Levitzky Albert Szászsebes, Marton György Zágráb, Stark Dezső Drávatamási, Elsőóramu gyár részvénytársaság Budapest, Takács Miklós Ungvár, Tavi Gusztáv Oravicea és Vadász- és Versenylap Budapest. Versenyen kívül *oklevelet* kaptak: A földművelésügyi minisztérium, Alsófejmegyei történeti, régészeti és természettudományi társulat, Bányászati és erdészeti főiskola Szalmeczbanya, Fegyver- és gépgyár részvénytársaság Budapest, Gödöllői várkapitányság, Erdélyi Mór fényképész Budapest, az apatini, a bustyaházi, a gödöllői, a lippai, a nagyenyedi, az orsovai, a susáki, a szászsebesi, a tótsóvári, a zsarnóceai, a zágrábi, a besztercebányai, a lugosi, a kolozsvári és máramarosi erdőhivatalok, a herkulesfürdői és az ohábasztrai erdőgondnokságok, a görögényszentimrei, a királyhalmi, a lipótújvári és a vadászerdői erdőri szakiskolák, a budapesti III. esendőkerületi múzeum, a győri benedekrendi fő-

gimnázium, Haideker Sándor Budapest, a lipótvári főerdőhivatal, az iglói főgimnázium, az iparművészeti társulat Budapest, a pozsonyi Izabella agyag-háziipari egyesület, Körösfői Aladár Gödöllő, Győrmege törvényhatósága, Kraus Károly és József Budapest, az Országos Iparművészeti Iskola Budapest, Lipésey László Herkulesfürdő, Kassa város tanácsa, Mihály Rezső Gödöllő, Miskolc város tanácsa, a Mosonmegyei történelmi és régészeti társulat, Nagy Sándor Gödöllő, a nagybányai és az ungvári főerdőhivatal, a magyar ornitológiai központ Budapest, Országos Kárpát-Egyesület Poprád, a pozsonyi evangélikus liczeum, Pozsony-városi levlétár, Remsey Jenő Gödöllő, Sárosmegyei Múzeum Bártfa, Magyar államasutak idegenforgalmi osztálya Budapest, Kolozsvári állami erdőhivatal, Szeged-városi múzeum, a székely nemzeti múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum Budapest, Undy Károly Gödöllő, Országos háziipari szövetség Budapest és Zsolnay Miklós Pécs.

A hegymászás élettana. Érdekes könyvet írt Angelo Mosso turini tanár azokról az élettani megfigyelésekről, a melyeket a magas Alpeseekben tett. A turini fiziológus mindenképp azt konstata, hogy a lélegzés a magas hegységben sem sűrűbb, sem mélyebb nem lesz, hanem épen ellenkezőleg, ritkul. Ezt a meglepő tényt pedig arra vezeti vissza, hogy az idegrendszer központi szerveinek izgékonyasága a magas hegyekben leszűll. A véredények élettani alkatán a magas hegyek ritkább levegője mitsem változtat, a mi a gyógyhelyeken való tartózkodás szempontjából nagy fontossággal bír. A mi a magas hegyekben való táplálkozást illeti, az alkoholt (szeszies italokat) lehetőleg kerülni kell, de czukordarabokat enni fáradt állapotban szinte csodálatosan hat. Magas hegységben lehetőleg mindig meleg ételeket fogyasztunk, nehogy a test sok meleget veszítsen. Az émsztést a hegymászás okozta fáradság mindig gyengíti. Nagy előnyben van az olyan egyén, a kinek hosszú lábai vannak, mert ez sokkal kevésbé fárad el; nagy hasznára van a hegyeket mászó egyéneknek a trenirozás is, mely a hegymászásra a gyengébb tüdejüket is alkalmassá teszi. Az alvás magas helyeken rendszerint megszakitott, de nem kevésbé mély; sok ember a magas hegyek közt még jobban alszik, mint a síkságon.

A királyi konyhája. A budapesti királyi palotának egyik nem jelentéktelen része az udvari konyha, a mely a földszinten berendezett, kilenc egymásba nyíló helyiségből áll. A legnagyobb ezek közül a nagy udvari konyha, a mely hatalmas, tágas terem. közepén óriás takaréktűzhelyvel, a melynek mindkét oldalán süthetnek, főzhetnek. Ezen szokták a nagy udvari ebédekhez szükséges ételeket elkészíteni. Hasonló nagyságú a sütőkonyha, a melynek egy nagyobb terme és egy kisebb benyílója is van. A két helyiséget elválasztó közpalfhoz támaszkodik az óriás kettős nyársúttó. Ezután következnek a konyhahelyiségek legfontosabb része, tudniillik a király külön konyhája. Ez kisebb a többinél, de

felszerelésére annál nagyobb gondot fordítottak. Ennek is közepén van a takaréktűzhely. A helyiség bejáratánál van még egy kisebb tűzhely: ez a király külön kávéstűzhelye, a melyen csak az ő kávéját készítik. Külön konyhája van az udvar többi tagjának: ez a királyi főhercegi konyha. A királyi palota konyhájának kiegészítő részei még: a nagy udvari czukráskonyha és a kis czukráskonyha, e mellett van a dolgozókonyha, a hol előkészítik az ételeket sütésre, főzésre. Legvégül van a cselédség konyhája. A konyha valamennyi helyisége a legnagyobb díszszel van felszerelve s a modern konyhatechnika minden vívmányával ellátva. A helyiségeket gázzal és villanyval világítják és a tűzhelyet is világítógázzal fűtik. A helyiségek padozata cementmozaik, a falakat pedig két méter magasságban majolikalemezek borítják.

Lovak vonóképesége. Hogy munkáslovainkkal helyesen bánhassunk, tudnunk kell, hogy lovaink milyen erejük, vagyis hogy mekkora terhet képesek húzni. A fuvarosok rendszeren 12—15 métermázsa terhet számítanak, szekérsúly nélkül, egy-egy lóra. Eckardstein és Wilisen szerint jó erőben levő izmos ló jó úton 48 métermázsát, kitűnő országúton 108 métermázsát, vasuti vágányon (sineken) pedig 1320 métermázsa terhet bír húzni, a kocsisúly beszámításával. Gerlach azt állítja, hogy szilárd úton, közeperejű lónak nem túlságos az 5—6 métermázsányi súly.

Reitflechner egyik művében a ló vonóképeségéről az alábbi összeállítás található:

0.6 m gyorsaság másodpercenként =	80	kilogrammal
0.9 " " " " " "	=	60 " "
1.2 " " " " " "	=	45 " "
1.5 " " " " " "	=	31 " "
1.8 " " " " " "	=	20 " "
2.1 " " " " " "	=	13 " "

A gépészetben léerő alatt azt az erőt értik, mely 75 kg. súlyt egy másodperc alatt egy méternyi magasságra képes felemelni. A ló vonóképesége ennél, mint látjuk csekélyebb. Közeperejű ló egy másodperc alatt legfeljebb 60 kg.-mot képes egy méter hosszú úton tovább vinni.

Rózsafák átültetése. Ha magastörzsű rózsák sokáig állanak egy helyen, úgy olyan sok gyökérhajtást eresztenek szerteszét, hogy alig birunk velük. A hol ez az eset bekövetkezett, ott a rózsátot októberben ki kell venni és át kell ültetni, mert különben elpusztul. Ha a rózsátövet újra a régi helyére akarjuk ültetni, úgy a földjét jól fel kell ásni, frissen trágyázni és agyagos új földdel ellátni. Az ültetés kissé sekélyebbre történik, mint azelőtt, különösen ha a föld mélyen állt, a mi többnyire akkor szokott megtörténni, mikor a sok gyökérhajtás mutatkozik.

Tiszta gyümölcs. A gyümölcsöknek és a zöldségeknek élvezet előtt való megmosása rendszeren könnyelműen elmarad. Eltekintve attól, hogy izléstelenység po-

ros, piszkos gyümölcsöt az asztalra tenni, egészségügyi szempontból is káros a gyümölcsöt azzal a porral élvezni, a melyben a ragályos betegségek különböző csirái kimutathatók s a melyet a kézzel való szedés közben és a szállítóedényekben már mások bepiszkoltak. Ezért tehát ne hozzunk soha olyan gyümölcsöt az asztalhoz, a melyet előbb alaposan nem öblögetünk meg, de még tanácsos azt élvezet előtt egy tiszta ruhával jól ledörzsölni, vagy a mi a legjobb, meghámozni. A mi a hámozást illeti, ez az emésztési rendszerre is jótékony hatású, mert a legtöbb gyümölcs héja emésztetetlen lévén, káros. Maghéjak, magvak, csontárok, melyeket sokszor véletlenül lenyelnek, már igen sokszor okoztak veszélyes bélgulladásokat. A zöldségféléket közvetlenül használat előtt kell hirtelen tiszta vízben leöblíteni, de a vízben fektetni hagyni nem szabad, mert a víz nagyon megrontja a zöldségfélék zamataját.

Folyékony enyv. A háztartásban minduntalan szükséges valamit összeenyvezni, jó tehát, ha készletünk van enyvből s nem kell minden alkalommal külön babrálni készítésével. Folyékony, hideg enyv persze készen vásárolható is, de nem valami olcsón, azért érdemes otthon készíteni. Készül pedig úgy, hogy asztalosenyvet főzéssel feloldunk egy kevés vízben, hogy csirizszerűvé legyen az s hozzáöntünk kevés facézetet s folytonos keverés közben újra felforraltjuk. Tágasnyakú üvegek-kébe téve s jól dörzsölve, hosszasan folyékony marad s ha szárad, házieczettel gígható.

A golyák vándorlása. A Magyar Királyi Ornitológiai Központ évek óta megfigyeléseket végez, hogy ősszel elköltöző vándormadaraink hova, merre mennek, mily irányú az a hosszú út, a melyet megtesznek, míg elérkeznek a sok ezer kilométer messzeségben lévő idegen hazájukba. Hogy ez megállapítható legyen, minden évben néhány száz golyát még fióka korukban alumíniumgyűrűkkel jelölnek meg, melyekben a következő felírás van: Ornitologische Centrale, Budapest, Ungarn, és egy szám. Az útközben elhullott, vagy leléptet vissza Budapestre. Egy Hidvégen megjelölt golyát Saefortban (Natal) lőtték le, körülbelül 8600 kilométernyire Magyarországtól. A másik golyát, melyet Bogyánban jelöltek meg, a Banaghi tónál (Transzvámban, 8100 kilométer) ejtettek el, a harmadikat, a melyet ugyanek Bogyánban jelöltek meg, 8300 kilométernyi távolságban lőtték le Glencoe Junctionban (Natal), a negyedik golyát Rakamazban jelölték meg és Lehloenyasban (Dasutoföld) lőtték le, 8750 kilométernyi távolságban tőlünk, az ötödik, Rétyben megjelölt golyát Szenegálban, Orangeban (8500 kilométer) lőtték le, a hatodik golyát, a melyet a szatmármegyei Batizban jelöltek meg, a basutoföldi Canaban elhullva találták, a hetedik, a melyet Dunaörsön jelöltek meg, Boshof mellett, Orániában hullott el, mintegy 8700 kilométernyi messzeségben tőlünk. A nálunk megjelölt golyák közül egyet Okonjatiban, a másikat a transzváli Utrekt mellett löt-

ték le, míg a tizedik golyát, a melyet a vihar pusztított el, Cradoekban, a Colony fok mellett találtak. Az idén ismét sok vándormadarat jelölt meg az Ornitológiai Központ.

Angol nők az egészségért. Nők egészségügyi szervezete kezdte meg a működését mostanság Angolországban. A szervezet tíz női karavánra oszolva beutazza az egész országot és hirdeti az egészség tizparancsolatját. Az első karaván már elindult, szét is szédelt, a többi kilencez is a legközelebbi napokban vagy betekben útnak indul. Az egészségügyi hatóságok máris megígérték messzebbmenő támogatásukat e női vándorapostoloknak.

Tíz, csakugyan talpraesettnek nevezhető egészségügyi parancsolatjuk a következő:

1. Nyitott ablakok mellett való tartózkodás éjjelnappal.
2. Orron keresztül való lélegzés, esukott szájjal.
3. Kizárólagosan tiszta víz ivása.
4. Lassú evés, alapos rágás.
5. Rendszeres szokások.
6. Laza öltözékek; a szövet minősége az évszakokhoz igazodjék.
7. Szabadban, lehetőleg napsütötte helyen végzendő gyakorlatok.
8. Az egész test alapos megmosása, legalább is egyszer hetenkint.
9. Száraz lakás.
10. Kópési tilalom.

Nem ártana, ha a jó angol nők hozzánk is eljőnének s még kevésbé, ha országsgerte szót is fogadnának nekik.

Időjelzés. A «Meteor» október második felére a következő időjelzést teszi közzé:

Október hó második felének változási napjai 18—19—23—25—27—28 és 30-ra esnek, melyek közül a 23. és 27-ikiek a legerősebb hatásúak. Nagyobb változást a 18—19-iki változási napok vannak hivatva hozni, a midőn nemesak hűvös, esetleg hideg, hanem erősen csapadékos időjárásra is van kilátásunk, a melyet követően már igen kellemetlen változatos időt várhatunk, s legfeljebb a 23-iki változási nap körül enyhülhet ez némileg néhány napi állandóbb jelleggel, hogy azután újra változóvá váljék az.

Humor. Egy hölgy allit be a kutyakereskedőhöz:

- Elhagytok külvárosi utcában lakom. Jó házőrző ebre volna szükségem.
- Igenis, nagyságos asszonyom.
- De persze ne abból a fajtából való legyen, mely egész éjjel minden igaz ok nélkül ugat s az embert aludni nem hagyja.
- Igenis, nagyságos asszonyom.
- Nagy legyen, erős és vad! Érti?
- Érttem, nagyságos asszonyom.
- De irányunkban olyan szelíd legyen, mint a barán y.

- Igenis, nagyságos asszonyom.
 — És rá kell rohannia minden csavargóra, hogy elzavarja.
 — Igenis, nagyságos asszonyom.
 — De nem szabad megtámadnia semmiféle szegény, becsületes embert, a ki munkát keres.
 — Nem, nagyságos asszonyom.
 — Ha tolvaj jönne éjjel a házba, akkor azt a kutyának azonnal darabokra kellene tépnie.
 — Igenis, nagyságos asszonyom.
 — De nem kell megtámadnia a szomszédot, ha este átjön látogatába.
 — Nem, nagyságos asszonyom.
 — És persze nem szabad megtámadnia azokat az embereket sem, kik éjjel sietve jönnek a házhoz, hogy a férjemet magukkal vigyék. Mert a férjem orvos.
 — Igenis, nagyságos asszonyom, most már tudom, hogy milyen kutyát méltóztatik keresni. Egy gondolatolvasó kutyát, ugyebár?
 — Igen, igen. Van ilyen kutyája?
 — Ej, ej! Végtelenül sajnálom, hogy jelenleg nincs ilyen kutyám, de éppen a napokban fogyott ki ez a fajta.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti altiszti létszámukban beállítási változásokról a szerkesztőségét értesíteni sziveskedjenek.)

A lippai m. kir. főerdőhivatal főnöke Grosziczky Antal I. oszt. erdőlegényt II. oszt. erdészeti altisztté, Kotrba Géza II. oszt. erdőlegényt I. oszt. erdőlegénnyé, Terbancsa Romulusz szakvizsgázott póterdőőrt pedig I. oszt. erdőlegénnyé nevezte ki.

*

A tótsóvári m. kir. erdőhivatal főnöke Jedinák János I. oszt. segéderdőőrt II. oszt. erdészeti altisztté, Hinterbuchner Ferencz es. és kir. számvívó altisztté pedig I. oszt. segéderdőőrré nevezte ki.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lakczim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomtatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölölleges reklamázzal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

G. L. Nem ismerjük az önkénelvő szabályrendeleteket s emélfogva nem állapíthatjuk meg, vajon büntetendő eseményt követett-e el akkor, midőn a vidralkölyköket elevenen megfogta és felnevelte. Az erdő s annak vadja a tulajdonosé. Ha tehát szabályrendeleteik másként nem rendelkeznek, Ön a tulajdonost tényleg megrövidítette azzal, hogy a vidralkölyköket sajátjának tekintette s a tulajdonos megkérdése nélkül értékesítette. A küldött bélyeget lapunk javára bevételeztük.

L. P. Kérje a földmivélségügyi m. kir. miniszter úrtól a «Méhészetről» szóló kiadványt. Méhészeti czikkeket nagy választékban tart raktáron Kühne Ferencz utóda, Ranhecker Antal (Budapest, I. Attila-utca 99. sz.) Kérjen tőle árjegyzéket.

A. «Az ősz vadász» dicséretet érdemlő leírás ugyan, de nem közölhető. Az erdőri szakvizsga letételére egyfolytában eltöltött, legalább három évi gyakorlat szükséges.

P. J. Pávagalombokat fehér és fekete színben kaphat a kolozsvári baromfi-tenyésztő egyesületnél, melynek vezetője dr. Ignác István főispáni titkár. (Lakik: Kolozsvár, Vármegye-háza.) (bl.)

A. I. Bantán-tyúk fajtából tyúkokat és kakasokat fehér, sárga, tarka és fekete színben kaphat a kolozsvári baromfi-tenyésztő egyesületnél, melynek vezetője dr. Ignác István főispáni titkár. (Lakik: Kolozsvár, Vármegye-háza.) Tessék hozzá fordulni. (bl.)

Rátz Károly erdővéd közölte velünk czimét, hogy a «Vadász-vizsla» című könyvet, melyet kézbesítés végett hozzánk küldtek, neki megküldhessük.

H. L. Verse nem közölhető; de mutatónál itt hozzuk annak második szakaszát:

«E virág az, kinek szép tavaszán,
 Szép holdsgúgaras Nyári estéjén:
 Öleblől oly boldog voltam nézni
 Hány lefutó csillagot az égről», stb.

Reméljük, hogy Ön se kívánja, hogy a vers többi szakaszát is bemutassuk.

Gy. I. Rejtvényeket lapunkban nem közölhetünk, mert azok nyomdai előállításra sokba kerül; nekünk pedig az a célunk, hogy a lap — az önök javára — minél többet jövedelmezzen.

Gurahonc-ról egy állaskeresletre vonatkozó hirdetés érkezett hozzánk; miután a hirdetés névtelenül jött, azt nem közölhetjük, mert ha valaki érdeklődne a hirdető iránt, nem tudnánk a nevét megmondani.

K. I. Saját ingatlan után köteles átadó fizetni.

P. Gy. Ha olyan egyszerű lenne nyugdíjgyűjlesztés elakítani, a mint azt önök gondolják, akkor szegény ember nem lenne a világon. El se tudjuk képzelni, hogy milyen számítás alapján hozták ki önök azt, hogy minden tag egyszerszámúkorra fizetne 10 koronát, s ezenfelül havonta a férfi 4 koronát, a feleség pedig 2 koronát; s ha legalább három h/napig fizette a havi 4 koronát, úgy munkaképtelenség esetén kapna a férfi havonta 40 korona nyugdíjat, a mi évente (kamattal nélkül) 480 K-t tenne ki. Vajon miből akarják ezt önök fizetni? talán a többiek által fizetett havi 4 koronából? de hát tudják önök azt, hogy hozzávetőleg hány tagja lesz az egyesületnek? azután meg egy 20 éves fiatalember is annyit fizessen, mint például egy 50 éves tag? ez tisztára lehetetlen! De nézzünk egy nagyon kedvező esetet: Egy fiatalember 20 éves korában belép az egyesületbe, a munkát fizet 10 koronát s ezen felül havonta 4 koronát; ha ez a tag 40 éven keresztül fizeti a havi 4 koronát, úgy 40 év alatt 5%-os kamattal kamattal együtt befizet az egyesületbe kéreken 5800 koronát. Ezzel szemben kapna, ha csak 40 év mulva válnék szolgálatképtelenné havi 80 kor., vagyis évi 960 kor. nyugdíjat. Hogy Önök évi 960 kor. nyugdíjat fizethessenek, ahhoz nem 5800 kor. tőke, hanem szorélyon számítva legalább is 25,000 kor. tőke szükséges; esakhogy Önök már 20 évi tagság után is havi 80 kor. nyugdíjat szándékoznak adni; — de hát miből?

Mi csak azt tanácsolhatjuk Önöknek, hogy lépjenek be már meglevő nyugdíjgyűjlesztélekbe, mert hogy Önök képesek legyenek egy nyugdíjgyűjlesztés alapítói, arról szó se lehet.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi szeptember hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Zalaegerszegi adóhiv. 63-78, W. Zsigó Gyula 1-35, Szatmárnémeti város hd. 17-75, Teschner: Cp. hd. 47-07, Pónik község hd. 14-95, T. Szentmártoni adóhiv. hd. 2-88, Sz. Udvarhelyi adóhiv. hd. 20-53, földmiv. min. hd. 125-20, Kukuljevics József hd. 2-20, Verudius rt. hd. 5-35, Leidenfrost Gyula 10-15.

1 koronát fizettek: Zsurnovszky József, Kagyerják Jenő, Barna József, Csekon János, Jantíky József, Berényi Rezső, Ehotri Mihály, Gladán Lajos, Boldizsár István, Vörös Ferencz, Loties Gyula, Gébert Ferencz, Torma István, Saári Mihály, Bíró János, Horváth Imre, Szlezeky János.

2 koronát fizettek: Ferenczi Pál, Ferenczi Péter, Orbán Imre, Elekes János, Györke József, Krizsek Kálmán, Rothländer György, Borosnyai Sándor, Kapricza Miklós, Paulin Vilmos, Rafay Gergely, Szász Gábor, Szomor András, Márta Sebők, Petrich István, Virlics Vincze, Ardamicza János, Köncs József, Korponay Dezső, Simonyi János, Liehner Pál, Fülöp József, Bódogh Ferencz, Haizler Károly, Zsigó Kálmán.

3 koronát fizettek: Zachorecz Ferencz, Bajgár János.

4 koronát fizettek: Holzbauer József, Donáth Lajos, Sipőcz Adolf, Martinesák Kornél, Kovács János.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Állást keres szakvizsgázott, nagyobb uradalomnál hosszabb idő óta alkalmazott erdőőr, ki az erdészet és vadászat minden ágában jártas s a mellett a mezőgazdasághoz és gyümölcsfanemesítéshez is ért. Czime a szerkesztőségénel.

(27.)

Szakiskolát végzett és szakvizsgázott, 28 éves erdőáltiszt, ki az erdőkezelés és vadtenyésztés minden ágában jártas, több évi kitűnő bizonyítvánnyal, állást keres. Czime a szerkesztőségénel.

(28.)

HIRDETÉSEK

1799/1910. sz.

Pályázat erdőőri állásra.

Klenőcz nagyközségénel az erdőőri állás betöltendő. Az erdőőr képzésére évi 498 (Négyszázkilencvennyolc) korona, 4 ürméter tüzelőfa a házhoz szállítva, 8954 □-öles rét, 7688 □-öl erdei kaszáló, 152 □-öl kenderföld, két szarvasmarha és két sertés nyári legeltetése, a megítélt kihágások kár és kártérítésének 1/3 része.

Pályázhatnak mindazok, kik okmányokkal igazolni tudják, hogy 35 évnél nem idősebbek, az erdőőri szakvizsgát letették, ép testi és szellemi erővel bírnak s a tót nyelvet beszélik.

Sajátkezüleg írt kérvények 1910. évi november hó 1-ig az előjárásához adandók be s az állás november hó 15-énel elfogalandó.

Klenőcz, 1910. évi szeptember hó 12-én.

(3.)

Bihary Géza jegyző,

Hrusko bíró.

1490/1910. sz.

Pályázat erdőőri állásra.

A löcsei m. kir. állami erdőhivatal kerületét képező Szepes vármegyében a közigazgatási erdészeti bizottság folyó évi 1563. számú határozata folytán az erdőőrzési szervezet szerint rendszeresített Szepesolvaszi és Szepesváralja székhelyvel bíró 2 (két) III-ad osztályú járási erdőőri állásra pályázatot hirdetek.

Évi fizetés 600 korona, lakpénz 100 korona.

A kinevezett és alkalmazott járási erdőőrök a kinevezéssel kapcsolatban tagjaivá válnak a jóváhagyott szervezettel kapcsolatosan képzett *vármegyei erdőőri nyugdíjintézetnek* s azonkívül «az országos gazdasági, munkás- és ekeledegyélpénztár» első csoportbeli rendes tagjául is beirattatnak egyenkint egy tagsági könyv váltása mellett, mely után a befizető tagsági díjakat az erdőőrzési alap fizeti.

Az erdőőri állásokra a 24 évet betöltött és 40 évnél nem idősebb pályázók felhivatnak, hogy magyar állampolgári minőségüket és családi állapotukat, fedhetlen életüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőőri szakvizsgálat letételét és ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett hibátlan beszélő- és hallóképességüket igazolják

- illetőségi bizonyítvánnyal,
- hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal,
- születési anyakönyvi kivonattal,
- erdőőri szakvizsgálati bizonyítvánnyal,
- hatósági orvosi bizonyítvánnyal s végül
- esetleg az eddigi szolgálatát igazoló bizonyítvánnyal felszerelt, szabályszerűen bélyegezett és Szepes vármegye közigazgatási erdészeti bizottsághoz címzett, sajátkezüleg írt folyamodványukat a *löcsei m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó évi október hó 31-ig benyújtásuk.*

Azok a pályázók, kik a magyar nyelvnek szóban és írásban való tudásán kívül, a német és tót nyelv tudását is igazolják, előnyben részesülnek.

A kinevezendő erdőőrök állásukat folyó évi deczember hó 1-ével elfoglalni kötelesek.

Löcse, 1910. évi október hó 1-én.

(4.)

M. kir. állami erdőhivatal.

Eladó vizslák.

2½ éves, nőstény, fehér, zsmölyeszínű nagy farkokkal, kitűnően áll, keres és apórtörz minden kis vadat. Szarvas és vaddisznó vércsapán biztosan halad és kitűnően áll, ára 120 korona.

Öthónapos, fekete, rövidszőrű, him, gyönyörűen keres és apórtörz kisebb vadat, ára 30 korona.

Érdeklődők forduljanak az alábbi címhez: Siskovits József erdészegéd, Császárs (Komárom m.).

(5. II. 1.)

39 éves, erőteljes, nős, r. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőáltiszt, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mészaköbányát önállóan kezelt, irodai munkálatokban jártas, beszélik, í magyarul, tótul és szóban németül, hasonló, vagy megfelelő erdőáltisztai állást keres. Czime a szerkesztőségénel.

(6-1.)

Törzskönyvezett szülőktől származó «Ali» Sylvania Loebersdorf nevű, márványozott szürke, szálkás szőrű, német szuka-vizsla, két éves, szenvedélyes apórtörz, jó tenyészanya, valamint tőle származó két db nyolczkezes kan vizslakölyök eladó Bóna András urad. fővadásznál Szepesmindszent.

(7.)

126/1910. éln. szám.

Pályázati hirdetés.

Ujbánya (Bars vm.) szab. kir. r. t. város erdejénél egy erdőöri, — előléptetés esetén egy kiségitő erdőöri állás kinevezés útján betöltendő.

Az erdőöri állás évi javadalmazása 600 korona fizetés, 80 korona lakáspénz, esetleg természetbeni lakás, 80 korona tehentartási átalány, 28 m³ kemény hasáb-tüzifa házhoz szállítva és az általa feljelentett erdei kihágások után befolyt kár és kártérítési összegek egyharmada.

A kiségitő erdőöri állás évi javadalmazása 600 korona fizetés, 80 korona lakáspénz, 24 m³ házhoz szállított kemény dorong tűzifa és az általa feljelentett erdei kihágások után befolyt kár és kártérítési összegek egyharmada.

A sajátkezűleg írt kérvényhez csatolandó: 1. keresztlevél; 2. szakvizsgai bizonyítvány; 3. szolgálati bizonyítvány; és 4. orvosi bizonyítvány.

A tő nyelvenk szóban való ismerete szükséges.

A kinevezett erdőőr egy évi próbaszolgálat után lesz véglegesítve, a midőn is a városi nyugdíjintézetnek jogosult és köteles tagja. A kiségitő erdőöri állás nyugdíjjal ninesen összekötvé.

A kinevezett állását f. évi december hó 1-én köteles elfoglalni.

Felhívom pályázókat, hogy kérvényeiket folyó évi november hó 15-ig hozzám adják be; a később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Ujbányán, 1910. évi szeptember hó 23-án.

(8.) **Dr. Urafi Dezső**, polgármester.

84567/1910. I. B—1. szám.

Fenyő haszonfa eladás tövön és termelt állapotban.

A tótsóvári erdőhivatal kerületébe tartozó szomolnoki erdőgondnokság B. gazdasági osztálya 1911—1915. (5) évi javarészt fenyő, kisebb részben juhar-, kőris- és szilfatermésének értékesítésére zárt írásbeli versenytárgyalás lesz.

A zárt írásbeli ajánlatok 1910. évi november hó 3-án délutáni 5 óráig nyújthatók be a tótsóvári erdőhivatalnál, a hol azok november hó 4-én délelőtt 10 órakor nyilvánosan fognak fölbontatni.

Az ajánlatok a kikiáltási árakon fölül egész és tized százalékokban számokkal és betűkkel kirva az összes fanemekre és választékokra nézve ugyanazon százalékokban teendők.

Bánatpénz 3000 korona.

Az árverési általános és részletes föltételek, mely előbbiben a kikiáltási árak is részletezve vannak, továbbá ajánlati űrlap és boríték folyó évi október 15-étől a tótsóvári erdőhivatalnál és a szomolnoki erdőgondnokságnál átvethetők.

Budapest, 1910. évi október hóban.

(9.) **Földmívelési miniszter.**

4246/1910. szám.

Vasuti tölgy talpfa eladás.

A lugosi m. kir. erdőigazgatóság hivatalos helyiségében 1910. évi október hó 31-én délelőtt 10 órakor zárt írásbeli ajánlatokkal kapcsolatosan megtartandó szöbéli versenytárgyalás útján eladás alá bocsáttatik:

1. a facseti vasuti állomás melletti raktárban 2190 darab Goliát és 2294 darab Normal vasuti tölgy talpfa;

2. a pancsovai erdőgondnokság kerületében levő vojloviczi faraktárban 178 darab Goliát, 101 darab Normal és 101 darab 1-60 méteres III. rangú vasuti tölgy talpfa.

Kikiáltási ár darabonként: a Goliátért 4 korona 42 fillér, a Normalért 4 korona 11 fillér, a III. rangúért 95 fillér.

Bánatpénz: a megajánlott egységár és a darabszám szorzatának 20% -a.

Ajánlat teendő raktáranként és talpanemenként külön-külön a kimutatott egész mennyiségre.

Az árverési és szerződési feltételek a lugosi m. kir. erdőigazgatóságnál, továbbá a facseti és pancsovai erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt betekintheők.

Az ajánlatok használandó űrlapok (ajánlat és boríték) a lugosi erdőigazgatóságnál díjtalanul admatk ki.

(10.) **M. kir. erdőigazgatóság.**

Kitűnő minőségű
kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot,
 kitűnő csiraképeségű
jegenyefenyőmagot,
 tülevelű, lomblevelű és gyümölcsmagvakat,
 több millió saját nevelésű
 tülevelű, lomblevelű esemetű, diszfát, sorfát,
 gyümölcs-vadonczot párosításhoz, csicsókát és
 vadgesztenyét vadetetésre szállít
FARAGÓ BÉLA es. és kir. udv. szállító Zalaegerszeg.
 Árjegyzéket szívesen küldök. (I. IV. 2.)

Uri ruhák készítéséhez való
jó brünni posztót és Lódent
 legjutányosabb gyári árakon szállít
Etzler és Dostal, Brünn
 Schwedengasse 5/z.
 Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállító.
 A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.
 Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.
 (2. VI. 2.)

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZAGOS ERDÉSZETI EGYESULET.

Hirdetések

egy hasábos garmondos, és milliméter soronként 10 fillérel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szédes másfélzetes egységgel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az állásfoglalást és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Előfizetési ár:
Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

Felelős szerkesztő:
SUGÁR KÁROLY
m. k. főördömrök.

Főmunkatárs:
BALOGH ERNŐ
m. k. főördömrök.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációi is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (keziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Keziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyeuenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A gyomláló (tisztító, felszabadító) vágásról. (Béky Albert.)
Erdőünnepek és erdei színjátékok. (V. S.)
Féregpusztító éneklőnk gondozásáról. (Gyulai Gy. Károly.)
Gazdasági tanácsok: Kacsatenyésztés alapszabályai. (Hreblyay Emil.) — Tyúkcsapatok tanulmányozása és kereskedelmi tyúkcsapat berendezése. (bl.) — Kerti szőlőket kell-e beföldni? (bl.)
Külföldről: Sebesség. — Óriási óra. — A gyáva oroszlán. — Mikor igyunk. — Ártalmas-e a kemény tojás. — Időjelzés. — Humor.
Szerkesztői üzenetek.
Társas. Az ifjú király. (Dánielné-Lengyel Laura.) — Rangkülönbség. (Gábris István.)

A gyomláló (tisztító, felszabadító) vágásról.

Írta: Béky Albert m. kir. erdőmérnök.

Gyomláló vágás az, ha valamely fiatal, még nem záródott faállományból az értékebb faemem tenyészését fenyegető, növekvését hátráltató kevésbé értékes faemem ki- vagy levágjuk.

Ugyanez a művelet záródott állományban már az átérődés fogalma alá esik, a miről e lap idei 4. számában volt szó.

A gyomláló vágásnál először azt kell megállapítanunk, hogy melyik faememmel szemben melyik tekintendő «gyomfá»-nak. Ez általában könnyű dolog s — kevés kivételtől eltekintve — manapság a következők szerint történik:

1. Tölgyvel szemben minden fa a gyomláló fejsze alá való, kivéve, ha elegendő tölgyállomány létesítése céljából más faemem (körös, juhar, szil, fenyő, stb.) a tölgy rovására is támogatva akarunk belegyíteni az állományba. Különösen hangsúlyozom itt, hogy a magból kelt tölgyesemével szemben gyomként tekintendő a tölgyesárj is.

2. Fenyvesben vágásra ítélendő az ú. n. nemesebb lombfákban (tölgy, körös, juhar, szil) kívül minden egyéb.

3. Lombfaerdőkben az értékebb faemem védendő meg a kevésbé értékessel szemben.

Ezek szerint a közönségesen gyomfául tekintett kecskefűz, nyár és nyír mellé a körülmények szerint oda kerül a ölgysárj, bükk, gyertyán stb. is.

A gyomfák ellen megvédendő faemek nem mind egyenlő viselkedesiek. A tölgy első 1—3 évet kivéve, nem tűr el ártalom nélkül semminemű árnyékot. Hozzá hasonló e tekintetben a körös, juhar, szil, erdei- és feketefenyő is. A vörösfenyő még a tölgynél is érzékenyebb, míg a lúcz- és jegenyefenyő pl. a nyír alatt segítség nélkül is türethetőn tenyészik s a kecskefűz ellen is csak akkor szorul támogatásra, ha utóbbi sűrűn borítja a területet, annál is inkább, mert utóbbi csakhamar magától kiritkul annyira, hogy alóla a fenyők kinőnek. Nyár, bükk és gyertyán alól a lúcz- és jegenyefenyő is mindig kiszabadítandó. A bükk és gyertyán (a hol t. i. ezek az állomány tenyészett faemek) saját erejéből is győzedelmeskedik ellenfelein.

Az előbbiek szerint vizsgálván meg kint az erdőben a körülményeket, megállapítjuk, hogy a kérdéses faállomány kielégítő fejlődése érdekében szükség van-e arra, hogy felszabadító vágással a felszerelendő faemem támogatására siessünk vagy nincs?

Kétes esetben mérlegbe dobjuk azt is, hogy a gyomláló vágással kiszedett faanyag értékesíthető-e s ha igen, ez késztesse eszelekre.

A gyomláló vágás véghezvitelénél tapasztalatom szerint többnyire ugyanazt a hibát követték el az emberek, mintha csak összebeszéltek volna, t. i. általában többet vágatnak ki, mint a mennyit szükséges. Ha pl. tölgyet vagy fenyőt kell kecskefűz és nyír nyomása alól felszabadítani, akkor úgy adják ki a munkásoknak a rendeletet, hogy a kecskefűz és nyír ki kell vágni. A munkás aztán minden szálát kivág, akár nyom az tölgyet vagy fenyőt, akár nem. Ha a termelt faanyag haszonnal értékesíthető, akkor megokolt az eljárás, ellenkezőleg azonban kár a munkáért és a pénzért. Ilyen esetben olyformán rendelkezünk, hogy a munkás maga is tisztában legyen a czállal, mert csak úgy dolgozhat ilyen irányban s csak így igy nem végez fölösleges munkát. Mondjuk meg határozottan, hogy főfigyelmét a támogatandó faememre irányítsa; munka közben ezt keresse, ezt nézze s a hol olyat talál, a melyet valamely kevésbé értékes fa nyom, ott vegye elő a fejszéjét és vágjon úgy, hogy a csemete (fiatal fa) teljes nap fényhez jusson.

Maga a vágás a körülmények szerint többféleképen történhetik:

Ha a faanyagot előnyösen értékesíteni tudjuk, akkor a kiszendülő fákat töben vágjuk le s a területről ki-hordjuk.

Ha a faanyag nem értékesíthető, akkor ezt nem töben vágjuk s nem is vágjuk le egészen, hanem a vékonyabbját czombmagasságban egyik oldalon bevágjuk annyira, hogy le tudjuk törni, de csak úgy, hogy a tövel összefüggésben maradjon (a legvékonyabb szálaknál ezt pusztá kézzel leghamarabb végezzük el), a vastagabb egyedeket (pl. a hagyasfákat) pedig mellmagasságban, arasznyi szélesen és 2—3 ujjnyi mélyen körülvágjuk, *körülygűrűzzük*.

Ilyen módon a legkevesebb fáradsággal és költséggel érünk célzt; e mellett még más ok is indít az eljárás betartására, nevezetesen: Ha a fát nem vágjuk ki egészen, hanem csak bevágjuk és letörjük, akkor annak koronája a tövön lógva maradvá — bár hiányosan — tovább táplálkozik, de sem a ledöntött rész nem fejlődik erősen, sem a tö nem hajt erős hajtásokat vagy sarjakat, míg ellenkező esetben minél mélyebben vágtuk le teljesen a törzset, a töből annál bujábbban sarjadzik ki.

A körülygűrűzött vastagabb egyedeknek előbb gallya-ága szárad és hull le s végül maga a törzs is elpusztul. Ha ezeket töből vágnánk le, ez sok költségbe is kerülne, de meg koronástól ledőlve kárt tennének a fiatalosban. Sok fiatalosnak nem az ú. n. gyomfák hátráltatják valóban a fejlődését, hanem inkább a kihasz-nált régi állományból visszamaradt ágas-bogas, görcsös

vagy a használatnál levágásra még vékonyak talált hagyasfák. Igyekezzünk tehát vágásainkat lehetőleg az utolsó szálig kihaszalni, mert az ott hagyott fák később haszon helyett (a fiatal állomány érdekében) még költséget okoznak.

Gyomláló vágások fogatosítására legcélszerűbb a nyár, mert az ekkor végzett vágás nyomán a halálra ítélt gyomfák életképessége leginkább szenved.

Erdő-ünnepek és erdei színjátékok.

Vidám majálisok, gyönyörű szép kirándulások régi jó napjai, hol vagytok már? Hova lettek azok az üde, kedves, zajos csapatok, melyek egyszer egy évben a kora tavasz napjaiban a szabadság szilaj ostromával foglalták le maguknak az erdőt, lerázva magukról az iskolai fegyelem szigorú bilincseit, átadva magukat a pezsgő ifjú vér zaboltatlanságának — egy egész napra. Még látják lelki szemünk a korai hűvös reggelen kibontott zászlók és hársány zeneszó mellett kivonuló virginomez gyermekcsapatokat, kezében mindannyinak a kis elemózsiás szatyor, benne a gondos anyakézek által patyolat tisztán csomagolt napi eleséggel, még emlékszünk a zsendülő lombokból ütött sátrakra, a rögtönzött ászokon csapra vert sörös hordókra, a királyi étvágygal elköltött, friss levegőtől, kristálytisza forrás-víztől fűszerezett falatokra — mindez azonban nagyrészt már csak a múlté — az erdő nemes kultusza erősen megfogyatkozott a megváltozott viszonyok között s ezért nem árt néha rá gondolnunk azokra az időkre,

TÁRCSA.

Az ifjú király.

Irta: *Dánielné Lengyel Laura.*

Az 1457-ik esztendőben fényes ünnepeket ülték Podjebrád cseh király udvarában, Prágában.

Ezek az udvari ünnepek főként egy fiatal halvány arcú leány tiszteletére adódtak. Ezt a halvány arcú, szelid lelkű leányt Katalinnak hívták. Ő volt a hatalmas Podjebrád király egyetlen gyermeke.

Katalin sugár növési, kedves arcú leány volt, de már egy év óta gyöngélkedett. Az öreg udvari dámák sokat sottogtak e gyöngélkedés okáról és néhányan a beavatottabbak közül egy fiatal magyar fogoly nevét is említették. Ama nagy Hunyadi János fiát, kinek győzelmes kardja, hatalmas lángelmeje nélkül ma egész másként festene Európa térképe. Bizony nagyon sok helyütt ragyogna az ozmán félföld ott, hol ma keresztény templom lágy szelid szava hívja imára, ájtatos-ságra a hívő lelkeket.

A nagy hős, ki Európát mentette meg a török veszedelemtől, meghalt. Halála után recsegní, ropogní kezdett nagy műve. Magyarország trónjára egy beteges

lelkű, ingatag fejedelem került, ki hálából lefejeztette annak a hősnek idősebbik fiát, ki neki trónt, hatalmat, dicsőséget szerzett. Igaz, hogy azután a fellázadt nép haragja elől menekülnie kellett a beestelen, szöszgő, hálátlan királynak. László Prágába futott, de még az utolsó pillanatban magával vitte a hős Hunyadi kiseb-bik fiát, Mátyást.

A király hirtelen meghalt. Akkoriban is sokat sottogtak, hogy mérge vetett véget áldatlan életének. Akár így, akár úgy volt, abban mindenki megegyezett, hogy nem nagy kár érte! A saját országában nem volt maradása, népének szeretetét eljászotta. Sokan az igaz-ságos Isten büntetését látták hirtelen halálában, mert megszegte szavát, a mit a nagy Hunyadi János övre-gyének, Szilágyi Erzsébetnek szent esküvel fogadott.

Megszegte szavát, hogy Hunyadi János gyermekeit soha bántani nem fogja.

Sírbán pihent már a deli László vitéz és Podjebrád várában élt az ifjú, komoly, hallgatag Mátyás. A cseh király figyelmében, udvariasan bánt az ifjú magyar fogollyal már csak apja iránt való tiszteletből is. Meg aztán híres, ravasz, agyafurt ember volt a csehek királya és kilönös hírek kezdtek szallingózni a messzi Magyarországból Prágába, hogy ki tudja mi történik még.

És a király hangulatának változása nagy befolyással

mikor az erdő szeretete és költészete az ifjú nemzedékek nevelésében nagyobb szerepet játszott, s azokra a népekre és országokra, a hol az ma is, s a felnőtteknél is előkelő helyet tölt még be.

Ez utóbbi szempontból tekintve sem a bayreuthi híres Wagner-előadások, sem az oberammergaui passziójátékok nem vetekedhetnek például természetes hatásban, sem pompában egy ma is fennálló egyesület, a kaliforniai san-franciskói bolem-klubb híres erdei színjátékaival, melyeket ma is évről-évre rendezni szoktak. A nagy városok aranytól ragyogó díszes színháza ez-ekbe kerülő fényes kiállításokkal szégyenkezve halványulnak el a nagyszerű látványosság mellett, a melyet az erdő természetes háttere, eleven kulisszái, a sötét fenyőfák felett lebegő holddal, a felgyújtott fákyák fényében imbolygó árnyakkal tár a szemelő elé. Álomszerűnek tetszik mindez s az ember a német hitrege Walhallájában vagy a lótsusz-evők országában képzei magát. Mintha egy tündérvilágba tévedt volna, alig bir számot adni magának benyomásairól s önkéntelen is elfogja az erdő ünnepélyes hangulatának igézete, a természet csodás fensége. Évről-évre a lapok kimerítő tudósításokban számolnak be ezekről az előadásokról, de bármilyen ékesen legyenek is írva e tudósítások, csak halvány képét adhatják a valóságnak.

Az érdekes előadásokat rendező klubb a hetvenes évek elején alakult írőköl, művészekből, zenészekből, műkedvelőkből s tagjainak száma ma megüti az ezerszázat. Jelvényük a bagoly, a tudományok s művészetek szent madara, az erdei drámai előadások tárgya pedig mindig valamely egyszerű cselekmény, mely a jó és

gonosz, a világosság és a sötétség, a boldogság és a gond viaskodásait fejezi ki. De bármilyen egyszerű legyen is a tárgy és cselekmény, az eredetiség nem ebben áll, hanem abban a foglatatban és keretben, a melyben minden beállítást nyer az erdő szabad rengetegében, lakóival és rejtelmeivel, tündéreivel és törpeivel, a kik minden látványosságban ott szerepelnek, s melyeknek befejezése rendszeren a Gond ünnepélyes és szertartásos elégetése, hogy utána aztán nagy lakoma és mulatság következék kiváló virradtig.

Magá az erdei színpad a természet és a művészet vállalt munkájának tökéletes alkotása. Két óriási fa közé képezi az előteret, melyek közé egy meredek domb alján az emberi kéz térs, tágas színpadot emelt, akkorát, mint bármely elsőrendű színházban. Ennek hátterében lejtősen emelkedik a domb, kanyargós úttal, terrasszokkal szakítva meg, melyeket fák, bokrok és sziklák takarnak el, fel egész hetvenöt lábnyi magasságig. Ez a természetes háttér szolgál eszközü a legszébb dekoratív hatások kifejtésére, olyan levegőt és távlatot nyújtva, a milyennel nem találkozhatunk közönséges színpadokon. Szemben e deszkákkal mélyedés van a zenekar számára, a nézők ülőhelyeit pedig ledöntött fák tönkjei szolgáltatják egyforma távolságban egymástól s emelkedő magasságban. A világitásról calciumfény gondoskodik.

Az erdei vándorlás már két héttel az előadás előtt megkezdődik, a mely rendszeren utolsó szombatra és lehetőleg holdtölte idejére tüzetik ki. Mindennap új vendégek sereglenek, felítve sátraikat az erdőben, minden képzelhető formában és színben. Látni itt arab sátra-

volt az udvari személyezetre. Megkülönböztetett tiszteltetve körül Mátyást. S míg azelőtt csak halkan, suttogva merték a Katalin hercegnő arcának halványágát az ifjú magyar fogoly személyével kapcsolatba hozni, most nyíltan tárgyalták, találgatták a dolgot és ha egy-egy hangosabban kiejtett szó a király füléig is eljutott, azt sem bánták, mert jól látta a szemfüles udvari népség, hogy nem bánja a király sem.

1458 januárjában magyar király lett az ifjú fogolyból. Szilágyi Mihály katonái a beállott Duna jégén elkilátották magokat: «Éljen Mátyás király!» s egy örvendő, hálás, boldog nemzet kiáltott rá visszhangot. Mikor a diadal hire eljutott Prágába, Podjebráz fényes udvari ünnepséget rögtönzött az ifjú magyar király tiszteletére.

Ezen az ünnepségen ragyogott a Katalin hercegnő arca és szeme. Fehér ruhájában átszellemült arczával olyan volt, mint egy tündér. Nincs jobb széptőzser a boldogságnál és Katalin királykisasszony boldog volt, mert az, a kit szeretett, diadalmaskodott minden ármánnyon, minden cselvetésen és a trón lépésőjére hágott, hogy diadalmasan elfoglalja a biboros széket. A szép, halvány királyleány szerette Mátyást akkor is, mikor még csak szegény, elhagyott fogoly volt, de most szinte megdicsőült a fényben, ünnepeltetésben, mely szíve bálványát körülvette.

Pedig ha oda látott volna a szomszéd terem egy kis sarkába, hol Mátyás halkan beszélgetett egy szőkehajú udvarhölgygyel, a szép Eleonora grófnóval!

A szép Eleonora sorsa sokban hasonlított az övéhez. Annak is vitéz hadvezér volt az édesapja Miksa császár szolgálatában. Mikor diadalt diadalra halmozott, csatát esata után nyert, félni kezdtek hírnevétől, népszerűségétől, hatalmától. Egy éjjel orgyilkosok törtek be hálószobájába és a hőst, kit ellenség fegyvere nem birt megsebezni, hitvány, gyalázatos kezek ölték meg. Ki bérelte fel ezeket az embereket, azt sohasem lehetett megtudni. Anonban az bizonyos, hogy nem üldözték őket és büntetés nélkül maradtak. Az özvegy grófné kis leánykájával Prágába menekült, hol nem sokára meghalt. A kis Eleonora ott nőtt fel a prágai udvarban, mint a hercegnő játszótársa. Mindenki szerette szépségért, kedvességért, szelidségért. Később, mikor felnőtt, Katalin királykisasszony mellé osztották be udvarhölgynek.

Most ott állt a szép szőke Eleonora és szomorúan nézett a szemközti álló ifjú arczára.

— Felség! Katalin hercegnő várja ön.

— Miért beszél velem így, Eleonora?

— A felséges úr mára várja Felséged nyilatkozatát, hogy holnap meglegyen az ünnepes gyűrűváltás.

kat, hadi sátrakat, indián tepit és csinos modern pavilonokat, udvarral és étkezővel. Szolgács és munkások foglalkoznak ezek felállításával, szakácsok s pincérek jönnek sergesen ki a városból s a klubtagok fejedelmileg étkeznek a tisztáson körbe felállított asztalokon. Majd esténként felgyul a tábori tűz s a vendégek dalolva, adomázva ülnek körül. A tűz egy óriási amfiteátrum közepén lógob fel, s körülötte hat láb átmérőjű óriási fenyőkből hasított padok kerülnek el. A láng pattogva szórja szikráit az ég felé s a csillagok melán ragyognak le a magasságból.

Nem messze van a csapszék, mely állandó vidámság székhelye, különösen, ha megszólal a körrel szembe egy emelvényen álló zongora. De van azonkívül borbélyműhely, írószató, uzoda, meleg és hideg fürdő, masszírozó s minden egyéb kényelem és alkalmatosság. A vonatok majdnem óránként közlekednek s hozzák az utjonnan érkezettek, nap-nap után egész a befejező előadást megelőző csütörtökig, péntekig, a mikor rendszeren már öt-hatszáz ember van jelen. Az utolsókat külön vonat szállítja ki. Nők azonban szigorúan el vannak tiltva az ünnepélyen való részvételtől.

Szóljunk valamit az előadásokról is. A darabokat rendszerint a tagok egyike írja, míg egy másik meg a zenét komponálja hozzá. Ezek persze mindig tarka-barka látványosságok, a melyek alkalmat adnak a kinalkozó szinpadí hatások teljes kifejtésére. Meseszerű tárgyak képzeletbeli lények, mondabeli állatok szereplésével váltakozik. Egyik egy indián mesét dolgoz fel, melyben a földön törzs éhség általi halálán van szánya, de egy bagoly megjósolja a szabadító eljövételt. Máskor a gó-

rög hajdankorból merítik a tárgyat s akkor márványtemplomok láthatók a fák közt, Phöbus, Pan, Hermes, Athene s más istennelk és istennőkkel, szatirokkal és erdei nimfákkal.

Három évvel ezelőtt «Bohemia diadala» czim alatt rendeztek egy nagy színjátékot, melynek költői hangulata különösen illett az erdő keretébe, mert az erdő életét érzékítette meg, a szelek, az elemek, a tűz, az idő és a vállalkozói kapzsóság elleni védelmi harcában. Egnmás után vonultak itt el a néző szemei előtt azok a természeti és kulturerők, a melyek az erdő irtására összeesküdtek. Favágók jöttek tejszékkel, hogy az erdő hatalmas főárisait ledöntsék. Igazi szenzáció volt végül a pusztító tűz végiharapozása a meggyult haraszton, miközben az erdő szellemlakói rémüldözve menekültek a veszély elől.

De a szinpadí technika legnagyobb csodáit két évvel ezelőtt a «Baldur fiai» című nagy regényes színjáték produkálta. Az erdő mély és titokzatos sötétjét zöld fény világította meg, melynek tündéri derengésében minden törzs, minden ág élesen vált ki a háttérből. Nagy reflektorok vetették fényüket e mesebeli Midgar földjére, hol a három Norne vagy északi párka ült rúnákkal rótt óriási kötömbökön, míg a fák törzseit ökrök, lovak koponyái, dárdaék, pajzsok, nyers bőrök környékezték s a három Norne ünnepélyes igékkel jósolta az emberek sorsát, jövőjét. Majd jött a gonosz szellem Loki, miközben a három párka villámfény czikázása közben tünt tóva. A vörös, meztelen Loki, nyakán óriás kigyóval, lángfürtökkel egy megrepdett szikla hasadékából lép elő s mint született ellensége az emberi nemnek s egyúttal

— Eleonora, miért kinez engem? Mikor tudja, hogy csak magát, egyedül magát szeretem. Hát nem emlékszik fogadalmára, esküjére? Hát nem ígérte meg a szegény magyar fogolynak, hogy hű lesz hozzá, hogy szeretni fogja jó és balsorsában halgaránt?

— Igaz, megígértém.

— És nem akarja szavát megtartani?

— Felséges uralam, én Hunyadi Mátyásnak, az elhagyott szegény magyar fogolynak ígértém szeretetet, hűséget és nem a magyarok királyának. A viszonyok megváltoztak, Felség.

— De én nem változtam.

— Felségednek is meg kell változnia; nem mondom, hogy szenvedés, fájdalom nélkül meggy a dolog, de mégis meg kell lenni. Hiszen én is . . .

— Eleonora, maga sir, hát mégis szeret kissé . . .

— Óh, felséges uralam, sokkal jobb lett volna mindkettőnkre nézve, ha Ön meg nem látja az én kicsordult könnyeimet. Most még nehezebb a válás. De mit tesz az, ha mégis meg kell lenni. Nem gondolkozott-e még Felséged azon, hogy mily mondanának a büszke magyar urak, ha ön a cseh királykisasszony udvarhölgyét akarná trónjára emelni. Nem, Felség, ebbe az ellátározásba összetörhetne a trónus is . . .

— És ha azt mondanám, hogy nem bánom, ha ne-

kem drágább a maga szerelmes hűsége minden trónnál, minden bibornál . . .

Eleonora megrázta a fejét:

— Akkor is azt felelném, a mit az imént mondtam: a szegény fogolynak voltam titkos menyasszonya, a hatalmas királynak visszaadom jeggyűrűjét. Fájdalommal szeretettel, de visszaadom. Mert nem volnék méltó a Felséged érzelmére, ha elfogadnám azt az áldozatot, a mit az imént felajánlott. Felséged útja a magasba visz, a csillagok felé, mit számít ezzel a diadalmas, fényes úttal szemben egy szegény leány könnye? A könnyek majd felszáradnak, a sebek majd begyógyulnak, lehet, hogy soká, lehet, hogy nagyon sok szenvedés után, de egyszer mégis eljön a megnyugvás, a béke, a feledés. Ez az én sorsom.

— És az enyém, Eleonora! Mi lesz az enyém szeretet, megértés nélkül?

Eleonora büszkén emelte fel fejét:

— A Felségedé a halhatatlanság! Higgye el, hogy én a szenvedés óráiban sok mindent látok, a mi még a jövendőé. Felséged neve ott fog ragyogni a történelem legfényesebb lapjain. Elveszít egy gyöngye leány-szívet, megnyeri milliók lelkét. Egy gyöngye nő boldogítása helyett országokat, népeket fog szerencsésé, dicsové és nagygyá tenni. Az én fájdalmas, elgyötört

a gazdagság, a Mammon istene, arany alakjában szórja az egyenetlenkedés és viszály magvait az emberek közé.

Majd harezosok serege kanyarodik le a hegyoldalon, sárkányok és tánczó tündérek tartják felvonulásukat. Az első harezos impozáns alak, s daczosan rázza pajzsát. Többen követik őt s egy pillanattal alatt a szín harczias csoportokkal telik meg, a kik fáklyákkal kezökben jobbról és balról sorakoznak, miközben a felgyújtott görögűz tündöklő sisakjaira s pánzeltataikra veti fényét.

Csatából térnek vissza, vezérük Halmár. Dús lakmározáshoz ülnek, a bor és szerelem dalra tüzi kedvüket. Hordágyon hoznak itt egy megebesült harezost, a ki utóljára őríti ki serlegét s aztán törött kardját megsuhogtatva, holtan rogy össze. Bajtársai résztevően hajolnak föléje s a fellegekből a Walkürök dala halatszlik.

A harezosok e közben megtalálják a Loki isten által az emberek közti egyenetlenség szítása végett elszórt aranyat s összevesznek miatta. Igazi bajvívás fejlődik ki közöttük, a mikor megszólal a fatetőn a madárfütty s a barbár vitézek figyelve lecsillapodnak.

De lehetetlen sorra venni az egymást felváltó, tarkábbnál tarkább jeleneteket, a tündérek kórtánczát, a Baldur istenhez küldött főházat, melynek végén lángnyelvek csapnak ki a fák közül s tüzet és füstöt okádó sárkány ereszkedik alá a dombon. Az elesett Nidbergi fejét, keresztbe tett lándzsákra fektetve, diadallal hurcolják körül a vitézek s a szörnyetegét ünnepélyesen elégetik, miközben a meggyújtott máglyát győzelmes

kedvben tánczolják körül, röppentyüket eregetnek a levegőbe annak örömére, hogy a pusztító szörnyetegtől megszabadultak.

Természetesen vidám álmomák fejezi be az erdei ünnepélyt; másnap, vasárnap, hangverseny és diszebéd következik s a delutáni vonattal a vendégek nagy része feledhetlen benyomások emlékével hagyja ott a mulatás színhelyét.

Gyönyörű ünnepe ez az erdőnek a távol Kaliforniában, mely méltóan sorakozik azokhoz a népszokásokhoz és hagyományokhoz, a melyekkel a nyár díszében pompázó erdőt szokták ünnepelni mindenütt a földkerekségen. Talán ma kevésbé, mint régen, de éppen azért az ily példák serkentésül szolgálhatnak arra, hogy ne hanyagoljuk el örömeink legistább forrását, az erdőt. A san-franciscói erdei színházakok tanulságul vehetők arra, hogy még művészi kedvteléseinkben is haszonnal értékesíthető az erdő, az erdei táj. Angliában is nagy-szabású színpadi látványosságok keretűl használgják minden évben a szabad természetet azokban a történeti tárgyú előadásokban (pageant), melyekben a nemzeti múlt nevezetesebb eseményeit korhű jelmezekben mutatják be; Franciaországban pedig szintén klasszikus előadásokat látunk rendezni isten szabad ege alatt. Nem üres vád, ha azt állítjuk, hogy a magyar karakter nem eléggé méltányolja az erdő kincseit, hangulatát és szépségeit, pedig a természethez való visszatérés kimeríthetetlen forrása annak a nagy erkölcsi erőtökének, mely a társadalmi munka minden ágában dúsán kamatozik.

V. S.

szívemből fakadt könnyeket e perectől fogva nincs joga Felségednek letörölni, de ott várnak a szegény szenvedők, az elnyomottak, a szerencsétlenek, kiknek igazságot ad, méltányosságot oszt, kiknek apjuk lesz, apjuk helyett, kik áldani fogják nevét, mikor már teste rég a sírban porlad. És én, én elgyötörve a szenvedéstől, a fájdalomtól, én most azt mondom, hogy jól van, nem bánom. Szívesen áldozom fel boldogságomat, hogy Felséged hatalmát, dicsőségét, erejét ezen az áron megvásároljam. Büszke vagyok szenvedésemre, fájdalomra, lemondásomra. S lelkenem viselni fogom a gyászt kómolyan, panasza nélkül, mert az én eremben is dicső katonák, hadvezérek vére folyik és vannak lelki csaták, melyek nehezebbek, súlyosabbak, keserveesebbek azoknál, melyeket karddal kezében vív az ember. És én büszke vagyok, hogy végigküzdöttem, hogy megnyertem e csatát.

— Eleonora!

— Felség, a magyaroknak királyi házból származó fejedelmesszonyra van szükségük... Felség, Katalin hercegnő várja önt...

Egy mély meghajlás és a szép szőke leány eltűnt a teremből. Mátyás egyedül maradt. Fiatal lelkére rászakadt a boldogtalanság érzése. Ekkor — ekkor sajátságos sugallatként jelent meg előtte az Eleonora által rajzolt jövőndő: igen, szeretet, boldogság nélkül kell befutni

életé útját, de ott áll előtte a fényes út, a halhatatlanság útja! Most már ha elveszett a személyes boldogság lehetősége, hált erre kell rálépnie kevélyen, egyenesen, szilárd, éhszánt lélekkel.

— Méltó akarok hozzád lenni, — susogta halkán és arrafelé nézett, hol Eleonora eltűnt. A terem üres volt, ám az ifjú király előtt, mintha ott lebegett volna a dicső női alak közelben és mégis elérhetetlenül, a mint kezével előre és fölfelé mutat a fényes, diadalmas útra, a mely már várja, hívja őt.

Rangkülönség.

Irta: Gábris István.

A vén tölgyerdő mohos ágait, melyek hosszu évtizedeken át daczoltak az idő szeszélyeivel, egészen fehérre festette a tomhán, sűrű pelyhekben aláhulló hó.

Csend van... Az erdő néma... A vad megáll; ki tudja, tán neki is jól esik e néma csend. Elő lény nem mozog sehol a fáradhatlan erdőlegényen kívül; neki e gyönyörűen zord időben is teljesíteni kell kötelességét. Fegyverét vállán belepte a hó. Lassan, vontatva közeledik az erdő tisztásához, majd megáll, széles melléből egy mély sóhaj, egy kétségbeesett szív sóhaja

Féregpusztító éneklőink gondozásáról.

Irta: Gyulai Gy. Károly.

Megfelelő fészkelő helyek és eszközök kellő beállításán kívül, a mikről Kukuljevič dr. szakíróúrsunk «Az Erdő» hasábjaiiban amúgy is részletesebben megemlékezett már, legkivált a téli ellátás, élelmezés, gondozás az, a melylyel zord évszakok folyamán, végtelen jótétmenyt mivelünk nemcsak az erdők-mezők nálunk áttelelő hasznos éneklőivel, hanem egyben hasznára vagyunk az erdő, a mező és a kertgazdaságnak egyaránt.

A hazánkban áttelelő hasznos szárnyasvilág túlnyomó részben nem annyira a zord hideg áldozata, hiszen az éghajlathoz hozzászokott, hanem elpusztul inkább attól, hogy az élelemben szűkreszbattól tél idején nem képes megfelelően táplálkozni. Itt és ilyenkor van tehát módunk és alkalmunk a szárnyasok sanyarú állapotán tőlünk kitelhetőleg segíteni.

Szigorú telek idején nem csupán a sűrű hólepel halotti takarója az, a mely az élelemkeresés útjait elzárja az állatvilág elől, hanem a jég és a kemény fagy az, a mely kristályjeggeivel a növényzetet, nevezetesen a fák ágát és kergét is bevonja s így kivált a rovarpusztító hasznos szárnyasvilág elől a megélhetés útját teljesen elzárja. Ha már most zord évszakok idején jég és hó borította területeken, megfelelő etetőhelyek, házikók, állványok stb. beállításával gondoskodni kívánunk a hasznos szárnyasvilág létfeltételeinek kellő biztosításáról, úgy egyben ellenőrző figyelmet kell fordítanunk arra a körülményre is, hogy a kített eleség mindig friss, fagymentes, tehát romlatlan minőségben álljon az ének-

lők rendelkezésére. A romlott tápszer élvezetének káros következményeit a hasznos éneklők zsenge emésztőszerve is megérzi s így a fagyos eledeletől, a melylyel pedig inkább segíteni kívántunk rajtuk, seregestül fog-nak elpusztulni.

Az olyan etető felállítás, a melyet a tél zord szele és hóiharai keresztül-kasul járnak, rendeltetésének semmikép meg nem felel. Az eledeleműt hótól, nedvességtől, szétlől egyaránt védett helyre kell tennünk. Ejeségszerűen elsősorban olyan anyagokat kell választanunk, a melyeket a tél fagyja kevésbé veszélyeztet; ilyenek a magtermékek közül a zsiradéknemekben dúsabbak, tehát egyben táplálókabbak is, nevezetesen: a napraforgó, a tökmag, a kendermag stb. Valamennyi olyan termék, a melyet hazánkban szélteben-hosszában természetnek s a melynek beszerzési ára a lehető legesekélyebb. Tápláló vegyületeinél fogva, a kereskedelemben szereplő különböző madárelészfélék is megfelelő szolgálatot tesznek; ámde a hol nagyobb számú etetőhely felszereléséről kell gondoskodnunk, ott a madáreléség nagyobb mennyisége nagyobb költséget is okoz; czélszerű tehát, ha esetenként házilag magunk is termeljünk s összeállítjuk a madáreléségnek legalább egy részét. Ehhez legjobb anyagot ad a tiszta marha- vagy juh-faggyu, a melyet előbb gondosan kiolvasztunk, azután kendermagot, zabot, kölest, mákot, hangyatojást hozzákeverünk. Az egész keveréket gyengébb tűznél kissé fölpirítjuk s a lehült keverékből lepényeket formálunk. Egy-egy ilyen lepény változatos és tápláló csemegetartalma, mindenemű hasznos szárnyasunk téli tápigényeit teljesen kielégíti; e mellett a keveréket alkotó és össze-

tör elő, az erős, bátor fiu feje mellére hanyatlik és sir... sir... zokog... Könnyekkel telik meg az a szem, mely oly sokszor, oly bátran nézett farkasszemet veszélyekkel, a halállal. E perczben, hogy e megható jelenet még ünneplésesebb legyen, megkondul a nem messze fekvő község kis harangja. Péntek van... s délután 3 óra... A nagy fiu térdé megcsuklik, akaratlanul emeli le hôlepote kalapját, keresztet vet s buzogni imádkozik; ez az ima mintha megszüntetné egy pillanatra a keblében dúló vihart; fölemelkedik, de ekkor szemébe ötlík egy százados eser repedezett kergébe vésett sziv, az abban lévő két betűvel; fejét lehajtja, de nem sir többé. Arczán a bátor elszántság kifejezésével leemeli válláról fegyverét és önkénytelenül rebben el ajkáról:

— «Ő megbocsát, el fog feledni, hisz Ő volt életem egyedüli öröme, az Ő képével akarok átmenni az igaz Bíró elé!»

Lassan felhuzza a jobb cső kakasát... keze sem remeg, nyugodt, mintha már nem is létkzene... majd lehajol, megcsokolja a vén cserfába vésett szívet, boldogsága egyetlen tanuját... A mély csendben egy dörrenés, utána ismét csend, néma csend s csak a szomszédos fákról a megriádt varjuk vészjtűsölő kár-kár kiáltása hallszik... A hó pedig esik lomhán s eltemeti az előbb még oly életerős fiu holttestét, ki eldobá ma-

gától az életet, melytől már nem volt mit várnia... Csendes, rémségesen csendes az erdő. Már alkonyodik erősen, de a hó még mindig esik s fehér leplébe takarja az alatta örök álmát alvó s immár boldog erdőleányt. Belepte a hó egészen, s ha mély sebéből, melyet a golyó bal mellén ütött, nem szivárogná piros vére, hogy a szűzhavat vörösré fesse, bizony senkinek se tűnne fel az a hôlepote tömeg, mely alatt egy fiatal lélek hüvelyke pihen.

De hallga... ismét nesz... Gyors lépések zaja zavarja meg a fenséges természet néma csendjét... Ki lehet az, ki ily időben a vadonba merészkedik? Most félre hajtja a cserjék ágait és megjelen egy ésbontóan mélytűzű fekete szempár, a hidegtől és sietségől a természetnél is pirosabb arczeval, mely vastag hollőfűrtökkel van koszoruzva. Óvatosan körültekint, de gyermekarczán családás tükröződik vissza s akaratlanul ejti ki e szavakat:

— Nem jött volna el!?

Most szeme a hóban lévő piros foltra esik s rosszat sejtve, siet előre... Madonnaarcza ijedséget áruel; majd letérled, kis kacsóival elkezdi kaparni a havat s egy szivűvel sikolylyal a holttetemre borul, csokolja és könyűvel áztatja a hideg márványarczot, szeretné életre költeni, de már késő; az imádott férfi elköltözött

tartó tápláló zsiradék anyag, a téli fagy erejének is ellentáll s így a tápszer gyors romlandóságát megakadályozza.

A külföldi egyes városaiban, a városból naponta kifuvározott szemétnyag a város külterületein, esetleg jó szolgálatokat tehet a hasznos éneklőknél is. Zürich városa Svájcban ez úton gondozza éneklőtélviz idején. Am az ilyen szeméttelpeken rendszerint nagy-számu varju, szarka, sőt emlős ragadozó is terített asztalt keres és talál az év minden szakában, e mellett a szemétnyagban rendszerint túlyomó a bomlásnak induló, tehát romlott eleségemű, a mivel aztán a hasznos, ámde kényes szervezetű éneklőnek korántsem teszünk jó szolgálatokat.

Az etetőket lehetőleg olyan pontokon állítsuk fel, a hol azok közvetlen közelében elegendő számu terebélyes fa és elágazó bokornemű, a minden neszre fölrianó madárseregnek mindenkor menedékhelyet nyújthat.

A gondozásunkba vett hasznos éneklőszárnyasok egyik-másik faja örömezt ellakmározgat egy-egy szalonna és husdarabkán is. Am az ilyesmit mindenkor az etetőhely tisztá, száraz aljára kell helyeznünk, a hol azt kevésbé fenyegeti a megromlás veszedelem s a honnan egyben egyéb illetéktelen rablóféle sem fogja azt minduntalan elorozni. A szárnyassereg, ha egyszer az etetőhelyhez szokott, mindig résen lesz s így gondoskodik maga arról, hogy a reá váró eseméget a romlás vagy az elrablás veszedelemre ne fenyegetse.

A nagyobb hus- és szalonnadarabokat drótra aggat-hatjuk; a szárnyas ezuton is csipegethet azokból, míg a kóborló eb vagy macska ezuton nehezebben férköz-

hetik az ilyesmihez. Nagyobb területen egyetlen közös nagy etetőhely felállításával vajmi csekély eredményt érünk. A különböző szárnyasfélék czivódnak egymással, kölcsönösen elzavarják egymást; míg ellenben, ha több kisebb méretű etetőt állítunk fel számukra, családönként mintegy összetömörülve, az egyívű tartozó, összeférhetőbb természetű szárnyasok mindenesetre ugyanegy helyhez szoktathatók.

Hasznóhajtó éneklő szárnyasaink csoportjából a mindenevők, a rovarévők, a magevők, a bogyoévők stb. egyaránt néhány fajjal képviselve, tél idején is nálunk maradnak. Az egyes etetőhelyek beállításánál figyelemmel kell tehát lennünk a különböző madárfajok természetsszabta szokásaira is. Az itt áttelelő mindenevők közé soroljuk: a seregélyt, a varjakat, a szarkát, a szajkómátyást stb. Ha ezeket, de kivált a seregélyt óvni akarjuk, teljesen elegendő az, ha fött husneműt, kenyérdarabkákat és sült burgonyát helyezünk ki számára. A fagyos anyagot tüstént ki kell cserélnünk. A hol a szárnyas az etetőhelyhez szokott, ott erre rá sem kerül a sor.

A magevők liszt- és olajtartalmu magnekem adagolásával láthatók el bővebben. Ezek közé soroljuk a pacsirtákat, a pipiskét, a rigókat, a pintyeket, sőt a foglyot is.

A vegyesen magneművel és rovarokkal táplálkozó szárnyasvilág a megfelelő magnekemen s illetőleg szemes eleségen hívül, hangyatojást, szalonnadarabkákat, fött húst is kaphat. Ide sorolandók: a harkályok és a czinkefélék; tehát a leghasznosabb rovarirtók.

A vegyesen bogyoemekkel, magvakkal, rovarral,

e siralomvölgyből... Kétségbeesésében a megholt ruháját szakgatja, melyből egy papir esik ki, a melyen a szegény boldogtalan fiu búcsuzik az életétől s az ő reménytelenül szeretett lányától.

Nem volt e hideg papiron sok. Nem voltak cifra, szép szavak; egyszerű és nyílt volt az, mint a ki írta... Csak ennyi volt rajta:

«Comtesse!

Őn tudja, hogy nem tehettem máskép. Más a mi világunk. Hogy is tudtam valaha hinni azon balga reményben, hogy legyőzve a fennálló akadályokat, valaha a környék tündére az enyém lehet. Legyen boldog! Én tudom, hogy megérdemli. Fejejtse el azt a balga érdőlegényt. Isten vele!»

De figyelem, ismét egy jövevény. Egy magas, idős úri ember, ki már messziről elarúlja a legszigorubb arisztokratát. Leányát keresi a midőn meglátja, ajkát ép kemény dorgálásra akarja kinyitni, midőn a fiatal leány egy halk sikolylyal visszafordul; arca fájdalommat, de egyuttal bátorságot is árul el... Egy pillanatilg tétovázik, aztán fölkapja a tetem mellől a fegyvert... egy dörrénés... egy velőtrázó sikoly s mire az Apa leányához ér, megakadályozandó szörnyű tettét, az már átszellemült mosolylyal egy más Apa karjaiba készül...

Üvegcsédő szemeeivel Atyjára mosolyog s elhalóan utatja:

«Az életben nem akartad, hogy az Övé legyek, temetess legalább szerelmem mellé jó Atyám és én imádkozni fogok érted odafönn.»

Csend van ujra, néma csend. Csak egy megtört Apa zokog két halottja fölött kétségbeesetten... S a hó esik sűrűn, lomhán és ráborítja szüzi leplét a két szerelmesre, kik a földön nem lehetnek egymáséi.

*

A harangok zúgnak. A száraz fagyos szél süvöltve, zörögve vágat a kőkeményre fagyott föld felett, míg az erdő szádoas tölgyeibe nem ütökzik; itt aztán megtörök ereje.

Ma van halottak napja...

Egy feketébe öltözött, őszbe csavarodott, megtört öreg úr lépked lassan az erdei uton, utána pedig esendesen ballag óriási koszoru alatt görnyedezve hű öreg komornyikja. Neki is van két halottja; ezekhez jött...

Az úttól pár lépésre szépen gondozott kis virágos kertecske közepén egyszerű karrarai márványoszlop áll, tetején két csókolózó gerliczével, alatta két keresztnév.

A siron túl már nincs rangkülönbség.

szemeselőséggel táplálkozó szárnyasok, reszelt sárgarépat, szárított, aszalt gyümölcsfélétet s némi főtt hús-neműt kaphatnak. Ebbe a csoportba sorolhatjuk a fekete-rigót és a selyemfarkut (csonttollú madár, néhol fenýőmadár).

A rovarevők csoportját a remek tollu jégmadár, az ökörszem és a billegények képviselik. A lisztukacac, a hangyatojás s némi husnemű, mindenkép elsórangú csemegét szolgáltát számukra.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Kacsatenyésztés alapszabályai:

1. A kacsatenyésztésből nagy jövedelmet akkor remélhetünk, ha tenyészetünk jó tenyészállatokból áll.

2. A tenyészállatok lehetnek jól kiválogatott nagy testű, fehér tollú hazai kacsák, tiszta vérű pekingi kacsák, avagy ezek keresztezési ivadécai.

3. Ha keresztezési ivadékokat tenyészünk, akkor minden harmadik évben a tojók számához képest új telivér pekingi gácsérokról kell gondoskodnunk, mivel ha a vérfelrűsítést ez időközökben elmulasztjuk, kacsáink igen elkorcsosodnak, aprók maradnak.

4. Más külföldi nemes kacsafajtát a pekingin kívül nem ajánlok, mert a többi fajta nem gazdasági fajta, szemnek szép ugyan, de hasznót nem hajt.

5. Ha a kacsatojásokat hüvös helyen tartjuk, 3 hetes korukban is alkalmasak kikeltésre, ennél idősebb tojás már e célra nem jó.

6. A tojásokat naponta össze kell szedni s azokra a hó és nap számát felírni. Keltésre a 45 milliméternél kisebb átmérővel bíró tojás nem alkalmas.

7. A kacsák kivéve a késői kelésűeket, következő év tavaszon tenyészképesek. A gácsért hápogó, a tojót sivitó hangjáról lehet legbiztosabban megismerni.

8. A kacsatojásokat tyúkokkal és pulykákkal czel-szerű keltetni, a kacsatojók ritkán válik be.

9. A kacsatojásból a fiókák 28 nap múlva kelnek ki.

10. A kacsatojások keltésideje alatt hetenként 1—2-szer langyos vízzel megnedvesítendők, hogy a tojás túl-nagyon ki ne száradjon.

11. Egy kotló alá csak annyi kacsatojás helyezendő, a mennyit a kotló jól betakarhat.

12. A kacsatojások az elvételés után 6 nap múlva elsőtétített helyiségben meggyújtott lámpa előtt megvizsgálandók s ha még ekkor tiszták, a kotló alól ki kell azokat venni.

13. Egyszerre legjobb 2—4 kotlót ültetni kacsatojásra, mert az így egy napon, egy órában megültetett kotlók alól a kiszedett üres tojások után a jó, a megfogalmazott tojásokat összedaphatjuk kevesebb kotló alá s a tojás nélkül maradt kotló alá újabb friss tojásokat rakhatunk.

14. Keltésre való tojást postán vagy vonaton mint csomagot ne hozassunk, mert a tojás a rázás következtében nagyobb részt elveszti csiraképességét.

15. A kotló fészket úgy kell elkészíteni, hogy annak aljába 10 cm. vastag gyepszeletet teszünk s arra egy kevés szalmát szórva rakjuk a tojásokat. A gye nedvessége párat fejleszt s így a tojások héja nem szárad ki túlságosan.

16. Hogy a tojások termékenyek legyenek, egy gácséra 6—8 tojónál többet ne számítsunk.

17. Ha a kacsákat télen meleg ólban tartjuk s naponta reggel meleg és lágy, este pedig szemes takarmányral etetjük, akkor azok kora tavasszal, sőt már februárban is el kezdenek tojni.

18. A jól gondozott kacsa 30—80 tojást is tojik évente.

19. Minél korábban tudunk fiatal leszni való kacsákat piacra vinni, annál nagyobb lesz a kacsatenyésztésből a jövedelmünk.

20. A korai kelésű fiókák meleg helyiségben nevelendők s csirázatot árpaival, tengeridarával és főtt zöldségfélével etetendők.

21. Mivel a kacsák igen szeretnek nehezen hozzáférhető helyekre tojni s így sok tojás kárba vesz, a tojókat reggelnek ki kell tapintani, vajjon tojások-e vagy sem? A tojások külön helyre zárandók, a hol megtojnak s a tojásokat ott összeszedjük.

22. Mihelyt a kacsafiókák teljesen kitollasodnak, azonnal el kell azokat adni, mert akkor olcsóbban is eladva őket jobban jövünk ki a pénzügyi számításal, mint ha a sokat faló állatokat még hónapokon át tartjuk.

23. Az nagyon sovány és teshibás kacsákat a tenyésztesből ki kell küszöbölni, a betegeket pedig levágni és elegetni.

24. Az ólak, kotló-fészkek, etető és itató edények a legnagyobb gondal mindig tisztán tartandók.

25. A tisztaság a legjobb ovószert a ragadós baromfi-betegségekkel szemben.

26. Az ólak nyáron át 6% karbolos mérszettel havonta, télen pedig minden két hónapban egyszer meszelendők.

27. Az etető, itató edények és kotló-fészkek mosószódás forró lúggal havonta egyszer lemosandók.

28. Alomnak legjobb a tőzgepolve, de jó a homok is.

29. Kís helyen sok állatot össze ne zsúfoljunk, mert ezek közt hamar kitör egyik-másik ragályos betegség.

30. Ha baromfiaink pusztulni kezdenek, állatorvost hivatni el ne mulasztjunk, mert holmi babonáságra okos ember nem ad semmit.

Hreblay Emil.

Tyúkászatok tanulmányozása és kereskedelmi tyúkászat berendezése.

Kérdés: Szándékom tyúkászatot foglalkozni és pedig olyformán, hogy tenyésztenék és hizlalnék is s ha aztán a vállalkozás eredményt mutatna fel, nagyban foglalkoznék a dologgal.

Méltóztassék tehát velem közölni, hogy kihez kell ez iránt fordulni, a hol kellő anyagot kaphatok s a de az állam keltető gépeket, hol lehet Gödöllőn kívül még

berendezéseket megtekinteni, a melyek alapul szolgálának a nálam berendezendő tenyészde és hizlaldákok.

K. B.

Felelet: Olyan tyukászat, a mely tenyésztéssel s nagybani hizlallással s értékesítéssel foglalkoznék, sem nálunk, sem máshol alig van s ha van is, csak ideig-óráig állhat fenn, mert a tenyésztés és a kereskedelmi hizlálás egymást teljesen kizárja. Kicsiben ezt meg lehet tenni, de nagyban nem. Sok oka van ennek, de azok itteni elsorolására helyünk nines, de ennek itt úgy sem volna czélja, inkább arra óhajtunk választ adni, mit csináljon egy olyan kezdő tenyész, mint ön, a ki a tyukászatot, a mit levele bizonyít, csak annyiból ismeri, hogy evett már sokszor csibét rántva, sütvé s tudja azt is, mi a tojás, de egyébként a tyukászzal úgy van, mint a gép-repüléssel, avagy a léghajózással, hallott róla, talán látta is, de repülni, ha egy ilyen masinára felkaphatna, még sem tudna.

Ez is veszedelmes lenne, de a tyukászat is veszedelmes, ha az ember azt hiszi, hogy néhány telep futólagos megtekintésével, néhány jó baromfi beszerzésével s az államtól esetleg ingyen kapott keltető gépekkel, már megvan a biztos jövedelmű tyukászat, a hol a tyukok csak tojnak, a keltető gépek örült pontossággal ontják a csibéket s azokat pár hét alatt jól felhizlaltva drága pénzén el lehet adni s a jövedelemből pár hétig szépen lehet lesz nyaralni, vagy üdülni.

Hát uram, ez nem így van. A tyukászat nem oly könnyű dolog. Nagyon nehéz ez s a mi a fő itt, előbb hosszú éveket át inasnak kell lenni s csak azután foghat az ember nagyobb vállalkozásba, mert ha gyakorlat nélkül, elméleti tudás nélkül fog az ilyesmibe, úgy jár, mint ezer más vállalkozó, a ki csak nálunk is, belebukott tervébe s anyagi kárt szenvedett.

Ettől mi mindenkit óvunk s inkább ne legyen ilyen tyukászat, maradjon minden úgy, a mint van, legyen hazánk modern tyukászat nélkül még vagy száz évig, de ne menjen egy vállalkozó se e miatt tönkre.

Azzal kell tehát először tisztába jönnie, mihez van nagyobb kedve, a tenyésztéshez-e vagy a hizlalláshoz. Az előbbi nehezebb dolog, az utóbbi könnyebb. Ha a tenyésztéshez akar fogni, akkor az olyan telepeken, mint a gödöllői állami, a győri Lóra-telep és a kassai Répászky-féle telep, hónapokig kell tanulnia s csak ezután rendezhet be magának hasonló, vagy még tökéletesebb telepet. Az állam nem ad az ilyenhez semmit. Mindenkinek a saját anyagi erejéből kell azt berendezni s vezetni, ha azonban a köztenyésztésre alkalmas tenyész-baromfiakat nevel s azokat az államnak megvételre felajánlja, az állam szakközvegyi által bizonyosan öntől is fog méltányos áron tenyészanyagot vásároltatni.

Ha pedig baromfihizlallással szeretne inkább foglalkozni, akkor azt ajánlom, hogy lépjen be valamelyik hazai nagy kiviteli baromfihizlaldába munkásnak s ott dolgozzon a téli szezonban pár hónapig s ha ezt a mesterséget megtanulta, akkor nem fog rászorulni a mi tanácsainkra, akkor érteni fog a dologhoz.

Végre ajánljuk, hogy a hazai magyar baromfitenyésztés-

tési irodalmat tanulmányozza át; az erre vonatkozó szakkönyveket a Pátria könyvesházban, Budapest Üllői-út 25 szám, rendelheti meg.

Egy ilyen fontos, életbevágó s anyagilag nagyobb tőkét igénylő vállalatba az ember csak úgy hübelebalázs módjára nem ugorhat bele, azt jól kell érteni, hogy balul ne üssön ki a vállalkozás. (bl.)

Kerti szőlőket kell-e beföldni? *Kérdés:* Vettem egy házat, a melyhez egy negyed holdnyi kert is tartozik. Ebben a kertben a déli palánk mentén 150 tőke kerti szőlő van. Ezek már 15—20 éves öreg fás tőkék, be kell-e ennek a télire földve lenni és ha igen, mi a czélja a beföldésnek? J. I.

Felelet: Ott, a hol a szőlőtermesztéssel rendszeresen foglalkoznak, elmaradhatatlan munkálata a szőlőnek télire való beföldése. Levélhullás után, nem ritkán az első hó leeseésekor a gondos szőlősgazda a területnek megfelelő számú napszámost fogad s beföldi a szőlőjét. A beföldés maga nem áll másból, mint a sorok közti földnek a közvetlen szomszédos kétsor szőlőtőkére való egyenletes felhányása. Az ilyetén munkálat eredményezi aztán, hogy a sorok között árok, a szőlősorokon pedig felhányt halmok lesznek. A szőlőnek ősszel való beföldése kiváltkép hegyes, hidegtelű vidékeken indokolt. Ilyen helyeken megvan védve a tőke az elfagyástól s az ölmös esők ártalmától. Sokan hiszik azt, még a legjobb szőlősgazdák is, hogy a szőlőbeföldés csak arra való, hogy a tőkét, csapatot az elfagyástól védje. Pedig annak más czélja is van. Igaz, hogy elfagyhat a tőke, a vessző, hideg télen át betakarva is, de ez csak ritka télben és csak fiatal ültetésű szőlőkben fordul elő.

Tudjuk, hogy vannak tőkék, melyek nem beföldve, de még kapálva is alig vannak és nem fagnak ki, különösen az öreg tőkék. De tudnunk kell azt is, hogy a szőlő az, mely megkívánja a jó művelést. A szőlő beföldéséről elmondhatnánk, hogy okvetlen nem szükséges, azonban a szőlő okserű művelésénél elmaradhatatlan. A szőlő talaját ugyanis nem áll módunkban úgy művelni, mint egy szántóét. A szőlőben csak kapával lehet dolgozni és épen azért a talaj megművelése is foggyatkosabb. Hogy ezen foggyatkos talajművelésen segíthessünk — van szükség okvetlenül a szőlő őszi beföldésére. A szőlő földjének ezen őszi megmunkálásának hasznáról s előnyeiről talán fölösleges szót is ejteni.

Így haszonnal jár a kerti szőlők, sőt az egyes tőkék beföldése is. Pedig vajmi ritka azoknak a kerti szőlőknek a száma, a melyek őszi beföldésben részesülnek s azért olyan elmaradtak a legjobb helyeken is; fölnyurgulnak és vagy terméketlenek, vagy hitvány gyümölcsöt hozók. Ki tagadhatná, hogy más a jól művelt szőlő és más a kevésbé munkált szőlő hajtása és termőképessége. Kertiszőlőtulajdonosaink nagy része a szőlőművelésnek csakis a legszükségesebb munkálataira szorítkozik, míg egyes termelőket, csak nagyon is harmadrangúknak tart. Pedig a kertiszőlők terméketlensége, éretlensége, elsatnyulása, ha a tőke egyébként megfelelő

talajon áll, kizárólag és egyes-egyedül a rossz megmunkáltságának tudható be.

Öreg tőkét tehát okvetlenül fedje be és azok gondozására és karbantartására kérjen tanácsot egy ottani kertészről. Ezt az öreg tőkék megérdemlik és meg fogják hálálni. (bl.)

Különbélek.

Sebesség. Egy gyenge szél másodpercenként 5—6 méter, szélmalomnak való jó szél 7-62 m., friss tengeri szél 10 m., vihar 25—30 m., viharhullám a sik tengeren 21-8 m., orkán 40 m., fákat kitepő orkán 45 m. utat tesz meg, míg a nap légkörében a vihar 402,000 méter gyorsasággal halad. A kémények légvonaata másodpercenként 3—5 méter.

A Föld esése a Nap felé másodpercenként 0-003 m.; szabadesés a Hold felületén másodpercenként 1-61 m.; szabadesés a Föld felületén másodpercenként 9-81 m.; szabadesés a Nap felületén másodpercenként 269-77 m.; dobás, mely a testet a Föld vonzásköréből kiragadná, másodpercenként 11,700-00 m.; dobás, mely a testet a Nap vonzásköréből kiragadná, másodpercenként 608,000-00 m.; a villám gyorsasága egy napfoltban másodpercenként 200.000,000-00 m.; a hulló csillagok gyorsasága másodpercenként 50,000-00 m.; sebes folyóvíz gyorsasága másodpercenként 4-00 m.; alpesi patak gyorsasága másodpercenként 14-30 m.; eső cseppek gyorsasága másodpercenként 11-00 m.; a Földnek az egyenlítőnél saját tengelye körüli forgása óránként 1600 km.; a Holdnak ugyanazon forgása óránként 3638 km.; a hang sebessége száraz levegőben másodpercenként 18-25 m.; vízben valamivel több mint 73-00 m.; fémhuzalban pedig mintegy 5140-00 m.; a villamosság a föld körül huzalokban másodpercenként 63,150 km.; míg a fény másodpercenként 300,000 km. utat tesz meg.

Oriási óra. Nemrégiben New-Yorkban (Amerika) a Metropolitan biztosító társaság palotájának a tornyára egy óriási órát szereltek fel. Ennek az órának a mutatóit előzőleg kipróbálás végett egy óragyár épületére helyezték fel; a mutatók oly nagyok, hogy forgás közben az épület három emelete előtt vonultak el és ha a mutatók egyike egy ablak elé ért, úgy azt teljesen elfedte a világosság elől. A nagy mutató az óra középtől a mutató hegyéig valamivel több mint 4-5 méter és a másik oldalra kiterjedő ellensúly gyanánt szolgál meg-hosszabbítással együtt a mutató egész hossza több mint 6 méter. A kismutató természetesen rövidebb; ez csak 3-5 méter. Miután a nagymutató hegye óránként csaknem 57 méter hosszú körutat tesz meg, ennél fogva másodpercenként 15-5 milliméter gyorsasággal halad, a mit azonban a földről nem lehet észrevenni, mert az óra 122 méter magasan van elhelyezve. Este mikor az óra számlapja villanynyal ki van világítva, tiszta időben állítólag 5 kilométer távolságról is meg lehet a mutatókat látni.

A gyáva oroszlán. Az emberiséggel majdnem egyidős hagyomány, az oroszlán bátorsága mesének bizonyul. Legújabbban ugyanis azt vették észre az emberek, mint a Metropolitan Magazineban egy természetűdős írja, hogy az oroszlán semmiképen sem az a bátor állat, a melynek évezredekken keresztül tartották. Soha sem ugrik át a falon, ha előbb nem tudja, hogy mi van mögötte. Egy papirosfal elegendő volna arra, hogy egész csordát megvédjen a támadásától, ha az állatok az ordításától meg nem rémülnének. Azonban ez újabb fölfedezés mellett jó, ha az európai gyarmatos nem nagyon bizik az oroszlán állítólagos gyávaságában. A zám-bézi partja mentén különös fajtájú, apró termetű oroszlán honos, a mely csoportosan vonul ki, hogy a benzülöttek falvait és a vasutépítkezéseknél alkalmazott munkások táborát megtámadja. Ezen kívül Rodéziában nagyobb fajtájú oroszlán él, a mely ugyan általában nem támadja meg az embert, de láttára a legkisebb félelmet sem mutatja. A rodéziai oroszlán, ha az embert megpillantja, lefekszik a földre és farkát élénken csóválva, a fejét az első két lábán nyugtatja s lesi minden mozdulatát. Csak akkor emelkedik ismét föl, mikor az ember már jó messze elhaladt mellette; de a szemével addig kíséri és lesi, míg csak láthatja.

Ha az oroszlán támadásairól rendszer statisztikát lehetne vezetni, bebizonyulna, hogy szes státuszéppet európaiból kilenczvenöt a saját vigyázatlanságának áldozata, mert az oroszlán láttára, a helyett, hogy útját nyugodtan folytatta volna, megrémülve futásnak iramodott. A menekülés látszata főleggerrel és bősztíti a hatalmas állatot és két három ugrással a rohanó után ered, a kit ezután többnyire el is ér a végzete. Az apró zám-bézi oroszlánon kívül, a mely vakmerően támadja meg embert és egész falvakat kipusztít, úgy mondták, még egy más nagyfajta oroszlán is van ezen a barátságatlan vidéken, a mely állítólag kizárólagosan emberhúsból él. Ez azonban utóbb mende-mondának bizonyult. A szerecsenek között ugyanis az a mese van elterjedve, hogy mikor a nagy és erős oroszlánok megöregedtek, elvesztették a testük rugalmasságát és nem tudták többé a vaddisznót és őzet megkergetni. Könnyebben megszerezhető zsákmány után néztek és megtalálták az embert. Mikor az első embert elfogyasztották, annyira izlett nekik a húsa, hogy elhatározták, hogy ezután csakis emberhússal fognak élni. Az első telepítvényesek aránylag csak rövid ideig lakják még Rodézia vidékét és így nem volt sem alkalmuk, sem idejük, hogy a vadállatok életszokásait alaposan kifürkészték. Eddig a vadállatokról jóformán csak annyit tudtak, a mennyit Európában meséltek róluk. Ők az oroszlánt a magukkal hozott legendákból ismerték és eleinte rettegő bálumattal csodálták a bátorságát. Később azonban az állatok királya teljesen elvesztette szemükben a becsületet, mivel kitűdött róla, hogy egérre és patkányra is vadászik. Az állatok királya, a hatalmas, bátor oroszlán órákig türelmesen ül a sziklán és lesi az apró állatokat. Ez a kedvtelés, a melyet a legtöbb macska is megvetne, valóban nem királyhoz méltó szórakozás.

Mikor igyunk. Újabb időben az orvosok arra figyelmeztetnek, hogy nem célszerű evés közben inni. Az evés előtti ivás csökkentíti étvágyunkat; különösen tapasztalható ez gyermekeken, ha evés előtt hideg vizet isznak. Evés közben se igyunk se szeszes italt, se vizet. Közvetlenül evés után se igyunk, mert ezzel higitjuk a gyomor emésztő nedvét és csökkentjük a gyomor emésztő képességét. Negyedórát várjunk s csak azután enyhítsük szomjunkt. Nagyobb lakoma alkalmával ihatunk egy kevés bort. De ezzel nagyon mértéktelenesen élünk és úgy tekintünk a bort, mint fűszert, melyből a sok megárt. Borral ne csillapítsuk szomjuságunkat. Rubner berlini tanár megemlíti, hogy nem minden ital való minden ételhez. Szerinte víz és sör kevésbé alkalmas zsíros ételekhez, mint a több alkoholt tartalmazó bor. Olyan országokban, a hol sok sört isznak, aránylag kevesebb zsíros ételt fogyasztanak, mint oly országokban, a hol sok bort és pálinkát isznak.

Ártalmas-e a kemény tojás? A keményre főtt tojás gyakori fogyasztását ártalmasnak mondani épenséggel nem lehet. A kemény tojás épen olyan tápláló, mint a lágy tojás, csak hogy a keményre főtt tojás nehezebben emészthető s így a gyomornak sokkal több munkát ad, mint a lágy tojás. Nehezebben emészthető a keményre főtt tojás azért, mert a gyomor emésztőnedve nehezebben járja át a kemény tojás nagyobb darabjait, mint a lágy tojás folyékony tömegét. A ki tehát kemény tojást eszik, annak jól meg kell rágni azt, hogy az emésztés folyamata könnyebben menjen véghez. Jól meg kell rágni azért, mert a kemény tojás rugalmas s ha darabjait nem rájuk apróra, úgy az nagy darabokban préseltetik át a bázisgingon s ezeket a nagy, ruganyos tojásdarabokat a gyomor emésztőnedve szétbontani csak nehezen tudja.

Időjelzés. A «Meteor» 1910. évi november hóra a következő időjelzést teszi közzé:

November havának változása napjai 1, 2, 3, 4, 10, 12, 15, 17, 26, 28, 29 és 30-ra esnek. Ezek mindjárt eleintén felette változatos időjárást ígérnek, mert a hó elején Mars, Jupiter, Merkúr és Venus egymás után kerülnek együttállásba a Hold- és Földdel, tehát egymás befolyását keresztezik; ehhez járul még az, hogy 2-ikán egy nálunk nem látható részleges napfogyatkozás is lesz. 3-ikán Merkúr Venussal, 4-ikén Mars Jupiterral áll együtt és így e napoktól elég meglepetést várhatunk s nem lehetetlen, hogy már ekkor téli jellegűvé váljék az időjárás, hacsak egy nagy kitörés a Napon nem rontja le a bolygók ezen egymást keresztező befolyását.

A 10-iki változási nap nem igen fog nagyobb befolyást gyakorolni, úgy, hogy november havának az az időköze ígérkezik legállandóbbnak.

Erősebb változást hoz a 15-ike hideg, a 17-ike csapadékos jelleggel, mely utóbbin már hó is lehet.

A hideg jelleg kevés változással e hó végéig kitartónak ígérkezik, ha napkitörések nem zavarják ezt a befolyást.

Humor. Tanító: Mi egy késnek a főkélléke? Nos? Mondd meg te Pista, hogy miért tartja apád a kését? Pista: Mert dugóhúzó van benne.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavitott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett czimváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

K. J. Napilapokat mérsékelt áron — tudtunkkal — csak kasszinóban és kávéházakban lehet kapni, de természetesen csak olyanokat, a melyeket ott már kiolvastak s ezekért is rendszert személyesen kell elmenni, vagy valakit érte kell küldeni.

Sz. J. Az erdőri szakiskolában az «Erdő» című tankönyvet már nem használják s jelenleg nincs rendszeres tankönyvet megvásárolásának most van tárgyalás alatt. A szakiskolai tanulók ez idő szerint sokszorosított kéziratokból tanulnak; ilyet talán a vadászerdői m. kir. erdőri szakiskolánál kaphat; forduljon ez iránt levélileg a szakiskola igazgatóságához.

Sz. J. I. A czimzalag kiigazítása iránt intézkedtünk. A 2. fizetésről szóló nyugtáakra önk tartoznak bélyegét ragasztani.

P. J. Kérjen levelező-lapon a m. kir. állami rovarvartani állomástól (Budapest, II. Debrőút-13. szám.) a vértétv írtására vonatkozó utasítást; ezt onnan díjmentesen megküldik.

K. J. A kérdezett pénztézetet nem ismerjük s így megbizhatóságáról nem nyilatkozhatunk. A 10 fillért lapunk javára bevételeztük.

HIRDETÉSEK

Közlemény.

Az Országos Erdészeti Egyesület, mint lapunk kiadótulajdonosa annak idején azoknak a vármegyéknek, melyek az összes járási erdőőrök részére lapunkra előfizetnek, azt a kedvezményt helyezte kilátásba, hogy erdőri állásokra kiírt pályázataikat a lap díjmentesen fogja közölni. Az egyesület igazgatóválasztmányának határozatából ez a kedvezmény 1911. évi január hó 1-től kezdve oda módosul, hogy csak a 15 garmond sort, vagyis a kéthasábos (90 mm.) szélességben, 70 mm. magasságot meg nem haladó hirdetemények, illetőleg hirdeteményrészek közölhetnek díjmentesen, az ezen felüli terjedelemért ellenben a rendes díjak fizetendőek.

Az Erdő kiadóhivatala.

Eladó vizslák.

2½ éves, nőtény, fehér, zömlyeszínű nagy foltokkal, kitűnően áll, keres és aptorizoz minden kis vadat. Szarvas és vaddisznó vérapapán biztosan halad és kitűnően állkít, ára 120 korona.

Ötnapos, fekete, rövidszőrű, him, gyönyörűen keres és aptorizoz kisebb vadat, ára 30 korona.

Érdeklődők forduljanak az alábbi czímhez: Siskovits József erdészsegéd, Császár (Komárom m.).

39 éves, erőteljes, nő, r. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőaltiszti, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mézskobányát önállóan kezelt, irodai munkálatokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül, hasonló, vagy megfelelő erdőaltiszti állást keres. Címe a szerkesztőségnél.

(4-2.)

617/1910. sz.

Pályázati hirdetés.

Sopron vármegye tekintetes közigazgatási erdészeti bizottságának megbízása alapján az ágfalvi és nagyeczeni kerületi erdőőri állásra 800 korona évi fizetéssel ezennel pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak az erdőőri állásra 24 évet betöltött és 35 évnél nem idősebb szakvizsgázott erdőőrök.

A kérvényhez csatolandó 1. erdőőri szakvizsga bizonyítvány, 2. keresztlevél, 3. orvosi bizonyítvány, 4. szolgálati bizonyítvány, 5. erkölcsi bizonyítvány. A magyar nyelvnek szóban és írásban való tudása elengedhetetlen kellék, a német nyelv tudása pedig előnyt biztosít a pályázónak, azért a folyamodó kérvényében ezen képességet felsorolni köteles.

A mennyiben szakvizsgázott egyén nem pályázik, jó minősítéssel bíró kizsoltgatónaaltisztek és esendőörök kérvénye is figyelembe lesz véve.

M. kir. állami erdőhivatal.

17851/1910. sz.

Hirdetés.

Brassó szab. kir. város erdőgazdaságánál három II-od oszt. erdőőri állás kerül betöltésre.

Évi fizetés 800 korona, igény a városi szervezeti szabályrendelet 116. §-ában meghatározott pótlékra természetbeni lakás és ruházat, 12 korona évi eszma-átalány és 24 ürméter bükkdorongfa.

A kinevezés úgy évre ideiglenesen történik, a melyre kielégítő szolgálattétel után a véglegesítés következik.

Az erdőőri szakvizsgát letett pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt pályázati kérvényüket, nyelvismertek felemlítése mellett, egy erkölcsi, egy szolgálati, valamint egy főorvosi bizonyítvánnyal felszerelve a városi erdőhivatalnál Brassóban legkésőbb 1910. évi november hó 15-ig nyújtsák be.

Brassó szab. kir. város erdőhivatala.

90292/1910. sz.

Kincstári vadászterület bérbeadása.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó streza-kercisorai m. kir. erdőgondnokságban fekvő Árpásu Mare elnevezésű s a vadászati törzskönyvben XII./C. alatt nyilvántartott mintegy 3712 k. holdas vadászterületnek az 1911. évi január hó 1-ső napjától 1924. április 30-ig terjedő 13 1/4 egymásután következő évre leendő bérbeadása érdekében a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóságnál folyó évi december 5-én délelőtt 10 óraker nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási ár az 1911 I. 1-től 1914 IV. 30-ig terjedő első 3 1/4 éves időszakra 2000 K, az 1914 V. 1-től 1919 IV. 30-ig terjedő II-ik öt éves időszakra 2500 K, az 1919 V. 1-től 1924 IV. 30-ig terjedő III-ik öt éves időszakra 3000 K. Bánatpénz 300 K.

A terület vadállománya: zerge, medve, őz, vadsertés, siketfajd és kevés apróvad.

Ezen árverésen részt vehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar honpolgár, társulatok azonban, valamint kincstári és állami tisztviselők ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítások a földmivelésügyi miniszterium VII-A-2. ügyosztályában, továbbá a kolozsvári erdőigazgatóságnál szerezhetők.

Budapest, 1910 október 17.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Eladok frissen lőtt «dámzarvast» 30—140 kgr. darabonként. Árajánlatokat kgr. és heti szállításra elfogad V. A. Lochian Magureni-Paraosa, posta Filipești, priu Gara Baicoiu (Románia).

Megvételre keresek 1 drb őzbakot, 2 drb sutát és 10 drb nyúlönstényt. Az ár jelölésével darabonként, ajánlatokat elfogad V. A. Lochian Magureni-Paraosa, posta Filipești, priu Gara Baicoiu (Románia).

M. kir. állami erdőhivatal.

Kitűnő minőségű

kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot,

kitűnő csiraképeségű

tűlevelű, lomblevelű és gyümölcsmagvakat,

több millió saját nevelésű

tűlevelű, lomblevelű csemetét, díszfát, sorfát, gyümölcs-vadonczot párosításhoz, csicsókát és vadgesztenyét vadetetésre szállít

FARAGÓ BÉLA ex. és kir. udv. szállító Zalaegerszeg.

Árjegyzéket szívesen küldök. (I. IV. 3.)

Uri ruhák készítéséhez való

jó brünni posztót és Lódent

legjutányosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn

Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhászövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnnyel jár.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(2. VI. 3.)

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

Feladás szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOG ERNŐ
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
dés milliméter sorok-ut
10 filléres, táblázatos és
garmond betűnd kisebb
betűfaj szedés másfélze-
res egységárral számítá-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőnek az állás-
nalat és kereslet rovata
rövid közlésekre díjtalá-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamáziók is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő”
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Magyar kincstári erdészeti altisztek országos kongresszusa.

A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban elő-
forduló mérges növényekről. (Kovács Aladár.)

A nyestfogásról. (Gyulai Gy. Károly.)

Házi- és vadállatoknak ragadós száj- és körömfájásáról. (dr. Ku-
kuljevi József.)

Gazdasági tanácsadás: Nedvűs takarmányok károsan befolyá-
solják-e a tej minőségét? (bl.) — A montabau galamb-
ról. (bl.) — Burgonya mint baromfitakarmány. (bl.)

Külföldiek: A földművelésügyi minisztérium kiadványai. —
Nyugdíjbiztosítás. — Eleven vad szállítása. — Földünk víz-
tömege. — Vakondok és giliszta. — Időjelzés. — Humor.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Veszélyben. (M. Hrabovszky Julia.)

Magyar kincstári erdészeti altisztek országos kongresszusa.

A kincstári erdészeti altisztek folyó évi november 6-6-dikán tartották első kongresszusukat Budapesten, hogy sorsuk javításáról tanácskozzanak.

A gyűlésről a következő jegyzőkönyvet vették fel:

Jegyzőkönyv.

Felvetétt Budapesten 1910 november 6-6-dikán a magyar állami altisztek és szolgák országos nyugdíjpótól és segélyező egyesületének hivatalos helyiségében (IX. k. Ráday-utca 5. sz.).

Jelen voltak: A nagybányai m. kir. főerdőhivatal 50 altiszte képviselőiben: Kosztrober György, Czetele Frigyes; a beszteczebányai m. kir. erdőigazgatóság 116 altiszte részéről: Szeibert János, Gasparik Ede, Horváth István, Bohun József, Hertel János, Schrötter Emil, Dobál Ferencz, Steller József, Angyal Antal, Lehoczky Jenő, Csunderlik István, Tomajka Máttyás, Havranka János, Lőrincz István, Fojlik József, Dvorcezky Károly, Kaliczky Gusztáv; a máramarosszigeti erdőigazgatóság 120 altiszte képviselőiben: Illosy Dezső, Teleházy Ede, Kulcsár Gábor, Kerekes Károly s Erdős Ignác; a deliblati m. kir. kincstári birtokkezelőség 14 altiszte részéről: Garay István; a lugosi erdőigazgatóság 99 altiszte közéül: Zsigó Károly, Burdusch Mihály; a bustya-

házi erdőhivatal 84 altiszte képviselőiben: Reisenbüchler Róbert, Zsigó Imre, Takár József, Ujváry Jenő; a zsarnócai erdőhivatal 56 altiszte részéről: Szlinka Andor, Kozlik Ignác, Zimmermann Vincez, Prikri János, Bevelaqua János, Plenka Nándor; a tótsóvári erdőhivatal 86 altiszte képviselőiben: Lamos Lajos, Kulcsár Lajos, Raskó Pál, Szabó József, Rál Ferencz, Kovács Antal; a liptóújvári főerdőhivatal 79 altiszte részéről: Vadas László és Jablonka Antal; az ungvári főerdőhivatal 50 altiszte képviselőiben: Magdó Márton, Szecha Vilmos, Fenyvesi Béla és Pécsay Demeter; a gödöllői erdőhivatal 50 altiszte képviselőiben: Bertok Lajos, Francsik József, Garja János, Papp István, Ottó Ferencz, Gally Dezső, Károlyi József, Beznitza Márton, Delekaszy Ignác, Kerékgyártó József; a zágrábi erdőigazgatóság 156 altiszte részéről: Paukovics János és Glavács Péter; a vinkovcei főerdőhivatal részéről: Drobnyak József, Gyuresek János; a susáki erdőhivatal részéről 125 altiszte képviselt: Vukosin, Delics és Raichl Jenő; a szászsebesi erdőhivatal 76 altiszte képviselőiben: Szabó Márton, Krays, Ballonesi Romulus, Urzika János, Kutyka Gergely, Kutea József; a selmezbányai főiskola és kísérleti állomás altiszteje: Hein Ede, Dankó István, Gally Géza; a közalaptvínyi 70 altiszte részéről: Macacsak István, Falda Antal; a budapest-központi altisztek: Lehoczky János és Kurtai Ernő, valamint az államf. kezelésbe vett erdőknél alkalmazott altisztek részéről: Picura Simon, Hakker Gyula és Flügél János.

Szeibert János értesíti az egybegyűlteket, hogy a gyűlés megtartására a m. kir. államrendőrség az engedélyt megadta s felszólítja jelenvoltagekat a tisztikar megválasztására.

Jelenvoltagek egyhangulag tisztviselőkké választják és pedig: elnökké Zimmermann Vincez, előadóvá Kozlik Ignác és jegyzővé Erdős Ignác kartársakat, kik a választást köszönettel elfogadták.

Elnök melegen üdvözlőlvén jelenvoltagekat, az országos gyűlés munkájához Isten áldását kérve, az ülést megnyitja és felkéri az előadót a gyűlés tárgyának előadására.

Előadó főbb vonásaiban ismerteti az erdészeti altisztek azon kívánságát, mely a fizetésjavítás, nyugdíj-

rendezés, egyenruha-kérdés és más az altisztek érdekeit érintő s az «Erdészeti Újság»-ban részletezett pontozatokban foglaltatik.

Magdó Márton ungvári szaktárs indítványára a gyűlés a tanácskozás megkönnyítése végett egy szűkebb-körű bizottságot választ a magas kormány elé terjesztendő emlékirat megszövegezésére. A képviselt erdőhatóságok jelenvolt képviselőiből 1—1 tagot választva, a bizottság a következő tagokból alakult: Szeibert János, Teleházy Ede, Garay István, Novaszesko Pál, Zsigó Károly, Takár József, Szlinka Andor, Kosztróber György, Kulesár Lajos, Jablonka Antal, Magdó Márton, Gavra János, Paukovic János, Gyureczek János, Vukosin, Delics, Hein Ede és Kroisz Ferenc.

A szövegezőbizottság működése idejére elnök a gyűlést felfüggeszti, majd újból megnyitván, előadja, hogy az egyes erdőhatóságok kerületéből beérkezett emlékirat-tervezetek közül a bustyaházai erdőhivatal tervezetét találja a bizottság csekély módosítással alkalmaznának, melyben czélszerűségi okból csak a fizetésemelés és a nyugdíjrendezés ügyére terjeszkedik ki.

A megállapított tervezet Magdó Márton felolvassa s a gyűlés azt egyhangulag elfogadja s annak a magas kormány s az erdészeti főtisztviselőkhöz való benyújtását határozza.

Elnök indítványára a gyűlés jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a magyar állami altisztek és szolgák országos egyesülete jelen volt elnökének, Német Ferencz úrnak, hogy a gyűlés helyül az egyesület helyiségét szavaz volt átengedni, valamint jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Hladovszky Valér úrnak nagybecsű támogatásáért s

Takár József kartársnak, ki a bustyaházaiak emlékerve-tét szerkesztette.

Miután továbbá határozatba ment, hogy holnap délelőtt 8 órakor egy országos egyesület alakítása végett folytatólagos gyűlés lesz tartva, elnök a gyűlést berekeszti, melynek jegyzőkönyvét hitelesíteni fogják: Delics, Vukasin és Teleházy Ede erdészeti altisztek.

Kelt mint fent.

Erdős János, s. k.
jegyző.

Zimmermann Vincze, s. k.
elnök.

Hitelesítjük:

Teleházy Ede, s. k.

Delics, s. k.

A határozathoz képest november 7-ikén délelőtt tiszteltet a küldöttség a földművelésügyi minisztériumban, hol az altiszteket a miniszter úr betegsége miatt Kazay József államtitkár úr fogadta, a kinek Heinze Hugó országgyűlési képviselő úr, a küldöttség vezetője, meleg szavak kíséretében átnyújtotta a kincstári erdészeti altisztek kérvényét, kérve, hogy az abban felsorolt régi bajok és sérelmek orvoslása iránt intézkedni sziveskedjék.

Az erdészeti altisztek által benyújtott kérvény a következő:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Kegyelmes Urunk!

Az állami tisztviselőkhöz fizetésének rendezésére vonatkozó törvényjavaslat reánk, erdészeti altisztekre vonatkozó része annyira sérelmes, hogy annak megváltozta-

TÁRCZA.

Veszélyben.

Irta: M. Hrabovszky Julia.

A postás levelet hozott Hárynének, meghívót harmadnapra egy névnapi vacsorára. A szegény asszony egészen elrémült. Hogy is ne! Mikor a vacsorára ki kell öltöznie, föl kell venni ékszereit, főleg pedig az anyjától ajándékba kapott fülbevalókat, mert a vacsorán ott lesz az édesanyja is és ha az nem látja a füleiben a gyémántokat? ... Oh jaj! meg fogja tudni a valót és Hárynének lesz mit hallgatnia tőle! ... Sőt az anyja talán még meggyanúsítja a férjét is? ... Ez kitelik tőle és mindazok után, a miket Rózsáné a vejtől eddig már tapasztalt, nem is lenne valami rendkívüli dolog a részéről. Mert Rózsánének már sok bajt okozott ez a vő. Nem is akarta ő soha ezt a házasságot, de a szerelmes Ilonka addig rimázkodott, míg végre is megesezt a szive a leányán és férjhez adta őt Háry Bélához. Eleget bánta később, mert nagyon hamar «kibujt a szeg a szákból», mint mondani szokták. Háryról sem felejtették hiába, elmondtak Rózsánének mindenfélét a jó barátok, már mint az a házasságok megkötése előtt rendszeren történni

szokott. Háry nem volt ugyan rossz ember és ha valami ismeretlen jöltevéje mindennap jól megtöltötte volna pénztárczáját, a legkedvesebb, legjobb, legideálisabb férj lett volna a világon. Mert szerette a feleségét és fősvénynek még az ellensége sem mondhatta! De fájdalom, az igényei jóval meghaladták a jövedelmét. Akár volt pénze, akár nem, ő nem járt gyalog és még különös koncesszió volt a részéről, ha nem fiakkert, csak egyfogatút használt; a finom ételeket megkövetelte, mindig elsőrendű szabónál dolgoztatott, színház vagy egyéb szórakozást szintén megkívánt, szóval megtagadni magától valamit, ez teljesen ki volt nála zárva. Ha aztán a pénze elfogyott, kölesön kért, ha nem kapott, vitte a felesége ékszertárgyait oda, ... a honnan azok csak heves jelenetek, könnyek és többnyire csak az anyós segítségével kerültek vissza.

Mert bármennyire dült-fült, haragudott is Rózsáné, bármennyire is fogadkozott, hogy így-úgy, most váltja ki utóljára könnyelmű veje zalogát, azért mégis mindig kiváltotta újól, meg csak nem hagyhatta odaveszni a sok drágaságot, a mit ő keserves spórolásából hosszú évek alatt szerzett be Ilonkájának. Rózsáné nagyon takarékos, vagyonos, de nem felette gazdag özvegy asszony volt, ő sem költhetett csak úgy a levegőbe.

Gyűlölte a vejét, nemcsak a sok gond miatt, a mit

tása, illetve ügyünk felkarolása iránt Nagyméltóságod, mint az igazság hivatott és elveiben utólérhetetlen örök humanitásához folyamodunk.

Ismerve Nagyméltóságodnak a közérdek és az arra érdemesek ügye iránt tanúsított igazságos magatartását, esedezünk, hogy testületünk ügyét, a magyar állam ezerháromezres jó polgárának és önfeláldozó szolgájának sorsát magas figyelmére méltatva, megszívlelni méltóztatassék.

A fizetésrendezésről szóló törvényjavaslat IV. fejezete szerint ugyanis más ágazatbeli állami altisztek négy fokozatba vannak sorozva. Kezdő fizetésük 1000 korona, s fizetésük maximuma 1400—1800 koronában van megállapítva oly igazságosan, hogy a fizetés maximumát már a 16-ik kifogástalan szolgálati évükben elérhetik, tehát azt 25 éven át élvezhetik.

Ezzel szemben az erdészeti altisztek nyolcz fizetési fokozatba vannak sorozva, úgymint: négy fokozatú első osztályú altiszti csoportosítással.

Kezdőfizetése az első osztályú altisztnak szintén 1000 korona, fizetési maximuma azonban már csak 1300 korona.

A másodosztályú altiszt kezdőfizetése 700 korona, fizetésének maximuma 1000 korona, vagyis ugyanannyi, mint a szolgálké; holott az 1904. évi I. tez. életbelépte előtt eddig 600 koronától 1000 koronáig emelkedő fizetés mellett nem nyolcz, hanem csak öt fokozatba voltak beosztva és a természetben élvezett mellékilletményeik értékének betudásával a kezdőfizetésük 800—900 korona között, fizetésük maximuma pedig 1300—1400 korona között váltakozott.

Hol van itt a fizetésemelés?

Ez a sérelem legfájóbb része, mert a második osztályú, vagyis a szolgálk fizetési csoportjába osztott altisztek ugyanolyan képesítéssel bírnak, mint az első osztályúak s bár megmarad altiszti rangjuk, a köteles 40 évi szolgálati időnek háromnegyed részét az eddigi altiszti fizetésnél még kisebb szolgálk javadalmazással kell végig küzdeniök.

Ehhez járul még az a hátráltató körülmény is, hogy a míg legutolsó fokozatú altiszti kinevezéshez jutnak, 5—10 évet mint erdőlegények ügyis eltöltöttek, mert a törvény értelmében 24 éves koruk előtt és a háromévi gyakorlatot igényelő erdőőri szakvizsga nélkül legutolsó fokozatú altisztekké ki nem nevezhetők.

Ebből az következik, hogy altiszti pályájukon már csak mintegy 30 évük lévén, nyolcz fokozatba való besorozás és ötödéves előléptetés mellett teljesen ki van zárva annak a lehetősége, hogy a legnagyobb fizetési fokozatot ezen idő alatt elérhessék.

Miért nem lehetne az erdészeti altiszteket is más ágazatbeli altisztekkel egyenlően négy fokozatba sorozni s azokéval hasonló fizetéssel ellátni?

Sem képesítésben, sem a tett szolgálat hasznosságában nem állanak hátrább amazokénál s legnagyobb része a közlekedéstől elzárt félreeső helyen lakván, élelmi czikkeit sokkal drágábban szerzi meg, mint a városokban vagy faluban lakók.

Miért vagyunk mi a magas államnak mostoha gyermekei; miért nem mérnek nekünk is egyenlő mértékkel amazokéval?

Annak kijelentése mellett, hogy más tárca keretébe

az a fejére hozott, de főleg azért, mert ő volt az oka, hogy a leányából nem lett gazdag asszony. Mert Ilonkának leánykorában nemcsak sok udvarlója, de kéréje is volt elég és az ambiciózus Rózsáné egykoron nem is tudta volna elképzelni, hogy az ő ünnepeit, körülrajongott leánya szerény sorsba jusson.

Mégis így történt, sőt még annál is rosszabbul, mert Ilonka azt a keveset is, a mije volt, nem élvezhette nyugodt szívvel. De azért sohasem panaszkodott az anyjának, titkolta előtte, ha valami bánata volt és Rózsánét csak akkor avatta a bajaiba, ha elkerülhetetlenül szüksége volt a segítségére, mert nagyobb szenvedést nem ismert, mintha az anyja az ő imádot férjét korholta. Már pedig Rózsánének megvolt az a kedves szokása, ha egyszer megnyitotta a pénztárcáját, utána órákig meg kellett hallgatni az erkölcsi prédikációit, a melyeknek éle Ilonkával szemben mindig a férje ellen fordult, vagyis három szóban így volt összefoglalható:

— Vájl el tőle!

Rózsánének minden vágya, igyekezete az volt, hogy elválassza a leányát és csak úgy leste a kedvező alkalmat, a mi őt komolyabb beavatkozásra feljogosítja. Ilonka pedig titokban szenvedett, leplezgette, takargatta férje léhaságát, csakhogy az anyját még jobban fel ne ingerelje a férje ellen.

Mert még mindig szerette ezt az embert, pedig a róla táplált illúziói már régen szétfoszlottak. De az igazi szeretetnek éppen az a próbaköve, ha a kiábrándulás csak fájdalmat okoz, de nem öli meg a ragaszkodást.

Mint már említettem, Rózsáné ambiciózus volt nagyon és rettenetesen bántotta őt, ha barátói, ismerősei részvétellel kérdezték tőle, miként megy sora a szegény Ilonkának, megjött-e végre az esze Belának, vagy ha Hárýról nem éppen hízogó híreket kolportáltak, Rózsáné ilyenkor egész védőügyvédje lett gyűlölt vejének, mert a világrt sem vallott volna be semmit, azon nézet után indulván ő is: «inkább irigyejlenek, mint szánakozzanak rajtam az emberek».

És talán, hogy port hintsen az emberek szemébe, talán mert bántotta őt, hogy Ilonka leánykori barátói valamennyienek mogyorónagságú gyémántbutón csillog a fülében, adta leányának karácsonyi ajándéku azokat a pompás, testvérek között is ezer koronát megérő gyémánt fülbevalókat. (Pedig ennek a pénznek ezer más, jobb helye is lett volna Hárýéknál.)

Csakhogy ezek a nem minden föltételek nélkül átadott gyémántfüggők, a melyeknek az volt a hivatásuk, hogy a család anyagi jóléte mellett bizonyítsanak, olyan jelentőséggel bírtak Hárýéknál, mint az ezred zászlaja,

tartozó altisztársaink érdemeit távolról sem szándékozunk kicsinyelni vagy a mienket fölébe helyezni, csupán hogy velők való egyenlőségünket bizonyítsuk s az illetékes körök figyelmét ennek elbírálására felhívjuk, bátrak vagyunk teendőink egy részét itt felsorolni.

Az erdészeti altisztek szolgálati ügyköre még nem lévén pozitíve meghatározva, az erdészeti altiszt, tekintet nélkül főfördőri vagy erdőőri voltára és illetve rangfokozatára, ügyessége szerint irodában vagy külső szolgálatban van alkalmazva és nagyrésze oly szakértelemmel föltételező ügyekkel van megbizva, melyeknek elvégzése vagy magasabb iskolai képzettséget, vagy kitünő fel fogással és műveltséggel párosult gyakorlottságot igényel; nevezetesen:

az erdőhatóság irodáiban alkalmazottak irodatiszti (iktató-kiadói) anyagszámadások összeállítása, faanyagok köbözése, azok szállítási bérének kifizetésére alkalmas alapon nyugó pontos kiszámítása és a djnoki személyzet mellőzésével minden másolási munka végzésével;

az erdőrendezősegeknél a póttanfolyamot végzettek munkaköre: felmérés, felmérések eredményének térképre való felhordása, térképszerkesztés és egyéb irodai munkák végzése;

az erdőszámvevősegeknél alkalmazott altisztek egy több millió korona értékű vagyont kezelő erdőhatóság könyvelő teendőit, bevételi, kiadási, utalványozási és megszüntetési jegyzékek, haszonberek, leltárak nyilván tartója, személyi járandóságok és nyugdíj-számfejtőkönyvek vezetése, pénztári naplók szigorlása, elkönyve lése és a felsorolt ügyekkel kapcsolatos intézkedések fogalmazásával;

az erdőmérnökségeknél alkalmazott famesterek (többnyire kőmives- és ácsmesteri oklevéllel) az erdőhatóság kerületében előforduló építkezéseknél, nevezetesen: vízi- és folyószabályozási védművek tervezése, építésének vezetése, költségvetések szerkesztése, fölmérések eszköz lése, tervrajzok készítése és térképmásolási munkákkal foglalkoznak.

A külső szolgálatnál alkalmazott altisztek feladatai:

A fának csemetekorától egész a vágásokból való ki termeléseig gondozása, őrzése, a favágások vezetése, a kitermelt anyag számbavétele, minősítése, osztályozása, a tutajozás vezetése, munkások hasznos foglalkoztatása, bérjegyzékek szerkesztése, erdei utak, határjelek gondozása, víziművek építésének vezetése, 10—12 ezer kat. holdas erdőterületen a vadállomány óvása, gondozása, a vadászat ellenőrzése és az erdővédelmi szolgálat el látása, mely utóbbi komoly, mély belátást és önuralmat feltételező szolgálat annyira életveszélyes, hogy a mai szomorú statisztikai adataink szerint egyetlen más tesztületbeli alkalmazottak közül sem kíván anyni áldozatot a megrögzött gonosztevők bosszúja, mint mi közülünk.

Csendőr, pénzügyőr másodmagával tesz szolgálatot, csak épen az erdőőrnek kell egyedül a sötét rengetegben éjjel is megvédeni az állam vagyonát, kitéve otthon családját a községekkel ellenséges indulatu vadászok és fatolvajok bosszúállásának, míg réa az azok czinkosai az erdőn leselekednek.

A külső szolgálatot teljesítő altisztek tekintélyes része a közlekedéstől távol eső, elzárt falucsukában vagy épen az erdőben lakik s nem ritkán egyes-egyedül. — Ó réa a társadalmi élet el nem érhető vágy, töle orvos,

a mit meg kell védeni minden áron, nehogy az ezred dicsősége csorbát szenvedjen.

Képzeltető tehát, mennyire meg volt rémülve szegény Háryné, midőn egy este meghívó bál hazajövet észrevette, hogy a fél függője hiányzik. Tüvé tett mindent, annyira kereste; a színházi főkötőjében, a prémes kabátjában, ruhájának ránczai között, sőt még az utcán is kereste a férjével, kis kézilámpa segítségével.

De a függő nem került meg. Háry másnap reggel elment a színházba, ott kerestette, bejelentette a dolgot a rendőrségnél és biztatta kétségbeesett feleségét, hogy majd rendbe jön minden, csak ne búsuljon annyira. Ilonka szomorúan tapasztalta ezen alkalommal is, hogy a férje mégis nagyon, de nagyon könnyelmű ember, mert a míg ő nem aludt, nem evett, annyira szivére vette ezt a veszteséget, az ura inkább csak mintha magára erőltette volna a sajnálkozást és nem az anyagi káron búsult, de inkább nagy hangon azzal biztatta a feleségét, ha nem kerülne meg a függő, vesz ő feleségének másikat, csak kis türelemmel legyen Ilonka, mert pénzekre van kílátása stb. stb. Régi mondások voltak ezek, a miket Háryné jól ismert és a mikben már nem hitt. Honnan venne az ura anyni pénzt ilyen fölösleges kiadásra, mikor a szükségést sem győzi?

Azért, mikor a napok multak és az elveszett függő

még mindig nem került meg, az asszony reménye mind jobban veszett és ő rettegve gondolt az anyjára.

Mikor pedig megkapta azt a végzetes névnapit meghívót, egész lázba jött, mert érezte, hogy most... most felrobban a bomba, ha nem tesz ellene valamit. A férje a hivatalban volt, nem tanácskozhatott vele, egyelőre egyedül kellett valami megoldást keresnie. És a mint kétségbe esetten törte a fejét, tényleg pompás eszméje támadt.

Hirtelen felöltözött, magához vette a fél gyémánt butont és egy belvárosi ékszerészhez ment, a kiről hallotta, hogy gyönyörű gyémántutazatokkal is dolgozik.

E reggeli órában a bolt üres volt, de azért Ilonka némi zavarral lépett be az ékszerészhez és odanyujtva annak a fél fülbevalót, megkérdezte, tudna-e egy nap alatt a függőhöz teljesen hasonló párat utanzót gyémántból előállítani és mi lenne az ára?

Az ékszerész megvizsgálta az ékszer és biztosította Háryné, hogy a függő teljesen hasonló párja másnapra készen lehet és megmondta az árát is.

— És... — kérdezte Ilonka aggodva, — a két függő közti különbség nem lesz szembetűnő, azaz nem fogják észrevenni, hogy az ön által készített függő gyémántja hamis?

— Éppen olyan kevésbé, mint ezen a gyémánton, nagyságos asszonyom.

pap, tanító, szülésznő vagy más békés felebarát mér-földekre van, hozzá közel csak az elhagyatottság és a veszedelem.

Vadász, ki maga is üldözött vad!

Osztályrésze pedig az elkülönítés, kiről, mint a re-gényes berkek lakójáról fölteszik, hogy a természet szép-ségével is el tud táplálkozni.

Hogy az így van, legjobban bizonyítja az a tény, hogy a kik szerencsések a társadalomban benn élhetni: mint például a rendőrség, posta-távirda és pénzügyőr-ség személyzete, bár semmivel sem tesznek nehezebb és fontosabb szolgáltatokat a magas államnak, mint mi, ő róluk úgy van gondoskodva, hogy 1000 korona kezdő-fizetés mellett már 15 évi szolgálat után mind elérik a fizetésük maximumát, mi, erdészeti altisztek pedig nyolc fokozatba úgy lettünk csoportosítva, hogy 700 korona kezdőfizetés mellett még a lehetősége is ki van zárva annak, hogy a legmagasabb fizetési fokozatot valaha elérhessük.

Az erdészeti altisztek között ritka madár a nőten ember s ez érthető is, mert félreeső lakhelyén egészen magára hagyatva meg sem élhetne.

Méltóztassék elképzelni most az új törvényjavaslat szerint 15—20 szolgálati év mellett 800—900 koroná-val dotált családapát, illetve erdészeti altisztet, a kinek 6—8, sőt gyakori esetben 10—14 tagból álló családja van. Mennyire lesújtó és elkedvetlenítő hatást gyakorolt reá az a tudat, hogy a míg hasonló szolgálati idő-vel bírő más ágazatbeli kartársát a fizetésrendezési törvényjavaslat a legmagasabb fizetési fokozatba emeli, addig ő nehezebb megélhetési viszonyok között, annak

alig kétharmadrészével lesz dotálva. S épen azok az altisztek, kik a II-od osztályba lesznek sorozva, mind életük delén állók és köztudomásulag legnagyobbrészt nagy családdal vannak megélvélve.

Az erdészeti altisztek nyugdíjviszonya sem jobb, mint a fizetése, sőt rosszabb már nem is lehet. Ugyanis: 10 éven aluli szolgálatért nyugdíj nem jár; 10 éven felül fizetésének egyharmadát, 20 éven felül a felét, 30 éven felül 40-ig háromnegyedét és 40 éven felüli szol-gálat után az egész fizetését kapja.

Tehát, ha valakinek 19 év 11 hónap és 29 napi szol-gálati ideje van, csak annyi nyugdíjban részesül, mintha 10 évet és 1 napot szolgált volna; és így tovább: pl. 39 év 11 hó és 29 napi szolgálati idő után fizetésének háromnegyed részét kapja, vagyis annyit, mint 30 évi és 1 napi szolgálat után kapna.

A fenti indokaink alázatos előterjesztése mellett ese-dezünk, hogy sérelmünk orvoslása szempontjából kegyes-kezdők:

I. *Fizetésünket a többi áll. altisztek dotálásával egyenlővé tenni. Pl. m. áll. vasuti altisztek. Törvény-szerű erdőőri képesséssel bíró erdőlegények és segéd-erdőőrök fizetése a mostani erdőőri fizetés megfelelő osztályba helyezésével javíttassék;*

II. *a meghagyott mellékjáromóságaink értékét nyug-ellátásunkba betudni;*

III. *nyugdíjellátásunkat és özvegyeink nyugdíját az erdőaltisztekével egyenlően megállapítani;*

IV. *a 35 évet betöltött erdőaltisztek nyugdíjazásá-val a fiatalabbak előmenetelét lehetővé tenni.*

Miután csakis a felülről nyilvánuló méltánylás és

Háryné nem értette meg öt mindjárt.

— Hogyan? — kérdezte.

— Mert ez a gyémánt is hamis.

Hárynéval forgott a világ.

— Ön azt állítja... ez a gyémánt hamis? — da-dogta.

— Nem csak állítom, de úgy is van. Ezt a függőt különben is én készítettem pár hónap előtt megrende-lésre, egy valódi gyémántfüggő mintájára.

— Kinek a megrendelésére?

— Nem ismerem az illető urat, — felelte az ék-szerész kitérőleg, aztán mentegetőzve tette hozzá: — Kötelességemnek tartottam azonban nagyságos aszso-nyomnak megmondani, hogy e gyémánt hamis.

— Nagyon köszönöm önnek, — felelte Háryné min-don orejét összeszedve, hogy nagy felindulását palás-tolja. Aztán elmondta az ékszerésznek, hogy a függő nem az övé, hanem egy barátjánőjé, a ki őt a fél függő megcsináltatásával megbizta; de miután a barátő ab-ban a hiszében van, hogy a gyémánt valódi, előbb fel kell őt világosítania stb. stb. és csak akkor teszi majd a megrendelést, ha ugyan barátője még óhajtja.

Az ékszerész nagyon természetesen találta ezt és Háryné sietve hagyta el a boltot. Nem ment haza, mert nagy lelki felindulásában fulladozott; szüksége volt leve-

göre és teljes magányra, hogy mindent jól átgondol-hasson.

Kisietett a Dunapartra. A fagyos téli reggelen a korzó majdnem teljesen néptelen volt. Háryné, miután egy ideig gyors léptekben ment tova, egyszerre érezni kezdte, hogy a térdei roskadoznak. Leült egy padra és olyan fájdalmas kétségbeeséssel nézett maga elé, mint a ki valami pótolhatatlan veszteség ért. És vajjon nem úgy volt-e? Nem bizonyult-e be, hogy a férje aljasan kijátszotta, megcsalta?

— Meglopott, — gondolta összeborzongva és hideg futott végig rajta ennél a gondolatnál.

Világosan, minden kételyt kizárólag állt előtte a dolog; férjének pénzre volt szüksége, eladta hát felesé-gének a gyémántjait és hogy tettét leplezze, hamis ék-szeret tett azok helyére. Mert hogy az édesanyjának ha-mis gyémántokat adott volna el valódi helyett, az tel-jesen ki volt zárva. Régi, megbízható ékszerésznél vásárolta Rózsáné és függőket, azonfelül Béla, mivel ki-váncsi volt az értékükre, megbecsülte azokat egy ék-szerésznél, de Ilonka is vele volt akkor. Mióta a gyé-mántok a birtokában voltak, azok nem is kerültek ki soha a kezéből. Tehát csakis a férje, az ő férje lehetett a bűnös. Háryné most már értette, miért nem ijedt meg jobban Béla a fél függő elvesztésénél.

jóindulat fokozhatja bennünk a magas szolgálat iránti igaz lelkesedést, önzetlen buzgóságot és munkakedvet, ismétlően eszedünk, hogy alázatos kérelmünk magas figyelmére méltatva, évszázados bajaink orvoslásával testületünket a mai kornak megfelelő legszükségesebbekkel ellátni kegyeskedjék.

Nagyméltóságodnak engedelmes és alázatos szolgálói:

(Aláírók.)

Az államtitkár úr a kérvény átvétele után melegen üdvözölte a küldöttséget s megköszönve a beléje helyezett bizalmat, kijelentette, hogy a kérelmeket tanulmány tárgyává fogja tenni s szívesen fog eljárni abban, hogy az államnak oly fontos szolgálatokat teljesítő alkalmazottjainak — mint a milyenek az erdészeti altisztek — a helyzetén tőle telhetőleg segítsen. Habár ezidőszent mit sem ígérhet, mert valamit megígérni és azt nem teljesíteni nem is szokott, megnyugtathatja a küldöttséget azzal, hogy kérelmüket legközelebb tárgyalás alá veszi és jogos, méltányos kérelmeik teljesítését a maga részéről is a legmelegebben fogja a kormánynál támogatni. Ezután arra kérte az erdészeti altiszti kart, hogy iparkodjanak a magyar államnak ezentúl is hasznos polgárai lenni.

A küldöttség ezután ugyancsak Heinecz Hugó országgyűlési képviselő úr vezetésével Horváth Sándor miniszteri tanácsos úrnál, az erdészeti főosztály főnökénél tisztelet, a ki szintén szívesen fogadta a küldöttséget s kijelentette, hogy ő, a ki minden részletében ismeri az erdészeti altisztek helyzetét s maga is tudja és teljesen átérzi, hogy bizonyos tekintetekben az erdészeti altiszti személyzet mostohább elbánásban részesül, mint

más hasonló állami alkalmazott, a maga részéről is a legszívesebben megteszi a szükséges lépéseket arra, hogy ezek a bajok orvosoltassanak, de, miután az 1911. évi állami költségvetés már az országgyűlés elé terjesztett, a legközelebbi jövőben a helyzet javítására ígéretet nem tehet. Végül kérte, hogy türelemmel várják meg ügyük megoldását, a melynek kedvező elintézésében, mint említette, szívesen fog közreműködni.

A küldöttség még Tomcsányi Gyula miniszteri tanácsos úrnál, a kincstári erdők főosztálya főnökénél is kívánt volna tisztelet, de a miniszteri tanácsos úr — betegsége miatt — nem fogadhatta a küldöttséget.

A magunk részéről örömmel láttuk és tapasztaltuk az erdészeti altiszti karnak a helyzet komolyságához méltó higgadt, nyugodt és tárgyilagos magatartását s bizton reméljük, hogy méltánylást érdemlő jogos kívánalmak teljesülni is fognak.

Az erdészeti altisztek egyik legjogosultabb kérelmére már is megiegyezhetjük, hogy értesülésünk szerint a pénzügyminisztériumban már elkészült az állami alkalmazottak nyugdíjazására vonatkozó új törvénytervezet, a melynek tárgyalása rendén a földművelésügyi kormány szíven fogja viselni az erdészeti altisztek ügyét is.

A gyűlésen szóba került még egy erdészeti altiszti egyesület alakítása is, a melyre nézve azonban határozat nem hozott, hanem annak létesítése egyelőre elodázott. A mennyiben egy ilyen egyesület alakítása elhatározatnak, szívesen fogunk e tekintetben útbaigazítással és tanácsal szolgálni, mert csak egy helyesen megalakított és arra alkalmas ember vezetése alatt álló egyesület működésétől lehet sikert reményelni.

— Tolvaj! — suttogta a szegény asszony egészen magánkívül. — Tolvaj!

Mit tegyen? Férjénél maradhat-e ezek után? Érezte, hogy borzad, undorodik tőle. Nem... nem, anyjának most már teljesedni fog az óhaja, elvált tőle, nem élhet egy tolvajjal, nem engedheti ártatlan kis gyermekeit ilyen ember befolyása alatt. Rögtön az anyjához akart futni, hogy megbeszélje vele a dolgot, de annyira megszokta már éveken át, minden baját előbb jól átgondolni, mielőtt az anyjával közölte volna, hogy most sem tudott másképen tenni.

Van még időm erre, előbb «vele» fogok végezni, — gondolta. — Le fogom álcázni, megszegyenítve, megtörve akarom őt látni magam előtt, kegyetlen bírāja leszek! Megérdeim, — súgta neki fájdalomtól sajgó lelke, a miben egyszerre lázadóan ébredt fel a multnak sok-sok szenvedése.

De bármennyire is kérelmelhetlen bírāja is készült lenni Háryné a férjének, azért, mikor megcsendült az előszoba csengője, jelentve a férj hazaérkezését, az asszony szíve annyira dobogott, mintha nem a férje, de ő lenne a bűnös.

Mosolygó arcczal, vidáman, mit sem sejtve lépett be Háry a szobába, az arczán az a kedves, lebilincselő kifejezés ült, a mivel mindenkit meghódított. Nyájasan,

hangos szóval köszöntötte a feleségét, a ki sápadtan, kőszoborként ült a székén és nem mozdult, hogy a férje elé siessen, csak a fejével biccentett, alig észrevehetőleg. Háry azonban nem figyelt erre, talán mert nagyon elfoglalta őt valami egyéb, láthatólag vidám dolog, talán mert megszokta a feleségét szomorúnak, nyugtalan-nak látni, mióta a gyémántfüggő elveszett. És ment egyenesen a felesége szekrényének, de az zárva volt.

— Hamar, Ilonka, ide azzal a kulccsal! — mondta vidáman.

— Mit akarsz? — kérdezte az asszony fagyosan.

— Semmi közöd hozzá, — felelte a férj tréfásan.

— Neked még semmi közöd a szekrényemhez, — felelte az asszony szokatlan ünnepélyességgel, ridegen.

Háry más alkalommal kikérte volna magának az ilyen hangot, de most nem akart súlyt felna magának és félig feddőleg, félig tréfásan mondta:

— Csacsi! Ki akarom onnan venni azt az árva gyémántot függő, hogy összepárosítsam.

Azt képzelte, a felesége nagot sikít majd örömben, de az asszony összevont szemöldökkel, izgatottságtól remegő hangon, megvetően felelt:

— Hogy összepárosítsd egy éppen olyan ügyes utánzattal, mint az, a mi a szekrényemben van, úgy-e?

Háry elsápadt.

A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban előforduló mérges növényekről.

(Folytatás.)

Irtta: Kovács Aladár, m. kir. főerdőmérnök.

A rézgáliczczal permetezett szőlő könnyen okozhat rézmérgezést, miért is tanácsos az ilyen szőlőt, mielőtt megesszük, jól megmosni. A rézmérgezés ismertető jelei: igen erős hányási inger, majd hányás, a kimerültség érzése, az ideg, izom és szívműködés zavarai. A hányás előidézésével a szervezet maga iparkodik szabadulni a mérgező anyagtól. A további bántalmak elkerülése végett legjobb orvoshoz fordulni.

Igen nevezetes szövetmérgek az *arsén* vegyületek. Ezek legtöbbje itzelen, vagy édeses ízű és azért alig tűnik fel annak, a ki véletlenül, vagy mások rosszakaratára folytán magába veszi, de e mellett gyorsan ható, hatalmas mérgek, úgy, hogy 15—20 centigramm, vagyis a grammnak 15—20 századrésze halálos lehet. Már az ó-korban és a középkorban előszeretettel használták a mérgekeverők az arsenikum fehér por alakú, itzelen vegyületeit mérgezési czélokra. De ne menjünk oly messze időkre vissza, a hőmezővársárhelyi nem régen lezajlott tömeges mérgezési bűnpör förtelmes hősnője arsen vegyülettel üzte őrdögi mesterségét, míg az igazságszolgáltatás előretök keze lesujtott reá. Sajnos, akkoraig már sok ártatlant küldött ennek a mérgeknek a segítségével másvilágra.

Az arsenmérgezésnek kétféle alakja van, heveny és idült alakja.

A heveny arsenmérgezés néha egészen a kolerára

emlékeztet, máskor ájulás, örvöngés és görcsök között rövid $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ óra alatt végez azzal, a kinek a szervezetebe az arsen a már fentebb jelzett mennyiségben bejut.

Leghatásosabb ellenszere a hánytató, — ha kéznél nincs más, a langyos melegviz bőséges ivása, — a gyo-mormosás és a patikában orvosi rendelés nélkül is kapható arsenmérgezés elleni szer.

Az arsenmérgezés krónikus formája azoknál jelentkezik, a kik az arsenmérget igen csekély adagban huzamos idő óta élvezik. Az arsenmérget ugyanis, akár csak a dohánymérget, megszokható és a kik így lassan megszokják, egy idő mulva a halálos adag többszörösét is elbirják. A megszokásra reá vezet az embereket az a körülmény, hogy a mérget csekély mennyiségben az izom munkaképességét fokozza, de a legtöbbnél jelentkezik azután az arsenmérgezés idült (krónikus) alakja, mely teljes lesóványodás után sorvadásra vezet.

A lókupeczek, hogy az öreg lovakat látszólag fiatallá, fényes szőrűvé és tüzesvérűvé varázsolják, arsenvegyülettel tartják azokat. Megjárja azonban a vevő, mert a vétel után néhány hét mulva az azelőtt tüzes csikó egyszerre kidől a hámból.

A gyakrabban előforduló szövetmérgek közt említen-dő a *foszfor* is. Leginkább az öngyilkosok mérge, mert könnyen hozzájutnak, hisz a háztartások nélkülözhetlen egyik eszközeinek, a gyufának (nem svéd gyufa) feje, ezen rettenetes mérgeből készül.

Leginkább a tudatlan gyermek esik a foszformérgezés áldozatává. A felnőttest figyelmezteti a foszfor jelenlétére annak erős, élmélyítő szaga, füstölgése és villogása. Ezen utóbbi tulajdonságainál fogva ez az egyébként ha-

— Tudod?... — dadogta egészen lesújtva.

— Mindent tudok, az ékszeréstől jövők! — kiáltotta az asszony, de nem ridegen, mint egy kérlelhetetlen bíró, hanem az igaz fájdalom kitörésével, könnyektől fulladozva. Egész testtartása, az arczikefézése, a hangja olyan végtelen lelkesenvedést árukt el, hogy a férj szívében kimondhatatlan részvét, szájalom, megbánás nyíltat át.

— Elkéstem! — kiáltotta dühösen, aztán bűnbánólag borulva le a felesége lábai elé, az őszinte megbánás hangján könyörgött:

— Bocssás meg, Ilonka, bocssás meg, a miért ilyen fájdalmat okoztam neked és kérlek, könyörgöm, hallgass meg, melőtt elítélsz.

Az asszony merev arcvonásokkal úgy állt ott, mint a megkövesedett fájdalom, a férj pedig folytatta:

— Nagy pénzzavarban voltam, becsületelt adósságot kellett kiegyenlítenem és sehöl sem tudtam pénzt keríteni. Nem akartam ismét az anyádoz fordulni és nem volt más reményem, mint ezek a függők. De tudtam minő kínosan érintene, ha azokat elkérném tőled, tudtam, minő egetverő lármát csapna az anyád, ha megtudná, hogy elzalogosítottam azokat. Azért, hogy téged kíméljelek, csupán azért, hidd el nekem, titokban elvittem az ékszer, utánzatot készíttettem arról és mi-

után azt a valódi helyére tettem, zálogba adtam az igaziatok.

— Tehát nem adta el őket? — kérdezte a feleség, a kinek márványszerű arca kiszinesedett kisé.

— Szó sincs róla. Egy hét óta lótok-futok már, hogy összehozzam a szükséges összeget a függők kiváltására, mert már nem tudtam nézni a bánatodat és nem akartam neked megmondani a valót, mielőtt az igazi gyémántokat vissza nem adhatom neked. Itt vannak, nézd, — mondta Hary és a zsebéből egy ékszertokot kivonva, azt felnyitotta és az asszony szeméi elé tartotta a ragyogó gyémántokat, melyek ezer színben játszottak, mint vihar után szivárvány az égen.

Háryné nem nyult utánuk, csak nézte, nézte a szikrázó köveket, házi viharának igazi szivárványát, aztán a férje szemébe nézett és onnan olyan megbánás, szeretet, könyörgés sugárzott fejeje, hogy az asszony szeméit elborította a könny.

A férj felugrott és kitárta a karjait.

— Megbocsájtasz? — kérdezte.

És Ilonka a lelki felindulástól remegve, zokogva borult a nyakába és... megbocsájtott.

Szerette.

talmas méreg a dúvadak mérgezésére kevésbé alkalmas. A foszformérgezés az egész szervezetre kihat. A szervezetbe jutott foszfor erős gyomor- és bélhurutot idéz elő, felszívódva tönkreteszi a vérésejteket, elsorvasztja, még pedig gyorsan, a májat és vesét, a melyekben zsi-radékok képez és a sejtek működését megszünteti.

A foszforral megmérgezett egyének tejed adni nem szabad, mert a foszfor a tejben könnyen oldódik és ez által még könnyebben jut a szervezetbe. Legfőbb teendő, hogy a mérgezettnek hánytatót adjunk be, hogy szervezete a mérétől szabaduljon, mielőtt az felszívódnék, azután gyorsan orvsórt kell küldeni.

A foszformérgezésnek van egy krónikus alakja is, mely a gyufagyárakban dolgozó munkások között azokban az országokban arat bőven, a hol a gyufagyártásra a fehér foszfort is használják, a mint ez sajnos, még nálunk is meg van. A krónikus foszformérgezésnek a fő tünete az állkapocsosont teljes elhalása. A mostani kormány bölcs előrelátással már kidolgozott egy törvényjavaslatot, mely a fehér foszfor használatát a gyufagyártásnál hazánkban tiltja s így alapos a reményünk arra, hogy rövid idő múlva csupán csak az úgynevezett svédgyufagyártás lesz engedélyezve, mely többinál a gyufa a foszfornak az egészségre ártalmatlan formájából készül.

A szövetmérgek közé soroljuk még a romlott ételekben a fehérnyék bomlása folytán keletkező mérgeket, melyeket általános néven *hullámmérgek* nevezünk. Különösen említendő itt a *húsmérgezés*, *kolbászmérgezés*, *elő- és sajtmérgezés*. Ezek a mérgezések elég gyakoriak, mert a mondott anyagokban a sorvasztó baktériumok hatása alatt fejlődő hullámméreg oly hatalmas méreg, hogy abból egy gramm $\frac{3}{1000}$ része már halált idézhet elő; már pedig a mondott anyagok igen könnyen bomlanak és a halálos adagnál kevesebb hullámméreg, mely csupán betegséget, erős hányást, hasmenést, némeleken pedig vérhenszerű kiütést okoz, nagyon könnyen termelődik, különösen nyár folyamán, mikor is a kolbász, a nem friss hal s a romlott sajt élvezete mindig veszedelmes. A mérgezés bekövetkezése esetén a hánytató alkalmazását és azután orvos hívását sohasem szabad elmulasztani.

A szövetmérgek közé soroljuk a *mérges gombákat* is. Minthogy azonban a gombák már az erdő és mező terményei, ezekről az erdőben és a mezőn gyakrabban előforduló mérges növények tárgyalásánál fogunk megemlékezni.

Szövetmérgek még az állati mérgek, nevezetesen a kigyó, a skorpió, a méh és a darázs, továbbá a kőrisbogár és a búcsújáró hernyó szőrénék gyuladást előidéző mérge.

Ezen mérgek közül a *kigyóméreg* a legnevezetesebb, nemcsak azért, mert leghatalmasabb, hanem azért is, mert az erdőt járó ember hazánkban, hol aránylag nem sok mérges kigyófaj él, könnyen jut abba a helyzetbe, hogy mérges kigyó marja meg s ha akkor nem tudja hamarjában, mi tévő legyen, tudatlansága reá nézve végzetes következményekkel járhat.

Hazánkban a mérgeskigyók közül a keresztes és a homoki vipera méltó említésre; az első a dombvidék és előhegység, az utóbbi inkább a homokvidék lakója; nem oly mérgesek, mint a trópusok vidékét lakó rokonaik, de azért ezek harapása is mintegy 10%-ban halált okoz, még pedig leginkább azért, mert a megharapott egyén a teendőikkel nincs tisztában s mire orvosi segítség érkezik, már nem lehet segíteni.

A mérgeskigyó mérge egy a kigyó szájában elhelyezett kis mirigy váladéka. A duzzadt mirigy a kigyó fejét szélessé teszi; azért, ha olyan kigyót látunk, a melynek a feje feltűnően szélesebb, mint a nyaka, azt irgalom nélkül pusztítsuk el.

A mérgezmirigy a kigyó szájában mindkét oldalon, a szemai alatt, esukott száj mellett összehajtott csőben, a mérgefogakban végződik; ezek a felső állkapocs mindkét oldalán vannak elhelyezve s a mint az ingerlet, vagy éhes kigyó száját kinyitja, a fogak kiegyenesednek. A fogak cső alakúak és végük nyitott; harapás alkalmával a mérgezmirigyekre gyakorolt nyomás a kigyómérget — a mérgefogak csőszerű szerkezetén át a fogak által — a testen ejtett sebbe szorítja, honnan a méreg a keringő vérel a szervezetbe jut. Maga a kigyóméreg egy gyengén zöldes színű, több hatóanyag keverékéből álló folyadék. A hatóanyagok egy része a seb körül gyuladást és üszkösödést idéz elő, másik része pedig az idegrendszer központjának azt a részét támadja és bénítja meg, a mely a szív- és az érműködést, a légzést szabályozza; innen van az, hogy a mérgekigyó által megmart állat vagy ember lélegzése és szívverése megáll, a mi természetesen feltétlenül halált okoz; — a hatóanyagok egy része a vérésejteket oldja fel.

A megmart ember a marás helyén és megsérült tagjaiban rendszeren igen heves fájdalmat érez; nem sokára a két kis finom karczolás alakjával bíró seb környéke rohamosan dagadni kezd, mely dagadás az egész testre kiterjed s azt eltorzítja. A dagadt testrészeken üszkös tályogok képződnek, majd a beteg hirtelen felépő nagy gyengeséget érez, kiüt rajta a hideg veríték, halálfelelem lepi meg, elájul és levegő után kapkodva megfullad.

(Folytatása következik.)

A nyestfogásról.

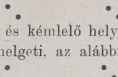
Irta: Gyulai Gy. Károly.

Lombhullató és tülevélű fanemekkel vegyes nagyobb erdősegekben, a hol buvóhelyeket nyújtó korhad, odvas fa bőven akad, a nyestek veszedelmesebbek, a fanyest örömet üt tanját, részint önmaga választotta odukban, részint pedig olyan fák belsejében, a melyekből az eveték elüldözte, sőt kipusztította. Éjjeli rablótáiban többnyire az erdő szélén és a tisztásokon ülalkodik áldozataira. Miután az erdő összes melegvérű állatvilágának veszedelmes ellensége s így a vadászatnak és erdőszetnek egyaránt érzékeny károkat okoz, kiméltre számot alig tarthat.

Szép, fényesen csillogó gesztenyebarna gereznája, ha azt kifogástalan állapotban boesátjuk áruba, a prém-

piacznak ma is egyik legkeresettebb s így legértékesebb anyagát szolgáltatja.

Elhelyezkedésükben a nyestnyomok föltötte egyszerűek és könnyen fölismerhetők; ámbár a talpakat sűrű szőr övezi s így az újjlenyomatok körvonalai kissé elmosódtak. A nyestnyomok jellemző elhelyezkedése a hófelületen avagy a puha, nedves talajszínen eléggé szembeötölően a következő alakzatot mutatja:

Pihenő és kémlelő helyzetben, a midőn egyik mellső lábát fölemelgeti, az alábbi nyomokkal árulja el magát:

Tehát csupán három talpnyom látható.

A nyestfogás czéljaira a gyakorlatban legtöbb eredménnyel jár a hattyunyak név alatt ismert fogókészülék; még pedig abban a kipróbált alakjában, a mint azt a közismert Weber Rudolf-féle csapdagyar készíti Haynau-ban; s a melynek változatosan elmés szerkezeteit a wieni vadászati kiállítás is több helyütt bemutatta.

A nyestfogás czéljaira szolgáló hattyunyakait a nyestek által látogatottabb erdőszegélyek, erdőtisztások, erdei ösvények alkalmasnak látszó pontjain kell fölláttatnunk. A fogóvas czéljaira kiszemelt helyet mintegy 3—4 négyzetméternyi területen az erdő giz-gazjától gondosan megtisztogatjuk. Az avarral borított terület, kivált ha az tüllevelektől ered, legalkalmasabb a fogó-szerkezetnek oly módon való fölláttatásához, hogy az a vadban gyanu ne keltsen.

A vas lecsapó rugószerkezetét az uralkodó széláramhoz irányítjuk, a hideg évszak beáltával ez a széláram rendszerint északkeleti irányt vesz. Magát a szerkezetet már odahaza is megfelelően előkészíthetjük; a csalétket is hozzáerősíthetjük s az egészet nyulzsíggal vagy egyéb a nyest előtt kívánatosan csábító anyaggal bemazatosoljuk. A vasat az előre kijelölt és előkészített területen aztán a talajba mélyesztjük. A vas számára kimélyített árkokat gondosan teleszórogatjuk friss, szárított ló-ganéjjal, a mibe úgyszólván belcerósítjuk a fogóvas alapszerkezetét. Magát az egész vaszerkezetet is tele hintjük aztán nyirkos, tehát még ki nem száradt olyan trágyával, a melyet a szerkezet nyomkodunk, hogy azt a szél se hordozhassa el. A szerkezet felállításán közben keletkezett emberi nyomainkat is lóganéj ráhintésével tüntetjük el gondosan s azután a csalétket, a melyek éppen rendelkezésünkre állanak, akár szárnyas, akár szőrmes állattól erednek is azok, a szerkezet környékén és közelében is elszórogatjuk, hogy így a nyest a helyet ismétlen fölkereshesse s ahhoz hozzászokjon.

Magába a fogó-szerkezetbe erősítendő csalétkül legalkalmasabb egy-egy frissen lelőtt szárnyasféle, nevezetesen: szajkó, gébics vagy egyéb próbó madár.

Napközben a szerkezetet gallyneműl gondosan be kell földni, hogy egyéb nem a veszedelemnek szánt vad s általában hasznos állat ne kerüljön a vasba, a melyet a nyest amúgy is csak éj idején fog fölkeresni. Alkony beálta táján a letakart szerkezetet aztán szabadabbá tehetjük.

Hőzivataros, esős napok idején a szerkezet beállításaival elvesződni céltalan volna. A nyest nem kedveli a nyirkos, nedves, kellemetlen időjárást s inkább az odvas fa belsejében koplal és szundikál meleg udujában, semhogy féltett drága bundáját a megázás veszedelmének kiszolgáltatassa.

A mennyiben a friss nyestnyomok daczára sem sikerül a nyestet hamarosan törbevasalni, a vasat más-hová helyezhetjük s a csalétket is megújíthatjuk. Egy-egy friss tyúktojás, darabka lépes méz, sőt kirántott muszkahal, vagy hering is eléggé kívánatos csalétket a csemegekedvelő nyest előtt.

Házi- és vadállataink ragadós száj- és körömfájásáról.

Úgy a napi, valamint a szaksajtó nap-nap után mindűrűben teszi szóvá az országban most már igen elterjedten uralgó ragadós száj- és körömfájást, mely, bár kormányunk elfojtására mindent megtesz, mégis terjedésével mérhetetlen károkat okoz úgy az állattartóknak, tenyésztőknek, de közvetve az ország lakosságának.

Számokkal talán ki sem fejezhető az a rengeteg kár, a mi forgalmi korlátozások révén beállt, érezzük a napról-napra fokozódó hűsrágaságot, minek egyik főoka a ragadós száj- és körömfájás uralgása.

De minket a betegség ebből a szempontból, ha érdekel is, de mégsem talán olyan mérvben, mint gyógyászati és rendészeti szempontból.

A fentebb említett körülmények készítetnek arra, hogy erről a dologról egyet-mást elmondjak, de főleg azért, mert éppen érvészbembert ez a betegség úgy saját személyét, mint hivatását illetőleg nagyon érdekel. Mai napon olvasom egyik lapban azt a hírt, hogy ez a betegség már Erdélyben a vadállományt is nagyon megtámadta és nagyban, járványyszerűen lépett fel. Én most ez ügyben hosszabb ideig voltam kiküldetésben és így bő tapasztalatokkal rendelkezem, melyeket a köz javára fordítani kötelességemnek tartom.

Minden esetre kívánatos volna, ha mindent elmondhatnék, de erre e helyen nincs terem és így csak röviden fogom elmondani azt, a mi a legfontosabb.

A betegséget már 1764-ben ismerték, de nem tudták azt, hogy ragályos természetű, azt hitték az időjárás, levegő stb. terjeszti. Később azután *Bollinger* vizsgálatai alapján tudták meg, hogy ez egy ragadós betegség. Előidézőjét még ma sem ismerjük, csak annyit tudunk, hogy egy a mikroskoppal ki nem mutatható ultramikroszkopos lény idezi elő, mely oly finom, hogy a bacillusok szűrésére használt agyagszűrőn is átmegy.

Leginkább megtámadja ez a betegség a szarvasmarhákat, kisebb mértékben a sertéseket és juhokat, legkevésbé a kecskéket. Nagyon ritka esetben megbetegedhetnek a lovak, kutyák, házinyulak. Megtámadja ez a betegség a hasított körmű vadakat is, a mint erre magam is láttam példát.

Ez a betegség a fellépését és elterjedését illetőleg nem tart semmiféle rendszert és így különbözőképp szokott jelentkezni. Egyes években, mint pl. ez évben, oly nagy mértékben lépett fel, hogy úgyzólván egész országunkat ellepte már és a külföldön is több helyen uralg. Hazánkban 1890-ben oly nagymérvű volt, hogy 1.242,951 darab állat beteg. 1894-ben nem volt oly nagymérvű, mégis 71.794 darab volt beteg.

Elhullást csak súlyos esetekben szokott előidézni, bár fiatal, különösen szopós állatoknál gyakrabban előfordulhat, hogy a betegség elhullással végződik. Az állatok azonban nagyon megérik a betegségre, mert megfigyelésekből megállapítható, hogy pl. egy bika 20 kgr.-ot, ökör és tehén átlag 15 kgr.-ot, borjú 6 kgr.-ot veszíthet súlyából. Kárt szenved a tehéntartó gazda is, mert a tejelés a legjobb esetben naponta egy literrel apad, de legtöbbször egészen is elapadhat a tej. De még a legjobb esetet vége, tekintve, hogy a nyers tej élvezetével az ember maga magát is fertőzheti és így a beteg állatok tejének élvezete veszélyes, de törvényszerűleg tilos is, már a tehéntartó ember ily úton is sokat veszít.

Magam voltam szemtanuja, hogy egészségesnek vélt tehéntejet, melyben a betegség csirája benn lappangott, emberek élveztek, kik aztán ragadós szájfájásba estek és bizony eléggé megdagadt az arcuk és napokig lázas betegen feküdtek. Még fokozottabb elővigyázatra van szükség ott, a hol kis gyermekek vannak a családban, mert ezek főtápláléka a tej lévén, könnyen kaphatnak ily úton végtelenségéig váltható bélgyulladás.

Sok ízben tapasztaltam azt, hogy nem ismerve a betegség lényegét, sokan, csakhogy egy fillért se veszítsenek, sertésekkel itatták meg a beteg tejet és így elértek azt is, hogy sertéseik is beleestek a betegségbe. A betegség minden elképzelhető úton-módon terjed és pedig elég rohamosan. Leginkább az egy istállóban, egy legelőn tartózkodó állatok között terjed el, az ember sokszor ily helyeken is megtalálja, a hol még a madár se jár, pedig ezen a helyen igazán más nem terjesztheti, mint egy oda vetődött madár, mely talán esőreben egy fertőzött szalma vagy fűszálatt hoz és elejti a magas bérceken legelő állatok között. Erdély már csak elég erdős és mégis a betegség ezidőszert ott van elterjedve a legjobban. Mostani kiküldetésem ideje alatt is egy alkalommal egy elég magas hegyen, a hol ember nem igen szokott megfordulni, észleltem egy vinczellér tehenén és kiderült, hogy ott nagy csapatokban jártak a berkekből feliasztott vadulak. Meg volt oldva a kérdés, mert a berkek körül községek mind nagy mértékben fertőzve voltak, de nemcsak a községek, hanem a berkek mentén elterülő rétek és patakok is, úgy, hogy azokból az itatást megiltottuk és így a betegség lefolyásának némi gátat tettünk.

Évek során át tett megfigyelésekből állapítható meg, hogy a betegség rendszerint a nyári hónapokban és tavasszal jelentkezik, a tél beálltával megszűnik, de tavasszal újult erővel kitör. Beigazolt tény, hogy nedves, ingoványos helyeken jobban terjed, de beigazolt tény az

is, hogy a bacillus vagy illetve ultramikroszkopos fertőző anyag nem nagyon ellenálló, a mi a védekezést megkönnyíti.

Már most kell, hogy erdőrendőri szempontból is figyelemre méltassuk a betegséget, mert ha egyáltalán nem törődünk vele, úgy erdőgazdaságunkban is váratlanul nagy károkat okozhat.

Mint jeleztem már, a napisajtó is erősen emlegeti, hogy Erdélyben a vadak, különösen a vaddisznók között felütötte a fejét ez a betegség és tömeges megbetegedést idézett elő.

Épen e lapok igen tisztelt olvasói hivatottak hivatásuknál fogva megakadályozni azt, hogy a vadak között fellépett betegségnek utját állják, részben mert ezzel metalan saját kis állatállományukat, saját megélhetésüket veszélyeztetik, másrészt, mert ha ennek gátat nem vetnek, erdőgazdaságilag károsodásokat segítenek elő.

Természetes, hogy itt nem a vadak gyógykezeléséről van szó, mert hisz ez egyenesen kivihetetlen dolog, teendők csak arra szorítkozik, megakadályozni azt, hogy a ragályanyag tovább terjedjen.

Az állatokban megvan az összetartási ösztön, csak úgy szeretnek csoportosan élni, mint az emberek. Ilyenkor is, mikor e betegség meglepi, összeverődnek és tekintve, hogy igazán magyaros kifejezéssel éljek, ez a betegség levezi a vadakat a lábukról, vagyis mozgásukban a súlyos fájdalmak, sebek és nagy láz miatt gátolva vannak, könnyű valamit tenni a ragályanyag elhurocolásának megakadályozására.

Természetes, a védekezés mikéntjét mindig a helyi körülmények szabják meg, arra egy határozott szabályt felállítani nem lehet, csak általánosságban lehet a módokat megállapítani, melyek szerény nézetem szerint bár se vadász, se erdész sohse voltam, a következőképp volnának megoldhatók.

Ott, a hol lehetséges, a hol azt a helyi körülmények engedik, tanácsos lenne az egy csoportba verődött, a betegség miatt amugy is tehetetlen özekeket, szarvasokat a betegség tartamára, ha lehet, nagyobb területen körülkeríteni, az ott összegyűlemlett trágyát fertőtleníteni és elátni, a netalán súlyos betegeket patáit fertőtleníteni szerel, vassgálcz és kénoldat, locsolgatni, valamint ha lehetséges, azt a hol tartózkodnak, ugyancsak felönteni. Netaláni hullákat azonnal fertőtlenítni mélyen elátni és arra ügyelni, hogy a kóranyagot más állat el ne hurocolja. Természetes, ott a hol a baj már fellépett, szükséges az erdőt sűrűbben beportyázni, de nem fertőzött lábbelivel és ruhával. Főleg arra ügyelni minden erdész, ha netalán ilyen állatot az erdőben kezelni vagy annak helyén járt, azzal a lábbelivel, ruhájával ne menjen a saját istállójába, nehogy oda is bevigye a ragályt, sem pedig olyan helyről szalmát vagy szénát ne hozzon, a hol ily betegség uralgott. A szerkesztőség szives engedelmével a következő számban még egyet-mást elmondok.

Dr. Kukuljević József,
m. kir. állatorvos.

Gazdasági tanácsadó.

Rovszvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

Nedvdús takarmányok károsan befolyásolják-e a tej minőségét? Majdnem mindenütt azt halljuk, hogy a takarmányrépa, zöld luczerna, nyers moslék stb. vízdús takarmányfélék etetése a tehenek tejét nemcsak izre befolyásolják, hanem a tejet vízessé, ritkává teszik.

Ezt a kérdést tudományos kísérletek alá vették s e czézből hosszabb ideig 10 drb tehenet moslékkel, tökkel, répával, burgonyával és zöld luczernával etettek.

A tehenek súlya egyenként 500 kg volt s 2 drb tehénrel, mely tehát 1000 kilogrammot nyomott, a következő vízdús takarmányt etették: moslékből 89 kg-ot, tökhusből 133 kg-ot, répából 82 kg-ot, burgonyából 34 kg-ot, és zöld luczernából 76 kg-ot minden hátrányos haj nélkül.

A vizes és száraz egyenlő mennyiségű takarmányt fogyasztó tehenek súlya naponta átlag a vizes takarmánynál $\frac{1}{2}$ kg-mal a száraznál $\frac{1}{10}$ kg-mal emelkedett, vagyis a tehenek a kétféle takarmányozás hatására körülbelül egyenlően hiztak.

Míg a moslékon és tökhúson tartott tehenek alig ittak vizet, addig a répát, burgonyát és zöld luczernát fogyasztó tehenek a takarmányukkal bevitt sok vizen kívül még átlagban 54 kg mennyiségű vizet is ittak.

A tejelési időszak előrehaladottságával a kísérleti tehenek tejében a tej összes alkotórészeinek százalékos mennyisége tetemesen nagyobbodott, kivéve a tejeczkorét, mely csaknem állandó maradt. A fehérnye és zsir százalékos mennyisége jóval gyorsabban nőtt a tejeczkor és hamu százalékos mennyiségénél.

A napi tejnek 55 %-a esett a reggeli, 45 %-a pedig az esti tejre. Minden kísérletben, még ha az esti fejes eredménye volna is a nagyobb, az esti tej tartalmazott — átlag 1'1%-al — több zsírt, mint a reggeli tej.

Az egyes vizes és a száraz takarmányokkal termelt tejek fajsúlya, savfoka és a savó fajsúlya teljesen megegyezett, a tejalkalrészek százalékos mennyisége között pedig lényeges különbség nem volt. Úgyisint az összes vizes takarmányokkal termelt tej átlagos összetétele csaknem teljesen megegyezett a száraz takarmányokkal termelt tej átlagos összetételével. Nem igaz tehát az, hogy a vizes takarmányokkal higabb tejet kapunk, mint száraz takarmányok etetésével.

A vizes takarmányok ellenben befolyásolják a tejhozamot, vagyis a tejnek és a tej alkotórészeinek abszolút mennyiségét, még pedig: a moslék, a répa és a luczerna fokozta a tejhozamot, a burgonya valamivel csökkentette, a tökhús pedig erősen csökkentette a tejhozamot.

Míg a reggeli tej mennyisége a zöld luczerna hatására erősen csökkent, az esti tejé fokozottabb mértékben növekedett, úgy hogy az egész napi tej gyarapodását kizárólag az esti tej mennyiség növekedése okozta.

A kísérletek szerint tehát lehetetlen, hogy a vizes

vagy zöld takarmányozással járó vízfogyasztás az oka a tej hígulásának.

A takarmánnyal és ivóvízzel bevitt vízmennyiség tehát változatlanul hagyja a tejhozamot. Ellenben a tejhozam nemcsak a takarmányban elfogyasztott táplálék anyagok mennyiségétől, hanem a takarmány minőségétől is függ. (bl.)

A montauban-galambról. A római galambok után az úgynevezett montauban galambok a legnagyobb testűek és figyelemre méltó szélességök is utólréhtetlen.

Alakra nézve a montauban-galambok a dobos galambokhoz hasonlítanak, habár természetük valamivel karcsubb.

A montauban-galamb feje élénken emlékeztet a dobosgalambéra és disze egy meglehetősen hosszútollú keresztfőkötő; viselkedése szintén a dobosgalambéra hasonlít, legalább is annyira, a mennyire a kissé nehezk teste megengedi. Valószínűleg a nagy begyagalamb és az úgynevezett hónapos galamb keresztkezéséből származik.

Ez utóbbi egy olasz, Dél-Franciaországban is előforduló nagy fajta. Feltűnő nagysága a montauban galambot a repülésre alkalmatlanná teszi; csak nehezen bír repülni, a mire meglehetősen hosszú és puha tollazata is alkalmatlan. A montauban-galamb viselkedése jóval élénkebb a rómainál és gyakran mutatkozik a dobosgalambra emlékeztető erőszakos természet nálók is.

Tenyésztésre igen alkalmasak ugyan, de nehéz a szükséges vérváltozást a tenyésztetben eszközölni, mert sajnos, nagyon kevesen foglalkoznak a montauban-galambok tenyésztésével.

A fej hosszas és a csőrük, mely a világos színűeknél vöröses-fehér, a sötétéknél pedig sötétbarnas, meglehetősen hosszú; a szemek karikákkal vannak körvezeve. A nyak rövid és vastos. Mint már említettük, a montauban-galamb nagyon széles, a mi vállban tűnik fel legjobban. A mell gömbölyű és a szárnyak, melyek elől a melltollazatba befeksznek, oly hosszúak, hogy a hosszú és széles farkon majdnem végigérnek.

A szárnyak könnyedén hordják, de se nem csüngeszitk, sem a hátot nem keresztetik. A lábak rövidek, úgyisintén a lábszárak is, mely utóbbiak sckszor tollal jól be vannak borítva. A lábakon nőtt tollakat a tenyészők nem szeretik, mert a montauban-galambnak sima lábának kell lenni és azért a tollas lábúak a tenyészésből okvetlenül kiküszöbölendőek.

Bár a montauban-galambok a mindinkább ritkuló fajták közé számíthatók, azok tenyésztése meglehetősen ajánlatos, annál is inkább, mert ennek a galambfajtának a száma kicsi és így kár volna egy oly galambfajtát elveszíteni, a mely nagy szaporodási képessége folytán tenyésztésre igen alkalmas. (bl.)

Burgonya mint baromfitakarmány. Általános szokás fött burgonyát a baromfinak takarmányul adni és a mennyiben még más eledelt vegyitünk hozzá, az nem is megvetendő takarmányozás. A baromfiak szeretik a

burgonyát, de egymagában az csak csekély értékű takarmánynak tekinthető, különösen azért, mert a burgonya nagyon csekély mennyiségű fehérnyét tartalmaz; már pedig ez utóbbi az alapja a helyes takarmányozásnak, sőt a tojóképeségére is befolyással van.

A tyúkoknak a táplálékban körülbelül 15–20 gramm fehérjére van szükségük, mit az eledellel kell, hogy magukba szedjenek.

Egy kilogramm burgonya azonban nem tartalmaz többet 20 grammal. Ha most meggondoljuk, hogy csakis burgonya etetésnél egy tyúkra rendszeresen $\frac{1}{4}$ ekot számíthatunk, úgy látjuk, hogy csak $\frac{1}{4}$ részét kapják annak a tápláló szernak, a melyre főleg szükségük van.

Azonkívül kizárólagos burgonya etetésnél béluhat és más bajok is mutatkoznak, azonkívül megfelelő táplálkozás hiánya miatt a baromfiak a súlyukat is elvesztik.

A ki tehát burgonyát etet, okvetlenül keverjen hozzá oly takarmányt is, a mi fehérnyét tartalmaz.

Ilyen takarmányok: a tej, húshulladék, húskivonat, korpa stb.

Ezek mind alkalmasak arra, hogy burgonyával vegyítsenek, azt táplálóbba tegyék s így nemcsak, hogy a baromfiak szívesebben egyék, de hogy táplálószerűk a megfelelő alkotórészeket is tartalmazzák. (bl)

Különfélék.

A földművelésügyi minisztérium kiadványai. Lapunk egyik régebbi számában említést tettünk arról, hogy az Országos Erdészeti Egyesületet megkerestük, tenne előterjesztést a földművelésügyi miniszter úrhoz az iránt, hogy jövőben, a kiadásában megjelenő népszerű könyveket lapunk előfizetői részére díjtalanul engedélyezze. A földművelésügyi miniszter úr most arról értesítette az Országos Erdészeti Egyesületet, hogy ezt a kérelmet sajnálatára nincs módjában teljesíteni, mert a kiadványok előállítására tetemes költségbe kerül.

Habár mi is sajnáljuk, hogy a miniszter úr kérelmünket nem teljesíthette, megnyugtatójuk egyúttal olvasóinkat, hogy a minisztérium kiadványai rendkívül olcsók, úgy hogy azok közül a szükségesek beszerzése nem okoz jelentékenyebb költséget.

Nyugdíjbiztosítás. Lakatos Béla szepesvármegyei állami erdővéd, az Országos Gazdasági Munkás és Cselédségi pénztárnál a rendes tagok első csoportjában nyugdíjra és balesetre biztosított.

Eleven vad szállítása. Az általános drágaság a vadászattal foglalkozókat is igen közelről érinti. Pár év óta tapasztalható, hogy a vadászterületekért kért bérösszegek az előbbi bér többszörösét is meghaladják. Hogy tehát ezen tetemes kiadások legalább részben visszatérüljenek, a vadászterületek tulajdonosai, mint-hogy az utóbbi években mind nagyobbá vált az élő

vad iránti kereslet és az értékesítésnek ez a módja sokkal előnyösebbnek bizonyult, a vadmenyiség bizonyos hanyadát — az okszerű vadtenyésztés kívánalmainak figyelembevételével — élő állapotban kezdték értékesíteni. Az élővad szállítások körül azonban itt-ott visszaélések történtek, miért is a m. kir. földművelésügyi miniszter úr az élővad szállítást rendeleti úton szabályozta. A vadászati idény beálltával szükségesnek tartjuk lapunk tisztelt olvasóit arra figyelmeztetni, hogy a mennyiben eleven vad szállítása iránt kérvényt nyújtanak be a földművelésügyi miniszter úrhoz, a gyorsabb elintézés céljából helyesen teszik, ha az eleven hasznos vadnak s a hasznos szárnyasvad tojásainak forgalomba hozatalát és szállítást szabályozó 36219/1910. VII. A/2. számú földművelésügyi miniszteri rendeletnek megfelelőleg, ez iránti kérvényüket az illetékes vármegye alispánja útján terjesztik fel.

Ajánljuk egyúttal az is, hogy a benyújtandó kérvényben az illető vadászterület nagyságát kat. holdakban is tüntessék fel, mert ez által biztosítják a kérvény gyorsabb elintézését.

Földünk víztömege. Manapság szeretnek mindent számokba foglalni és a statisztika szabályai szerint rendezni. Így egy földrajzi tudós kiszámította, hogy hány köbméter víz van a mi Földünkön. Kerek számokban tudósunk szerint:

Világtenger	Közepes mélysége méterekben	Terület négyzet kilométerben	Kőbtartalom köbméterben
Csendes-óceán . . .	4083	161.137,000	685.000,000
Atlanti-óceán . . .	3763	79.776,000	300.000,000
Indiai-óceán . . .	3650	72.536,000	265.000,000
Északi-sark-tenger . .	818	12.563,000	10.000,000
Déli-sark-tenger . . .	1500	15.630,000	23.000,000
Összes beltengerek együttevén	1060	30.748,000	32.500,000

Így hát a Föld valamennyi tengerének felszíne együttevén 3679 millió négyzetkilométer és köbtartalma 1286 millió köbméter. Ez a vízmennyiség akkora, hogy ha a tengerből kiemelkedő összes szárazföldeket és magaslatokat a tengerbe hordanánk, úgy ezek a tenger mélységének csak egy huszadrészt töltenék ki.

Vakondok és giliszta. A vakondok, mint tudjuk, nem merül téli álomba, hanem a hideg évszak alatt is földi gilisztát, pajódot és egyéb rovarlárvát keresve, turkál a talajban és a mint a megélhetéséhez szükséges rovarok tölre a talaj mélyebb részébe húzódnak, ő maga is mélyebbre ássa járatait.

Brehm «Az állatok világa» című művében azt mondja, hogy a vakondok egyes esetekben tartalék-táplálékot rak össze fészkeiben és pedig nagy rakás földi-gilisztát, a melyeket előzetesen megsonkít, vagy megsebesít, de sohasem úgy, hogy azok elpusztuljanak. Szigorúbb teleken állítólag jobban megtölti élestarát mint enyhébbeken.

Ez állítás helyességét a tapasztalat megerősítette, a mennyiben több vakondok fészkeiből kiásott giliszták

valamennyiének (néhány fészkekben 300 darabnál is több volt) hiányzott a feje vége, mert a vakondok az első néhány szelvényüket leharapta. Az ilyen gilisztaik mind éltek ugyan s az okozott seb felett új bőr is képződött, de tovább menni nem tudtak. A vakondok tehát nem ok nélkül harapta le a gilisztaiknak épen a fejét.

A földi giliszta ugyanis kétféleképpen halad a földben, vagy úgy, hogy a föld apró rögöskéit oldalra nyomja, vagy pedig elnyeli azokat s mintegy keresztül eszi magát a földön. Mind a kétféle haladásában szüksége van a feje végére. Az első esetben a földrészeket úgy szorítja félre a földi-giliszta, hogy testének első részét hosszúra kinyújtja, mi által az nagyon elvékonyodik s így bedugja azt valamely kis üregbe, vagy hézagba. Ezután a hátsó részét előre tolja, a mitől a kezdetben vékony első részét megvastagodik és a földrészeket oldalra szorítja. Ilyenkor tehát a giliszta feje úgy szorít mint az ék és egyúttal mint tapogató, a mivel a földben levő apró üregeket felkutatja. A hol azonban a talaj igen szivós, finoman iszapolt, a hol tehát a földi giliszta nem talál olyan apró nyílást, a melybe hegyes feje végét belekelhetné, ott egyszerűen a száján fölveszi az útjába eső földrészeket s előrehaladva áthúzza a belén a földet s ily módon készíti el a leg-szivósabb talajban is járatait.

Mind ezekből kitűnik, hogy a földi gilisztaiknak, ha a vakondok kamrájából ki akarna szabadulni, okvetlenül szüksége volna teste első részére, vagyis a fejére s hogy a vakondok épen ezért harapja le a giliszta fejét. Télen a giliszta első része nem egészítődik ki s így a feje sem képződik újra, úgy hogy e miatt nem tudnak a vakondok élestárából megszökni. Mivel a giliszta télen nem mozog s így anyagforgalma rendkívül csekély, nincesen táplálékra szüksége, tehát táplálék nélkül is életben marad s a vakondoknak mindig kitűnik, friss táplálékot szolgáltat.

Időjelzés. A «Meteor» november második felére a következő időjelzést teszi közzé:

November hó második felének változási napjai 15, 17, 20, 28, 29, 30-ra esnek; a 15-iki hideg, a 17-iki csapadékos jellegű, melyen már hó is lehet. A hideg jelleg a bolygók részéről kevés változással a hó végéig kitartónak ígérkezik, ha napkitűzések nem zavarják ezeket a befolyásokat. Napfolt tömörülés esetén a hideg jelleg nyer támogatást.

Humor. Néhai III. Frigyes Vilmos porosz király időnkint nagyobb kirándulásokat tett Potsdam környékén s ilyen alkalmakkor az udvari szakács kocsin vitte utána az élelmet. De rendszeren keveset vitt s a kíséret egyik-másik tagjának olykor nem jutott egy falat sem. A főszakács az éhenmaradt embereket aztán pénzzel kárpótolta. Egyszer a király is megtudta ezt s a legközelebbi kirándulásán megkérdezte a kocsisától:

- Ebédeltél?
- Nem, Felsőg.
- Miért nem?

— A szakács azt mondta, hogy minden ennalval elfogyott. De kárpótlásul adott négy garast.

A király nagyon megharagudott, elvette a négy garast a kocsisától és maga elé hívatta a szakácsot. Mikor megérkezett a jól táplált ember, a király oda tartotta a szája elé a kocsis pénzét s rákiáltott:

— Edd meg!

A szakács rémülten nézett a királyra, de ez még meregebben ismételte:

— Edd meg!

— Nem ehetem, Felsőg! — nyögte a szakács.

— Hát a kocsis meg tudja enni? Hát a kocsinak ilyen ennalval adsz te? Edd meg itt előttem!

Sok könyörgésbe került a szakácsnak, a míg rá tudta bírni a királyt, hogy el ne nyelje vele a négy garast. Ez időtől kezdve mindenki megkapta a maga porcióját a kirándulások alkalmával is.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az wadalnak l. vezetőseit, hogy erdészeti altszti létszámukban beálll változásokról a szerkesztőset értesiteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földmívelésügyi miniszter úr Kosztróber György m. kir. főerdőrt a nagybányai főerdőhivatal kerületéből a lippai főerdőhivatal kerületébe, Rác Pál m. kir. főerdőrt pedig a lippai főerdőhivatal kerületéből a nagybányai főerdőhivatal kerületébe helyezte át.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavított lakczim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközi a bejelentést czimváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölséges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

V. F. I. Minden kincstári erdőhivatal kerületére nézve meg van állapítva az erdőörök (II. osztályú altsztek) és a főerdőörök (I. osztályú altsztek) száma. Az erdőörök javadalmozása, az 1904. évi I. t.-ez. alapján járó személyi pótlékkal együtt, évi 700, 800, 900 és 1000 kor., a főerdőöröké pedig évi 1000, 1100, 1200 és 1300 korona. Az erdőőr csak abban az esetben nevezhető ki főerdőorré, ha abban a kerületben, a melyben szolgál, van üresedésben levő főerdőori állás; ha azonban főerdőori állás nincs üresedésben, akkor az erdőőr öt évenként 100—100 koronával léphet csak elő, addig, a míg eléri az évi 1000 koronás fizetést s ebben a fizetésben marad (mint erdőőr) addig, a míg egy megüresedő főerdőori állásra kinevezhető lesz. Viszont azonban az évi 700, 800 vagy 900 kor. fizetést élvező erdőőr is kinevezhető főerdőorré, ha van főerdőori állás üresedésben. Ha az évi 1000 kor. javadalmozást élvező erdőőr nevezetik ki főerdőorré, úgy az ilyen fizetésben nem nyer semmit, hanem csak több fizetés és földjárandságot kap. Az ilyen főerdőörnek a 100 korona személyi pótlékra (100 K. fizetésre) való igénye akkor nyílik meg, a mikor főerdőori minőségben már öt évet szolgált. Az a körülmény, hogy mint erdőőr is évi 1000 kor. javadalmozást élvezett, az 1100 kor. fizetés esedékességére befolyással ninc. Míután ön 1908. évi október hó 30-án neveztetik ki főerdőorré, ennél fogva az évi 1100 kor. fizetésre való igénye csak 1913. évi november hó 1-én nyílik meg. Ha a személyi pótlékokra vonatkozó rendeletekről bővebben akar tájékozódni, úgy olvassa el lapunk 1908. évfolyamának 157. oldalán levő közleményünket. 2. Egyházi adót köteles fizetni, akár van a község-

ben ingatlan, akár nincs, mert az egyházi adót a személyek után vetik ki.

K. A. 1. Ha hirdetését többször akarja lapunkban közzététetni, úgy a hirdetési díjat minden hirdetésért külön-külön meg kell fizetni. Bizon a hirdetés többé kerül, mint lapunk előfizetési díja, de hát ez az egész világon minden lapnál így van. Hogy a hirdetés mibe kerül, azt lapunk fején olvashatja. 2. A hiányzó lapokat megküldük.

T. B. S. Előfizetőinknek csakis az álláskeresletre vagy állás-kínálásra vonatkozó hirdetését közöljük díjmentesen, minden más hirdetésért a hirdetési díjat meg kell fizetni. Ha tehát hirdetését közzé akarja lapunkban tétetni, úgy azokat küldje be újból és nyilatkozzék egyúttal arra nézve is, hogy hajlandó-e a hirdetési díjakat (körülből 6—8 kor. lesz) megfizetni.

D. I. F. Ha 1911. évi június 1-én még szolgáltatásban lesz, úgy feltétlenül megkapja az évi 1100 kor. fizetést. Az a körülmény, hogy ön már előbb kitölti köteles 40 évig szolgálati idejét, a magasabb fizetés esedékességére semmi befolyással sincs.

H. M. Verse nem közölhető.

P. P. A földmivélsügyi miniszter úrnak 1910. év 47194. szám alatt kiadott rendeletével (l. Az Erdő III. évf. 177. lap) a menyétre 100 a pelére pedig 0-50 korona lódj van megállapítva. A mennyiben tehát e vadat *berbe* nem adott kincstári vadászterületen lótte, jogos igényt tarthat a lódjak kifizetésére.

P. J. I. Ha valamely kincstári vadászterület bérleje oly kincstári egyneként alkalmaz vadörköl, kik az erdőtervény 38. §-ában körülírt esküt letették, úgy ezeket sem fegyver, sem vadászati adót fizetni nem köteles; mert nevezettek — mint ezt már számtalanszor megirtuk — kettő (2) drb adómentes szolgálati fegyvert tarthatnak s ezen kívül az erdőtervény 40. §-a értelmében vadászati-egységmentesek.

2. Ha pedig a vadászati bérleje olyan vadörköl alkalmaz, kik az előbb említett esküt le nem tették, akkor ezek az 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. §.-ának b), illetve c) pontja értelmében a vadászati adó alól fel vannak ugyan mentve, de kötelesek az idézett törvény 8. §-ában említett fegyveradó megfizetésére.

3. A kincstári vadászterületek bérlőinek a hajtóbekekkel való vadászati rendszert meg van tiltva.

4. Hogy az erdőörök az ebadó alól fel vannak-e mentve, azt megtudhatja az illetékes körjegyzőségénél őrzött törvényhatósági ebtartási szabályrendeletből.

B. J. A mérgezésről írott cikke nem közölhető; sőt óva intjük, hogy az ön által követett közveszélyes eljárással hagyjon fel, mert az erdőn leölt lónak vagy birkának vért faszéka felfogni, strychninnel vagy cziankálival össekeverni s eme keverékek ott a helyszínen nyomban fel nem használt részét «hazavinni és elraktározni» míg arra szüksége lesz» annyi s oly nagy veszedelmeket rejthet magában, hogy a ragadozó vad mérgezéseként ezt a módját senkinek sem ajánlhatjuk.

G. J. Nagy mulasztást követett el, hogy a mint észrevette a tehen betegségét nem fordult szakértőhöz, a ki a vizsgálat alapján megállapította volna azt, a mi soraiból nyilvánvalóan kitűnik, hogy tehené tuberkulózisban szenved, mely törvényes hiba és 30 napon belül perelhető, perelhető azonban később is, ha szakértő, bizonyítványban kiadja, hogy a betegség már vétekor fennállott. A polgári törvénykönyv ugyanis azt mondja, hogy «az eladó felel mindazon hibáért, melyek az állapotban benne voltak az eladáskor, de a melyet laikus fel nem ismerhetik.»

Leírása után tehené tuberkulózisban szenved és pedig már oly nagy fokban, hogy szerintem ezt nem volna nehéz még most is igazoltatni, hogy a vétekor már jelen volt. Forduljon tehát azonnal állatorvoshoz, vizsgáltsa meg és szóltsa fel az illetőt, hogy tehenét azonnal vegye vissza. A betegség — leírása szerint — már oly súlyos, hogy megeshetik, hogy az állat elhullik. Ha ez bekövetkeznék, azonnal boncoltsa fel állatorvossal és kérje ki a boncolási jegyzőkönyvet. Lehetőleg ne állítsa többi marháé közé, mert azok is megkaphatják, téjé se igen használja, legalább is ne nyersen, mert fertőzhetik magukat vele. Tehenét gyógyítani nem lehet semmivel, csak jó karban tartani, felhizlani és mint vágó állatot eladni, avagy eladaskor tanak

előtt a vetőnek megmondani, hogy az állat nem kifogástalan és per esetén nem szavaltól érte. Így megmenekedhetik nagyobb veszteségtől.

H. A. Önt a birtokos bizonyára azért fogadta fel próbászolgálatra, hogy abban az esetben, ha nem felel meg, a szolgáltatást elbocsájtassa. Miután Ön a birtokosnak nem felelt meg, ennél fogva az egy évi próbaidő letelte előtt is bármikor elbocsájtathja.

Marosmenti. A ki magán úton készült az erdőri szakvizsgára, az hiteles okmányokkal tartozik igazolni azt, hogy legalább három évig szakadatlanul erdészeti gyakorlati szolgálatban állott. Ha ezt igazolni nem tudja, akkor ha még úgy elkészült sem engedik vizsgára.

B. J. Előfizetése az év végéig rendezve van.

Hubertus. Mint lapunk előfizetőjének, álláskeresletre vonatkozó hirdetését díjmentesen közöljük. Kérdéseire lapunk legközelebbi számában válaszolunk.

U. S. Álláskeresletre vonatkozó hirdetését, mint lapunk előfizetőjének, díjmentesen közöljük. *Dr. Kukuljević József.*

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi október hóban a következő előfizetési díjak voltak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Dostal Éde hd. 24.—, Jausz Sándor hd. 14-60, Szászsebesi erdőhiv. hd. 16-10, Vöröskői erdőgond hd. 20-15, Kovács János hd. 5.—, Tótsóvári erdőhiv. hd. 18-63, Nagy Gábor 1-20, Bóna András hd. 5.—, Földmiv. min. hd. 98-05, Pozsonyi adóhiv. hd. 29-75, Sikovits József hd. 1-80, Körmezbánya város hd. 19-55, Mozsgói urad. hd. 25-15, Ptacek László hd. 2—.

1 koronát fizettek: Babos István, Nagy Károly, Keeskés László, Lahner Frigyes, Lueskai Bálint, Széles Gábor, ifj. Vanca Mihály, Laszka Jenő, Rédl Éde, Zeljenka Samu, Hornák József, Warinsky Miksa, Bugyi István, Skalla Ferencz, Németh István, Prokop András, id. Tóth B. Sándor.

2 koronát fizettek: Gere Antal, Groszmann Ferencz, Horváth Lajos, Mihály Károly, Bihari Ernő, Kovács Péter, Popescu János, Drott József, Ketrineszku Miklós, Huszti Lajos, Borbély Kanut, Miklay János, Szaszlady Sándor, Bándy Sándor, Nagy Lajos, Wankon Károly, Csiba Béla, Bagynszky Pál, Matkovics Vilmos, Rábel Iván, Papp János, Farkas Gábor, Vakja János.

4 koronát fizettek: Kacsanovszky J. A., Schreiber Lajos, Gósa Dénes, Klespitz János, Német József, Schmidt István, Berta István, Farsanak Pál.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLT

25 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr, bármikori belépésre állást keres. Címe: Juhász István, Silingyia. (Arad megye.)

Szakiskolát végzett, szakvizsgázott erdőőr, a ki a vadtenyésztést is érti, állást keres. Címe: a szerkesztőségénél megtudható. (30.)

Állást keres 33 éves, nős, volt csendőrszervező, szakvizsgázott erdőőr, ki az erdészet és vadászati terén teljes jártassággal bír, beszél és ír magyarul és tótul; állását bármikor elfoglalhatja. Címe: Ujvári Sándor erdőőr, Györszentiván 6. Tóth Jánosnál. (31.)

29 éves, kiscsaládu, szakvizsgázott erdőőr, ki középiskolát is végzett, kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik, kisebb erdőbirtok önálló kezelését elvállalja; korrekt vadász, ki kizárólag hivatásának él. Állását március—áprilisban elfoglalná. Címe a szerkesztőségénél megtudható. (32.)

HIRDETÉSEK

39 éves, erőtlen, nős, r. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőaltiszt, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mézskobányát önállóan kezelt, irodai munkálatokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül, hasonló, vagy megfelelő erdőaltisztit állást keres. Címe a szerkesztőségnél.

(3.-3.)

Erdődőr, ki 35 évesnél nem idősebb, a német nyelvet legalább szóban bírja, 1911 január hó 1-ére felvétetik. Javadalmazás: éviéber 600 korona, évi lakbér 60 kor., fa, legelő és lődij.

Nagyméltóságu Gróf Erdődy Gyula úr

erdőhivatala. Vasvárosvár.

(4.)

Pályázati hirdetés

a beregvármegyei Munkács székhellyel rendszeresített hatósági erdőri állásra.

Évi fizetés 850 kor., lakbér 240 kor. és tüzfafaltság 40 kor.

Kérvények legkésőbb f. é. nov. hó 30-ig nyújtandók be az alulírott hivatalnál.

Beregszászi m. kir. állami erdőhivatal.

(5.)

Bulcsi uradalom 1911 december 1-ére keres kettő fiatal, nős, kiscsaládú, jó bizonyítványokkal és referenciákkal bíró vadász, a ki ért a dányvadnyészteshez és fázáanneveléshez, jó lövő és beszél a magyar nyelvet. Fizetés megállapodás szerint. Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal a bulcsi uradalom igazgatóságához, Bules, u. p. Birkis, Krassó-Szörény m. küldendők. (6. II. 1.)

90285. VII. A. 2. 1910. sz.

Árverési hirdetés.

A nagybányai főerdőhivatalhoz tartozó s alant részletezett vadászterületeknek az 1910. évi december hó 1-től 1921. évi március hó 31. napjáig terjedő 10 1/2 egymásután következő évekre leendő bérbeadása érdekében folyó évi november 22-én délelőtt 10 órakor a nevezett főerdőhivatal tanácstermében nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Erdő-gondnokság	A vadászterület				Az árverés alkalmával lefizetendő bírálati ár nagysága korona
	törzskönyvi száma	kiterjedése k. h.	vad-állománya	évi hasznosbérére mint kiküldési ár korona	
Kapnikbánya	VII	6652-7	Fővad*, őz, vadászszó, medve, esászármadar, farkas	600	60
Horgospatak	VIII	13847-4	Őz, vadászszó, esászármadar, farkas, medve	400	40

* A fővad csak váltóvadnak tekinthető.

Az árverésen résztvehet minden önrendelkezési joggal bíró magyar honpolgár, külföldiek és az állami tisztviselők azonban ki vannak zárva.

Bővebb felvilágosítás a m. kir. földművelésügyi miniszterium VII. A. 2. (vadászati) osztályában s a nagybányai m. kir. főerdőhivatalnál kapható.

Budapest, 1910. évi október hó 20-án.

(8.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

Szakvizsgázott főerdődőr, kinek a mesterséges fázáannevelésben, volérfelállításban, szóval az erdő- és vadkezelésben kellő jártassága van, birtokeladás végett újévre állást keres. Czim: Garai Vendel, főerdődőr, Jandos puszta, u. p. Murakeresztúr. (7.III.1.)

Pályázati hirdetés.

Besztercebányai székeskáptalan alsóalmási erdejénél egy nyugdíjkepes erdőri állásra pályázat nyitattik.

Javadalmazása: 1. 600 kor. évi fizetés; 2. természetbeni lakás kerttel; 3. 4800 négyszögöl erdei kaszáló, 2400 négyszögöl szántóföld 8 szekér kihordott trágyával és 20 kor. megmunkálási díjjal; 4. 10 ürméter kemény hasábtüfifa házhoz szállítva; 5. eladott faanyag után 1/2 %.

Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, kik a magyar és tót nyelvet szóban, a magyart írásban tökéletesen bírják, továbbá 35 évnél nem idősebbek és egyuttal az 1879. évi XXXI. t. cz. 37.§-ában előirt kellekekkel bírnak.

Kinevezendő egy évi probaszolgálat után — a menyében megfelel — az egy év betudásával véglegesen lesz alkalmazva és állását 1911 év január elején köteles elfoglalni.

A méltóságos és főtisztelendő Székeskáptalanhoz intézett, sajátkezűleg írt és bizonyítványmásolatokkal — melyek vissza nem küldetnek — felszerelt kérvények 1910 évi november hó 25-ig alulírotthoz nyújtandók be.

Hontbesenyődön 1910 évi október hó 31-én.

U. p. Bát.

(9.) **Brestyenszky Alajos**
kápt. urad. ellenőr.

Szakvizsgázott I. osztályú erdővéd, ki a magyar, német és tót nyelvet úgy írásban mint szóban bírja, jó írása van, ki az erdőzeti könyvelésben és az erdőszet terén kellő gyakorlattal bír s a ki jó vadász s a kártékony vadak irtásában ügyes, azonnali belépésre kerestetik.

Fizetése: havi 100 kor., szabad lakás és fűtés, két tehénnek legelő és osztalék.

Ajánlatok küldendők: Birtokkezelőség Bodokapuszta, u. p. Mecezenéf, Abauj-Torna megye. (10. III. 1.)

A ki hárs- és nyárfáját kedvező árban értékesíteni akarja, az küldjön ajánlatot a «Vesuvius» magyar gyufagyári r. t.-hoz Győrött.

A Vas, Zala, Somogy, Arad, Verőcze, Belovár és Körös megyékből beérkező ajánlatok előnyben részesülnek. (11. III. 1.)

1910. 3293. sz.

Pályázati hirdetmény.

A lipotújvári m. kir. főerdőhivatal a kerületében megüresedett egy I. oszt. erdészeti altiszti (fördőőri), egy I. oszt. erdőlegényi, kettő II. oszt. erdőlegényi, kettő II. oszt. segéderdőőri, előléptetés esetén ezeken kívül még egy II. oszt. erdészeti altiszti (erdőőri), egy I. oszt. erdőlegényi, kettő II. oszt. erdőlegényi (esetleg segéderdőőri) állásra az állományszerű illetményekkel pályázatot hirdet.

Az I. oszt. altiszti állással 800 kor. évi fizetés és 200 kor. személyi pótlék, a II. oszt. altiszti állással 600 kor. évi fizetés és 100 kor. személyi pótlék, az erdőlegényi állással 700 illetőleg 600 kor. évi szegőd-ménydíj, a segéderdőőri állással 600 kor. évi szegőd-ménydíj, minden egyes állással természetbeni lakás, avagy ennek hiányában törvényszerű lakbér és egyéb rendszeresített mellékilletmény (fa, ruháatálya) vannak összekötte.

Az altiszti állásokra folyamodók az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítványokkal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket községi bizonyítványokkal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai (honvéd) kötelezettségüket megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak.

Az ilyen módon felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényeket a lipotújvári m. kir. főerdőhivatalhoz folyó 1910. évi december hó 10-ig és pedig az állami szolgálatban állók felettes hatóságuk, magánosok pedig az illetékes közigazgatási hatóság útján nyújtás be.

Liptó-Ujvárott, 1910. évi november hó 4-én.

M. Kir. főerdőhivatal.

(12.)

7460—1910. számhoz.

Fenyőfa apróanyag eladás.

A máramrosszigeti m. kir. erdőgazgatóság kerületéhez tartozó feketetiszai erdőgondnokság Hlodovecz nevű és az azzal szomszédos erdei rakhelyeken felmáglyázott mintegy

417 drb.	8 m h	I. o.	ezvezőrűd.
856 "	8 "	II. o.	ezvezőrűd.
137 "	7 "	I. o.	ezvezőrűd.
1615 "	7 "	II. o.	ezvezőrűd.
6061 "	6 "	I. o.	csákllyarűd.
8497 "	6 "	II. o.	csákllyarűd.
884 "	5 "	I. o.	csákllyarűd.
11559 "	5 "	II. o.	csákllyarűd.
9549 "	4 "		kömrlőrűd.
8504 "	3 "		kömrlőrűd.
109 "			fenyőheveder.

eladása iránt ez évi december hó 5-én d. e. 10 óraker az erdőgazgatóság hivatalos helyiségében zárt írásbeli tárgyalásával kapcsolatos nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kiküldtási ár:

a 7—8 m. h. I. o.	ezvezőrűdra	drb. 1 kor.	99 fill.
a 7—8 " " II. o.	" " "	" 1 kor.	63 fill.
az 5—6 " " I. o.	csákllyarűdra	" "	69 fill.
az 5—6 " " II. o.	" " "	" "	51 fill.
a 3—4 " " kömrlőrűdra	" " "	" "	11 fill.
a fenyőhevederre	" "	1 kor.	37 fill.

az ajánlat egész és tized százalékban teendő.
Bánatpénz gyanánt készpénzben vagy állampapirokban 2000 kor. teendő le, illetve csatolandó az írásbeli ajánlathoz.

Az árverési és szerződési feltételek a máramrosszigeti m. kir. erdőgazgatóságnál és a feketetiszai m. kir. erdőgondnokságnál (székhelye Kőrösmező) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

(15.)

M. Kir. erdőgazgatóság.

4055/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

Pásztó községben megüresedett községi erdőőri állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalma: évi 480 kor. fizetés, két öl tüzifa, szabad lakás, három hold szántóföld haszonélvezete, tehén, sertés, baromfi legeltetés, téli takarmánygyűjtés.

Pályázati kérvények szakvizsga- és működési bizonyítványokkal felszerelve a községi elöljáróságnál 1910. nov. 19-ig nyújthatók be.

Végleges alkalmazás egy évi próbaszolgálat után történik.

Pásztó, 1910. november 3-án.

(18.)

Községi elöljáróság.

Eladó 1 drb. háromcsövű fegyver 16—16 golyós 8 mm. 160 kor., 1 drb. dupla golyósfegyver 11 mm. 120 kor., 1 drb. Lankaszerfegyver 12 sz. Piepersövek 36 kor., 1 drb. Busch-féle prismás látesz 80 kor. és 1 drb. Uhu 40 koronáért, mind három fegyver kitünően lő, teljes jó állapotban és elsőrendű munka.

Fölvilágosítást ad Szeifert Antal urad. erdész Sztolna u. p. Szász-Fenes Kolozs vm.

(14.)

Kitűnő minőségű

koecányos és koecánytalan tölgy-makkot,

kitűnő csiraképességű

tűlevelű, lomblevelű és gyümölcsmagvakat,

több millió saját nevelésű

tűlevelű, lomblevelű csemetét, díszfát, sorfát, gyümölcs-vadonczot párosításhoz, csicsókát és vadgesztenyét vadetetésre szállít

FARAGÓ BÉLA es. és kir. ad. szállító **Zalaegerszeg.**

Árjegyzéket szívesen küldök. (I. TV. 4.)

Uri ruhák készítéséhez való

jó brünni posztót és Lódent

legutányosabb gyári áron szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállító.

A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnyt jelent.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra megtekinthető bérmentve. — Magyar levelezés.

(2. VI. 4.)

Előfizetési ár:

Égész évre	--- 4 K.
Fél évre	--- 2 K.
Negyed évre	--- 1 K.
Egyes szám	--- 20 l.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ES KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
kúldésére vonatkozó reklámdokozati is.A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtak.«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség evnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tisztá jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondsze-
des milliméter soronkint
10 fillérel, táblázatos és
garmona betűnél kisebb
betűfaj széles másfélzso-
ros egységárral számítta-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.Előfizetőnek az állás-
nalat és kereslet rovata
rövid közlésekre díjtala-
nul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

A kincstári erdészeti altisztek országos kongresszusának hatá-
rozatairól. (Balogh Ernő.)

A földművelésügyi miniszterium 1911. évi költségvetése.

A mérgekrol, valamint az erdőben és a mezón gyakrabban elő-
forduló mérges növényekről. (Kovács Aladár.)

Erdőri és vadóri szakkvizsgák eredménye.

Házi- és vadállattartás ragadósság- és körömfájásáról. (dr. Kukul-
jević József.)Külföldiek: Halálkozás. — Köszönetnyilvánítás. — Könyvismer-
tetés. — Az úrhírhús. — Időjelzés. — Humor.

Szerkesztői üzenetek.

Tárcza. Szerencsétlen királynék. (Zempléni Gyuláné.)

A kincstári erdészeti altisztek országos
kongresszusának határozatairól.

Írta: Balogh Ernő m. kir. főerdőmérnök.

Lapunk mult számában egész terjedelmében közöl-
tük azt a kérvényt, a melyet a kincstári erdészeti alti-
sztek, a f. é. november hó 6-án tartott országos kon-
gresszusok határozatából kifolyólag a m. kir. földműve-
lésügyi miniszteriumhoz benyújtottak. Közöltük a kér-
vényt a nélkül, hogy arra saját észrevételeinket, a kér-
vény benyújtása és lapunk megjelenése közti idő rövid-
sége miatt megtehetők volna. Szükségét látjuk azonban
annak, hogy a kérelem egyes pontjaira nézve mi is
nyilatkozzunk.A kincstári erdészeti altisztek fizetése kétségtelenül
javításra szorul, mert valóban nem méltányos, hogy mi-
g más szolgálati ágazatnál altisztek négy fizetési
fokozatba vannak elosztva s így állami szolgálatba
lépésük 16-ik évében a legmagasabb fizetési fokozatot
már elérik és azt 25 éven át élvezik, addig a kincstári
erdészeti altisztek nyolcz fizetési csoportba soroztattak,
még pedig úgy, hogy az évi 1000 koronás fizetésben
esetleg 10 évig, sőt tovább is maradhatnak, mert hiszen
a II. osztályú erdészeti altiszt legmagasabb fizetése és az
I. osztályú erdészeti altiszt kezdő fizetése közt külön-
ség nincs, vagyis az mindkettőnél évi 1000 korona.
Míg más szolgálati ágazatnál alkalmazott altiszt, ha az
évi 1000 korona kezdő fizetésben már 5 évet eltöltött,
feltétlenül megkapja az évi 1100 korona fizetést, addig
az a kincstári II. osztályú erdészeti altiszt, a ki altisztminőségben eltöltött 15 évi szolgálat után elérte a
maximális évi 1000 kor. fizetést, s ebben a fizetésben
esetleg már több mint 5 évet töltött, I. osztályú alti-
sztekt történő kinevezése esetén nemcsak hogy több
fizetést nem kap, hanem ugyanebben a fizetésben kény-
telen maradni még 5 évig. Hogy pedig az államnál
alkalmazott II. osztályú erdészeti altisztek közül többen
is elérik az évi 1000 kor. fizetést, az, az 1911. évi
állami költségvetési előirányzat részletezéséből (ezt lapunk
más helyén ismertettük) is kitűnik.Kétségtelen az is, hogy az államerdészeti altisztek
évi 700 kor. kezdőfizetése csekély, különösen ha figye-
lembe vesszük azt, hogy altiszté (erdőőrré) az 1879.
évi XXXI. t.-cz. 37. §-a értelmében 24 éves koruk előtt ki
nem nevezhetők, s hogy ekként erdőri kinevezetésű-
ket megelőzőleg is hosszabb-rövidebb ideig teljesítettek
már — esetleg mint szakvizsgázott erdőőrök — az állam-
nál szolgálatot. Viszont más szolgálati ágazatoknál
fiatalabb korban is elérhetik az altisztí rendfokozatot,
a hol pedig a kezdő fizetés is magasabb, legalább évi
1000 korona.Téves azonban a kérvényben felhozott az a körül-
mény, hogy az erdészeti altisztek a «nyolcz fokozatba
való besorozás és ötödéves előléptetés mellett» a leg-
magasabb fizetési fokozatot, vagyis az évi 1300 koronás
fizetést el nem érhetik. Már lapunk 1908. évi 14. szá-
mában, a hol a kincstári erdészeti altisztek fizetésére
és személyi pótlékára vonatkozó törvényes rendelkezé-
seket ismertettük, felvilágosítottuk olvasóinkat arról,
hogy a II. osztályú erdészeti altisztnek *nem kell* okvetlenül
mind a négy II. osztályú altisztí fizetési fokozatban 5—5
évet töltönie, hogy I. osztályú altiszté kinevezhető legyen,
hanem ha abban a hivatal kerületében, a melyben szol-
gál, van megfelelő számú főerdőri állás üresedésben,
úgy akár az évi 700 koronás fizetésből is bejuthat a
főerdőri évi 1000 koronás fizetésbe. A négy-négy fizetési
fokozatnak tehát csupán az a célja, hogy egyes
alkalmazottak 5—5 évnél hosszabb ideig ne marad-
hassanak a három legalacsonyabb fizetésben, hanem
hogy ha előmenetelük akadályokba ütköznek, legalább
5 évenként fizetésben nyerjenek odga, a míg a leg-
magasabb fizetési fokozatot elérik.

Ugyancsak lapunk 1908. évi 12. számában ismertettük az Országos Erdészeti Egyesületnek az erdőlegények és segéderdőőrök érdekében a földmivelésügyi miniszter úrhoz tett előterjesztését, a melyben az Országos Erdészeti Egyesület egyebek közt azt is kérte, hogy a változott gazdasági viszonyoknak és a szándékolt belterjesebb gazdálkodásnak megfelelően szaporíttassék a főerdőóri és erdőőri állások száma, és hogy mindazok az erdőlegények és segéderdőőrök, a kik az erdőőri szakvizsgát már letették és 24. életévüket betöltötték, rendszeresített állásra neveztesse nek ki.

Habár az Országos Erdészeti Egyesületnek ez a kérése mindezeideig nem is teljesült, megvolt a felterjesztésnek az a nem kevésbé méltánylandó eredménye, hogy az erdőlegények és segéderdőőrök addigi évi 400 és 500 K fizetése évi 600 és 700 koronára felemeltetett, s ezenfelül egyenruhaátalányt, tűzfajárandóságot és legeltetési jogosultságot kaptak.

A mi a kincstári erdészeti altiszteknek azt a kérelmét illeti, hogy meghagyott mellékjárandóságai értéke a nyugdíjba beszámíttassék, jogosultnak tartjuk ugyan addig, a míg az erdészeti altisztek meg nem kapják azt a fizetést, a mit más állami altisztek élveznek, azonban nem hisszük, hogy a mellékjárandóságok beszámítására vonatkozó kérelmük teljesíthető volna, mert az ellenkezik a — legalább a jelenlegi — nyugdíjtörvény alapelveivel.

A kincstári erdészeti altisztek harmadik kérelme, tudniillik hogy nyugdíjaik és özevgyei nyugdíja az erdősítéskével egyenlő alapon állapíttassék meg, olyan jogos kívánság, a mely elől elzárkózni nem lehet. Ezzel a kérdéssel is foglalkoztunk már lapunk 1908. évi 16.

számában, a hol rámutattunk arra, hogy az állami erdészeti altisztek és szolgák nyugdíjazásánál érvényben levő törvényes rendelkezések hátrányos és sérelmes voltával úgy a magas kormány, mint az erdészeti ügyek intéző körei is teljesen tisztában vannak s várják az alkalmat arra, hogy ezeknek a hátrányos rendelkezéseknek a megszüntetése érdekében a szükséges lépéseket megtehesse. Minthogy pedig törvényes rendelkezéseket — ha azok mindjárt egyesekre, vagy egész szolgálati ágazatokra nézve sérelmesek is — csak újabb törvénnyel lehet megváltoztatni, meddő dolognak tartottuk ezzel a kérdéssel izmételten is, idő előtt foglalkozni. Lapunk előbbi számában azonban már megemlékeztünk arról, hogy értékelésünk szerint a pénzügyminiszteriumban már elkészült az állami alkalmazottak nyugdíjazására vonatkozó új törvénytervezet, a melynek tárgyalása rendén a földmivelésügyi kormány bizonyára gondoskodni fog arról, hogy az új törvényből az erdészeti altisztekre nézve jelenleg fennálló sérelmes rendelkezések kimaradjanak és hogy ők is nyugdíjazás tekintetében oly elbáns alá kerüljenek, mint más állami alkalmazottak.

Nem tartjuk azonban szerencsés gondolatnak az erdészeti altisztek utolsó kérelmét, melyben azt óhajtják, hogy a 35 évet betöltött erdőaltisztek nyugdíjaztassanak hogy ez által a fiatalabbak előmenetele gyorsabb legyen.

Ha figyelembe vesszük, hogy nemcsak az erdészetenél, de más szolgálati ágazatoknál is az altisztek leg-többnyire már 18—20 éves korukban, de sőt némelyek már előbb is megkezdhetik állami szolgálataikat, és hogy a tényleges katonai szolgálati idő, ha abból a polgári állami szolgálata, vagy viszont a polgári állami szol-

TÁRCZA.

Szerencsétlen királynék.

Irta: *Zempléni Gyuláné.*

Mindgyakrabban érkeznek aggasztó hírek Sarolta, mexikói császárné állapotáról. És mikor a szerencsétlen császárnéval kapcsolatosan eszünkbe jutnak a queretariói dráma eseményei, eszünkbe kell hogy jusson az is, hogy a koronás fők dicsősége is gyakran mulandó s hogy a hol csak fényt, örömet, boldogságot sejtünk, sok a keservesen hullatott könny, mely annál fájdalmasabb, mert hogy még titkon elslirni sem lehet.

Sarolta császárné ossza eszünkbe juttatja a többi trónjavesztett koronás asszonyt, a kik voltak elég nagy számban és a kik közül most is van négy, élő példájul a dicsőség, öröm mulandóságán. A négy trónjavesztett királyasszony: Eugenia, a francziák császárnéja; Sarolta, mexikói császárné, Mária-Zsófia nápolyi királyné és Natália, Szerbia királynéja.

Eugenia, az "old lady", a hogyan általában nevezik, csendes elvonultságban él Farnboroughban, Angliában. Sokat vesztett, sok viszontagsága volt az életének, ki valamikor Európa egyik legfényesebb trónján ült.

A történetírók nagybán hibáztatják a szomorú eseményekért; azt mondják róla, hogy túlságosan sokat foglalkozott politikával és neki tudják be a német-francia háborút is, melybe állítólag ő vitte bele férjét, III. Napoleont. De ő kitarott a helyén minden gáncs daczára az utolsó percig és a mikor elérkezett a tragikus óra, a mely a Napoleonok végeles bukását okozta és menekülnie kellett neki is a Tuileriákba, ezek voltak a szavai: «Szerencsétlen palota! Mely végzet róttá rád, hogy minden koronás fő ilyen módon távozzék falaid közül.»

Vajjon ennél az óránál nem volt-e még keservesebb az az óra, a mely minden jövődő reménységének, egyetlen fiának, Lulu herczegnak a halálhíréből, a ki ott esett el a Zuluk földjén? Őt szerették a francziák, vajjon nem tudta volna-e még, ha csak ideig-óráig is a trón fényét visszaszerezni oly nagyon becsvágó édes anyjának? Ma már minden öröm, fény, dicsőség, remény a múlté és már csak egy "old lady" az, a kinek a fénytelen szemén az sem látszik, hullatott-e valaha könnyet?

Bárha szánandó is a francziáknak ez a trónjavesztett császárnéja, a rokonszenvenek sokkal melegebb érzésével fordulunk mexikói Sarolta felé. Homályba

szeti hivatalok hatáskörében. Annak a módozatnak a megállapítása, hogy ez miképen volna keresztülvihető nem képezheti a mi feladatunkat.

A földművelésügyi miniszterium 1911. évi költségvetése.

A mult hetekben került nyilvánosságra a magyar kormány 1911. évi költségvetési előirányzata, a melyet tárgyalás és törvényerőre emelés céljából az országgyűlés elé terjesztett.

Lapunk olvasóit természetesen a földművelésügyi miniszterium költségvetése érdekli leginkább s azért azt főbb vonásaiban, röviden a következőkben ismertetjük:

A magyar- és horvát-szlavonországi kincstári erdők rendes kiadásai az 1911. évre — 15.755,961 koronával, rendes bevételei pedig — — — — 21.976,006 „

vagyis — 6.220,045 korona

bevételi többlettel irányoztatott elő.

Ezt összehasonlítva az 1909. évi költségvetési előirányzat megfelelő tételeivel (az 1910. évre nem volt költségvetés s így az 1911. évi költségvetést csak 1909. évi költségvetés adataival hasonlíthatjuk össze), a hol a rendes kiadások — — — — 15.330,603 koronával, a „ bevételek pedig — — — — 23.591,730 „

vagyis — 8.261,127 korona

bevételi többlettel irányoztatott elő, látjuk, hogy az 1911. évi költségvetésben a rendes kiadások 425,358 koronával emelkednek, a bevételek pedig 1.615,724 koronával csökkennek, úgy hogy végeredményben az 1911. évi költségvetés 2.041,082 koronával kedvezőlenebb, mint a milyen az 1909. évi költségvetési előirányzat volt.

A magyar- és horvát-szlavonországi kincstári erdőknél maga az I. és II. osztályú erdészeti altisztek fizetése és lakpénze együttvéve, egyéb járandóságain kívül 1.414,720 koronát tesz ki.

Az állami kezelésbe vett községi és némely más erdők és kopár területek kezelési költségeire 2.441,992 korona irányoztatott elő, a melyből a birtokosok kezelési költség fejében 891,040 koronát megtértenek; ebből látjuk, hogy az állam erre a fontos közgazdasági célra 1.550,952 koronát fog az 1911. évben áldozni.

Az állami erdőfelügyelet és az ornithologiai (madárvédelmi) központ kiadásai 536,219 koronát tesznek ki, míg az erdőéri szakiskoláknál a 267,823 korona kiadással szemben 215,132 korona bevétel irányoztatott elő; az erdőéri szakiskolák kiadásai közt a növendékek el látására 68,400 korona vétetett fel.

Végül erdősítési és csemetékerti munkálatokra, magvak beszerzésére, valamint kopár területek befésítésára adományozandó faesetek kiadására és erdősítési jutalmak és segélyek kiosztására 450,000 korona irányoztatott elő.

A kincstári erdőknél mutatkozó kiadási többlettől az altiszti személyzet szaporítására 46,740 korona esik. A kincstár ugyanis az ungvári főerdőhivatal kerületében levő erdő pályákon kívül saját kezelésébe vette a fenyőháza villamos üzemű fűrészt és vasutat, valamint a fekete-garamvölgyi gőzüzemű erdei vasutat is; így tehát gondoskodni kellett motor, mozdonyvezető és egyéb vasúti személyzetről, mely célból 17 új altiszti állás szerveztetett, úgy hogy a vasutaknál alkalmazott altisztek létszáma az újonnan szervezett állásokkal együtt 22-re emelkedik.

modott, ki majdan eljön érte. És eljött! Milán király, ki mindhalálig megőrizte lobbanékony természetét, meglátta és megszerette a kiváló lelki és szellemi tulajdonsokkal megáldott gyönyörű leányt és elvitte a Duna mentén álló, kívülről oly büszkének látszó belgrádi várába, mely azonban annyi szomorú tragédiának volt már a színhelye, Natália is inkább mártírasszony volt ott, mint királyasszony, a kitől végül még elragadták egyetlen gyermekét, az oly szerencsétlen véget ért Sándort. Lehet, ő sem volt mindig ura a tetteinek, de miért lehessen éppen királyasszonytól megkívánni, hogy jobban s többet tudjon szenvedni, néma türésben, mint akár ki alattvalója? Semmi esetre sem volt Milán király gavallér ember, a mikor a válópör aktaiban olyan bűnösnek igyekezett feltüntetni a királynét, a kiről pedig ő tudta legjobban, hogy mennyit szenvedett, mennyi megaláztatásban volt része mellette.

A trónt el nem vesztette ugyan, mert még trónörökösnek korábban elvetette magától a koronát a szászok Lujzája. Az általános közvélemény könnyelműnek mondja, mert hiszen az élete, a mit azóta folytatott, nem a példásabb. De a szászok szánják, szeretik most is, bizonyára többet tudnak mint mi a boldogtalan életéről, melyet a trón árnyékában, rideg lelkű férje mellett

folytatott. Ne vessünk rá követ, csak az tehetné ezt, a ki a lelkek mélységébe látna!

Miután szó volt olyan királynéről is, a ki maga vetette el magától a koronát, vissza kell nyúlunk a történelem lapjain a messze múltba, a XVII. század egyik szép asszonyáig, Krisztina svéd királynéig. A nagy Gusztáv Adolf svéd királynak volt a leánya, a ki 1626-ban született. Nem örült jöttének sem a királyi pár, sem az ország, mert trónörökösöt vártak-reméltek és csak éppen annyit történt, hogy itt is ott is beletörtek a megváltozhatatlanba.

A krónikások úgy beszélnek róla, mint nagyon becsvágó asszonyról; vajjon hogyan egezzethetik hát össze a becsvágóval a trónjáról való önkényes lemondását? A válasz erre a jelleme, mely állítólag esupa ellentmondásból volt összetéve. Mások szerint az egész lelkével szonjúhozta a szabadságot, melyet a trón nem adhatott neki. Vágyott Olaszország örökké kék mosolygó ege alá és talán azt is remélte, hogy ha lemond a trónról, ezt valami nagy dolognak nézik. 1654 június 6-án mondott le a trónról és a mikor végre eljutott az örök városba, mintha a trónnal a szilárd talajt is elvesztette volna a lába alól. Kalandos, szenvedélyes életet élt, de még a valóságnál is rosszabbnak tűntették fel, és úgy beszél

Ezenkívül a kincstári erdők üzemének belterjesebbé tétele, új birtoktekstek megszerzése és az állami erdőkben fekvő nagy vagon gondosabb felügyelete czéljából az erdőőri és főerdőőri állások száma is 15—15-tel, összesen tehát 30 állással szaporították, a mi nemcsak az erdőlegények és segéderdőőrök, hanem az erdőőrök előmeneteli viszonyát is kedvezően fogja befolyásolni.

A magyarországi kincstári erdőknél tehát az 1911. évben 542 első osztályú altiszt (főerdőőri, famesteri) és 516 másodosztályú altiszt (erdőőri) állás lesz s a mellett megmarad a 140 erdőlegényi és 126 segéderdőőri állás is.

Az I. osztályú altisztek közül:

70 lesz az évi 1300 K fizetésben,

49 " " " 1200 " "

267 " " " 1100 " "

156 " " " 1000 " "

A II. osztályú altisztek közül pedig:

47 lesz az évi 1000 K fizetésben,

126 " " " 900 " "

144 " " " 800 " "

199 " " " 700 " "

Ez az elosztás bizony kedvezőnek egyáltalán nem mondható, mert ez azt jelenti, hogy 47 olyan II. osztályú altiszt van, illetve lesz 1911-ben, a ki már több mint 15 éve és 126 olyan, a ki már több mint 10 éve szolgál mint erdőőr. Kedvezőnek az előlépési viszony akkor volna mondható, ha a II. osztályú altisztek közül minél kevesebben érnek el az évi 900 és 1000 koronás fizetési fokozatot, hanem már a 800 koronás fizetésből lépnének elő I. osztályú altisztekké, a mikor viszont a főerdőőrknél kerülőnek többen az 1200 és 1300 koronás fizetésbe.

A horvát-szlavonországi kincstári erdőknél a 145 fő-erdőőri és 172 erdőőri állás változatlanul megmarad.

Itt az I. osztályú altisztek közül:

5 lesz az évi 1300 K fizetésben,

37 " " " 1200 " "

71 " " " 1100 " "

32 " " " 1000 " "

A II. osztályú altisztek közül pedig:

12 lesz az évi 1000 K fizetésben,

41 " " " 900 " "

72 " " " 800 " "

47 " " " 700 " "

Itt az egyes fizetési fokozatokban valamivel kedvezőbb az elosztás, mint a magyarországi kincstári erdőknél.

Jelentékeny összeg vétetett fel a költségvetésbe a siketnémák körmozgásainak intézeténél az államerészeti alkalmazottak, kincstári erdőmunkások és a földművelésügyi miniszterium alá tartozó több állami alkalmazottak siketnéma gyermekei részére létesítendő 8 alapítványi hely költségeinek a fedezésére is.

Atyailag gondoskodik ezúttal a földművelésügyi miniszter úr a kincstári erdőőrök gyermekeiről, a mennyiben egy harmadik internátust is szándékozik az erdőőrök gyermekei részére felállítani, mert a Zborón és Rőzsahegyen már meglegő két internátus azokat a kincstári erdőőri gyermekeket, a kik a magyar nyelvű elemi oktatást nélkülözik, már nem képes befogadni.

Ebben a harmadik internátusban szándékozik a miniszter úr egyúttal az állami internátusokban elemi iskolát végzett és a továbbképzésre érdemes fiúgyermekeket a gyakorlati erdei munkákban és erdőőrzésben, a leány-

róla a hagyomány, mint lelkiismeretlen kalandornőről, a kiről csak az az egy bizonyos, hogy nagyon szerencsétlen volt és egyedül, teljes elhagyatottságban halt meg Rómában 1689-ben.

A szerencsétlen királynék közé sorozható Matild, dán királyné is, a ki mint tizennégy éves gyermek a nálánál három évvel idősebb, de már kiélt VII. Keresztély hitvesként került melléje a trónra. A tapasztalatlan fiatal gyermek a maga környezetéből belekerült olyan környezetbe, a melyben akkor a legledérebb hang és élet uralkodott. A végzet magával sodorta őt is, a minék száműzetés lett a vége és ott is halt meg alig huszonegy éves korában.

Nagyon tragikusan fogta fel a sorsát hogy trónjavesztett lett I. Napoleon első hitvese, Beauharnais Jozefin. Mialatt Napoleon a háborúkat járta, ő a maga életét élte, pedig ha elolvassuk Napoleon leveleit, melyek olyan hú tükreát adják belső életének, láthatjuk, milyen nagyon szerette hitvesét. Azután fordult a kocka; Napoleon, bár szerette Jozefint, a vénülő asszony mellett a maga lobbanékony szívével sokfelé hajlott és ezzel sok szenvedést okozott a császárné — hiuságának. Míg aztán rámérte a végzet a legnagyobb csapást a meddő voltával. Franciaországnak trónörökös kellett és mert

hogy Jozefintől a császár ezt már nem remélhette, elvált és feleségül vette Mária Lujza kir. hercegnőt. Ezek az események is kellően meg vannak világítva Napoleon levelezésében és láthatjuk, hogy a válas miatt talán éppen a császár szenvedett legtöbbet, de hát úgy érezte, hogy tartozik a politikának ezzel a nagy áldozattal.

Foglalkozhatnánk még azokkal a trónjavesztett királynékkal, a kiket Napoleon juttatott a trón rövid ideig tartó, mulandó fényéhez: itt van Mária Lujza, Napoleon második felesége, Hortense, Hollandia királynéja, a ki Jozefinnek az első házasságából származott leánya volt; Katalin, Westfalia királynéja és Hortensenak sógornője. De hát nem czélunk, hogy kronikát írjunk, csak a trón szerencsétlen asszonyaira akartunk egy pillantást vetni és így nem szabad megfedelkezünk Mária Antoinetteről, a kinek szép feje a hóhér bárda alatt hullt le. Az ő tragikus sorsa közismert. Ha vétkes volt, rettentően megbűnhődött érte. A ki az élete történetét, anyához írott leveleit elolvassa, nem állhatja meg, hogy meg ne könnyezze ezt a fiatal életet. Ne sajnáljuk tőle e könnyeket — megérdemelte.

gyermeket pedig a gyakorlati háztartási teendőkből, illetve mindkét nembeli gyermekeket a gyakorlati gazdasági ismeretekben megfelelő oktatásban részesíteni. Hogy ez minő nagy jótétemény lesz az iskolától távol lakó erdészeti altisztekre nézve, az magyarázatra nem szorul.

Az állami kezelésbe vett községi erdőknél is szaporodnak az altiszti állások száma egygyel, úgy hogy 1911-ben 23 első osztályú és 25 másodosztályú altiszti állás lesz. Sajnos, itt a II. osztályú altiszteknél az előmeneteli viszonyok még kedvezőtlenebbek, mint a kincstári erdőknél (a mi ilyen kis létszámban természetes is), a mennyiben itt a II. osztályú altiszteknek több mint egynegyed része éri el az 1000 koronás fizetési fokozatot; vagyis

7	lesz	az	évi	1000	K	fizetésben,
6	"	"	"	900	"	"
7	"	"	"	800	"	"
5	"	"	"	700	"	"

Az I. osztályú altisztek közül pedig:

1	lesz	az	évi	1300	K	fizetésben,
14	"	"	"	1200	"	"
4	"	"	"	1100	"	"
4	"	"	"	1000	"	"

Viszont azonban a községi erdőknél alkalmazott főerdőrök előnyben vannak a kincstáriakkal szemben, a mennyiben több mint fele már eléri az évi 1200 korona fizetést.

Szaporodnak még az altiszti állások száma 4-gyel az erdőéri szakiskoláknál, melyek közül 2 állás a vadász-erdői, 1—1 állás pedig a liptónjárvi és királyalmi erdőéri szakiskoláknál szerveztetik, úgy hogy az erdőéri szakiskoláknál alkalmazott altisztek létszáma 8 elsőosztályú és 8 másodosztályú altisztből fog állani; az I. osztályú altisztek közül 4 kap 1200 K, 4 kap 1100 K fizetést, a II. osztályú altisztek közül pedig 4 kap 800 K, 4 pedig 700 K fizetést.

Mint látjuk, az erdészeti altiszti állások száma a jövő évben 35-tel fog szaporodni, a mi nemcsak az erdőlegények és segéderdőrök, hanem a II. osztályú erdészeti altisztek előmeneteli viszonyait is kedvezőbbé teszi.

(—h.)

A mérgekről, valamint az erdőben és a mezőn gyakrabban előforduló mérges növényekről.

(Folytatás.)

Írta: Kovács Aladár, m. kir. főerdőmérnök.

Ha az embert kigyó marja meg, első teendője legyen, hogy a marási sebet kitárgítsa, hogy ez által bőséges vérzés idéztesse elő. A kifolyó vér a mérget magával kihozza és megakadályozza, hogy az a testbe felszívódjék. A sérült végtagot a szív felőli oldalán le kell kötni, hogy a vérnek a szív felé való folyását megakadályozzuk.

Mikor ezzel készen vagyunk, ittassunk a kigyó által megmárt emberrel annyi pálinkát, a mennyitől lerészegszik. A megmárt egyén sokszorosát bírja el annak a pálinka-mennyiségnek, a mely rendes viszonyok között

már lerészegítette volna. Ha a részegségi állapot bekövetkezik, alapos a remény, hogy az illető élete megmenethető.

A *darazsak* mérge a szövetmérgek közé tartozik, bár egész bátran sorozhatnánk a vérmérgek közé is. Az erdőt járó emberek közül ki ne ismerné a *lódarazsat* (Vespa crabro)? hatalmas nagy darázs ez és annyi mérég van egy-egynek fullánkjaiban, hogy 6—7 darázs szúrása egy lovat is képes megölni. Odvas fákban vagy faziindelyes ház elhagyott, nem használt padlásán a család farostokból hatalmas és művésziileg összeállított vazákat készít, mely aránylag vékony rosttal van az odúhoz vagy a gerendához erősítve. Szerencse, hogy a természet így rendezte be a dolgot, hogy ez a darázs csak önvédelemre használja fullánkját, no meg arra, hogy vele azt az állatot (rendszerint méhet) elkábítsa, a melyet rablómódra visz vackába azért, hogy abba petéit berakván, kikelő alczái rajta élésködjének.

A darázscsipés a mellett, hogy rendkívül fájdalmas, veszedelmes azért is, mert biztosan ható ellenszere nincs. A hol lehet pusztítsuk ezt a kellemetlen fajzatot; a kénnek gőze biztosan megszabadít tőlük.

Hazánk déli és délkeleti részeinek hegyvidékén még egy mérges állatka fordul elég gyakran elő a *skorpió*. Igen kellemetlen pókfajta, mely Krassó-Szörény vármegye déli részeiben nem ritkán a szobában, sokszor az ágyban is található. Csipése nehezen gyógyuló, igen erős gyulladásokat idéz elő, sőt forró nyáron, mikor az állatka legmérgeesebb, halált is okozhat; őrizkedjünk tőle és a hol lehet pusztítsuk.

Vérmérgek. Ide azok a mérgek tartoznak, melyek a szervezetbe jutva a vérben ideznek elő elváltozásokat. Legnevezetesebbek a *széngáz* és a *szénsav*, mindkettő szin, iz és szagtalan gáznemű anyag.

Ha a szén nem elegendő levegő hozzájárulása mellett ég el, széngáz fejlődik. A széngázt meggyűjt-hatjuk és kék lánggal ég el. Ugyanezt a kék lángot látjuk a parázs felett is, a mi annak a jele, hogy a parázs tökéletlen elége alkalmával fejlődött széngáz a parázs tüzeitől meggyulladt.

Ha a széngázból a levegőben 1% van jelen, annak belégzése biztos halál. Látnivaló, hogy mily szörnyű nagy mérge, mely megszámlálhatlan sok embernek oltotta már ki az életét és legtöbbször a tudatlanság következtében.

Minden rossz léghuzammal bíró kályhában fejlődik a parázs izzása folytán, mert mint említettük, képződésének feltétele az, hogy szén égjen, elegendő levegő hozzájárulása nélkül; ha aztán a kályha csőve valamilyen módon eldugul, vagy azt az emberi tudatlanság, takarékoság szempontjából, hogy a meleg ki ne menjen, mesterségesen elzárja, akkor a széngáz a szobába jut és kész a szörnyű veszedelem, mely sokszor egy éjjel egész családot pusztított el, kik az este keresett nyugalomból soha fel nem ébredtek. A széngáz a vér veres sejteivel, melyek a levegő oxigénjét szállítják, gyorsan egyesül és azokat az életet adó oxigén szállítására képtelenné teszi; a szervek sejteit egyszerre csak nem

kapnak levegőt, megfulladnak, mi mellett a szén-gáz még az agyat is megtámadja, még pedig az agynak azt a részét, a hol a mozgások középpontja székel, úgy hogy a ki szén-gázt lehel be, az ha még eszméletét nem is veszítette el, elmenekülni nem tud.

A ki szén-gázt lehel be, az egy pillanat alatt elveszti egyensúlyi állapotát és azonnal elterül; a ki pedig kevesebb mennyiséget huzamosabb ideig lélegzik be, az csakhamar fejfájást, szédülést érez, elankad, menekülni akar, de nem tud, elveszti eszméletét, meghal. Ha alvó ember lehel be szén-gázt, akkor rendszeren fel sem ébred, hanem álma esendesen átmege a halálba. Ha szén-gáz-mérgezést veszünk észre, első dolgunk legyen a megmérgezettnak friss levegőt juttatni. E végből vigyük őt ki abból a helyiségből, a melyben a szén-gáz van a szabadba és ha már nem lélegzik, alkalmazzunk mesterséges légzést, még pedig, ha hamarabb ideig nem térne magához, legalább két órán át, közben öntsük le fejét időnkint hideg vízzel, mellét és hasát pedig csapkodjuk meg hideg vízbe mártott ruhával s ezalatt küldjünk okvetlen orvosért.

A mesterséges légzést következőképen alkalmazzuk. A beteget egy asztalra fektetjük úgy, hogy hátán feküdjék és feje az asztal szelén leljön. Ekkor a fejéhez állván, két karját hirtelen a feje fölé húzzuk, kinyújtjuk, majd egy-két pillanat múlva karjait visszahajtván erősen mellére szorítjuk; ugyanekkor valaki a beteg hasára is nyomást gyakoroljon, hogy ezáltal a tüdőből lehető sok levegő szoruljon ki. Néhány pillanat múlva a nyomást megszüntetvén, karjait újra felkapjuk és a feje felett kinyújtjuk. A karok kinyújtásával a tüdő levegővel telik meg, a karoknak a mellkasra való nyomásával és egyidejűleg a hasra alulról-felfelé gyakorolt nyomással pedig a tüdőben levő levegő ismét a szabadba jut. Ezen eljárás alkalmazásával ugyanazon folyamat megy végbe a tüdőben, mint a természetes légzésnél.

Minthogy pedig az ember a természetes légzésnél perczenkint 20–22-t lélegzik, arra kell vigyáznunk, hogy a karok kinyújtása és a mellkas összeszorítása perczenkint legfellegb 20–22-szer történjék. A mesterséges légzés alkalmazásával sok oly esetben sikerült a szén-gázzal megmérgezett egyént az életnek megmenteni, a mikor a halál bekövetkezése egészen bizonyosnak látszott és a mikor ennek a módszernek alkalmazása nélkül soha fel nem ébredtek volna.

Vigyázzunk kályhánk füstcsövére, nehogy az véletlenül elduguljon, különösen ne takarékoskodjunk a fűtőanyagban azzal, hogy az izzó parázssal telt kályha kéményét elzárjuk, mert ezzel magunk és a hozzánk tartozók életét veszélyeztetjük.

A szén-sav. Ez a másik gáznemű mérge, mely már nem oly alattomos, mint előbbi. Nagyobb mennyiségben a szeszes erjedésnél, a mustforrás alkalmával képződik, de néhol a földből tör elő, mint nálunk a torjai bűdös-barlangban és az a tulajdonsága van, hogy a levegőnél nehezebb lévén, a helyiségek alján helyezkedik el. Ez is

szin és szagtalan gáz, mely azonban nem ég, sőt az égést megszünteti s azért a boros pinczében erjedő musthoz ne közeledjünk addig, míg a pinczébe egy égő gyertyát le nem bocsátottunk. Ha a gyertya elalszik, biztosan lehetünk benne, hogy szén-sav oltotta el és akkor nyissuk ki a pinceajtót és ablakot, szellőztessünk s miután ismételen meggyőződünk róla, hogy a pinczébe bocsátott gyertya nem alszik el, csak akkor megszáradjunk lemenni. Ha a szén-savat belelegzük, egy szippantás elegendő arra, hogy eszméletünket rögtön elveszítsük; torkunk azonnal elzáródik és ha gyors segítség nincs, biztos a fulladás folytán beálló halál. Ha valakit szén-sav-gáz-belégzés folytán összeesni látunk, csak igen vigyázva és a légzést teljesen visszafojtva iparkodjunk az illetőt a szén-sav-gáz által elpeltett helyiségből kivinni, mert máskülönben mi is az ő sorsára jutunk. A mesterséges légzés alkalmazását ilyen mérgezésnél sem szabad elmulasztani, úgy a hogy az a szén-gáznál mondva volt.

Idegmégék: Ezek közé a szeszen kívül az összes növényi mérgeket soroljuk.

(Folytatása következik.)

Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.

Az 1910. évben megtartott erdőőri és vadőri szakvizsgák a következő eredményvel végeztek:

Mely erdőfelügyelőségénél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képesítést
		kitünő	jó	elégséges	
I. Erdőőri szakvizsgák:					
Besztercebányai erdőfelügyelőségénél	38	1	14	19	4
Brassói "	18	2	4	9	3
Budapesti "	25	1	8	12	4
Kassai "	31	3	11	17	—
Kolozsvári "	25	1	6	16	2
Máramaroszigeti "	17	1	3	11	2
Miskolczi "	10	1	1	6	2
Nagyszébeni "	7	—	1	5	1
Pécsi "	22	—	4	11	7
Pozsonyi "	15	1	6	5	3
Szombathelyi "	39	3	12	14	10
Temesvári "	39	4	6	22	7
összesen:	286	18	76	147	45
%	—	6,29	26,57	51,4	15,74
84,6					
II. Vadőri szakvizsgák:					
Budapesti erdőfelügyelőségénél	3	—	2	1	—
Miskolczi "	1	—	—	1	—
Szombathelyi "	1	—	1	—	—
összesen:	5	—	3	2	—
%	—	—	60,00	40,00	—

Házi és vadállataink ragadós száj- és köröm-fájásáról.

II.

Multkori közleményemben utaltam azon nemzeti csapásra, mely most a ragadós száj- és körömfájás alakjában ránk nehezedik, sújtva úgy az állattartót, mint állattenyésztőt. Rámutattam azon vadkárookra, a melyek erdélyi havasainkban ennek folytán bekövetkeztek. Megismertettem mint legfontosabbat, a védekezés módját, hogy addig is, míg e soraim napvilágot látnak, minden erdészember a maga kis jószágállományát megvédhesse, de ugyanazt tehesse hivatalos állásából kifolyólag kenyerádjója érdekében, legyen ez akár a kinstár, akár valamely földesúr, mert végre, ha a vadállományban terjed a pustulás, csakis az erdészembert vonják felelősségre, mint a ki az erdőben él és legszöbben is ő észlel mindent.

A betegség rendszerint, bármily úton történt is a fertőzés, 6 óra és 8 napi időköz alatt ki szokott törni.

A legelső tünet az, hogy az állatok lázasak, elmaradnak a töbitől, járásuk nagyon feszes, fájdalmas, fejüket előre nyújtják, a jászoltól elállanak és közbe-közbe mind sürűben csafognak szájukkal és nagyon nyálaznak.

Ezen tüneteket követőleg az étvágy csökken, az állatok nem esznek vagy csak igen nehezen, a kérdőzés is nagyon renyhén folyik le, lassabban nyelnek.

A tünetek súlyosbodásával a szájból nagyobb mennyiségű nyál folyik ki, sőt ha a szájat kinyitjuk, nagyobb tömegben ömlik ki a nyál. A száj, a szutyak forró, a nyálkahártya kipirosodott.

Már 2–3 napi betegedés után az ajkak belső felületén, a foghíjas szélén, a nyelv szélén, sőt felső felületén, a pofák belső részén különböző nagyságú hólyagokat találunk, a melyek kis állatoknál borsómelegkoraságúak, nagyobb állatoknál azonban dió-egész kis tojásmelegkoraságúak lehetnek.

Ha már most ezen hólyagokhoz hozzá érünk, azok hamarosan felpattannak.

A betegség kezdeti szakában ezen hólyagok tartalma ügyszólván vízszertű, később zavarossá válik, savót tartalmaznak, ez később még jobban megzavarosodik és egész szürkésfehér lesz.

A mikor a hólyagok már felpattantak, szélük csafatos lesz és a felhám csafatokban húzható le, a hólyag alapja pedig élénkpiros, sokszor vérvő és ha megérintjük, igen fájdalmas.

Azonban ez a felület hamarosan begyógyul és új hám képződik rajta.

Miután a hólyagok miatt az állatok nem tudnak enni, azért ilyenkor rohamosan lesóványodnak és erőtlenekek lesznek.

Ez a betegségnek egyszerűbb alakja, azonban súlyosbodhatnak a tünetek, a mikor a betegséggel kapcsolatosan egyéb betegségek is mutatkoznak.

Első sorban a körmök betegszenek meg. Ugyanis a szájból a fertőző ragályanyag a nyállal az alomra folyik, ott az állatok lábvégeivel érintkezve, azt is megbetegítik. A csülkök között ugyancsak hólyagok, nyílt sebek keletkeznek, az állatok nagy fájdalomt mutatnak, hol az egyik, hol a másik lábukat kapkodják fel vagy egyáltalán nem tudnak felkelni.

Egy másik szövődmény, ha a szájból a betegség a torokra, gégére, esetleg a tüdőre terjed át, avagy pedig az emésztő-esatornába, a mikor is mindezek a szervek betegednek meg.

Különösen a fiatal szopós állatok, a melyek a beteg anyaállat tejet szopják, sokszor ily úton igen súlyos bélbántalomba esnek és rendszerint el is hullanak.

Megbetegedhetik az állatok tőgye is és pedig ugyancsak az alom vagy a fejő személyzet útján és ilyenkor a betegség az embert is veszélyeztetni, mert a beteg tej élvezete az embernél is szájfájást, esetleg bélhurutot idézhet elő, különösen gyermekeknél.

Az állatoknál a betegség esetén a fő dolog a nyugalom és a végteléken menő tisztaság, a fertőtlenítés. Nem kell sajnálni ilyenkor a fáradságot, el kell követni mindent a betegség megszüntetésére.

Tanácsos az állatok száját gyakorta timsóv vagy eczetes vízzel mosogatni, nekik kellő és bő friss vizet adni, a jászolt, a mit nyálukkal bepiszkítottak, gyakran tisztítani, meszelni; lehetőleg folyékony táplálékot adjunk és törekedjünk az állatokat jókarban tartani, ne sajnáljunk tőlük egy kis forralt bort, 2–3 tojással összekeverve, beönteni.

Ha valamely istállóban fellépett a baj, leghelyesebb valamennyit beoltani, vagyis mesterségesen fertőzni, még pedig úgy, hogy a beteg állatok száját egy tiszta rongydarabbal megtörüljük, úgy hogy lehetőleg a hólyagok felrepedjenek és azok váladékai a rongyra kerüljenek. Azután ezzel a rongygal bedörzsöljük a többi szarvasmarhák száját, de úgy, hogy az egész kipirosodjék.

Nemsokára, hogy ezt a bedörzsölést eszközöltük, azoknál is kitör a betegség, de sokkal enyhébben. Erre azért van szükség, mert ha azt várjuk meg, míg egyik a másiktól megkapja, úgy a betegség nagyon soká elhúzódik, a mi pedig, különösen szegényebb sorsú embernél, érzékeny veszteséget, károsodást jelent, napi tejmennyiség-csökkenést.

Az almot is naponta ki kell hordani, hogy a kóros anyag össze ne gyűljön az istállóban és a körmököt meg ne betegítse, mert ez megint súlyosabb betegséget jelenthet, esetleg az állat elpusztulását.

A vadakat természetesen így gondozni nem lehet, de fertőtleníteni azt a helyet, a hol tömegesebben tartoznának mint betegeket, az nem lehetetlenség.

Fordítsunk kellő figyelmet és gondot a betegekre és vegyük komolyan a betegséget, mert ennek elhanyagolásával nemcsak magunknak ártunk, hanem a köznek is.

Dr. Kukuljević József.

Különfélék.

Halálozás. A beszercebényai m. kir. erdőgazgatóság altisztí karának egyik nyugalmazott tagja, id. *Herchl János*, ny. m. kir. főerdőr a mult hóban Dobrócsón 76 éves korában elhunyt. A boldogult becsületességénél, szorgalmánál és ügybuzgóságánál fogva kartársai osztaltan tisztetétel, előjáróinak pedig becsülését bírta. Valóságos mintaképe volt a jóra való, tisztességes altisztnek. Több évtizeden át teljesített a dobrócsi m. kir. erdőgazdálkodásban szolgálatot s nyugalomba vonulva sem hagyta ott egykori működése helyét, a hol számos sikerült felújítás hirdeti a boldogult érdemeit. Nyugodjék békében.

Köszönetnyilvánítás. A Liptóújváron 1910. évi január hóban elhunyt erdőőri szakiskolai tanuló síremlékére a következő adományok folytak be:

Liptóújvári m. k. erdőőri szakisk. növ.	16 kor.	— fill.
Vadászerdői	4	—
Babos István	2	—
Gavra Alajos	2	—
Krizmanics Antal	2	—
Simon Ferencz Lajos	60	—
N. N.	1	40
Összesen	28 kor.	— fill.

Bakos János m. kir. s. erdőőr ez úton nyugtázza és köszöni a nagylelkű adományokat.

Könyvismertetés. «*A mezőgazdasági háziipar kézikönyve.*» Irta és ábrákkal ellátta *Skultéty László*, székesfehérvári gazd. népiskolai áll. tanító.

Fenti című munka a gazdaság-, kert- és háztartásban szükséges eszközök és tárgyak előállításának módjait, azok kijávitásának és pótlásának kiviteli munkáit tárgyalja. A munka nyolcz fejezetre oszlik s részletes tartalma a következők:

I. *A szalmamunkák* című fejezetben a melegítetakaró («haszura»), ablakredőny, lábtörölő, futószőnyeg, szakajtókösár, aszáló, méhkas összeállítási módjait s végül a kalapkészítést tárgyalja a szerző.

II. *A lószőrmunkák* fejezetében megismerjük a kenő-, fényesítő-, ruha- és lökefék előállítási módjait.

III. *A gyékénymunkák* fejezete a gyékényből készíthető lábtörölők, ponyvák, szatyrok, díszmunkák, üvegeknek gyékényből való befonásának módjait, nemkülönbön gazdasági székek és ágyak befonását írja le.

IV. *A csizómunkák* fejezete igen érdekesen adja elő a szoba- és ruhaseprő-, továbbá a síkárló- és súroló-fékek összeállítási módjait.

V. *A vesszőmunkák* című részben a *kosárkötés* s általában a vesszőmunkák tüzetes leírása mellett a vesszők beszerzésére, osztályozására, kikészítésére, raktározására kapunk becses útmutatásokat.

VI. *A famunkákról* szóló fejezet a selyemtermelési állványok, sertésvályúk, olajtók, karók, különféle nyelek, rudas hordók, hámfák, küllők, favillák, falapátok, löesök, kerti padok, gyalogszékek, szénvonók, gereblyék, kasza-

nyelek, köcsögfák, vágódeszkák, kaptárok, kerti létrák, szánkók, baromfi- és nyulketrecek stb. készítését írja le.

VII. A műnek *gazdasági építkezés* című része pedig az egyszerű fal-, sorompó-, akol- és kerítéskészítésre, az egyszerű fedélkötésre és fedésre ad hasznos útmutatásokat.

VIII. Végül szerző *a mezőgazdasági háziipar könyv-ívtelére*, nemkülönbön a háziipari szövetezetek megalapítására és munkatervére vonatkozólag adja meg a szükséges tudnivalókat.

Mintthogy a fentebb részletesen ismertetett és a gazdaságban igen szükséges tárgyak készítését a könyvből könnyen lehet megtanulni s másrészt, mert főleg a falvakban s azoktól sok esetben távol lakó erdőaltisztjeink nincsenek abban a helyzetben, hogy a gazdaságaikhoz szükséges eszközeiket — habár drága pénzen is — megszerzhessék, de szabad óráikban azoknak készítését kis gyakorlattal könnyen elsajátíthatják s végül, mivel közzölök sokan méhészkednek s a részükre szükséges kaptárokat s más gazdasági eszközöket otthon cselédjeikkel elkészíthetik, a mű megszerzését melegen ajánlom erdőaltisztjeink figyelmébe.

A házogat pótoló, ügyes tollal s kiváló szakavatottsággal írott, 193 ábrával díszített s 176 oldalra terjedő mű szerzőt dicséri, míg a műnek esinos s izléses kiállítására a régi jó hirnevű «Franklin-Társulat» magyar irodalmi intézet és könyvnyomda érdeme. A mű 2 korona 40 fillér bolti áron bármely hazai könyvkereskedésben megszerezhető.

Tomasovszky Imre.

Az ürühús. Külföldön a jub szolgáltatja, különösen az angol és francia konyhára, a legizletesebb falatokat, de a magyar gazdaságnak idegenkedik tőle, mert az a hite, hogy fagygyú mellékizétől nem lehet megfosztani. Pedig a jól elkészített, sovány ürühús az özhúshoz teljesen hasonló és izére is megegyező vele. Csakis fagygyúszertől zsírja adja meg az úgynevezett birkaizet, ezen azonban az ügyes háziasszony könnyen segíthet. A juhús birkaizet annyira el lehet venni, hogy fogyasztója nem is gyanítja, micsoda húst eszik, csak finomságot dicséri. Mindenekelőtt zsírtól teljesen és a leg gondosabban meg kell tisztítani; a csontot a húsról az utolsó darabkáig ki kell vágni, azután, a nélkül, hogy a hús vízzel érintkezett volna, zöldséggel kell behinteni. A zöldség álljon karikára vágott petrezselyemből, sárgarépből, hagymából és néhány karika zellerből, a mely közé kis maréknyi egész szemű magyar bors és egy pár szem szagos bors keverendő. Ezzel a zöldségkeverékkel, a nélkül, hogy akár a húst, akár a zöldséget megszórnák, olyan módon hintjük be a húst, hogy a felületét és oldalát teljesen ellepje. Ha ilyen módon huszonnyolc óráig állott a zöldségben a hús, megfordítjuk és ugyanazzal a zöldséggel gondosan megint betakarjuk. Negyvennyolcz óra multával a hús már használható, bár jobb, ha három napig állhat — persze csak hideg időben — a zöldség között. Azután a zöldséget, a mely a birkaszagot a hústól átvette, eldobjuk, magát a húst forró vízzel leöntjük s benne tíz perc hosszát néhány-

szor megforgatjuk; ezután a hús meg lesz spékelve, vadlével, paradicsommal vagy paprikásan elkészítve. Ha a háziasszony ilyen módon készíti el az ürühúst, senkitől sem hall majd panaszt a hús fagyúze miatt. Az sem igaz, hogy csak a fiatal bárány- és ürühúst alkalmas a fogyasztásra, mert kétségtelenül be van bizonyítva, hogy a juh négy éves koráig szolgált fogyasztásra teljesen alkalmas húst. Bizonyság azonban, hogy a fiatal és hizalt ürünek a húsa jobb, mint az öregebbé. Az is kétségtelen, hogy az az ürü szolgált izletesebb húst, a melynek fagyúja és zsírja hófehér színű; kevésbé izletes az, a melynek zsírja sárgászínű. Azt hisszük, hogy ez adatok nem érdektelenek, különösen ma, a mikor a marhahús olyan kevés és olyan drága. Nagyon kívánatos lenne tehát, ha háziasszonyaink több juhhúst vásárolnának és fogyasztanának.

Időjelzés. A «Meteor» 1910. évi december hóra a következő időjelzést teszi közzé:

December havának változásai napjai 1, 2, 9, 12, 15, 16, 23, 26, 28 és 31-re esnek. Ezek közül legerősebb hatásúak a 2-iki enyhe, a 12-iki hideg, a 15-iki esapadékos havas, a 26-iki hideg, szeles, esetleg viharos jelleggel. E szerint December hava első napjaiban enyhébb jelleggel érvényesül, de azután a hideg veszi át az uralkodást, hogy kevés kivétellel az egész hónapban megmaradjon szeles, havas és viharos időjárással.

Humor. Vendlég: Hé, pincéz. micsoda dolog ez, ilyen zavaros sört hozni?

Pincéz: Nem zavaros az kérem, legfeljebb a pohár piszkos.

*

Szalicsmó: Nagyságos asszony, most leölöm a pontyot.

Húziasszony: Jaj ne még, Erzi, várjon még kimegyek, mert nem bírom a szegény állat kiabálását hallgatni.

*

Vendlég a pincézhez: Mondja meg a gazdájának, hogy ha a kávé holnap is ilyen rossz lesz, mint a minő ma, akkor ma voltam itt utoljára.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavított lakozim miatt. Ez után közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett czimváltozás alapján, a nagyobb arányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Hubertus. Az önök által bérbe vett 12,000 k. hold kiterjedésű vadászterületben fekvő mintegy 200—220 k. hold nagyságú szőlőekben, minthogy ezek vadászati joga — mint írja — *nincs bérbe adva*, önök nem vadászhatnak; de arra nincs joguk, hogy a területre vadőreiket őrjáratok végzésére kiküldjék.

Hogy a szőlőterületeken a vadászati törvény korlátain belül, valamint a vadászati adóról s fegyveradóról szóló törvény rendelkezéseinek tiszteletben tartása mellett kinek s mikor szabad vadásznia, azt a helyi községi szabályrendelet írja elő.

2. A fázcanosban elszaporodott vízi patkányok irtására sok helyütt sikerrel alkalmazták azokat a patkányfogó készülékeket,

melyek akként vannak berendezve, hogy a készülékben elhelyezett esalétkelk (pírtott szalonnak) a készülék bejárójára becsalt patkány onnan ki nem távozhatik, hanem a készüléknek víztartójában elmerülve, abban megfullad. Egy-egy ilyen csapda segítségével naponta 8—10 drb czezkot lehet özfogdosni. A mérgezést a fázcanosba csak a legkörültekintőbb óvatosság alkalmazásával s csakis abban az esetben ajánlhatjuk, ha a fázcanokat előzőleg mind befogatta s kamrába (volier) záratta.

A czezkok irtására szánt mérég ez esetben is, soha a föld felszínére helyezőndő el, hanem mindenkor a felszín alatt a czezkok ürégeiben, aknáiban és az aknákat öszekötő folyosókban. Figyelmeztetjük végül, hogy a mérgezést csakis hatóságai engedéllyel végezheti.

B. P. Évi 600 kor. fizetése után évi 6 kor. állami adót tartozik fizetni. Ha tüzifa és földjárandóságának az értéke 200 koronával állapítottat meg, úgy ez után is évi 2 kor. vagyis összesen évi 8 kor. adót köteles fizetni. A betegapólosi pótdadó az állami adónak öttized szazaléka, vagyis a jelen esetben 60 fillér. Ezek az adók tehát helyesen vannak kivetve. Hogy abban a községben, a hol ön lakik a pótdadó az állami adónak hány szazaléka, azt mi nem tudhatjuk s így nem nyilatkozhatunk arra nézve, hogy másik két adója helyesen van-e megállapítva: kérjen ezekre nézve a jegyzői hivatalban felvilágosítást. A 10 fillért a lap javára beveteleztük.

K. P. Előfizetése már f. é. május 1-én lelt.

A. B. I. Ha a vármegye közigazgatási bizottsága megengedi, hogy önök egyenruhában járjanak, akkor saját költségükön az egyenruhát beszerezhetik. Ez azonban egyenruha-átalányra még igényt nem ad. Kérhetik azonban a vármegyétől azt is, hogy egyenruha-átalányt engedélyezzen, de erre a vármegyét kötelezni nem lehet. 2. Önök azért nem lettek államosítva, mert az állam csak az erdők kezelését vállalta el, de azok őrzését nem; ezért az erdők őrséséről a vármegye tartozik gondoskodni.

W. L. A. «Vadász-Lap»-ot a lap kiadóhivatalánál (Budapest, VIII., Gyöngygyűk-utca 13. szám) rendelheti meg.

N. Gy. A kérdezett czíme: G. A. közalapítványi erdőaltiszt — Padrag.

D. N. A község határain belül kaczák és állatokat tartókra a községi előjáróság a tehének és koczák arányában kiróhatja a kan és bikatartási hányadot és azt be is hajthatja, tekintet nélkül arra, hogy bügött-e a kocza vagy folytatott-e a telén. Ezt azonban a község csak akkor teheti, ha van az alispán által jóváhagyott állattenyésztési szabályrendelet és az a rendelkezés abban benne van. Nézen tehát utána, hogy van-e a községnek ilyen szabályrendelet és hogy abban benne van-e ez a rendelkezés. Ha igen, akkor fizetni kell, ha azonban nincs ilyen rendelkezés, akkor jogorvoslatért forduljon a járási főszolgabíróhoz, (bl).

S. S. A makk eltartása nem tartozik a könnyű feladatok közé s annak számos módja van. Igen jól el lehet tartani a makkot kertben, jól megművelt nagyobb ágyakban olyképen, hogy ott 25—30 cm. mély árkokat ásunk s ezek fenékeit lúcz vagy jegenyefenyőgallyal kirakjuk; erre rá töltjük a makkot s ezt megint fenyőgallyal s végül földdel betakarjuk. Ez igen egyszerű, természetes és sikeres módja a makk eltartásának. Hogy önök eddig a makk elvermelése nem sikerült, annak valószínűleg az lesz az oka, hogy a makkot elvermelés előtt helytelenül vagy egyáltalán nem kezelte, a minek következtében a makk megfulladt és csírázóképeségét elvesztette.

ALLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Alkalmazást keres vizsgázott erdőőr 1911 jan. 1-re. 43 éves, róm. kath. nős, családos. 20 év óta nagy grófi uradalomban volt alkalmazva, mint erdőkezelő főerdőőr és fővodász. Elfogadna társulatoknál, magán-

uradalmakban megfelelő állást, akár gazdaságban mint ispán, kulesár stb. Jelenlegi állását birtokeladás végett kénytelen elhagyni újévkor.

Szíves megkeresést kér: Pál János urad. fővadász, Markaz, u. p. Abasár, Heves megye. (34.)

29 éves, kiscsaládú, szakvizsgázott erdőőr, ki középiskolát is végzett, kitünő bizonyítványokkal rendelkezik, kisebb erdőbirtok önálló kezelését elvállalja; korrek vadász, ki kizárólag hivatásának él. Állását márczius—áprilisban elfoglalná. Czime a szerkesztőségénél megtudható. (33.)

Állást keres szakvizsgázott, 32 éves, nős erdőőr, 14 évi gyakorlattal, ki jelenleg grófi uradalomban mint kezelőerdőőr és vadász hosszabb idő óta van alkalmazva, jó bizonyítványokkal rendelkezik. Szíves megkereséseket kér: Somorjai István urad. erdőőr, Tab, Somogy megye. (35.)

HIRDETÉSEK

39 éves, erőteljes, nős, r. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőáltiszt, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mészköbányát önállóan kezelt, irodai munkálatokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül, hasonló, vagy megfelelő erdőáltisztii állást keres. Czime a szerkesztőségénél. (2-4.)

Bulesi uradalom 1911 december 1-ére keres kettő fiatal, nős, kiscsaládú, jó bizonyítványokkal és referenciákkal bíró vadászt, a ki ért a dämadvtenyészteshez és fácánneveléshez, jó lövő és beszél a magyar nyelvet. Fizetés megállapodás szerint. Ajánlatok bizonyítványmásokkal a bulesi uradalom igazgatóságához, Bules, u. p. Birki, Krassó-Szörény m. küld.-ndök. (3. II. 2.)

Szakvizsgázott főerdőőr, kinek a mesterséges fáczánnevelésben, volérfelállásban, szóval az erdő- és vadkezelésben kellő jártassága van, birtokeladás végett újévre állást keres. Czim: Garai Vendel, főerdőőr, Jandos pusztá, u. p. Murakeresztúr. (4. III. 2.)

Szakvizsgázott I. osztályú erdővéd, ki a magyar, német és tót nyelvet úgy írásban mint szóban bírja, jó írása van, ki az erdészeti könyvelésben és az erdészeti terén kellő gyakorlattal bír s a ki jó vadász s a kártékony vadak irtásában ügyes, azonnali belépésre kerestetik.

Fizetése: havi 100 kor., szabad lakás és fűtés, két tehénnek legelő és osztalék.

Ajánlatok küldendők: Birtokkezelőség Bodokapusztá, u. p. Meczenzóf, Abanj-Torna megye. (5. III. 2.)

A ki hárs- és nyárfáját kedvező árban értékesíteni akarja, az küldjön ajánlatot a «Vesuvius» magyar gyufagyári r. t.-hoz Győrött.

A Vas, Zala, Somogy, Varasd, Verőcze, Belovár és Kőrös megyékből beérkező ajánlatok előnyben részesülnek. (6. II. 2.)

Mindenféle **ragadozó madarat** egész éven át veszek. Elsőrendű **műbaglyokat** vadászati célokra olcsón szállítok. Ajánlatokat kérek árak megelőlésével.

Steiger präparator,

München, Ferdinand-Mariastr. 30.

(7.)

Pályázati hirdetmény

Alulirt erdőhivatalnál megürült 2 erdőőri állás, 780 kor. fizetés, szabad lakás, 24 m² tűzfajárándóság és egy tehén és egy borjú nyári legeltetéséből álló javadalmasz mellett. Szabályszerű nyugdíjra a kinevezendő igényt nyer. Nős egyének előnyben részesülnek. Erdőőri szakvizsga megköveteltetik, úgy a magyar nyelv bírása. Románul vagy németül tudók szintén előnyben részesülnek.

Nadrág, 1910 nov. 14.

(8. II. 1.) **Nadrági vasipar társulat erdőhivatala.**

5331/1910. sz.

Pályázati hirdetmény.

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében három erdőőri (II. oszt. altisztii) és egy, kinevezés esetén negy II. oszt. erdőlegényi állásra évi hatszaz (600) korona törzsfizetés és egyszáz (100) korona személyi pótlékkal, illetve hatszaz (600) kor. évi szegődménybérrel és egyéb állományoszerű illetményekkel pályázat nyitattik.

Az erdőőri állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ban követelt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujjonnan belépni kívánók pedig ezenfelül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó- és halló képességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, vagy m. kir. honvédtörzssorvos által kiállított bizonyítvánnyal, életkorukat anyakönyvi kivonattal, illetőségüket községi bizonyítvánnyal, eddigi alkalmaztatásukat, nyelvismereteiket és katonai kötelezettségüket megfelelő bizonyítványokkal igazolni tartoznak. Az ily módon felszerelt és sajátkezüleg irt kérévényeiket pályázók felettes hatóságuk, illetve magánosok az illetékes közigazgatási hatóság útján 1910. évi december hó 31-ig ezen m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtsák be.

Az erdőlegényi állásokért pályázók nőtlen ségi állapotuk is kimutatni tartoznak.

Kolozsvár, 1910. november 9.

M. kir. Erdőigazgatóság.

(9.)

Élő nyesteket — Baummarker és Steinmardert veszek december 15-ig. Nem megnevezésével árajánlatokat kér

L. Sütler T.
Temesvár-Ferenzváros.

2739 1910. sz.

Pályázati hirdetés.

Tálya nagyközségképviselőtestületének 39-2739/910.sz. határozatával felmentés folytán megüresedett erdőőri állásra pályázatot hirdetünk.

Felhívjuk mindazokat akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában előirt erdőőri szakvizsgát sikeresen letették s eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket folyó évi december hó 8-ig bezárólag alulírott előljárásságnál adják be, mert a későbbben beérkező kérvényeket figyelembe nem vesszük.

Ezen állás javadalmazása:

- 800 kor. évi fizetés, melyet szabályszerű nyugtára a községi pénzár fizet ki havi utólagos részletekben.
- 16 úrméter tűzifa beszállítva,
- a rátkai határban fekvő 2½ hold (10 vékás) szántóföld használata.

Az állás 1911. évi január hó 1-re foglalandó el. Katonai kötelezettségüknek eleget tett egyének előnyben részesülnek. Személyes bemutatkozás kötelező.

(Megjegyzés: ha az alkalmazott erdőőr meg fog felelni hivatásának kifogástalanul, akkor esetleg a hegyőrök feletti ellenőrzéssel évi külön díjazás mellett lesz megbízva.)

Tálya, 1910. évi november hó 15-én.

Kula Pál,
főjegyző.

(11.)

Uhtyar Mihály,
főbíró.

6048 1910. sz.

Pályázat.

A tótsóvári m. kir. kincstári erdőhivatal kerületében 2 (kettő) I. oszt. m. kir. erdőaltiszti (főerdőőri) és 1 (egy) II. oszt. m. kir. erdőaltiszti (erdőőri), továbbá előléptetés esetén egy I. oszt. erdőlegényi és egy I. oszt. segéderdőőri, végre egy II. oszt. erdőlegényi és 2 (kettő) II. oszt. segéderdőőri állomásra az állományszerű illetményekkel pályázatot nyitattik.

Az ezen állomásokra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t. cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket; az állami erdészeti szolgálatba újonnan belépők ezenfelül még ép és erős testalkatukat, — beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, vagy megyei főorvos, vagy pedig m. kir. honvédtörzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal; valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmazatásukról, nyelvismeretükről katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal

felszerelt és sajátkezűleg irt kérvényüket előljárási hatóságuk; — eddig állami szolgálatban még nem állók pedig az illetékes politikai hatóságuk útján folyó évi december hó 20-ig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz nyujtsák be.

Tótsóvár, 1910 november hó 11-én.

(12.)

M. kir. kincstári erdőhivatal.

86782—I/B-1. sz.

Hántatlan fenyő mûhasáb (cellulosefa) és lágy tűzifa eladás.

A lipótújvári m. kir. főerdőhivatal helyiségében f. é. december hó 15-én d. e. 10 órakor nyilvánosan megtartandó zárt írásbeli ajánlatok útján az alábbi csoportosítás szerint a lipótújvári faraktárgondnokság kezelésében lévő következő faanyagok kerülnek eladásra:

- I. Csoport 100 úrm.³ hántatlan fenyő mûhasáb, kikültási ár úrm.³-ként 7 (hét) kor. Bánatpénz 700 kor.
II. Csoport 3000 úrm.³ fenyőhasáb és dorongtűzifa
III. " 3000 " " " " " "
IV. " 3000 " " " " " "

Kikültási ár a II., III. és IV. csoportnál úrm.³-ként 5-60 (öt ⁶⁰/₁₀₀) korona.

Bánatpénz a II., III. és IV. csoporthoz egyenként 1700—1700 korona.

Ajánlatok csakis az egyes eladási csoportok összes faanyagára tehetőek csoportonként, vagy akár több csoportra egy ajánlaton.

Ajánlattevők figyelmeztetnek, miszerint csakis azok az ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni, melyek az árverést előző napon legkésőbb este 6 óráig a főerdőhivatalhoz beérkeznek.

Az általános versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlap és boríték a földmivelésügyi minisztérium I. erdészeti főosztály B/1. ügyosztályánál és a lipótújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Budapest, 1910. évi november havában.

(13.)

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Uri ruhák készítéséhez való
jó brünni posztót és Lódent

legjutányosabb gyári árakon szállít

Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállító.
A gyárból való közvetlen bevásárlás nagy előnyvel jár.

Dús mintagyűjtemény az őszi és téli évszakra megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(I. VI. 5.)

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ———— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyszeri szám ——— 20 l.

Felelős szerkesztő:

SUGAR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOG ERNO
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altsztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ES KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDESZETI EGYESULET.

Hirdetések

egy hasabos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérral, táblázatos és garmonl betűnél kisebb betűtípusú szöveg másfélezes egyórával számított. — Az egész oldal négy hasab szöveg.

Eldfizetőnek az állásfoglalást és kereslet rovata rövid közlések díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézőndők a lap szétküldésére vonatkozó reklámajánlások is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézőndők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évente mindenki utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altsztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Olvasóinkhoz.

Szaporítsuk az erdei legelőket. (Sugar Károly.)

A hűtőházak vadászati jelentősége. (Sugar Károly.)

Különfélék: Lucszázás. — Koresolyázás. — Halálseleti segély. —

Nyugdíj-segélybiztosítás. — Állati járványok. — Időjelzés. — Humor.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Tárca. Rókanym. (Szilárd Ferencz dr.)

Olvasóinkhoz.

Az idők végtelenségében révedező arasznyi létünk ismét egy határkőhöz érkezett. Nehány nap még s lezáródik az Ó-estendő összes viszontagságaival és csalódásaival, örömeivel és sikereivel egyetemben, hogy helyét az ismeretlenség ködéből előrenyomuló Új-estendőnek átengedje.

A világtörténelem az 1910-ik estendőről bizonyára oly nagy eseményeket fog feljegyezni, hogy azok tömege s fontossága rendszerint évtizedeknek, sőt századoknak munkásságát öleli fel. A Halley-üstökös jövőfeléhez fűzött babonás félelem s ideges rettegés talán nem is volt egészen indokolatlan. Ki tudná megmondani, hogy a nagy mindenséget mozgó titáni erők mérhetetlen hatalma, avagy a véletlen szülte-e azokat a szélsőségekben ingadozó természeti tsúskat, melyek nyomán ez évben annyi katasztrófa s annyi nyomor keletkezett.

A krassó-szörényemegyei felhőszakadások és a zemplémegei jégesők pusztító munkájában s az egész földkerekségen végigszáguldott orkánok, ciklonok s árvizek rombolásaiban vajjon mi mozgatta az örvöngő elemeket?

S vajjon micsoda láthatatlan delezesség láza izgatta fel néhol az emberiséget, hogy a fokozatos fejlődésnek természetadta egyenletes haladásával szakítva, erőszakkal ráta le bilenseit s tüzzel-vassal törtet előre, hogy ezéjjal megvalósítsa.

Az ifjú-törökök megúnt szultánjukat számúzik s förtelmes vérontással ültették a megüresedett «fényes portába» az új fejedelmet. A spanyol királyi nász izgalma még le sem csillapodtak, már is új veszedelmek lépnek előtérbe s a reakció és szabadgondolkodás élet-

halál tusája reszketteti meg a monarchiának aláasott alapjait.

Ez alatt Portugália vulkanikus földje egyre dübörgött s a szépséges anyakirálné egy borzalmas éjszakán kartácsok és bombák záporában menekül, hogy koronás fiának idegen nemzetek oltalma alatt polgári otthon keressen. Pedig arczát most is gyászfátyol takarja s frissen él emlékében az a szomorú nap, melyen gyilkos kezek fosztották meg királyi hitvesétől.

Bennünket csak a Gondviselés és egy bölcs uralkodó megfontolt elhatározása mentett meg attól, hogy véres esatákkal fojtsuk el szerb szomszédunknak nagyzási hóbortját, kihívó örvöngését.

A tudomány pedig ugyancsak lázas iramban törtet előre. A föld rögén járó-kelő embernek sok ezer esztendő álma valósult meg. Szárnyra kél, átrepül a tengeren s az első sikeren felbuzdulva, egyik a másik után vállalkozik a nyaktörő légi útra, hogy a talalmányt tökéletesítse s az emberi haladásnak önkényes mártírjává avassa önmagát.

Csendes magányban kutat ez alatt két tudós orvos lombikjai és betegek között s feltalálja annak a rettenetes nyavalyának gyógyszerét, melyből eddig nem volt menekülés, csak pusztulás «hetediziglen». Soha olyan ellentétes munkásság, soha annyi egymást meghazudoló törekvés, mint korunkban.

A társadalomnak legjobbjai kelnek versenyre, hogy a felebaráti szeretet szolgálatában mennél jobbat, menél többet alkossanak. Sorra keletkeznek a gyermekeket, aggokat, árvaakat, elhagyottakat, rokkantakat és betegeket gyógyító egyesületek és intézmények. Ezalatt pedig a nemzeteknek egymásra féltékeny nagyhatalmi törekvése milliárdokat költ öltököl fegyverekre, ágyúkra s hajóóriásokra, hogy kíméletlenül rontsa le pár óra alatt azt, a mit a játékonyság évtizedes nehéz munkája gemmentett.

Pedig az Úr jóslata feltartóztatlanul be fog következni. Egy nyáj, egy akol. Talán ép a felebaráti szeretet nemes szolgálatának és a nagyhatalmi szereplés iránti erőszakos törekvésnek örületes ellentéte fogja megérlelni az emberiségben azt a meggyőződést, hogy az általános jólétet csak a kölcsönös megértés alapoz-

hatja meg s nem a külső formákat kereső kicsinyes féltékenykedés. Lehet, hogy még távol van az idő, de be fog következni, mikor az emberiség egy nyájként fog tömörülni a földi lét aklába, nem keresve különbséget abban, hogy milyen nyelven dicséri az Urat, mert lehetetlenség, hogy a haladók kulturának, a felvilágosodottságnak és tudományának akarva, nem akarva más lehessen a végső célja, mint a világébé.

Szent karácsony ünnepén s az új esztendő küszöbén lapunk szerény munkálkodása is határákhoz érkezett. A betlehemi jászolban született Megváltó által hirdetett szeretet megegyével köszöntjük az olvasót «Az Erdő» IV-ik évfolyamának utolsó lapjával. Hálásak vagyunk az eddigi támogatásért s kérjük, hogy a esatlott utalványt «Az Erdő» V-dik évfolyamának előfizetésére s minél több új előfizető toborzására felhasználni szíveskedjenek.

Szaporítsuk az erdei legelőket.

Irta: *Sugár Károly.*

Alig van ma az ország társadalmának kiáltóbb panasza, mint a húsdrágaság. A szerény háztartásnak a húsinség terheit ép úgy megérzi, mint a gazdagoknak dűsan terített asztala. A húsdrágaságról panaszkodik a napi sajtó, annak okait fürkészi a szakirodalom s bajait enyhíteni iparkodik a kormány a társadalom legjobbjával egyetemben.

Azok, kik mezőgazdasággal nem foglalkoznak, a szomszédos Balkán-államok vámsorompóinak megnyitását sürgetik, mert azt hiszik, hogy Románia, Szerbia és Bulgária szarvasmarha-, sertés- és juhállománya bőven kárpótolhatja majd azt a hiányt, mely hazánk hústermelésében a fogyasztás, illetve kereslettel szemben beállott.

Az állattenyésztők azonban ez ellen élénken tiltakoznak, mert a Balkán-államok húsbehozatala hazai mezőgazdaságunkat — nézetük szerint — oly válságba sodorná, melyet nem volna képes egyharmar kiheverni.

A mezőgazdák ugyanis arra hivatkoznak, hogy az általános drágulás őket, a termelőket, ép úgy sújtja, mint az ország fogyasztó közönségét s hogy az általuk tenyésztett vágójószág húsa az utóbbi évek alatt azért emelkedett fel oly rohamosan, mert a termelési költségek s nevezetesen a munkás- és cselédbérek is rohamosan felszórtak. Pár évvel ezelőtt ugyanis a gazdasági cseléd egy éves bére 360 K volt, most pedig 700—800 K-t tesz ki. A havibér nemrégire még 10—12 K között ingadozott, most pedig 24—32 K-ra szökkent fel s ezzel együtt a napszámbér 1—150 K-ról 3—350 K-ra emelkedett. Érthető tehát hazai tenyésztőink aggodalma, mikor azt hiszik, hogy a Balkánról beszállítandó húsnak áraival nem fogják a versenyt felvehetni, mert ott az általános drágaság a mi viszonyainknak jóval alatta áll; a cseléd- és napszámbérek sokkal olcsóbbak s így a vágómarhát sokkalta olcsóbban képesek tenyészteni és a húst sokkalta csekélyebb költségekkel termelni, mint hazai tenyésztőink.

Felmerült már az az eszme is, hogy a húsinség csökkentésére messze tengereken túli országokból s nevezetesen Argentínából fagyasztott húst importáljanak s azt itt hűtőházakban elraktározva, legalább a főváros és környékének élelmezésére felhasználják. Azok az esélyek azonban, melyek ily messze világrészekből szállított húsnak élvezete alkalomával előtérbe nyomulhatnak, teljes mértékben igazolják intéző köreinknek óvatosságát, melyet az argentinai fagyasztott hús behozatalának kérdésével szemben tanusítanak.

TÁRCZA.

Rókanyom.

(Bakonyi emlék.)

Irta: *Szilárd Ferencz dr.*

A Savanyú Józsiék házában nem csupa betyárok teremnek, hanem ellenkezőleg igen nagy számmal van ott a legbékésebb sváb és tót elem. Még a dudariák sem sok vizet zavarnak, pedig azok egyenes leszármazói a Batu khán tatár hordáinak, a miről lapos koponyáik ma is élénken tanuskodnak.

Emlékezésem hőse, a kibe gondolataim visszazállnak a multba, ha mongol ivadék volt, hanem hamisítatlan lökúti sváb atyafi, Hack bácsi a vadór, a ki azonban, ha törve is, de rendületlenül beszélt a magyarok nyelvét.

Egyszer künn járván az erdőt, szükségünk lett volna az öregre, de eredmény nélkül trombitáltunk utána a legkülönbözőbb pontokról, nem tudtunk választ kapni az ismerős hívó hangokra, pedig máskor az öreg egy-kettőre mindig előkerült. Mikor másnap találkoztunk

vele s kérdeztük merre járt, hogy nem hallotta a trombitaszót, az öreg így rámentette ki magát:

- Itt volt egy rókanyom; hát bementem Zirczre!
- Mi volt itt?
- Rókanyom!
- Mi az ördög? Rókanyom?
- Rókanyom...

Téli havas idő volt és így magán a rókanyomon nem találtunk semmi különösét, csak azt nem tudtuk megérteni, hogy miként mehetett be az öreg a rókanyomon Zirczre a városba, holott a rókák tudvalevőleg nem igen szoktak a városba besétálni. A dolog kezdett rendkívül érdekelni s így tovább faggattam az öreget:

— Hát azt mondja maga, Hack bácsi, hogy a rókanyom bevezetett a városba Zirczre?

— No hát persze! — szolt az öreg. — a rókanyom bement a városba és én mentem vele!

— De hát micsoda rókanyom volt az az Istenért? Erre az öreg látva, hogy a magyar tudományával nem boldogul, németre fordította a szót:

— Verstehen Sie mich doch, gnä' Herr? A' Verwandter von mir war da... Egy rókány!

Persze harsogó kacagás követte a nagy rejtély meg-

Felvetődött tehát az a kérdés, vajjon nem volna-e célszerű az élő s leölt hústermelő háziállatoknak, valamint egyéb élelmiszereknek külföldre való szállítását korlátozni s azt a tekintélyes mennyiséget, melyre termelőink eddig a külföldön kerestek piacot, a hazai fogyasztás részére lekötöni.

A külkereskedelemnek így módon való korlátozása hazai élelmezési viszonyaink javulását mindenesetre elősegítené, de a bajokat teljesen ki nem küszöbölte, mert nagyon kérdéses, hogy a fogyasztó közönség helyzetében várható előnyök felérnek-e azokkal a károkkal, melyek azáltal a termelők terhére hárulnának.

Ez eshetőségnek lelkiismeretes mérlegelése különösen nálunk kell, hogy képezze a legszorgosabb gondoskodás tárgyát, hol az állattenyésztők háromnegyed részét kiszáradt alkotják, kikre az ilyen gazdasági válság katasztrofális következményekkel járna.

Mezőgazdaságunknak az állattenyésztésből eredő elemi ezikei a külkereskedelemben fontos szerepet játszanak. Ennek jellemzésére szolgáljanak a következő adatok.

A m. kir. központi statisztikai hivatalnak a magyar szent korona országai külkereskedelmi forgalmáról írott jelentése szerint az 1909. év folyamán a vámkülföldre és Ausztriába

423,045 drb szarvasmarha	149.962,163 K értékkel
671,662 „ juh, kecske és sertés	100,096,247 „ „
7.376,455 „ eleven szárnyas	10.358,214 „ „
136,564 q. leölt „	19.844,895 „ „
636,276 „ tej	8.004,475 „ „
365,750 „ tojás	36.025,819 „ „
253,743 „ ételzsiradék	37.148,056 „ „ és
116;181 „ friss hús	14.799,640 „ „

lett kiszállítva.

Óriási számadatok ezek. Az ország vagyonosodásának, a gabona után, úgyszólván legfontosabb tényezői. Kétségtelen, hogy ha ez állatoknak és állati élel-termeknek külföldre való szállításra egyszerre megszüntetnék: a belföldi kínálat oly rengeteg mennyiséggel szökne fel, hogy ez a hús, tej, tojás és ételzsiradékok (szalonna, vaj, zsír stb.) árát rögtön s igen lényegesen leszállítaná.

Ámde általános nemzetgazdasági szempontokból alig hihető, hogy a külföldi piacoknak kikapcsolása s a külkereskedelmi forgalomnak megszüntetése vagy korlátozása indokolt volna, mert ha a mezőgazdák s állattenyésztők e bevételéktől részben vagy egészen elcsúsznak, oly helyzet állna elő, mely a fogyasztó közönség érdekeire egyelőre előnyös lenne ugyan, de annál súlyosabb terhekkel sújtaná a termelőket s közvetve azok munkáit s egyéb alkalmazottait.

Általános tehát az a meggyőződés, hogy a bajok orvoslását egyedül a termelés megkönnyítése és olcsóbbá tétele révén a termék mennyiségének fokozása útján lehetne elérni, mert nyilvánvaló, hogy a drágaság igazi s legfőbb oka csak az lehet, hogy a kereslet sokkalta nagyobb, mint a kínálat.

Az 1909. évi összeírás adatai szerint Magyarországnak hústermelő állatállománya 6.239,864 drb szarvasmarhából, 4.790,379 drb sertésből, 7.356,565 drb juhból és 263,535 drb kecskeből állott. (A szárnyas jószágrol megbízható adatok nem állottak rendelkezésünkre, de ezek állománya további fejtegetéseink során ügyis figyelmen kívül marad.)

S ha még szemügyre vesszük azt, hogy ezen adatok az előző évek adataival szemben (különösen a sertésállományban) lényeges apadást mutatnak, holott a munkás- és középosztály vagyonai helyzetének éppen az utolsó

fejtését, a melyben csak az öreg Hack nem vett részt, sőt némileg sőtérdeve hallgatta a meg-megülő kaczajt.

Eredeti, töről metszett alak volt az öreg. A mint egyszer kiderült, elvi ellensége a fürdőnek.

Egy szép meleg őszi napon vadászat közben kies fekvésű tavacskaiból jött a társaság s a barátságos táj s a tónak kristálytiszta vize önkénytelenül vágyat ébresztett az emberben a fürdéshez. Nem ismervén a víz mélységét, Hack bácsihoz fordultam felvilágosításért:

— Aztán lehet-e itt alkalmasan fürödni, öreg?

— Fürödni? Fürödni nem egészséges, uram!

— Hát aztán maga sohasem fürdik, Hack bácsi?

Az öreg mélyen elgondolkozott:

— De igen, — szolt vonatva, — fürödtem én is egyszer, ha jól emlékszem 1848-ban, abban az esztendőben, mikor a Jellasics serezsánjai jártak erre.

Persze, hogy az öregnek a fürdésről alkotott nézetei társaságunkban szinte közmondások maradtak.

Vén esont volt már Hack bácsi, mikor én megismertem, több mint 70 év nyomaat vállait, öreg ember számba menő fiai voltak és olyan nagyszámú unokája, hogy egy kis falu kitel belőlük, de ezért ő vidáman járta az erdőt és végtelen passzióval viseltetett a szarvasok

íránt. Bennem mihamar felismerte a szenvedélyes vadászt s a szó szoros értelmében nem hagyott békét s folyton ösztöklét, hogy járjak vele a szarvasok után. Az erdők többnyire oly pokoli sirüségékből állottak, hogy cserkészutak hiányában erről a magasabb élvezetről le kellett mondanunk és inkább négy-öt gyerekek hajta vadászgattunk. Sajnálatos véletlen folytán teljesen sikertelenül.

Egyszer egy vadászat után az öregnek eszébe jutott, hogy próbáljuk ki a fegyvereinket, löjjünk ezélba. Nyilván azt akarta látni, hogy mennyire értem ezt a mesterséget. Kikacsztottam egy nevégyvet egy vastag büffka törzsére és kiléptem onnét vagy 70 lépést. Az öreg a kártyát kicsinylette, a távolságot nagyollotta, de aztán belenyugodott. Valami nagyon szerencés napom lehetett, mert két golyómat oly preezinen belelöttem a nevégy középebe, hogy mind a kettőnek a helyét le lehetett volna takarni egy ezüst forintossal. Hack bácsi torkacsakadtából üvöltött örömben és mint egy rézbőrű harcos táncolta körül a büffka törzsét.

— Uram! Magának muszáj lesz meglóni a szarvast, — szolt hozzám a meggyőződés hangján; meg is tett szégyen öreg értem minden lehető, de a balszerencse nyomon járt és sehogysem tudtam szarvasra lővéshez jutni.

években bekövetkezett javulása és a társadalom minden rétegében érezhető jólét utáni törekvés a keresletet és fogyasztást épen a legutolsó években fokozta: azt kell hinnünk, hogy állattenyésztésünk húshozadéka a mai igényeket nem képes kielégíteni.

Módot s alkalmat kellene tehát keresni arra, hogy az állattenyésztés a mezőgazdáknak lehető legcsekélyebb megterhelése mellett olyakra emelkedjék, melyen a vágó jószágok évenként tenyésztett mennyisége a bel-földnek keresletét kielégítve, még a külföldnek igényeit is ellátni képes lesz.

Az állattenyésztés fokozása és fejlesztése érdekében a földművelésügyi miniszter úr újabb a legkiterjedtebb intézkedéseket vette foganatba. Ezek között kiváló fontossággal bír a legelőterületek javítására s kibővítésére és a havasgazdaságok fejlesztésére irányuló tevékenység, valamint ezzel karöltve az állattenyésztési egyesületek, továbbá a tejgazdaságok és tejszűvelőzetek anyagi és erkölcsi támogatása, melyek mindannyia a szarvasmarha-állományok emelkedését fogják maguk után vonni.

Ez intézkedések között bennünket, erdészettel foglalkozókat főleg a legelőterületek kibővítésének kérdése érdekel, annál is inkább, mert a még hiányzó legelőkontingens egyrészt az állam épen az erdei legelőknek belterjesebb kihasználása révén érheti el.

Már olyan hangok is hallatszanak, melyek az erdő-törvény revízióját sürgetik s az erdei legeltetést a jelenlegi törvény keretén kívül eső szélesebb alapokon óhajtják megvalósítani.

Hiszszük azonban s reméljük, hogy e kívánások megfelelőleg korlátozódnak fognak s azok, a kik az erdő-törvényt épen csak a legeltetés kérdése miatt akarnak

módosítani, el fognak állani e szándékuktól, ha figyelembe vesszük, hogy a törvény a legeltetést sajátképen csak a 2. §. alá tartozó véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben tiltja (1. 7. §.) s ezekben is csak addig, míg a legeltetés fáknak, sarjadékoknak és talajban kárt okozhat. Ezeket kívül a legeltetés a törvény szerint már csak a 15 éven alóli fiatalosokban nincs megengedve (1. 100. §.).

Tagadhatatlan, hogy előnyös tenyésztési viszonyok mellett egyes gyorsan növő fajoknak és sarjerdő-üzemben kezelt erdők már 5–6 éves korban oly nagyságot érnek el, hogy bennük a legelő jószágok kárt nem tehet. De az ezek által alkotott erdőterület aligha lesz oly nagyarányú, hogy ezzel a legeltethető erdők országos kiterjedésében lényeges emelkedés jöhetne létre.

A véderdők és a futóhomokon álló erdők, valamint a fiatalosokra fennálló legeltetési tilalomnak novelláris úton való megváltoztatása tehát az országos bajok orvoslására nem igen gyakorolna valamelyes érezhető befolyást s így valószínűnek tartjuk, hogy az erdei legeltetéssel szemben jelenleg fennálló korlátokat egyesek nem annyira a törvény megváltoztatása, mint inkább a törvényben előírt gazdasági tervek rendelkezéseinek a faterjesztési (termőhelyi) viszonyok mérlegelésével való szabadabbá tétele által óhajtanák kibővíteni.

Az erdő-törvény megalkotása előtt — az 1879. évet megelőző időkben — folytatott rendszertelen erdőgazdaság bűnhalmazában legsúlyosabb szerepet a szertelen erdei legeltetés játszotta.

Törvényes rendelkezések hiányában akkortájt a legeltetés úgyszólván mindenütt meg volt engedve; nem kimélve fiatalosokat, ültetéseket s meredek, kopárósodó hegyoldalakat.

Egyszer egy a szántóföldek között egészen különálló kisebb erdőrészből külön az én számomra kinyomozott Hack egy csapat szarvasat, közöttük egy hatalmas agancsárt, a melyet ő már évek óta ismert. Lelkenedze jött az öreg jelentést tenni, én persze rögtön kiinn termettem és útközben megcsináltuk az egyszerű, de biztos haditervet. Az erdőrész, a hova a szarvasok beváltak, a többi erdővel csak egy ponton érintkezett, a szél se volt épen rossz s így százat lehetett tenni egy ellen, hogy a szarvasok az érintkező ponton váltanak vissza s ha én azt elállom, bizonyosan lövéshez jutok.

Az előkészületek a legnagyobb nesztelenséggel mentek végbe és Hack bácsi a ő kölykeivel nagyot kerülve, állott fel az erdő rész tulsó szélén s a hajtás kezdetét vette. Alig érthettek a hajtás derekáig, már láttam a szarvasokat, hét vagy nyolcz darabot és köztük egy erős agancsot, a mint tőlem vagy 500 lépésnyire fényes nappal a vetésken keresztül defilíroztak egy távoli erdő rész felé. Denique a szarvasnak van magához való esze.

Az én öreg Hackom vigasztalhatatlan volt. Ő is látta a szarvasokat, a mint az erdő szélén a hajtó

láncot vezette és sóbálványként bámult a távol ködébe vesző látvány után. Százszor is elmagyarázta nekem, hogy valami babonának kell lenni a dologban, sőt mindenféle ellenbabonákat is hozott javaslatba, a minék én az ő legnagyobb sajnálatára nem voltam hajlandó magamat alávetni.

Nem tudtam neki azt az örömet megszerezni, hogy a szarvas vérebe mártott lombot nekem nyujthatta volna. Az idők is egyet fordultak s én nem juthattam vissza többé arra a vörösmárgás, kavicsos földre, a mely oly silányan termi meg a búzát, vagy sehogy, azokba a komor fenyesekbe és vidám lomberdőkbe, a melyek a Bakony hegyháit koszorúzzák.

Nem láthattam meg többé a völgyeket, a hol a krumpliföldön legeltetik a lovat és a tarka tehénkét. Nem láthattam meg többé a zordon fenségekben oly nagy Bakonyt, mely nappal melegen fürdik a mosolygó napsugárban, éjjel pedig borzongva sötétlik, mialatt fölötte az észak rideg szele jár.

Addig késlekedtem, míg öreg barátom, a jó öreg Hack bácsi egy szép napon itt hagyta az unokáit és az összes «rokányait» s elköltözött a jobb vadászmezőkre.

Nem esoda tehát, hogy a törvény szentesítése után radikális eszközökkel kellett az erdők védelmére sikra szállani s első sorban a tűlzásba vitt erdei legeltetést bszüntetni.

Ki lett adva a jelszó, hogy legeltetni csak azokban az állabokban szabad, melyek «a marha szája alól kinőttek» s ezzel a parancssal azután a marha a vágásokból egyszersmindkorra száműzve lett. De száműzve lett azokról a területekről is, melyek a közeli vágatás reményével 5—10 éven át az előzetes tilalom alá tartoztak, mert az erdőtenyésztésnek — helyenkint mindelesetre túlbuzgósággal félremagyarozott és általánosított — elvei szerint a legelő jószág az övtenyülés útján keletkezett fiataloknak veszelylezetése által a vágatás után teleptendő új erdő létét kockáztatta.

Ez elv azután országszerte érvényesült. Alig van rendszeres erdőgazdasági üzemterv — kivéven a tuskóirtással, mezőgazdasági köztes művelésre berendezett, nem feltétlen erdőtalajon álló erdők üzemterveit —, mely ne gondoskodnék 5—10 évi előtilalomról s legalább 15 évi utótilalomról.

How ilyen körülmények közt az erdőben a legeltetésnek csak igen alárendelt szerep juthatott, ez kétségtelen. Vegyünk csak egy példát. 20,000 k. holdas erdőbirtokról van szó, melynek 100 éves fordára alapított üzemterve a legeltetésre 10 évi előtilalmat és 15 évi utótilalmat ír elő. Az évi vágásterület tehát 200 k. hold sz 10 + 15 = 25 éven át van a legeltethető területek sorából kizárva, a mi 200 × 25 = 5000 k. holdnak felel meg. Ebben az esetben tehát 20,000 k. hold erdőterülettel szemben csak 15,000 k. hold olyan erdő áll a tulajdonos rendelkezésére, melyen a legeltetés üzemtervszerűleg meg van engedve, vagyis az egész erdőbirtoknak csak háromnegyedrészre.

A vágást, illetve beerdősítést követő utótilalom fenntartása ellen aligha lehetne elfogadható érveket felhozni, mert hogy a költséggel s gondnal meglepített fiatal erdőknek védelme a legeltetéssel össze nem egyeztetethető, az minden kétségen felül áll. Akár lomblevelű, akár fenyves erdőről is legyen szó, alig képzelhető el, hogy abban a jószág legelhesen, a nélkül, hogy benne kárt tegyen. Igaz, hogy első sorban is a jó fűvet fogja táplálékul felhasználni s a kiültetett cseméket inkább csak pákosztosságból rágha le. De már ezzel is kárt okozott s a mit le nem rág, azt eltáposza.

Hanem arról, hogy az előtilalom elvével szakítsunk, csakugyan lehetne, sőt érdemes is valamit tenni és még ennél is fontosabb volna azzal a szokással felhagyni, hogy a kizsárlást vágásterületeket a kizsárlás után azonnal beerdősítsük.

Hisz a törvény 5. §-a a véderdőknek, valamint a futóhomonok és a feltétlen erdőtalajon álló erdőknek beerdősítését a kizsárlástól számva csak 6 év múlva teszi kötelezővé, szabad kezét adván az erdőbirtokosnak, hogy ezen 6 év alatt a vágásterületet tetszése szerint értékesítse.

Sehol sincs tehát a törvényben előírva az, hogy a vágásterületet legeltetni nem szabad s hogy azt azonnal

be kell erdősíteni. Csak az erdőtvény életbelépte előtti időben folytatott visszaéléseknek elfojtása s a visszaélések folyamán elkopárosodásnak indult területeknek az erdőfolyam számára való visszaszerzése érdekében kifejlődött nemes törekvés honosíthatta meg azt az általános divó szokást, hogy a feltétlen erdőtalajon álló erdők vágásterületeinek felerdősítéséről a legtöbb helyen akként gondoskodnak, hogy a természetes úton keletkezett előserdényt 5—10 évi legeltetési előtilalommal megvédik, a zong fenmaradó hégazokat pedig a kizsárlás után azonnal mesterséges úton teljes zárlatra pótolják.

Vannak azonban erdőbirtokok, különösen a Felvidéken, melyek kezelésében a legeltetési előtilalom teljesen ismeretlen fogalom. Ez erdő birtokosai a törvény 17. §-án kívül esvén, saját maguk alkotta üzemtervekkel vették át a kezelést. Vágatás alá kerülő állatjaikat sok évtizedek óta tarvátságok alkalmazásával használják ki s azután mesterséges úton erdősítik be azokkal a fanemekkel, melyek a helyi viszonyoknak leginkább megfelelnek, de nem azonnal, hanem csak 3—4—5—6 év múlva, ez alatt az idő alatt pedig a vágásterületen a legeltetést zavartalanul üzik.

S mit szóljunk ezen erdőbirtokok fiatalosairól. Valljuk meg őszintén: szebbek, mint igen sok olyan erdőbirtok, melyek kezelése a törvény 17. §. alá utaltatván, szigorított üzemtervi rendelkezések szük kereteiben mozgott. S ez a dolog természetében rejlik. A vágás kizsárlása után a vágás talaját borító humusréteg kövér táplálékot nyújt nemcsak a fűnek, hanem szerednek, málnának, epilóbiumnak s egyéb mindenféle olyan gyomoknak, melyek úgy az előtilalom révén megmenett s övtenyülés útján keletkezett fiatalost, mint a mesterséges úton kitelepített cseméket elnyomással fenyegetik s nagy részeitek tényleg el is nyomják, úgyannya, hogy ezek sűrű ernyője alatt a fenmaradt fiatalos évek hosszú során át csak sinylődik s erőteljes fejlődésre képtelen, hégazos erdőt eredményez. Ha ezt teljes záródásra akarjuk kijavítani, kénytelenek vagyunk elgyomosodott hégazait 10—15 éven át utánpótolgatni, gyomlálni és tisztogatni. Hogy az ilyen erdősítési eljárás mennyi fáradságot s költséget igényel, az nem szorul bővebb magyarázatra. S e nagy áldozatok mellett a kizsárlást követő 15—20-dik esztendőben azt érzük el, hogy a kizsárlást erdő helyére olyan fiatalost teleptettünk, melyben 5—20 éves korig minden fokozat képviselve van. Ez pedig a ezélba vett szabályos állapot követelményeivel alig egyeztethető össze.

Egészen másként alakul a helyzet ott, hol a kizsárlást vágásterületen néhány évig a jószág legel. Az ilyen területeken az erdei gyomok nem bírnak erőre kapni, mert azokat a legelő jószág már zsenge korukban, lerágha és kitáposza. Ugyanílyen sorsban részesülnek a gyomfák is, melyek legeltetési tilalom alatt álló vágásainkban elég kellemetlenségeket okoznak.

De említsünk fel még egy nem kevésbé fontos momentumot, mely a vágásoknak legeltetés mellett szól, a pénzügyi kérdést. Tudvalevő, hogy a vágások pihent

talajában a legbujább fű terem. Hányszor halljuk a kiscgazdák elfojtott panaszát, hogy ha a vágásban legeltetni szabad volna, mi mindent nem fizetnének szívesen. Hát ez így is van. A vágás legelője — korlátolt ideig s korlátolt marhalétszámmal — bizony négyszer-öttször annyit ér, mint a közönséges községi gyeplegő.

A vágáslegelőnek értékesítéséből eredő haszon tehát kétségen felül áll s bizonyára oly magas összeget képvisel, hogy azt azok a költségek, melyek a vágásnak *csakis* mesterséges beerdősítése révén származnak, lényegtelen kiadással fogják leszállítani.

Sőt aligha túlozunk, ha azt állítjuk, hogy a legeltetési tilalom alatt álló vágásterületek teljes beerdősítése, az első beerdősítési munkát követő pótlásokkal egyetemben, határozottan drágább, mint azé a vágásé, melyet a kihasználás után néhány évig legeltetés útján értékesítünk.

S különösen áll ez azokra a fenyvesekre és bükkösökre, melyek a közlekedési eszközöktől messze fekszenek s melyek kúp, galy, rőzse és tuskófaja értékesítenélül visszamarad. Tudjuk, hogy az ilyen vágásterületeken mily fárasztó s helyely-közzel majdnem lehetetlen a járás-kelés. A legtöbb ilyen vágásban a visszamaradt kúpot, galy- és rőzsefát előbb soros rakásokba kell szedetni, hogy az ültető munkásoknak a zavartalan közlekedést legalább némileg biztosítsuk és a vágásterületnek legalább egy részét a csemeték befogadására szabadabbá tegyük.

A vágásterületnek eme tisztogatásával járó költség sok helyütt 8—10—15 koronára rúg k. holdankint.

Ezzel szemben már most képzeljük el, hogy a letartolt területen, mihelyt annak faanyagait kiszállítottuk, sőt szükség esetén még előbb is a legeltetést meghonosítottuk. Példák igazolják, hogy az ilyen vágásban a gyomok el nem hatalmasodhatnak, a hátramaradt értéktelen faanyagokat a vágáslegelőt bérlő kiscgazdák (már saját jól fel fogott érdekében is) kitakarítják, sőt jól meg is fizetik, a netalán még fenmaradó készletet pedig a pásztorok csakhamar feltűzelik. Néhány év alatt az ekként kezelt vágás olyan képet nyújt, mint valami gyeplegő s csak annak pázsitjából itt-ott kimeredő, korhadó s megzsenedett tuskók tesznek tanúságot arról, hogy itt előbb erdő állott.

A kitakarított területen azután könnyű szerrel halad az erdősítési munka s bizonyára jobban, szakszerűbben és lelkiismeretesebben hajtható végre, mint a tilalmazott gazos vágásokban. Emellett a legeltetett vágások beerdősítési költségvetésében csak egyetlen tétel lehet magasabb: a kiültetendő csemeték vagy elvetendő mag mennyisége. Ez azonban oly lényegtelen, hogy az egyébként elérendő haszonnal szemben említésre sem érdemes, mert a legelőbérékből legalább is akkora jövedelem várható, mint a mekkora költséggel az erdősítési munka van összekötve.

A vágásterületeknek legeltetés útján leendő értékesítésének eszméjével szemben, nézetünk szerint általánosságban, csak kevés komoly érvet lehetne felhozni. Az egyik talán az volna, hogy a mesterséges alátelítési

rendszerével folytatott állabátalakítási eljárást, a másik pedig, hogy a fokozatos felújítási vágást lehetetlenné teszi. Az elsőre nézve az a megjegyzésünk, hogy az állabátalakítást a legeltetett vágásterületeknek mesterséges úton való beerdősítésével a lehető legradikálisabban hajthatjuk végre.

A fokozatos felújító vágással szemben pedig bizonyára helytálló az a megjegyzésünk, hogy ma, midőn a napszám- és fuvarberek oly magasak s azok folytonos emelkedésével a faárak lépést nem tartanak, a fokozatosan felújító vágások rendszere elvesztette létjogosultságát, mert az önvetényülés s illetőleg az erdősítési költségek megtakarítása révén ezen rendszerből várható egyetlen előny éppen nem áll arányban azzal a nagy költséggel, melyet az erdőbirtokos a szállítási és közlekedési eszközöknek sokkaltá hosszabb ideig való fenntartása által kell hogy viseljen. Különösen áll ez a jelenegyenyvesekre, melyekben a természetes felújulás időszakát legalább 15—20 évben kell megállapítanunk, ha azt akarjuk, hogy a tarolóvágás után szabad állásba kerülő fiatalos tönkre ne menjen.

Felhozhatná még valaki ellenérvként azt, hogy a vágásoknak több éven keresztül való legeltetése megzavarja a szabályos állapotot vagy legalább is növekedésvésztésed idez elő. Bizvást állíthatjuk azonban, hogy a tilalmazott vágásterületeket ellepő buja gyomok között színylődő fiatalos s szabályos állapotnak többet árt s nagyobb növekedésvésztésed okoz, mint a legeltetett területre kiültetett, vidoran növe s szabadon fejlődő csemeték, ha mindjárt 5—6 évvel később vették át rendeltetésüket.

Régi, tapasztalt szakértársunk mondását jegyezzük most föl. «A legeltetés az erdész kezében ugyanazal a jelentőséggel bír, mint az orvosban a boncoló kés. Ha szakértelemmel kezeli, az egészség megújulását idézi föl; de ha vakmerően vagy ügyetlenül bánik vele, a halál útját egyenliten.»

Szakasztott ilyen a mi kezünk ügyében a legeltetés. Nem is merjük állítani, hogy széles e hazában minden egyes vágásterületet veszélytelenül lehet tarrá vágni s azután rajta korlátlanul legeltetni, mert akkor a vakmerő vagy ügyetlen orvos sorsára jutnánk s a vágások legeltetésének korlátlan ajánlásával sok erdőtalajnak romlására történik.

Bűn volna tehát a vágások szabad legeltetésének kérdését általánossá tenni, mert lehetnek s vannak is erdőterületek, noha sem nem véderdők, sem nem futóhomokon állók, melyekben a mesterséges erdősítés leközídhetheten akadályokba ütközik s melyek a természet segedelmére, az önvetényülésre feltétlenül reá vannak utalva. Ezek azonban nagyobbára oly köves, meredek hegyoldalak, hogy azokon a legelő jószág úgy sem találna kielegítő táplálékot.

Az erdőgazda s a helyi viszonyokkal tájékozott alkalmazottjai csakhamar tisztában lehetnek azzal, hogy hol szabad s hol nem lehet a vágásokba legelő jószágot bocsájtani.

Kisérleljük meg ezek után annak megvilágítását, hogy

a most fejtegetett eljárás mellett mennyival szaporodna a legeltethető erdőterület.

Térjünk vissza előbbi példánkra, a 20,000 k. holdas erdőbirtokra.

A vágások legeltetésének rendszeresítése mellett el-esne az előtílalom alá helyezett, azaz $10 \times 200 = 2000$ k. holdas erdőterület s feltéve, hogy ez erdőbirtok éghajlati, topografiai és egyéb viszonyai olyanok, hogy vágásaiban a legeltetést a további erdőtenyésztés veszélyeztetése nélkül negy éven át lehetne folytatni, a legeltethető erdőterület a most említett 2000 k. holdon kívül éventekint még $4 \times 200 = 800$ k. hold vágáslegelővel gyarapodna. E szerint a tilalmazás a kezdetben levezetett 5000 k. hold helyett csak az utótilalommal terhelt $15 \times 200 = 3000$ k. holdra szorítkoznék; a legeltethető területben nyert szaporulat azonban $2000 + 800 = 2800$ k. holdat, vagyis az egész birtoknak 14%-át tenné.

A magyar birodalomnak üzemtervszerűleg kezelt s feltétlen erdőtalajon álló erdősegei, a véderdők és a futóhomokon álló erdők leszámitásával, 10,996,547 k. holdat foglalnak el. (A nem feltétlen erdőtalajon álló erdőket 2,912,624 k. holddal itt teljesen figyelmen kívül hagyhatjuk, mivel ezek rendszeres üzemtervei — a mennyiben ilyenekkel rendelkeznek — a vágásoknak felerősítését többnyire mezőgazdasági köztes használatok alkalmazásával szokták megengedni.)

Számolva azzal a körülménnyel, hogy a most említett feltétlen erdőtalajon álló erdők egyrésze olyan természetű, mely a tarvágások alkalmazását meg nem tűri, de viszont nagyrésze oly viszonyokkal rendelkezik, melyek mellett a vágásoknak a törvényben megállapított hat évi időtartammal való legeltetése megengedhető s végül, hogy — mint azt kezdetben is jeleztük — a vágásoknak legeltetés útján való értékesítése itt-ott már meg van honosítva: nem fogunk nagyon tévedni, ha négy évvel állapítjuk meg azt az országos átlagot, melyen belül ez erdősegek vágásterületeinek legeltetésére való felhasználását veszélytelenül terbe vehetjük.

Példánk adatai szerint tehát a magyar birodalom erdői legelői az összterületnek 14%-ával, vagyis kerekén másfél millió k. holddal gyarapodnának.

E számadatot némileg csökkentenék azoknak a feltétlen erdőtalajon álló erdőknek vágásterületei, melyekben a mezőgazdasági köztes használatokkal való felerősítés — tuskóirtás nélkül — folyik.

A magyar birodalomnak összes legelőterülete 4,400,105 k. holdat tesz ki s így az erdői legelő szaporulatával az ország legelője több mint *egyötöd-résznyi terjedelmével bővülne*, a mi körülbelül azt is jelenti, hogy az ország állatállománya — megfelelő segédeszközök alkalmazása mellett — legalább *egyötöd-résznyi* mennyiséggel szaporodhatna.

De tegyük fel, hogy az előtílalom megszüntetése folytán szabaddá lett erdői legelő (a példa szerint 2000 k. h.) a fák beárnyékolásának hatása következtében oly csekély főnövésű termel, hogy annak, mint a legelő szaporítására szolgáló tényezőnek számbavételét mellőzhetjük. Ennek előgya vegyük figyelembe egyedül azt

a területnyereséget, melyet a *vágásoknak* legeltetése útján érünk el. Példánk arányszámai (800 : 20,000) szerint az ország erdőterületének (10,996,547) négy százaléka, azaz kerekén 438,000 kat. hold vágáslegelőt nyerünk, mely — mint erre már rámutattunk — minőségileg olyan, hogy felér négyszer, sőt ötször akkora gyeplegelővel s már egymagában is elegendő arra, hogy ezen nyaranta 100—120,000 darab szarvasmarha legelhesen.

Azt hiszszük tehát, hogy a feltétlen erdőtalajon álló erdők vágásainak túlnyomó részére megállapított legeltetési tilalmak feloldása s illetőleg a most érvényben levő gazdasági tervek erre vonatkozó szigorított intézkedéseinek megszüntetése az erdői legelők nyeresze szempontjából teljesen feleslegesekké teszi a törvény revíziójára irányuló törekvéseket, mert a törvényhozás beavatkozása nélkül is oly nagy kiterjedésű s oly jó minőségű erdői legelők nyeresére van kilátás, hogy segedelmiükkel az ország jelenlegi hiányát hosszú időkre pótolni lehetne.

A hűtőházak vadászati jelentősége.

Irta: Sugár Károly.

Az élelmiczikkék a szabad levegőn vagy zárt helyiségekben rövid időn belül elváltoznak, megromlanak. Az elváltozás okozói a baktériumok, melyek a levegőből kerülnek az élelmiczikkékbe és azokat fokozatosan átalakítják. A baktériumok az élelmiczikkékkel annyira megfertőzik, hogy azokat mint táplálékot nem élvezhetjük, mert az egészségre ártalmasak. Míután azonban lehetetlen, hogy minden időben friss élelmiczikkék kapjunk, konzerváló, azaz olyan szerekről gondoskodtak, melyek az élelmiczikkék megromlását rövidebb, hosszabb ideig megakadályozzák. Az élelmiczikkék konzerválásánál alkalmazott módszerek közül legelterjedtebb a hűtés és fagyasztás által való konzerválás, mivel az eddig használt kémiai konzerváló szerek az egészségre rendszerint káros hatásuaknak bizonyultak.

A hűtés és fagyasztásnál sok ideig természetes jéget használtak, a mely azonban közegészségügyi szempontból nem felel meg a modern higiénia követelményeinek. A természetes jéget hűtési célokra sok helyütt ugyan még ma is használják, ámbar jelentőségéből mindinkább vesztik, mert a természetes jég használata ellen az élelmiszerek hamisításáról szóló újabb törvényes intézkedések már tiltó rendelkezéseket is tartalmaznak.

Az élelmiczikkék konzerválása szempontjából tehát ma már csak a mesterséges hűtés jöhet számításba, úgy hogy az élelmiczikkék újabbán az egész világon az e célra berendezett raktházakban, u. n. *hűtőházakban* konzerválják. A hűtőházakban a konzerváláshoz szükséges hideg előállítását a modern technika vívmányainak felhasználásával tökéletesített gépek útján történik. Ezen eljárásnak a jég által történő hűtéssel szemben az az előnye, hogy az egészségre káros mikroorganizmus fellépését szinte kizárja. Míg ugyanis a természetes jég-

ben, a mint ezt a tudományos vizsgálatok bizonyítják, százazrekre menő romboló hatású baktériumokat találunk, melyek a jég olvadása közben felszabadulnak és elterjednek, addig a mesterséges hűtés útján a baktériumok, melyek a levegőben vannak, lekötöttek és ártalmatlanná tetették.

Az ilyen hűtőházak, melyek húsban, valamint egyéb gyorsan romló élelmiszereknek (tojás, hal, kaviar, hering, osztriga, rák, vaj, sajt s egyéb tejtermékek, méz, friss gyümölcs, friss főzelék stb.) hosszabb ideig való megővésére, sőt újban szőnyegeknek, szőrméknek és egyéb ruhaneműeknek molyok ellen való megővésére szolgálnak, ma már minden kulturállamnak minden nagyobb városában találhatók.

A modern haladással minden téren lépést tartó székelyvárosunkban «magyar élelmiszer-szállító részvénytársaság» elnevezés alatt a földművelésügyi kormány anyagi és erkölcsi támogatása mellett négy millió korona alaptőkével szintén alakult egy vállalat, mely az ilyen élelmiszereknek raktározására van hivatva. Folyó évi november hó 4-én tartotta Tóth Kálmán-utcai hűtő és fagyasztó raktárházának záróünnepélyét, melyen a kormány képviselőin kívül számos társadalmi előkelőség vett részt s elismeréssel jutalmazta azt körültekintő kereskedelmi és gazdasági személetet, mely az életrevaló vállalatnak a mai kor legmodernebb eszközeivel felszerelt hajlékában otthonra talált. E vállalat vezérje az évad szerint időnkint tömegesen piacra kerülő élelmiszereket szakszerű kezelés mellett raktározni, hogy azok az egyes termelési évadokban felcsigázott kínálat okozta nagyobb árullámzástól megkímélve, egyenletes piaci árak mellett legyenek értékesíthetők. A hűtőházi intézmény folytán tehát a romboló élelmiszerek termelői többé ninesnek a piac váltakozó áralakulásainak kényszerítő keretei közé szorítva. A termelés és kereskedelem szabad fejlődését egyaránt gátló eme korlátok azáltal keletkeztek, hogy a termelők nem voltak képesek a piacok kedvező áralakulásait kellően kihasználni, hanem termékeiket eladták azonnal, nehogy romlásnak induljanak s elértékeltelenedjenek. A hűtőházak egyik fontos részét a fagyasztó kamrák képezik, melyekben a hús, baromfi és vadfélék majdnem tetszés szerinti ideig élvezhető állapotban eltarthatók. Ép ezért a hűtőházak — mint azt a külföldi példák igazolják — a baromfinak, de különösen a vadféléknek értékesítése tekintetében nagy jelentőséggel bírnak. Ausztria és Németország siettek is vadászati törvényeiket akként módosítani, hogy a vadászati ideny tartama alatt lett s az állami hűtőházak valamelyikében *hatósági felügyelet* mellett beraktározott vadat a tilalmi időszakon belül is bármikor forgalomba hozni lehessen.

Wien város területére, az 1902. évben ott létesített hűtőházra való tekintettel, külön vadászati törvényt alkottak. A régi törvény módosítását maga Wien városa kérelmezte. A város hatósága a törvénytervezet előterjesztésekor reámutatott arra, hogy a régi törvénynek oly értelemben való megváltoztatása, mely szerint a vad-

nak tilalmi időszakban való forgalomba hozatalát tiltó rendelkezés a hűtőházakban kezelt vadra ne vonatkozzék, fontos közgazdasági jelentőséggel bír, mert a fagyasztó közönség a vadhúst jó minőségben majdnem állandóan élvezheti s e mellett egyes vadfajtaikat olyan álladón, hogy az a szegényebb sorsnak élmezésénél is fontos szerepre lesz hivatva. Rámutatott arra is, hogy a vadtenyésztő többé nem lesz kénytelen a tilalmi idők beálltával még meglévő készleteit a romlás veszélyére való tekintettel és saját anyagi érdekeinek rovására potom áron elveztegetni.

Az új vadászati törvény erre Wien város községi vadászterületére vonatkozólag 1902. évi december 8-án csakhamar meg is jelent. E törvény 46. §-a értelmében a vadászati idenyen belül, vagy a tilalmi időszak kezdetét követő négy héten belül a hűtőházakba beraktározott vadféléknek tilalmi időben való adás-vétele és külföldre való szállítása korlátlanul meg van engedve s ez eljárásnál csak a helytartóság (Statthaltere) által kiadott szabályrendelet tartandó be.

E szabályrendelet szerint a hűtőház tulajdonosa köteles a hűtőházba beraktározandó vadkészeletet a vásári hivatalnak esetről-esetre írásbelileg bejelenteni. Ezen két példányban kiállítandó bejelentésen (kimutatás) a vad neme s darab száma pontosan feltüntetendő. A jelentés mindkét példányát ezután a hűtőház ellenőrzésével megbízott rendőri hatóság (vásári hivatal) látta-mozza és egyikét nyilvántartás végett visszatartja. Ha már most a hűtőháztulajdonos készletéből vadat akar forgalomba hozni, erre nézve a vásári hivatal írásbeli engedélyt előzetesen kell kieszközölnie. A vásári hivatal az őrizetben maradt kimutatásból a forgalomba hozandó mennyiséget leírja, s arról a hűtőház részére igazolványt állít ki, melyvel a vevő a vad jogos megszerzését igazolhatja. Ezen névre szóló igazolványt csak a használhatja, a kinek részére eredetileg kiállítatott. A vásári hivatal — visszaélések meggátálása céljából — a hűtőház vadkészeletét a nála levő anyagszámadásszerű kimutatás alapján, időről-időre számba veszi és ellenőrzi.

Németországban a revidált vadászati törvény 1904 július hó 14-én lépett életbe. Ennek 6. §-a értelmében kiadott kormányrendeletek alapján a tilalmi időszak beállta előtt lett s beigazolós módon szerzett és a hűtőházakban hatósági ellenőrzés mellett elhelyezett s ott ugyanúgy kezelt vadnak forgalomba hozatalát a tilalmi időszak tartama alatt is hasonlóképen megengedik.

Érthető tehát, hogy ez intézkedések életbeléptetése által az ausztriai és németországi vadászterületek értéke kedvező emelkedést mutat, a hűsméző élelmiszerek árullámzása pedig az időnkint nagy tömegekben piacra dobott vadhús behatása alatt többé nem lesz befolyásolva. A vadhús, a hűtőházak fagyasztó-kamráiban hónapokon keresztül is frissen megmarad s az évnék, úgyszólván minden szakában élvezhető.

Igaz ugyan, hogy a Párisban 1907. évben megtartott nemzetközi vadászati kongresszus határozta a hűtő-

házakban huzamosabb ideig, esetleg hónapokig eltartott vadhúsnak forgalomba hozatalánál óvatosságra intett s magáévá tette az ottani közegészségügyi tanácsnak azon véleményét, hogy a fagyasztókban konzervált vad húsnak élvezete bizonyos körülmények között nemcsak káros, de mérgező hatású is lehet: mindazonáltal, ha a vadhús konzerválása, illetve fagyasztása körül e szűksége egészségügyi és tisztasági rendszabályokat pontosan betartják s ezenkívül a fagyasztókból kikerülő árunak beható megvizsgálását el nem mulasztják s csakis a kifogástalanul jó minőségűt bocsájtják forgalomba, a legkisebb mértékben gyanusát pedig azonnal megsemmisítik: a külföldi hűtőházakban már mintegy 30 éven át szerzett tapasztalatok tanúsága szerint majdnem ki van zárva annak lehetősége, hogy a hűtőházakból kikerülő élelmiszerek az egészséget megtámadja.

Világos tehát ezebből, hogy hazánkban is közgazdasági érdekeket támogatna az olyan intézkedés, mely lehetővé tenné azt, hogy a vadásziény alatt elejtett vad húsát tilalmi időben is korlátlanul forgalomba hozni lehessen, de természetesen azzal a kikötéssel, hogy a vadnak, illetve vadhúsnak a hűtőházakba való elhelyezése, ottani kezelése és onnan való szétküldése, illetőleg eladása csakis a legszigorúbb egészségügyi szabályok betartásával s kizárólag állami felügyelet mellett történhetik.

Hazai vadászterületeink tulajdonosai és bérlői ugyanis, különösen az évad végén ezerszámra szállítják külföldre a nyulat, fácánt és foglyot, mert olyan nagy a terítékre kerülő vad mennyiség, hogy azt a belföld a vadászatról szóló 1888. évi XX. t.-cz. 10. §-ában megengedett 14 nap alatt elfogyasztani nem képes. Kénytelenek tehát az árut idegen piacokon bármily potom árakon elfecselelni, mert a vadhúst úgy Bécs, mint Németország most már a tilalmi időszak alatt is fogyaszthatja. S ha még fontolóra vesszük, hogy a hűtőházakban s csakis a keresletnek megfelelő mennyiségben forgalomba bocsájtandó vadhús közlekedés szempontjából hazánkban is fontos szerepre van hivatva, csakugyan közgazdasági jelentőségüknek kell hogy minősítsük a kormány által foganatba vett amaz intézkedéseket, melyek a hűtőházakban raktározott vadhúsnak tilalmi időben való forgalomba hozatalát meg fogják engedni. A vadászatról szóló törvény 10. §-a szerint a tilalmi időben — az első tízennégy napot kivéve — vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ilyen árulni, venni, vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad. Amde a vadértékesítés eme korlátozásának ezéja a törvény megalkotásakor csak az lehetett, hogy a 9. §-ban megállapított vadlelvési tilalmi időszakoknak pontos betartása mennél határozottabban biztosítsa a jogot.

A törvényhozás hűs évvel ezelőtt, e törvény megalkotásakor még nem tudhatta, hogy lesz idő, a mikor az élelmiszerek s ezek között a vad húsát hónapokon át lehet raktározni és azután élvezhető állapotban forgalomba hozni.

Ép ezért a törvényes időszakon belül lett vadnak

értékesítésére a tilalmi időszakban csak tízennégy napot azért engedélyezett, mivel akkortájt s az akkori kezdetleges eszközökkel alig lehetett az élelmiszereket s nevezetesen a vadhúst 14 napnál hosszabb ideig élvezhető állapotban fentartani. A törvénynek eme házait fogja a kormány áthidalni, midőn intenzióinak tiszteletben tartása mellett rendeleti úton gondoskodik arról, hogy a törvényes időben lőtt s megfelelő egészségügyi szabályok betartásával konzervált vadhúst ezután a tilalmi időben is forgalomba hozni lehessen.

Különfélék.

Luczaszék. Egyes vidékeken még most ist divik az a szokás a falusi nép között, hogy luczaszékot készítenek. A luczaszék hagyományos alakja egy szabályos ötszög köre írt öt egyenszárú háromszögből alakuló csillag. A luczaszékrol népünk azt tartja, hogy a ki Lucza napjától, vagyis december 13-ikától karácsony estéig minden este annyit farag rajta, hogy karácsony estére teljesen elkészül vele, az az éjféli misén rajta ülven, meglátja a helység összes boszorkányait. Másból meg azt tartják, hogy ha az éjféli mise után kiviszik a templomból a luczaszékot s arra a templom előtt egy hajadon ráül, úgy meglátja a templomból kijövő tömegében az ő jóvendőbeljét.

Korcsoyázás. A gyermekeknek nemcsak élvezetes, de testedző időtöltése a korcsoyázás, s ezért különösen gyenge testalkatú, sápadt gyermeket ne zárjunk el ettől a szórakozástól. Természetesen a korcsoyázást is mértékletesen és észszerűen kell űzni, nehogy többet ártsunk vele mint használnjuk, mert a jóból is megárt a sok. A korcsoyázáshoz nem szabad a gyermeket melegen felöltöztetni, hanem csak a korcsoyázás után kell vele télikabátot felvetetni. Korcsoyázás közben az orron kell lélegeztetni venni, mert a hideg szél nagy kárt tehet a légzőszervekben, ha az a szájon keresztül tódul be, mert így nincs ideje a hideg levegőnek kissé felmelegednie. Óvjuk a gyermekeket, különösen a kisebbeket a versenyfutásoktól és egyéb hevítő gyakorlatoktól, ne engedjük őket a jégen beszélgetve ácsorogni s a ki pihenésre vágyik, az keressen fel egy védett helyet, a hol szél ellen oltalmat talál s ott is vegye fel mindjárt a kabátját. Nem jó korcsoyázás közben inni s utána is legeszközesebb a langyos, de nem forró, vagy hideg tej. Korcsoyázás után gyalogmozgást kell végezni, mert a felhevült test sokkal érzékenyebb a hideg iránt, ha hirtelen megszűnik mozogni.

Haláleseti segély. 400 koronás haláleseti segélyt utalványozott ki az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédgyépzintár Rohrauer alias Fliegler Ferencz volt uradalmi vadőr özvegyének. Az elhunyt báró Liphay Frigyes tamásadi uradalmához tartozó Papliget pusztán állott mint uradalmi vadőr szolgálatban, hol egy vadórzó által szolgálatának teljesítése közben fejbe lövettet s kapott sebébe belehalt. Az elhunyt az Országos Gazda-

sági Munkás- és Cselédsegélypénztárnál az 1900. évi XVI. t. cz. 8. §-a alapján volt balesetre biztosítva s ezen az alapon ufaltatott ki özvegye részére a halál-esei segély.

Nyugdíj és Segélybiztosítások. Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztárnál a következő biztosítások foganatosítottak. Darnóczy Sándor háromszékvarmegyei erdőőr a rendes tagok IV. csoportjában háromszoros tagsággal segélyre; Olesvári Zsigmond alsófehérvármegyei erdőőr a rendes tagok I. csoportjában kétszeres tagsággal nyugdíjra és balesetre és Schreiber Lajos szintén alsófehérvármegyei erdőőr a rendes tagok IV. csoportjában négyszeres tagsággal, segélyre biztosítottat.

Állati járványok. Az országban elterjedt száj- és körömfájásról, mely hazánk szarvasmarha- és sertésállományát meglepte, a földművelésügyi miniszterium a következő tájékoztatást adta ki:

— Igaz, hogy az egész országban rohamosan elterjedt a száj- és körömfájás állatállományunk között. Azt hiszik azonban, hogy nincs ok különös aggodalomra. Mindenekelőtt szükségesnek tartjuk a fogalmak tisztázását. Marhavész nincs Magyarországon. A marhavész a keleti állatpestis, a melynek pusztításaitól mindaddig sikerült megóvni hazánkat. A száj- és körömfájás időnként rendszeren bejárja Európát és akkor a legundósbab védekezés sem használ ellene. Körülbelül minden hat évben meglátogat bennünket a baj.

Most keletről jött és huzódik nyugat felé. Már elterjedt az egész országban és szűnőfélben van. Az első esetek Erdélyben, Háromszék megyében történtek még júliusban. A földművelési miniszter rögtön leküldött öt állatorvost egy állategészségügyi felügyelővel a helyszínére, minden intézkedést megtettek, de a baj terjedését, mint a dolog természetéből van, nem lehetett megakadályozni.

A betegség lefolyása különben enyhe. Elhullások alig történnek; csak a rossz állapotban levő állatokra, azoknak is bonyaira veszedelmes a betegség. Épen azért a földművelési miniszterium ahhoz a módszerhez fordult, hogy a betegséggel beoltja az egészséges állatokat és így a járvány lefolyását gyorsítani igyekeznek. Ez azzal az egyszerű módszerrel történik, hogy egy ronggyal a beteg állatról átviszik a fertőzést az egészségesre. Okos, felvilágosult gazda nem szegül ellene az ilyen beoltásnak, mert hisz a fertőzést úgy sem lehet kikérülni; a ki azonban nem egyezik bele, annak a marháját természetesen nem oltják be.

Máig mintegy kétezernyolczszáz községből jelentettek be száj- és körömfájásos fertőzést.

A földművelésügyi miniszter új egyébként rendeletet adott ki, a mely szerint a járvány miatt zár alatt levő községekből is lehet külön engedély nélkül állatokat a budapesti piacra szállítani, olyan udvarokból, a melyekben beteg állat hivatalos megállapítás szerint nincsen. Megjegyzendő, hogy az egészségügyi hatóságok a »vészmentes« udvarok olyan értelmezésének sem állják

utját, hogy ha valahol állatmegbetegedés fordul elő, a beteg állatot áttelepítik más udvarba és akkor a fertőzött udvar vészmentesnek számít.

Időjelzés. A »Meteor« december második felére a következő időjelzést teszi közzé:

December hó 2-ik felének változási napjai 15, 16, 23, 26, 28 és 31-re esnek. Ezek közül legerősebb hatásuk a 15-iki, mely csapadékos, havas, a 26-iki hideg, szeles, esetleg viharos jelleggel. Ezek szerint e hó második felében a hideg idő veszi át az uralkodást, úgy, hogy a hideg jelleg kevés kivétellel a hónap egész második felében megmarad havas, szeles, sőt viharos időjárással. E hó 12-én éjjel 11 órakor Holdunk a Szaturnus bolygó előtt vonult el és azt teljesen elfődte. A kik még együttállást nem figyeltek meg, azok előtt — ha a Hold Földközeli helyzetéből kifolyólag netán itt-ott bekövetkezett borulat az látni engedte — ez az együttállás érdekes tünemény volt.

Humor. Nászúton: — Mit jelent ez a fütty Ferikém?

— Közeledünk egy állomáshoz vagy egy alagúthoz.

— Jaj csak inkább alagút lenne!

*

Idősebb orvos, fiatal kollégájához: A bakteoriologia bebizonyította világosan, hogy a csökölözás igen veszedelmes dolog kolléga úr!

Fiatal orvos: Bizony, néha házasság is támad belőle.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti állásai létszámukban beálló változásokról a szerkesztőségnek értesíteni sziveskedjenek.)

A kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság főnöke, Durugy József m. kir. erdőlegényt a laposnai erdőgondnokság irodájából a reketői m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó III. számú alsó-bélesvölgyi védkerületbe (Beles lakhelylyel), Nitra János m. kir. segédőrt a sárkányi m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó újsinkai védkerületből ugyanezen erdőgondnokság bárczavölgyi védkerületébe (Ruderita lakhelylyel), Kovács Sándor m. kir. erdőőrt pedig a fehéregyházi és buni telepes erdőbirtokról a sárkányi m. kir. erdőgondnoksághoz tartozó V. számú védkerületbe (Újsinka lakhelylyel) helyezte át.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjávított lakcím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjávításokat nem a pósta, hanem kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobb arányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy föllesgnek reklamációkkal a t. előzetők ne forduljanak hozzánk.

Erdőgondnokság, Tamási. Az erdőőrök a jövő évi baromfi cserkészintés alkalmával részesülhetnek tenyészanyagban, ha ez-iránt jövő év május végéig az illetékes (pécsi) m. kir. állat-tenyésztési felügyelőséghez folyamodnak.

S. J. Mangalica ártányokát (herét kanok) legjobban be-vezethet ottani legközelebbi vásárban vagy hetipiacban, esetleg valamelyik ottani tenyésztőnél. Yorksiri tenyészkozát pedig a sárvári m. kir. tejjgazdasági iskolánál. Megjegyzem, hogy az ily nagy távolságról az ily nagy és drága tenyészanyag szállítással együtt sokba kerül és kisebb gazdánál, különösen félvérben

való tényezőségének semmi előnye és így semmi értelme nincs. Ha közönséges hazai, ottani sertéséit jól tarja, jól gondozza és jó kanna párosítja, sokkal szebb pénzügyi eredményeket érhet el, mint egy kényesebb fajtával való kísérletezéssel. (bl.)

P. A. A hiányzó lapok megküldése iránt intézkedtünk. Olvassa el a 22. és 23. számban a Házi- és vadállataink ragadós száj- és körömfájásáról szóló közleményeket, ezekben megtalálja kérdéseire a feleletet. A 10 fillért a lap javára bevételeztük.

H. A. I. A czimszalag kiigazítása iránt intézkedtünk — 2. A «Vadász-Lap» kiadóhivatala Budapest, VIII. Gyöngyútynkente 13 szám alatt van. Előfizetési díja egész évre 12 kor., az Országos Magyar Vadászati Védegyelet tagjai részére pedig 8 kor.

U. M. Főzőkönyv igen sok van. Ezek közül a legelterjedtebbek a következők: Divat Újság főzőkönyve, ára: 6 kor.; Rézi néni szegedi szakácskönyve, ára: 5 kor.; Zilahi Ágnes; Valódi magyar szakácskönyv, ára: 3 kor. 60 fill. Valamennyi kapható a Pátria r. t. könyvkereskedésében Budapest (IX., Üllői-út 25 szám).

F. I. I. A czimszalag kiigazítása iránt intézkedtünk. — 2. Előfizetése már december 1 én lejárt.

Sz. Gy. Kérvényed nem az erdőgondnokság, hanem a hivatal útján kell felterjesztenie.

O. J. Abba mi nem folthatunk be, hogy a város az Ön fizetését emelje. Forduljon felettes hivatalához és át kérje meg, hogy eszközödjön ki az Ön számára magasabb fizetést és hogy nyugdíjra biztosítsa az Országos Gazdaság Munkás és Cselédsegélyező pénztárnál.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1910. évi november hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Klenöczy jegyzőség: hd. 16-15. Garay Vendel hd. 2.— Steiger Ervin hd. 3:30 és 2:30 Lochián Viktor hd. 4:90. L. Sülle T. hd. 1:68, Faragó Béla hd. 36:96, Hontbesenyői urad. hd. 25:55. Szeifert Antal hd. 6:35 Brassó város hd. 15:95. Földmiv. miniszt. hd. 46:30.

1 koronát fizettek: Jákli Máttyás, Lakatos Béla, Szabó József, Czvegroschik András, Pelmezi József, Perbócz István, Czere Sándor, Misuts Ferencz, Udvári Rudolf, Marián Lázár, Soltész Sándor, Kisujszállási Bálint.

2 koronát fizettek: Gorajszky Pál, Tiszóczy József, Bakos János, Bekes Dezső, Fodor István, Horváth András, Huszvágh Adolf, Szilágyi Palkó, Udvardy József, Varga Imre, Bóna Endre, Kovács Kálmán, Vancsa Dávid, Holdosi Ferencz, Váncsa Simon, Wunder Lajos, Fehér József, Ecker István, Vörös János (2:40), Rotlár József, Larkó András.

3 koronát fizetett: Bakk Ferencz.

4 koronát fizettek: Braunsteiner Gyula, Benkő Rezső, Podbich urad. erdőgond., Sáruga Dezső, Himner György, Kelemen József, Somogyi Géza.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

29 éves, kiscsaládú, szakvizsgázott erdőőr, ki középiskolát is végzett, kitünő bizonyítványokkal rendelkezik, kisebb erdőbirtok önálló kezelését elvállalja; korrekt vadász, ki kizárólag hivatásának él. Állását március—áprilisban elfoglalná. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (36.)

Állást keres, jelenleg kiszolgált szakaszvezető, a ki négy középiskolát és erdőőri szakiskolát végzett és a ki az erdészeti szakvizsgát jó sikerrel letette. Erdészet, vadászat, főzetántenyésztés, valamint irodai teendőkben jártas, azonnali belépésre ajánlkozik. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (37.)

Kiszolgált csendőr, szakvizsgázott erdőőr, az újévre állást keres. Az erdészet körében megkívántató dolgokat, a vadtenyésztést, gondozást, a fődacszerkésztést szakserűen érti, ebbeli bizonyítványai kitünő. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (38.)

HIRDETÉSEK

39 éves, erőteljes, nős, r. kath. vallású, szakiskolát végzett erdőállítást, a ki eddig 16 éven át kisebb erdőbirtokot és egy mézsköbányát önállóan kezel, irodai munkálatokban jártas, beszél, ír magyarul, tótul és szóban németül, hasonló, vagy megfelelő erdőállítást keres. Címe a szerkesztőségnek. (2-5.)

Szakvizsgázott főerdőőr, kinek a mesterséges fáczánnevelésben, volierfálállításban, szóval az erdő- és vadkezelésben kellő jártassága van, birtokeladás végett újévre állást keres. Cím: Garai Vendel, főerdőőr, Jandos pusztja, u. p. Murakeresztúr. (3.III.3.)

Szakvizsgázott I. osztályú erdővéd, ki a magyar, német és tót nyelvet úgy írásban mint szóban bírja, jó írása van, ki az erdészeti könyvelésben és az erdészeti terén kellő gyakorlattal bír s a ki jó vadász s a kártékony vadak irtásában ügyes, azonnali belépésre kerestetik.

Fizetése: havi 100 kor., szabad lakás és fűtés, két tehénnek legelő és osztalék.

Ajánlatok küldendők: Birtokkezelőség Bodokpuszta, u. p. Meecenfé, Abaj-Torna megye. (4. III. 3.)

A ki hárs- és nyárfáját kedvező árban értékesíteni akarja, az küldjön ajánlatot a «Vesuvius» magyar gyufagyári r. t.-hoz Győrött.

A Vas, Zala, Somogy, Varasd, Verőce, Belovár és Kőrös megyékből beérkező ajánlatok előnyben részesülnek. (5. III. 3.)

Pályázati hirdetés

Alulirt erdőhivatalnál megürlt 2 erdőőri állás, 780 kor. fizetés, szabad lakás, 24 m³ tüzfajárandóság és egy tehén és egy borjú nyári legeltetéséből álló javadalalmazás mellett. Szabályszerű nyugdíjra a kinevezendő igényt nyer. Nős egyének előnyben részesülnek. Erdőőri szakvizsga megköveteltetik, úgy a magyar nyelv bírása. Románul vagy németül tudók szintén előnyben részesülnek.

Nadrág, 1910 nov. 14.

(6. II. 2.) **Nadrági vasipar társulat erdőhivatala.**

87551—I/B-1. sz.

Termelt és rakodókra szállított fenyőrönk és fenyőszálfa eladása.

Az ungvári m. kir. főerdőhivatalnál zárt ajánlatok útján eladásra kerül a fenyvesölgyi m. kir. erdőgondnokság uzsoki vágási hagyásfájából az 1909/10. évi téli idényben és 1910. év nyarán termelt, az uzsoki

•Luzsánki• nevű ideiglenes rakodóra kifuvarozott s részben még kiszállítás alatt levő, összesen mintegy 2318 drb., mintegy 1704-20 köbméter jegenyefenyő-rönk és jegenyefenyő-szálla.

Kikiáltási egységár: köbméterenkint, választék-különbéssel nélkül, a nevezett rakodón 6 korona, szóval hat kor.

Bánatpénz: 1000, azaz egyezer korona.

Az árverési feltételek értelmében kiállított írásbeli zárt ajánlatok legkésőbbben 1910. évi december hó 28-ika délutáni 5 óráig nyújtandók és az ungvári főerdőhivatalnál, a hol is azok 1910. évi december hó 29-én délelőtt 10 órakor nyilvános eljárás mellett felbontásra kerülnek.

A versenytárgyalási általános és részletes feltételek, ajánlati űrlap és boríték az ungvári m. kir. főerdőhivataltól megszerezhetők.

Budapest, 1910. évi december hóban.

(7.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

86852/1910. I/B-1. sz.

Tölgy és egyéb kemény épületi és tűzifa értékesítése tővön.

A lugosi m. kir. erdőgazgatóság kerületében az alább részletezett s vevő által saját költségén kihasználandó, illetőleg kitermelendő s kiszállítandó faanyagok tővön az erdőben zárt írásbeli versenytárgyaláson eladatnak.

Eladásra kerül:

I. A padurányi m. kir. erdőgazgatóság ohaba-szerbaskjai erdőrezsében az I. vágássorozatban kijelölt 153 kat. holdnyi vágásterületen 1911—1915. években, vagyis 5 év alatt kihasználandó, mintegy 6421 m³-re becsült tölgy, cser, bükk és gyertyán épületi s műszerfára, továbbá mintegy 33667 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galy tűzfára becsült állomány.

Kikiáltási ár: 153,571 korona.

Bánatpénz: 15,400 korona.

II. A padurányi m. kir. erdőgazgatóság dubesti erdőrezsében a II. vágássorozatban kijelölt 368-5 kat. holdnyi vágásterületen 1911—1915. években kihasználandó s mintegy 15,638 m³-re becsült tölgy, cser és gyertyán épületi fára, továbbá mintegy 77,498 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galy tűzfára becsült állomány.

Kikiáltási ár: 306,343 korona.

Bánatpénz: 30,600 korona.

III. A németgladnai m. kir. erdőgazgatóság bukozvezi erdőrezsében az I. vágássorozatban kijelölt 12-0 kat. holdnyi vágásterületen 1911. évben kihasználandó s mintegy 260 m³-re becsült tölgy, cser, bükk és gyertyán épületi s műszerfára, s összesen mintegy 2847 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galy tűzfára.

Kikiáltási ár: 8100 korona.

Bánatpénz: 800 korona.

IV. A németgladnai m. kir. erdőgazgatóság draxinyesti erdőrezsében a II. vágássorozatban kijelölt 11-52 kat. holdnyi vágásterületen 1911. évben kihasználandó s mintegy 515 m³-re becsült tölgy, cser, gyertyán s bükk épületi s műszerfára, s mintegy 2738 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galyfára becsült állomány.

Kikiáltási ár: 13,831 korona.

Bánatpénz: 1400 korona.

V. A németgladnai m. kir. erdőgazgatóság kisszurdoki erdőrezsében a III. vágássorozatban kijelölt 25-70 kat. holdnyi vágásterületen 1911. évben kihasználandó s mintegy 1914 m³-re becsült tölgy, cser, gyertyán és bükk épületi s műszerfára s mintegy 9781 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galy tűzfára becsült állomány.

Kikiáltási ár: 53,863 korona.

Bánatpénz, 5400 korona.

VI. A németgladnai m. kir. erdőgazgatóság furdai erdőrezsében, a IV. vágássorozatban kijelölt 40-33 kat. holdnyi vágásterületen 1911. évben kihasználandó s mintegy 1768 m³-re becsült tölgy, cser, gyertyán és bükk épületi és műszerfára s mintegy 8304 űrm³ vegyes hasáb, dorong és galy fára becsült állomány.

Kikiáltási ár: 37,300 korona.

Bánatpénz: 3700 korona.

Az írásbeli ajánlatok minden vágásra külön-külön, de egy ajánlati űrlapon teendők s legkésőbb 1910. évi december hó 29-ike délutáni 5 óráig mutatandók és az erdőgazgatóságnál, a hol is azok 1910. évi december hó 30-án délelőtt 10 órakor az erdőgazgatóság hivatalos helyiségében nyilvános felbontásra kerülnek.

Az általános árverési és szerződési feltételek a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál a hivatalos órák alatt betekinthetők, az ajánlati űrlap és az ehhez tartozó boríték pedig ugyanott beszerezhető.

Budapest, 1910. évi november hó 29-én.

(8.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

87961—I/B-1. sz.

Termelt fenyőhaszonfa eladás.

A Besztercebányai m. kir. erdőgazgatósághoz tartozó mihálytelki erdőgazgatóság kerületében termelt és erdei rakodókra kihozott, összesen 4484-77 köbméter fenyőhaszonfa két eladási csoportra megosztva zárt írásbeli ajánlatok útján fog eladatni.

Az ajánlatok, melyek legkésőbb 1910. évi december hó 28-ig nyújtandók be Besztercebányán a m. kir. erdőgazgatóságánál, folyó évi december hó 29-én délelőtt 9 órakor Breznóbányán a m. kir. főerdőmérnök irodájában tartandó versenytárgyaláson fognak nyilvánosan felbontatni.

A faanyagok és kikiáltási árak részletes kimutatása, eladási feltételek, ajánlati űrlap és boríték a besztercebányai m. kir. erdőgazgatóságánál és nevezett erdőgazgatóságánál szerezhetők be.

Budapest, 1910. évi december hó.

(9.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

1910/3608. sz.

Helyeigazítás.

A Földművelésügyi m. kir. Miniszter év 86782/I. B-1. számú intézkedésére már közzétett és a folyó évi december hó 15-én megtartandó feladási versenytárgyalásról szóló hirdetményben az első eladási csoport alatt feljánt hatálatlan fenyőhaszonfa mennyisége nem egyszáz, hanem egyezer űrköbméter.

Liptó-Ujvárott, 1910. évi december hó 3-án.

(10.) **M. kir. főerdőhivatal.**

Uri ruhák készítéséhez való
jó brünni posztót és Lódent
legjutányosabb gyári árákon szállít
Etzler és Dostal, Brünn
Schwedengasse 5/z.

Számos magyar erdőhivatal egyenruhaszövet szállítói.

A gyárból való közvetlen bevásárlás
nagy előnnyel jár.

Dús mintagyűjtemény az őrsi és téli évszakra
megtekintésre bérmentve. — Magyar levelezés.

(I. VI. 6.)

